

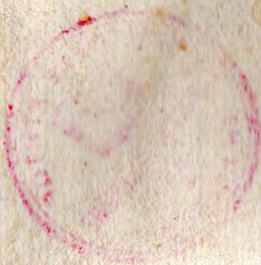

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΙ

Ba

ITALIA

ITALIA

GEN
Ba

ΕΡΜΗΝΕΙΑ
ΤΩΝ ΓΕΝΤΕ
ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ,

Ο ΠΟΥ ΠΕΡΙΕΧΕΙ Η ΑΠΟΦΑΣΙΣ

τ᾽ ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς Συνόδου τ᾽ Φλωρεντίας,
κατωρθοῦν εὐσεβῶς παλαμόθεν,

Καὶ μεταγλωττισμένη εἰς τὸ ἰδιωτικὸν μίλημα διὰ κοινὴν ὠφέλειαν,
ἣ ὁποία ἦτον ἑλληνικὰ τυπωμένη ὑφ' ὧν ἄρτις τὸ ἄνωγμα
Γενναδίου Πατριάρχου.

EXPLANATIO
QUINQUE CAPITVM DEFINITIONIS
S. GENERALIS FLORENTINAE SYNODI,
Iam olim piè conscripta, Nunc vero ad communem
Græcorum utilitatem vernaculo eorum
sermone donata.

Falso antea Gennadio Patriarchæ adscripta.

ROMAE, Typis Sac. Congr. de Propag. Fide, MDCXXVIII.

SVPERIORVM PÆRMISSE.

υω

Απὸ προσάγματός τῆ ἱερᾶ συλλογῆς καὶ τῆς ὀπιθέσεως τῆς
πίστεως, αὐτὰ δίδονται πρὸ τῆς γραμμῶν γένει δωρεάν.

De mandato Sacrae Congregationis de Propaganda Fide
dispensantur gratis.

Imprimatur, si videbitur Reuerendis. P. M. Sac.
Pal. Apost.

A. Episc. Bellicastren. Vicesg.

Librum pro defensione quinque Capitum
Concilij Florentini diligenter legi, & cum
litterali exemplari contuli, & omnia versa sunt
optimè & eleganter in vernaculam linguam
Græcorum.

Petrus Arcudius.

Imprimatur,
Fr. Hiacynthus Lupus Socius Reuerendissimi P.
F. Nicolai Rodulfij, Sacri & Apost. Pal. Mag.
Ord. Præd.

ΠΡΟΣ ΕΚΕΙΝΟΥΣ

ΟΠΟΥ ΘΕΛΟΥΝ ΤΗΝ ΣΩΤΗΡΙΑΝ

Τις ἀκολουθῶντας τὰς ἀγίας πατέρας ἢ διδασκάλους

ἢ καθολικῆς ἐκκλησίας, ἢ θέλει τὰς

καταλήσκει τὸ βιβλίον.

ΟΥΤΟΝ Ὁν ἅγιον ἔτιμιον κόπον,
λέγω ἢ ὑπόδειξιν ἢ πάντε κεφα-
λαίων, ὅπως ἐδογματίσιν ἡ ἀγία ἢ
οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἢ Φλωρεντίας,
μὲ πολλὴ καὶ δίκαιον λογαριασμόν
αἱ παλαιότεροι μὲ ἔσμιξαν μὲ τὰ
παρακτικὰ τῆς ὁμοίας Συνόδου ὡσάν
ἀφελιμώτατον, μάλιστα ἀναγκαῖον

διὰ τοὺς πολλοὺς, ὅπως κρατήσιν ἐναντίαι γνώμῃ· καὶ τὰς
φαίνεται, ὅτι ἂν σέβῃσι ἔλθῃσι ἢ ἐν Φλωρεντίᾳ Συνόδον,
ἀλλήλας καὶ δόγματε καὶ τὸ σέβας τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλη-
σίας. Διατὶ οἱ πολλὰς καὶ φανεραῖς μυστηρίαις διὰ τὰ ἴδια
λόγια ἢ ἁγίων πατέρων, ὅπως περιέχει τὸ βιβλίον τὸ, ἀναγ-
κάζει πᾶσα ψυχὴ χριστιανὴ νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἀλήθειαν,
μόνον τὸ πνεῦμα ἢ τὰ κατὰ μαθήματα ἔν τὸ ἄδικον μῖσος
νὰ μὴ ἐμποδίσῃ. Ἐτὶ διὰ τὴν ἁγίαν πατρίδα Συνόδον
μερικὰ διὰ τὰς ἄλλους πολλὰ εἶπεν καὶ πολλὰ ἔγραψεν ὁ
μέγας Αθανάσιος εἰς βεβαίωσιν τῆς ἀληθείας, ὅτι ὁ δεσπότης
Χρυσὸς ἔχει μίαν ἐστίαν ἢ μίαν φύσιν μὲ τὸν θεὸν ἢ πα-
τέρα τε, καθὼς εἶχεν ὑποφασίσει ἡ ἀγία πατὴρ Συνόδος.
κατὰ καὶ ὕστερα χεῖρόν ὅλος ὁ κόσμος νὰ τὴν ἐπολέμα ἀκο-
λουθῶντας τὸν ἀρεσιάρχην Ἀρείον. Ὅμως διὰ τὸ δὲν ἔλει-
ψεν μὲ τὰς ἀγίας τε κόπως ὁ μέγας Αθανάσιος νὰ συλῶν
ἢ ὀρθοδοξίαν. Ἐτὶ διὰ τὴν ἁγίαν εἰς τὴν Συνόδον ὁ θεὸς ἐκείνος

PIO LECTORI

SANCTORVM PATRV M,
& Doctorum Ecclesiæ Catholicæ,
ac salutis æternæ studioſo.

GREGIVM hoc & Sanctum,
opus, quo evidens continetur
probatio Quinque Capitum
à Sancta œcumenica Florentina
Synodo editorum, superiores nostri
iure optimo annexum esse
voluerunt Sacrosanctæ ipsi Synodo,
vt summæ utilitatis plenum,
imò necessarium ad edocendos multos,
qui longè contraria opinione deluduntur
putantes, si Florentina Synodo manus
dent fore, vt ritus patrios & Orientalem
eiurent Ecclesiam. Siquidem adeo multa
& perspicua Sanctorum testimonia
congesta in hoc opus sunt, vt Christianum
omniò cogant animum ad assentiendum
veritati; dum ne perueicacia, & prauæ
institutiones, & malè conceptum odium
impedimento sint. Ita olim præ alijs
Athanasius magnus multa dixit & scripsit
pro sancta Synodo Nicæna prima, vt
sacrum illius Dogma, nempe Filium Patri
consubstantialem euinceret. Et quamuis
postea Christiani Orbis maxima pars
Arianismo laboraret; non ideo tamen
eximius ille veritatis athleta siluit,
sed perpetuis laboribus orthodoxam
fidem communiuit. Pro sancta pariter
tertia Synodo magnum illud Theologiæ
lumen

Θεολόγος ὁ ἅγιος Κύριλλος ἐσωθέσσε πολλὰ γρανίσματα, ἐρ-
μηνεύοντας τὴ βλασφημίαν τῆ ἀνοήτου Νεστορίας, καὶ τὴν ὀρθό-
δοξον πίσιν, ὅτι ὁ υἱὸς τῆ θεῆς καὶ ὁ υἱὸς τοῦ πατρὸς ἐστὶ ἓνα πρῶ-
σωπον. Ὁ ἡ παναγία ἐστὶ θεοτόκος, ἡγουσα ἀληθινῆς μητέρας τῆ
θεῆς, καθὼς ἔχεν ἀποφασίσει ἡ ἁγία Ἐκκλησία Συνόδος, καλὰ καὶ οἱ
δυσσεβεῖς Νεστοριανοὶ νὰ τὴ ἐπολεμῶσαι, ὡς ἀκόμη νὰ τὴ πολεμῶσιν.

Εἴτι γραφόντας ἡ ἁγία τετρακτὴ Συνόδος πρὸς Μαρκιανὸν
τὸν βασιλέα διαφενδῶει τὴν ὀρθόδοξον πίσιν, ὅτι ὁ δευτέ-
ρος Χριστὸς εἶναι ἓνας καὶ ὁ αὐτὸς τέλειος εἰς τὴν θεότητα, καὶ
τέλειος εἰς τὴν ἀνθρωπότητα σωζομένης τῆς διαφορᾶς τῆς δύο
φύσεων, καθὼς ἀποφασίσεν καὶ αὐτὴ ἡ ἁγία τετρακτὴ Συνό-
δος. καλὰ καὶ πολλοὶ νὰ ἀντιλέγασιν πρὸς τὴν ἐναντίον
τῆς ἁγίας πᾶπα Λέοντος, ὅτι ἔχεν κάμει νέαν ἐξηγήσιν τῆς
πίστεως ἕκω ἀπὸ τὸ σύμβολον τῆς ἁγίας πρῶτης Συνόδου.
Καθὼς καὶ τὴν σήμερον οἱ πολλοὶ λέγουσιν, ὅτι δὲν εἶναι
βολητὸν νὰ βάλῃ τινὰς ἢ νὰ βγάλλῃ. καὶ ὅμως ἡ ἁγία τε-
τρακτὴ Συνόδος λέγει καὶ κατακρίνει τέτοια νοήματα, λέγον-
τας. ὅτι ἄλλο εἶναι νὰ βάλῃ τινὰς τίποτε νέον ὡσὰν νὰ ἔλει-
πε τίποτε τοῦ πρῶτου, καὶ τὸ δὲν εἶναι βολητὸν. καὶ ἄλλο,
νὰ ἐρμηνεύσῃ, νὰ φανερώσῃ, καὶ νὰ ἐξηγήσῃ τὸν νῦν τοῦ πί-
στεως. καὶ τὸ ἕκαστος ὁ Λέων, καὶ τὸ εἶναι βολητὸν, μά-
λιστα ἀναγκαῖον καὶ τὰ λόγια τοῦ τετρακτῆς Συνόδου. ἡ ὁποία
ἐβεβαίωσε τὴν ἰδίαν τῆς ἀποφασίν μετὰ τὰ λόγια τῆς ἁγίων πα-
τέρων. Ομοίως καὶ ἡ ἐκκλησία Συνόδος μετὰ τὴν γνώμην καὶ μυστη-
ρίων τῆς ἁγίων ἀποφασίσει τὰ δύο φυσικὰ διλήματα εἰς τὸν
σωτῆρα Χριστὸν. Ὁ εἰς τὴν ἐκδόμῳ Συνόδον φαίνεται ἡ ἀπο-
λογία διὰ τὴν ἁγίας εἰκόνες πρὸς τὴν βλασφημίαν τῆς εἰκονο-
μάχων. Λοιπὸν εἰς τὸν ὅμοιον τρόπον, ἐπειδὴ τὴν σήμερον
οἱ πολλοὶ δέχονται μόνον τὴν ἐπὶ τῆς Συνόδου, καὶ ἀποβάλλουσιν
τὴν ἄλλαν ὅπερ ἐγίναν ὑστερὰ. πρᾶγμα ὅπερ ἐδεῖα Συνόδος
ἀποφασίσεν, ὅδ' ὥστε ποτὲ καμία, ὅτι οἱ χριστιανοὶ νὰ μὴ
δέχωνται πρὸς μόνον ἐπὶ τῆς Συνόδου. ἀνάγκη ἦτον τούτῃ ἡ
πλάνη

men Sacer Cyrillus composuit plurima, vt Nestorij blasphemias detegeret, & fidem Catholicam roboraret; Nempe Dei Filium, & Filium Virginis vnā esse personam: & proinde Beatissimā Virginem esse Dei Matrem, vt sancta illa Synodus exposuit; licet eam tunc Nestoriani, & nunc etiam impetant.

Similiter sancta Synodus Quarta in suo ad Marcianum Imperatorem Prosfonetico defendit S. Papæ Leonis Epistolam, qua fides vera explicabatur; Quod vnus & idem Christus Dominus perfectus in Deitate, perfectusq. sit in humanitate salua proprietate vtriusque naturæ, & in vnā coeunte personam; quemadmodum & ipsa sancta Synodus declarauit; licet multos habuerit contradicentes, qui beato Leoni obijcerent, quod nouam fecisset expositionem fidei præter eam quæ fuerat à Nicænis Patribus edita. Quod sanè multis hodieque in ore est affirmantibus; Nefas esse, quicquam addi vel detrahi: Cum tamen sancta Synodus Quarta condemnet hunc sensum. Addi enim inquit noui aliquid fidei, quasi manca illa sit & imperfecta, non licet: explicare verò, & exponere, & enucleare traditam fidem, quod Leo fecit, ad euertendas hæresum machinas licitum esse ait, imò necessarium, illa Synodus; quæ Definitionem quoque suam Sanctorum Patrum consonantibus munivit sententijs. Et sexta Synodus ex veterum Doctorum verbis decreuit, Naturales in Christo voluntates duas esse ponendas. Septima denique Synodus idem seruauit, data pro sacris imaginibus Apologia contra Iconomachos. Cum ergo multi hodie septem tantum recipiant Synodos, & omnes alias postea celebratas reiiciant; & hæc in animis eorum infideat opinio nullius auctoritate Synodi firmata. Nulla enim sanxit vnquam, non
nisi

πλάνη νὰ φανερωθῇ , ἔ νὰ γνωρίσεν ὅλοι , ὅτι καὶ ἡ πα-
πτικά δ' ἀγίας ἐσδόμης ζωόδε εἰς τὴν σ. παρᾶξιν , ἴδιον εἶναι
ὅχι καὶ ὁρθοδόξων , ἀλλὰ καὶ ἀρετικῶν νὰ δέχωνται ἢ πε-
ρασμένας ζωόδες , καὶ νὰ μὴ δέχωνται ὁκείναις ὅπως ἐκατα-
κεῖναι τὰ σφάλματά της . ἐδέχοντο ὁ ἄθεος Νεστόριος ἢ παρᾶ τὴν
καὶ τὴν δούτεραν ζωόδον , ἀμὴ τὴν τρίτην ὡς ἐναντίαν δ' αἵρε-
σεώς τε δὲν ἐδέχθη . ἐδέχοντο ἔ τ' τρίτην οἱ μονοφυσίται Ευ-
τυχὴς ἔ Διόσκορος , ἀμὴ τὴν τετάρτην ὡς ἐναντίαν τες δὲν ἐδέ-
χθησαν . ὁμοίως καὶ οἱ μονοθελῆται , καὶ εἰκονομάχοι ταῖς πα-
λαμαῖς ἐδέχοντο , καὶ ἐβλασφήμων ἐκάνοι τὴν ἐκτὴν , τῷ τὴν
ἐσδόμην . ἀλλὰ ἡ ἀγία ἐσδόμη ζωόδος λέγει , ὅτι τῷ
εἶναι νὰ δέχεται τινὰς μὴ λόγον ἢ ἀγίας ζωόδες , ἔ μὲ ἐρ-
ρον νὰ ἢ ἀρνήται . διὰτὶ οἱ ἀλλοὶ ἐκάνοι ἄγιοι πατέρες , εἰς τὴν
ὁποίαν τὰ λόγια ἐθιμώσαντο τὰ δόγματά της οἱ παλαμαῖς ζύ-
νοδε , ἐκάνοι παρομοίως ἐδάκασι τῆς ἀγίας ζωόδε τῆς
Φλωρεντίας τὸ θεμέλιον καὶ δόγματων ὅπως αὐτὴ διαφάσειεν .
καὶ ὅποιος διαρρήπτει τὴν ζωόδον τῆς Φλωρεντίας , διαρρή-
πτει δὲν γνωθόντας καὶ ταῖς παλαμαῖς ἐκτά . ἔ ἐστὶ διαρρήπτου-
τας ὅλας διαρρήπτει καὶ τὸν χριστιανισμόν . καὶ μὴ εἶπη
τινὰς , πῶς δὲν δέχεται τὴν Φλωρεντίνην ζωόδον , διὰτὶ εἰς
αὐτὴν οἱ λατῖνοι ἐξεπλάνεσαι τες ἀνατολικὰς μετοσίματα καὶ
ἐλπίδες , καθὼς ἀδικώτατα ἐσυκοφάντησεν ὁ Εφέσε Μάρκος .
διὰτὶ φανεραῖς εἶναι οἱ μάρτυρες καὶ ἀγίων , ἔ λάμπουσιν ἐφ'
τὸν ἥλιον . Ὅθεν ὅχι τὰ μετὰ τὴν μετοσίματα καὶ οἱ ἐλπίδες ,
ἀλλ' ἡ δύναμις τῆς ἀληθείας ὅπως ἐνίκησεν εἰς ἢ παλαμαῖς
ἀγίας ζωόδες , ἐνίκησε καὶ εἰς τὴν Φλωρεντίνην . καὶ ἐγνώ-
ρισαν ὅλοι οἱ ἀνατολικοὶ ἐξω ἀπὸ τὸν Εφέσε Μάρκον , καὶ
ἔνα κάποιον Γεώργιον Σχολάριον τὴν ὁρθοδόξίαν , ἔ τὴν ἀλη-
θινὴν θεολογίαν καὶ ἀγίων πατέρων , καὶ ὁμονόησεν ὅλη ἡ
δύσις μετὰ τὴν ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν , καὶ ἐσυμφώνησαν ἐκ
καρδίας . ἀμὴ καθὼς ὁ Ἀῤῥιος καὶ οἱ Ἀρειανοὶ ἐκείχαν
ἀπλῆς ἔ ἀμαθεῖς τῆς ἀγίας πατέρες ὅπως ἐκείχαν τὸ ὁμολό-
σιον , ὡς μάρτυρα εἰς τὴν δούτεραν τοῦ ὁπισθὸν ὁ ἄγιος
Αλέ-

nisi septem Synodos Christianis esse admittendas: necesse erat hunc errorem euelli, & perspectum omnibus fieri ex doctrina septimæ Synodi; Quod non Catholicorum, sed hæreticorum sit proprium anteaqtas quidem Synodos admittere; illas autem reijcere, per quas damnantur illorum errores. Agnoscebant impius Nestorius primam Synodum & secundam, tertiam vt sibi contrariam non admisit. Eutychiani tertiam mirum in modum amplectebantur, sed quartam vt repugnantem detestati sunt. Monothelitæ & Iconomachi fulcipientes priores omnes; sed illi sextam, hi septimam conuicijs prosciderunt. Verum hoc esse, inquit, septima Synodus verbo quidem venerari sanctas Synodos, sed facto negare. ijdem enim ipsi Patres, quorum dictis fundarunt sua Decreta priores Synodi, Florentinæ quoque Synodo dederunt testatam suorum Dogmatum veritatem. Vt qui Florentinum auersatur Concilium, auersetur & antiqua septem; Qui verò auersatur omnia, profectò & Christianismum abijciat. At solent pleriq; dicere; à Florentina Synodo se abhorreere, quod in ea Latini Græcos auro pellexerint & magnificis promissis. Hoc enim impudentissimum mendacium vulgavit Marcus Ephesius. Sed vnde tanta cæcitas? Apertissima sunt Sanctorum testimonia, & meridiana luce clariora. Non ergo auri, non promissorum ficitia vis; sed veritatis efficacia, quæ in antiquioribus Concilijs victoriam reportauerat, in Florentino quoq; triumphauit. Et agnitam vniuersi Orientales Episcopi, vno excepto Marco Ephesio cum suo quodam familiari Georgio Scholario, susceperunt; atque vt fidem orthodoxam ex animo amplexi sunt; eamq; vt germanam Sanctorum Patrum Theologiam venerati concordem Orientis & Occidentis confessionem subscripserunt. Sed sicut olim Arius & Ariani sanctos Patres, qui Filium Patri consubstantialem edixerant,

Act. 6.

chacond.
lib. 6. hist.

Αλέξανδρος Αλεξανδρείας · καὶ καθὼς ὁ Νεστόριος ἐπέ-
παυζεν ὅλες τες ἄλλες , λέγοντας ὅτι μόνος ἦτον ἀπ' ὅλες
Σωφώτερος , ὡς γράφει ὁ ἅγιος Κύριλλος εἰς τὴν ἐπιστολὴν τε
πρὸς Καλεσῖνον ἢ πᾶσαι εἰς τὰ θεολογικά τ' εἵτης Σωώδου .
Καὶ καθὼς ἔλεγεν ὁ Διόσκορος , ὅτι ἐπλανᾶτον ἡ τετάρτη Σωώ-
δος , καὶ ἔχεν ἀποκοτίαν νὰ ἀντιλέγη ὅλης τῆς Σωώδου μετὸν
συνέροφόν τε τὸν Εὐτυχῆ , ὡς φαίνεται εἰς τὴν περὶ τὴν πρᾶξιν
τ' τετάρτης Σωώδου . Καὶ καθὼς ὁ Ἀντιοχείας Μακάριος μ' ἕνα
τε μαθητὴν ἀντιτάθη ὅλης τ' ἀγίας ἐκτῆς Σωώδου , βεβαιώ-
νοντες ὁ ἀνὴρ ὅτι καὶ οἱ δύο φύσεις τῆς Χρυσῆς ἔχαν ἕνα θεί-
λημα μόνον , ὡς φαίνεται εἰς τὴν ὁγδόην πρᾶξιν τῆς Σωώδου
ἐκείνης · ἔτι μὲν ἢ ὅμοιαι γνώσιν καὶ σοφίαν καὶ ὅλμω ὁ Μάρκος
τῆς Εφέσου ἔλεγεν καὶ ἔγραφεν , ὅτι ἐπλανᾶθη ἡ Σωώδος τῆς
Φλωρεντίας , ἀμὴν αὐτὸς δὲν ἐπλανᾶτον . καὶ ὅποιος ἔχει λογικά ,
αἰς κρίνῃσαν γνώσικὸς ἀν' ἔχῃ νὰ τὴν πεισθῇ · καὶ αἰς λο-
γιασῇ , ὅτι ἀν' εἴῃ ἀδυνάτον νὰ πλανηθῇ ἡ Καθολικὴ ἐκκλη-
σία , καθὼς βοᾷ ἡ Σ. Σωώδος εἰς τὴν 5. πρᾶξιν · ἀφαιρῶντας
τὴν Σωώδον τὴν οἰκουμενικὴν , καὶ πεισθόντας τῆς Εφέσου βί-
νεται εἰς ἐκείνην ὁ μέγας , ὅπως κρατῶσιν οἱ Ἀρμενοί , Νεστορια-
νοί , μονοφυσῖται , μονοθρηῖται , καὶ εἰκονομάχοι . Πάλιν ἀν' εἴπῃ
τινὰς , ὡς ἔλεγεν ὁ Μάρκος τῆς Εφέσου , ὅτι τὰ λόγια καὶ οἱ ῥη-
τορικαὶ τ' ἀγίων πατέρων , εἰς τ' ὁποῖας ἐθεμελιώθη ἡ Φλωρεντίνη
Σωώδος , εἶναι φθαρμέναι ὑπὸ τῆς Λατίνες · αἰς ἡξάσῃ , ὅτι
λέγει φανερὰ πρᾶγμα ἀσύστατον καὶ ἀνόητον . Πρῶτον , ὅτι ἀν'
ἦσαν φθαρμένοι οἱ ὅροι , ἔπρεπε νὰ μὴ συμφωνῇ μετὰ τὴν
ἄλλω διδασκαλίαν ἐκείνης τῆς ἀγίας , τῆς ὁποῖας τὸν ὅρον λέ-
γει ὁ Εἰσὸς φθαρμένον . λόγῳ χάριν , ἀν' ὁ ὅρος τ' μεγάλῃ
Βασιλεῖς εἰς τὸ εἶναι κατ' Εὐνομίαν , ὅπως ἔφεραν οἱ Λατῖνοι
εἰς τὴν κ. συνέλυσιν τῆς Φλωρεντίνης , ἦτον φθαρμένος ,
ἔπρεπε νὰ διαφέρῃ ὁ νοῦς ἐκείνης τῆς ὁποῖας ἀπὸ τὴν λοιπὴν
διδασκαλίαν τῆς ἀγίας . ἀλλὰ τὴν εἴῃ ψέμα φανερότατον ,
καὶ ευκολώτατον νὰ τὸ ἀποδείξῃ καθέναν . Ὅτι λέγοντας
ὁ πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ ἐκ τῆς κοῦ , συμφωνεῖ ἔτι ἡ διδα-
σκαλία

rant, simplices vocabant & indoctos; vt S. Alexander *Fragn. 1.*
 Alexandrinus secunda sua testatur epistola. Et sicut Ne- *Syn.*
 storius omnes deridens, vnum se cunctis sapientio-
 iactabat; vt scribens ad Cælestinum Papam ait Cyrillus. *3. Syn. p. 1.*
 Et quemadmodum Dioscorus quartam Synodum errasse *cap. 14.*
 affirmabat, audebatq. cum suo Eutyche vniuersæ illi Sy-
 nodo sese opponere; vt videre est Act. 1. Eiusdem Sy-
 nodi. Denique vt Macarius cum Stephano suo disci-
 pulo restitit sextæ Synodo, insipientissimè asserens dua-
 rum Christi naturarum vnā voluntatem; vt constat
 Actione viij. illius Synodi. ita pari sapientia; doctrina,
 & audacia præditus Marcus Ephesius aiebat & scribe-
 bat, errasse vniuersam Florentinam Synodum, se verò
 vnum ex Episcopis non errasse. Perpendat vero quis-
 quis suæ mentis compos est, quanti sit facienda hæc
 Ephesij assertio; cogitetq. dum posthabita Catholica
 Ecclesia; Quam posse in errorem induci negat septima,
 Synodus: Ephesij partes sequitur, in illum se detrudere *Act. 6.*
 ordinem, quo Ariani, Nestoriani, Eutychiani, Mono-
 thellitæ & Iconomachi numerantur. Verum insurgunt
 alij, & Florentinam Synodum aiunt adhibuisse loca San-
 ctorum Patrum à Latinis corrupta & vitiata: quorum au-
 thoritate nixa ediderit sua Dogmata. Hoc enim affirma-
 bat Ephesius. Sed hanc etiam nequissimam esse calum-
 niam patet. Primò, quòd si hoc esset, loca illa corru-
 pta necessario dissentirent à communi doctrina illius Pa-
 tris, cuius locum asserunt corruptum. Exempli causa;
 Si locus Basilij magni è tertio contra Eunomium libro ci-
 tatus à Latinis in Concilio Florentino, esset corruptus; *Sess. 10.*
 oporteret locum illum corruptum & citatum pugnare
 cum generali doctrina illius Sancti. Sed hoc esse omni-
 no falsum nullo negotio probari potest. Nam posito,
 quòd Spiritus sanctus procedat etiam à Filio, concor-

σκαλία τῷ μεγάλῳ Βασιλείῳ εἰς κάθε ἔθρονον . ἀμὴ λέγοντες
Φθαρμένον τὸν ἔθρονον ἐκείνον , καθὼς λέγει ὁ Εφέσεσ , εὐρίσκεται
μεγάλη ἀσυμφωνία εἰς τὰ βιβλία τῶ ἀγίου . τὸ λοιπὸν εἶναι
ἀδύνατον νὰ εἶναι Φθαρμένος ἐκεῖνος ὁ ἔθρος . καὶ τὸ ὅμοιον
λέγω δι' ἑλοῦς τοὺς ἄλλους ἔθρους , ὡς λέγει ὁ Εφέσεσ
Φθαρμένοις . Δότιον , ἀν ἦσαν Φθαρμένοι οἱ ἔθροι , ἔπρε-
πε νὰ μὴ συμφωνοῦσι μὲ τὴν διδασκαλίαν καὶ τὰ παρακλι-
κὰ τῆς παλαιᾶς Συνόδου . ἀλλὰ φανερὸν εἶναι , ὅτι συμφω-
νοῦσιν . τὸ λοιπὸν οἱ ἔθροι , ὡς ἐμεῖς χειρίζη ἡ Συνόδος
τῆς Φλωρεντίας δεῖ νὰ βεβαιώσῃ τὰ δόγματα της , δὲν εἶναι
Φθαρμένοι . λόγος χάριν δεῖ τὴν ἐκπρόδωσιν τῆς ἀγίας Πνεύ-
ματος εἰς πολλοὺς ἔθρους τῆς ἑκκλησίας Συνόδου φανερώτατα ὁ
ἅγιος Κύριλλος διδάσκει τὴν συμφωνίαν τούτῳ , καὶ με-
ρικὰ εἰς πέντε ἔθρους κηρύσσει καὶ βοᾷ κατακρίνοντας τὸν
Νισόρειον , ὡς πρῶτος ἐφαντάσθη καὶ ἀπεκότισε νὰ εἰπῇ
τῇ πνεύματι τὴν ἐκπρόδωσιν ἀπὸ τὸν πατέρα μόνον . Ὅτι
τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔχει τὸ εἶναι καὶ ἀπὸ τὸν υἱόν . Ὅθεν
ἔυκολα γνωρίζεται , μὲ ποῖον θεμίλιον ἔλεγον ὁ Εφέσεσ ,
πῶς ὁ ἅγιος Κύριλλος δεῖ τὸν ἐμμέμφθη δεῖ τὸ ὁ Θεο-
δώριτος , εἶπε γράφωντας τῇ Εὐοπίᾳ , ὅτι τὸν ἐσυκοφάν-
τησαν . καὶ νοῶ ὁ Εφέσεσ τὴν συκοφαντίαν δεῖ τὴν ἐκπρό-
δωσιν τῆς ἀγίας πνεύματος . ὥσπερ νὰ ἔλεγεν ὁ Κύριλλος ,
ὅτι καλὰ καὶ νὰ φαίνεται , πῶς εἶπα τὸ πνεῦμα καὶ ἐκ τῆς ἡμῶν ,
ὅμως τούτη εἶναι συκοφαντία τῆς Θεοδώριτος . Καὶ δὲν ἐνθά-
πη ὁ καλὸς Εφέσεσ νὰ πλανᾷ ὅχι μόνον τοὺς ἄλλους , ἀλ-
λὰ καὶ τὸν ἑαυτὸν τοῦ . Ὁ ἅγιος Κύριλλος ὡρᾷ παραινέται
εἰς ὅλα δεῖ τὸν Θεοδώριτον , ὅτι τὸν ἐσυκοφάντησεν καὶ εἰς
τὰ δώδεκα κεφάλαια τῆς ἀναθεματισμῶν λέγοντας τὸν ὑπο-
λιαιεῖν , Ἀρειανόν , καὶ Εὐνομιανόν , καὶ κακοερμηνεύον-
τας καθόλου ὅλα τα ἑξήδεκα κεφάλαια . Καὶ ὁ Εφέσεσ λέγει ,
ὅτι ἡ ὡρᾷ παραινέσις τῆς Κυρίλλου γενομένη δεῖ τὴν ἐκπρό-
δωσιν τῆς ἀγίας πνεύματος . Τίνος ὡρέπει νὰ πιστεύωμεν ,
τῆ Κυρίλλου ὡς ἐξηγᾷ τὸν ἑαυτὸν τοῦ , ἢ τῆς Εφέσου ;
ὁ Κύ-

dant omnia vbiuis Basilij dicta. Si vero locus dicatur corruptus, vt aiebat Ephesius, magna in operibus Basilij dissonantia oritur. fieri ergo non potest, vt locus ille corruptus sit. Et hoc idem asserendum est de quibuscumq; locis vocatis ab Ephesio suppositis & corruptis. Rursus si loca essent corrupta, nullo modo congruerent cum doctrina & Actis veterum Conciliorum. Sed certum est congruere; loca igitur, quibus innixa Florentina Synodus sua Dogmata firmavit, non sunt corrupta. Nam de Processione S. Spiritus liquet, ex Actis tertiæ Synodi per multa eius loca probari liquidò posse huiusmodi convenientiam; præsertim verò euidentiora quinque, in quibus Cyrillus Nestorium damnans; qui blasphemæ opinionis, quòd Spiritus sanctus à solo Patre producat, primus fuit asseuerator; planissimis ait verbis, Spiritum sanctum etiam à Filio produci. Ex quo facile perspicitur, quo fundamento aiebat Marcus Ephesius, beatum Cyrillum de hoc à Theodoretò reprehensum scripsisse ad Euoptium, se calumniam esse passum. Sentit enim Ephesius, calumniam de qua Cyrillus conuenitur, pertinere ad processionem sancti Spiritus. Quasi diceret Cyrillus, se licet visus esset dixisse Spiritum etiam à Filio, non tamen hoc dixisse, sed calumniam Theodoretì hanc esse. Nec puduit Ephesium tam excellenti mendacio & sibi & alijs fraudem ferre. Queritur Cyrillus, Theodoretum in singula eius capita contra Nestorium struxisse calumnias, tribuendo illi errores Apollinarij, Arii, & Eunomij, summamque omnia in alienos sensus detorquendo: Ephesius vero asserit, querelam Cyrilli esse intelligendam de processione sancti Spiritus. Vtri magis adhibenda fides? Cyrillo suam declaranti mentem, an Marco Ephesio? Tam varijs locis ante calumnias Theo-

ὁ Κύριλλος ἔπαινε εἰς τόσους τόπους ὡρὴν νὰ τὸν συκοφαντήσῃ ὁ Θεοδώριτος, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔχει τὸ εἶναι καὶ ἀπὸ τοῦ υἱοῦ. καὶ ὑστερὰ ἀπὸ τῆς συκοφαντίας τῆς Θεοδώριτου πάλιν τὸ ἐξεβίωσεν, καθὼς φαίνεται εἰς τὰ πραγματικά τῆς τρίτης Συνόδου γραφοντας τῷ Ἰωάννῃ Αντιοχείας· Ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν πατέρα, ἀμὴν εἶπεν καὶ τὸ υἱόν, διὰ τὸ ὅς ἐχει τὴν ἐσῖαν τῆς πατρὸς, καὶ τὸ πνεῦμα εἶναι πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ. Καὶ τὸ λέγει ὁ Κύριλλος ἀποκρινόμενος τῷ Νεστορίῳ, ὁ ὁποῖος δὲν ἀρνέετο τὴν ὁμοουσιότητα τῆς ὑπὸ καὶ τῆς πνεύματος, ἀμὴν ἀρνέετο τὴν ἐκπορεύσιν τῆς πνεύματος ἀπὸ τοῦ υἱοῦ. Καὶ εἰς τὴν ἐξηγήσιν τῆς Συμβολῆς, ὅτι ὁ πατέρας ὡς ἀνὴρ πηγὴ χυμεύει, ἡγοῦν ἐκπορεύει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ τὸ δίδει τῷ κόσμῳ διὰ τῆς ὑπὸ· μὴ ὅτι ὅποια λόγια ὁ ἅγιος συμπεριλαμβάνει τὸ αἰώνιον καὶ τὸ χρονικόν. Καθὼς ἔλεγεν ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ θεολόγος παρομοιάζοντας τὸ μυστήριον τῆς αἰτίας Τριάδος εἰς τὸν λόγον ὡς τῇ αἰνίᾳ πνεύματος, ὡς ἀνὴρ ἦτον ὀφθαλμός, καὶ πηγὴ, ὡς ποταμός· ἡγοῦν ἀναβάλλησα, ἐρύσσει, καὶ ποταμός. ἀπὸ τῆς ἀναβάλλησαι ἢ ἐρύσσει, ἀπὸ τῆς ἀναβάλλησαι διὰ τῆς ἐρύσεως ὁ ποταμός. πῶς ἔλεγε λοιπὸν ὁ Ἐφῆσος, ὅτι ὁ Κύριλλος τὸ ἀρνέηται; ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν τρίτην ὡραῖον τῆς ζ. συνόδου κάμνοντας τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως Ταράσιος ὁ πατριάρχης ἔλεγεν, ὅτι πιστεύει καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς διὰ τῆς ἐκπορεύσεως. Καὶ ὅτι τὸ διὰ τῆς νὰ μὴ σημαίνει τὸ καὶ τῆς ὑπὸ, ἀλλὰ ἀρχὴν, τὸ φανεροῦν ὅτι λόγια τῶν ἁγίων Γρηγορίων τῶν θεολόγων, καὶ τῶν ἁγίων Κυρίλλων ὅπως ἀναφέραμεν. Ὅθεν ἀναγκάως ἐχομῆν, ὅτι ὅτι ἔλεγε τῶν ἁγίων, εἰς τὰ ὅποια ἐσηρίχθη ἡ σύνοδος τῆς Φλωρεντίας καὶ ἐκήρυξε τὴν ἐκπορεύσιν τῆς αἰνίᾳ πνεύματος καὶ ἀπὸ τοῦ υἱοῦ, εἶναι σύμφωνα μετὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν παλαιῶν συνόδων. Καὶ διὰ τῆς εἶναι ἀδωάτων νὰ εἶναι φθαρμένα.

Ὁμοίως καὶ ὅσον ἀποφάσισε διὰ τὸ θεοτεῖον τῶν πάντων ἀπὸ μῆτρως τῶν ἁγίων, ὅτι νὰ συμφωνεῖ μετὰ τὰ πραγματικά τῶν συνόδων, φανερώτερον εἶναι ὡς τὰ ἡλίον. καὶ ἀπεδείχθη τέτοιη ἡ ἐπι-

Theodoreti Cyrillus docuerat, Spiritum sanctum habere suum esse etiam à Filio; vt videre est locis annotatis in tertia Synodo. & post calumnias idem rursus affirmavit; vt constat ex epistola ad Ioannem Antiochenum; in qua Spiritum sanctum inquit procedere quidem à Patre, non esse tamen alienum à Filio, exigente hoc essentiae ratione; nam Spiritus est Filij Spiritus. (negabat autem Nestorius non Filij & Spiritus consubstantialitatem, sed processionem Spiritus à Filio; & ad hoc respondet Cyrillus.) Et clarius infra, in explanatione Symboli; Spiritum sanctum, inquit, effundi quidem à Patre tanquam à fonte, diffundi vero in Creaturas per Filium: Vbi & processionem æternam, & missionem comprehendit temporalem. Quemadmodum Gregorius Nazianzenus Oratione de sancto Spiritu è creaturis assumens imaginem ad explanandum mysterium Trinitatis: Venit mihi, inquit, in mentem latens scatebra, & fons, & fluuius. Vt nimirum è scatebra sit fons, è scatebra per fontem fluuius. Cur ergo aiebat Ephesus, Cyrillum illud negasse? In septima quoque Synodo vbi Patriarcha Tarasius confessionem suae fidei scribit; Credere se ait in Spiritum sanctum procedentem ex Patre per Filium. Non esse autem perinde, dicere per Filium & cum Filio; constat ex verbis & sensu Gregorij, & Cyrilli paulò antecitatis. Ita euidenter habemus, Dicta Sanctorum, quibus Florentina Synodus vsa definiuit Processionem sancti Spiritus etiam à Filio, congruere omnino cum doctrina veterum Conciliorum, ex quo sequitur, fieri non posse vt loca corrupta sint. Eph. par. 3. c. 34.

De primatu quoque Papae quicquid in Florentino statutum est, ab antiquis esse desumptum Concilij certo certius est. & satis hac de re disputatum fuit contra.

Nilum

Θεοῖς καὶ ἀλεπτὰ εἰς τὴν ἀπόκρισιν ὅπῃ ἐδόθη πρὸς Νεῖλον τὸν
Θεσσαλονίκης καὶ Βαρλαάμ τὸν μοναχὸν πρὸς τῆς ἀρχῆς τῆς
πάπα. Καὶ τὸ ἐδ' αὐτοὶ ὅπῃ μισοῦσι τὴν ἐν Φλωρεντίᾳ Σύ-
νοδον τὸ ἀρῆνται, λέγοντας ὅτι διὰ τὴν πρεσβυτέρω ὅπῃ
κράζουσιν εἰς τὸ Σύμβολον ἔχασεν ὁ πάπας τὸ πρεσβύτερον ὅπῃ
ἔχεν. λοιπὸν καὶ κατ' αὐτοὺς ἐπ' ἀληθινόν, πῶς οἱ μάρτυρας
διὰ τὸ πρεσβύτερον τῆς πάπα συμφωνῶσι μὲν τὰ θεακτικά τῶν
παλαγῶν συνόδων, ὅτε ἔχεν κατ' αὐτοὺς ὁ πάπας τὸ πρε-
σβύτερον πρὶν τῆς πρεσβυτέρης. Τὸ αὐτὸ λέγουσιν ὅτι διὰ τὰ λοιπὰ
τρία Κεφάλαια ὅπῃ ἐδογματίσεν ἡ σύνοδος τῆς Φλωρεντίας.
λέγω τὸ τῆς ἁγίας, τὸ πρὸς τῆς ἀπολαύσεως τῶν ἁγίων, καὶ
τῆς Καθαρτηρίου. διὰ τὸ ἁγίον ἐδείχθη εἰς τὴν ἀπόκρισιν πρὸς
Βαρλαάμ τὸν μοναχόν, ὅτι ἀπὸ τὴν ἐπιστολῇ τῆς πρεσβυ-
τέρας πρὸς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Αλεξανδρείας, καὶ τὴν ἐπι-
στολῇ τῆς μεγάλης Κωνσταντίνης πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἔχοντες
φανερὸν, πῶς ἡ συνήθεια τῆς ἐκκλησιῶν τῆς ἀσίας νὰ ἐορτάζουσι
τὸ πάσχα μὲν τῆς ἑβραίας, θέλοντας νὰ φυλάσκειν τὸν καιρὸν τῆς
Ευαγγελίας· εἰς τὸ ὅποιον ἡ ἁγία σύνοδος δὲν πρὸς ἔφεξεν, ὡς ἂν
ἐκείνης οἱ ἐκκλησίαις νὰ ἐκακογρυκῶσαι τὸ Ευαγγέλιον· ἀλλὰ
τὸς ἔφεξεν, ὅτι θέλοντας νὰ μὴ πρὸς βαίνουσι τὸ Ευαγγέλιον
ἐμμένοντα τοὺς φονεῖας τῆς Χριστοῦ τῆς ἑβραίας, καθὼς λέγει ὁ
μέγας Κωνσταντῖνος· ἡ συνήθεια λέγω ἐκείνη τῆς ἐκκλησιῶν τῆς
ἀσίας πρὸς τῆς ἐν Νικαίᾳ πρεσβυτέρας συνόδου δείχνει, ὅτι ὁ δε-
σπότης Χριστὸς καὶ τὸ Ευαγγέλιον δὲν ἐπροπῆρεν, ἀλλ' ἐπαμύ-
νη τὸ πάσχα μὲν τῆς ἑβραίας εἰς τὸν καιρὸν τῶν ἁγίων, καὶ διὰ
τὸ ἐπιδείκνυται τὴν μυστήρια εἰς ἁγίον. Καὶ ἦτον τὸ σφάλ-
μα ἐκείνων τῆς ἐκκλησιῶν νὰ κάμνουσι τὸ πάσχα μὲν τῆς ἑβραίας
εἰς οἷον ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἤρχεται ἡ ἰδ. σελήνη, ἔχοντας
ὅλας αἱ ἄλλαι ἐκκλησίαις ἀλλήλων ἐπιδείκνυσιν ἀπὸ τῆς ἀπο-
στόλης, νὰ ἐορτάζουσι τὸ πάσχα μόνον ἡμέραν Κυριακῇ, κα-
θὼς λέγει ὁ Παμφίλος Εὐσέβιος εἰς τὸ ε. τῆς ἰστορίας. Ὅθεν
ἐπ' αὐτὸν φανερὸν, ὅτι ἐκακογρυκῶσαι τὸ Ευαγγέλιον, ὅσοι ἀπὸ τῆς
λόγια τῆς θεολογίας· Πῶς οἱ ἑβραῖοι δὲν ἐπέβησαν εἰς τὸ παλατίον
τῆς

Nilum Theſſalonicenſem & Barlaam monachum . Neque
 hoc vel ipſi , quibus Florentina Synodus odio eſt , poſ-
 ſunt inficiari ; cum aſſerant , Papam decidiſſe è ſuo pri-
 matu , quòd particulam illam , (Filioque) addiderit
 Symbolo . Cum ergo per ipſos etiam Papa ante addi-
 tam illam particulam primatu potiretur , neceſſe eſt
 planè Dicta Sanctorum de primatu Papæ conueniant
 cum Actis Synodorum , quæ celebratæ ſunt ante addi-
 tam particulam . Quod idem dicendum eſt de reliquis
 tribus Capitibus , Azymo ſcilicet , fruitione Sancto-
 rum , & Purgatorio . Nam de Azymo oſtenſum eſt
 in reſponſione ad Barlaam ex epiſtola primæ Synodi
 ad Eccleſiam Alexandrinam , & epiſtola Constantini
 magni ad Eccleſias , morem Aſianorum fuiſſe cele-
 brandi Paſcha cum Iudæis , vt ſeruarent designatum
 ab Euangelio tempus . Qua in re non reprehendit eos
 ſancta Synodus , quaſi prauos interpretes Euangelij ;
 ſed in eo reprehendit , Quòd cum ſeruare vellent
 ad amuſſum tempus Euangelicum , imitarentur Chriſti
 interfectores , vt ſcribit Conſtantineſis magnus . ex
 more igitur antiquo illarum Eccleſiarum probatur ,
 Chriſtum Dominum iuxta Euangelicam narrationem .
 nequaquam anteuertiſſe , ſed legale Paſcha peregiſſe
 cum Hebræis tempore Azymorum . Vt neceſſe ſit
 pane Azymo fuiſſe tradita Sacroſancta myſteria .
 Eccleſiarum porro illarum fuerat error cum Iudæis
 obſeruare Lunam decimaquartam , & diem agere fe-
 ſtum quouis hebdomadæ die ; cum cæteræ omnes Ec-
 cleſiæ aliam ſeruarent acceptam ab Apoſtolis tradi-
 tionem ; nempe vt die tantum Dominico celebrarent
 Paſcha , vt Euſebius narrat . Ex quo liquet , eos qui
 verba illa Ioannis , (Et ipſi non introierunt in præto-
 rium , vt non contaminarentur , ſed vt manducarent

*Ex fragm.
 1. Syn.*

*lib. 5. Hiſt.
 c. 23.*

c. 18. 28.

τῷ Πιλάτῃ δὲ νὰ μὴ μάταιοῦσιν, ἀλλ' ἵνα φάγωσι τὸ
πάχα· ὅσοι λίγω ὑπὸ τῷ τῷ λόγια συλλογίζονται, ὅτι
δὲν ἔχον φάγει τὸ πάχα οἱ ἑβραῖοι τὸ βράδι τῆς πέμπτης,
ἀλλὰ τῆς ᾠδασκοῦς· καὶ ὅτι ὁ δεσπότης Χριστὸς ὅπῃ τὸ
ἔκαμε τὸ βράδι τῆς πέμπτης ἐπεπῆρεν· ἐκακογρύκησαν τὸ
Εὐαγγέλιον. Διὰ τὸ ἂν οἱ ὁπίσκοποι τῆς ἀσίας πλεον ᾠδῶς ἐκα-
τον χρόνους πρὸς τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου ἀποκρινόμενοι ἔγρα-
φον πρὸς Βικίτωρα τὸν πάπαν, ὅτι ἡ συνήθεια τοῖς νὰ ἐρ-
τάζωμεν τὸ πάχα μετὰ τὰς ἑβραῖες ἦτον ἀπὸ τῶν ᾠδῶδων
τῆς ἀποστόλων Ἰωάννης ὁ Φιλίππος, δὲ νὰ φυλάσσωμεν τὴν ἡμέ-
ραν τῆς ἰδ. τῆς πάχα καὶ τὸ Εὐαγγέλιον, πῶς εἴη ἐμπορετὸν ὁ
Ἰωάννης ἄλλα νὰ παρίδωκεν, ὁ ἄλλα νὰ ἔγραφεν; νὰ πα-
ρίδωκεν ὅτι οἱ χριστιανοὶ τῆς ἀσίας νὰ παχάζωσι μετὰ τὰς ἑβραῖες
δὲ νὰ μιμῶνται τὸν Χριστὸν καὶ εἰς τὸ Εὐαγγέλιον νὰ ἔγρα-
ψιν, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐπεπῆρεν τὸ πάχα τῶν ἑβραίων; τὸ λοι-
πὸν ὁ νῦν τῶν λόγων ἐκείνων τῷ Εὐαγγελίῳ, ἀλλ' ἵνα φάγωσι
τὸ πάχα, δὲν εἶναι, ὅτι τότε νὰ περὶ φάγωσι τὸ πάχα,
ἀλλὰ δὲ νὰ τρώωσιν τὸ ἄζυμα ὅλας τῆς ἡμέρας τὸ πάχα,
καθὼς ἀπὸ τῆς Χρυσόστομου τὸ νοῶ καὶ ὁ Θεοφύλακτος, καλὰ
καὶ νὰ σμίγη καὶ ἄλλῃ ἐξηγήσιν, ὅπως φαίνεται ἀνάγκη·
ἐντὶ φαίνεται καθάρεια, ὅτι τὸ Κεφάλαιον πρὸς τὸ ἄζυμα τὸ
ἐδογματίσεν ἡ Σύνοδος τῆς Φλωρεντίας ὡς τὸν πρᾶγμα σύμ-
φωνον τῆς παλαιότητος καὶ τῶν ἐννοιῶν τῆς περὶ τῆς Συνόδου.
Καθὼς καὶ τῶν ἐννοιῶν τῆς ζ. Συνόδου ἀποφάσισιν ἐρθοδόξοις
τὸ Κεφάλαιον δὲ τὸ Καθαρτήριο, ὁ δὲ τῶν ἀπολαύσιν τῶν
ἀγίων. Ἡ ἐβδόμη Σύνοδος ἐναντίον τῆς ἀσεβείας τῶν εἰκono-
μάχων ἐδογματίσεν, ὅτι οἱ χριστιανοὶ νὰ δίδωσι τῶν ἀγίων
εἰκόνων ἀσπασμὸν καὶ τιμητικῶς περὶ ποιήσιν. Καὶ δὲ τὸ ὅτι
σῶσαι οἱ εἰκονοκλάται, ὅτι μέλλουσι οἱ ἅγιοι νὰ συμβασιλεύ-
σωμεν μετὰ τὸν Χριστὸν, καὶ νὰ λάβωσι τῶν δόξων, δὲ τὸ
ἔλεγει ἀκόμη, πῶς δὲν μεσιτεύουσιν ἐν τῷ ᾠδῶκαλοῦσι τὸν
Θεὸν δι' ἐμᾶς. ἀλλ' ἡ ἁγία Σύνοδος εἰς τῶν ἀποκρίσιν
ἐπεὶ ἔκαμε πρὸς τὰς ἀρετικές, καὶ εἶναι εἰς τῶν σ. ᾠδῶξιν,
λέγει

Pascha) ita exceperunt , vt ex his arbitrentur , Iu-
 dæos pridie non comedisse Pascha ad vesperam quintæ
 feriæ , sed ad vesperam sextæ : Christum vero , qui pri-
 die illud comederat ad vesperam quintæ feriæ ante-
 uertisse ; perperam intelligere . Nam si Episcopi Asiæ *Euseb. hist. s.*
 centum amplius ante Nicænam Synodum annis re- *c. 24-*
 spondendo scribebant Victori Papæ ; Se per traditio-
 nem habuisse Apostolicam Ioannis & Philippi , vt cum
 Iudæis celebrarent ; quod ita tempus Euangelicum ,
 hoc est decimaquarta Luna seruaretur : qui fiat , vt alia
 tradiderit Ioannes , & alia scripserit ? tradiderit Chri-
 stianis illis tempus celebrationis Paschæ Lunam deci-
 mamquartam ; quod celebrando cum Iudæis imitarentur
 Christum ; scripserit autem in Euangelio , Christum
 vno die anticipasse Iudæorum Pascha ? Sensus igitur
 illorum verborum , (sed vt manducarent Pascha) non
 est , quasi eo primum die Iudæi ad vesperam incæpturi
 essent azymis vesci ; sed non introierunt , inquit , in
 prætorium , vt inchoatum Paschæ esum prosequeren-
 tur ; vt etiam Theophylactus à Chrysostomo exponit ;
 licet alium quoque subijciat minus congruentem sen-
 sum . Ita planum est , Caput de Azymo fuisse à Sy-
 nodo Florentina definitum iuxta sensum antiquitatis ,
 & mentem sanctæ Synodi primæ . Sicut etiam dogma
 de Purgatorio , deq. fruitione Sanctorum sanciuir se-
 cuta septimam Synodum . Siquidem impietatem Ico-
 nomachorum damnans septima Synodus statuit ; San-
 ctorum imaginibus exhibendum esse à Christianis ho-
 norem & reuerentiam . Et quoniam Iconomachi cre-
 debant , futurum esse vt sancti aliquando regnent cum
 Christo , & consequantur gloriam ; idcirco affirmabant ,
 illos modo nobis nullam afferre opem , nec suis preci-
 bus placare Deum . At sancta illa Synodus in confu- *Act. 5. 10. 4.*

ῥόποι τὴ καθάρσεως μὲ τὴν πᾶνδυσιν καὶ τὴν βοήθειαν ὡς
λαμβάνουσιν οἱ ψυχὰς ἀπὸ τῆς μνημόσυνα. δὲ τὸ ἡ διδασκα-
λία τὴ ἀγία Γερμανὴ καὶ τὴ ἐξόμλου ζωόδον μὲρτυρᾷ τὴ ἀλήθειαν
τὴ δόγματος, ὅπῃ ἐκήρυξεν δὲ τὸ καθαρτήριο ἡ ἀγία ζωόδος
τὴ Φλωρεντίας. ἀφίνω, πῶς εἰς τὴ ἱεραῖς λειτουργίαις τὴ μεγάλαν
διδασκάλων Βασιλείᾳ καὶ Χρυσόστομῳ, καὶ εἰς τὴν καθημερινῶν
ἀκολουθίαν τὴ ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ἐξ ἡ καὶ φαίνετ' λαμπερῶς
τὸ δόγμα τῆς Καθαρτηρίου. καὶ ἐξ ἡ καθόλου ἀληθινόν, ὅτι συμφω-
νῶντας τὰ λόγια τῆς ἀγίων ὅπῃ ἐμετὰ χειρὶ δὴ ἡ ζωόδος τῆς
Φλωρεντίας ὑπορασίζοντας τὰ πέντε Κεφάλαια μὲ τὴν διδα-
σκαλίαν τῆς οἰκουμενικῶν παλαμῶν ζωόδων, ἀδυνατῶν φα-
νεταὶ νὰ ἐξ τῶποι φαρμῶν. Καὶ ὁ Μάρκος τῆς Εφέσε λέ-
γοντας, ὅτι ἐξ φαρμῶν, ἀπὸ ἀγνωσίας καὶ πάθος ἐβλασφή-
μα τὴ ἀγίας ζωόδες.

Πάλιν ἀν εἰπῇ τις, ὅτι καθὼς καὶ ἄλλας φορὰς ἐγίνηκαν συμ-
μαζώματα ὅπιστόπων μὲ ὄνομα ζωόδε οἰκουμενικῆς, καὶ ὅμως
ἦσαν ψευδοσωμόδες· οἷα ἦτον ἡ ληστεικὴ τὴ Διοσκόρε εἰς τὴν Εἴφε-
σον τὸ δ' ἄλλοτερον· καὶ ἡ ψευδοσωμόδος τὴ εἰκονομάχων εἰς τὸν καμὸν
τὴ Κορνηλίους· καὶ δὲ τὸ δὲν δέχεται τὴν ζωόδον τῆς Φλωρεν-
τίας καλὰ καὶ νὰ κρατῇ οἰκουμενικὴ· ὅποιος τὰ λέγει τὰ, πλε-
νᾶται ὁλόγη καὶ μὲν ἡ ἐξέοντας τὰ ἰδιώματα τὴ ἀληθινῶν οἰκουμενι-
κῶν ζωόδων. Διατὶ καθὼς ἔχομεν ἀπὸ τὰ πρᾶκτικά τὴ ἀγίων
ἐπὶ τὰ ζωόδων, πέντε πρέπει νὰ συνδράμωσι δὲ νὰ ἐξ γνησία
ἡ οἰκουμενικὴ ζωόδος. Πρῶτον νὰ μὲν ἐξ μόνον καλεσμένη ἀπὸ
ὄνομα βασιλικόν, ἀλλὰ κυρίως καὶ ἐξ ὅπως ἀπὸ τὴν ἐξέοντας
θερὸν τὴ ἀγία Πέτρος. τὸ τὸ ἔχομεν ἀπὸ τὴν πρῶτῳ πράξιν τῆς
τετάρτης ζωόδε, ὅπῃ οἱ τοποῖηται τὴ πᾶσα ἡνάγκασαν τὴ ἀσε-
βῇ Διοσκόρε νὰ σταθῇ εἰς τὴ τὸπον τὴ κατακρίτων, δὲ λέγει
εἶχεν κάμει ζωόδον δίχως νὰ λάβῃ ἐξέοντας ἀπὸ τὸν πᾶσαν.
Δεύτερον, πρέπει νὰ ἐξ ζωοδεμὴ τὴ ἐξοχωτέρων ὅπιστόπων
τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας. τὸ τὸ ἔχομεν ἀπὸ τῆς πρᾶξιν
τῆς ζ. ζωόδε, ὅπῃ εἰς κατὰ κρίσιν τῆς ψευδοσωμόδε τὴ εἰκονο-
μάχων λέγει εἰς ὄνομα τῆς ἀγίας ζωόδε Ἰωάννης ὁ δὲ ἄγιος.

Πῶς

lutis in futura vita nihil aliud sunt , quàm purgationis modi per pœnas , & liberatio per suffragia . Talis vero salus post mortem necessario infert Catholicam veritatem dogmatis de Purgatorio . Omitto dicere , manifestissimè illam haberi è sacris liturgijs sanctorum Basilij , & Chrysostomi ; nec non quotidianis Græcorum officijs , in quibus tam sæpè pro defunctis oratur . Et vsquequaque illud euincitur ; Sanctorum sententias à Florentina Synodo vsurpatis ad confirmanda sua Dogmata , concordare cum doctrina veterum Conciliorum ; & proinde fieri non posse , vt corruptæ sint . Marcus igitur Ephesius , qui falsatas perhibebat , ex ignorantia & prauitate animi in sanctas Synodos blasphemus erat .

At rursus dicunt alij ; Non probari sibi Florentinam Synodum , quòd aliæ quoque fuerint œcumenicarum titulo Pseudosynodi ; qualis fuit Ephesi secunda dominatum sibi arrogante Dioscoro , & Conciliabulum Iconomachorum tempore Copronymi . Quisquis hæc obijcit , toto errat calo , non animaduertens quibus notis dignoscenda sit vera & germana Synodus œcumenica . Sanè ex Actis primorum Generalium Conciliorum habemus ; Quinque requiri , vt legitima dicatur Synodus œcumenica . Primum , vt eius conuocatio non absolute tribuatur Imperatorio nomini , sed propriè & præcipuè pendeat ex auctoritate sedis B. Petri : Conditionem hanc habemus ex prima Actione Quartæ Synodi , in qua legati Papæ impium Dioscorum contruferunt in locum reorum , quòd esset ausus celebrare Synodum sine auctoritate Sedis Apostolicæ . Secundum , vt fiat præcipuis Ecclesiæ Catholicæ conuenientibus Episcopis : Conditionem hanc habemus è sexta Actione septima Synodi , vbi Ioannes Diaconus nomine sanctæ

Sy-

Πῶς νὰ εἶναι οἰκουμενικὴ, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν ἐκινώθησαν οἱ
πάπας καὶ τ' ὁποῖοι τῆς κτ' τὸν νόμον τῆς Συνοδῶν; ἐδὲ
συνεφώνησαν οἱ πατριάρχαι τῆς ἀνατολῆς; Τίθον, νὰ γί-
νεται ἡ ἐκτέτασις τῆς ζητήματος ἢ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχιερείας
μὲ τὴν θείαν γραφίαν, καὶ τὴν διδασκαλίαν καὶ ὡς ἀποδοσὶν τῆς
ἀγίων προτέρων Συνοδῶν, καὶ τῆς διδασκαλίας τῆς ἐκκλησίας.
Καὶ τὸ ἐξῆς φανερώτατον ἀπ' ὅλα τὰ πρεσβυτικά τῆς Συνοδῶν.
Τέταρτον, ὅτι ἡ Συνοδικὴ ἀπόφασις νὰ γένῃ μὲ σύμφωνον ὁμο-
λογίαν τῆς ἐπισκόπων; καὶ καὶ ὀλίγοι τινὲς νὰ μὴ θέλωσι
νὰ υπογράψωσι. ὡς ἂν εἰς τὴν περίπλυν Συνοδὸν δὲν ὑπέγρα-
ψαν πέντε, καθὼς λέγει Σωκράτης ὁ ἱστορικός, ὁ Θεοδώριτος
βάνει δύο μόνους· εἰς τὴν τρίτῃ ἀπ' ἀρχῆς δὲν ὑπέγραψεν ὁ
Ἀντιοχείας Ιωάννης μὲ τὴν Συνοδὸν τε· εἰς τὴν τέταρτῃ δὲν
ὑπέγραψεν ὁ Διόσκορος, καὶ οἱ ἀγύπτιοι φοβούμενοι νὰ υπογρά-
ψωσι, ὡς φαίνεται εἰς τὴν τέταρτῃ πρᾶξιν τῆς δ. Συνοδῆς· εἰς
τὴν ἐκτῇ δὲν ὑπέγραψεν ὁ Ἀντιοχείας Μακάριος. Πέμπτον,
ὅτι νὰ ἐξῆς βεβαιωμένη ἡ Συνοδος, δεῖ νὰ ἐξῆς γνησία οἰκουμενικὴ,
ὅπο' ἡ θέρων τῆς ἀγίας Πέτρης· καθὼς ἐδείχθη ἐκαστὸν τῶν Νείλων
ἀπὸ τῶν ἱστορίων τῶν Θεοδώριτος, ὅτι ἡ δεύτερα συνοδος ἐση-
ρίχθη ὡς ἐβεβαιώθη ἀπὸ τὸν ἅγιον πάπαν Δάμασκον. ἡ τρίτη σύ-
νοδος ἐβεβαιώθη ἀπὸ τῆς πάπαν Εὐσεβίου, καθὼς τὸ μάρτυρά εἰς τὰ
πρεσβυτικά τῆς συνοδῆς ἐκείνης ὁ ἅγιος Κύριλλος γραφὸντας πρὸς
Ἀκακίον μητροπολίτην, ἡ τέταρτη ἀπὸ τὸν ἅγιον Λέοντα τὸν πάπαν,
καθὼς φαίνεται εἰς τὴν ἐπιστολῇ, καὶ μάλιστα τῇ 15. καὶ τὰ πρε-
σβυτικά ἐκείνης τῆς συνοδῆς. τὴν πέμπτην ἐβεβαίωσεν ὁ πάπας
Βιγίλιος παρὸν τότε εἰς τὴν Κωνσταντινέπολιν, ὡς φαίνεται ἀπὸ
τὸν ἱστορικὸν Εὐάγγριον εἰς τὸ δ. βιβλίον. τὴν 5. ὁ ἅγιος πάπας
Λέων ὁ δεύτερος, καθὼς φαίνεται εἰς τὴν 11. πρᾶξιν. Καὶ τὴν ἐβ-
δόμην ὁ πάπας Ἀδριανὸς γραφὸντας ἀπολογίαν τῆς ἀγίας ἐκεί-
νης συνοδῆς πρὸς Καρόλον βασιλέα τῶν φράγκων. Καὶ δευτέρῃ τῇ 12.
πέντε ἰδιώματα δὲν εἶχαν οἱ συναγωγῆς τῆς ἐπισκόπων εἰς τὴν
Ἐφέσον τὸ δεύτερον, ὡς ἡ ἀνομομάχων, διὰ τὸ ὅτι ἦσαν ὡς αὐτὰ
καὶ ὅσα ἐγέννησαν ὁμοίως παρὰ συναγωγῇ καὶ ψευδοσυνοδοί.

ἀμή

Synodi ad improbandam Iconomachorum pseudosynodum ait : Quomodo fuerit œcumenica, quæ Papam non habuit, aut eius legatos, vt postulat Conciliorum lex? nec Patriarchas Orientis consentientes? Tertium, vt Disquisitio de re controuersa, seu de quauis re Ecclesiastica fiat per sacram Scripturam, & doctrinam ac traditionem priorum Conciliorum, & Doctorum Ecclesiæ. Conditionem hanc habemus vniuersæ ex Actis omnium Conciliorum. Quartum, vt Synodica Definitio fiat concordie Episcoporum consensu, licet pauci ex ijs nolint subscribere. Sicut in prima Synodo non subscripserunt quinque, vt narrat Socrates; *Lib. 1. c. 9.* duos numerat Theodoretus. In tertia non subscripsit *Lib. hist. 1. c. 7. Soz. 1. c. 20.* ab initio Ioannes Antiochenus cum suis. In quarta non subscripsit Dioscorus, & Aegyptij reformidabant subscribere, vt videre est Actione iv. quartæ Synodi. In sexta non subscripsit Macarius Antiochenus. Quintum vt Synodus confirmata & obsignata sit à Sede Petri; vt ostensum fuit contra Nilum ex historia Theodreti de secunda Synodo, quod fuerit à S. Damaso *Lib. 5. c. 19. & 11.* approbata. Tertiam confirmauit Xystus III. vt in Actis eiusdem affirmat Cyrillus Epistola ad Acacium *Par. 3. c. 35.* Melitenensem. Quartam S. Leo I. vt videre est tertia illius Synodi parte, præsertim epistola eiusdem Papæ ad sanctam Synodum Chalcedonensem. Quintam Vigilius tunc Constantinopoli degens; vt Euagrius *cap. 16. cap. 37.* etiam quarto Historiæ libro testatur. Sextam S. Leo II. vt liquet Actione eiusdem xvij. Septimam Hadrianus I. qui apologiam quoque pro illa scripsit ad Carolum Regem Francorum. Et quoniam hisce conditionibus caruerant illi Episcoporum conuentus Eurychianorum & Iconomachorum; idcirco & illi, & siqui essent, aut erunt similes, pro Conciliabulis habendi sunt.

ἀμὴν ἡ Συνοδος τῆ Φλωρεντίας ἃ εἶχεν ὅλα τὰ ἃ ἰδιώματα εἰς
ἀκραν τῆ αὐτοῦ. Εἰς αὐτὴν ἡ Συνοδος τῆ μετὰ τὴν ἔξοδον τῆ
πρωτοφύμης πᾶσα Ευγενίου τῆ τε ἀρετῆς, καὶ μετὰ συνέσει τῆ βασι-
λείας Ἰωάννου τῆ Παλαιολόγου, ὅπως σὺν φρόνιμος ἠθέλησε ἡ ἀκο-
λαθήσῃ ὅχι τῆς ὁποιοῦντος εἰς τὴν χώραν τῆς Βασιλείας, ἀλλὰ τὴν
κάλισμα τῆ πᾶσα. εἶχεν τῆ Συνοδος ἀπ' ὅλλων τῆ χριστιανω-
σύνης τῆς ἑξοχωτέρας καὶ σοφωτέρας ὁποιοῦντος ἐκ θεολόγου ἀνατο-
λῆς ἐκ δύσεως, ἐξ ἡ ἀδελφῶν εἰς αὐτὴν ἃ πέντε Κεφάλαια, μάλιστα
τὸ πρῶτον τῆς ἀγίας πνύματος μετὰ πνευματικῆς καὶ σοφίας ἀκριβεστάτην
ἐκ γνώσεως καὶ μετὰ τῆς ἀγίων ἀνατολικῶν διδασκαλῶν.
ἐκ συμφωνήσας ὅλοι εἰς αὐτὴν οἱ ὁποιοῦντες ἐξ ὧν δὲ τὸ Μάρκον τῆ Εφε-
σε· ὁ ὁποῖος ἀπὸ ἐξ ὧν πρὸς συγκεχυμένους ἐκ συνφορῆς μετὰ ὅλοις τῆς
ἄλλοις εἰς τὴν ἑκὼν λατρεύοντες τὴν πᾶσα, ὅτε ἐκινῆσθαι ἡ ἐνωσις, ἀπὲ-
κείσθαι ἐκ αὐτῆς τῆς Τόσας συκοφαντίας. ἐκ ἐκείνης καὶ ἐκινῆσθαι δὲ
τὴν πᾶσα Ευγενίου, ὅπως ἐκείνη πᾶν τὸ παρὸν εἰς τῆ μετὰ τὴν ἀγίαν
Συνοδὸν· πρᾶγμα ὅπως ἐκείνη ἀπὸ τῆ ἐπὶ τὴν παλαιὰς Συνοδος ἀπό-
κλινον· διὰ τὴν ἡ πέμπτῃ Συνοδος μετὰ πολλὰ ἐκ μεγάλα πρὸς καλὴν
μᾶλλον ἐμπόρεσε νὰ ἐκπαρῶνται ἐκ συκαθήμενον τὴν πᾶσαν Βιγίλιον.

Λέγουσιν νὰ εἰπωμεν ὅτι ἐκείνοι, ὅπως λέγουσιν ὁμοίως οἱ
πολλοὶ, ὅτι δὲν ἀποδέχονται τὴν Συνοδὸν τῆς Φλωρεντίας,
διὰ τὸ οἱ πατέρες ὅπως ὑπέγραψαν εἰς ἐκείνην, ἀφ' ἧς ἐκ ἐκ-
φῆσαν εἰς τὴν ἑκείνην, δὲν ἐκείνην ἐκείνην ὅπως ὑπέγραψαν. Καὶ
ἐκ τῆς Γεωργίου ὁ Σχολάριος, λέγουσιν, ὅπως ἐκείνη καὶ ταῦτα
πατριάρχης Γεννάδιος, ἐκείνην δὲ τὴν Συνοδὸν τῆς Φλω-
ρεντίας, φανερὸν ἐστὶν ὅτι εὐρίσκεται καὶ ἄλλο βιβλίον εἰς ὄνομα
Γεωργίου Σχολαρίου, καὶ εἰς ὄνομα Γενναδίου Πατριάρχης, καθὼς
φαίνονται εἰς τὴν ἀποστολικὴν βιβλιοθήκην τῆς Ρώμης εἰς τὰ Βα-
τικάνον, ἐκείνους τὸ ὁμοίως Συνοδὸν. Καὶ ἐκείνοι ὅπως τὴν
ἐκείνην, οἱ αὐτοὶ τὴν φέρουσι καὶ κατηγοροῦσι, τίς νὰ τὴν δεχθῇ
διὰ γνησίαν οἰκουμενικὴν Συνοδὸν; Τίς τῆς ἀφορμῆς δίδου-
σιν τινὲς ἀπὸ ἀγνωσίας, τινὲς ἀπὸ πονηρίας, μαθητεμάς
ἀπὸ τὸν Φώτιον τῆς χρίσματος τὸν διδασκαλὸν νὰ πονηρῶν
εἰς ἀπώλειαν τῆς ψυχῆς. ἔτι καὶ ἐκείνος ἐκείνη μετὰ
λυ-

At Florentina Synodus excellentissimè hisce omnibus
dotata fuit. Siquidem gloriosi Pontificis Eugenij I V.
auctoritate congregata præsentem habuit Imperatorem
Ioannem Palæologum, qui prudenter maluit aduo-
cantem sequi Papam, quam Basileensem conuentum.
Communibus in ea Episcoporum omnium suffragijs de-
finita veritas eluxit, vno contradicente Marco Ephe-
sio; Qui publicam timens ignominiam interfuit & ip-
se Sacris pontificijs Episcopali habitu ornatus, quan-
do peractis diuinis mysterijs promulgata fuit Ecclesia-
rum Vnio, quam postea tot calumnijs interturbauit.
Confirmata denique & consignata fuit hæc sancta.
Synodus auctoritate eiusdem Papæ Eugenij, qui per-
petuo præsens illi præfuit; Quod frustra olim Patres
veterum Conciliorum desiderauerant: Nam & præsen-
tem Constantinopoli Vigilium, & summis precibus ro-
gatum vt præfideret Synodo, Patres Quintæ Synodi
non flexerunt.

Restat, vt postremam diluamus illorum instantiam,
qui se dicunt abhorrere à Florentina Synodo, quòd
ijdem ipsi, per quos celebrata est, reuersi in Græ-
ciam cecinerint palinodiam. Et exemplo afferunt Geor-
gium Scholarium, qui postmodum creatus Patriarcha,
vocatus est Gennadius. Is enim, vt quidam aiunt, cum
pro Synodo Florentina scripsisset, scripsit etiam postea
librum, qui nomine Georgij Scholarij, itemq. Gennadij
Patriarchæ circumfertur; & habetur in Bibliotheca Va-
ticana, contra eandem Synodum. Quis igitur, inquirunt,
pro germana Synodo veneretur, quam sui auctores irri-
tam esse voluerunt? Hosce prætextus obtendunt qui-
dam præ inscitia, quidam præ animi nequitia ac mentis
duritia, huiusmodi commenta edocti à Principe schisma-
tis Photio in perniciem animorum. Ita enim ille, nempe

λυτεχνίας ὡσάν πολυέξωδες νὰ ἀφανίσῃ τὸ ὄνομα τῆς ὀγδόης
αἰτίας Συνόδου, ὅπῃ τὸν ἐκάθηρε καὶ εἰδῶξεν καὶ ἀναθεμά-
τισεν ὡς λύκον, καὶ ἐπλάσεν μὲ μυριάς ψευδολογίας δι-
καῖς τοῦ ψευδοσυνόδου. Αἷς ὁποίαις ὁμοῦς ἡ ἐκκλησία τῆς
Κωνσταντινουπόλεως ὕστερα τῆ ἐδέχθη, ἢ δέχεται, καὶ σέβει
τὰς Κανόνας τῶν. Καὶ ἀπὸ αἷς ἀρχαῖς ἐκείνης ἔμαθε νὰ μὴ
δέχεται ὡς μόνον ἐπὶ τὰς Συνοδοὺς οἰκουμενικαῖς. Οὐδὲν ἀπὸ
τέτοια φαρμακευθῆα μαθήματα δὲν σέβει καὶ τὴν ἐν Φλω-
ρεντίᾳ Συνοδὸν διὰ νὰ μὴ ἀπαρηθῇ τὴν διδασκαλίαν τῆ
Φωτίης, ὅπῃ μὲ σοφίσματα καὶ πανουργίας ἔγραψε καὶ εἰ-
δῶξεν τὸν χωρισμὸν καὶ τὸ χίσμα, καθὼς ἀπεδείχθη εἰς τὰ
παρακτικά τῆς ὀγδόης συνόδου. Λέγομεν λοιπὸν, ὅτι ἂν εἴ-
αλήθια πῶς ἀκάνοι ὅπῃ ὑπῆρχαν αἰς τὴν ἐν Φλωρεντίᾳ
συνόδου, ὕστερα δὲν ἔστρεψαν ὅτι ἔχον κάμει, διὰ τὸ ὅτι Μάρκος
τῆς Εὐφροσύνης ἔγραψε τόσα ἐναντίον τοῦ; διὰ τὸ γράφοντες ἐναν-
τίον τῆς συνόδου δὲν εἶπε ποτὲ τέτοιον πρᾶγμα, ἀλλὰ τὰς κεί-
ναι λαϊνόμενας, καὶ ἀνθρώπους μισόθρησκας, ἢ προδότας τῆς
δοσιθείας καὶ δυναστείας, ὅτι μὴ δοσίματα καὶ λαμπρὰ θρασύματα
ἐλάτυνσαι, ἢ ἔγραψε νὰ τὰς φύγου ὅλοι σάν ὄφεις; Διὰ τὴν
εἰς τὸν θάνατόν τε παρόντων ἀρχιερέων καὶ ἱερομονάχων καὶ μα-
ναχῶν καὶ ἀρχόντων κοσμικῶν ἔλεγον ὁ Μάρκος τῆς Εὐφροσύνης.
Ὅτι ἔκρεαζε μέρτυρες ἐκείνης ὅπῃ ἦσαν παρόντες, πῶς ἔτε
ζωντανὸς ἔτε διπταρχὸς ἦθ' ἦεν ἢ ἐδέχετο τὴν κοινωνίαν τῆ
τότε πατριάρχου, καὶ τῶν ἀρχιερέων τε, καὶ τῶν πλήρε τε, κα-
θὼς εἶδε τὴν ἑνωσιν καὶ τὰ λαϊνικά δόγματα ὅπῃ ἐδέχθη
ὁ πατριάρχης καὶ οἱ δικοὶ τε; καὶ ὅτι ἀπέρριπτε τὴν ἑνω-
σιν καὶ κοινωνίαν μετ' αὐτοὺς, ὥστε μὴ νὰ συμώσῃ τινὰς
ἀπ' ἐκείνης εἰς τὸ εὐχολογῆν τε καὶ εἰς τὰ μνημόσυνά τε;
καὶ ἔτι ἐφωτίστηλιν καὶ ὠρεκίζεν ἀπὸ μοῖραν τῆ θεῆ. Κα-
θὼς ἀκόμη ἠθέλει, ὅτι εἰκόνας ἀπ' ἐκείνης ὅπῃ δὲν ἐδέ-
χθησαν τὴν ἑνωσιν, νὰ συμφορέσῃ ἢ νὰ συλλατρεγῇ μετ'
τὸ μέρος τῆ πατριάρχου; Καὶ μὲ τὰ ἀφηνει εἰς τὸν τόπον
τε δόξοχον καὶ πρεσβυτέρῳ νὰ διαφενδῇ αἷς γνώμας

vt callidissimus, & stropharum consuendarum peritissimus sanctæ Synodi viij. memoriam conatus est extinguere, quod esset ab ea Depositionis & Anathematis mucrone præcisus; & suas pseudosynodos supposuit fraude & fallacijs plenas. Quas tamen postea suscepit & suscipit Constantinopolitana Ecclesia, earumq. Canones ratos habet. Exinde didicit septem tantum generales recipere Synodos; & ex perniciosis hisce institutionibus Florentinam quoq; Synodum respuit, vt documenta Photij sequatur; Cuius sophismatis & versutijis radices egit schisma teterrimum, vñ in Actis viij. Synodi declaratum est. Itaque dicimus; Si verum esset, eos qui subscribere Florentinæ Synodo, poenituisse postmodum, cur ergo contra illos tam multa scripsit Ephesus? Cur acerbissimns ipse Synodi hostis nihil tale obiecit; sed vocabat eos latinismo corruptos, & semibestias, Religionis proditores & impios; quod muneribus capti & amplis pollicitationibus latinismum admisissent; scribebatq. fugiendos esse vt colubros? Cur vicinus morti, astantibus Episcopis, Hieromonachis, monachis, & viris alijs nobilibus aiebat: Se coram testibus, ijs qui aderant, profiteri nullam prorsus & adhuc viuum, & vita functum voluisse, aut velle communionem cum eius temporis Patriarcha, & adhærentibus illi Episcopis, & Clero; Sicut neq; Latinorum dogmata, & pactam cum illis vnionem, à Patriarcha suisq. receptam: & ita se ab eorum consortio abhorrere, vt nollet omnino quemquam eorum quasi honoris causa pompæ suæ funebri aut commemorationibus interesse? Atque ita mandare, perq. Deum obtestari? Similiter eos qui non fuerant amplexi vnionem, vt Patriarcham deuirarent, & quantamlibet communitatis significationem cum altera parte omnino fugerent? Demandare vero patrocinium suarum opinionum, & successorem sibi

de-

1
του τὸν ἀρχὸν Γεώργιον τὸν Σχολάριον ; ὅπου εἰπαμὲν
ἐπάνω ; Τοῦτο ὅλα πῶς ἀρμόζουσι μὲ τὸ νὰ ἐμετενόησαν
ὅσοι ὑπέγραψαν εἰς τὴν Συνοδὸν τῆς Φλωρεντίας ; ὡμολό-
γα ὁ Εφῆσις , πῶς ὁ πατριάρχης τὴ κατὰ ἐκείνη μὲ τοὺς
ἀρχιερεῖς τε καὶ τὸν κληρὸν τε ἐφύλασσαν τὴν ἑνωσιν τῆς
Λατίνων . Ὁ λοιπὸν ψέμα μεγαλῶτατον εἶναι , ὅτι ἐκεῖνοι
ὅπως ὑπέγραψαν εἰς τὴν Συνοδὸν τῆς Φλωρεντίας , γυρί-
ζοντας εἰς τὴν Κωνσταντινέπολιν ἀφῆκαν τὴν ἑνωσιν τῆς Λα-
τίνων . Ἔτι φανερόν εἶναι , ὅτι κατὰ καὶ νὰ ὑπέγραψαν
εἰς τὴν Συνοδὸν τῆς Φλωρεντίας Αντάνιος ὁ Ἡρακλείας ,
καὶ ὁ πρεσβυτέρως Γρηγόριος ὁ πινδαμάτικος ὡσάν το-
ποτηρητὰς τῆς Αλεξανδρείας Φιλοθέη , ὁ τοποτηρητὴς Δωρο-
θέης Αντιοχείας Ισίδωρος Κιαΐβη , καὶ ὁ τοποτηρητὴς τῆς Ιε-
ρουσολύμων Ιωακείμ Δοσίθεος ὁ μονεμβασίας . ὅμως καθὼς
λέγην οἱ γραῖκοι , οἱ ἦν τοῦτοι πατριάρχαι , Φιλόθεος Αλε-
ξανδρείας , Δωρόθεος Αντιοχείας , καὶ Ιωακείμ Ιερουσολύ-
μων δὲν ἔστρεψαν τὴν Συνοδὸν , ἀλλὰ τὴν ἔκρεζαν μισερὰν
κησωδίαν . καὶ τὸν πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως Μηρο-
φάνην , ὅπως ἦτον Κυζίκου ὅτε ὑπέγραψεν εἰς τὴν Φλωρεν-
τίαν , μηροφόνον . καὶ τὸν βασιλέα Ιωάννην τὸν παλαμολό-
γον λατινόφρονα . καὶ καθὼς φαίνεται εἰς τὸν ὅρον ὅπου
ἔκαμα τέτοι οἱ ἄνθρωποι ἐναντίον τῆς ἀγίας Συνοδοῦ , κατὰ κρί-
νει πολλὰ τὸν πατριάρχην , ὅτι ἔχαστον μὴροπολί-
ταις καὶ ὁπισκόποις λατινόφρονας . μιλώντας τέτοι οἱ ἄνθρωποι
πατριάρχαι ὡσάν γεμάτοι ἀπὸ τοῦ πάθος τῆς σχίσματος .
πῶς δὲν εἶναι ὁ λοιπὸν πρᾶγμα αἰσῶσθαι , ὅτι ὕστερα νὰ
ἤλλαξαν γνώμην ὅσοι ὑπέγραψαν εἰς τὴν συνοδὸν τῆς Φλω-
ρεντίας ; Καὶ ὅλα νὰ μὲν εἴπη τινὰς , ὅτι διαφωνῶντας τέ-
τοι οἱ ἄνθρωποι πατριάρχαι ἔκαμα τὴν συνοδὸν μὴ γρησίου . ὅτι
καθὼς λέγουσιν , διὰ τοὺς πέντε θρόνους ἔλειψαν οἱ ἄνθρωποι
ὡς ἡξάρη , ὅτι οἱ τοποτηρηταὶ τοῦ εἶχαν ὑπογράψει νόμι-
μα καὶ δίκαια . καὶ ἂν αὐτοὶ οἱ πατριάρχαι ὕστερα ἀντείπα-
σιν , τὸ σφάλμα εἶναι δικόν τοις . Δέύτερον , φαίνεται κα-

τάχεια

deligere nobilem virum Georgium Scholarium, de quo
antea meminimus? Hæc omnia nullo modo consentiunt
cum eorum dicto, qui Patres Græcos aiunt recantasse, &
Florentinam Synodum quam probauerant reprobasse. Fa-
tebatur Ephesius, Patriarcham tunc temporis cum suis
Episcopis & Clero tueri vnionem cum Latinis; summum
ergo mendacium est, eos qui Florentinæ Synodo subscri-
pserant, postquā reuersi sunt in Græciam, improbasse ini-
tam cum Latinis coniunctionem. Constat præterea sub-
scripsisse quidem in Florentina Synodo Antonium Hera-
cleensem & Gregorium Protosyncellum Vicarios Philo-
thei Patriarchæ Alexandrini, & Isidorum Kiouensem Vi-
carium Dorothei Antiocheni, & Dositheum Monemba-
siensem Vicarium Ioachimi Hierosolymitani; ipsos tamen
tres Patriarchas, vt Græci aiūt, non acquieuisse, sed dete-
statos esse Synodum, & vocasse illam nefariam custodiā;
Metrophanem vero Patriarcham Constantinopolitanum,
qui Cyzicenus fuerat metropolita quādo subscripsit Sy-
nodo, metrophonum, hoc est matris interfectorem: & Im-
peratorem Ioannem Palæologum, Latinorum fautorem.
Quin, vt videre est in sententia, quam tulerunt hi tres Pa-
triarchæ contra S. Synodum; dānatur ab illis Patriarcha
Metrophanes, quod Ecclesijs præficeret metropolitas &
Episcopos, qui sentirent cum Latinis. Ita enim inuehebā-
tur in S. Synodum tres illi Patriarchæ morbo schismatis
delirantes. Quomodo hæc conueniant cum illa calumnia,
quod Græci Patres non steterint ijs, quæ subsignauerant?
Sed nequis ansam ex his arripiat, quod dissentientibus tri-
bus illis sedibus non sit legitima Synodus Florentina. Ita
enim multi obijciunt, eo quod quinque aiunt, sedes Patriar-
chales non conuenerint ad firmandam hanc Synodū; sed
tres ex ijs, hoc est maior numerus, defuerint. is primo sciat,
trium dictarū sedium Vicarios legitimè & canonicè con-
sen-

Θάρα εἰς τὴν πρεσβυτέρω παρῶν τῆς δ. συνόδου, ὅτι ὁ Αλε-
ξανδρείας Διόσκορος, Δόμνος ὁ Ἀντιοχείας, καὶ Ιεβενάλιος
Ιεροσολύμων ὑπέγραψαν εἰς τὴν ληστεικὴν σύνοδον τῆς
Εφέσου τὸ δόγμα ἐναντίον τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. ἀπέκει
εἰς τὴν δ. σύνοδον ὅτε ἐξητάθη τάτη ἡ ὑπόθεσις, ἐκα-
τέκρινεν ὁ Διόσκορος, καὶ ὁ Ιεβενάλιος, καὶ ἂν ἤθελεν εἰσα-
ζωντὰς καὶ ὁ Ἀντιοχείας Δόμνος ἤθελε κατεκρίθῃ καὶ ἐκεί-
νος. καὶ καὶ εἰς τὴν τετάρτῃ σύνοδον, ὡς λέγουσι τὰ
παρακτικά, νὰ ἐσυμπάθῃεν ὑπερὰ ὁ πάπας Λέων τῆς Ιε-
βενάλιος καὶ ἄλλων πολλῶν. τὸ λοιπὸν σφάλλοντας τῶν
οἱ ῥαῖς θεοὶ, Αλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, καὶ Ιεροσολύ-
μων, ὁμῶς ἡ τετάρτη σύνοδος ὡς τῆς ἐκατέκρινεν ἦτον
γνησία καὶ οἰκουμενική. καὶ δὲν κρέμεται διὰ τούτους τῶν
ῥαῖς θεῶν νὰ εἶναι ἢ μὴ εἶναι καμία σύνοδος γνησία
οἰκουμενική. Καὶ ὅσοι ἔχουσιν τὴν ἐναντίαν γνώμην, ἐναν-
τιῶνται τὰ παρακτικά τῆς συνόδου. Καὶ μένει βεβαιότα-
τον, ὅτι σφάλλοντας οἱ τῶν ῥαῖς θεοὶ ἔμειναν ἀκέραιον
καὶ χωρὶς λείψιμον τὸ σῶμα τῆς οἰκουμενικῆς ἐκκλησίας
εἰς τὴν αἰγιαν σύνοδον τῆς Φλωρεντίας, ὅπως ἦτον τόσον
πληθὺς ἐπισκόπων, καὶ τὸ ἀσφαλτοῦ κεφάλι τῆς ἐπισκόπων
ὁ πάπας.

Ἀπὸ τῆς δευδοχῆς ἀκόμη τῆς πατριαρχῶν τῆς Κωνσταντι-
νουπόλεως εἶδον φανερόν, ὅτι ὅσοι ὑπέγραψαν εἰς τὴν σύνοδον
τῆς Φλωρεντίας δὲν ἔλειψαν διὰ τὴν σταθερότητα τῆς δι-
σθεσίας. Ἐπειδὴ μὲν τὸν θάνατον τῆς πατριαρχῆς Ἰωσήφ εἰς τὴν
Φλωρεντίαν, ὡρρακινῶντας ὁ πάπας τῆς ἀνατολικῆς νὰ φι-
φίσκῃν δεξιὰ πολλὰς καὶ μεγάλας ἀφορμαῖς πατριαρχῶν εἰς τὴν
Φλωρεντίαν, δὲν ἠθέλησαν λέγοντας ὅτι ἡ συνουσία τῆς ἦτον
νὰ φιφίξεται καὶ νὰ χειροτονῶται ὁ πατριάρχης εἰς τὴν Κων-
σταντινούπολιν. ὅθεν ἐκείνοι σὺν ἐγείρισαν, ἐφίφισαν τὸν Βησ-
σαρίωνα δεξιὰ πατριαρχῶν, καθὼς μάρτυρά ὁ πρεσβυτεριστάριος
Φραντζῆς εἰς τὸ χρονικόν τε. ἀμὴ ἐκείνος, λέγει, ἐκατόικησέ
τὴν Ρώμην, καὶ ἐτιμήθη Καρδινάλιος ἀπὸ τὸν πάπαν ἀντίμα

sensisse & subscripsisse. Quòd si postea Patriarchæ ipsi re-
clamarunt, hoc fuisse ignorantia vel prauitatis eorum. .
Deinde constat ex Act. I. quartæ Synodi, Dioscorū Ale-
xandrinū, Domnum Antiochenum, & Iuuenalem Hiero-
solymitanum subscripsisse Conciliabulo Ephesi. Postea
vero cum examinata res esset à quarta Synodo, fuisse dā-
natos Dioscorum & Iuuenalem; & si Dominus etiam tunc
superesset, proculdubio damnatus & ille fuisset; licet in
ipsa quarta Synodo postmodum Iuuenali, & multis alijs
Episcopis veniam concesserit Leo Papa, vt Acta testan-
tur. Errantibus igitur tribus Sedibus, Alexandrina, An-
tiochena, & Hierosolymitana, quarta Synodus damnans
illarum præsules, legitima erat & œcumenica; & non pen-
det ex tribus illis Sedibus status generalium Conciliorū,
vt sine illis non sint vera, germana, & œcumenica: & qui
aliter sentiunt, pugnant cum doctrina Synodorum. Quare
certissimum est, deficientibus tribus illis Sedibus inte-
grum & nequaquam imminutum permanere corpus vni-
uersalis Ecclesiæ in sancta Florentina Synodo, ad quam
tot Episcopi conuenerant, & cui præsidebat Episcopo-
rum caput Papa indeficiens régula fidei.

Act. 3.

Denique ex successione Patriarcharum Constantino-
politanorum apertissime colligitur; Patres Græcos post
Synodum Florentinam non mutasse sententiam. Si-
quidem post obitum Iosephi Patriarchæ Florentiæ,
cum Græcos adhortaretur Papa, vt multis magnisq.
de causis eligerent ibi Patriarcham, nec sine capite
abirent è Synodo; illi suum se morem seruare velle
dixerunt, vt Constantinopoli eligerent & consecrarent
Patriarcham. Itaque reuersi communibus suffragijs de-
signarunt Bessarionem; vt narrat in suo Chronico Pro-
touvestarius Franzes. Verum ille, inquit, Roman-

Lib. 2. c. 17.

e

in-

μέ τον Ρωσίας Ισίδωρον, καθώς αὐτῇ τὸ μυστηριὸν ὁ Χαλκόνδυλος εἰς τὴν ἰστορίαν τε. Μετὰ τὸ δευτέρον ὁ πατριάρχης, ὡς ἐφ' ἤφισαν δὲ πατριάρχῃ τὸν Κυζικεὺς Μητροφάνην, ὅπως ἔχεν υπογράψει ἐκτὸς εἰς τὴν ἁγίαν Συνόδον· καὶ τὸν κρείσσει μητροφόνον καὶ πατριάρχῃ οἱ βίβλεις ἐκείναι θεοὶ ὅπως εἰπύων πατριάρχῃ, διὰ τὴν ἐκείναι τὴν ἁγίαν Συνόδον. καὶ μὴ τὸν, λέγει ὁ πατριάρχης, ἐκαμαὶ πατριάρχῃ τὸν πνευματικὸν τὸν Βασιλέως Γρηγόριον τὸν πατριάρχῃ, ὅπως ἔχεν υπογράψει εἰς τὴν Συνόδον βίβλεις ὡς τὸν τοποτηρητὴν τὸν Ἀλεξανδρείας. τὸν ὡς τὸν Δοσθέ-
στατος καὶ θερμότητος πολλὰ ἔγραψε καὶ ἐκοπίασε δὲ τὴν ἐννοσιν· καὶ βλέπωντας ὅτι ἡσχάτως τὸν διδάγματα τὸν Εφέσῃ, ἐπαρκαλίσσει τὸν τίμιον ἀρχόντα Γεώργιον τὸν Σχολάριον, ὡς φαίνεται ἀπὸ βιβλίου χειρογραφον παλαιὸν εἰς τὸ Βατικανόν, ὅτι καθὼς ἔχει γραφῇ σοφώτατα καὶ ὁρθοδοξότατα εἰς τὴν ἁγίαν Συνόδον, ἐξί να λύση καὶ εἰς τὴν Κωνσταντινέπολιν τὰ ἐπιχειρήματα τὸν Εφέσῃ. Καὶ ἐκεῖνος ἔλυσε πολλὰ, ἀμὴν δὲν ἔσωσεν να τὰ λύση ὅλα δὲ τὸν θάνατον. Εἰς τὸν πληθύνοντα ἡ ἀνυποτάξιαν καὶ τὸ μέγεθος τὴν ἐχθρὸν τῆς ἁγίας Συνόδου ἐφυγεν ἀπὸ τὴν Κωνσταντινέπολιν εἰς τὴν Ρώμην ὁ πατριάρχης Γρηγόριος· καὶ ὅντας ἐκεῖ ἐπαρκαλίσσει τὸν Καρδινάλιον Βησσαρίωνα να λύση τὰ ἐπίλοιπα τὸν Εφέσῃ, καὶ ἐκεῖνος τὰ ἔλυσε. Καὶ φαίνεται εἰς ἐκείνην τὸν βιβλίον ὅπως εἰπα-
μεν, μία ἐπιστολή τὸν πάπα Νικολάον πέμπει πρὸς τὸν ὕπε-
ρον Βασιλέα Κωνσταντῖνον, ὅπως ὁ πάπας ὡς περὶ τὸν
δὲ τὴν ἀπείθειαν τὴν ῥωμαίων, καὶ ὅτι ὁ πατριάρχης τῆς
Κωνσταντινέπολεως ὀρίσκετον εἰς τὴν Ρώμην πτωχὸς καὶ τα-
πεινός. ἀλλ' ἀπὸ τῶν ὅλα τίποτε καλὸν δὲν ἠκολούθησεν,
διὰ τὴν οἱ Κωνσταντινέπολιν δὲν ἦσαν τὴν καλῶς συμβελαῖς
δὲ τὴν ἐννοσιν· μόνον ἐλίγαις ἡμέραις πρὶν αἰχμαλωτισθῇ ἡ
πόλις, καθὼς λέγει ὁ Χαλκόνδυλος, ἀπὸ φόβου καὶ ἀπελ-
πίστου δὲ λαλῶντας ἐδέχθησαν τὴν ἐν Φλωρεντίᾳ Συνόδον·
καὶ

incoluit, & auctus fuit purpura cum Isidoro Rutheno,
 vt Chalcondylus etiam tradit. Quare Cyzicenum Me- Lib. 6.
 trophanem, ait Protouestiarius, suffecerunt, qui sextus
 Florentinæ Synodo subscripserat. Et hunc, nepe vt Ca-
 tholicum, pro Metrophane vocant metrophonum, vt di-
 ximus, tres illi Patriarche, quorum opera reuixit schisma.
 Deinde electū ait Protouestiarius Gregoriū, qui erat Im- Lib. 2. c. 19.
 peratori à Confessionibus & Protosyncellus, tertioq. Jo-
 co subscripserat in Synodo vt Vicarius Alexandrini. Hic
 pietate fideiq. Catholicæ zelo ardēs multa egit & scripsit
 pro firmanda Ecclesiæ concordia. Et cum videret super-
 seminatum ab Ephesio loliū crescere, rogauit nobilem vi-
 rum Georgium Scholariū, vt, sicut legitur in antiquo co-
 dice Bibliothecæ Vaticanæ, qui multa continet spectātia
 ad Florentinam Synodum: ipse quemadmodum in sacra
 olim Synodo doctissime scripserat & appositissime ad id Sess. 25.
 quod agitabatur; ita Constantinopoli solueret Ephesij
 nodos ac strophas, quibus Græcorū vulgus cludebatur.
 Quod quidem ille magnā partem præsstitit egregie, licet
 morte præuēctus non potuerit opus absolvere. Interea vi-
 res ac quirente maiores frāctione Ephesij, & inualescēte in
 dies cōtumacia hostiū S. Synodi cogitur Patriarcha Gre-
 gorius Constantinopolim deferere, & cōfugere Roman, Fugit Greg.
anno 1452.
Frāces lib.
3. cap. 3.
Capta fuit
Constanti-
nopolis an-
no 1453.
29. Maj die
martis ho-
ra 3. &
semihora.
Frāces lib.
3. c. 17.
 vbi profugus egit cum Bessarione Cardinali, vt reliquas
 Ephesij decipulas amolireretur; quod is feliciter assecutus
 est. extat verō in eo quē diximus codice epist. Nicolai V.
 ad Constantinum postremū Imperatorem; in qua post alia
 multa Pontifex cū eō exposulat de Gregorio, quod vitā
 Romę degeret inopē & Patriarcha indignā. Verum ex his
 omnibus nihil boni subsēcutū est; Nā Constantinopolitani
 pijs & fanis cōsilijs obstruxerāt aures. Paucis tantū diebus
 ante expugnatā Constantinopolim, omni iā spe destituti,

Καὶ ὁ πατριάρχης Γρηγόριος δὲν ἐσεῖρη πλέον εἰς τὴν Κων-
 σταντινέπολιν, καθὼς φαίνεται ὑπὸ τὸ βιβλίον ἐκεῖνο, ἀλλ'
 ἐκοιμήθη εἰς τὴν Ρώμην καὶ ἐθαυματουργεῖ. Οὐθεν ἐστὶ φανε-
 ρότατον, ὅτι μὴ τὴν ἐν Φλωρεντία Συνόδον ἐπιβίβησαν
 οἱ πατριάρχαι σύμφωνοι τῆς ἀγίας Συνόδου, καλὰ καὶ ὁ
 πατριάρχης νὰ μὴν ἐδέχθη τὸν Θεόρον, καὶ ὁ ξένος δὲ τὴν διωκα-
 σίαν ἥντι ἐναντίον νὰ ἐκοιμήθη ἔξω ὑπὸ τὸν Θεόρον τε. Ἀφ'
 ἧς αἰχμαλωτίσθη ἡ Κωνσταντινέπολις, βλέποντας ὁ ἀμπερᾶς,
 καθὼς λέγει ὁ πατριάρχης, ὅτι ἦτον ἐρημωμένη, ἐθα-
 λάλησεν νὰ γυρίσεν ὅσοι ἦτον φεγάτοι, καὶ νὰ φανῶσιν ὅσοι
 ἐκρύπτοντο, καὶ οἱ ἑωμάοι νὰ κάμνουν πατριάρχην καὶ τὴν ἁ-
 ξίαν τε. Καὶ τότε, λέγει, οἱ ἐπίσκοποι ὡς ἀνέβησαν,
 καὶ ὀλίγοι κληρικοί καὶ λαϊκοὶ ἐβίβησαν δὲ πατριάρχην ἑνα
 λαϊκόν, ὅπως εἶχεν ὄνομα πολλῆς σοφίας, Γεώργιον τὸν Σχο-
 λάριον, καὶ ἐκράχθη Γεννάδιος. Τὸ λοιπὸν ἄλλος ἐστὶ τῶτος
 ὁ Σχολάριος ὑπὸ τὸν Σχολάριον ἐκεῖνον, ὅπως εἶχεν γεγρα-
 φέναι ἐναντίον τῆς Εφῆσου, καθὼς ἀπεδείχθη καὶ εἰς τὴν ὁπισθιμείωσιν
 δὲ τὰς λόγους τῶν Σχολάριων καὶ τὴν ἐν Φλωρεντία Συνόδον
 εἰς τὸν τέταρτον ὅμοιον ἥντι οἰκουμενικῶν Συνόδων, ὅτι ὁ πα-
 τριάρχης Σχολάριος ἔπει καὶ ἔγραψεν πολλὰ εἰς τὴν Συνό-
 δον καὶ καὶ τὴν Συνόδον, ὁ νεώτερος ὁμολογᾷ καὶ εἰς τὸ βι-
 βλίον τε καὶ εἰς τὴν θάνατον τῆς Εφῆσου, πῶς εἶχεν σωπάσει ὡς
 τότε δὲ κάποιους λογαριασμούς. ἐκεῖνος ἦτον ὁλος τῆς ἀγίας
 ἐνώσεως, τῶτος ἦτον φίλος καὶ μαθητὴς καὶ ἀκόλουθος τῆς
 Εφῆσου. ἐκεῖνος ἐκοιμήθη πρὶν ἢ πόλιν αἰχμαλωτισθῆναι τῶτος
 εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν. ἐκεῖνος ἀπέθανε λαϊκός, τῶτος ἐγένετο
 πατριάρχης Γεννάδιος. Τούτῃ λοιπὸν ἡ ἐρμηνεία εἰς τὴν πέντε
 κεφάλαια τῆς ἀγίας Συνόδου εἶναι ἀδελφάτων νὰ εἶναι κόπος
 καὶ ἔργον τῶν νέων Σχολάριων, ὅπως ἐκράχθη πατριάρχης Γεν-
 νάδιος, ἐπειδὴ αὐτὸς ἐσάθη παντοῦτος ἐχθρὸς τῇ ἐν Φλω-
 ρεντία Συνόδῳ, καθὼς ἀκόμη ἐδείχθη ὑπὸ τὸν Χαλκόν-
 θυλον. ἀλλ' ἐστὶ τὰ παλαιότερα Σχολάρια, διὰ τὴν ἐκείνους

ἀπεί-

Florentinā Synodū publico edicto suscepisse visi sunt, vt
 innuit etiā Chalcondylus. Quamobrē Patriarcha Grego- Lib. 8.
 rius, vt Vaticanus etiam liber annotatum habet, Romæ
 diem suum obiit, & miraculis claruit. Manifestissimū ergo
 est, post Florentinā Synodum renunciatos fuisse tres Pa-
 triarchas illius sacre Synodi defensores, licet primus im-
 positū onus nō suscepit, tertius verò fugiēs aduersario-
 rum potentiā procul à sua sede in Domino quieuerit. Sed
 capta Constantinopoli, ne recēs direptio urbem exhauri-
 ret, tulit edictum expugnator, vt liceret omnibus qui se in
 fugā dederant, remeare Constantinopolim, & prodire qui
 latebant, & Græcis more institutoq. suo Patriarchā crea-
 re. Tunc, inquit Protouestiarius, Episcopi qui aderant & Lib. 3. c. 19.
 pauci de clero ac laici Patriarcham elegerunt virum do-
 ctrina & nomine apud Græcos spectatissimum Georgium
 Scholariū adhuc laicum, quē & Gennadium vocarūt. Non
 est ergo vnus & idē hic Georgius Scholarius, & alter ille
 Georgius Scholarius qui scripsit cōtra Ephesium; vt etiā
 probauimus in Annotatione ad Orationes Scholarij, quæ
 affixæ sunt Concilio Florentino. Nā Scholarius ille anti-
 quior multa dixit & scripsit in Synodo & post Synodum.
 Alter Scholarius posterior & in suo libro, & corā suo mo-
 ribundo Ephesio confessus est, se cōsulto tacuisse ad illud
 tempus, sed iam suscipere patrociniū dissensionis. Ille to-
 tus erat in confirmanda Ecclesiarū pace; hic familiaris, di-
 scipulus, & sectator Ephesij fuit. Ille ante excidium Oriē-
 talis Imperij cessit è vita, hic captā vidit Constantinopo-
 lim. Ille nunquā sacris initiatus obiit, hic patriarchatu ac-
 cepto & mutato nomine dictus fuit Gennadius. Itaq; opus
 hoc Defensionis quinque Capitum S. Synodi nullo modo
 potest esse elaboratū à Scholario Gennadio, qui fuit per-
 petuus Florētinae Synodi hostis, quod etiā à Chalcondy- Lib. 6.

ἀπέθανε λαϊκός, καὶ ὡρὴν ἀχμαλωτιοῦ ἢ πόλις, καὶ εἰς
τὸ ἔργον τὸ αὐτὸ γεγραπὸς φαίνεται νὰ ἦτον ἱερεὺς, καὶ κλαίει
τὴν ἀλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Διὰ τὸ ἐκείνοι ὡς
λέγουσιν, ὅτι δὴν ἀποδίδονται τὴν ἐν Φλωρεντία Ζυώδον,
ὅθεν οἱ αὐτοὶ ὡς τὴν ἑσπερίαν, ὁμοίως τὴν ἀπεδιδόξαν,
τῇ εἰς ὡρεῖς φέρουσι τὸν Γενναδίον· τῆτοι λέγω πλά-
τῶνται καθόλου, καὶ μιᾶσιν δίχως θεμέλιον. Καὶ ἐκείνοι
ὡς ἐδιδόσαν ἀπὸ ἀρχῆς τῆ βιβλίας τέτε τὴν ὁπιοραφίαν
τῆ Γενναδίου, τὰ ἑκαμὴν ἢ ἀπὸ μεγάλῃ ἀγνωσίᾳ, ἢ
ἀπὸ μεγάλῃ πονηρίᾳ, ὅθεν νὰ δείξωσι τῇ Κόσμῃ ὅτι ὁ
Σχολάριος ὁ φίλος τῆς Ζυώδος ἐγίνηκε καὶ ἐχθρὸς, καὶ
ὅθεν τὸ ἢ Ζυώδος δὲν εἶναι καθολικὴ. Ἀλλὰ καθὼς
δὲν ἐστὶν ἀπὸ πολλὰ δύσκολον νὰ εὗρωμεν τὸ ψάδεωίγα-
ρον, ἐτὶ εἶναι δυσκολώτατον νὰ εὗρωμεν ὁ ἀληθινὸς γε-
γραφὸς. ἐσιώδισαι ἀπλογίαν ὅθεν τὰ αὐτὰ πάντε κεφάλαια
καὶ Ἰωσήφ ὁ Μεθώνης, καὶ ὁ πρεσβυτέρου Γρηγό-
ριος, καθὼς αὐτοὶ λέγουσιν ἀποκεινόμενοι τῇ Εφέσῃ εἰς
ἐκεῖνα ὡς ἐτυπώθησαν μὲ τὴν Ζυώδον· ὅμως δὲν φαί-
νεται νὰ εἶναι κόπος ἐκείνων τῆτος ὡς ἐμετὰ γλωττίσθαι εἰς
τὴν κοινὴν φράσιν. ὁ Ἰωσήφ ἔχει μίλημα πλεονάζον καὶ
ζηλωτικόν· ὁ Γρηγόριος δὲν εἶδεν τῆς πόλεως τὴν ἀχμα-
λωσίαν, καὶ εἰς τὴν Ζυώδον εἶχε ὅσον εἰσαίρετον ὡσπὶν
ὡποτηρητῆς τῆς Αλεξανδρείας, καὶ πινδαρικός τῆ βασι-
λεύς· ἀμὴν ὁ γεγραφὸς τέτε ἢ κόπως μιᾶ εἰς ἑὸν πρὸς
τὸ τέλος τῆς πρὸς κεφαλῆς, ὁμοίως καὶ εἰς τὸ πρὸς πρὸν
κεφάλαιον, ὡς δείχνει νὰ μὴ ἦτον μέρος τῆς Ζυώδος,
λέγοντες ὅτι ἡ ἀγία Ζυώδος ἔκαμιν ὅσον καὶ ἀποφασιν, καὶ
αὐτὸς τὴν ἐδέχθη καὶ ὑπετάχθη τῆς οἰκουμενικῆς Ζυώδος.
καὶ εἰς τὸ δίδασκον κεφάλαιον λέγει ὅθεν τὰ Ζυναξάρια τῆ
ἐκδοτικῆς, ὅτι εἰς τὴν Κωνσταντινέωσιν δὲν ἀναγνώσαν-
τα, ἀμὴν τὰ εἶχει βάλα εἰς τὸ βιβλίον τινὲς εἰς τὴν
λέγει, τὴν χώραν, δὴν γεγράφας ποίαν· καὶ ὑποφωτίζονται
τινὲς

lo testatū diximus . Nec ipsi etiā nobili & catholico viro
seniori Scholario potest attribui; siquidem is nullo functus
sacerdotio ante captam Constantinopolim excessit; huius
autem operis scriptor sacerdos fuisse videtur, deploratq.
Constantinopolitanam cladem . Quare illi, qui se nolle
aiunt Florentinam Synodum, quod iidem ipsi qui illam
celebrauerant, postea reiecerint; & Gennadium profe-
runt in suæ asseuerationis exemplum, omnino errant, &
falsissimo innituntur fundamento . & qui primum huic
operi nomen Gennadij præfixerunt, profecto vel summa
ignorantia, vel summa perfidia ducti sunt, vt simpliciori-
bus imponerent, opinionemq. insererent, Scholarium.
Synodo amicum extitisse postea hostem; ac proinde Sy-
nodum non esse recipiendam . Verum vt falsum Auctoris
nomen depræhendere non fuit perdifficile, ita verum
substituere vaticinantis esset potius, quàm vera dicen-
tis . Scripserunt fanè Apologias pro his quinque Capi-
tibus & Iosephus Methonensis, & Gregorius Protosyn-
cellus; vt ipsimet in suis ad Ephesium responsionibus me-
minere, quæ vna cum Concilio Florentino impressæ cir-
cumferuntur . Sed labor hic neutri eorum adscribendus
videtur . Iosephus stylo vtitur vehementiori & acriori .
Gregorius Constantinopolitanam expugnationē non vi-
dit; & in Synodo Florentina locum obtinebat satis dignū,
nempe vt Alexandrini Vicarius, & spiritualis pater Im-
peratoris . At huius operis scriptor ad finem primi Capi-
tis, & in quinto pariter loquitur non quasi pars ipse Con-
cilij; sed editam, inquit, à sancta Synodo Definitionem,
quam & ipse vt accepit, amplexatus & veneratus est, &
œcumenicam Synodum est secutus . In secundo quoque
Capite lectionum, quæ à Nicephoro Callisto Xantho-
pulo compositiæ leguntur Quadragesimali tempore ,
men-

τινὲς νὰ γρυκᾷ τὴν Κρήτην . Ὅθεν καὶ εἰς τὸ πέμπτον κε-
φάλαιον φέροντες ἐκείνους ὅπως ἔλεγον , πῶς δὲν ὑποτάσ-
σονται τῷ πάπᾳ διὰ τὴν ἀνὰ ἀμάρτωλός . λέγει , ὅτι τέταρτος
ἔστιν περὶ τούτους . ἀμὴν ἡ ἀληθινή αἰτία εἶναι , ὅτι ἔχον
τὸν πάπα ἀρετικόν , ἀλλ' ἐφοβήθη νὰ τὸ εἰπῇσι φανερῶς
διὰ τὴν ὀργὴν τινῶν , ἡγοῦν τὸν ἀντιπῶν τῆς χάριτος ἐκεί-
νης , ὅτι ἦσαν λατῖνοι . καὶ εἰς τὸ τρίτον κεφάλαιον . Κά-
ποια , λέγει , παπαδάκια ἀγράμματά καὶ σκοτεινὰ ἐσύγ-
χυσαν καὶ ἐξέραξαν τὰ νησία μας ὅλα , διδάσκοντας νὰ μὴ
γίνωνται μνημόσυνα , μηδὲ νὰ συμφάλλῃ τινὰς μετὰ τοὺς
εὐσεβεῖς ἱερεῖς . τὰ καὶ ἄλλα παρῶν φαίνονται νὰ μὴ
ἀρμόζουσι τῷ πατριάρχῃ Γρηγορίῳ . Ἀλλ' ἕτινος νὰ εἶναι
τῆτος ὁ κόπος , βέβαια ἔργον εἶναι παλαιῶς καὶ σοφῶς ἀντεφά-
σκε , ὁ ὁποῖος κινήματος ὑπὸ ζέσειν τῆς πίστεως ἐμμελήθη ,
καθὼς εἰπαμέν , τὰ ὡς δειγμάτα ἡν παλαιῶν Συνοδῶν
καὶ ἁγίων πατέρων , ὅπως ἔβαλαν πολλοὺς καὶ μεγάλους
κόπους διὰ νὰ διαφωτίσωσι τὴν ἀλήθειαν , τὴν ὁποίαν ὁ
διάβολος μ' ὄλῳ του τὴν δύναμιν ἐπιθυμᾷ νὰ σκοτίῃ .
Καὶ ἔχουν οἱ ῥωμαῖοι , ὅσοι φέγγσι τὴν Συνοδὸν τῆς Φλω-
ρεντίας , φανερωμένῳ τὴν ἀλήθειαν . καὶ δὲν ἔχουσι πλέον
περὶ τούτους νὰ μὴν ἡξέωμεν τὰ γενόμενα εἰς ὑπόθεσιν τῶν
μεγάλων καὶ φοβερῶν , ὅθεν κρέμεται ἡ σωτηρία τῆς ψυχῆς ,
καὶ πάντα ἄλλο καλόν . Διὰ τὴν ἀν' εἰς ἀληθινὰ τὰ λόγια ἡν
Συνοδῶν , καθὼς εἶναι ἀληθινώτατα . καὶ γράφοντας εἰς τὰ
Συνοδικὰ οἱ βασιλεῖς ὁμολογῶσιν , ὅτι ἡ ὀδυρία ἡν κοσμι-
κῶν περὶ τούτους κρέμεται ὑπὸ τὴν ὀρθοδοξίαν . καὶ οἱ ἅγιοι
πατέρες γράφοντας ἡν βασιλέων ἄλλο δὲν λέγουσι , ὡς
ὅτι τὸ θεμέλιον τῆς κοσμικῆς ὀδυρίας εἶναι ἡ ὀσεία . ὁνει-
ρόνται ὅσοι πιστεύουσιν νὰ λείψῃ ἡ ἀρχαλωσία , ὅπως πᾶ-
σαι ἡ ἀνατολή , ἀν δὲν ἔλθῃ πάλιν εἰς τὸν τόπον τῆς ἡ πα-
λαιᾶ ὀρθοδοξίας , καὶ νὰ λείψῃ τὸ χρίσμα τῆς φωτὸς , καὶ τὸ
πᾶν τὸ παροῦσιν ὑπὸ τῆς περὶ τῆς χρισματικῆς . καὶ

ὅχι

mentionem faciens, illas, inquit, Constantinopoli non
esse solitas legi, sed in officia illa fuisse à quibusdam in-
trusas in hac ciuitate, vt ipse loquitur: Plexique vero
Cretæ urbem putant ab eo intelligi, cum ciuitatis nomen
non exprefferit. Præterea in quinto Capite reprehen-
dens eos, qui se aiunt obedientiam Papæ debitā abiecisse,
eo quòd ille peccator sit: hæc inquit ab ijs per simulatio-
nem dici, timentibus iram illorū, quibus dicta ciuitas sub-
erat, quòd Latini essent: Vera enim causa est, quòd Papam
pro heretico habeant. Supra etiam in tertio Capite; Qui-
dam, inquit, sacerdotuli valde imperiti & nebulones in
cūctis nostris insulis magnas effecere turbas, docētes non
esse soluenda mortuis iusta per cōmemorationes, nec esse
cōmunicandum cum pijs & catholicis Sacerdotibus. Hęc
& his cōsimilia non videntur quadrare in Patriarchā Gre-
gorium. Sed quisquis ille est, qui huius operis Auctor ex-
titit, antiquus certè & sapiens zeloq. fidei plenus fuit.
Imitatus enim exempla Sanctorū, vt diximus; qui veritatis
illustrandę causa, quā totis semper viribus obscurare niti-
tur Diabolus, multos magnosq. suscepere labores; indu-
striā & ipse suam in hoc opere posuit. Habentq. iā Gręci,
quibus Florentina Synodus suspecta est, veritatē enuclea-
tam; nec vlla possunt amplius excusatione vti, quòd eos
lateat vt res gesta fuerit. Agitur enim de re omnium gra-
uissima; ex qua salus animæ, spesq. bonorū omniū pendet.
Nam si vera dicunt S. Synodi, vt certè dicunt; & scribētes
illę ad Imperatores vnū illud inculcant: Felicem Reip. sta-
tū à fide catholica ac pietate manare; & hoc idem fatētur
Imperatores in suis ad Synodos litteris: somnia sibi planè
fingunt, qui libertatem Orientis augurantur, ni vetus Re-
ligio & orthodoxa fides suum in locum restituatur, & ex-
plodatur schisma Photij cum illa peruicacia, quam primi
schismatis fatores plantarunt. Nec ea tantum, sed ni
etiam

ὅχι μόνον τῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς σημεινὰ ζιζάνια, ὅπερ ἀπέρνει
ὁ διάβολος διὰ μέσων τῆς μαθητῶν τῆς κακωνύμου Καλβίνου.
ὅς τις ὁποῖος ἐρρίψεν τὸν ἐαυτὸν τῆς ἐκείνου, ὅπως ῥησάων-
τας ὡσάν βοσκὸς νὰ διώξῃ τῆς παλαμὰ θηρία τῆς σχίσμα-
της, αὐτὸς περσφίρει καὶ ἄλλα νέα, λέγω ταῖς ἁθαις
βλασφημίας τῆς Καλβίνου. μετὰ ταῖς ὁπωίαις, ἂν δὲν ἀνοί-
ξωμεν τῆς μάτιας τοῖς οἱ ῥωμαῖοι, ὅλον τὸ γένος
τὸ πτωχὸν ἐρέχει ἀστέλειον ἀφα-
νισμόν καὶ ὀλόκληρον
ἀπώλειαν.

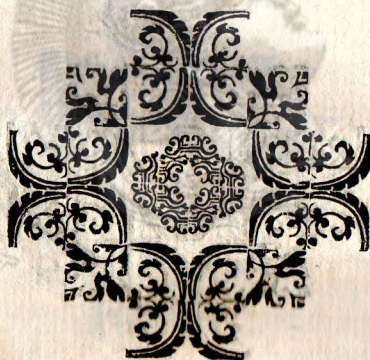

etiam noua zizania, quę Diabolus per discipulos Caluini,
infausti nominis, disseminat, euellantur; & eijciatur ille,
qui cum pastoris titulum vsurpet, in Calvinistarum nu-
merum sese proiecit; & cum deberet antiquas schismatis
feras ex ouili depellere, noua ipse monstra in ouile intru-
dit, impias inquam Caluini blasphemias. Per quas, nisi
quamprimum euigilantes Gręci suis rebus se-
rio consulant, profecto ad interne-
cionem usque tam illustris
Natio peribit.

Τὸ βιβλίον περιέχει

Πρῶτον, ὅλης τῆς ἐρμηνείας τῆς Κεφαλῆων ὅπως ὠρίσεν ἡ ἀγία Σύνοδος τῆς Φλωρεντίας τῶν θεοορίμων. Pag. I	
Δεύτερον, τὴν ἐρμηνείαν περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τῆς ἀγίας Πνεύ- ματος. 7	
Τρίτον, τὴν ἐρμηνείαν περὶ αὐτοῦ καὶ ἐνζύμω. 69	
Τέταρτον, τὴν ἐρμηνείαν περὶ τῆς Καθαρτικῆς. 100	
Πέμπτον, τὴν ἐρμηνείαν περὶ τῆς ἀπολαύσεως τῆς ἀγίας. 135	
Ἑκτον, τὴν ἐρμηνείαν περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς πάπας. 166	
Ἑβδομον, τὴν ὁπισθολὴν Βασιλαίου τοῦ Καρδινάλειος πρὸς ὅλους τοὺς ἐκκλησιαστικὰς καὶ κοσμικὰς τῆς θείας Κων- σταντινουπόλεως. 232	

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΟΤΙ Η ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ

Τῆς Φλωρεντίας ἐγένηκε καλὰ καὶ νόμιμα. Καὶ ὅτι μὲ
πᾶσα δίκαιον ὑποφάσισεν ἐκείνη ἡ ἀγία
Συνόδος τὰ πέντε Κεφάλαια.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

Ο ΜΕΓΑΛΟΝ μυσῆριον τὸ θεοθείας
καὶ τὴ πίστεως τῶ χριστιανῶν, ὅταν γυρῶν
τινάς νὰ τὸ μάθῃ μὲ καλὴν γνώμην καὶ μὲ
ἀδολον ψυχὴν, ἀνοίγει τὰ μάτια τῆς ψυ-
χῆς καὶ τῆ κορμίας, ἵνα κάμνῃ ὅτι νὰ βλέ-
πωσι πλέον καθαῖρα, ὡρὰ νὰ εἶχασιν
ταῖς ἀκτῖνες τῆ ἡλίου. Καὶ καθὼς οἱ
ἀκτῖνες πέμπονται εἰς τὴν γῆν ἀπὸ τὸν

ἥλιον, ἡ φωτίζει πᾶσα ὅσον, καὶ τὰς φανεραῖς καὶ κρυφαῖς,
ἡ ταῖς σκοταναῖς ἰσότησι· ἵνα ὅντις ὅταν ἀκολουθῇ τὴν ἀλήθειαν,
ἡ δὲν εὐρίσκειται σκοτισμένος ἀπὸ κακαῖς διδασκαλίαις, βλέπει
ἡ ξανοίγῃ ὅχι μόνον τὰ ἔνδοξα τῆς θείας γραφῆς μὲ τὴν βοή-
θειαν τῆ Θεοῦ, ἀλλὰ ἡ τὰ βαθεῖα καὶ χωσμένα νοήματα εἰς ταῖς
λέξεις, ἡ τὰ φέρει εἰς εὐκολίαν, ἡ τὰ ἐξηγᾷ φανερά. Καθὼς
τὸ λέγει ἡ σοφία· Ὅλα εἶναι φανερά ἡ ὁρὰ τῶν ἀνθρώπων
ὅπως νοῶσι καὶ γνωρίζουσιν, ἡ τίποτε δὲν εἶναι εἰς αὐτοὺς ἐμπεριδε-
μένον καὶ περιπεμένον.

Τὸ λοιπὸν θέλοντας καὶ ἡμεῖς νὰ φανερώσωμεν τῇ Κόσμῳ
τὴν γνώμην μας, ἡχομεν τὸ θάξιόν μας εἰς τὴν ἀλήθειαν, καὶ
ὅλοι διδομέθα εἰς τὴν εὐσέβειαν. Καὶ ὡρὰ καλῶν καὶ εὐσῶν
νὰ καταλάβετε τὰ λόγια μας ὅχι μὲ πολυξενερίαν καὶ κακοψυ-
χίαν, ἀλλὰ μὲ γνώμην καὶ συνείδησιν καθαράν. Ἐπειδὴ καὶ ἡ
ὑπόθεσις δὲν εἶναι ὀλίγον ὡρᾶγμα, ἀλλὰ μέγαλον ἡ θεϊκόν,

Α

καλὰ

καλὰ καὶ ἐκείνος ὅπῃ γράφει νὰ ἔχη μικρὴν δυνάμιν . Τῷ ὁποίῳ ὁ σκοπὸς εἶν' νὰ ξεδιαλένη τὴν ἔνωσιν τῆς ἐκκλησίας ὅπῃ ἔγινεν εἰς τὰς καρούς μας . Τὴν ὁποίαν πολλοὶ ἀπὸ τοὺς παλαμῆς ἐπεθύμησαν νὰ ἰδοῦσι , καὶ δὲν τὴν εἶδαν . Λοιπὸν ἔγωγ θέλω εἰπεῖ μὲ τὸν Δαβὶδ· Δὲν ἔμαθα γράμματα , θέλω ἐμπῇ εἰς τὴν δυνάμιν τῆς Θεῆς . Καὶ τὸ σῶμα μου θέλει μελετήσῃ τὴν δικαιοσύνην τε .

Καὶ καλὰ νὰ μάχωνται τινὲς ἐναντίον μας λέγοντας , πῶς ἡμεῖς τιμῶμεν ἃ σέργαμεν τὴν Συνοδὸν τῆς Φλωρεντίας ὅχι διὰ ζήλον θεϊκόν , ἀλλὰ δι' ἐπιθυμίαν δόξης προσκαίρει μεταμορφωμένους . Ἐὖ ὅτι δεχόμεθα τὴν Συνοδὸν , διατὶ ἐλάβαμεν δόγματα ἃ ἐλπίδες πολλὰς . Καὶ διὰ τὰτο μᾶς κακολογῶσι μὲ πολλὰς ὕβρεις . Ὡς τὴν μεγάλῃ σου ὑπομονῇ χρεῖστέ βασιλεῦ . Καὶ ὁ χοντερός λαὸς δὲν χορταίνεται νὰ μᾶς ἀτιμάξῃ , καὶ νὰ βλασφημᾷ τὸν Θεὸν καὶ τὴν πίσιν μας , ὡσὰν νὰ ἡμεῖς αἰθνηκοί . Οὐμὸς δὲν θέλουμεν σωπάσαι διὰ τὰτο , ἀποβλέποντας πρὸς τὸν κριτὴν ὅπῃ τὰ ὅλα βλέπει , ἃ τὴν φοβεράν τι κρίσιν , εἰς τὴν ὁποίαν δὲν θέλει μᾶς βλάψῃ τίποτε ἢ ἀνόητος κακολογία τέτοιον ἀνθρώπων . Διατὶ ἐκεῖ δὲν θέλει εἶσαι χρεῖα νὰ καταδώσῃ τινὰς τὸν ἄλλον , καθὼς δὲν θέλει ὠφελῇ τίποτε ἢ βοήθῃα ἐκείνων ὅπῃ δίχως θεμέλιον λογαριασμῶν κρατῶσι τὸ ἐναντίον μέερος , διὰτὶ δὲν θέλει εἶσαι χρεῖα ἐκεῖ δικαολόγων . Τὸ λοιπὸν ἀποβλέποντας εἰς ἐκεῖνο τὸ ἀλάθτητον κριτήριον , δὲν ψιφῶμεν ταῖς κακολογίαις , μάλιστα θάλομεν ὁμολογήσῃ φανερά τὴν γνώμην μας δίχως νὰ ὀφθαπῶμεν κανένα . Τέτο μόνον θέλω νὰ ξέωρουν ὅλοι , πῶς ὁ , τι ἐκάμαμεν ἢ εἵπαμεν , ἃ τὰτα ὅπῃ γράφομεν , ἐκάμαμεν καὶ εἵπαμεν διὰ βεβαίωσιν τ' ἐνώσεως τῆς ἐκκλησίας . Ο ἰ Θεὸς τὸ ξέρει . Οχι διὰ νὰ ἀλλάξωμεν τίποτε ἀπὸ τὸ δικόν μας σέβας τῶν Ρωμαίων . Μὴν ἰδῇ τὴν βασιλείαν τῆς Χρυσῆς , ἀλλ' αἰς ἂναι σαὶ τὸν Ἰσίδαν τ' ἀποδοτέον καὶ τοῖς ὁμοίους τε , ὅπῃ ἐσαύρουν τὸν Χρυσὸν , ὁποῖος ἐδέχθηκε τέτην τὴν ἔνωσιν , ἃ σέργα τὴν Συνοδὸν τῆς Φλωρεντίας μὲ σκοπὸν νὰ ἀπορρήξῃ τὸ σέβας καὶ τὰ δόγματά μας . ἢ διὰ νὰ λογιᾶξῃ

ὅτι ἡ ἐκκλησία τῆς Ῥώμης ἔχει καλλίτερον πῶςιν ὡρᾶ τὴν δι-
κλῶ μας τὴν ἀνατολικὴν· καὶ δὲν σέβεται ὁμοία καὶ ταῖς δύο,
ἐπειδὴ εἶναι μία ἐκκλησία, καὶ κρατῶσι μίαν πῶσιν καὶ μίαν ἐν-
σέβειαν. Διατὶ ἡ ἐκκλησία μας ὁμολογεῖ καὶ ἔχει τὴν ὁμοίαν
πῶσιν μετ' ἐκκλησίαν τῆς Ῥώμης, καὶ δὲν ἐπίστανε ποτὲ ὅτι
τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον νὰ ἐκπορεύεται ἀπὸ τῆς πατέρας μόνον, ἐδὲ τὸ
ἐδίδαξεν ἀπὸ ὑψηλὸν τόπον εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Οὐδὲ ἐκατα-
φρονεσε ποτὲ τὸ σῶμα τῆς Χριστοῦ εἰς τὸ ἄζυμον· μὴ γένοιτο.
ἐδὲ ἀρνῆται νὰ καθαρίζωνται οἱ ψυχᾶς μὰ κάποιον τρόπον.
Οὐδὲ κρατᾷ τὰς ἀγίας νὰ μὴ βλέπεσι τὸν Θεόν. Οὐδὲ ἀπο-
βάλλει τὸν ἀρχιερεῖα τῆς Ῥώμης νὰ μὴ ἐξ' κεφαλῇ ὅλης τῆς ἐκ-
κλησίας, καθὼς θέλοντες τὸ ἀποδείξει εἰς καθένα μερικῶς.
ἀλλὰ τὰ ταῦτα εἶπαν καὶ τὰ ἔγραψαν τινὲς ἀπὸ φιλονικίαν καὶ
μάχην, τὰς ὁποίας ἀκολούθησεν τὸ πλῆθος τῶν λαῶν ὑβρίζοντας καὶ
κακολογῶντας τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ῥώμης, καὶ ἡμᾶς ὅπως φυλάσο-
μεν μετ' ἐσέβειαν τὴν ὑποταγὴν τῆς. Μ' ὅλα ταῦτα βάλλοντας
τὸν φοβερὸν ὄρκον ὅπως ἐκάμαμεν, ὡς ἀν' ἐμεῖς τὸν λόγον μας
ξαναλέγομεν, ὅτι ἡμᾶς ἀπὸ ζῆλον τῶν Θεῶν σέβομεν τέτην τὴν
ζυμώδην ὡς ἀν' ἀληθινήν, ἡ τὴν κρατῶμεν ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς,
ὅχι δι' ὀλιθυμίας ἰδέμεν τὴν κόσμον, ὅτι ὅσα δόξια κατὰ
αὐτοὺς λέγουν, ἀλλὰ τὴν ἔχομεν καὶ τὴν πιστεύομεν ὡς διδασκα-
λίαν τῆς Χριστοῦ καὶ τῶν διδασκάλων τῆς ἐκκλησίας. Καὶ αὐτὸ
ἀπὸ ἀμαθίαν ἡ πάθος ἀποκοτῆσι καὶ λέγουσιν, ὅτι δὲν ἐξ' ἰσχύος
τῶν διδασκάλων τῆς ἐκκλησίας ὅσα ἐδιδάσκουσιν τέτην ἡ ζυμώδης.
Ολον τὸ ἐναντίον. Διατὶ οἱ ἅγιοι πατέρες τὰ λέγουσιν πλεονα-
νεῖα ὡρᾶ πᾶς ἐξ' εἰς τὰ αὐτὰ οἱ βροτῆες· ἀπὸ τῶν ὁποίων ἐλά-
βαιμεν ἡ ἐμάθαμεν, καὶ τὰ ὁμολογεῖμεν, καὶ τὰ κηρύσσομεν. Καὶ
τούτην τὴν πίσιν διεφενδύομεν, ὡρᾶ καλῶντας τὸν Θεὸν νὰ τὴν
φυλάξωμεν καθαρὰν καὶ γερὰν ὡς τὸ τέλος τῆς ζωῆς μας, καὶ εἰς
αὐτὴν νὰ τελευτήσωμεν, καὶ μετ' αὐτὴν νὰ ὡρᾶσαμεν εἰς τὸ
κρείττεον τῶν Χριστοῦ, καὶ νὰ μᾶς ὡρᾶ λάβῃ ὁ τόπος ἐκεῖνος ὅπως
θέλει ἀρέσει τῶν Θεῶν ὅπως τὰ πάντα βλέπει, καὶ τίποτε δὲν τὸν
λανθάνει, καὶ θεωρεῖ τὴν καρδίαν μας ὡς ἐδεχθήκαμεν τὴν

ἔνωσιν τούτων τῇ ἐκκλησίας βλέποντας πρὸς τὸν Θεόν, ὅχι πρὸς ἀνθρώπους. Καὶ ἂν δὲν ἀρέσει τινῶν, δὲν μᾶς κόπτει. Ἡμεῖς κάμνομεν τὸ χρέος μας. Καὶ ἐσθὶς ὅπῃ δὲν δέχεσθε τούτην τὴν ἀγίαν Κοινωνίαν, τί λέγετε; ὅτι δὲν εἶναι γνώμη τῆς διδασκαλῶν ὅσα ἀποφασίσεν. Καὶ ἡμεῖς θέλομεν ἀποδέξει τὸ ἐναντίον, ὅχι μὲ δικαίωμα ἐκείνην, ὁρᾷ δὲν μᾶς θέλετε πεισθῆναι. Τίς ἐμπορεῖ νὰ σᾶς καταπάσῃ μὲ ἰδιόγεα νοήματα; ἀλλὰ μὲ τὰ λόγια αὐτῶν τῶν ἀγίων πατέρων καὶ διδασκάλων τῆς ἐκκλησίας, ὅχι μόνον δυτικῶν, ἀλλὰ καὶ ἀνατολικῶν. Τὰ λόγια τῶν ὁποίων ἠθροῦν ἐυλαβηθῇ καὶ ὁ ἀντίδικος, ἐπειδὴ ἐμίλησαν μὲ τὴν ἐμπνευσιν τῆς ἀγίας πνεύματος.

Καὶ περὶ ταῦτα λέγετε, ὅτι πέντε αἶμα εἰς τὰ ὁποῖα σφάλλομεν, ὅχι τόσον ἡμεῖς, ὅσον ἡ ἐκκλησία. Διατὶ ἡ ἐκκλησία εἰς τὴν ἀπόφασιν τὴν συνοδικὰν μὲ φωνὴν μεγαλωτάτῃ λέγει.

Πρῶτον, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν. Ἐπειδὴ τὸ ἔχει ὁ υἱὸς ἀπὸ τὸν πατέρα. ὁρᾷ δὲν λέγουσιν οἱ ἅγιοι, ὅτι γεννῶντας τὸν υἱόν ὁ πατέρας, τὸ ἔδωκεν ὅσα ἔχει, ἔξω τὸ νὰ εἶναι πατέρας.

Δεύτερον, ὅτι ἡ θυσία τῆς λειτουργίας εἶναι μία καὶ εἰς τὸ ἄζυμον καὶ εἰς τὸ ἐνζυμον. Ἐπὶ γίνεταί τοι κορμὶ τῆς Χριστοῦ καὶ τῆς Γραμμῆς καὶ τῆς Λατίνες.

Τρίτον, ὅτι οἱ ψυχῆς τῶν ἀνθρώπων, ὅπῃ ἐτρυφώθησαν εἰς μετάνοιαν, καθαρίζονται μὲ τὸν θάνατον μὲ βάσανα καθαρτικά, καὶ λαμβάνουσι βοήθειαν ἀπὸ τὰ ἔργα τῶν ζωντανῶν χριστιανῶν, ὁρᾷ δὲν ἔσωσαν ἐκείνοι εἰς τὴν ζωὴν νὰ πληρώσῃσι τὸν κανόνα.

Τέταρτον, ὅτι οἱ ἅγιοι εἶναι εἰς τὴν δόξαν εἰς ὅσον ψυχῆς, καὶ βλέπουσι τὸν Θεόν πρὸς ὅσον πρὸς ὅσον, καὶ χαίρουσιν θεωρῶντας Τον. καὶ ὅτι ἐξ ἐναντίας οἱ ἁμαρτωλοὶ εὐερίπνουνται εἰς τὴν κόλασιν. Καὶ καθὼς οἱ ἅγιοι ἔχουσι τὴν ἀγαλλίασιν τῇ μακαριότητι, ἐπὶ καίοντα οἱ ἁμαρτωλοὶ εἰς τὴν φλόγα ἀπὸ τῶν ἡμέραν τῆς θανάτου Των.

Πέμπτον, ὅτι ὁ πᾶσις εἶναι κεφαλὴ ὅλης τῆς ἐκκλησίας, ὡς ἂν
 δια-

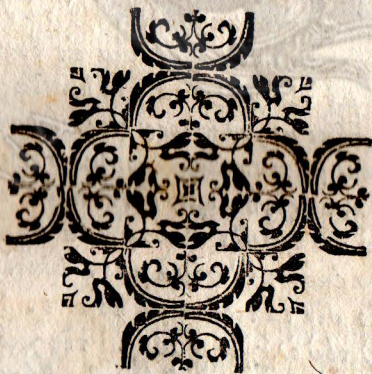
Διάδοχος τῆ ἀγίας Πέρε τῆ παρώτε τῆς ὁποσὸλων, ἡ ἀληθινὰ
κρατῶν τὸν Τόπον τῆ Χρυσῆς.

Εἰς τὰτα ἀντιλέγουσιν οἱ ἐχθροὶ τῆς ἐκκλησίας, ὅτι ὁποσὸ-
σισεν τὰτα τὰ κεφάλαια, τὰ ὅποια κρατῶσιν ἐκείνοι δὲ ψέμα, καὶ
ὁμως τὰ ἐβεβαίωσεν ἡ Συνοδος με βέλλα ὑποβλαμμένην
με γεῖμα, τῆ πάπα καὶ τῆ βασιλείας.

Ἡμεῖς ἔτε πρέπει, ἔτε ἐμπορεύμεν νὰ διαφενδῶσωμεν τὴν ἐκ-
κλησίαν, ὅπε ἂν τοῖς πολεμῶσιν, ἔχοντας ἐκείνη δὲ βοηθόν τῆς τὸν
Ἰησοῦν Χρυσόν, τὸν παῖτοδύλαμον. Ἐ κρατῶντας βέβαια ἐκείνο
ὅπε ἂν ἔταξε με πᾶσαι ἀληθοσύνην, ὅτι οἱ πόρταις τῆ πόλεως
δὲν θέλωμεν τὴν καταπονέσει ποτέ. Καὶ ὅτι αὐτὸς θέλει εἶσαι
πάντοτε με ταύτην ὡς τὸ τέλος τῆ κόσμου. Καὶ ὅτι εἶσαι πέρα
ἀτζάνισι, εἰς τὴν ὅποιαν ὅποιοι σπονταύουσι χάνονται, δίχως τὴν
ὅποιαν δὲν ἐμπορεῖ κανεὶς νὰ ἐλπίζει σωτηρίαν. Ἐχοντας τὸ λοι-
πὸν ἡ ἐκκλησία τὸν Χρυσόν δὲ νυμφίον τῆς, δὲν ἔχει χρεὶν νὰ
πάρῃ τινὰς τὰ δίκαιά τῆς. Ἐχομεν χρεὶν ἡμεῖς, ὅπε κατηγο-
ρεῖται, πῶς κακὰ ἐκάμαμεν νὰ ἐνωθῶμεν με τὴς Λατίνες. Ἐ μᾶς
ἔχουσι διὰ ματαίως, Ἐ κρατῶσιν μας δὲ χαιμενες, καὶ κατακλύβουσι
τὸ ριζικόν μας, καὶ μᾶς φέρουσιν ὡτὰν ἀφαιτικούς. Περὶς τούτους
χρεομεν τὰ παρὸντα ἀναγκασμένοι, δὲ νὰ διζώμεν ὅτι δὲν
ἔχομεν κανένα πλάσιμον ὑπὸ κατὰδικίαν εἰς ὅσον λέγουσιν ἐναν-
τίον μας, καὶ ὅτι με τὴν χάριν τῆ θεῆς ἡμεῖς ὁρδοδοχοί. μά-
λισα αὐτοὶ εἶσαι ἀξιοὶ μεγαλήτερης παμδεύσεως καὶ κατὰδικίας,
ὡτὰ ὅσω λέγουσιν με τὴν ἀδελφότητα, ὅτι μᾶς ἐγγίζει ἡμᾶς.
Διὰ τὴν παρὸντα καὶ ἀρχῆς θέλωμεν ζητήσῃ ἀπὸ τὸν θεὸν τὴν ἀγίαν
τῆ χάριν, ἐπειδὴ δὲν ἔχομεν δυνάμιν νὰ εἰπῶμεν τίποτε, ἀν
δὲν ἀνοίξῃ παρὸντα ἐκείνος τὸ στόμα μας. Διατὶ αὐτὸς εἶπεν. Δί-
χως ἐμεῖς τίποτε δὲν ἐμπορεῖτε νὰ κάμετε. Μετὰ τὴν θέλο-
μεν ὑποκειθῇ καὶ τὴν ὀλίγην δυνάμιν τῆς γνώσεώς μας εἰς ὅσα
λέγουσι πῶς πλανέμεθα. Καὶ θέλομεν δώσει ταῖς ὑποκρίσεις
ὅχι με κῆνα ὅπε ἐσυλλογισθήκαμεν εἰς τὸ νοῦν μας, δὲ τὴν θέ-
λωμεν εἰπῶ με δίκαιον, ὅτι δὲν κρέμεται ἡ κρίσις μας ἀπὸ τέτοιους
συλλογισμούς. ἀλλ' ἐδὲ ἡμεῖς ἔχομεν τὴν δυνάμιν. θέλωμεν
εἶσαι

εἶσαι τὸ λοιπὸν οἱ ὑπόκριται, ὑπὸ ταῖς μαρτυρίαις τῆς Διδασκάλων τῆς ἐκκλησίας.

Καὶ ἀφήνοντες τὰ πειρασά, θέλω ἀρχίσαι ὑπὸ τὸν πρῶτον Θεολόγον, τὸ δευτέρῳ Ἰησοῦ Χριστῶν, πρὸς τὸ πρῶτον ζήτημα, εἰς τὸ ὁποῖον λέγουσιν, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον δὲν ἐκπορεύεται καὶ ὑπὸ τὸν υἱόν, ἀλλὰ μόνον ὑπὸ τὸν πατέρα. Τῆτο λέγουσιν αὐτοί, καὶ λογιάζουσι νὰ λέγουσι καλῶτα, ὅτι νὰ πιστεύουσι τὴν ἀλήθειαν. Καὶ ὅτι ἡμεῖς λέγομεν, ὅτι ἐκπορεύεται καὶ ὑπὸ τὸν υἱόν, αὐτοὶ μᾶς κρατεροῖν ἐναντίως τῶν ἁγίων, καὶ αὐτὰ τὰ Χρῆσται, ὅτι ἐκείνος εἶπεν, ὅτι πρὸς τὸν πατέρα ἐκπορεύεται. Τῆτο θεωροῦμεν, καὶ μετὰ τῆτο λογιάζουσι νὰ δικαιολογοῦνται. Ἀλλὰ ἡμεῖς θέλομεν δείξει μετὰ ἀγάπην καὶ εἰρηνικὰ μετὰ τὴν βοήθειαν τῶν Θεῶν, ὅτι ἐκπορεύεται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τὸν υἱόν, ὡσάν καὶ ὑπὸ τὸν πατέρα. Καὶ θέλομεν γράφει δὲ ὡς ὅπως ὕβρις καὶ ὀργήν, ὡσάν μαθηταὶ ἐκείνου ὅπως εἶπεν· γινώσκετε τὴν ἀγάπην, καὶ μὴ μαρίζετε ἕταν μιλήτε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΟΤΙ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΕΚΠΟΡΕΥΕΤΑΙ

καὶ ἄπο τὸν υἱόν, ὃ ὅχι ἄπο τὸν πατέρα μόνον, καθὼς
λέγουσιν ἑκκαῖνοι, ὁποῦ δὲν σέργουσι τὴν ζωὴν.

Σ ΑΡΧΙΣΩΜΕΝ τὸ λοιπὸν ἀπ' ἑκκαῖνον,
ὅπῃ μᾶς ἐφανέρωτε παρὸς τέτλη τὴν θεο-
λογία. Εἰς τὸ ἑκκαδέκατον Κεφάλαιον τῆς κ' ἱ-
ωάννου εὐαγγελίας λέγει ὁ Χριστὸς τῶν μαθη-
τῶν τε· Πολλὰ ἔχω νὰ σᾶς εἰπῶ, ἀμὴ δὲν
ἐμπορεῖτε ἵ' ὥραν νὰ τὰ βασάζετε· ὡσὰν ἔλθῃ
ἑκκαῖνος, λέγω τὸ πνεῦμα ἃ ἀληθείας, θέλει σᾶς ὁδηγήσῃ εἰς
πᾶσαν ἀλήθειαν· ὅτι δὲν θέλει μιλήσῃ ἀφ' αὐτῆς τε, ἀλλ' ὅσα
ἀκούει θέλει εἰπᾶ, καὶ θέλει σᾶς φανερώσῃ τὰ μέλλοντα. Ἐκκα-
νός θέλει μὲ δοξάσῃ, ὅτι θέλει λαβεῖν ἄπο τὸ δικόν μου, καὶ
θέλει σᾶς ἀναρίσῃ.

Εσῶς ὅπῃ ἔχετε ἐναντίαν γνώμην, τὴν ὑποκρίνεσθε παρὸς τὸτο ;
καὶ, λέγουσι. Λαμβάνει γνώσιν, λόγους, δόσιμον. ἀκούει ἄπο τὸν
υἱόν, καθὼς ἄπο τὸν πατέρα ὁ υἱὸς ἀκούει καὶ λαμβάνει ζωὴν,
καὶ τὰ λοιπά.

Τὸ αὐτὸ λέγομεν καὶ ἡμεῖς. ἀλλ' ἐπειδὴ εἰς τὸν θεὸν δὲν εἶναι
ἀνάγκη πρᾶγμα, ὅτι εἰς ἁπλῆς, καὶ ὅχι ἄπο πολλὰ συν-
θεμῆτος, λέγομεν ὅτι ἓνα πρᾶγμα λαμβάνεται, ἡ εὐσία, εἰς
τὴν ὁποίαν εἶς ἡ σοφία, ἡ ἀγαθότης, καὶ ἄλλα. Διὰ τὸτο ἂν
τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον λαμβάνει ζωὴν ἄπο τὸν υἱόν, λαμβάνει τὸ
εἶναι. Ἀκούει θέλει λοιπὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἢ γινώσκῃ ἀκούει
θέλει ἀπ' ἑκκαῖνον, ἄπο τὸν ὁποῖον ἐκπορεύεται. ἀκούοντας γινω-
ρίζει, γνωρίζοντας ἔχει τὸ εἶναι. Καὶ ἐπειδὴ δὲν εἶς ἀφ' αὐτῆς τε,
ἀλλ' ἄπο ἑκκαῖνον ὅθεν ἐκπορεύεται, ἀπ' ἑκκαῖνον ἔχει ὅσα γνω-
ρίζει.

8 ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ.

εἰζει. ἀπ' ἐκείνον ἀκούει λοιπὸν, καὶ τὸτο ἄλλο δὲν εἶναι ὡς ἡ ἐξοία. ὅθεν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον πάντα ἀκούει, διὰ τὸ πάντα γνωρίζει καὶ θέλει γνωρίσει. Ἐὰν διὰ τὸ καὶ ἤκουσε, καὶ ἀκούει, καὶ θέλει ἀκούσαι, ἐπειδὴ καθὼς εἴπαμεν, ἄλλο δὲν εἶναι τὸ νὰ ἀκούῃ ὡς τὸ νὰ γνωρίσῃ. καὶ τὸ νὰ γνωρίσῃ εἰς αὐτὸ δὲν εἶναι ἄλλο ὡς τὸ νὰ εἶναι. τὸ λοιπὸν ἀπ' ἐκείνον ἤκουσε καὶ ἀκούει καὶ θέλει ἀκούσαι, ὅπο ἢ ὅποιον εἶναι. Καὶ ἀπ' ἐκείνον εἶναι, ἀπὸ τὸν ὅποιον ἐκπορεύεται. Καὶ διὰ τὸ νὰ μὴ εἴπῃ τινὰς, ὅτι εἰς τὰ λόγια τῶ Χριστοῦ ἐκείνη ἡ λέξις, ἀπὸ τὸ δικόν μου, σημαίνει, ἀπὸ τὸν δикόν μου πατέρα. παρεκάλω εἰς τὸ αὐτὸ κεφάλαιον σμύρνα ὁ Χριστὸς ἔλεγε. Οὐα ὅσα ἔχει ὁ πατέρας, εἶναι δικά μου. διὰ τὸτο σὰς εἶπα, ὅτι θέλει λάβει ἀπὸ τὸ δικόν μου, καὶ θέλει σὰς ἀναφέρει.

Λέγοντας, Οὐα ὅσα ἔχει ὁ πατέρας εἶναι δικά μου, ἐφραξε πᾶσα σόμα ὅπως ἀνίσταται πᾶν ἐκπόρευσιν καὶ ἀπὸ τὸν υἱόν. Καὶ νὰ εἶναι ἀληθινόν, ὅτι ὅλα ὅσα ἔχει ὁ πατήρ ἔχει ὁ υἱός, αὐτὸς τε τὸ μαρτυρεῖ λέγοντας. Πάτερ ὅλα τὰ δικά σου εἶναι δικά μου, καὶ τὰ δικά μου δικά σου. Καὶ ὁ Ἰωάννης τὸ λαμπαρόν ἄστρον τὸ Δαμασκὸν λέγει. Ὅτι ὅλα ὅσα ἔχει ὁ πατέρας, γεννῶντας τὰ ἔδωκε τῷ υἱῷ, ἔξω τὸ νὰ εἶναι πατέρας. Λοιπὸν ἂν ὁ πατέρας ἐπεσβάλλει τὸ πνεῦμα σὰν πατέρας, καὶ νὰ εἴχεν εἰς τὸν υἱόν τὸν υἱόν καὶ ὁ υἱὸς πᾶν ἐκπόρευσιν, τότε ἤθελεν εἶσαι τὸ πνεῦμα υἱός, καὶ ὁ υἱὸς μετὰ τὸν πατέρα δύο πατέρες τῷ πνεύματος. Ὅθεν διὰ τὸτο τὸ ἄτοπον ἔωρεπε νὰ εἰπῇ, ὅτι ὁ υἱὸς δὲν ἔχει τὸ ἐκπόρευσιν τῷ πνεύματος. Τώρα δὲν ἐπεσβάλλει ὁ πατέρας τὸ πνεῦμα ὡς ἂν πατέρας ἀλλ' ὡς ἂν ἐπεσβάλλει. καὶ διὰ τὸτο δὲν εἶναι ἐναντίον τῷ υἱῷ νὰ ἐκπορεύῃ καὶ αὐτὸς τὸ πνεῦμα. Διὰ τὸ ἂν ἔχη ὁ υἱὸς ὅσα ἔχει ὁ πατέρας, καὶ δὲν ἀπομνησκει τῷ πατρὶ ὡς ἂν νὰ μὴ ἔχη ὁ υἱὸς, καὶ ὁ πατέρας ἔχει τὸ νὰ ἐκπορεύῃ τὸ πνεῦμα, τὸ λοιπὸν τὸ ἔχει καὶ ὁ υἱός. Ὅθεν εἶναι φανερόν, ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται ὅχι ἀπὸ τὸν πατέρα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν υἱόν. Τὸτο τὸ μαρτυρεῖσιν ὅλων τῶν διδασκάλων οἱ λόγοι. Ἐτὶς ὁ μέγας Κύριλλος ἐξηγῶντας τὸν τόπον ὡς εἴπαμεν τῷ εὐαγγελίῳ τὸ ἐρμηνεύει. Καὶ περὶ τοῦ εἰς τὰ λόγια ταῦτα.

Ἰδοὺ κρᾶζοντας τὸν ὡδύκλητον πνεῦμα τῆ ἀληθείας, ἥρουν
 τῷ ἑαυτῷ τῷ ὁ Χρῆστος, λέγει ὅτι ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν πατέρα.
 Διατὶ καθὼς τὸ πνεῦμα εἶναι ἴδιον τῷ ἡοῦ, ὁμοίον εἶναι φυσικῶς εἰς
 αὐτὸν, ὁμοίον μέσος τῷ ἐκπορεύεται, ἔτι εἰς ἴδιον καὶ τῷ πατρὶ.
 Καὶ ἐκείνοι, ἡοῦ ὁμοίον εἶναι κοινὸν τὸ ἅγιον πνεῦμα, βέβαιον ὡρέ-
 πει νὰ ἔχῃσι μίαν ἐσῖαν. Καὶ μὲν εὐρεθῇ τινὰς μαθητὴς νὰ
 ὡδύμιλῃ, καὶ νὰ ὡρεφῇ λόγια ἀμαθίας, ὅμοιο δὲν ὡρέπαι ἔτε
 νὰ βάλλῃ τινὰς εἰς τὸ νοῦν τῷ, καὶ νὰ ἀπῇ, ὅτι ὁ ἡοῦ ὡσαν ὑπεργὸς
 δίδει τῷ κόσμῳ ἐκείνῳ τὸ πνεῦμα ὡς εἶναι ἀπὸ τὸν πατέρα.
 Διατὶ δὲν ἐφοβήθησαν τινὲς νὰ εἰπῶσι τάττω τῷ ἀγνωσίαν·
 ἀλλὰ ὡρέπαι νὰ πωιδῶμεν, ὅτι ἐπειδὴ τὸ πνεῦμα εἶναι ἴδιον
 τῷ ἡοῦ, ὡσαν καὶ τῷ πατρὶ, τὸ ὡέμποι ἡοῦ ὡποσῶλων τῷ ὡε
 νὰ τῷ ἀγιάσῃ. Ἀκέας σὺ ὡε ἀντιλέγεις, τὸ λέγει ὁ θαυμα-
 σὸς ὁ μεγάλος τῷ πατρί, ὁ ὡε φημι Κύριλλος; Καθὼς
 εἶναι, λέγει, ἴδιον τὸ πνεῦμα τῷ ἡοῦ, ὅμοιο ὑπεργικῶς ἀλλὰ φυ-
 σικῶς, ὡε εἶναι εἰς τὸν ἡόν, καὶ ὡε τῷ ἡοῦ ἐκπορεύεται, ἔτι
 εἶναι καὶ τῷ πατρὶ. ἂν εἶναι λοιπὸν εἰς ἐκείνῳ τὸν ἡόν τῷ ἡοῦ,
 καθὼς καὶ τῷ πατρὶ, βέβαιον ὡρέπαι νὰ λογιᾶσῶμεν, ὅτι τὸ
 πνεῦμα ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν ἡόν. ὡε τῷ τῷ ἡοῦ, ὁμοίον ἀπὸ
 ὡε καθὼς εἶναι τὸ πνεῦμα τῷ ἡοῦ, ὁμοίον ἀπὸ ἐκπορεύεται, τὸν
 ὡμοίον ἡόν εἶναι καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα. Καὶ δὲν ὡρέπαι νὰ λογιᾶ-
 ζῇς ὅτι ὁ ἡοῦ ὡσαν ὑπεργὸς ὡέμποι εἰς τὸν κόσμον τὸ πνεῦ-
 μα ὡε εἶναι ἀπὸ τὸν πατέρα, ἀλλὰ ὡρέπαι νὰ λογιᾶζῇς, ὅτι τὸ
 ὡέμποι ὡε τὸ ἔχει φυσικῶς. ἂν ὁ ἡοῦ ὡέμποι τὸ πνεῦμα
 ὑπεργικῶς, ὅμοιο φυσικῶς, τὸ λοιπὸν καὶ ὁ πατὴρ ἔχει τὸ
 πνεῦμα ὑπεργικῶς, καὶ ὅμοιο φυσικῶς. ὡε καθὼς νοῖται
 τῷ ἡοῦ, νοῖται καὶ τῷ πατρὶ καὶ τῷ τῷ ἡοῦ. Καὶ εἶναι,
 λέγει, κοινὸν πατὴρ καὶ ἡοῦ τὸ πνεῦμα, ὡε ὁ πατὴρ ὁμοίον ὡε
 δὲν ἔχεισι ὡε φερῇ ἐσῖαν. ὡε δὲν ἂν εἶναι κοινὸν, καθὼς λέγεται
 νὰ εἶναι τῷ πατρὶ, ἔτι λέγεται νὰ εἶναι καὶ τῷ ἡοῦ. Καὶ ὡε
 τῷ ἡοῦ λέγεται νὰ εἶναι τῷ πατρὶ ὡε ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν
 πατέρα, ὅτι δὲν βολῇ νὰ λογιᾶσῶμεν ἄλλο, ὁμοίον λέγεται καὶ
 πνεῦμα τῷ ἡοῦ, τὸ λοιπὸν ἐκπορεύεται καὶ ἀπὸ τὸν ἡόν.

10 ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ.

Καὶ ἂν δοκρεθῇ τινὰς, ὅτι τὸ πνεῦμα λέγεται τῷ ὑοῦ, ὅχι
 δεῖν εἶναι ἀπὸ τὸν ὑόν, ἀλλὰ δεῖν ἔχει μίαν φύσιν μετὰ τὸν ὑόν.
 Λέγομεν, ὅτι ἂν ἦτον τῆτο, ἐβόλειεν ἀκόμη νὰ εἰπῶμεν, πῶς
 ὁ πατέρας καὶ ὁ υἱὸς εἶναι τὰ πνόμεατος, ἐπειδὴ μίαν φύσιν ἔχουσι
 καὶ τὰ τρία πρὸς ὅλα. ἀλλὰ τῆτο δὲν τὸ λέγομεν. ὁ Δαμα-
 σκηνὸς σὲ ἀντικατέπεις τὸ ὄρδον κεφάλαιον τῆς θεολογίας τε.
 Οτι τὸν ὑόν δὲν λέγομεν νὰ εἶναι τὰ πνόμεατος, ἔτε ἀπὸ τὸ
 πνεῦμα. Καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος λέγει τὸ αὐτὸ εἰς τὴν τρίτην
 ὁμιλίαν εἰς τὸ πᾶτερ ἡμῶν. Οτι ὁ υἱὸς ἔτε εἶναι, ἔτε λέγε-
 ται υἱὸς τὰ πνόμεατος, οὔτε ἐμπορεῖς νὰ σρέψῃς τὴν τάξιν.
 ἀλλὰ τὸ πνεῦμα λέγεται τῷ ὑοῦ, δεῖν λαμβάνει ἀπὸ τὴν ὑόν,
 καὶ ἀπ' αὐτὸν ἐκπορεύεται, καὶ εἶναι ἀπ' αὐτὸν καθὼς καὶ ἀπὸ
 τὸν πατέρα. Διὰ τῆτο λέγει ὁ ἅγιος Κύριλλος. Ἰδιον εἶναι τῷ
 ὑοῦ, καθὼς εἶναι καὶ τῷ πατρὶ. Καὶ πῶς εἶναι ἴδιον τῷ πα-
 τρὶ; ὅτι ἀπ' ἐκείνου ἔχει τὰ εἶναι, καὶ ἀπ' ἐκείνου ἐκπορεύεται.
 Τῆτο ἔχεις νὰ νοήσῃς καὶ δεῖν τὸν ὑόν, ὅτι καὶ ἀπ' αὐτὸν ἐκπο-
 ρεύεται, ἐπειδὴ εἶναι ἴδιον τῷ ὑοῦ ὡσάν καὶ τῷ πατρὶ. Καὶ
 πρὸς αὐτὸν ὁ αὐτὸς ἅγιος Κύριλλος εἰς τὴν ὁμοίαν ἐξηγήσιν λέγει.

Ἰδιον λέγομεν τῷ ὑοῦ τὸν πρὸς ἀκλήτον, ἥτοι τὸ ἅγιον πνεῦ-
 μα, καὶ ὅχι ἐρχόμενον ἀπ' ἐξω νὰ τὸ κερδαίνῃ ὁ υἱὸς, καθὼς
 καὶ εἰς τῆς ἀνθρώπου ὅπως λαμβάνουσι τὴν ἀγιότητα, ἐκ πλα-
 σμάσιν ἀπὸ τὸ ἐξω. ἀλλὰ λέγεται ἴδιον ὡσάν ὁμοίαν, καθὼς
 εἶναι καὶ τῷ πατρὶ.

Διατὶ δὲν θέλει μιλήσῃς ἀπὸ δικόντου, ἀλλ' ὅσα θέλει ἀκούσαι.
 Οταν ἔλθῃ λοιπὸν ἐκεῖνος ἥτοι ὁ πρὸς ἀκλήτος, τὸ πνεῦμα
 τὴν ἀληθείας, θέλει σᾶς ὁδηγήσῃς εἰς πᾶσαν ἀλήθειαν.

Βλέπε με πόσω τηρεῖται ὁ Χριστός.

Εἶχεν εἰπῶ παρεπάνω, ὅτι ἐμελλεν νὰ ἔλθῃ εἰς αὐτὸς ὁ πα-
 ρεάντης. πρὸς αὐτὸν τὸν ἀνομάζει πνεῦμα τὴν ἀληθείας, ἥτοι
 τῷ Χριστῷ, δεῖν αὐτὸς εἶναι ἡ ἀλήθεια. Καὶ δεῖν νὰ ἐδύρεσιν οἱ
 μαθηταί, ὅτι τοὺς ἔλασεν ὁ Χριστὸς πρὸς ὅλα ὅχι ξένον, ἀλλὰ τὸν
 αὐτὸν τὰ εἰς ἄλλον ἔριπον, καὶ τὸν πρὸς ἀκλήτον πνεῦμα τῆς
 ἀληθείας, ἥτοι δικόντου. Διατὶ δὲν εἶναι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον
 ἐξω

ἔχω ἀπὸ τῶν φύσιν τῆς ἡοῦ, ἀλλὰ φυσικὰ ἔρχεται ἀπ' ἐκείνου, καὶ δὲν δὲσφέρει τίποτε ἀπὸ τὸν ἡὸν ὅσον εἰς τῶν φύσιν, καλὰ καὶ νὰ εἶναι δὲσφερει πρὸς ὁσων .

Καὶ ὡς ἀκατῶ .

Οταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, δὲν θέλει μιλήσει ἀπ' ἑαυτοῦ τε, ἐδὲ σᾶς θέλει δώσει ξένου διδασκαλίαν, ἐδὲ θέλει βάλει νόμους· ἀλλ' ἐπειδὴ εἶναι πνεῦμα, καὶ εἰς κάποιον τρόπον δικός με νῆς, θέλει μιλήσει ὅσα ἔχω ἐγώ .

Καὶ ὡς ἀκατῶ .

Επειδὴ ἀληθινὰ τὸ πνεῦμα εἶναι ἀπὸ τῶν ἑστίαν με, καὶ ὡσάν δικός με νῆς, δὲν εἶναι ἐμπροσθὸν νὰ πρὸς πῇ τὰ μέλλοντα, ὡς ἀδελφὸν εἶναι εἰς ἐμένα, καὶ ἐκπορεύεται δὲλ μέσε με .

Εκεῖνος θέλει με δοξάσει, δελτὶ θέλει πάρει ἀπὸ τὸ δικόν με, καὶ θέλει σᾶς ἀναφέρει .

Δ Οξάζει τὸ λοιπὸν ὁ ὡς ἀκλήτος τὸν ἡὸν ἐκεῖνος ὁποῦ εἶναι ἰδίον τε πνεῦμα, καὶ διώεται καὶ ξέρει πᾶσα πρὸς ἡμα . Ἀλλὰ πῶς τὸν δοξάζει; πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ μὴν ξέρει καὶ νὰ μὴν ἐμπροσθὸν ὁ ἡὸς ἐκεῖνα, ὅπῃ ξέρει καὶ διώεται τὸ πνεύματος;

Καὶ ἀν τὸ πνεῦμα, καθὼς εἶπεν αὐτός τε, λαμβάνει ἀπ' αὐτὸν, καλὰ καὶ ἐκεῖνο νὰ εἶναι παντοδύναμον, καὶ νὰ κυβερνᾷ πᾶσα πρὸς ἡμα, πῶς δὲν ἔχει αὐτὸς δύναμιν νὰ ἐνεργήσῃ κάθε πρὸς ἡμα;

Καὶ ὡς ἀκατῶ .

Διὰ τῆτο λέγει, ὅτι τὸ πνεῦμα θέλει λάβει ἀπὸ τὸ δικόν με, ἐπειδὴ ἔχει τῶν αὐτὴν φύσιν τῆς ἡοῦ, καὶ ἀπ' ἐκεῖνον δέχεται τὰ εἶναι καθὼς πρὸς πῇ πρὸς ὁσων, καὶ ἔχει τελειότατα ὅλῃ τῶν ἐνέργειαν καὶ δύναμιν τῆς ἡοῦ εἰς πᾶσα πρὸς ἡμα .

Καὶ ὡς ἀκατῶ .

Δὲν ἔχει τὸ λοιπὸν κατηγορίαν ἢ ψόγον κανένα, ὅτι λέγεται τὸ πνεῦμα τῆς ἡοῦ νὰ λαμβάνῃ ἀπὸ τὸν ἡὸν ἐπειδὴ ἐκπορεύεται

ἔξ' μέσον τῆ ὑοῦ ὡς ἰδιόντε· καὶ λέγεται ὅτι δέχεται ἀπὸ τὸν ἡγὸν τὸ εἶναι μὲ ὅλα ἐκείνα, τὰ ὅποια τελείως ἔχει.

Καὶ ὡς ἀνάγω.

Λέγει ὁ Χρῖστος· Εγὼ φυσικὰ ἔχω τὸ πνεῦμα. ἔξ' τῆτο εἶπα, ὅτι θέλει λάβει ἀπὸ τὸ δικόν μου, καὶ θέλει σᾶς ἀναφέρει. Καὶ μὴ ταραχθῇ τις ἀκούοντας εἰς τὰτα, ὅτι λαμβάνει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. μάλιστα αἱ θυμηθῇ, ἂν θέλει νὰ κάμῃ καλὰ, ὅτι ὅσα λέγομεν μιλώντας τὰ πρᾶγματα τῆ θεῶ, τὰ λέγομεν καὶ τὴν σικηθεῖαν ἡδ' ἀνθρώπων, μὲ ὅλα τὰτα τὰ γενηθέντα εἰς ἄλλον ἔθωπον, ἥτοι ὑψηλότερα. ἔτι λέγομεν, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον λαμβάνει ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ ἀπὸ τὸν υἱὸν ὅσα ἔχουσιν, ὅχι ἔξ' νὰ μὴ ἔχη καμίαν φορὰν ἐκείνῳ τὴν σοφίαν καὶ διάνοιαν, ὡς ἔχει ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱός, καὶ τότε νὰ τὴν ἔχη ὅταν τὴν λαμβάνῃ. ἔστι τὸ πνεῦμα εἶναι πάντα σοφὸν καὶ δυνατὸν, μάλιστα εἶναι ἡ ἰδέα σοφία καὶ διάνοις, ὅχι ἔξ' νὰ ἔχη μέρος ἀπ' αὐτῶν, ἀλλὰ ἔξ' νὰ εἶναι ἡ φύσις αὐτοῦ σοφίας.

Καὶ ὡς ἀνάγω.

Ἐπειδὴ ὁ υἱὸς εἶναι καρπὸς καὶ τύπος ζωῆτος τῆς ὑποστάσεως τῆ πατρὸς, ἔξ' τῆτο ἔχει ὅλα ἐκείνα τὰ φυσικά. Καὶ πρὸς τῆτο εἶπεν· Ὅλα ὅσα ἔχει ὁ πατέρας εἶναι δικά μου. Διὰ τῆτο σᾶς εἶπα, ὅτι λαμβάνει ἀπὸ τὸ δικόν μου, καὶ θέλει σᾶς ἀναφέρει· ἥτοι τὸ πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἐκπορεύεται ἔξ' τῆ ὑοῦ, καὶ εἶναι εἰς τὸν ἡγὸν· ἔξ' μέσον τῆ ὁποῖα πνεύματος αὐτὸς κατοικᾷ εἰς τὴν ἀγίαν. Διὰ τὸν ἔχει ἔξ' φορὰν ἀπ' αὐτὸν τὸ πνεῦμα, καλὰ καὶ νὰ εἶναι ἄλλο πρὸς ὅσον, ὅτι τὸ πνεῦμα εἶναι πνεῦμα καὶ ὅχι υἱός.

Ἦκετες αἱ ἀποφασεῖς τῆ μεγάλης πατρὸς, ἡ ἔξ' νὰ εἶπω καλλίτερα, τὰ ἀκονισθῆναι μαχίμια ἐναντίον εἰς ἐκείνας, ὡς ἀρνοῦνται τὴν ἐκπόρευσιν τῆ πνεύματος ἀπὸ τῆ ὑοῦ. Ὡς λέγει, τὸ πνεῦμα ὡς ἐκπορεύεται ἔξ' τῆ ὑοῦ Ὡς ὅτι εἶναι ἀπ' αὐτὸν, καθὼς καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα. Καὶ πάλιν, ὅτι τὸ πνεῦμα εἶναι φυσικῶς εἰς τὸν ἡγὸν καὶ ἔξ' τῆ ὑοῦ, καὶ ἀπὸ τὸν ἡγὸν ἐβγαίνει, χιύεται, ἐκπορεύεται, καθὼς νοῦμεν καὶ ἀπὸ τὸν

πα-

πατέρα· τί θέλεσι τὰ λόγια τῆς αἰνῆς, ὡς δὲ ὅτι εἴπω φανερὰ ἀλήθεια, πῶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι καὶ ἀπὸ τὸν υἱόν, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ υἱοῦ, καθὼς τὸ λέγει τῆς τοῦ ὁ ἅγιος εἰς πολλοὺς ὅπως; Καὶ πόθεν ἐσθὶς θέλετε δεῖξαι τὸ εἶναι τὸν υἱόν; λέγοντες ὅλοι οἱ ἅγιοι μὲ συμφωνίαν μεγάλην, καθὼς τὰ θέλωμεν δοκίμῃ οὐκ ἔχοντες ὡς κατὰ τὸν υἱόν, καὶ ὁμολογῶντας ὅτι ἐκπορεύεται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ ἀπὸ τὸν υἱόν; Καταπέσθητε λοιπὸν εἰς τὴν καλὴν μας συμβουλίαν, μάλιστα καταπέσθητε εἰς τὴν ἀλήθειαν ὅχι εἰς ἡμᾶς. Καὶ μὴ δοκίματε νὰ μᾶς κατακρίνετε, λέγοντες ὅτι σὰν ἁμαρτῆς καὶ ἀνεπίστατοι ὑποταχθήκαμεν τῆς Συνοδῆς. Διατὶ ἐξαβασάμεν ὅλους τὲς ἀγίους, καὶ κινήσαμεν τὰ λόγια τῆς, καὶ ἀπολουθῶντας ἐκείνους ἐνωθήκαμεν μὲ τὲς Λατίνους. Τί λέγω μὲ τὲς Λατίνους; ἐνωθήκαμεν μὲ τὴν σεραὺν καὶ ἀληθινῶς πῶς τῆς Πέτρῃ, μὲ τὴν καθαρὰν διδασκαλίαν τῆς θεολογίας καὶ ἀγίων ἀνδρῶν ὅπως ἔλαμψαν εἰς τὴν τὴν Συνοδὸν. Τῶν ὁποίων δὲν ἔχοντας εἰς ἐξέτασιν νὰ δοκιμαθῇ ὁ Μάρκος τῆς Εφέσου, ἔφυγε τὴν Συνοδὸν, φωνάζοντας ὁ φεὰς Ἰωάννης, ὅπως ἐξαλέγετον μὲ κῆρον. Φέρετε ὡς τὸν Εἰσὶν δὲ ἡ ἀκούσις αἰς ἀποκρίσεις τῶν λόγων ὅπως εἶπεν εἰς τὴν τὴν Συνοδὸν. Ἡ συνοδὸς ἐπεμψεν καὶ τὸν ἐκράζει· καὶ ἐκείνος εὐρεσκὴν ἀφορμὴν, ὅτι ἔχεν ἀσθένειαν. Καὶ πάλιν ἐμαζώθη ἡ Συνοδὸς, καὶ ὁ φεὰς Ἰωάννης ἔλεγεν· ὡς ἔλθῃ ὡς ὁ Εἰσὶν, ὡς ἔλθῃ. Δὲν εἶδον δὲν λέγει τὰ δικαίως, καὶ νὰ μὴ ἀκὴν αἰς ἀποκρίσεις. Καὶ πάλιν ἐπεμψεν ἡ Συνοδὸς καὶ τὸν ἐκράζει, ὁ κῆρος δὲν ὑπήκουσεν. Οὐδὲν ἀφ' ἧς τὸν ἐκράζει καὶ τὲς Κανόνες, καὶ κῆρος δὲν ὑπήκουσεν, ἡ Συνοδὸς ἔκαμε τὴν ἀπόφασιν. Καὶ ὁ Εἰσὶν ἐμεινεν εἰς αἰς ἀντιλογίας τε μιλλῶντας ὅχι εἰς τὸ φανερόν, ἀλλὰ εἰς αἰς γωνίας, καὶ ἀποδείχθηκεν ἐχθρὸς τῆς Συνοδῆς.

Καὶ ἂν ἐμίλησε καμὴν φορὰν ὁμοῦς εἰς τὴν Συνοδὸν, δὲν ἐδέχετον αἰς γνώμης τῆς ἀγίων, λέγοντας ὅτι ἦσαν φαρμακὰ καὶ κατὰ χαλασμένα τὰ παλαιόγραφα ἅγια βιβλία τῆς διδασκάλων. ὅμως ἐκείνος ἐφθάρη, καὶ τὸ σῶμα τε ὅπως ἐμίλησε

14 ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ.

μίλησε δὲ τὴν αἰγιαν Κυύσδον πῶς νὰ ἐγέμισεν ἀπὸ ἀρχαίαν καὶ ἐνδοπλὴν εἰς τὴν ὥραν τῆς πικρῆς τε θανάτου, τὸ ξέρεσιν ὅσοι ἐμάθωσι νὰ λέγουσι ταῖς ἀλήθειαις. Ἀμὴν ἔχοντας ἡμᾶς τὰ λόγια τῆς μεγάλης Κυεῖλλης, ὅπως ἐξηγᾷ τὸν τόπον τῆς Ευαγγελίας. ἀπὸ τοῦ δικόν μου θέλει λάβει καὶ ἀκούοντας τέτλη τὴν αἰγιαν σκύσδον ὅπως διδάσκει τὰ ὅμοια εἰς τὴν ὑπόφασίν της, ἐβεβαιωθήκαμεν, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔχει τὸ ἔϊ) καὶ ἀπὸ τὸν υἱόν, καὶ ἐνωθήκαμεν μετὰ τὴν Κυύσδον. Διὰ τὴν λέγοντας ὁ Χριστός. Θέλει λάβει ἀπὸ τοῦ δικόν μου. ἄλλο τίποτε δὲν ἔδειξε πᾶσι, ὅτι ἐκπορεύετο καὶ ἀπ' αὐτόν. ἄλλον νοῦν δὲν ἐμπορεύμεν νὰ ἔχωμεν ἀπὸ κείνα τὰ λόγια. ὅτι ἀπ' ἐκείνον ἀπὸ τὸν ὁποῖον λαμβάνει τὸ πνεῦμα, ἀπ' ἐκείνον ἔχει τὸ ἔϊ). καὶ ἀπὸ κείνον ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἔχει τὸ ἔϊ), ἀπὸ κείνον ἐκπορεύετο. Καὶ λαμβάνει τὸ πνεῦμα καὶ ἀπὸ τὸν υἱόν, καὶ ἔχει ἀπ' αὐτόν τὸ εἶναι, καθὼς τὸ ἐξηγᾷ ὁ μέγας Βασιλεὺς. τὸ λοιπὸν ἐκπορεύεται καὶ ἀπ' αὐτόν.

Εἰς τῶτον τὸν ἔξοπον ἡδέλαμεν νὰ ξαπλώσωμεν μετὰ μερικὴν ἐξήγησιν καὶ ταῖς γνώμας τῶν ἄλλων ἁγίων. ἀλλ' ἐπειδὴ δύο πρεσβύτεροι ἔχομεν νὰ φυλάξωμεν κοινολογίαν. καὶ εἰς ἐκείνον τὸν ἔξοπον ἠθέλην εἶσαι πολυλογία. καὶ δὴ ὅτερον, νὰ μὴν λέγωμεν νοήματα δικάμας, ὅπως δὲν κατὰπεύθωσι τὰς ἐναντίας. Διὰ τῆτο ἐκείναμεν νὰ πρεφίερωμεν μόνον τὰ λόγια καὶ ταῖς γνώμας τῶν ἁγίων, δὲ νὰ φανερωθῇ τὸ ἄδικον ὅπως ἔχουσιν ὅσοι ἀντιλέγουσι τὴν αἰγιαν Κυύσδον, καὶ νὰ βεβαιωθῶσιν καὶ νὰ σπυρεθῶσιν ὅσοι τὴν ἀκούουσιν μετὰ εὐλάβειας, σμίγοντας εἰς πᾶσα γνώμην ὀλίγα λόγια δικάμας.

Λέγει τὸ ἅγιον Ευαγγέλιον, ὅτι πᾶσα λόγος θέλει σαθῇ εἰς δύο ἢ τρεῖς μαρτύρους. Καὶ τάχα ἐσῆς θέλετε καταπειθῆναι, ἂν σᾶς ἀναφέρωμεν πολλοὺς μαρτύρους; ὅχι λογιάζω, δὲ τὴν σᾶς κρατῇ τὸ πᾶσιμα, τὰ πρεσβύτερα σας μαθήματα, καὶ ἡ κακὴ γνώμη. Διὰ τῆτο θέλω σᾶς φέρει μαρτύρους ὅχι τρεῖς, καθὼς εἶπεν ὁ Χριστός, ἀλλὰ δεκατρεῖς. δὲ νὰ μὴν ἐμπορῇτε πλέον νὰ ἀντιλέγετε, ἢ καὶ ν' ἀνοίξετε στόμα.

Ο ἅγιος

Ο ἅγιος Γρηγόριος ὁ Νύσσης εἰς τὴν τετάρτην ὁμιλίαν τῆς ἐξηγήσεως τῆς πάτερ ἡμῶν, λέγει·

Ἡ θεία γραφὴ καλεῖται τὸν υἱόν, ὅτι ἐξ ὑπο τὸν πατέρα, καὶ εἰς τὸτο σέκεται, καὶ δὲν τῆ δίδω ἀλλο μερικόν· ἀλλ' ὅρα τὸ ἅγιον πνεῦμα λέγει, ὅτι ἐξ ὑπο τὸν πατέρα, μαρτυροῦν-
τας ὅτι εἶναι καὶ ὑπο τὸν υἱόν. Διὰ τὸ ὅποιος δὲν ἔχει, λέγει, πνεῦμα τῆ Χριστοῦ, τὸτος δὲν ἐστὶ δικός τε.

Αἰεὶς, πῶς μαρτυρεῖ ἡ γραφὴ, ὅτι τὸ πνεῦμα εἶναι καὶ ὑπο τὸν υἱόν;

Διὰ καλὰ καὶ κάποιοι μαθητῆς νὰ κάμνουν ἀσέβειας εἰς ἀπώλειαν τῆς ψυχῆς των νὰ ἐσβήσανε μὲ μαχαίρην τὸν λόγον ἐκείνον, ὑπο· μὴ ὅλα τὰ ἐν ἐνδοκίᾳ ἀκόμη βιβλία, ὅπῃ δείχνει τῆ κόσμῳ φανερά τὴν ἀποκατίαν τῆς πονηροῦ.

Ποῦ εἶναι κἄνος ὅπῃ λέγει, ὅτι ἐκ μόνος τῆ πατρὸς; ὁ Εὐφεί-
σας, ὁ σαλεμῆρος, μὲ τὴς παλαγοτέρας τε. ὡς ἔλθουσιν, καὶ ὡς
μας δείξεν, πόθεν τὸ ἐμάθασιν, ὑπο τὸν Χριστόν; ὑπο τὴς
ἀγίης; Διὰ τὴ καὶ ὁ Χριστός καὶ οἱ ἅγιοι φανερά λέγουσι τὸ ἐναν-
τίον. Ὁ Χριστός λέγει· τὸ πνεῦμα θέλει λάβει ὑπο τὸ δι-
κόν μου. οἱ ἅγιοι, ὅτι μαρτυρεῖ ἡ θεία γραφὴ, πῶς τὸ πνεῦ-
μα εἶναι καὶ ὑπο τὸν υἱόν. ἂν λέγῃ τὴν ἀλήθειαν ὁ ἅγιος Γρη-
γόριος ὁ Νύσσης, ὅτι τὸ πνεῦμα εἶναι καὶ ὑπο τὸν υἱόν, φέ-
ρεται ὁ Εὐφείσας καὶ οἱ παλαγοτέρας τε ὅσοι εἶπαν, ὅτι ἐκ μόνος
τῆ πατρὸς· ὅρα τὸ ἐκ μόνος διώκει ὑπο τὸ λόγον τῆ ἀγίης,
ὅτι καὶ ὑπο τὸν υἱόν.

Μαρτυρεῖ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸ τρίτον βιβλίον ὅπῃ
ἔγραψεν ἐναντίον τῆ Εὐνομίας, ὅτι τὸ πνεῦμα λαμβάνει καὶ
ἔχει τὸ εἶναι ὑπο τὸν υἱόν. Ὁ λέγει·

Ἄν τὸ πνεῦμα εἶναι τρίτον καὶ τὸ ἀξίωμα καὶ τὴν τάξιν, δὲν
εἶναι ἀνάγκη νὰ εἶναι καὶ τρίτον καὶ τὴν φύσιν. Διὰ τὸ νὰ εἶναι
δεύτερον ὑπο τὸν υἱόν καὶ τὸ ἀξίωμα, ἐπεὶ δὲ ἀπ' αὐτὸν ἔχει
τὸ εἶναι, καὶ ἀπ' αὐτὸν λαμβάνει καὶ ἀναφέρει ἐμας, καὶ εἰς κοι-
νολογίαν κρέμεται ἀπ' ἐκείνου τὴν ἀρχὴν, τὸτο μᾶς τὸ διδάσκει
ἡ εὐσέβεια.

16 ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ.

Ακούεις τὸν ἐράνιον τῆτον πατέρα; ὅτι ἔχει τὸ εἶναι ἀπὸ τὸν υἱόν, καὶ ἀπ' αὐτὸν λαμβάνει; εἶδες πῶς λέγει τὰ λόγια καὶ ἡμεῖς καὶ ὁ ἅγιος Κύριλλος; ὅτι τὸσον εἶναι νὰ εἰπῇς, λαμβάνει ἀπὸ τὸν υἱόν, καὶ ἔχει τὸ εἶναι ἀπ' αὐτόν; ὡς εἶναι ἐκεῖνος ὅπως λέγει, ἐκ μόνου; ἂν τὸ πνεῦμα λαμβάνει καὶ ἀπὸ τὸν υἱόν, καὶ ἀπ' αὐτόν ἔχει τὸ εἶναι, καθὼς λέγει τῆτος ὁ ἅγιος, δὲν εἶναι λοιπὸν ἀπὸ τὸν πατέρα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν υἱόν. Τὸ λοιπὸν ἄδικα μᾶς ἐγκαλεῖτε ὡ φίλοι καὶ ἀδελφοί.

Ὁ ἀδελφὸς τῆ μεγάλης Βασιλείας Γρηγόριος ὁ Νύσσης εἰς τὸ παρῶν βιβλίον ἐναντίον τοῦ Εὐνομίου, ἔχει τοῦτα τὰ λόγια.

Καθὼς νοῦμεν παρῶτα τὸ πρῶτον τῆ πατρὸς ὡς ἀρχὴν, ἔτι νοῦμεν ὑστερὰ καὶ τὸ πνεῦμα, ὅπως διαφέρει μόνον καὶ τῷ τάξει τῆς ἀρχῆς καὶ τῆ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς. Διὰ τὴν καθὼς εἶναι ὁ υἱὸς ἀντάμα μὲ τὸν πατέρα, καὶ δὲν εἶναι ὑστερότερος ἀπὸ τὸν πατέρα διότι νὰ ἔχη τὸ εἶναι ἀπ' αὐτόν. ἔτι καὶ τὸ πνεῦμα εἶναι ἀντάμα μὲ τὸν υἱόν, καλὰ καὶ νὰ γινῇ παρῶτερος ὁ υἱὸς κατὰ τῷ κατέληξιν τῶ λογισμῶ μας, ἐπειδὴ εἶναι ἀρχὴ τῶ πνεύματος.

Βλέπεις, πῶς καὶ τῆτος ὁ ἅγιος συμφωνεῖ μὲ τὰς ἄλλους; Καὶ θέλοντες νὰ ἐξηγήσῃ, πῶς διαφέρει ἓνα πρῶτον ἀπὸ τὸ ἄλλο, λέγει ὅτι ἡ διαφορὰ εἶναι μόνον ὅτι ἓνα εἶναι ἀπὸ ἄλλο. Καθὼς νοῦται παρῶν, λέγει, ὁ πατέρας ἀπὸ τὸν υἱόν, διὰ τὴν τῆτος εἶναι ἀπ' ἐκείνον, ἔτι νοῦται παρῶν ὁ υἱὸς ἀπὸ τὸ πνεῦμα, διὰ τὴν τῆτος ἔχει ἀπ' ἐκείνον. Καὶ τῆτος εἶναι ὡς νὰ ἐλέγξῃ, ὅτι ὁ υἱὸς εἶναι ἀπὸ τὸν πατέρα μόνον, διὰ τὴν ἄλλος δὲν νοῦται παρῶν ἀπὸ τὸν υἱόν ὡς ὁ πατὴρ ἀπὸ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν, διότι ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱὸς νοοῦνται παρῶτοι ἀπὸ τὸ πνεῦμα. Οὐδὲν μὲ πᾶσαν ἀλήθειαν ἐχομεν, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν, καλὰ καὶ νὰ μὴ σᾶς ἀρέσῃ. Διὰ τὸ νὰ περὶ λογιάσει τὸ πρῶτον τῆ πατρὸς ἀπὸ τὸν υἱόν, ἐπειδὴ ὁ υἱὸς ἔχει τὸ εἶναι ἀπ' ἐκείνον, ἄλλο δὲν σημαίνει ὡς ὅτι μόνος ὁ πατὴρ

δίδει

Δίδα τὸ εἶναι τῷ υἱῷ. Καὶ ὁ υἱὸς λαμβάνοντας ἀπὸ τὸν πατέρα
ὅλα τε τὰ καλὰ τὰ φυσικὰ, λαμβάνει καὶ τὸ να δίδῃ τὸ
εἶναι τῷ ἁγίῳ πνεύματι.

Διὰ τὸτο καὶ οἱ δύο, ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱός, εἶναι μία ἀρχὴ τῆς
ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου πνεύματος. Καὶ τὸτος ὁ ἅγιος λέγει,
ὅτι καθὼς εἶπ' ἄνθρωπος ὁ υἱὸς μετὰ τὸν πατέρα, καλὰ καὶ ὁ πα-
τέρας καὶ τὴν δικήν μας κατέληψεν να θεωρολογιάζεται εἰς ὅσον
ἀρχὴ τῷ υἱῷ, ἔτσι ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱὸς θεωρολογιάζονται εἰς ὅσον
εἶναι ἀρχὴ τῷ ἁγίῳ πνεύματι. Τὸ λοιπὸν ἀλήθειαν λέγο-
μεν, ὁμολογώντας ὅτι τὸ πνεῦμα εἶπ' καὶ ἀπὸ τὸν υἱόν.

Εἰς τὰ θεολογικὰ τῆς θεότητος ζωοῦς λέγουσιν οἱ ἅγιοι πα-
τέρες, ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν πατέρα, καὶ εἶναι
ἴδιον τῷ υἱῷ, καὶ ἀπ' αὐτὸν ἀναβλύζει.

Αἰεὶς, ὅτι ἀναβλύζει ἀπὸ τὸν υἱόν, ἡγοῦν ὥσ' ἂν τὸ νερὸν
ἀπὸ τῶν βρύσιν; καὶ ὅτι εἶπ' ἴδιον τῷ υἱῷ; ἅς κατελάβωμεν
ἀδελφοὶ τί λέγουσιν οἱ πατέρες, καὶ μὴν ἡμεῖς ἐκαιτίοι τῶν
Διδασκάλων.

Ἄν τις εἰπῇ, ὅτι τὸ πνεῦμα λέγεται ἴδιον τῷ υἱῷ, ὅτι
ἔχει μίαν φύσιν. ἅς θυμηθῇ, ὡς εἰς τῆτον τὸν τρόπον ἐμ-
πόρει τις να εἰπῇ τὸν υἱὸν ἴδιον τῷ πνεύματι, ἐπειδὴ ἔχει
μίαν φύσιν· ἀλλὰ τῆτο καὶ να τὸ λογιᾶσθαι εἶπ' ἄτοπον. οἱ δι-
δάσκαλοι λέγουσιν, ὅτι ὁ υἱὸς ἔτε εἶπ', ἔτε λέγεται τῷ πνεύ-
ματι, ἀμὴν τὸ πνεῦμα τὸ λέγουσιν τῷ υἱῷ.

Κύριλλος ὁ ἀρχιερεὺς ὁ Ἀλεξανδρείας εἰς τὴν ἐπιστολήν τε
πρὸς Νεστόριον, ἣ ὅποια δέσκειται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ζωοῦς
δε· ἡ ἀρχὴ τῆς εἶπ'· Τῷ ζωῆτος ἡμῶν ἐναργῶς λέγοντες λέγει·

Καλὰ καὶ τὸ πνεῦμα να εἶναι ἄλλο πρὸς ὅσον, καὶ καθ'
ἑαυτὸ τε να νοῦται σὰν πνεῦμα, καὶ ἔχει υἱός, ὅμως δὲν εἶναι
ξένον ἀπὸ τὸν υἱόν, ὅτι ὀνομάζεται πνεῦμα ἀληθείας, καὶ ἡ
ἀλήθεια εἶπ' ἡ Κεῖς· καὶ θεωρεῖται ἀπ' αὐτὸν, καθὼς καὶ ἀπὸ
τὸν πατέρα.

Αἰεὶς; θεωρεῖται, λέγει, ἀπὸ τὸν υἱόν, καθὼς καὶ ἀπὸ τὸν
πατέρα.

Ἀλλὰ λέγεις, δὲν εἶπεν ὁ ἅγιος, ἐκπορεύεται, ἀλλὰ πορ-
χεῖται. Καὶ ἡμεῖς ἔυκολα δοκρινόμεθα, ὅτι ἄρτις τε ὁ διδά-
σκαλος ἐξηγᾷ, τὸ δηλοῖ ὁ λόγος ἐκείνος, πορχεῖται, καὶ πῶς
τὸ γρυκᾷ, ὅπῃ ἐρμηνεύοντες τὸ πωιδῶ, λέγει ἔτιζι.

Ἀφ' οὗ ἐμίλησαν οἱ ἅγιοι πατέρες δεξὶ τὸν Χριστὸν, ἔρχονται
εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα, λέγοντες ὅτι πωιδέσιν εἰς αὐτὸ καθῶς
καὶ εἰς τὸν πατέρα καὶ εἰς τὸν υἱόν, ἔχοντας τὸ πνεῦμα μίαν
φύσιν μὲ κένους. Καὶ πορχειέται, ἡγοῦν ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν
πατέρα ὡσανὶ ἀπὸ βρύσιν, καὶ δίδέξαι εἰς τὸν κόσμον δεξὶ τῷ
υἱῷ. Ὅθεν ἐφύσισεν εἰς τὰς δυοσόλους τε καὶ εἶπεν, λάβετε
πνεῦμα ἅγιον. Τὸ πνεῦμα καὶ εἶναι θεὸς καὶ ἀπὸ τὸν Θεόν.
καὶ δὲν ἔχει ἄλλῃ φύσιν παρὰ τὴν υἱοφιλῶς τῷ θεῷ, ἀπὸ
τῇ ὁποίᾳ καὶ εἰς τὴν ὁποίαν εἶναι ὡς ἰδίον τῆς πορῆμα. Καὶ
τῇ εἶναι ἡ ὁρῇ καὶ ἀπλανεσάτη πῶς καὶ ὁμολογία τῶν ἁγίων
πατέρων.

Βλέπεις, τί σημαίνει τὸ, πορχύνεται καὶ τὸν ἅγιον Κύριον
λον; καὶ πῶς πορχειέται καὶ ἐκπορεύεται εἶναι τὸ αὐτό; πῶς
ἐσθὶς δυοκοῦτε ἢ λέγετε, ἄλλο εἶναι τὸ πορχειέται, καὶ ἄλλο
τὸ ἐκπορεύεται; καὶ πλάσσετε τὰ ψέματα ἐναντίον τῷ ἁγίῳ καὶ
εἰς ἡμᾶς; Εἰρλῶδῆτε πορκαλῶ ἀδελφοί, εἰρλῶδῆτε.

Ὁ αὐτὸς ἅγιος Κύριος εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῆς πορφήτε
Ιωὴλ. Θέλω χύσει ἀπὸ τὸ πνεῦμα με εἰς πᾶσα σάρκα.
λέγει εἰς τῆτον τὸν νόπον.

Εἰς ὅσον ὁ υἱὸς εἶναι θεὸς καὶ ἀπὸ τὸν θεόν, ἐπειδὴ εἶναι
γεννημένος ἀπὸ τῆς πατέρος, ἔχει τὸ πνεῦμα ἰδίον τε εἰς αὐτὸν,
ἢ ἀπ' αὐτὸν, καθῶς τὸ νοῦμῳ νὰ εἴῃ καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα.

Καὶ λαβε ἀδελφε τί λέγει. Ἰδίον λέγει τὸ πνεῦμα τῷ υἱῷ
καὶ ἀπ' αὐτὸν, ὡσανὶ ἢ ἀπὸ τὸν πατέρα.

Ὁ αὐτὸς εἰς ἐκεῖνα ὅπῃ ἔγραψεν ἐναντίον τῆς Παλλαδίας
καὶ ἐρφήσιν ἢ ἀπόκρισιν, σιμὰ εἰς τὴν ἀρχὴν λέγει.

Τὸ πνεῦμα δὲν ἀλλάσσει, δεξὶ αὐτὸ ἀλλάσσει, τῆς τοῦ κα-
κὸν ἡ θῆεν ἐγγίζει τῆς φύσεως τῷ θεῷ, ἐπειδὴ τὸ πνεῦμα εἶναι
τῷ πατρός, ἢ ὅμοια τῷ υἱῷ, ἐκπορεύομενον ἢ ἀπὸ τοὺς δύο,

τὸ πνεῦμα λέγω ὅπερ προχυνέται ἀπὸ τὸν πατέρα ὡς τὸ υἱοῦ.

Ημεῖς δὲ εἰδὼν, ὅτι εἶναι καὶ ἀπὸ τὸς δύο, ἤγουν ἀπὸ τὸν πατέρα ὡς τὸ υἱοῦ. Καὶ τὶ ἄλλο ἐμπορεῖς νὰ νοήσῃς, ὡς δὲ ὅτι ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ ἀπὸ τὸν υἱόν;

Θέλεις μὲ εἰπῆ καυχῶντας, ὅτι δὲν λέγει ὁ ἅγιος, ἐκ πατρὸς δὲ υἱοῦ, ἀλλὰ ἐκ πατρὸς δι' υἱῶ. Καὶ πῶς ὁμολογᾶτε τὸ ἐκ πατρὸς δι' υἱῶ, ἀμὴν ἀνῶσθε τὸ ἐκ πατρὸς καὶ υἱῶ. Διὰ τὴν ἢ δὲ δὲν σημαίνει ἀρχὴν, καθὼς μᾶς τὸ εἶπαν δὲ τινὲς εἰς τὸ πρὸς ὅσον.

Εἰς τὴν αἰσινάζω, πῶς εἴς ἐξωμῶροι εἰς τῆς γνώμας ὅπερ ἐμαθνητόθητε, δὲ δὲν σᾶς ἀφήνῃς νὰ ἰδῇτε τὸ ὄρεον. Πῶς τὸ δὲ δὲν σημαίνει ἀρχὴν, ὅπερ λέγει ὁ ἅγιος εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, πάντες δι' αὐτὴν ἐγένετο, ὅλα τὰ πνεύματα ἐγενήκασι δὲ τὸ υἱῶ; τίς ἐμπορεῖ νὰ ἀρνηθῇ, ὅτι εἰδὼ δὲν γρυκᾶται ὁ υἱὸς μὲ τὸ δὲ ἀρχὴ καὶ κτίσις τῶν πνευμάτων; Καὶ ὅτι τὸ δὲ καὶ τὸ ἀπὸ, νὰ ἔχῃσι τὴν ὅμοιαν σημασίαν, τὸ διδάσκουσιν οἱ ἅγιοι Βασίλειος, καὶ Χρυσόστομος, ἐξηγῶντας ἐκείνα τὰ λόγια τῆς Ἀδὰμ εἰς τὴν Γένεσιν· ἀπόκτησα ἄνθρωπον δὲ τῇ Θεῷ, ἤγουν ἀπὸ τὸν Θεόν. Οὐδὲν ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὰ κεφάλαια ἐπὶ τῇ ἑξῆς πρὸς τὸν Ἀμφιλόχιον τὸ ἐξηγᾷ μὲ τῶν λόγια.

Πολλαῖς φοραῖς τὸ δὲ δὲ τὸ ἀπὸ, πέρνει τὸ ἓνα τὴν σημασίαν τῆς ἄλλης, ὡσάν εἰς ἐκείνῳ τὴν γνώμῳ· ἀπόκτησα ἄνθρωπον δὲ τῇ Θεῷ· ὡσάν νὰ ἔλεγεν, ἀπὸ τὸν Θεόν.

Καὶ ὁ Χρυσόστομος εἰς τὴν πεντηκοστὴν τρίτῃ ὁμιλίᾳ εἰς τὸ Εὐαγγέλιον καὶ Ματθαῖον λέγει·

Ἡθεῖα γραφὴ καμίας φορὰν θέλοντας νὰ εἰπῇ τὸ ἀπὸ, λέγει τὸ δὲ. καθὼς ὅταν λέγῃ· ἀπόκτησα ἄνθρωπον δὲ τῇ Θεῷ. Τὸ δὲ δὲν σημαίνει δεινότεραν ἀρχὴν, ἀλλὰ τὴν ὁρίαν· ἤγουν ἀπὸ τὸν Θεόν.

Καὶ πάλιν ὅταν λέγῃ ἡ γραφὴ· Διὰ τῆς Θεῶς εἶναι ἡ ἐξήγησις των· ἤγουν ἀπὸ τὸν Θεόν.

20 ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ.

Καὶ ὁ μακάριος Κύριλλος εἰς τὴν ἐπιστολὴν πρὸς Νεστόριον, ὅπῃ ἀρχίζει· Καὶ ὁ πνευματικός τις· λέγει· Ἀνάγκη εἶναι νὰ ὁμολογῶμεν, ὅτι καὶ τὴν σάρκα ἐγεννήθηκεν διὰ γυναικός.

Καὶ ὁ ἁγίος λέγει· Κατὰ τὴν φύσιν μας ἐγεννήθηκεν ἀπὸ γυναικός. Καὶ πολλαῖς φορές εἰς ἐκείνην τὴν ἐπιστολὴν θέλεις εὑρεῖν, ὅτι ἀλλάσσει τὸ διὰ εἰς τὰ ἀπὸ, καὶ τὸ ἀπὸ εἰς τὸ διὰ.

Καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος εἰς τὴν ἐπιστολὴν πρὸς Γαλάτας λέγει·

Ἐπεμψεν ὁ Θεὸς τὸν υἱόν τε, καὶ ἐγέννηκε διὰ γυναικός. Καὶ εἰς ἄλλον τόπον λέγει· Ἐνας εἶναι Θεὸς πατήρ, ἀπὸ τοῦ ὁποῖον εἶναι τὰ ὅλα· ἕνας Θεωτός Ἰησοῦς, διὰ μέσου τοῦ ὁποῖου εἶναι τὰ ὅλα· ἕνα πνεῦμα ἅγιον, εἰς τὸ ὁποῖον εἶναι τὰ ὅλα· πῶς νὰ μὴ λογιώσωμεν, ὅτι μὴ τῶς τὰ διαφόρα μιλήματα γυναικῶν ἕνας ποιητὴς ἢ κτίστης, τὰ ἅγια πρὸς ὅσα, ὅπῃ εἶναι ἕνας Θεός; Δίδοντας τὸ διὰ τοῦ πατρὸς ὡς ἀνὰ πρῶτης εἰζας· τὸ διὰ, τὴν ἡοῦ ὡς ἀνὰ πλάσσει· τὸ εἰς τὴν ἁγίαν πνεύματος ὡς ἀνὰ τελειωτικῇ. Διὰ τὸ διὰ δὲν τὸ δίδοντες τὴν πατρὸς, εἰδὲ τὸ διὰ τὴν ἡοῦ, διὰ νὰ μὴ λογιώσωμεν τὸν ἡὸν πρῶτον εἰζαν, ἀλλὰ τὸ τοῦ φυλάσσοντες τὴν πατρὸς. Καὶ ὅταν εἰπῶμεν, διὰ τὴν πατρὸς, τότε ἀκολουθεῖ τὸ διὰ ὅπῃ σημαδεύει μεσιτείαν, διὰ τὸ διὰ εἶναι ἐννοούμενον μετὰ τὸ διὰ. Καὶ ὅτε λέγομεν διὰ τὸν πατέρα, τότε νοῦμεν πῶς διὰ μεσιτείαν τὴν ἡοῦ ἐκπορεύεται τὸ ἅγιον πνεῦμα.

Καὶ ὅτι τὸ διὰ καὶ τὸ διὰ νὰ σημαδύεσι τὸ αὐτὸ, βλέπε τὴν διὰ τὸν πατέρα.

Θεοδώριτος ὁ ἐπισκοπὸς Κύριε ἐπῆγεν εἰς τὴν ἁγίαν τριτίαν Σύνοδον, εἰς κληρὸν ὅπῃ ἦτον τελειωμένη, μετὰ τὸν πατριάρχην τῆς Ἀντιοχείας Ἰωάννην, ὁ ὁποῖος εἶχεν αὐτάμα τε ἕκαστος ἐξ ἐπισκοπῆς. Καὶ ἀρ' ἔπειτα, ὅτι ἡ Σύνοδος εἶχεν διαφασίσει ἐναντίον τῆς Νεστορίας, ἡ ἀρχὴ πῶς εἶχε νικήσει ὁ Κύριλλος, καὶ βάνεται ἡ γραφὴ ἐναντίον εἰς τὰ δώδεκα Κεφάλαια, ὅπῃ εἶχεν γράψαι ὁ Κύριλλος ἐναντίον τῆς Νεστορίας. Τοῦτο ὡς ἀνὰ

μαθητῆς ὁ Θεοδώριτος ἐναντιώθηκε τῷ μεγάλῳ Κυρίλλῳ, θέλοντας νὰ βοηθήσῃ τῷ διδασκάλῳ τῷ. Καὶ εἰς τὸ ἑαυτοῦ κεφάλαιον, ὅπερ ἔλεγεν ὁ Κύριλλος· Ἐχοντας τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὁ ἥδὲ ὅπως τὸ ἐκπορεύει, καὶ φυσικὰ τὸ ἔχει εἰς τὸν ἑαυτοῦν τῷ, ἐργάζεται τὰ θαύματα.

Ὁ Θεοδώριτος λέγει· Ἀν ὁ Κύριλλος θέλει νὰ εἴῃ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον μίας φύσεως μὲ τὸν υἱόν, τὴν ἀλήθειαν λέγει, καὶ δέχομεθα ὡς τὴν εὐσεβῆ τὰ λόγια τῷ. ἀλλ' ἂν θέλῃ ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον νὰ ἔχῃ τὸ εἶναι τῷ ἀπὸ τὸν υἱόν, ἢ ὅτι τῷ υἱῷ, τὴν τὸ ἀπορρίπτει ὡς τὴν βλασφημίαν καὶ ἀσεβίαν.

Αἰεὶ πῶς ὁ Θεοδώριτος ἐφοβήθηκε καὶ τὸ ἀπὸ, καὶ τὸ ὅτι εἰς τὴν ἐκπόρευσιν τῷ ἁγίῳ πνεύματι; ὅθεν λέγει μὲ φόβον, ἂν λέγῃ ὁ Κύριλλος ἀπὸ τῷ υἱόν, ἢ ὅτι τῷ υἱῷ.

Καὶ ἐφοβήθη καὶ ἐκείνος καθὼς φοβᾶσθε καὶ ἐσθῆς, ὅπερ δὲν ἔπαρτε νὰ εἴῃ φόβος. Ἐκείνος ὁρᾷ ἀνάτονον ὁλόκληρον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀπὸ τῷ υἱόν, καθὼς καὶ ἐσθῆς, ὅτε τὸ ἀπὸ δέχεται, ὅτε τὸ διὰ. Καὶ ἐσθῆς ὁμολογεῖτε τὸ διὰ καὶ μὴ θέλοντας, ἀλλ' ὅτι τὸ ἀπὸ δὲν θέλετε εἰδὲ νὰ τὸ ἀκέσετε. Καὶ ὁμοίως καὶ τὸν Θεοδώριτον τὸ αὐτὸ σημαδεύουσιν.

Καὶ ὅτι ὁμολογεῖτε τὸ διὰ, τὸ λέγει φανερὰ ὁ Δαμασκηνὸς εἰς τὸ ὄγδον, καὶ εἰς τὸ ἑξήκοντα κεφάλαιον τῷ Θεολογίας τῷ, ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ. Καὶ τὸ ψάλλετε καὶ ἐσθῆς λέγοντας· πνεῦμα ὅπως χαρίζει τὴν ἀγαθότητα, ἐκπορεύει ἀπὸ τὸν πατέρα διὰ μέσεσιν σε.

Καὶ εἰς τὸν Κανόνα τῆς Πεντηκостῆς τῷ κυρ Θεοφάνης εἰς τὴν ἑκτὴν ὥδ' ὡς ψάλλετε τῷ τὰ λόγια· Διὰ τοῦτο πνεῦμα ἅγιον εἶσαι ποταμὸς θεότητος, καὶ ἐκπορεύεσαι ἀπὸ τὸν πατέρα διὰ τῷ υἱῷ. Καὶ ὁμοίως καλὰ καὶ τὸ ψάλλετε, τὸ ἀνασθῆς.

Λοιπὸν ἀκούοντας ἐμῶς τὰς ἀγίας, ὡς ἀνταρτάσει τέτιν τῷ ἐννοίαν εἰς πολλὰς ἑρμηνείας, καὶ καμίαν φορὰν λέγουσιν ἐκ πατρὸς καὶ υἱοῦ, ἄλλω φορὰν ἐκ τῷ πατρὸς καὶ τῷ υἱῷ, καὶ ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ, καὶ ἐκ πατρὸς καὶ υἱοῦ, καὶ ἀπὸ τούτων

τούς δύο φυσικά, καὶ ἐκπορεύει) καὶ ἀπὸ τῆς δύο, νοῦμι, ὅτι τὸ διὰ σημαίνει ἀρχὴν, τὸ ὁποῖον ἐφοβᾶτον καὶ ἔξεμεν ὁ Θεοδωρεὺς. Συφέρετε ὡς καλῶ καὶ ἐσεῖς διὰ νὰ ἰδῆτε.

Ἀλλὰ καὶ ὅτι ἐκαθάρίθη ὁ Θεοδωρεὺς ὅπῃ δὲν ἐδέχετον τὴν ἐκπόρευσιν τῆς παναγίης Πνύματος καὶ ἀπὸ τὸν ἥν, καὶ ἀφορεθῆκασι τὰ γραψιμάτα τι ὅπῃ ἔχειν κάμει ἐναντίον τῇ ἀγίῃ Κυρίλλῃ, ἄκυσσε τὸ ἱεροκατάκτατον Κεφάλαιον ἀπὸ τὰ πρεσβυτικά τῆς ἀγίας οἰκουμένης συνεκτικῆς Συνόδου.

Ὅποιος διαφεντᾷ τὰ ἀσεβῆ γραψιμάτα τῇ Θεοδωρίτῃ, τὰ ἐναντίῳ τῷ ὀρθοδόξῳ πίστεως, καὶ τῇ ἀγίῃ Κυρίλλῃ, καὶ τῇ δώδεκάτῃ κεφαλῇ τῆς διδασκαλίας ὁ Θεοδωρεὺς ταῖς γνώμας τῇ ἀνωθεν Θεοδώρῃ καὶ Νεστορίῳ. καὶ τῆς διαφεντᾷ λέγω αὐτὸς καὶ τὴν ἀσέβειάν των· καὶ δὲν ἀναθεματίζει τὰ ἀνωθεν ἀσεβῶντων γραψιμάτα, καὶ ὅλους ἐκείνους ὅσοι ἔχουσιν ἢ ἔχουσι ταῖς αὐταῖς γνώμας, καὶ ὅλους ἐκείνους ὅσοι ἔγραψαν ἐναντίον τῷ ὀρθοδόξῳ καὶ τῇ ἀγίῃ Κυρίλλῃ καὶ τῇ δώδεκάτῃ κεφαλῇ, καὶ ἀπεθάνασιν εἰς τέτλην τῇ ἀσέβειαν, ἀνάθεμα.

Ὁμοίως καὶ ἡ ἀγία ἐκκλησία Συνόδου εἰς τὸ ἑνῶν Κεφάλαιον λέγει· Ὅποιος δὲν ἀναθεματίζει τὰ γραψιμάτα τῇ Θεοδωρίτῃ ἐναντίον τῷ ὀρθοδόξῳ πίστεως τῇ ἀγίῃ Κυρίλλῃ, καὶ τὴν ὁπιστολήν ὅπῃ λέγει) τῇ Γ'α, καὶ τὸν ὁπίσκοπον τῆς Μοφβίας Θεόδωρον καὶ τὰ γραψιμάτα τε. Καὶ ὁποιος δὲν δέχεται τὰ γραψιμάτα τῇ ἀγίῃ Κυρίλλῃ, καὶ μάλιστα ἐκείνα ὅπῃ ἔγραψεν ἐναντίον τῇ Θεοδώρῃ, τῇ Θεοδωρίτῃ, Ἀνδρείῃ, καὶ Νεστορίῳ, καὶ ὅλων ἐκείνων ὅπῃ ἔχουσιν ἢ ἔχουσι τὴν αὐτὴν γνώμην μὲ αὐτοὺς, ἢ μὲ ἕνα ἀπ' αὐτοὺς, αὗτοι εἶναι ἀνάθεμα.

Τὰ ὅμοια οὐρίζουσιν ἡ τετάρτη καὶ ἐβδόμη συνόδους Οἰκουμένης.

Καὶ ὅτι διδόντας τὸ διὰ τῇ ἡοῦ, σημαίνει πῶς τὸ πανάγιον πνεῦμα ἐκπορεύεται ἀπὸ τῆς πατέρος διὰ μεσίτην τῇ ἡοῦ, ἄκυσσε τὸν θαυμαστὸν Γρηγόριον Νύσσης εἰς τὸ βιβλίον ὅπῃ ἔγραψε πρὸς Ἀβλάβιον, ὅπῃ λέγει.

Ὁμο-

Ὁμολογῶντας εἰς τὸν Θεὸν μίαν φύσιν δίχως καμίαν διαφορὰν, δὲν ἀνέμενθα τῷ διαφορὰν ὅπῃ εἶη τῆς ἀρχῆς ἢ τῆ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς • καὶ τῷ ὅποιον μόνον καταλαμβάνομεν, ὅτι ἓνα πρῶτον διαφορεῖται ἀπὸ τὸ ἄλλο, διατὶ πιστεύομεν νὰ εἶη τὸ ἓνα ἀρχὴ, ἢ τὰλλα ἀπὸ τῷ ἀρχῷ. Καὶ πάλιν τὸ τοῦ δ' αὐτοῦ ἔχει ἄλλην διαφορὰν, διατὶ τὸ ἓνα εἶη ἀπὸ τὸ πρῶτον δίχως κανένα μέσον, τὸ ἄλλο εἶναι ἀπὸ τὸ πρῶτον διὰ μέσων τῶ δ' αὐτοῦ. Τόσον ὅτι ὁ υἱὸς ἔχει ἀκίνητον τὸ νὰ εἶναι μονογενὴς, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔχει νὰ εἶναι ἀπὸ τὸν πατέρα • ἐπειδὴ ἡ μεσιτεία τῶ υἱοῦ κάμνει ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ υἱὸς νὰ ἔχη τὸ μονογενὲς, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον δίχως κανένα ἐμπόδιον νὰ ἔχη τῷ φυσικῇ ἐνάτη μετὰ τὸν πατέρα.

Εἰς τῶτα τὰ λόγια ὁ ἅγιος Γρηγόριος μιλιῶντας διὰ τῷ ἐνάτη καὶ διάκεισιν τῷ θεῶν πρῶτον, ἔρχεται εἰς τῷ διάκεισιν τῷ πρῶτον, καὶ λέγει • Ὁμολογῶντας μίαν φύσιν καὶ μίαν θεότητα καὶ εἰς τὰ τρία πρῶτα, διὰ τῷ ὅποιον εἰς ἐκείνα δὲν εἶναι πρῶτον ἢ ὑστερον, δὲν ἀνέμενθα τῷ διαφορὰν ὅπῃ ἔχουσιν, εἰς ὅσον ἓνα εἶναι ἀπὸ τὸ ἄλλο. Καὶ πιστεύομεν λέγει νὰ εἶναι αἰάμισα τῆς ἡ ἀρχῆς καὶ τὸ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς • ἡ τοῦ πατέρα ἀρχῇ, τὸν υἱὸν καὶ τὸ πνεῦμα ἀπὸ τῆς ἀρχῆς. Καὶ σμίγει πρὸς τὸ τοῦ, καὶ λέγει • Καὶ εἰς τῶτα ὅπῃ εἶναι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, νοῦμεν πάλιν ἄλλην διαφορὰν, ὅτι ὁ υἱὸς εἶναι ἀπὸ τὸν πατέρα δίχως μέσον, καὶ τὸ πνεῦμα εἶναι ἀμέσως διὰ τῶ υἱοῦ, καὶ διὰ μέσων τῶ υἱοῦ εἶναι ἀπὸ τὸν πατέρα.

Εἰ καὶ λαβεις, τί σημαίνει τὸ διὰ, καὶ πῶς διακρίνει τὰ πρῶτα ὁ ἅγιος; καὶ πῶς ἐμεῖς ἀποκριθῆκαμεν καλῶς, καὶ ὅτι ὁ υἱὸς δὲν χάνει τὸ νὰ εἶναι μονογενὴς; Καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον βέβαια διὰ μέσων τῶ υἱοῦ ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν πατέρα; Καὶ ὅτι ἡ μεσιτεία τῶ υἱοῦ δὲν εἶναι ἐμπόδιον τῶ πνεύματος τῶ ἁγίου νὰ μὴ ἔχη φυσικὴν ἀναφορὰν πρὸς τὸν πατέρα;

Εἰρηλοφῆτε λοιπὸν σᾶς ὡς ἀγαπᾶται με καὶ ἀδελφοί.

24 ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ.

Ας ἔλθῃ εἰς τὸ μέσον καὶ ὁ Δαμασκηνὸς ἅγιος Ἰωάννης νὰ
 μαρτυρήσῃ τὸ ὅμοιον, τὴ σημαίνει τὸ ὄχι. Καὶ ὅτι τὸ πνεῦμα
 τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἀπὸ τῆ πατρὸς Διαμέσον τῆ υἱοῦ.

Λέγει ὁ αὐτὸς αἰς τὸ ἑξήκοντον Κεφάλαιον τῆς θεω-
ρίας τε.

Αὐτοὺς, ἤγωγε ὁ πατέρας ἢ τοῦς, ἄβυσσος τῆς γῆς, γεν-
νήτορας τῆς ὑψὺς, καὶ διαμέσον τῆς ὑψὺς ἐκπορεύει τὸ φανερωτι-
κὸν πνεῦμα.

Καὶ ὠσαύτως.

Τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ ὁποῖον εἶναι δύναμις τῆ πατρὸς
φανερῶτικὴ τῆ κρυφῆ τῆς θεότητος, ἐκπορεύεται διαμένον τῇ
ὕψει ἀπὸ τὸν πατέρα, ὡς αὐτὸς ἔδειξεν.

Καὶ ἔπαυεν, ὅτι τὸ διὰ σημαδὸν ἀρχίω.

Απόμνη ὁ ἅγιος Κύριλλος εἰς τὸ δάκτυλον βιβλίον τοῦ Εὐ-
μαρίου λέγει.

Εἰ καὶ τὸ πρῶτον θέλεις ὀνομάσαι ἅγιον πνεῦμα, τὸ
ὁποῖον περιχύνεται ὑπὸ τὸν πατέρα διαμέσον τῆς υἱῆς.

Ὁ αὐτὸς ἅγιος εἰς τὸ δεύτερον βιβλίον τῆς θρησκείας, εἰς
τὸ κεφάλαιον ὅπως λέγει· Ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔστιν ἡ
ἐξουσία τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ· ἔχει τὰ λόγια.

Ἐπειδὴ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὅταν ἔλθῃ εἰς ἡμᾶς, μᾶς κάμνει
ὁμοίως τῇ Θεῷ· καὶ ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ τὸν
υἱὸν· φανερόν ἐστιν ὅτι ἔχει τὴν αὐτὴν φύσιν, ὅτι αὐτὴ φυσικὰ
εἰς αὐτὸν, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἐκπορεύεται.

Ἀλλὰ τινὲς χρισματικοὶ, ὅπῃ τις ἀρέσει νὰ καὶ ἀκρίνου,
 μὲ πλατὺ γέλοισιν μᾶς λέγουσιν· ὦ Καθεδρικοὶ τί μᾶς θιέτε
 δοκρεῖθ' ἢ καὶ πρὸς τί το, ἢ πῶς θιέτε μᾶς πληροφροῦσαι ἐρ-
 μαιολόγους τὸν τόπον τ' ἐυαγγελίᾳ μὲ τέχνῃ; Ὁ Ἐυαγγελι-
 στὴς λέγει φανερά, ὅτι ὁ Ἰωάννης εἶδε τὸ πνεῦμα ὡσάν περ-
 σίει, καὶ ἐκατέβαρκεν εἰς τὸν Χεῖρ· τὸ λοιπὸν ἐλάβανεν
 ὁ Χεῖρ ἐκείνο ὅπῃ δὴν εἶχεν. Καὶ πῶς νὰ πεισθῇ τις,
 ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν υἱόν, ὁ ὁποῖος
 ἦτον εἰς τὸ Ἰορδάνην, ὃ τὸ ἅγιον πνεῦμα ἐκατέβαρκεν δείχνοντάς
 πῶς

πῶς ἤρχετον εἰς αὐτόν ; Καὶ ἀκρότησιν τῆ πατρὸς μαρτυρεῖ-
σα, τὸτος εἶναι ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, εἰς τὸν ὅποιον θεο-
πάσχωμαι ;

Πρὸς τούτους ὅπῃ κατέχαλῃσι τὰ ἅγια δόγματα τῆς ἐκ-
κλησίας, καὶ διασφραγίσῃσι τὰ καλὰ γεγραμμένα, μὲ φαίνεται ὅτι
ῥέπει νὰ εἰπῶ :

Ὡς μεθυσμένοι ἀπὸ πνεῦμα καὶ πονηρίαν, συμφέρετε ἑ-
σῆς κάμνετε τὸν υἱὸν τῆς θεῆς, τὸν ὅποιον δὲν περιέχει τόπος
καὶ μέτρον, αὐθροπον περικυκλωμένον εἰς τόπον . Συμφέρετε,
δὲ νὰ ἰδῇτε τὴν λαμπρὰν εὐμορφίαν τῆς ἀληθείας, καὶ αἰῶμα
μας νὰ βοήσετε, πρὸς τὸν υἱὸν τῆς θεῆς . Αληθινὰ σὺ εἶσαι
υἱὸς τῆς θεῆς . Καὶ ὅλα ὅσα ἔχει ὁ πατέρας σε ὡσαύτῃ θεός,
τὰ ἔχεις καὶ σὺ, καὶ μὲ τὴν θεϊκὴν δύναμιν κρατεῖς τὰ ὅλα .
ἀλλὰ δὲ ταῖς δέσπαις τῆς μητρὸς σε δὲς μας εἰς βοήθειαν τὸ
πνεῦμα, ὅπῃ χαρίζει τὴν ἀγαθότητα, καὶ ἐκπορεύεται δια-
μέσσω σου ἀπὸ τὸν πατέρα .

Καὶ πάλιν .

Ὡς Ἰησοῦς δέσποτα εἶσαι καὶ ἀπερίγραπτος, διὰτὶ δὲν σέ
χωρῇ κανεὶς τόπος, καὶ ἐκόντας εἰς τὸν Ἰουδαϊσμὸν δὲν ἔλιπες
ἀπὸ τοῦ θεοῦ τῆ πατρὸς σου . Ὁ θεὸς νὰ βλέπῃ, ὅτι νὰ
πέσω εἰς τῆς λογικῆς αἰρέσειν, νὰ πωσάσω, πῶς μὴ ἔχον-
τας ὁ Χριστὸς ἐλάβανε τὸ πνεῦμα . Διὰτὶ ὅσα ἔχει ὁ πατέ-
ρας, ἔχει ὁ υἱός . καὶ δὲν εἶ τίποτε εἰς τὸν πατέρα, ὅπῃ
νὰ μὴ ἔχη ὁ υἱός, μόνον ὅτι δὲν εἶ πατήρ . Ἄν ὁ Χριστὸς
δὲν ἔχοντας ἐλάβανε τὸ πνεῦμα, τὴν ἀλήθειαν ἔλεγεν ὁ
Ἀρειος, πῶς εἶνα καρεὶν δὲν ἦτον ὁ Χριστὸς . ἀλλὰ τὸ εἶναι
ἀσέβεια μόνον νὰ τὸ λογιάσωμεν . Τὸ λοιπὸν ὅποιος θέλει
νὰ εἶ ἐρθόδοξος, μὴ ἔχη τέτοιους λογισμὸς, ἀλλ' ἂς κρατῇ
μὲ τὸν ἀγιώτατον Ἀθανάσιον, ὁ ὁποῖος εἰς τὸν λόγον περὶ τῆς
ἐκσάρκεως οἰκονομίας λέγει :

Μὴ λογιάζῃ τις, ὅτι δὲν τὸ ἔχοντας ὁ Χριστὸς ἐλάβε-
νε τὸ πνεῦμα, διὰτὶ αὐτὸς τὸ ἐπεμπεν ἑαυτῷ ὡς θεός,
καὶ αὐτὸς τὸ ἐδέχετο κάτω σὰν ἄνθρωπος . τὸ λοιπὸν ἀπὸ

D

αὐτὸν

αὐτὸν εἰς αὐτὸν ἐκατέβη , ἀπὸ τῆς θεότητά τε εἰς τῆς ἀνθρωπότητά τε .

Ακέαις ; αὐτός, λέγει, τὸ ἔπεμψεν ὡς θεὸς ἀνωθεν, καὶ κάτω ὡς ἄνθρωπος τὸ ἐδέχετο . Καὶ τὸ ἔπεμψεν ὡς ἄνθρωπος, καὶ σὰν ἄνθρωπος τὸ ἐδέχετο . Ὡς γὰρ ὅλος ἦτον κάτω, καὶ ὅλος ἐπάνω, ὅτι εἰς αὐτὸν ἐκατίκα σωματικῶς ὅλον τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος .

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἔχει τῆς σαρκὸς περιεσφιγμένον, φαίνεται εἰς τὴν Ἰερουσαλήμ . Ἐχοντας τῆς θεότητος ἀποδείξεις, ἦτον εἰς τὸν κόλπον τῆς πατρὸς . Ὁθεν ἀπ' αὐτὸν ἐκατέβην εἰς αὐτὸν . Καὶ δὲν σᾶς ὠφείλει ὁ λόγος σας, μάλιστα κάμνει δι' ἐμᾶς, καὶ ἐσᾶς δίδει πολλὴν ζημίαν .

Τὸ λοιπὸν πῶς θέλετε δειξέαι πλέον, ὅτι τὸ πνεῦμα δὲν ἔστι ἀπὸ τὸν υἱόν ; ἐγὼ δὲν τὸ δέισκω .

Ὁ μέγας Ἰωάννης ὁ Χρυζόστομος εἰς τῆς ὁμιλίαν δεῖ τῆς ἐνανθρωπήσεως τῆς Χριστοῦ λέγει .

Ἦλθι πρὸς ἐμᾶς ὁ Χριστός, καὶ μᾶς ἔδωκε τὸ πνεῦμα ἡμεῖς ἔχοντες ἀπ' αὐτὸν ἔλαβε τὸ κορμὶ μας .

Τί θέλει νὰ εἰπῇ, τὸ πνεῦμα ὡς ἔστι ἀπ' αὐτὸν, ὥστε ὅτι ἐκπορεύεται ἀπ' αὐτόν ; Καθὼς λέγει καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, ὅτι μᾶς ἔδωκεν ἀπὸ τὸ πνεῦμα τε, καὶ ἀπὸ τὸ πλήρωμα τε ἐλάβαμεν ὅλοι μας .

Ὁ μέγας Κύριλλος ἐρμηνεύοντας τὸ ἐν Ἰωάννῳ εὐαγγέλιον, εἰς τὰ λόγια ἐκεῖνα . Καὶ ἐγὼ θέλω ὡς ἀκαλίσει τὴν πατέρα μου, ἔλεει σᾶς δώσει ἄλλον ὡς ἐκλήθη . λέγει .

Ἐχοντας ὁ υἱὸς τὰ φυσικὰ κατὰ τὴν πατρὸς τε ἔλεει τῆς εἰσίας τε, ἔχει καὶ τὸ πνεῦμα εἰς ἐκεῖνον τὸν τρόπον ὡς τὸ ἔχει ὁ πατήρ, ὅχι νὰ τὸ λαμβάνῃ ἀπ' ἐξω . Ὡς γὰρ ὅποιος ἔχει τέτοιαν γνώμην, ἢ ἀνόητος, ἢ ἐξω ἀπὸ τὸν νῦν τε . ἀλλὰ καθὼς καὶ ἓνας ἀπ' ἐμᾶς κρατῇ εἰς τὸν ἑαυτὸν τε τὸ πνεῦμα τε, καὶ τὸ χυμὸν ἐξω ἀπὸ τὰ σωτικά τε . Καὶ δεῖ τὸ ὅτι Χριστὸς τὸ ἐφύσησε σωματικὰ δεῖ νὰ δειξῇ, ὅτι καθὼς ἀπὸ τὸ σῶμα τῶ ἀνθρώπου ἐβγαίνει τὸ πνεῦμα σωματικῶς, ἐτρε
καὶ ἀπὸ

κὴ ἀπὸ τῆς ὑσίας τῆ θεῆ περιχύεται μὲ θεϊκὸν ῥόπον ἐκείνου ὡς ἐξ αὐτοῦ.

Εἰς τὰς τὰ λόγια ὅποιος θέλει νὰ ἰδῇ μὲ διάκρισιν κὴ νὰ κατὰλάβῃ, ἐμπορεῖ νὰ γνωρίσῃ, καὶ νὰ φύγῃ παρὰ τοῦτο τὸ κακὸν τῆ χάριτος, καὶ νὰ ὑποταγῇ τῆς ζωῆς.

Λέγει, ὅτι ἔχοντας εἰς τὴν ὑσίαν τε ὁ υἱὸς τὰ φυσικὰ καλὰ τῆ πατρὸς τε, ἔχει καὶ τὸ πνεῦμα ὅχι ἐρχόμενον ἢ διδόμενον ἀπ' ἐξω ὡς ἀνὰ χάρισμα καὶ δόγμα, ἀλλὰ τὸ ἔχει ἀπὸ τῆς διύαμιν τῆς ὑσίας τε καθὼς ὁ πατήρ. ἂν εἴη λοιπὸν ἓνα ἀπὸ τὰ φυσικὰ ἀγαθὰ ὡς ἔχει ὁ πατήρ τὸ νὰ ἐκπορεύῃ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, κὴ ὁ υἱὸς λαμβάνει ἀπὸ τὸν πατέρα τὰ φυσικὰ τε ἀγαθὰ ὅχι σὰν χάρισμα, ἀλλὰ σὰν ῥῶμα τῆς ὑσίας τε, καθὼς λέγει ὁ μέγας Κύριλλος, καὶ δὲν βολᾷ νὰ τὰρνηθῇτε· τὸ λοιπὸν ἔχει καὶ ὁ υἱὸς τὸ νὰ ἐκπορεύῃ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὅχι νὰ τὸ ἔλαβε σὰν χάρισμα, ἀλλὰ καθὼς τὸ ἐκπορεύει ὁ πατήρ ἀπὸ τῆς διύαμιν τῆς οὐσίας τῆς.

Κατὰλάβετε τὸ, κατὰλάβετε τὸ.

Ὁ μεταφραστὴς εἰς τὸν βίον τῆς ἀγίας Διονυσίου τῆς Ἀρεοπαγίτου, εἰς τὰς ῥῆς τῆς Ὁκτωβρίου λέγει·

Λαμβάνει τέλος τὸ ἔργον, δεῖν τὸ ὁποῖον ἦλθεν ὁ Χριστὸς μὲ σάρκα, καὶ ἀφίξουσιν οἱ θελήσας τῆς πνεύματος. Καὶ ἀναβαίνει ὁ Χριστὸς μετὰ τὰς θανάτους, γυρίζοντας εἰς τὸν θρόνον τῆς πατρὸς τε, καὶ πέμπει εἰς τὰς μαθητάδας τε τὸ πνεῦμα ὡς αὐτὸς ἐκπορεύει, δεῖν νὰ ὁδηγήσῃ τὰ ἅπαντα ἐν τῇ.

Ἦκετες; τὸ πνεῦμα λέγει, ὡς αὐτὸς ἐκπορεύει.

Ἀλλὰ λέγουσιν οἱ ἐχθροὶ τῆς ἀληθείας· Δὲν λέγει καθάρια, ἐκπορεύομενον ἀπὸ τὸν υἱόν. Καὶ ἂν ὁρίσθῃ κάπως ὁ λόγος, γρυκᾷται πῶς ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν πατέρα, κὴ ὅχι ἀπὸ τὸν υἱόν, δεῖν μέσον τῆς ὁποίας δίδεται καὶ πέμπεται. Διότι τὸ νὰ πέμπῃ δὲν μᾶς κάμνει νὰ νοήσωμεν, ὅτι τὸ ἐκπορεύει.

Ἄν τὰς εἶναι, τὸ λοιπὸν ὅταν ἀκέρωτον πῶς τὸ πνεῦμα τὸ

ἅγιον πέμπεται ἀπὸ τὸν πατέρα, δὲν πρέπει νὰ λογιάζωμεν ὅτι ἐκπορεύει ἀπὸ τὸν πατέρα. Καθὼς ὅταν λέγῃ ὁ Χριστός· Ὅταν ἔλθῃ ὁ ᾠδῆκὴς, τὸν ὅποιον θέλει πέμψῃ ὁ πατέρας εἰς τὸ ὄνομα μὴ· δὲν θέλωμεν συγχωρῆσαι, ὅτι ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν πατέρα; ναι.

Αὐτὰρ ἐπειδὴ λέγετε, ὅτι δὲν ὀρίσκει γαμμήριον καθάρια, ἐκπορεύομεν ἀπὸ τὸν υἱόν, θέλωμεν τὴν ὥραν νὰ τὴν ἀποδείξωμεν φανερά.

Ὁ μέγας Ἀναστάσιος πατριάρχης αὐτοχέας, τὸν ὅποιον κηρύττει καὶ τῆς ἀγίας ὁρεῖς σινά· δὲν τὸν ὅποιον λέγει ἡ ἀγία ἐκκλησία, Ἀποδεχόμεθα τὸν ἅγιον Ἀναστάσιον· ὅτε ἀπεκρίθη ὁ ὁπίσκοπος Μελιτινῆς Θεόδωρος, καὶ εἶπεν· Τῶν τῆς ἀγίας μνήμης τὸν Ἀναστάσιον τὸν κηρύττει ἅγιον ὅλη ἡ ἀνατολή, ὁ ὅποιος ἐστάθηκεν ὁπίσκοπος Ἀντιοχείας. καὶ ὅτις δὲν τὸν δέχεται, θέλει τὸν αἰσθεματίσει ὁ Θεός.

Καὶ ἔπασιν ὅλοι μετὰ μίαν φωνήν· τὸ, ἀμὴν.

Τῶς λοιπὸν ὁ ἅγιος εἰς τὸν λόγον ὅπως ἐκαμὲν δὲν τὰ ὀρθόδοξα δόγματα τῆς ἀληθείας, λέγει· Ἐλάβετε τοὺς ᾠδῆς· τῆς σώματος τὰ ἴδια, καὶ ἐδείξαμεν πῶς εἶναι τὰ θεϊκά· πρὸς ὅσα ἀνάμεσά τινος ἐνωμένα, καθὼς εἶναι τὰ μέλη τῆς κορμῆς ἀνάμεσά τινος· εἰς τῶν τὸν ἥσαν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον λέγεται πνεῦμα σώματος αὐτοῦ, δηλονότι τῆς θεῆς, καὶ τὸ σώμα αὐτοῦ ὁ υἱός. Καὶ πάλιν· λέγεται πνεῦμα ἐκπορεύομεν ἀπὸ αὐτοῦ, καὶ συμπόνομεν ὅχι μόνον ἀπὸ τὸν πατέρα, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν υἱόν.

Καὶ ᾠδῆκατα.

Καὶ ὅμως δὲν νὰ δείξῃ ὁ Χριστός ὅτι ἐκπορεύει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐφύσησεν εἰς τὰς μαθητάς τε, καὶ εἶπεν, λάβετε πνεῦμα ἅγιον.

Ἡ κηρύττει, πῶς λέγει, ὅχι μόνον ἀπὸ τὸν πατέρα, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν υἱόν. πᾶς εἶναι ὅπως λέγουσιν, ἀπὸ τὸν πατέρα μόνον; καὶ πῶς δὲν εἶπε τινὰς καθάρια, ἐκπορεύομεν ἀπὸ τὸν υἱόν; Δὲν ἔχουσιν εὐλάβειαν, ἀλλὰ καταφρονεῖς τόσους ἁγίους

πατέρες, καὶ μεγάλοις φωστῆρας, ὅπῃ λέγουσι καθάρια, καὶ ἐκ τῆς ὑοῦ, μὲ δὲφορα λόγια καὶ συλλαβῶς; Δὲν ἐντρέπονται, ἀλλὰ τόσον φανερὰ αἰτιλέγουσι τόσῃ πλήθους ἀγίων διδασκάλων;

Ἀλλὰ τί λέγουσιν οἱ νέοι ἐξηγηταί; πνεῦμα λέγει, ἐκπορεύμενον ἀπὸ τὸν πατέρα, καὶ ἐμπεόμενον ὅχι μόνον ἀπὸ τὸν πατέρα, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ υἱοῦ. Καὶ λέγουσιν, ὅτι ἄλλο ἐστὶ τὸ ἐκπορεύεσθαι, καὶ ἄλλο τὸ ἐμπεσεσθαι. καὶ δίδωσι τὸ ἐκπορεύεσθαι τῇ πατρὶ, καὶ τὸ ἐμπεσεσθαι τῇ υἱοῦ.

Τέτις ἐγὼ ἐροῦν.

Καὶ ὅταν ἀκούσωμεν, πῶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐμπεσεῖ ἀπὸ τὸν πατέρα, τί σημαίνει; ἢ τί ἐμπορεύμεν ἄλλο νὰ γευκίσωμεν, ὥστε τὸ ἐκπορεύεσθαι;

Ἐπεμψεν, λέγει Παῦλος ἀποστόλος, τὸ πνεῦμα τῆς ὑοῦ τῆς ὁ Θεὸς πατὴρ εἰς τῆς καρδίας μας, καὶ κεράζει, ἀββὰ ὁ πατήρ.

Ἐμπορεύμεν εἰδῶ νὰ νοήσωμεν ἄλλο, ὥστε αὐτὸ τὸ φέρσωπον τῆς πνέματος; ἀρνοῦνται τοῦτοι, μὴ καὶ λαμβάνοντας ὅτι μία εἶναι ἡ ἐκπόρευσις τῆς πνέματος, ὅτι τὴν ἐρμηνεύουσιν οἱ πατέρες μὲ λέξεις δὲφορας, οἱ ὁποῖαι ἔχουσι τὸ αὐτὸ νοήμα σημαδύοντας τὸ αὐτὸ πνεῦμα. Καθὼς καὶ εἰς τὴν γέννησιν τῇ υἱοῦ ἀκούοντας τὰ λόγια τῇ μακαρίῃ Παύλῳ φέρῃς Γαλάτας. Ἐπεμψεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν τῇ γεννημένον ἀπὸ γυναῖκα.

Καὶ αὐτὸς ὁ Σωτὴρ λέγει. Ἐγὼ ἐβγῆκα ἀπὸ τοῦ πατέρα, καὶ ἦλθα.

Καὶ εἰς ἄλλον τόπον. Διὰ τὸν ὁ πατὴρ ἐπεμψε τὸν υἱὸν σωτῆρα τῆς κόσμου.

Καὶ πάλιν.

Ἐπεμψεν νὰ παρηγορήσω τὴς πῶχες.

Καὶ πάλιν.

Διὰ τὸν ὁ πατήρ τὸν ἐσημείωσε τῆς ὁ Θεός.

Καὶ ὁ Ἰωάννης λέγει. Καὶ ὁ λόγος τῆς Θεοῦ ἐγέννηκεν σάρκα, καὶ ἐκατέσκησεν εἰς ἐμᾶς. Καὶ τῆς ὅλα σημαίνουσι τὴν Γέννησιν τῆς ὑοῦ ἀπὸ τὸν πατέρα.

Καὶ

Καὶ τὸ νοῦν καὶ κρατὶς με ἀληθινῶς πείσιν, καθὼς καὶ ὅταν λέγῃ· Διατὶ δὲν κρίνει κανένα ὁ πατέρας, ἀλλὰ τὴν κρίσιν ὅλῃ τὴν ἔδωκε τῷ υἱῷ.

Καὶ, καθὼς ἔχει ὁ πατέρας εἰς τὸ ἑαυτὸν τὴν ζωὴν, ἔτσι ἔδωκε καὶ τὴν υἱὸν νὰ ἔχη ζωὴν εἰς τὸν ἑαυτὸν τὴν· ὁ γὰρ δὲν ἐγέννησε περὶ, ἀπέκει τὴν ἔδωκε τὴν ζωὴν καὶ τὴν κρίσιν, ἀλλὰ τὸν ἐγέννησε ζῶν καὶ κριτὴν.

Ἐτσι καὶ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα, ὅταν ἀκέσωμεν πνεῦμα πατρὸς, γρυκῶμεν πνεῦμα ἐκ πατρὸς· Καὶ πνεῦμα υἱοῦ, νοῦμεν πνεῦμα ὑπὸ τὸν υἱόν.

Καὶ ὅταν ἀκέσωμεν, πῶς τὸ πνεῦμα περὶχέεται, ἀναβλύζει, πηγάζει, ἐβγαίνει, δίδεται, πέμπεται, ἀποστέλλεται, χαρίζεται, χιύεται, περὶδοῦνται, μετὰ ὅλα τὰ ὀνόματα, καὶ ὅσα ἄλλα εἶναι τῆς ὁμοίας σημασίας νοῦμεν τὴν ἐκπόρευσιν τῶν ὀνόματος· τὴν ὁποίαν γρυκῶντας καὶ πέτος ὁ διδάσκαλος τὴν δίδει χωρὶς διαφορὰν τῶν πατρὸς καὶ τῶν υἱοῦ· καὶ κεράζει τὸ πνεῦμα ἐκπορεύμενον καὶ πεμπόμενον ὅχι μόνον ὑπὸ τὸν πατέρα, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὸν υἱόν. Καταλάβετε ὡρακαλῶς ὅτι τὸν Θεόν, καταλάβετε.

Ὅς ἔλθῃ καὶ ὁ διδάκτής τῆς ἀληθείας καὶ ὁμολογητῆς, ὁ μέγας καὶ πολὺς Ἀθανάσιος νὰ μαρτυρήσῃ τὰ ὅμοια.

Τῆτος εἰς τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως τε, τῆς ὁποίας ἡ ἀρχὴ εἶναι· Ὁποῖος θέλει νὰ ζωῇ, πρέπει περὶ ἀπὸ ὅλα νὰ κρατῇ τὴν καθολικὴν πίσιν· λέγει ἔτσι·

Τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὃ ὑπὸ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν ὅχι καμωμένον, ὅχι κτισμένον, ὅχι γεννημένον, ἀλλ' ἐκπορεύμενον.

Ἐδῶ μὲν ἔρχεται νὰ κλάσω πένθος, καὶ νὰ φωνάξω μετὰ δάκρυα καὶ στεναγμοῦς ὅτι κένος, ὅτι θεληματικῶς κλείσει τὰ μάτια τῶν πρὸς τὸ φῶς, καὶ μάχονται μετὰ τὴν ἀλήθειαν, καὶ ὅχι μόνον αἰτιλέγουσι πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ καὶ καταφεροῦσι τῆς ἀγίας διδασκαλίας τῆς ἐκκλησίας· Καὶ δὲν τοὺς καταφεροῦσι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς ὑβρίζουσι. Τί θέλουσι ὑποκριθῇ, τίς θέλει ἀπαρχινισθῇ τέτοιος ἀνθρώπος; Ὡς τὴν

ὑπομονῇ σε Χριστὲ βασιλεῦ. Πῶς δὲ καταφλέγονται τὰ σώματα τῶν βλασφημῶν ; Δὲν ἐντρέπονται, ἀλλὰ λέγουσιν, ὅτι ὁ μέγας Αἰθανάσιος ἦτον μεθύσης, καὶ ὅταν τὰ ἔγραφε τὰς ἡτον γεμάτος κρασί. ἀληθινὰ γεμάτος ἦτον ὑπὸ τὸ ποτήριον τὸ πνευματικὸν τῆς σοφίας καὶ τῆς χάριτος ὑπὸ τῷ πηγῇ τῆς ἀγίας πνεύματος, ὅχι καθὼς λέγουσιν τέτοι οἱ ἐλεηνοὶ. ὁ θεὸς νὰ τὴν ἐλεήσει καὶ αὐτὸς καὶ ἡμᾶς, καὶ νὰ παύσῃ τὴν τῶν ἡ ἀδελφότητά. ἂν ποτε ἡμεῖς νὰ ἐπιτύχωμε νὰ εὐριθύνωμε μὲ τὸν Αἰθανάσιον, καὶ κάτω ὑπὸ τὰ πόδια.

Ας φαῖ καὶ ὁ μέγας Ἐπιφάνιος ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Κύπρου δὲ νὰ μᾶς βεβαιώσῃ εἰς τέτλη τῷ γνώμῃ. Ἐκείνος λοιπὸν εἰς τὸν λόγον ὅπως ἀνόμασεν ἀγκυροτὸν ἐξηγᾷ λέγοντας.

Εἰς τὸν ἅγιον ἄνθρωπον κατοικῶσι καὶ οἱ δύο, καὶ ὁ Χριστὸς, καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ. Καὶ ἂν πιστώμεθα ὅτι ὁ Χριστὸς ἦν θεὸς ἐκ θεῶν, καὶ τὸ πνεῦμα ὑπὸ τὸν Χριστὸν, ἢ καὶ ὑπὸ τὴν δύο, καθὼς λέγει ὁ Χριστὸς, ὁ ὡς τὰ πατρὸς ἐκπορεύεται, ὁ ἐκείνος θέλει λάβει ὑπὸ τὸ δικὸν με. Ἀλλὰ θέλει τινὰς ὑποκρινεῖται. Τὸ λοιπὸν δύο λόγων ἡμῶν, καὶ πῶς εἶναι μονογενὴς ὁ Χριστὸς ; Καὶ τίς εἶπεν σὺ ὅλη ἀντιλογίζεσαι τῷ θεῷ ; ἂν λέγῃ ὅτι ὁ υἱὸς ὑπὸ τὸν πατέρα, καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα ὑπὸ τῆς δύο· τὰ δύο ὅλη μόνον μὲ τῷ πῶς τὰ νοῶσιν οἱ ἅγιοι φωταῖνα, φωτιστικά, φωταῖνα ἔργα κάμνουνσι.

Καὶ πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ βιβλίον.

Τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶπεν, λέγει, πνεῦμα ἀληθείας, ὡς ζῶν, καὶ ἦν ὑπὸ τὸν πατέρα ὁ τὸν υἱόν.

Ελόγιασες ἐκείνον τὸν λόγον, ὑπὸ τῆς δύο ; Τί θέλει νὰ εἰπῇ· τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας ἦν ὑπὸ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν ;

Βάλε τὸν νοῦν σε, καὶ λόγιασε καλὰ. Διατὶ εἰς τέτοιαν ὑπόθεσιν δὲν παγαίνει πρᾶγμα πρᾶγμα, ἀλλ' ἡ ψυχὴ.

Ὁ αὐτὸς Ἐπιφάνιος εἰς τὸ ὅμοιον βιβλίον.

Καθὼς λέγει, ἐθένας γνωρίζω τὸν πατέρα ὡς ὁ υἱός, ἐδὲ τὸν υἱόν ὡς ὁ πατέρας· ἐτίμι ὑποκοτῶ καὶ λέγω, ὅτι μηδὲ τὸ πνεῦμα, ὡς μόνον ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱός, ὑπὸ τὸν

ὁποῖον ἐκπορεύεται, καὶ ἀπὸ τὸν ὁποῖον λαμβάνει. Καὶ εἰδὼς τὸν υἱόν, ὃ τὸν πατέρα, ὡς τὸ ἀγίον πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἀληθινὰ δοξάζει, καὶ δείχνει πᾶσα πρεσβυτέρα, ὃ ἐξ ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν.

Τὸ νῦν λέγει ὁ ἅγιος, ὅτι εἶναι ἀπὸ τὸν πατέρα ὃ τὸν υἱόν, δὲν ἀκούετε, ὅτι θέλει νῦν εἰπῆ, εἶναι;

Ὁ αὐτὸς Εὐαγγέλιος εἰς ἐκεῖνο τὸ βιβλίον.

Ἦτον λοιπὸν πάντοτε πατήρ, ἦτον πάντοτε υἱός, καὶ τὸ πνεῦμα πνεύμενον ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν.

Καὶ πάλιν.

Πνεῦμα ἅγιον ὃχι νῦν ἐγεννήθηκεν ὡσάν ἀδελφός τῷ υἱῷ, ἀλλ' ἀπ' αὐτῷ τὴν εἰσὶν τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ. διὰ τὸ αὐτὸς τῷ υἱῷ λέγει, τὸ πνεῦμα τῷ πατρὶ, καὶ τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ τῷ πατρὶ. Καὶ θέλει λάβει ἀπὸ τὸ δικόν μου, διὰ νῦν μὴ λογιᾶσθαι τινὰς, ὅτι διαφέρει καὶ δὲν ἔχει τὴν ὁμοίαν φύσιν μετὰ τὸν πατέρα ὃ τὸν υἱόν.

Ακούεις; διὰ μὴ λογιᾶσθαι τινὰς, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διαφέρει εἰς τὴν φύσιν ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν, διὰ τὸ το λέγουμεν πῶς ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν πατέρα ὃ τὸν υἱόν.

Καὶ ὁ ἀγίατος Μάξιμος ἐρμηνεύοντας, τί σημαίνει εἰς τὸν ψευδῆ Ζαχαρίαν ἡ ἁγία λυχνία, καὶ τὸ λαμπάδι, καὶ οἱ λύχνοι· λέγει.

Διὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι φυσικὰ ἐκπορευόμενον μετὰ τὸν ἀνεκδιήγητον ἀπὸ τὸν πατέρα διὰ τὸν υἱόν φυσικὰ γεννημένον.

Ακούεις καὶ εἰδὼς ἐκπορευόμενον λέγει φυσικὰ μετὰ ἀνεκδιήγητον τὸν υἱόν ἀπὸ τὸν πατέρα διὰ τὸν υἱόν. ὡσάν νῦν ἔλεγεν, ὅτι ἐκπορεύεται φυσικὰ ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν, ἐπειδὴ τὸ διὰ καὶ τὸ ἀπὸ, καθὼς τὸ εἰδόμενον, ἔχει τὴν ὁμοίαν σημασίαν.

Ὁ αὐτὸς εἰς τὴν ὁμοίαν ὅπως ἔγραψε πρὸς Μαρίαν ἱερεῖα κύριον, ἔχει τὰς τὰ λόγια.

Εἰς τὰ κεφάλαια τῆς ὁμοίαν τῆς σημεινῆς ἀγιοτάτης πάπα.

δὲν

δὲν ἐσημάδυσαν οἱ Κωνσταντινουπολίται τόσα, ὅσα ἐγραφεῖς, ἀλλὰ δύο μόνον. Τὸ ἓν ἐγίγει τὴν θεότητα; διὰ τὸ εἶπεν, καθὼς λέγουσιν, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται καὶ ἀπὸ τὸν υἱόν. Ἐξ ἧς καὶ τὸ δείξεν τὸτο, ἔφεραν μάρτυράς πατέρες Λατίνων, καὶ ἀκόμη Κυρίλλος τῆς Αλεξανδρείας ἀπὸ τῆς ἱερᾶς ἐξήγησιν ὅπως ἔκαρδεν εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Εὐαγγελιστὴν. μετὰ ταῖς ὁποίαις μάρτυράς ἀπέδειξαν, ὅτι δὲν λέγουσιν, πῶς καὶ ἔστι ὁ υἱὸς ἀρχὴ τῆς ἀγίας πνεύματος, διὰ τὴν τέτοιαν ἀρχὴν ὁμολογεῖται μίαν τὸν πατέρα τῆς υἱοῦ καὶ τὴν γέννησιν, τῆς πνεύματος καὶ τῆς ἐκπόρευσιν. ἀλλὰ διὰ τὴν ἐξηγήσασιν, ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται διὰ τῆς υἱοῦ. Ἐμὲ τὸτο καὶ φανερώσου, ὅτι ὁ πατήρ καὶ ὁ υἱὸς ἔχουσι μίαν φύσιν δίχως καμίαν διαφορὰν.

Αὐτίς, πῶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται καὶ ἀπὸ τὸν υἱόν; καὶ ὅτι ἀποδείχεται τὸτο μετὰ μάρτυράς τῶν ἁγίων; Καὶ ὅτι τὸτο λέγει καὶ τὸ μάρτυρ ὁ ἅγιος Κυρίλλος εἰς τὴν ἐξήγησιν ὅπως ἔκαρδεν εἰς τὸν εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην; Καὶ ὅτε λέγει, πῶς οἱ λατῖνοι δὲν κάμνουσιν ἀρχὴν τὸν υἱόν, δὲν θέλει καὶ εἰπῆ, πῶς τὸ πνεῦμα δὲν εἶναι ἀπὸ τὸν υἱόν, ἀλλ' ὅτι δὲν κάμνουσιν τὸν υἱόν ἀρχὴν ἀναρχον, καθὼς ἐκρατῶσαν ἐκαῖνοι οἱ ἀσεβεῖς αἱρετικοὶ ὅπως ἔλεγον, ὅτι ὁ υἱὸς εἶναι ἀπὸ τὸν πατέρα μόνον, Ἐπὶ τὸ πνεῦμα ἀπὸ τὸν υἱόν μένον. Ὅθεν ἐκάμνασι τὸν υἱόν ἀρχὴν ἀναρχον τῆς ἀγίας πνεύματος. Διὰ τὸτο ἐτηρήθησαν οἱ ἅγιοι πατέρες ἐκαῖνοι καὶ εἰπῶσιν, ὅτι τὸ πνεῦμα καὶ εἶναι ἀπὸ τὸν πατέρα, καὶ ἀπὸ τὸν υἱόν. ὥσαν καὶ ἐλέγασιν, ὅτι δὲν ἔστι ἀπὸ τὸν πατέρα μόνον, καὶ ἀπὸ τὸν υἱόν μόνον, ἀλλ' ἀπὸ τὸν πατέρα διὰ τῆς υἱοῦ. Διὰ τὸτο μετὰ χειρίζον τὰ ταῖς μιλήματα, διὰ τῆς υἱοῦ, ἀπὸ τὸν υἱόν. Ἐπὶ τὸ, ἐβγαίνει, Ἐπιχίεται, καὶ ἐκπορεύεται καὶ εἰς τὸν τὸν ἅγιον, καθὼς τὸ εἰδείκαμεν Ἐπὶ ἄλλων φερόν.

Καὶ ὁ ἅγιος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὴν ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς τῆς ἀνατολῆς εἰς τὴν ἐβδόμῳ Σύνοδον, λέγει. Καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὅπου ἐκπο-

ρδύεται ὑπὸ τὸν πατέρα διὰ τὴν ἡοῦ, καὶ τὸ ἔχομεν καὶ αὐτὸ διὰ θεόν.

Αὐτίς ; ὅπως ἐκπορεύεται, λέγει, ὑπὸ τὸν πατέρα διὰ τὴν ἡοῦ. Καὶ ἔπαμην, ὅτι τὸ διὰ σημαίνει ἀρχῇ.

Καὶ πάλιν ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος εἰς τὴν ὁπισθολὴν, ὡς ἔγραφε πρὸς Σεραπίωνα, λέγει ἔτσι.

Ἐπειδὴ ἓνας ἐστὶν ὁ υἱός, ὁ ζωνταῖος λόγος, μία πρέπει νὰ εἴη καὶ τελεία καὶ δίχως λείψιμον κανένα ἡ ἀγιαστικὴ ζωὴ, ἐπειδὴ ἐστὶν ἐνέργεια καὶ χάρισμα τὴν ἡοῦ. τὴν ὁποίαν λέγομεν, ὅτι ἐκπορεύεται ὑπὸ τὸν πατέρα, διὰτὶ λάμπει, καὶ πέμπεται, καὶ δίδεται ἀπὸ τὸν υἱόν, τὸν ὅποιον ὅλοι ὁμολογῶσι πῶς ἐστὶν ἀπὸ τὸν πατέρα. Ὅθεν λέγομεν, ὅτι ὁ υἱός πέμπεται καὶ δίδεται ἀπὸ τὸν πατέρα, καὶ ὁ υἱός δόσσελλαι τὸ πνεῦμα.

Αὐτίς, πῶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐστὶν ἐνέργεια καὶ χάρισμα τὴν υἱοῦ. Καὶ ὅτι ὁ πατέρας πέμπει τὸν υἱόν, ὁ υἱός τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον;

Αἱ ἑλθὼν καὶ ἄλλος μάρτυρας ὅχι μικρότερος, ὁ μέγας Κύριλλος ἀπὸ τὴν ἀιγυπτίον, ὁ ὁποῖος μετὰ τὴν Ζυζιδάν τε λέγει.

Χωρὶς φυσικὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀπὸ τὸν πατέρα μετὰ ἐκπορεύσιν μερικὴν. χωρεῖται λοιπὸν φυσικὰ μετὰ ἐκπορεύσιν μερικὴν καὶ ἀπ' αὐτὸν τὸν Χριστὸν τὸν Θεὸν καὶ ἀνθρώπων. Διὰτὶ δὲν δίδει τὸ πνεῦμα ὁ Θεὸς τὴν υἱὸν τε μετὰ μέτρον. ἀλλ' αὐτὸς ὁ υἱός τὸ ἐκπορεύει ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν τε, καθὼς τὸ ἐκπορεύει καὶ ὁ πατήρ.

Τὸ ὁμοῖον λέγει τῷ ὁ δὲ διδάσκαλος καὶ εἰς ἐκεῖνα ὡς ἔγραφε πρὸς Εὐμεῖαν.

Καὶ ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον νὰ δέχεται τὸ εἶναι τε ἀπὸ τὸν υἱόν, καθὼς τὸ ἀπαδείχνει τὸ διὰ, μετὰ πολλοὺς καὶ φανεροὺς λογαριασμοὺς τὸ εἰδείξαιμεν παραπαίω. καὶ πάλιν τὸ δειχνομεν καθαρώτερον μετὰ τὸ ἅγιον Γρηγόριον Νύσσης τὸν μεγάλον πατέρα.

Τέτος ὁ ἅγιος γράφωντας ἐναντίον τῆ Εὐνομίαι, εἰς τὸ πρῶτον βιβλίον δευτῆς, πῶς εἶναι ἐνωμένη, καὶ πῶς διαφέρεισιν αἰάμισά τις τὰ πρὸςσωπα τῆς ἀγίας τριάδος. καὶ λέγει ἔτσι·

Τὸ πνεῦμα εἶναι ἓνα πνεῦμα μὲ τὸν πατέρα εἰς ὅσον ἄκτιστον, καὶ διαχωρίζεται ἀπὸ τὸν πατέρα εἰς ὅσον δὲν εἶναι πατέρας. μὲ τὸν υἱὸν εἶναι ἓνα πνεῦμα, εἰς ὅσον εἶναι ἄκτιστοι, καὶ εἶναι ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ οἱ δύο· Ὁ χωρίζεται ἀπὸ ἐκείνον, εἰς ὅσον δὲν εἶναι ἀπὸ τὸν πατέρα ὡσαν μονογενὴς, ὅτι ἐκπορεύεται διὰ τῆ ἡς. Καὶ ἐπειδὴ καὶ ὁ κόσμος ἐγένεκε διὰ τῆ ἡς, διὰ νὰ μὴ λογιᾶται τινὰς ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται διὰ τῆ ἡοῦ, καθὼς ὁ κόσμος ἐγένεκε διὰ τῆ ἡοῦ, διαχωρίζεται ἀπὸ τὸν κόσμον, εἰς ὅσον τὸ πνεῦμα δὲν ἀλλάσσει, δὲν περνᾷ ἀπὸ ἓνα σχῆμα καὶ τρόπον εἰς ἄλλον, καὶ δὲν ἔχει χρεία νὰ λάβῃ ἀγαθωσύην ἀπὸ ἔξω.

Εἰδὼν ξεδιελύνοντας τέτος ὁ μέγας διδάσκαλος, πῶς εἶναι ἐνωμένη καὶ διαχωρισμένη τὰ τρία πρὸςσωπα τῆς ἀγίας τριάδος, λέγει διὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὅτι συγκεκρινότας το μὲ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν, κρίσκει κάποια, εἰς τὰ ὁποῖα τὸ πνεῦμα δὲν διαφέρει τίποτι ἀπὸ ἐκείνης, καὶ κάποια εἰς τὰ ὁποῖα διαφέρει.

Εἶναι, λέγει, μὲ τὸν πατέρα ἓνα πνεῦμα, εἰς ὅσον ἄκτιστον· Ὁ διαφέρει ἀπὸ ἐκείνον, εἰς ὅσον δὲν εἶναι πατέρας.

Καὶ εἶναι, λέγει μὲ τὸν υἱόν ἓνα πνεῦμα, εἰς ὅσον εἶναι ἄκτιστον, ἐπειδὴ μία εἶναι καὶ τῆς ζωῆς ἡ φύσις. Ὁ ἀκόμη δὲν διαφέρει ἀπὸ τὸν υἱόν, εἰς ὅσον καὶ ὁ υἱὸς καὶ τὸ πνεῦμα ἔχουσιν τὸ εἶναι τρεῖς ἀπὸ τὸν πατέρα. ἀμὴν διαφέρει εἰς δύο πνεύματα ἀπὸ τὸν υἱόν. Πρῶτον, ὅτι ὁ υἱὸς εἶναι ἀπὸ τὸν πατέρα ὡσαν μονογενὴς, καὶ τὸ πνεῦμα ὡσαν ἐκπορεύομενον· δέυτερον, ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκπορεύει διὰ τῆ ἡοῦ.

Καὶ διὰ τὴν καὶ ὁ κόσμος εἶναι διὰ τῆ υἱοῦ, λέγοντας ὁ δαδ-γελιστὴς Ἰωάννης, ὅτι ὅλα τὰ πλάσματα ἐγενήκασιν διὰ τῆ υἱοῦ, καὶ τὸ πνεῦμα εἶναι διὰ τῆ υἱοῦ, καθὼς λέγουσιν ὅλοι οἱ δι-

τίτεια λόγια· ἀμὴ δίδοντες μὲ τὰς μαθητάς τε τῷ θεό-
 τητα καὶ μεγαλότητά τε, δὲν ἔκαμνε τὸν ἑαυτὸν τε μικρό-
 τερον ὑπὸ τὸ πνεῦμα, ἀλλὰ μεγαλότερον καὶ ἴσον· Καὶ δι-
 δόντας τὸ πνεῦμα ἔλεγεν, ἐγὼ θέλω τὸ πέμψαι, καὶ καὶνὸ
 θέλει μὲ δοῦναι, ὃ θέλει εἰπεῖ ὅσα θέλει ἀκούει.

Ἦντες πάλιν τὸν μέγαν τῶν πατέρων;

Δὲν κράζει, λέγει, τὸν ἑαυτὸν τε ὁ Χριστὸς μικρότερον
 ὑπὸ τὸ πνεῦμα, ἀλλὰ μεγαλότερον καὶ ἴσον· ἴσον ὅτι ἔχεισι
 μίαν φύσιν· μεγαλότερον ὅχι σὰν τιμιώτερον ἢ παλαιότε-
 ρον· μὴ τὸ ὅριση ὁ Θεός· Διότι δὲν ἔστι αἰς τὴν ἀγίαν τριάδα
 τὸ φωφίτερον καὶ τὸ ὑπερώτερον· ἀλλὰ διὰ τὸ πνεῦμα τὸ
 εἶναι τὸ ἔχει ὑπὸ τὸν υἱόν, καθὼς καὶ ὑπὸ τὸν πατέρα·
 Πᾶς ἄνθρωπος οὕτως λέγουσιν, ὅτι τὸ πνεῦμα ἔστι ὑπὸ τὸν
 πατέρα μόνον, καὶ δὲν ἐκπορεύεται ὃ ὑπὸ τὸν υἱόν;

Δὲν ἐντρέπονται νὰ εἶναι ἐναντίοι τῷ ἀγίῳ;

Ὡς τὴν ὑπομονὴν σε Χριστέ· ὑπὸ ἑνα μέρους τὰς ἔχεισι
 διὰ ἀγίους, καὶ τὰς ἐρετίζουσι, καὶ τὰς ποροκυνῶσι, καὶ κάμνουν
 αἰς εἰκόνες των, καὶ αἰς περὶ χρυσῶναι· καὶ ὑπὸ τὸ ἄλλο
 μέρος τὰς ἀρνούμεται διὰ τὸ λήμψαι τὸ πνεῦμα καὶ ὑπὸ τὸν υἱόν,
 καὶ ἀδελφίστρα τὰς ὑβρίζουσιν· καὶ τινῶν ἀγίων τὰ βιβλία
 φθείρουσιν ἐμβάνοντες καὶ βγάνοντες, ἄλλον τὰ κατὰκαίρει
 καὶ τ' ἀφανίζουσι.

Καὶ κάποιους ἀγίους κράζουσι μεθυσάδες, ἄλλους λέγουσι
 πῶς δὲν εἶναι ἀγίοι, διὰ τὸ ὁμολογεῖν τὸ πνεῦμα καὶ ὑπὸ
 τὸν υἱόν.

Καὶ μὲ τῶ δὲν ἐντρέπονται νὰ μᾶς ὀνειδίζουσιν, διὰ τὸ πει-
 σάμεναι τῷ ἀγίῳ καὶ διδασκάλῳ τῆς ἐκκλησίας· ἀκόμη
 μάχονται μὲ ἐμᾶς, διὰ τὸ ὑποτασσόμεθα τῇ ἀγίᾳ καὶ οἰκυ-
 ρητικῇ συνόδῳ, καὶ μὲ ὅλλω τὴν ψυχὴν κατὰ τὸν ἑαυ-
 τὸν πᾶσι πᾶσι ὡς ἔκαμνεν ὡς ἄνθρωπος ἐγκόλπιον· μὰ τὴν
 ἀλήθειαν τῶν εἶναι ὅμοιοι τῷ φαρμακίῳ, τὰς ὁποῖας ὀνειδι-
 ζόντας ὁ Χριστὸς ἔλεγεν·

Οὐαὶ εἰς ἐσᾶς γεγραμμένον καὶ φαρμακίον ὑποκρίσας,
 διὰ τὸ

δασκαλοι· δεῖ νὰ μὴ λογιᾶσθαι τινὰς, ὅτι μίας λογῆς εἶναι τὸ πνεῦμα καὶ ὁ κόσμος, δεῖ τετὸς ἐπιδόσθαι δεῖ τε υἱῆς, καὶ τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται δεῖ τε υἱῆς. καὶ ἔχεν διδάσκει, ὅτι καὶ τὸ πνεῦμα καὶ ὁ κόσμος εἶναι δεῖ τε υἱῆς· μήπως ὑποβληθῇ τινὰς, ὅτι δεῖ Τίτῳ τῷ κοινοῦ τῷ νὰ εἶναι τῆς ὁμοιοφύσεως τὰ πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ ὁ κόσμος, δεῖ χωρῆσαι τετὰ τὰ δύο, ἐπειδὴ κινεῖται καὶ ἀλλάσσει ὁ κόσμος, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔτε κινεῖται, ἔτε ἀλλάσσει.

Κοινὸν εἶναι τὸ λοιπὸν, ὅτι τὸ πνεῦμα εἶναι δεῖ τε υἱῆς, καὶ ὁ κόσμος ἐκδόσθαι διὰ τε υἱῆς. καὶ ὁ ἔσποτος τῆς διαφορᾶς, ὅτι τὸ ἓνα ἀλλάσσει, τὸ ἄλλο δὲν ἀλλάσσει. Οὔτεν ἂν ἦθ' ἔχεν ὁ ἅγιος, λέγοντας τὸ πνεῦμα διὰ τε υἱῆς, ὅτι τὸ πνεῦμα νὰ μὴν ἔχῃ τὸ εἶναι ἀπὸ τὸν υἱόν· καθὼς λέγοντας νὰ εἶναι ὁ κόσμος διὰ τε υἱῆς, γρυκᾷ πῶς ὁ κόσμος ἔλαβε τὸ εἶναι ἀπὸ τὸν υἱόν· ἐυκολώσας ἡθ' ἔχεν ἡμεῖς νὰ εὖρη διαφορὰν τε ἁγίᾳ πνέοντος καὶ τῇ κόσμῳ, λέγοντας, ὅτι καλὰ καὶ νὰ εἶναι καὶ τὰ δύο διὰ τε υἱῆς, ὅμως ὁ κόσμος ἔχει τὸ εἶναι ἀπὸ τὸν υἱόν, ὅχι τὸ ἁγίου πνεῦμα.

Τώρα δὲν λέγει τετὸ· ἐπειδὴ δὲν ἐμπόρει νὰ εἰπῇ περὶ τοῦ ὅπ' ἔχει διὰ ψέμα· ἀλλ' εὕρηκεν ἄλλῃ διαφορὰν, ἡ ὅποια καθὼς τε ἐφάνηκεν, ἔτ' ἐξ ἑκτονὴ δεικνύεται ἀληθινή. Τὸ λοιπὸν λέγοντας, διὰ τε υἱῆς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ διὰ ἔχει τῷ ὁμοίαν σημασίαν, ὅπ' ἔχει λέγοντας τὸν κόσμον διὰ τε υἱῆς. ἀλλὰ τὸν κόσμον γρυκᾷ μὲν, ὅτι ἔλαβε τὸ εἶναι ἀπὸ τὸν υἱόν, καὶ τὸ διὰ ἔχει τῷ τῷ δυνάμειν. Τὸ λοιπὸν καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ διὰ σημαίνει τετὸ τὸ ὅμοιον.

Τίς νὰ ἐξηγήσῃ καταλεπτά, ὅσα ἐμπόρει νὰ ὑψηλολογῇσι εἰς τετὸ, νοήματα ἀναείδμητα;

Ἀλλ' αἰς ἑλθὼν πάλιν ὁ μέγας Ἀθανάσιος διὰ νὰ μὴ ὑποβληθῇ, ὅτι ὁ υἱὸς ἐκπορεύεται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον.

Λέγει τετὸς ὁ ἅγιος αἰς τὸν περὶ τοῦ λόγον ἐναντίον τῶν ἀρετῶν.

Μιλῶντας ὁ Χριστὸς μὴ τὰς Ἰουδαίους ὡς τὸν ἄνθρωπον, ἔλεγε

τέτοια

ἵνα σφαιρίζετε τῷ ἀνθρώπῳ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.
ἢ ἔτε ἐσὶς ἐμπάνετε, ἢ τὰς ἄλλους ἀφίνετε τὰ ἐμπῆσιν. διὰ
τῷ μέλλει τὰ κριθῆτε βαρύτερα.

Ἐτὶ κάμνεσι καὶ τῷ. αὐτοὶ ἐτυφλωθήκασιν ἀπὸ τοῦ
κακῆς γνώμας ὡς ἐμάθασιν, καὶ δὲν ὑποτάσσονται τῷ ἐκ-
κλησίας, καὶ ὑβρίζουσιν ἐμᾶς ὡς ὑποτάσσόμεθα. Καὶ μὲ
πολλὴν δακρυοδία ἀκόμη μᾶς λέγουσιν εἰς τὸ πρῶτον, πῶς
ἐθένας ἄγιος εἶπε τὸ πνεῦμα ἀπὸ τὸν υἱόν.

Διὰ τὸν Θεὸν συμφέρετε ἀδελφοί. καὶ ἰδέτε, πόσους ἀγίους
σᾶς δίδυχομεν ὡς τὸ λέγουσιν.

Πάλιν ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος εἰς τὴν ἐπιστολὴν πρὸς Σερα-
πίωνα λέγει.

Ἐτὶ ἐμπόπτως τὸ πνεῦμα ὁ πατέρας, φῦσά ὁ υἱός,
καὶ τὸ δίδει τῷ μαθητῇ. Διὰ τὸ ὅλα ὅσα ἔχει ὁ πατέρας,
εἶναι τῷ υἱῷ.

Μὲ τῶτον συμφωνεῖ καὶ ὁ μεγαλότατος Κύριλλος εἰς τὴν
ἐξηγήσιν τῷ ἐνὶ ἀναθεματισμῷ, λέγοντας.

Εὐήνηκεν ἄνθρωπος ὁ λόγος τῷ Θεῷ, καὶ μὲ τῷ ἔμεινε
Θεός, ἔχοντας ὅλα ὅσα ἔχει ὁ πατέρας, δίχως τῷ μόνον,
ὅτι δὲν εἶναι πατέρας. Καὶ ἔχοντας ὡς ἴδιόν τε τὸ πνεῦμα
ὡς εἶναι ἀπὸ αὐτόν, καὶ φυσικὰ ἀείρεται εἰς αὐτόν, ἐξά-
ζον τὰ θαύματα.

Ἦκετες, ὡς εἶπὲν ἀπὸ αὐτόν; τί σημαίνει τῷ, ὡς εἶπὲν
ὡς ἐκπορεύεται ἀπὸ αὐτόν;

Καὶ, ὅτι ὅσα ἔχει ὁ πατέρας, ἔχει καὶ ὁ υἱός;

Καλολογιάσετε ἄνθρωποι τῷ Θεῷ, καλολογιάσετε.

Καὶ εἰς τὸν λόγον ὡς λέγουσιν τῷ ἁγίῳ Ιλαρίῳ, ὡς ἀγα-
γνύσκειται τὴν πενήκοστῃ, εἰς τὴν ἐκτὴν τῆς ἁγίας τριάδος,
εἶπὲν τὰ λόγια.

Πιστοῦμεν εἰς τὴν ἁγίαν τριάδα, τὸν πατέρα, καὶ τὸν υἱόν,
καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα, ἵνα Θεὸν παντοδύναμον, μιᾶς φύσεως,
μιᾶς ὁσίας, μιᾶς ἐκκλησίας. ὡς ἐκτίσσε κάθε πρᾶγμα. ἀπὸ
τὸν ὁποῖον εἶπὲν τὰ ὅλα, διὰ τῷ ὁποῖον εἶπὲν τὰ ὅλα, εἰς τὸν ὁποῖον

εἶναι

ἵνα τὰ ὅλα . πατέρα ἀφ' ἑαυτῆ τε, ὅχι ἀπὸ ἄλλου . ὅν ὑπὸ τὸν πατέρα γεννημένον, θεὸν ἀληθινὸν ἀπὸ θεοῦ ἀληθινοῦ, ἀληθινὸν ὡς ἀπὸ φῶς ἀληθινοῦ, ἀλλ' ὅχι ὅξ' τε τοῦ δύο φῶτα, ἀμὴ ἓνα ὡς . πνεῦμα ἅγιον, ὡς ἐκπορεύεται ὅμοια ἀπὸ τὸν πατέρα ὃ τὸν υἱόν . Καὶ λέγοντες τὰ τὰ τρία πρὸς ὅλα ὅχι τρεῖς θεοί, ἀλλὰ, ἓνα θεόν .

Τὰ λόγια τὰτα μὲ φαίνεται λύσι πᾶσαι δυσκολίας.

Λέγοντες, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ὅμοια ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν, ἐβγάνα πᾶσαι ἀφορμὴν ἐκείνων, ὡς ἐκπληκτοὶ τῶν ἀλήθειαν .

Ἀκρότεροι λοιπὸν ὃ κατὰλάβετε ἑσᾶς ὡς περὶ ὑμῶν τῶν σωτηρίαν σας ἀπὸ κάθε ἄλλο πρᾶγμα, τί θέλει νὰ εἰπῇ, πνεῦμα ἅγιον ἐκπορεύεται ὅμοια ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν . βάλε τὸν νοῦν σε χρεῖαν, καὶ μὴ ὡραμιλῆς βλασφημῶντας μὲ ἀπώλειαν τῆς ψυχῆς σε ἐναντίον ἐκείνων, ὡς ἐξέρω τί λέγεις . Διατὶ οἱ ἁμαρτῆς ὅχι μόνον δὲν θέλουν νὰ μάθωσιν, ἀλλὰ ἐξυβρίζουσι καὶ τὰς φίλας τῆς γραμμῶν .

Σωπῶ τὰ ἀτιμώτα καὶ βλάσφημά των λόγια, θέλοντας νὰ ἔχω τῶν γλώσσων παρρησίαν διὰ τῶν τιμῶν τῆς γένεως .

Ἀκόμη ὁ μέγας Ἀθανάσιος εἰς τὴν ἐπιστολὴν πρὸς Σιεραπίωνα λέγει .

Τέτοιαν τάξιν καὶ φύσιν ἔχει τὸ πνεῦμα πρὸς τὸν υἱόν, ὅμοιον ἔχει ὁ υἱὸς πρὸς τὸν πατέρα .

Ἀλλὰ ἄξιον καὶ φύσιν τῆς ἡοῦ πρὸς τὸν πατέρα δὲν γνωρίζομεν ἄλλῳ, ὡς ὅτι γεννᾷται ἀπ' ἐκείνου, ὁ ὁποῖος ἔστι ἀρχὴ τῆς ἡοῦ, ὃ τέτοιαν ἀρχὴν καὶ τάξιν θέλει τῶν ὁ ἅγιος, ὅτι νὰ ἔχη τὸ πνεῦμα πρὸς τὸν υἱόν . Τὸ λοιπὸν εἰς τῶν τὸν τρόπον πρέπει νὰ λογιῶμεν ὃ νὰ ὁμολογῶμεν, ὅτι τὸ πνεῦμα εἶναι ἀπὸ τὸν υἱόν .

Συμφωνεῖ ὃ ἐκφανώσις ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸ ἐπιτομήματον Κεφάλαιον τῆς βιβλίας, ὡς ἔγραψε πρὸς Ἀμφιλόχιον, θεολογῶντας καὶ λέγοντας .

Καθὼς τὸ λοιπὸν ὁ υἱὸς ἀποβλέπει τὸν πατέρα, ἔτσι τὸ

40 ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ.

τὸ πνεῦμα ἀποβλέπει τὸν υἱὸν καὶ τὴν τάξιν ὅπως μᾶς ἐδώκεν.
δόθηκεν εἰς τὸ βάπτισμα. Καὶ ἂν τὸ πνεῦμα εἴναι ἐνωμένον
μὲ τὸν υἱόν, καὶ ὁ υἱὸς μὲ τὸν πατέρα, φανερὸν ἐστὶ ὅτι καὶ τὸ
πνεῦμα μὲ τὸν πατέρα.

Καὶ ὁ μέγας φωστὴρ τῆς Αλεξανδρείας ὁ Κύριλλος εἰς τὸ
ἕκτον βιβλίον πρὸς Ερμείαν λέγει ἔτσι·

Απὸ τῆς γνωρίσεως, ὅτι ἐστὶ εἰς ἡμᾶς, ἀπὸ τὸ πνεῦμα
ὅπως μᾶς ἐδώκεν. ἔχει κάτοικον καὶ σπιτωμένον ὁ ἀνθρώπος
εἰς τὸν ἑαυτὸν τε τὸν φυσικὸν καὶ ἀληθινὸν Θεόν, λαμβάνον-
τας τὸ πνεῦμα, ὅπως δὲ εἶναι ἄλλης φύσεως ἀπ' αὐτὸν, ἀλλὰ
ἐκπορεύεται ἀπ' αὐτόν, καὶ δέσποκεται φυσικὰ εἰς αὐτόν, καὶ
εἶναι ἰδίον τε.

Καὶ πάλιν εἰς τὸ ἕβδομον βιβλίον πρὸς Ερμείαν λέγει·

Λύοντας ἀπὸ τῆς ἀμνηστίας ἐκείνον ὅπως πρὸς ῥέχει πρὸς
αὐτόν, τότε μὲ τὸ ἰδίον τε πνεῦμα τὸν χεῖρ, τὸ ὅποιον αὐτὸς
ὡς ἂν λόγος τῆ πατρὸς τὸ ἐκπορεύει, ὅ μᾶς τὸ πηγάζει ἀπὸ
τῆς φύσιν τε καὶ κάμνοντάς το κοινὸν πνεῦμα τῆς ἐνανθρω-
πήσεώς τε διὰ τῆς ἑνώσειν, καὶ ὡς ἂν ἀνθρώπος τὸ ἐμπνέει ζω-
ματικά. Διὰ τὴν ἐφύσησεν εἰς τὴν δόξαν καὶ εἶπεν· λάβετε
πνεῦμα ἅγιον. Καὶ δὲν δίδει τὸ πνεῦμα, καθὼς λέγει ὁ
Ιωάννης, μὲ μέτρον, ἀλλ' αὐτὸς τὸ ἐκπορεύει ἀπὸ τὸν ἑαυτόν
τε, καθὼς τὸ ἐκπορεύει καὶ ὁ πατήρ.

Πῶς ἐμπορεῖ τις νὰ μιλήσῃ φανερότερα καὶ καθαρότερα,
μόνον νὰ μὴ θέλῃ νὰ μάχηται, καὶ νὰ ἀγαπᾷ τὸ χρίσμα;

Εἰς τὸ ἕκτον βιβλίον λέγει, ὅτι ἐκπορεύει ἀπ' αὐτόν, καὶ
δέσποκεται φυσικὰ εἰς αὐτόν, καὶ εἶναι ἰδίον τε. Καὶ εἰς τὸ ἕβ-
δομον λέγει, ὅτι δὲν δίδει, καθὼς λέγει ὁ Ιωάννης, τὸ πνεῦ-
μα μὲ μέτρον, ἀλλ' αὐτὸς τὸ ἐκπορεύει ἀπὸ τὸν ἑαυτόν τε,
ὡς ἂν καὶ ὁ πατήρ. ἂν ἐκπορεύει ὁ υἱὸς τὸ πνεῦμα, ὡς ἂν
καὶ ὁ πατήρ, πᾶς εἶναι ἡ δυσκολία σας; ἂν ἔχετε δυσκολίαν,
διὰ τὴν εἰς τὸ ἐλλειπτικὸν ὁ ἅγιος δὲν ἔβαλε τὸν λόγον ἐκείνον,
ἐκπορεύει, ἢ πρὸς βάλλει· λέγοντας, ἐνίσχισι τὸ πνεῦμα· γενοῦν
τὸ αὐτὸ· διὰ τὴν τὸν λόγον τῆς τὸν δίδει καὶ τῆ πατρὸς, ἐνίσχισιν

κα-

καθ' ἅπερ καὶ ὁ πατήρ · Καὶ ὁ πατέρας ἐνίσκι τὸ πνεῦμα
 προβάλλοντας, καὶ ἐκπορεύοντας το · Καὶ ὁ υἱὸς τὸ λοιπὸν ,
 ἐπειδὴ ἐνίσκι τὸ πνεῦμα ὡσάν καὶ ὁ πατέρας , τὸ ἐκπορεύει
 καὶ αὐτὸς , καθὼς καὶ ὁ πατέρας .

Διατὶ καὶ ὅταν ἀκέωμεν ἀπλῶς , τὸ πνεῦμα τῷ πατρὶ ,
 ἄλλο δὲν νοῶμεν , ὡς αὖ τὸ ἐκπορεύόμενον ἐκ τῷ πατρὶ ·
 λοιπὸν καὶ ὅταν ἀκέωμεν , τὸ πνεῦμα τῷ υἱῷ , ὁρῶμεν νὰ λα-
 γιάζωμεν ἀναγκάως , τὸ ἐκπορεύόμενον ἐκ τῷ υἱῷ . Καὶ εἰς
 τῷ τὸν τρόπον λόγῳ τῷ ἀλήθειαν , καὶ συμφωνίᾳ μὲ
 τῆς ἀγίας , ὁμολογῶντας ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται
 ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν .

Τῷτο τὸ ἐδείξαμεν φανερὰ , καὶ λάμπει ἡ ἐξηγησίς μας
 ὡσάν ταῖς ἀκτῖνες τῆς ἡλίου . τῷ ὅποιον δὲν ἐμπορῶντας νὰ
 ἀντιβλέψωμεν ἐκείνοι ὅπῃ ἔχουν τ' ἁμμάτια τ' νυκτερίδας ,
 σκοπεύουσιν ἄνω καὶ κάτω .

Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐτελαύσαμεν τὸ ἔγκλημα τάξει , καὶ ἀπεδεί-
 ξαμεν μὲ ξιάντα ῥεῖς μάρτυράς ἁγίων ἀνατολικῶν , ὅτι τὸ
 πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται καὶ ἀπὸ τὸν υἱόν , δίσκον μὲ
 φαίνεται νὰ μνημονόσωμεν καὶ δυτικῆς ἀγίας , καὶ νὰ φέσμεν
 ἀπὸ καδύνα της δύο ἢ ῥεῖς μάρτυράς , δὲ νὰ γνωριθῇ πῶς
 οἱ δυτικοὶ καὶ αἰατολικοὶ ἅγιοι συμφωνοῦσι , καὶ δὲν εἶναι εἰς αὐτοὺς
 πῶς διαφωνία .

Καὶ περὶ αὐτὸς ἐλθὼν νὰ συμμάρτυρήσῃ μὲ τῆς ἀνατολι-
 κῆς διδασκάλους ὁ ἅγιος καὶ περὶ φημος Γρηγόριος ὁ Διάλο-
 γος , ὁ πατέρας καὶ διδάσκαλος τῆς ἐκκλησίας · διὰτὶ καὶ ἡ
 ἀνατολικὴ ἐκκλησία τὸν ἔχει ἅγιον καὶ διδάσκαλον , καὶ κά-
 θε χρόνον τὸν ἐξορίζει μὲ πολὺ ἔπαμνον , καὶ δὲν βολᾷ νὰ τ'
 ἀρνηθῇ .

Τῷτο εἰς ἓνα τε βιβλίον μὲ πολλὰ ἄλλα λέγει .

Ὅθεν καὶ αὐτὴ ἡ ἀλήθεια , ἦγουν ὁ Χριστὸς , δὲ νὰ αὐξή-
 σῃ τῷ πᾶσι τοῖς μαθητῶν , εἶπεν · Ἀν ἐγὼ δὲν μισθώσω , δὲν
 θέλει ἔλθαι εἰς ἐσᾶς ὁ ὡς ἀληθὺς . Καὶ πῶς λέγει ὁ υἱὸς , ὅτι
 θέλει νὰ ὑπάρῃ δὲ νὰ ἔλθῃ ἐκεῖνος , ἀν ὁ ὡς ἀληθὺς , τὸ

42 ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ.

πνεῦμα καὶ ἀνάγκη ἐκπορεύεται ἀπὸ τοῦ πατέρα καὶ τὸν υἱόν, καὶ ἀπὸ τὸν υἱόν ποτὲ δὲν χωρίζεται; ἢ διὰ τὸ οἱ ἀπόστολοι ἐλέποντας τὸν Χριστὸν σωματικῶς, ἐπεθυμῶσαν νὰ τὸν βλέπωι καὶ πνευματικῶς, διὰ τοῦτο μὲ δίσκον λέγει· ἂν ἐγὼ δὲν ὑπάγω, δὲν ἔρχεται ὁ πνευματικὸς. Ὡς ἂν νὰ τὴν εἴπῃ φανερά· ἂν δὲν σὰς ἐπάροχί τῇ σωματικῇ παρουσίᾳ, δὲν δείχνω τις εἶς ἢ πνευματικὴ ἀγάπη. Καὶ ἂν δὲν παύσεται νὰ μὲ βλέπετε μὲ τὸ κορμὶ, δὲν θέλετε ὑξῶσαι ποτὲ νὰ ἀγαπάτε πνευματικῶς.

Ὁ αὐτὸς διδάσκαλος εἰς τὸ ἑβδόμου Κεφάλαιον τῆς περὶ τοῦ βιβλίου τῆς ἡθικῆς λέγει·

Περὶ οὖν εἰς κύκλον οἱ ἡμέρας τῆς ζωμάτων, ὅτε γίνονται τὰ μυστήρια τῆς κηρυγμάτων. Καὶ ἀφ' οὗ ἐπερῶσαν τὰ γινώματα, ἐδυσίασεν ὁ ἰσὺς διὰ τὰ πνεύματα. Διὰ τὴν γινώσκοντες οἱ ἀπόστολοι ἀπὸ τοῦ κήρυγμα, ὁ Χριστὸς ἐπερῶσαν τὸν πατέρα δι' ἐκείνης. Καὶ πνευματικῶς τοῖς, καλὰ εἶπεν ὅτι τοῖς ἀγαθῶν, διὰ τὴν ἀγαθῶν εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀποστόλων τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὡς ἐκπορεύεται ἀπὸ αὐτὸν, ἐκπαύσειεν ὅτι πᾶν πνεῦμα ἐκπορεύεται ἀπὸ αὐτοῦ εἰς ἐκείνης.

Ὁ αὐτὸς εἰς τὸ πνευματικὸν Κεφάλαιον τῆς λ' τῆς ἡθικῆς λέγει· Ἐρχεῖται ἄρα, ὅτε δὲν θέλω σὰς μιλήσει με λόγια σκεπαστά, ἀλλὰ φανερά διὰ τὸν πατέρα. Καὶ λέγει, ὅτι θέλει μιλήσει φανερά διὰ τὸν πατέρα, διὰ τὸν ὡς ἂν θέλει εἶπαι τότε φανερομένη ἢ δόξα τῇ, θέλει δὲν πᾶν γεννᾶται αὐτὸς ἀπὸ τὸν πατέρα, καὶ ὅτι τόσος ὅσος καὶ ὁ πατέρας. Ὡς ἂν ἀπὸ τῶν δύο τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται ὡς ἂν ἐκείνης ἀγῶνιον. Διότι τότε θέλω μὲν εἶπαι καθάριον, πᾶν ἐκείνο ὅπῃ γεννᾶται δὲν εἶναι νεώτερον ἀπὸ ἐκείνου ὅθεν γεννᾶται· πᾶν ἐκείνο ὅπῃ ἐκπορεύεται, δὲν εἶναι ὑστερον ἀπὸ τῶν ἐκπορευόντων. Θέλω μὲν εἶπαι τότε καθάριον, πᾶν ὁ ἕνας Θεὸς εἶναι εἷς, καὶ τὰ εἷς εἶνα.

Ὁ αὐτὸς εἰς τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως τῆς, καθὼς κάμνουν ὅλοι οἱ ἀρχιερεῖς τῆς Ρώμης, ὅτε λαμβάνουν τὴν ἀρχιερωσύνην.

Πισθώ εἰς ἓνα θεὸν πατέρα παντοκράτορα · πατέρα, υἱόν, καὶ ἅγιον πνεῦμα, τρία ὑπόστασις, μίαν ἔσιν. Πατέρα ἀγέννητον, υἱὸν μονογενῆ · πνεῦμα ἅγιον ἕτερον γεννητὸν, ἕτερον ἀγέννητον, ἀλλὰ συσσωμένον ἐκ πατρὸς καὶ υἱοῦ ἐκποροδόμενον.

Ὁ αὐτὸς εἰς τὴν ὁμιλίαν τῷ καὶ Ἰωάννῃ Ευαγγελίῃ, καὶ τὰ λόγια ἐκείνα, Ὁυσης ὁφίας· λέγει·

Ὅταν ἔλθῃ ὁ παρρησιαστής, τὸν ὁποῖον θέλω πέμψαι ἐξ ἐμοῦ διὰ τὸν πατέρα. Διὰ τὸ λέγοντας, πέμπεται, ἀν' ἐγκράτου μόνον, ὅτι ἔλαβε σάρκα, ἐβίβηκε δὲν ἡθ' ἔγενετο ἐν βολετῶν νὰ εἴπῃ τινὰς, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον πέμπεται, διὰ τὸ δὲν ἐσαρκώθῃ · ἀλλὰ πέμπεται, διὰ τὸ ἐκπορεύεται διὰ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν. Καθὼς τὸ λοιπὸν λέγομεν νὰ πέμπεται τὸ πνεῦμα, διὰ τὸ ἐκπορεύεται· ἐπεὶ μὲ δίκαιον λέγομεν, ὅτι πέμπεται ὁ υἱός, διὰ τὸ γεννᾶται.

Δάμασος ὁ ἀγιώτατος ἐπίσκοπος Ρώμης, ὁπῶς ἦτον εἰς τὸν κατὰ τὴν δευτέραν συνόδον, εἰς τὴν ὁμολογίαν τῆς καθολικῆς πίστεως, τὴν ὁποίαν ἐπέμψεν τῷ ὁπάπῃ πρὸς Παυλὶνον αἰτιολογίας, λέγει·

Πισθώμεν εἰς ἓνα ἀληθινὸν θεόν, πατέρα, καὶ υἱόν, καὶ πνεῦμα ἅγιον, ὅπῃ ἐπλασε ὅσα ἐλέγονται, καὶ ὅσα δὲν ἐλέγονται · καὶ ἐκαμὲν ὅσα ἔχει ὁ θεανός, καὶ ὅσα ἡ γῆ. ἓνα θεόν, καὶ μίαν ξυστάδα θεῶν ὀνόματος. πατέρα, ὅπῃ δὲν εἶναι υἱός, ἀλλὰ ἔχει υἱόν, ὅπῃ δὲν εἶναι πατέρα. υἱόν, ὅπῃ δὲν εἶναι πατέρα, ἀλλὰ φυσικὸς υἱὸς τῷ θεῷ. πνεῦμα παρρησιαστή, ὅπῃ δὲν εἶναι ἕτερος πατέρας, ἕτερος υἱός, ἀλλ' ἐκπορεύεται διὰ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν. Εἶναι τὸ λοιπὸν ὁ πατέρας ἀγέννητος, ὁ υἱὸς γεννημένος, τὸ πνεῦμα ὅχι γεννημένον, ἀλλὰ ἐκποροδόμενον ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν.

Ὁ ἱερότατος ὁ ἀγιώτατος πᾶπας εἰς τὴν ὁπισθολὴν ὅπῃ ἐγραφε πρὸς τὸν βασιλεῦς Ἰσπανίαν ἐκκλήσιον τῶν ἐκκλησιαστικῶν τῶν Νεοφύτων ἐν Εὐτυχίῃ, λέγει·

Προσκύνομεν πατέρα ἐν ὑπόστασις ἅγιον πνεῦμα, τὴν ὑπόστασιν τῆς

44 ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ.

Τριάδος ὅπῃ δὲν μερίζεται ἔχοντας τρία πρόσωπα, τὴν ἀκα-
 ληπτον καὶ ἀνεκδιήγητον· εἰς τὴν ὁποίαν καλὰ καὶ τὰ πρῶ-
 τωπα νὰ μεζοῦνται, ὁμως ἡ φύσις μένει πάντα μία, καλὰ
 καὶ νὰ φυλάσσωμεν καθενὸς προσώπου τὰ ἴδια. τόσον ὅτι
 ἔτε δὲ τὰ πρόσωπα ἀνέμεντα τὴν ἐνότητά τῃ θεότητος, ἔτε
 μετὰφύσιν εἰς τὴν εἶσαν ἐκείνη ὅπῃ ἔῃ ἴδιον τῷ προσώπων.
 Μεγάλον, ἅγιον, καὶ ἀκατάληπτον ἔῃ τὸ μυστήριον τῆς τριάδος.
 Θεὸς ὁ πατέρας, Θεὸς ὁ υἱός, Θεὸς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον,
 τρία ἀμέριστος. Ὅμως ἡξάμεν, ὅτι ἔῃ ἴδιον τῷ πατρὶ
 νὰ γεννᾷ τὸν υἱόν· ἴδιον τῷ υἱῷ νὰ γεννᾶται ἴσος μετὸν πα-
 τέρα· ἴδιον τῷ ἁγίῳ πνεύματι νὰ ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν πα-
 τέρα καὶ τὸν υἱόν, ἔχοντας καὶ τὰ τρία πρόσωπα μίαν φύσιν
 θεότητος.

Λέων καὶ αὐτὸς ἁγιάζων πάπας εἰς τὸν πρῶτον τε λό-
 γον εἰς τὴν πεντηκστήν, λέγει·

Εἰς τὴν ἁγίαν τριάδα δὲν ἔῃ ἀνομοιότης, δὲν ἔῃ ἀνισότης.
 Ὅ, τι ἐμπορεῖ τινὰς νὰ λογιᾷσιν εἰς ἐκείνην τὴν εἶσαν δὲν ἔχει
 καμίαν διαφορὰν ἔτε εἰς τὴν δόξαν, ἔτε εἰς τὴν δυνάμιν, ἔτε εἰς τὸ
 αἰώνιον. Καὶ ὅντας καὶ τὰ ἴδια τῷ προσώπων ἄλλος ὁ πατέρας,
 ἄλλος ὁ υἱός, ἄλλο τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὁμως δὲν εἶναι ἄλλη
 θεότης, ἔτε διαφορὰ φύσεως. Ἐπειδὴ ὁ υἱός ἔῃ ἀπὸ τὸν πα-
 τέρα μονογενής. τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὅπῃ ἔῃ πνεῦμα πα-
 τρός καὶ υἱοῦ, δὲν εἶναι ὡσάν ἐνα ἀπὸ τὰ πλάσματα τῷ πα-
 τρὶ καὶ τῷ υἱῷ, ἀλλὰ (ἢ μετ' αὐτοὺς παντοδύναμον καὶ
 αἰώνιον, ἔχοντας τὴν φύσιν ἐκείνην ὅπῃ ἔχει ὁ πατήρ καὶ ὁ
 υἱός.

Ὁ ἅγιος Ἀμβρόσιος, τῷ ὁποίῳ γράφοντας ὁ μέγας Βασι-
 λειος ἔλεγεν·

Ἐλὰ ὡ ἄνθρωπε τῷ θεῷ, ἐπειδὴ δὲν ἐωχράλαβες, ἐδὲ
 ἔμαθες ἀπὸ ἀνθρώπου τὸ εὐαγγέλιον τῷ Χριστῷ, ἀλλ' αὐ-
 τὸς ὁ θεὸς σὲ ἐμετάφερεν ἀπὸ τῆς κριτάδος εἰς τὴν ἀρ-
 χιερωσιν τῷ ὁποίῳ.

Τῷ λοιπὸν ὁ Ἀμβρόσιος γράφοντας πρὸς τὸν βασιλέα
 Γεα-

Γρατιανόν, εἰς τὸ περὶ βιβλίον, κεφάλαιον δέκατον περὶ τῆς ἀγίας Πνεύματος, λέγει·

Ἀλλ' ὅτε ὁ υἱὸς ἐξαγίνοντος ἀπὸ τὸν πατέρα, μισθεῖ ἀπὸ τόπον, ἢ ὡσάν κορμὶ χωρίζεται ἀπὸ κορμὶ· διὰ τὸ δὲν περιέχεται ἀπὸ τὸν πατέρα ὡσάν κορμὶ ἀπὸ κορμὶ. Καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπειδὴ ἐκπορεύετ' ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν, δὲν χωρίζεται ἀπὸ τὸν πατέρα, δὲν χωρίζεται ἀπὸ τὸν υἱόν. Διατὶ πῶς νὰ χωριδῇ ἀπὸ τὸν πατέρα, ἀν' ἧς πνεῦμα τῆς σωματός τι; τὸ ὁποῖον ἦ βέβαιον σημάδι τῆς αἰωνιότητος, καὶ δείχνη τὴν ἐνότητά τ' θεότητος.

Αὐγεστῖνος ὁ ἀγιώτατος, ὁ νῦν ἐκείνος ὁ ὑψηλότερος εἰς πολλὰς τε λόγους τὸ δείχνη δυνατά. Καθὼς ἔς εἰς τὴν ὁπισθολύ τ' περὶ Ὁρθόσιον, γράφοντας εἰς τέττω τὴν ὑπόθεσιν πολλὰ καὶ καλὰ, μέσα εἰς τὰ ἄλλα λέγει καὶ τῷ·

Εἰδὼ τάχα θέλει γυρῶσαι τινὰς, ἀν' ἐκπορεύετ' τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ ἀπὸ τὸν υἱόν. Διατὶ ὁ υἱὸς ἔῃ μὲν τῆς πατρὸς, ἔ' ὁ πατέρας ἔῃ τῆς υἱοῦ μόνον πατέρας, ἀλλ' ὁ πνεῦμα τὸ ἅγιον δὲν ἔῃ μόνον τῆς ἐνός πνεῦμα, ἀλλὰ καὶ τ' δύο. ἔχεις τὰ λόγια τῆς Χρυσῆ· Διότι δὲν αὐτὸ εἶπας ὅπῃ μιλάτε, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τῆ πατρὸς σας, ὅπῃ μιλά εἰς ἑσάς. ἔχεις καὶ τὸν ἀπόστολον ὅπῃ λέγει· ἐπιμνην ὁ θεὸς τὸ πνεῦμα τῆς ἡμῶν εἰς ταῖς καρδίαις σας κραζούσας, ἀββα ὁ πατήρ.

Καὶ ὀλίγον περὶ τὰς λέγει. Ἐπειδὴ λοιπὸν καθὼς εἶναι ἓνας πατέρας, καὶ υἱὸς ἓνας ὁ κύριος, ἔτ' καὶ ἓνα ἅγιον πνεῦμα, τὸ ὁποῖον βέβαιον εἶναι καὶ τῆς δύο.

Καὶ περὶ τὰς λέγει·

Εἶναι καὶ ἄλλαις πολλαῖς μάρτυρα, ὅπως δείχνησι φανερά, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι τῆς πατρὸς ἔ' τῆς υἱοῦ.

Καὶ περὶ τὰς λέγει·

Διὰ ποίαν ἀφορμὴν δὲν ἔχομεν νὰ πιστεύσωμεν ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται καὶ ἀπὸ τὸν υἱόν, ἐπειδὴ εἶναι πνεῦμα καὶ τῆς υἱοῦ; ἀν' δὲν ἐκπορεύετον ἀπ' αὐτόν, μὴ τὴν αἰάσασιν τε δὲν ἦεν φυσήσει, φανερόντος τὸν αὐτόν τε

εἰς τὰς μαθητάδας, καὶ λέγοντας, λάβετε πνεῦμα ἅγιον. Τὸ ἄλλο ἐσημαδεύει ἐκείνο τὸ φύσημα, ὡς δὲ ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται καὶ ἀπ' ἐκείνων; λοιπὸν ἂν ἐκπορεύεται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ ἀπὸ τὸν υἱόν, διὰ ποίαν ἀφορμὴν λέγει ὁ Χριστός, ὅτι ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν πατέρα; Βέβαια δὲν εἶναι ἄλλη ἀφορμή, ὡς δὲ διότι ὁ Χριστός ὅσα εἶχεν, ὅλα τὰ ἀνέφερεν εἰς τὸν πατέρα, ἀπὸ τὸν ὁποῖον εἶναι καὶ αὐτός. Καθὼς καὶ εἰς ἄλλον τόπον εἶπεν. ἡ διδασχὴ ἡ ἐδική μου δὲν εἶναι δική μου, ἀλλὰ τῷ πατρὶ ὅπως μὲ ἐπεμψεν. Τὸ λοιπὸν ἂν γρυκᾶται ὅτι ἐδῶ ἡ διδασκαλία δική τε, καλὰ καὶ νὰ λέγῃ πῶς δὲν εἶναι δική τε, ἀλλὰ τῷ πατρὶ τῷ. Διὰ τὸ δὲν ἔχομεν ὡς ἀσώτερα νὰ γρυκίσωμεν ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται καὶ ἀπ' αὐτόν, ὅπως λέγει ὅτι ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν πατέρα, καὶ δὲν λέγει, ὅτι ἀπ' ἐμένα δὲν ἐκπορεύεται; τὸ νὰ εἶναι θεὸς ὁ υἱός, καὶ θεὸς ἐκ θεῶν, τὸ ἔχει ἀπὸ τὸν πατέρα. ὁ ἀπ' αὐτόν τὸν πατέρα ἔχει, ὅτι καὶ αὐτός ὁ υἱός νὰ ἐκπορεύῃ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον.

Καὶ ὡς ακάτω.

Τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον δὲν ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν πατέρα πρὸς τὸν υἱόν, καὶ ἀπὸ τὸν υἱόν εἰς τὸ νὰ ἀγιασῇ τὸ πλάσμα. ἀλλ' ἐκπορεύεται ἀντάμα καὶ ἀπὸ τοῦ υἱοῦ. καλὰ καὶ ὁ πατέρας τὸ δίδει τῷ υἱῷ, διὰ νὰ ἐκπορεύῃ τὸ πνεῦμα καθὼς ἀπὸ τὸν πατέρα, ἔτσι καὶ ἀπὸ τὸν υἱόν. Διὰ τὸ δὲν βολᾷ νὰ εἰπῶμεν, ὅτι δὲν εἶναι ζωὴ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐπειδὴ καὶ ὁ πατέρας καὶ ὁ υἱός εἶναι ζωὴ. Καὶ διὰ τῷ καθὼς ὁ πατέρας ἔχει εἰς τὸν ἑαυτόν τε ζωὴν, ἔτσι ἔδωκεν ὅτι νὰ ἐκπορεύεται ζωὴ καὶ ἀπὸ τὸν υἱόν, καθὼς ἀπὸ τὸν πατέρα.

Ὁ ἀγιάζων Ιερώνυμος εἰς τὸν λόγον ὅπως ἔκαμε ὡς ἐξή-
δος, λέγει ἔτσι.

Τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὅπως ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν, ἔχει τὴν τιμὴν ὅπως ἔχει ὁ πατέρας καὶ ὁ υἱός, καὶ ἔτσι καθὼς ὁ ἐκείνοι ἀιώνιον.

Ο' ὡ-

Ὁ αὐτὸς πρὸς τὸν ἅγιον πάπαν Δάμασον πρὸ τῆς καθολικῆς πίστεως λέγει·

Πιστόμεν εἰς ἕνα θεόν πατέρα παντοδύναμον, καὶ εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν υἱὸν τῆς θεῆς, καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον θεόν· Ὅχι τρεῖς θεοί, ἀλλὰ ἕνα θεόν λατρεύομεν καὶ ὁμολογούμεν τὸν πατέρα, καὶ τὸν υἱόν, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· λέγω ἕνα θεόν, ὅχι εἰς ἕνα προσώπον· ἢτε ὁ πατήρ· ἢτε ὁ υἱός· ἀλλὰ πιστόμεν εἰς πατέρα ὃν ἡγήνηται, καὶ υἱὸν ὃν ἡγενήθη, καὶ πνεῦμα ἅγιον ἢτε γεννημένον, ἢτε ἀγεννητόν, ὅχι πλάσμα ἢ κτίσμα, ἀλλ' ἐκπορεύομεν ἀπὸ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ, αἰώνιον, ἴσον, καὶ συμπάσι με τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν· Διατὶ λέγει ἡθεὶς γραφή, ὅτι μετὰ τὸν λόγον τῆς θεῆς, ἦκου ἀπὸ τοῦ υἱοῦ τῆς θεῆς, ἐξερεώθησαν οἱ ἔρανοί· Καὶ μετὰ τὸ πνεῦμα τῆς σωματὸς τῆς ἀποκρατεῖται ὅλη των ἡ δύναμις·

Ακόμη ὁ θεότατος Αυγεστίνος εἰς τὸ βιβλίον πρὸς τὸν Πέτρον, εἰς τὸ ὄγδον Κεφάλαιον λέγει· Φαλγέν-

Βεβαίως πίστευε, καὶ τίποτε μὴ ἀπορήσης, ὅτι τὸ τρις πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὃν ἡ πνεῦμα τῆς πατρὸς καὶ τῆς υἱοῦ ἐκπορεύεται ἀπὸ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ· Διατὶ ὁ υἱὸς λέγει· Ὅταν ἔλθῃ ὁ παρρηλικός, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃν ἐκπορεύεται ἀπὸ τοῦ πατρὸς· ὃν ἐδίδασκεν πῶς ἔστι δικόν τε τὸ πνεῦμα, ἐπειδὴ αὐτὸς εἶναι ἡ ἀλήθεια· Καὶ ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον νὰ ἐκπορεύεται ἀπὸ τοῦ υἱοῦ, μᾶς τὸ διδάσκει καὶ τῶν πεφιλῶν καὶ τῶν ἀποστόλων ἡ ἐπαγγελία· Λέγει δὲ τὸν υἱὸν ὁ Ἠσαίας· Πατάξει θέλει τὴν γλῶσσαν μετὰ τὸ βάσθαι τῆς σωματὸς τε, καὶ μετὰ τὸ πνεῦμα τῶν χειλέων τε θέλει φωνάσαι τὸν ἀσεβῆ· Καὶ ὁ ἀπόστολος λέγει δὲ τὸν αὐτὸν, ὅτι ὁ Λεωπότης Χριστὸς θέλει τὸν φωνάσαι μετὰ τὸ πνεῦμα τῆς σωματὸς τε·

Ὁ αὐτὸς Αυγεστίνος εἰς τὸ εἰκοστὸν Κεφάλαιον τῆς τετάρτης βιβλίας πρὸς Τριάδος, λέγει·

Καὶ καθὼς τὸ νὰ εἶναι δῶκεν τῆς θεῆς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, δὲν εἶναι ἄλλο πρὸς ὅτι ἐκπορεύεται ἀπὸ τοῦ πατρὸς· ἢτις

48 ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ.

τὸ νὰ πέμπεται, εἶναι νὰ γνωρίζεται πῶς ἀπ' ἐκείνον ἐκπο-
ρεύεται. Καὶ δὲν εἶναι βολετὸν νὰ εἰπῇ μὴ, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ
ἅγιον νὰ μὴ ἐκπορεύεται καὶ ὑπὸ τὸν υἱόν. Οὐδὲ εὐκαρῶς
κράζεται τὸ αὐτὸ πνεῦμα πατρὸς καὶ υἱοῦ πνεῦμα. Οὐδὲ
καταλαμβάνω, τί ἄλλο ἤθελε νὰ σημαδέωσιν, ὅταν ἐφύσησεν
εἰς τὸ πρῶτον πνεῦμα μαθητῶν, καὶ εἶπεν, λάβετε πνεῦμα
ἅγιον. ὅχι ὅτι τὸ σωματικὸν ἐκείνο φύσημα, ὅπῃ ἐβγαίνε με-
τέωρῃσιν, νὰ ἦτον αὐτὸ τὸ πρῶτον πνεῦμα ἢ ἐσία τῶ ἀγίου πνεύ-
ματος· ἀλλὰ τὸ ἐσαθέκειν δειγμὰ ἀρμόδιον, ὅτι τὸ πνεῦμα
τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ὅχι μόνον ὑπὸ τὸν πατέρα, ἀλλὰ καὶ
ὑπὸ τὸν υἱόν. Διὰ τοῦτο ἀνοητότατος θέλει εἶναι, ὅτι ἄλλο
πνεῦμα εἶναι ἐκεῖνο ὅπῃ ἔδωκε φυσῶντας, καὶ ἄλλο ἐκεῖνο ὅπῃ
ἐπεμψε μὴ τὴν ἀνάληψίν τε;

Ὁ αὐτὸς εἰς τὸ ἐπτακαδέκατον κεφάλαιον τῶ πεντηκαδε-
κάτου βιβλίου πρὸς Τριάδος, κοντὰ εἰς τὴν ἀρχὴν λέγει·

Τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ τὴν θεῖαν γραφὴν εἶπε μόνος τῶ
πατρὸς εἶναι, ἥτε μόνος τῶ υἱοῦ, ἀλλὰ ἢ καὶ δύο.

Καὶ ὡς καὶ κάτω·

Εἴτι καὶ ὁ πατήρ εἶναι θεός, καὶ ὁ υἱὸς θεός, καὶ τὸ
πνεῦμα τὸ ἅγιον θεός, καὶ ὅλοι ἀντάμα ἓνας θεός. Καὶ
ὅμως ὅχι δίχως λογαριασμὸν μόνος ὁ υἱὸς εἰς τὴν αἰώναν
Τριάδα κρείσσεται λόγος τῶ Θεοῦ, καὶ μόνον τὸ πνεῦμα δώ-
ρον τῶ Θεοῦ, καὶ μόνος ὁ πατήρ γεννήτορας τῶ λόγου, καὶ
κατὰ ἀρχαίαν αἰτίαν τῶ ἀγίου πνεύματος. καὶ λέγω, κατὰ ἀρχαίαν,
διότι θεωροῦμεν ὅτι καὶ ὑπὸ τὸν υἱόν ἐκπορεύεται τὸ πνεῦμα
τὸ ἅγιον· ἀλλὰ καὶ τὸ ὅτι υἱὸς τὸ ἔχει ἀπὸ τὸν πατέρα.
ὅχι νὰ ἦτον πρῶτον ὁ υἱὸς, καὶ ὕστερον νὰ τὸ ἔλαβεν, ἀλλ'
ὅτι γεννῶντας τὸν υἱόν ὁ πατήρ τῶ ἔδωκεν ὅ, τι ἔχει. λοι-
πὸν τέτοιαις λογῇς τὸν ἐγέννησεν, ὅτι καὶ ἀπ' αὐτὸν νὰ ἐκπο-
ρεύεται τὸ κοινὸν χάρισμα, ἢ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον νὰ εἴη καὶ
ἀπὸ τῶν δύο.

Ὁ αὐτὸς εἰς τὸ εἰκοστὸν ἐκτὸν κεφάλαιον τῶ αὐτοῦ βιβλίου,
λέγει εἴτι. Διὰ τῶ ὅποιος ἐμπορεῖ νὰ καὶ σὴν δίχως καὶ
τὴν

τὴν γέννησιν τῆ υἱοῦ διὰ τὸν πατέρα, ὡς νοῶ δὶχως ἀρχὴν
 καθεῶν ἔ τὴν ἐκπορεύσιν τῆ ἀγίης πνεύματος διὰ τὰς δύο.
 Καὶ ὁποῖος ἐμπορεῖ νὰ νοήσῃ εἰς ἐκεῖνο ὅπῃ λέγει ὁ υἱός· Κα-
 θὼς ἔχει ὁ πατέρας εἰς τὸν ἐμαυτόν τε ζῶν, ἔτ' εἰ δὲ δῶκε τῇ
 υἱοῦ νὰ ἔχη ζῶν εἰς τὸν ἐμαυτόν τε· ὅτι δὲ δῶκε τὴν ζῶν ὁ
 πατέρας τῇ υἱοῦ, ὅχι νὰ μὴ τὴν εἶχεν ὁ υἱός παρῶτα, καὶ
 ὕστερα νὰ τὴν ἔλαβεν· ἀλλ' ὅτι τέτοιαι λογίῃς τὸν ἐγέννησεν
 δὶχως ἀρχὴν καθεῶν, ὅπῃ ἡ ζωὴ, τὴν ἀπολαύγειν ὡς ὁ πα-
 τέρας δὲ δῶκε τῇ υἱοῦ, εἶναι συμμαχίας μὲ τὴν ζῶν τῇ πατὸς
 ὅπῃ δὲ δῶκεν· ὡς νοῶ παρρησίως, ὅτι καθὼς ἔχει ὁ πατέρας
 εἰς τὸν ἐαυτόν τε νὰ ἐκπορεύῃ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἔτ' εἰ δὲ δῶκε
 τῇ υἱοῦ νὰ τὸ ἐκπορεύῃ καὶ αὐτός, καὶ τὸ ἓνα καὶ τὸ ἄλλο δὶχως
 ἀρχὴν καθεῶν. Καὶ ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἰς τέτοιον ἔσπον
 ἐκπορεύεται διὰ τὸν πατέρα, ὅτι γρηκᾶται νὰ ἐκπορεύεται
 καὶ διὰ τὸν υἱόν, καὶ νὰ ἔῃ διὰ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν.
 Διότι ἂν ἔχει διὰ τὸν πατέρα ὁ, τι καὶ ἂν ἔχη ὁ υἱός, βέ-
 βαια τὸ νὰ ἐκπορεύῃ ἔ αὐτός τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, διὰ τὸν
 πατέρα τὸ ἔχει.

Ὁ αὐτός εἰς τὸ βιβλίον ὅπῃ ἔγραφε πρὸς Καθολικῆς πί-
 στως, καὶ τὸ ὠνόμασε Καθολικῆς πί-
 στως.

Δός μοι χάριν εἰς τίτλῳ τὴν σέβαν, τὴν ὁποῖαν κάμνω
 μὲ τὴν βοήθειαν σου, νὰ ἔχω νοῦν· καὶ φώτισέ με, καὶ δᾶχνε
 με πάντα μὲ τὴν χάριν σου, πῶς ἔχω νὰ σὲ πισθῶ δὶ-
 χως σφάλμα, κρατῶντας, ὅτι καὶ τὴν φύσιν εἶσαι ἓνας θεός,
 καὶ πισθόντας καλῶς ὅτι τὰ πρὸς ὅσα ἔῃ βία· πατὴρ ἀγέν-
 νητος, υἱός διὰ τὸν πατέρα μονογενής, πνεῦμα ἅγιον ἐκπο-
 ρεύόμενον διὰ τὰς δύο, καὶ εἰς τὰς δύο κατὰ μέρος.

Ὁ αὐτός εἰς τὸ ὅμοιον βιβλίον·

Τέτλῳ τὴν πίσιν ὁμολογῶ δὶχ' σένα, ἔ διὰ σένα, καὶ εἰς
 ἐσένα ὡ μακαρία καὶ δόλορημένη καὶ δοξασμένη βίας· ὡ ἀλη-
 θινὴ, καὶ ἀκρα, καὶ ἀνιμία μονάς· ὁ πατήρ, καὶ ὁ υἱός, ἔ τὸ
 ἅγιον πνεῦμα· ὁ θεός, ἔ ὁ ἀνθενίτης, καὶ ὁ πρὸς ἀληθῆς.
 ἡ ἀγάπη, ἡ χάρις, ἡ ἐνωσις· τὸ ἀληθινὸν φῶς, ὁ ἀληθής

30 ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ.

φωτισμός, ἡ ζωντανή ζωή, ἡ ζωή ἀπὸ τὸν ζῶντα, ἡ ζωοποιή-
σις τῶν ζώντων· πηγὴ, ποταμός, ῥυάκι· ὁ ἕνας ἀπὸ ἐδύνα,
ὁ ἄλλος ἀπὸ ἑνα, τὸ ἄλλο ἀπὸ τὰς δύο. ἀπὸ τὸν ἕνα ὅλα,
ἄλλ' τὰ ἑνός, εἰς τὸν ἕνα. ὁ πατέρας ἀπὸ ἐδύνα· ὁ υἱὸς ἀπὸ
τὸν ἕνα, ἦγοιμι τὸν πατέρα· ἀπὸ τὰς δύο τὸ πνεῦμα τὸ
ἅγιον, ἦγοιμι ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν. ἀληθινὸς ὁ γεννή-
τορας, ἀλήθεια ὁ γεννημένος, ἀγάπη ἡ δὲ δύο τὸ πνεῦμα τὸ
ἅγιον. μία μονάς, ἴση μεγαλειότης, ἴση δόξα, μία καὶ ἡ
αὐτὴ φύσις.

Ὁ αὐτὸς εἰς τὸ ὅμοιον βιβλίον.

Λοιπὸν ἐπειδὴ πάντοτε ἦτον ὁ πατήρ, βέβαια καὶ υἱὸν
εἶχε πάντοτε. πισθῶ καὶ σίνα τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον θεὸν ἀλη-
θινόν, ὅχι καμωμένον, ὅχι κτισμένον, ὅχι γεννημένον, ἀλλ'
ἐκπορεύμενον ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν μετ' ὅσον ἀνεκ-
δήγητον, καὶ μένοντα φυσικὰ εἰς τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν. ἐκ-
πορεύεσθαι τὸ λοιπὸν εἰς τέτοιον τρόπον ἀπὸ τὰς δύο, ὅτι δὲν
χωρίζεσθαι, ἀλλὰ μένει καὶ εἰς τὰς δύο. Καὶ εἶσαι τόσον εἰς
ὅλα ἴσος, συωμόνιος, ὁμοῦσις μετ' ὃν πατέρα ὡς τὸν υἱόν,
ὅτι δὲν ἐμπορεῖς νὰ ἀξέφερης τίποτε ἀπ' ἐκείνης ἢ εἰς τὴν ἑξου-
σίαν, ἢ τὴν θέλησιν, ἢ τὸ αἰώνιον, ἢ τὴν ἐστίαν, ἕτε νὰ ἦσαι
ὑπερὸς ἀπ' ἐκείνης, ἀπὸ τὰς ὁποῖας ἐκπορεύεσαι. Λοιπὸν
αἰώνιον τὸ πατέρα δίχως γέννησιν, αἰώνιον τὸν υἱόν μετ' ἡν-
νησιν, αἰώνιον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον μετ' ἐκπόρευσιν δίχως γέν-
νησιν· ὅλον τὸ πατέρα εἰς τὸν υἱόν καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὅλον
τὸν υἱόν εἰς τὸν πατέρα καὶ εἰς τὸ πνεῦμα, ὅλον τὸ πνεῦμα μένον
εἰς τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν· πατέρα, καὶ υἱόν, καὶ ἅγιον
πνεῦμα, ἕνα θεὸν παντοκράτορα εἰς μίαν ἐξουσίαν, ὡς μίαν
βασιλείαν, μίαν μεγαλειότητα, καὶ τότε ὡς τώρα καὶ πάντοτε
βασιλεύοντα εἰς πᾶσα τόπον, μετ' ἡν καρδίαν πισθῶ, μετ' ὃ
σῶμα ὁμολογῶ, καὶ μετ' ὃν νοῦν ἀγαπῶ.

Ὁ αὐτὸς εἰς τὸ βιβλίον τοῦ καθολικῆς πίστεως.

Τίς ἀπ' ἐκείνης ὅπως ἐσάθηκαν παρῶτοι ἀπ' ἐμᾶς, εἰς τὰς
ὁποῖας ἐκατάτησαν τὰ τέλη τῶν αἰώνων, ἐμώρεσε νὰ ἀκούσῃ
ἢ νὰ

Ἡ γὰρ γνώσις τόσον φανερά, πῶς εἶναι τείας καὶ μονάς, πῶς
 ὁ πατέρας καὶ υἱοῦ ; Διὰ σένα Θεὲ πατέρ, ὅτι δὲν εἶσαι
 ὑπὸ καίνα, καὶ οὐκ ἐστὶ λέγεσαι ἀγέννητος. Διὰ τὸν υἱόν σε,
 ὅτι εἶσαι ὑπὸ σένα γεννημένος, ὅχι ἀφ' ἑαυτοῦ τε. Διὰ τὸ
 πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὅτι ἐκπορεύεται καὶ δὲν εἶναι ἀφ' ἑαυτοῦ τε,
 ἀλλ' ὑπὸ σένα καὶ τὸν υἱόν σε, ὅπως ὁποῖον εἶναι πνεῦμα.

Ὁ αὐτὸς εἰς τὸ ὅμοιον βιβλίον.

Ἀλλὰ τίς εἰς τήν ἡ ζωὴν, καλὰ καὶ νὰ ἔχη καθαράν
 ὥσαν κρύσταλλον τῆς καρδίας, ἐμπορεῖ νὰ εὕρῃ μὲ τὸν νοῦν
 ταῦτα ἐκδόξια σε μυστήρια τῆς τριάδος ; πῶς ὁ πατήρ, καὶ
 ὁ υἱός, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶσε τείας πατέρας καὶ μία
 φύσις ; πῶς ἐσὺ ὁ πατέρας λέγεσαι ἀγέννητος, ὁ υἱὸς γεννη-
 τός, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔτε ἀγέννητον, ἔτε γεννητόν, ἀλλ'
 ἐκπορεύομενος ; πῶς ἐγεννήθη ὁ υἱὸς ὑπὸ σένα τὸν πατέρα,
 τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὑπὸ σένα καὶ τὸν υἱόν ἐκπορεύει ; πῶς
 γεννᾶται ὁ υἱός, ὁ δὲν ἐκπορεύεται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ-
 πορεύεται καὶ δὲν γεννᾶται ; πῶς εἶναι ὁ υἱὸς ὅχι ἀφ' ἑαυτοῦ τε
 ἀλλ' ὑπὸ σένα, καὶ ὁμοῦ δὲν εἶναι ὑπερεστέρας ὑπὸ σένα,
 ὅθεν εἶναι ; πῶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ὑπὸ σένα
 καὶ τὸν υἱόν, καὶ ὁμοῦ δὲν χωρίζεται ὑπὸ ἐσῶς, ὑπὸ τῆς
 ὁποίας εἶναι ;

Καὶ ὡς ἀκούω.

Πῶς ἔχοντας τὴν γέννησιν ὁ υἱὸς ὑπὸ σένα ὡς πατέρ, δὲν
 εἶναι ὑπὸ σένα ; Καὶ πῶς τὸ πνεῦμα ὅπως δύο, ἔχοντας
 τὴν ἐκπόρευσιν, δὲν εἶναι ὑπὸ ἐσῶς ὅπως τὸ ἐκπορεύετε ;
 πῶς καὶ τὸ εἶναι πατερσποικίως εἶναι τείας, καὶ τὰ τείας φυσι-
 κῶς εἶναι ;

Ὁ αὐτὸς εἰς τὸ βιβλίον τὸ μονόλογον.

Εἰ γνώρισά σε Θεὸν καὶ εἶναι, πνεῦμα ἅγιον πατρὸς καὶ υἱοῦ,
 καὶ ὑπὸ τῆς δύο ὁμοίως ἐκπορεύομενον, ὁμοῦσιον, συναμῶνιον
 μὲ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν, ὡς ἀκλήτων ὅπως μᾶς διαφεν-
 τῶν, τὸ ὅποιον ὡς ἀν πατέρων ἐκατέβηκες εἰς αὐτὸν τὸν
 Θεὸν καὶ διαπότῃ Ἰησοῦ Χριστὸν, καὶ ἐφάνηκες μὲ πύρι-

ναις γλώσσαις ἐπάνω εἰς τὰς ὑποστάσεις. ἐσὺ ἀπ' ἀρχῆς ἐδί-
 φάξες ὅλας τὰς ἀγίας καὶ φίλους τὰ θεῶν μετὰ τὸ χάρισμα τῆς
 χάριτός σου, καὶ ἀνοιξες τὰ σώματα τῶν περὶ φητῶν διὰ τὴν
 διηγηθεῖς τὰ θαυμάσια τῆς βασιλείας σου. ἐσένα περὶ κινῶ-
 σιν καὶ δοξολογῶσι μετὰ τὸν πατέρα. Ὁ τὸν ὅλον ὅλοι τὰ θεῶν οἱ
 ἅγιοι· μέσα εἰς τὰς ὁποίας καὶ ἐγὼ ὁ ὅς τ' εἶμι σου ὡς
 ὅλης μετὰ τῆς καρδίας δοξολογῶ τὸ ὄνομά σου, διὰ τὸ μετὰ ἐφώ-
 τισις. ἐσὺ εἶσαι τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, τὸ φῶς τὸ τῆς ἀλη-
 θείας, ἡ φλόγα τῆς θεῶν, καὶ διδάσκαλος τῶν πνευμάτων, ὅπως
 μετὰ τὸ χάρισμα σε μᾶς διδάσκεις πᾶσαι ἀλήθειαι. Τὰ πνεῦμα
 τῆς ἀληθείας, χωρὶς τὸ ὅποιον εἶναι ἀδυνατῶν νὰ ἀρέσῃ τινὰς
 τὰ θεῶν. Διὰ τὸ ἐσὺ εἶσαι θεὸς ἐκ θεῶν, καὶ φῶς ἐκ φωτός
 ἐκ πορρόθεν μετὰ τὸν ἀδελφόν σου ἀπὸ τὸν πατέρα τῶν φω-
 τῶν, καὶ τὸν ὅλον τε τὸν δεσπότην Ἰησοῦν Χριστόν.

Ὁ αὐτὸς εἰς τὸ ὅμοιον βιβλίον·

Εἷς ἐστὶν θεὸς πατήρ, ὅπως μοναχὸς ἐγέννησεν ἀπὸ τὸν
 αὐτόν τε φυσικὰ ἓνα υἱόν· καὶ ἓνας υἱός, ὅπως μοναχὸς φυσι-
 κά ἐγεννήθη ἀπὸ τὸν πατέρα μόνον. Ὁ ἓνα πνεῦμα ἅγιον,
 ὅπως μοναχὸν φυσικὰ ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν πατέρα ὁ υἱόν.

Ὁ αὐτὸς εἰς τὸ ὅμοιον Κεφάλαιον·

Διὰ τὸ δὲν θέλει εἶσαι εἰς ἐκείνῳ τῷ ζῆλῳ ἴδιον τῶ πα-
 τὸς μόνον, ὅτι αὐτὸς δὲν ἐγεννήθη, ἀλλ' ὅτι ἐγέννησεν ἓνα
 υἱόν; Οὐτε θέλει εἶσαι ἴδιον πᾶσι μόνον, ὅτι αὐτὸς δὲν
 ἐγέννησεν, ἀλλ' ἐγεννήθη ἀπὸ τῆς ἰσῆς τῆς πατρὸς; Οὐτε
 ἴδιον πᾶσι πνευμάτων, ὅτι ἔτε ἐγεννήθη αὐτὸς, ἔτε ἐγέν-
 νησεν, ἀλλ' ὅτι μόνον ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ
 τὸν υἱόν;

Ὁ αὐτὸς πρὸς Ὁμόσιον·

Ὁ πᾶσις, τῶ ὅποιον ὁμολογῶμεν μᾶς ἐξηγᾶ, ὅτι τὸ
 πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔτε ἀγέννητον εἶναι, ἔτε γεννημένον. Διὰ τὸ
 ἂν τὸ εἰπῶμεν ἀγέννητον, θέλει φανῇ ὅτι λέγομεν δύο πα-
 τέρες. ἂν τὸ εἰπῶμεν γεννημένον, μᾶς θέλουσι κατηγορήσει
 ὅτι πιστεύομεν δύο υἱούς. ἀλλ' ὡς ἂν κρατῇ ἡ πίστις ὅπως ὁμο-

λογῶν, ὅτε ἀγέννητον, ὅτε γεννητὸν εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ
 τῆς δύο ἐκπορεύομενον, ἡγοῦν ἀπὸ τὸν πατέρα & τὸ υἱόν.
 Καὶ δεῦνὰ τ' ἀποδείξω μὲ μάρτυράς, ἄκουσε τί λέγει αὐ-
 τὸς ὁ Θεωπότης Χριστὸς διδάσκοντας τὰς μαθητάς τε. Ὁταν
 ἔλθῃ ὁ ᾠδοῦμενος, τὸ ὅποιον ἐγὼ σᾶς θέλω πέμψαι ἀπὸ τὸν
 πατέρα, τὸ πνεῦμα τὸ ἀληθείας, ὅπερ ἐκπορεύεται ἀπὸ τοῦ πατέρα,
 ἐκεῖνος θέλει μάρτυρῆσαι δι' ἐμένα. Καὶ πάλιν αὐτὸς ὁ Θεωπό-
 της Χριστὸς καὶ πάλιν αἰάσασιν τι δεῦνὰ νὰ δείξῃ ὅτι αὐτὸς ἐκ-
 πορεύεται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὡσαν καὶ ὁ πατέρας, ἐφύσησεν εἰς
 τὰς μαθητάς τε & εἶπεν· λάβετε πνεῦμα ἅγιον. Τὸ λοιπὸν ἓνα
 πνεῦμα ἐστὶν τὸ πατρὸς καὶ τὸ υἱοῦ, ἓνα πνεῦμα καὶ τῶν δύο.

Ὁ αὐτὸς εἰς τὸ ἑξῆς βιβλίον καὶ Μαξίμου.

Γυρεύεις νὰ μάθῃς ἀπὸ ἐμένα, ἀνὴρ υἱὸς ἐστὶν ἀπὸ τῶν φύσιν
 τῶν πατρὸς, καὶ ἀνὴρ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐστὶν ἀπὸ τῶν φύσιν
 τῶν πατρὸς, δεῦνὰ εἶναι ὁ ἓνας υἱὸς, καὶ ὁ ἄλλος δὲν ἐστὶν υἱός;
 Ἰδὲ ἀποκρίνομαι, ἢ κατὰ λάβης, ἢ μὴ κατὰ λάβης. Εἶναι ἀπὸ
 τὸν πατέρα ὁ υἱός, εἶναι ἀπὸ τὸν πατέρα τὸ πνεῦμα τὸ
 ἅγιον, ἀλλ' ἐκεῖνος γεννᾶται, τὸ ἐκπορεύεται. Διὰ τὸ
 ἐκεῖνος εἶναι υἱὸς τοῦ πατρὸς, ἀπ' ἧς γεννᾶται· τὸ εἶναι πνεῦμα
 καὶ τῶν δύο, δεῦνὰ ἐκπορεύεται καὶ ἀπὸ τῆς δύο. ἀλλὰ δεῦνὰ
 τὸ μιλῶντας δεῦνὰ τὸ πνεῦμα ὁ υἱὸς εἶπεν, ὁ ᾠδοῦν τὸ πα-
 τὸς ἐκπορεύεται. δεῦνὰ ὁ πατέρας εἶναι ῥίζα τὸ ἐκπορεύσεώς
 τε, ὡς ἐγέννησε τέλειον υἱόν, καὶ γεννῶντας τὸ ἐδῶκεν ὅτι
 καὶ ἀπ' αὐτὸν νὰ ἐκπορεύεται τὸ ἅγιον πνεῦμα. Καὶ ἀνὴρ δὲν
 ἐκπορεύεται ἀπ' αὐτόν, δὲν ἡθῆεν εἰπεῖν τῶν μαθητῶν τε·
 λάβετε πνεῦμα ἅγιον· & δὲν ἡθῆε τὸ δώσει φυσῶντας, δεῦνὰ
 νὰ φανερώσῃ ὅτι ἐκπορεύεται καὶ ἀπ' αὐτόν· καὶ νὰ δείξῃ κα-
 τάστακα μὲ τὸ φύσημα, τί πρᾶγμα φυσῶντας ἐδίδε κρυφά.
 Ἐπειδὴ λοιπὸν ἀνὴρ ἐγεννᾶτον, ἡθῆε γεννᾶντος ὅχι μόνον ἀπὸ τὸν
 πατέρα, ἐδὲ μόνον ἀπὸ τοῦ υἱοῦ, ἀλλὰ & ἀπὸ τῆς δύο, βέβαια
 ἡθῆεν λέγειν υἱὸς & τῶν δύο. Ὅθεν ἐπειδὴ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ
 εἶναι υἱὸς & τῶν δύο, δὲν ἔωρεπε νὰ γεννηθῇ & ἀπὸ τῆς δύο.

Ὁ αὐτὸς εἰς τὸ ὅμοιον βιβλίον.

Εἰ μὲν

54 ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ.

Εἰμᾶς τὸ αὖτὸ αὖ σώνει, ὅτι ὁ υἱὸς δὲν εἶναι ἀφ' ἑαυτοῦ τε, ἀλλ' ἀπ' ἐκείνου ἀφ' ἃ ἐγεννήθη· τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον δὲν εἶναι ἀφ' ἑαυτοῦ τε, ἀλλ' ἀπ' ἐκείνου ἀφ' ἃ ἐκπορεύεται. Καὶ διὰτὶ ἐκπορεύεται καὶ ἀπὸ τῆς δύο, καθὼς ἐδείξαμεν, διὰ τὴν τέλει τῶν ἀφορμῶν κηρύσσεται πνεῦμα πατρὸς καὶ υἱῶ· καὶ τὰ ἐξῆς.

Ὁ αὐτὸς εἰς τὸ ὅμοιον βιβλίον, Ὅτι ὁ υἱὸς εἶναι πηγὴ τῆς ἀγίας πνεύματος.

Λοιπὸν ὅσον ἀγαθότητα ἔχει αὐτὸς, τόσον ἔδωκε τῷ υἱῷ. καὶ διὰτὶ ὅχι καὶ χάριν, ἀλλὰ καὶ φύσιν ἐξ ἑαυτοῦ, τὴν τῶν ἑδωκεν ὅτι ἐγεννήθη, ὅχι διὰτὶ ἐκείνου ἐκείνου. Καὶ ὁ γεμᾶτος ἐγέννησε γεμᾶτον, ἡ πηγὴ τῆς ἀγαθότητος πηγὴν ἀγαθότητος. Καὶ διὰ τὴν ἔτε τῶν λαμβάνοντες ἀκαθάρτους τὸν πατέρα, ἔτε ὁ πατὴρ ἐκμύκρυνεν εἰς τὴν ἐκείνου ὅπως ἔδωκεν· διὰτὶ δὲν ἐξ ἑαυτοῦ να λείψῃ ποτὲ ἐκείνου ὅπως δὲν ἀλλήλως, ἐδὲ τὸ γεμᾶτον να ἀνέστη. Καὶ τί ἄλλο ἐξ ἐκείνου ἡ ἀγαθότης, ὡς καὶ ζωὴ ὅπως δίδει ζωὴν; Ὅθεν ἐκείνου ἡ πηγὴ ἐγέννησε πηγὴν, καθὼς ὁ πατὴρ αἰσάνει νεκρὸς καὶ ζωογονεῖ, ἐξ ἑαυτοῦ ὁ υἱὸς δίδει ζωὴν ὅπως τινος θέλει. Τὸ τὸ εἶπεν αὐτὸς ὁ υἱὸς, ὅχι ἐγὼ. Διὰ τὴν ὁ φησὶ λέγει κατὰ πρὸς τὸν πατέρα, ὅτι κοντὰ εἰς ἐσένα ἐξ πηγῆς τῆς ζωῆς. Καὶ ποία ἐξ τῆς πηγῆς τῆς ζωῆς σιμὰ εἰς τὸν πατέρα, ὡς καὶ ἐκείνου διὰ τὸν ὁποῖον λέγεται· Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος; Καὶ, ἦτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεόν; διὰ τὸν ὁποῖον καὶ ἀποκατάτω λέγει· Καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων. Τέτι ἡ ζωὴ ἐξ πηγῆς ζωῆς, καὶ τὸ τὸ φῶς ἐξ φῶς φωτός. Ὅθεν ἀφ' ἃ εἶπεν ὁ φησὶ, ὡς καὶ σοὶ πηγὴ ζωῆς, παρὰ τοῦ λέγει· ἐν τῷ φωτί σου ὁ φῶς, διὰ τοῦτο ἰδοὺ φῶς, ἡ γὰρ εἰς τὴν ἑαυτοῦ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· τὸ ὁποῖον ὁμολόγησες καὶ σὺ εἰς τὸ πρῶτον μέρος τῆς μιλήματός μας, ὅτι φωτίζει. τὸ λοιπὸν πηγὴ τῶν τῶν πηγῶν ἐξ ἑαυτοῦ ὁ υἱὸς ἀπὸ τῆς πατρὸς, καὶ οἱ δύο ἀντάμα μία πηγὴ. φῶς ἐκ φωτός ὁ υἱὸς ἀπὸ τὸν πατέρα, καὶ οἱ δύο ἀντάμα εἶνα

ἓνα φῶς· καθὼς εἶναι θεὸς ἐκ θεῶ, καὶ οἱ δύο ἀντάμα ἓνας θεός. καὶ ὅλον τὸ σμίγοντας καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὅπως εἶναι καὶ τῷ δύο ἀπὸ τέτλη τὴν πηγὴν τῆ ζωῆς.

Οἱ αὐτοὶ εἰς τὸ ἰε κεφάλαιον τῆ πέμπτης βιβλίας περὶ τριάδος.

Λοιπὸν ἂν ἐκείνο ὅπως δίδεται, ἔχει δι' ἀρχὴν ἐκείνον ἀφ' ἧς δίδεται, διὰ τὸ ἐκπορεύομενοι ἀπ' ἐκείνου ἀπὸ ἄλλον δὲν λαμβάνει· πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι τῷ πνεύματος τῆ ἀγίας ἀρχὴ εἶναι ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱός, ὅχι δύο ἀρχαί· ἀλλὰ καθὼς ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱός εἶναι ἓνας θεός, καὶ ὑποβλεπούσας τὰ πλάσματ' ἓνας κτίσεως καὶ ἓνας Κύριος· ἐτὶ περὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι μία ἀρχὴ, καθὼς εἶναι περὶ τὰ κτίσματα ἓνας πλάσεως ὁ πατὴρ, καὶ ὁ υἱός, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον.

Τὰ καὶ ἄλλα ὅμοια λέγει τῷ ὁ μακάριος πατέρας εἰς τὸ ἀκόλουθον βιβλίον, καὶ εἰς ἄλλους τε πολλοὺς λόγους καὶ βιβλία.

Τίς ἐμπορεῖ νὰ συμμαζώσῃ, ὅσα εἶπεν εἰς τέτλη τὴν ὑπόθεσιν; ἀλλὰ καὶ τὰ πάντως νὰ ἀπαλειψῇσαν πᾶσαν ψυχὴν, ὅ νὰ τὴν καὶ πείσῃσαν ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται καὶ ἀπὸ τοῦ υἱοῦ, καθὼς καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα.

Ἀλλὰ θέλει τάχα ὑποκρινεῖται τινὰς ἀπὸ τῶν ἐναντίων, ὅτι δὲν πρέπει νὰ πιστεύσωμεν τῇ Αυγυστίνῃ, διὰ τὴν εἶναι διδάσκαλος δυτικὸς καὶ λατίνος, καλὰ ὅ νὰ ἐφόρτωσας τὰ αὐτίμας ἀπὸ τὰ λόγια τῶ.

Καὶ ὑποκρίνομαι·

Ἄν τὰ γεαφίματα τῇ ἀγίῃ τέτῃ νὰ μὴ ἦσαν μέρτυρημέρια ἀπὸ ζωόδοιο οἰκουμενικὴν, καλὰ ἦθ' ἔχεις λέγει. ἀλλ' εἰπεδὴ ζωόδος οἰκουμενικὴ οὐρίζει νὰ τὰ προσέχωμεν, μάλιστ' ἀνὰ κατάρτας καὶ ἀναδέματ' αἰ, δὲν λέγεις καλὰ, καὶ ἄκβε· Ἀπὸ τὰ πρεσβυτέρων τῆς ἀγίας καὶ οἰκουμενικῆς πέμπτης συνόδου.

Ἀκολουθεῖμεν εἰς καθὲν πρῶτον τῶν ἀγίων πατέρων καὶ διδασκάλων τῆ ἀγίας τῆ ὁ ἐκκλησίας, Ἀθανάσιον, Ἰλαρίον,

Βασίλειον, Αυγεσῖνον, Θεόφιλον, Κυρίλλον, Ιωάννην τὸν Χρυ-
 ζόμομον, Λέοντα, Πρόκλον· καὶ δεχόμεθα ὅσα ἔγραψαν εἰς
 βεβαίωσιν τὴν ὁρθοδόξην πίστιν, καὶ κατάκρισιν τῆς ἀρε-
 τικῶν.

Ομοίως καὶ ἡ ἐβδόμη Συνόδος·

Εἰκόνων ὅπως δὲν ἀπαζόνται τὰ λόγια τῆς ἁγίων πατέρων
 ὅσα ἐπασιν εἰς βεβαίωσιν τῆς ὁρθοδόξων δογμάτων τῆς ἐκκλη-
 σίας τῆς Θεῆς, Ἀθανασίᾳ, Κυρίλλῳ, Ἀμβροσίῳ, Ἀμφιλοχίῳ,
 τῷ μεγάλῳ διδασκάλῳ Λέοντι τῷ πᾶσι, Αυγεσίνῳ, καὶ τῆς
 ἄλλων· ἀκόμῃ καὶ τῆς πατριαρχικῶν τῆς τεταρτῆς, ἔτι ἐκτῆς Συνό-
 δου, ἀναθεμα·

Ἀκούεις, ὅτι εἶναι ἀνάθεμα ὅποιος δὲν δέχεται τὰ λόγια
 τῶν Αυγεσίνων; Κάμει τὸ λοιπὸν νὰ δέχῃς αἰς τὸ μέλλον τὸν
 Αυγεσῖνον δι' ἅγιον καὶ διδασκαλον, ἔχοντας ἐκείνος εἰς τὴν
 ἐκκλησίαν τῆς Θεῆς μεγάλῃ φήμῃ καὶ δόξαν. Ἐγνώρισες,
 ὅτι συμφωνῶσιν εἰς ὅλα μὲν τὰς ἀναθλικὰς οἱ δυτικοὶ ἅγιοι,
 ἐπειδὴ τὸ αὐτὸ πνεῦμα ἐμίλησεν εἰς αὐτούς. Ἐπὶ τὸ πνεῦμα
 τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται, δίδεται, πέμπεται, ὑποσέλλεται,
 πορευαίεται, ἐβγαίνει, ἐξέρχεται, ἀναβλύζει, πηγάζει, πνέσκει
 ἀπὸ τὸν υἱόν· τὰ ὅποια ὅλα σημαίνουσιν, ὅτι ἐκπορεύεται αἰω-
 νίως ἀπὸ τοῦ πατέρα καὶ τὸν υἱόν. Καὶ πῶς οἱ δυτικοὶ ἅγιοι
 φανερώτερον ὡς τὰς ἀναθλικὰς φωνάζουσι καὶ λέγουσιν, ὅτι
 τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται καὶ ἀπὸ τῶν δύο· καὶ δὲν δια-
 φέρουσιν ἀνάμεσά της; ἀλλὰ συμφωνῶσι καλωπᾶσαι καὶ θεό-
 ταῖσαι, καὶ δὲν ἔμπορῃς νὰ τῆς ἀπηλογιάσῃς, ἐπεὶ δὴ φανερὰ
 φωνάζουσιν οἱ Σύνδοδοι. Ὅποιος δὲν δέχεται τὰ λόγια τῶν, ὡς
 εἶναι ἀνάθεμα. πόθεν ἔχετε λοιπόν ἐσεῖς νὰ δείξετε τὸ πνεῦμα
 τὸ ἅγιον ἐκ μόνου τῷ πατρὶ, ἂν ὅλοι οἱ διδασκαλοὶ φωνάζουσι
 καὶ ἐκ τῶν υἱῶν, καὶ τὰ λοιπὰ, δεῖ νὰ μὴν τὰ ξαναλέγω;
 Πιστεύετε λοιπὸν τῆς διδασκάλων τέτων, καὶ ἀκούετε τὴν
 καλὴν μας συμβουλίαν.

Ἀλλ' ἀφ' οὗ ἐπεσφάραμεν τὰ λόγια τῆς ἁγίων διδασκά-
 λων τῆς ἐκκλησίας, μᾶς φαίνεται ὡρέπον νὰ σμίξωμεν καὶ ἀπὸ
 τὸ

τὸ Δικόνμας ὀλίγον τίποτε , ἀπὸ ὅσα ἠκέσαμεν ὑπὸ πολλοὺς ; καὶ πολυλογιάζοντας τὴν ὑπόθεσιν τέτλη δέξκαμεν . ὑπὸ τὰ ὁποῖα καταπεισμένοι ὑποτακτικάμεν τέτης τῆς ἀγίας Κυριότη . λοιπὸν ἀκέσετε καὶ ἐσεῖς .

Ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον νὰ κρούζεται πνεῦμα ἡμεῖς , τὸ λέγει ὁ αὐτὸς ὁ Χριστὸς , κρούοντάς το πνεῦμα ἀληθείας , καὶ αὐτὸς ἔστι ἡ ἀλήθεια . λέγει το καὶ ὁ ἅγιος Παῦλος εἰς πολλοὺς τόπους . ὡς ἂν ὅτε λέγει . Ἰσαίην ὁ Θεὸς εἰς τὰς καρδίας σας τὸ πνεῦμα τῆς ἡμεῖς τε . Καὶ ὁ ὅποιος δὲν ἔχει τὸ πνεῦμα τῆς Χριστοῦ , δὲν ἔστι Δικός τε .

Αδελφοί , τὸς ὁ λόγος μοναχὰ σώνει νὰ δείξη τὴν ἀλήθειαν . Διατὶ τὸ νὰ λέγεται πνεῦμα ἡμεῖς , ἄλλο δὲν σημαίνει ὡς ὅτι ἐκπορεύεται ὑπὸ τὸν ἡόν . Διότι ἐκείνο ὅπῃ λέγεσιν τινὲς φάγοντας τὴν ἀλήθειαν , πῶς τὸ νὰ λέγεται πνεῦμα ἡμεῖς σημαίνει τὴν μίαν φύσιν ἢ πρὸς ὅσων , εἶναι κλωστή ἀράχνης . ἐπειδὴ ἂν ἦτον καλὴ ἐξήγησις , ἐμπορεύμεν ὁμοίως νὰ εἰπῶμεν , ὅτι καὶ ὁ ἡὸς ἔστι τῆς πνεύματος , καὶ ὁ πατέρας τῆς ἡμεῖς ὁ τῆς πνεύματος . ἀλλὰ τὸ δὲν θέλεις τὸ εἶναι πῶς . λέπεται τὸ λοιπὸν , ὅτι ἄλλο νὰ μὴν σημαίη ὡς ὅτι τὸ πνεῦμα ὁπῶς ἐκπορεύεται , νὰ ἔστι τῆς ἐκπορεύοντος . δεῖτε εἰδὲ ἄλλο βολαὶ νὰ λογιώσης .

Εἴτι , τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἢ ὑπὸ τὸν πατέρα μόνον ἐκπορεύεται , ἢ ὅχι ἀπὸ τὸν πατέρα μόνον . ὁ δὲν ἐμπορεύει ἀπὸ τὰ δύο τῶν νὰ φύγῃς . ἀλλὰ δὲν ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν πατέρα μόνον , λοιπὸν ἐκπορεύεται καὶ ἀπὸ τὸν ἡόν . Καὶ νὰ μὴν ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν πατέρα μόνον , ἀπόδειξις , ὅτι εἰδὲ ἡ θεία γραφή , εἰδὲ κανεὶς διδάσκαλος δέσκειται νὰ τὸ εἰπῶν . Καὶ πρῶτον ὡς κανεὶς ἅγιος δὲν εἰπῶν , μὴ τολμήσῃ τινὰς νὰ τὸ εἰπῇ .

Εἴτι , τὸ ἐκπορεύειν εἰς τὸν πατέρα ἔστι φυσικὴ ἐνέργεια , ὅχι ἡ ψυχὴ καὶ ἄμεσος , ἀλλὰ δεῖ μέσος τῆς ψυχῆς , ἢ ὁποῖα εἶναι τὸ γεννᾶν καὶ ἡ γέννησις , καθὼς ἀποδείχθηκεν . λοιπὸν ἀνάγκη εἶναι , ὅτι καὶ ὁ ἡὸς νὰ ἔχη τούτην τὴν ἐνέργειαν ,

γιαυ, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον νὰ ἐκπορεύεται διὰ τῆς ὑἱᾶς.

Εἴτι ὅλοι κοινὰ οἱ διδασκαλοὶ ὁμολογῶσιν, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον προέρχεται ἀπὸ τὸν υἱόν· ἂν προέρχεται ἀπὸ τὸν υἱόν, βέβαια προέρχεται φυσικὰ. Διατὶ εἰς τὸν Θεὸν τίποτε δὲν εἶναι ἀφύσικον, ὥστε ἀπ' ἐξωθεν κερσεμλύνει· ὁ εἶδον τῶν πλάσμάτων εἶναι νὰ γίνονται ἀπὸ τὸν Θεὸν ὄχι φυσικὰ. λοιπὸν ἂν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον προέρχεται φυσικὰ ἀπὸ τὸν υἱόν, καὶ εἰς τὸν Θεὸν ἡ προόδος προσώπῃ ἀπὸ προσώπου εἰς δύο ῥόπους ἐμπορεῖ νὰ εἶναι, ἢ γεννῶντας, ἢ ἐκπορεύοντας· καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον δὲν προέρχεται ἀπὸ τὸν υἱόν καὶ γέννησιν, διὰτὶ ἡ θύγα ἔσται ἕως τῆς ὑἱᾶς· προέρχεται λοιπὸν καὶ ἐκπόρουσιν· τόσον ὅτι ἡ προόδος τῆς πνύματος καὶ ἀπὸ τὸν υἱόν, εἶναι ἐκπόρουσις ἀπὸ τὸν υἱόν.

Εἴτι ὅλοι οἱ διδασκαλοὶ φωνάζουσιν ἀνατολικοὶ καὶ δυτικοί, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι ἀπὸ τῆς ἐσίας τῆς πατρὸς καὶ τῆς ὑἱᾶς. ἀλλὰ εἰς τὴν ἁγίαν τριάδα ἐκείνη ὅπως ἐβγαίνει ἀπὸ τῆς ἐσίας τινὸς προσώπῃ, ἐβγαίνει καὶ ἀπ' ἐκείνου τὸ προσώπον· λοιπὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὅπως εἶναι ἀπὸ τῆς ἐσίας τῆς ὑἱᾶς καὶ τῆς ἀγίας, εἶναι καὶ ἀπὸ τὸ προσώπον τῆς ὑἱᾶς.

Καὶ ἂν τις ἀποκοτίσῃ νὰ εἰπῇ, ὅτι τὰς λέγονται διὰ νὰ διαχθῇ ὅτι μία φύσις εἶναι τῆς ὑἱᾶς καὶ τῆς πνύματος· καὶ ὅτι τὸ πνεῦμα ἔχει τὴν ὅμοιαν ἐσίαν, ὅπως ἔχει ὁ πατήρ καὶ ὁ υἱός. τὰς καθὼς εἶναι ἀληθινόν, ἐτὶ καμνὴ δι' ἐμᾶς. Διατὶ εἰς τῶν τὸν τρόπον τὸ πνεῦμα εἶναι ὁμοῦσιον μὲ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν, εἰς ὅσον ἐκπορεύεται ἀπὸ τῆς ἐσίας των καὶ ἀπὸ τὰς προσώπῃ των. Διότι ἂν καθὼς αὐτοὶ λέγουσιν, τὰς σημαίνει μόνον τὴν ἐνότητά τῆς φύσεως, ἔωρεπε νὰ λέγεται καὶ ὁ πατέρας ἀπὸ τῆς ἐσίας τῆς ὑἱᾶς καὶ τῆς πνύματος, καὶ ὁ υἱός ἀπὸ τῆς ἐσίας τῆς πνύματος. ἀλλὰ τὰς κανεὶς δὲν ἐβόλησεν ὡς τὴν ὕψαν, ἢ θέλει βολήσῃ νὰ τὸ εἰπῇ, ἂν θέλῃ νὰ ἔχῃ ὄνομα καὶ γνώμην χριστιανῶν.

Εἴτι καὶ τὸν μέγα Βασίλειον, καὶ πολλοτάτους ἀγίους ὁ υἱός λέγει εἰκόνα τῆς πατρὸς, καὶ τὸ πνεῦμα εἰκόνα τῆς ὑἱᾶς· ὁ υἱός ἐέργειαι

ἐνέργεια τῷ πατρὶ, τὸ πνεῦμα ἐνέργεια τῷ υἱῷ· ὁ υἱὸς λόγος
τῷ πατρὶ, τὸ πνεῦμα μίλημα τῷ υἱῷ· ὁ υἱὸς μυροδία τῷ
πατρὶ, τὸ πνεῦμα μυροδία τῷ υἱῷ. ἀλλὰ τὰ ὀνόματά ἐκείνα
ὅλα τὰ ἔχει ὁ υἱός, εἰς ὅσον εἶπ' ἀπὸ τὸν πατέρα· λοιπὸν καὶ
τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔχει τὰ ὅμοια ὀνόματά, εἰς ὅσον εἶναι ἀπὸ
τὸν υἱόν.

Εἴτι ἂν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον δὲν ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν υἱόν,
δὲν ἦθ' ἔην εἷσαι διαφορὴν πρὸς τὸν υἱόν. ἀλλὰ τὸ
καὶ νὰ τὸ εἰπῇς μόνον εἶπ' ἄρ' ἔστιν, διὰτὶ ἡ τριάς αὐτὴ ἡ
Δυσάδα. τὸ λοιπὸν εἶπ' ἀπὸ τὸν υἱόν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, διὰ
νὰ ἔχη πρὸς ἐκείνον πρὸς τὴν διαφορὰν.

Εἴτι λέγει τῷ μαθητῶν τε ὁ Χρῆστος· Ὅταν ἔλθῃ ὁ πα-
ράκλητος, τὸν ὁποῖον ἐγὼ σᾶς θέλω πέμψαι· καὶ, ἂν ἐγὼ
ὑπάγω, σᾶς θέλω τὸν πέμψαι. Διατὶ τὸ νὰ πέμπεται εἰς
τὰ θεῖα πρὸς τὸ σημαίνει ἀρχὴν τὴν πέμποντα. Ἐπὶ τὸ μύ-
στηρ' ὁ Χρυσόστομος λέγοντας τῷ ἀρειανῶν, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐκα-
ταλάμβαναν, πῶς ἐμπορεῖ νὰ εἶπ' μιᾶς φύσεως ὁ πέμπων καὶ
ὁ πεμπόμενος, εἰς τὴν τριαδικὴν ἐνάτην ὁμιλίαν τῷ Ευαγγελί-
στῃ καὶ Ἰωάννῃ· Πάλιν μιᾶς διὰ τὰ πρᾶγματα τῷ θεῷ,
ὡσάν νὰ ἦσαν πρᾶγματα αἰθεράτων· καὶ δὲν νοῶς, ὅτι
τὰ ὅλα δὲν ἐποθέκασιν δι' ἄλλο, ὡς δὲ νὰ γνωρίσωμεν
τὴν ἀρχὴν, καὶ νὰ μὴ πίσωμεν εἰς τὴν ἀρεσιν τῷ Σαβελλίῳ.
Τὸ λοιπὸν ἐπειδὴ τὸ πνεῦμα πέμπεται ἀπὸ τὸν υἱόν, ἔχει
τὸ εἶπ' ἀπὸ τὸν υἱόν.

Εἴτι τὸ πρᾶγμα ὅπερ ἔχει τινὰς φυσικά, καὶ εἶπ' πρᾶγμα
τε, εἶναι ἀπ' ἐκείνον, εἰς ὅσον λέγεται πρᾶγμα τε. ἀλλὰ τὸ
πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶπ' πνεῦμα τῷ υἱῷ, Ἐπὶ τὸ φυσικά, ἐπειδὴ
δὲν εἶναι πνεῦμα τε ὡς φύσιν, ἢ ὡς δέον τε. λοιπὸν τὸ
πνεῦμα τὸ ἅγιον, εἰς ὅσον πνεῦμα ἅγιον, ἡγοῦνται εἶναι πρὸς
τὸν υἱόν ἀγίας τριάδος, εἶναι ἀπὸ τὸν υἱόν.

Εἴτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀναφέρεται εἰς ἄλλον, διὰτὶ λέ-
γεται πνεῦμα πατὴρ, καὶ πνεῦμα υἱός· καὶ ἀναφέρεται ὡς
πνεῦμα πρὸς τὸν πνέοντα ἢ ἐκπορεύοντα. ἀλλὰ πνέοντες εἶναι

ἸΘ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ἉΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ.

ὁ πατήρ καὶ ὁ υἱός. τὸ λοιπὸν εἶναι πνεῦμα πατρὸς καὶ υἱῆς, ὡς ἀν-
ωνόντων τῷ δύο καὶ ἐκπορεύοντων.

Εἴτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον λαμβάνει ἀπὸ τὸν υἱόν· διὰ τὸ ὁ
Χριστὸς λέγει, ὅτι θέλει πάρεξ ἀπὸ τὸ δικόν μου. ἀλλὰ τὸ
πνεῦμα ὅπως λαμβάνει, εἶναι ἡ ἐσία τε· διὰ τὸ εἶναι ἄλλο
πνεῦμα ἡ ἐσία τε, καὶ ἄλλο τὸ πνεῦμα ὅπως λαμβάνει,
ἐπεὶ δὴ ἡθ' ἔγεν ἕστα ὅχι ἀπλὸν, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὄντας
θεὸς εἶναι ἀπλότατον. ἔχει λοιπὸν τὴν ἐσίαν τε καὶ τὸ εἶναι
τε ἀκόμῃ ἀπὸ τὸν υἱόν.

Εἶναι καὶ ἄλλαις πολλαῖς μέρτυσι τῆς θείας γραφῆς,
ὡς ἀν τὸ· Τὸν ὅποιον ἐγὼ σὰς θέλω πέμψαι ἀπὸ τὸν πατέρα·
καὶ τὸ· θέλει λάβει ἀπὸ ἐμεῦ, καὶ θέλει σὰς αἰσφέρει· καὶ
τὸ, ὅσα θέλει ἀκούει, θέλει εἰπεῖ· καὶ τὸ, θέλω πέμψαι
τὸ πνεῦμα τὸ ἐδικόν μου καὶ τὸ πατρὸς μου, εἰς τὸ ὅποιον θέ-
λετε σφραγισθῆ· καὶ ἄλλα ὅμοια, μέρες ἀπὸ τὰ ὅποια ἔξε-
καθαρίσαμεν εἰς πλάτος, μέρες ἀφῆκαμεν διὰ κοινολογίαν.

Σῶνσι τὰ ὅπως ἐπαμὲν διὰ νὰ δεχθῇ ἡ ἀλήθεια τῇ
λόγῃ τῆς, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν πα-
τέρα καὶ τὸν υἱόν, ἀφῶντας ὡς μέρες ἄλλα πολλὰ, ὅπως
ἐμπορεῖ τις νὰ ἀναφέρῃ εἰς βεβαίωσιν. Ὅμως ἐπειδὴ πρὸς
φέρουσι κάποιαι γνώμαις ἐναντίας ἐναντίον εἰς ἐκείνας ὅπως κερ-
τῶσι τέτλι τὴν ἀλήθειαν, θέλομεν ἀποκριθῇ καὶ εἰς τῆς
καὶ τὴν διδάμιν μας, λύοντες ταῖς παρεπλοκαῖς των καὶ τὴν
ἐξήγησιν τῆς διδασκαλίας.

Πρῶτον λέγουσι· πῶς λέγουσιν ὁ Χριστὸς· τὸ πνεῦμα τῆς
ἀληθείας, ὃ ὡς τὸ πατρὸς ἐκπορεύεται· δὲν εἶπεν, ὅτι
ἐκπορεύεται καὶ ἀπὸ τὸν ἑαυτόντε; ἀλλ' εἰδὲ ἀρνήθηκε τὸν
ἑαυτὸν τε λέγοντι ἡμεῖς, καθὼς ἔκαμε καὶ εἰς ἄλλαις τόποις.
ὅτι εἰ ἡ- καὶ εἰ ἡθ' ἔγεν ἀκόμῃ τὸ ἀρνηθῇ, δὲν ἔσωνε διὰ νὰ ἔχουν τὴν
θελε τὸ τὴν εἰδῶσιν τοῖς. διὰ τὸ αὐτὸς τε ὁ Χριστὸς λέγει, ὅτι τὴν
ἀρνηθῇ ἐ- ἡμέραν ἐκείνην καὶ τὴν ἄραν δὲν τὴν ἡξάρα τις, εἰδὲ οἱ
γρυκᾶτον ἄγγελοι, εἰδὲ ὁ υἱός, ὡς μόνον ὁ πατέρας. καὶ εἰς ἄλ-
πῶς δὲν λον τόπων λέγει· ἡ διδασκαλία μου δὲν εἶναι δική μου, ἀλ-

λα

λά τῷ πατρὶ ὅπῃ μὲ ἐπεμψεν. Καὶ πάλιν · Οὐδένας γνω-
εἶζει τὸν υἱόν, ὡς αὐτὸν ὁ πατήρ. Καὶ ὁμοῦς μὲ πᾶ-
σα δικαίον ἡμῖς πιστεύοντες τὸ ἐναντίον, ὅτι ὁ Χρὶστὸς ἡξά-
ρει τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ τὴν ὥραν τόσον καλά, ὥσταν καὶ αἰτία.
ὁ πατήρ. Καὶ ὅτι ἡ διδασκαλία τε εἶναι δική τε. Ἀν
ἡμῖς τὸ λοιπὸν κάμνομεν καλὰ πιστεύοντας τὸ ἐναντίον εἰς ἐναντίον
ἐκεῖνα ὅπῃ ἀρνήθηκεν, διὰ τὸ δὲν ἔχομεν εἰδῶν καὶ πιστεύοντες λίγα ὅ-
σον εἰς τὸ

ἔτι λογιάζουσιν, ὅτι λίγοντες καὶ ἐκπορεύεται τὸ πνεῦμα τῶν ὁ-
τῶν ἀγίων ὑπὸ τῶν δύο, ἢ τὰ δύο πρὸς ὅσα γίνονται ἕνα διὰ τὴν μιλήμα-
τι μίαν ἀρχὴν · ἢ ἂν μέντοι δύο πρὸς ὅσα, ἢ δύο ἀρχαίς, ὅς, ὅχι
πρὸς ὅσα τόσον ἄτοπον, ὥσταν τὸ πρῶτον.

Πρὸς τὸ λέγομεν, ὅτι ἂν ἡμεῖς ἐβάνομεν τὸ ἐκπορεύειν εἰς ἐννοιαν.
ὁ πατήρ καὶ ὁ υἱὸς καὶ ὁ πνεῦμα καὶ ὁ πατήρ, τότε ἦν ἀπολεθῶν
τὸ ἄτοπον, ὅτι ὁ πατήρ καὶ ὁ υἱὸς καὶ ὁ πνεῦμα ἕνα πρὸς ὅσα-
πον, ἔχοντας καὶ οἱ δύο τὸ ἐκπορεύειν, ὅπῃ καὶ ἄσινει πατέρα
τὸν πατέρα. ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ πατήρ ἐστὶ πατήρ ὅτι γεννᾷ
ὅχι ὅτι ἐκπορεύει. ὁ ἐκπορεύει ὥσταν πρὸς ὅσα καὶ ἄσινει
ὑπὸ τῶν πατέρων τῶν ἀνάγκη εἶναι, ὅτι ἂν ὁ υἱὸς ἔχη καὶ ὑ-
πὸ τῶν ἐκπορέων, μὲ τὸ ὅσα δὲν γίνονται ὁ πατήρ καὶ ὁ υἱὸς
καὶ ὁ πνεῦμα ἕνα πρὸς ὅσα καὶ τὸν πατέρα; Διατὶ καὶ αὐτὸς ὁ υἱὸς
ἔχοντας καὶ αὐτὸς, ὅτι τὸ πνεῦμα καὶ λέγεται τῷ υἱῷ, καὶ ὡς
λέγεται καὶ τῷ πατρὶ. ὁ καὶ πάλιν καὶ αὐτὸς τὸ πνεῦμα,
καὶ ὡς τὸ πνεῦμα καὶ ὁ πατήρ. ὁμοῦς διὰ τὸ ὅτι ὁ υἱὸς δὲν
γίνεται πατήρ, διὰ τὸ καὶ εἶναι τὸ πνεῦμα τῷ πατρὶ, καὶ
τὸ καὶ πνεῦμα ὑπὸ τὸν πατέρα δὲν κάμνει τὸν πατέρα
πατέρα. ἔτι πρὸς ὅσα καὶ τὸ πνεῦμα μὲ τὸν πατέρα,
δὲν γίνονται ἕνα πρὸς ὅσα καὶ τὸν πατέρα, διότι τὸ ἐκπορεύειν
δὲν κάμνει τὸν πατέρα πατέρα. Τόσον ὅτι ἂν δὲν ἀποδείξῃς
πρῶτον, ὅτι τὸ ἐκπορεύειν καὶ ἄσινει τὸν πατέρα πατέρα, δὲν
θέλεις ἀποδείξῃς ποτὲ, ὅτι ὁ υἱὸς καὶ γίνονται ἕνα πρὸς ὅσα
μὲ τὸν πατέρα. Καὶ ἂν σὺ φαίνεται θαυμαστὸν, ὅτι δύο
πρὸς ὅσα καὶ εἶναι μία ἀρχή, καὶ καὶ μὴν γίνονται ἕνα πρὸς

σωπον • μεγαλήτερον θαῦμα εἶναι, ὅτι τὰ ῥεῖα πρὸς ὧπα
νὰ εἶναι μία ἀρχὴ τῶ κόσμου, καὶ νὰ μὴ γίνωνται ἕνα πρὸς-
σωπον.

Ἀπὸ τῶ μᾶς κατηγορεῖσιν, ὅτι βασιμον δύο ἀρχαῖς, λέ-
γουσας, πῶς ὅσοι κάμνουν τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν ἀρχὴν τῆ
πνύματος, δὲν ἐμποροῦν νὰ φύγουν τῶς δύο ἀρχαῖς. ἀλλὰ
πρὸς τὸν μὲν οἱ λατῖνοι, τὲς ὁποῖας αὐτοὶ κατηγορεῖσι, δὲν ἔπο-
κοῦσι νὰ εἰποῦν δύο ἀρχαῖς; ἢ πρὸς τὴν καὶ δευτέραν ἀρχὴν,
ἢ μίαν κατωμνῆκεν ὑπὸ δύο, μάλιστα ἐκείνης ἐπεὶ ἔχουσι τέ-
τοιαν γνώμην τοῖς αἰαθεματίζουσι. Καὶ ἂν τοὺς ἐρωτήσης, ἂν
κρατῶσι καὶ τὸν υἱὸν ἀρχὴν τῆ ἀγίας πνύματος; λέγουσι, ναί.
καὶ ἂν κρατῶσι καὶ τὸν πατέρα ἀρχὴν; ναί. ἀλλ' ἂν εἰπῇς,
δύο λοιπὸν ἀρχαῖς βάνει τῇ ἀγίᾳ πνύματος; ἀρνοῦνται, καὶ
λέγουσιν, ἐστὶ τὸ φέρεται τῶ, ἀλλ' ἐμᾶς εἰς κανένα ῥῶπον δὲν
δεχόμεθα τὰ δύο.

Καὶ οἱ ῥωμαῖοι λέγοντας μετὰ τὸν Γρηγόριον ὃ Θεολόγον δεῖ
τὸν υἱὸν, ἢ ἐκ τῆ ἀρχῆς ἀρχὴν, δύο ἀρχαῖς γενηθῆναι; καὶ θεὸν
ἐκ θεῶ, δύο θεοὺς νοῦσιν; ὅχι. ἀλλὰ καὶ ὁ ἅγιος διδάσκα-
λος Αυγουστίνος λέγει. Ὁ πατέρας ὁ υἱὸς δὲν εἶναι δύο ἀρ-
χαῖς τῆ ἀγίας πνύματος, ἀλλὰ μία καὶ οἱ δύο. καὶ δὲν ἐκ-
πορεύουσι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἰς ὅσον εἶναι δύο, ἐπεὶ ὡς ἂν δύο
εἶναι ἀρχαῖς τῆ ἀγίας πνύματος, καθὼς ἐπεὶ τῶ κόσμῳ εἶναι ῥεῖς
ἀρχαῖς ὁ πατέρας καὶ ὁ υἱὸς καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα, ἀλλὰ μία
ἀρχὴ εἶναι ἡ ἀγία ῥεῖς, ὁ Θεός. Ἐπὶ τῇ λέγει μὲν, πῶς δεῖται
μία μοναχὴ δύναμις εἶναι ὡς τὸν θεόν, μετὰ τὴν ὁποῖαν κτίσει,
ἐπεὶ δὲ μία μοναχὴ εἶναι καὶ τῇ ῥεῖων ἡ θεότης ὑπὸ τὴν ὁποῖαν
κρέμεται ἡ μία δύναμις, δεῖται μὲν δὲ τὸν ὁμολογῶμεν, ὅτι
ἕνας θεὸς εἶναι, καὶ ἕνας πλάσης, καὶ ὅχι ῥεῖς. τῶ πρέπει
λοιπὸν νὰ ἔχουσι δι' ὁποῖαισιν, ὅσοι ὁπορεῖσιν δεῖται τὴν ἐκπό-
ρευσιν τῆ πνύματος ὑπὸ τῇ πατέρα καὶ τὸν υἱόν. Ὅτι δεῖται νὰ
προβάλλῃ ὁ πατέρας ὁ υἱὸς μετὰ μίαν καὶ τὴν ὁμοίαν δύνα-
μιν τὸ ἅγιον πνεῦμα, καὶ ὁ υἱὸς νὰ τὸ ἔχη λαμβάνοντάς ὑπὸ
τὸν πατέρα τὴν δύναμιν τέτην, δεῖται τῶ καθολικὰ καὶ ἀλη-
θινὰ

Θινά εἶναι καὶ οἱ δύο μία ἀρχὴ ἢ ἐκπορεύσεως τῆ ἀγίᾳ πνύ-
ματος . Οὐδὲν εἶναι φανερόν , πῶς ἔσσι μᾶς κατηγορεῖσι διὰ
ταῖς δύο ἀρχαῖς , δὲν λέγουσι πᾶν ὅτι νὰ ἔχη σύστασιν .

Ἀλλὰ λέγουσιν , ἡ τέλει ἐκπορεύει ὁ πατέρας , καὶ δὲν
κάνει ἕξιν νὰ ἐκπορεύῃ καὶ ὁ υἱός . ἡ ἀν εἶναι ἀναγκάων νὰ
ἐκπορεύῃ ὁ υἱός , δὲν ἐκπορεύει τέλει ὁ πατέρας .

Ἀς ἐρωτήσωμεν καὶ ἡμεῖς ἐκείνους ὅπῃ φέρουσι τὰς λογαι-
σμούς . ἂν ὁ πατέρας εἶναι τέλειος πλάσις τῷ κόσμῳ , ἢ ὄχι .
ἂν εἶναι τέλειος , διὰτὶ κτίζει τὸν κόσμον ὁ υἱός , καὶ τὸ πνεῦμα
τὸ ἅγιον ; ἂν δὲν εἶναι τέλειος , καὶ διὰ τῶ συντρέχει ὁ υἱός καὶ
τὸ πνεῦμα , ὡς μετέσχεσιν τὰ λόγια τες . λέγω τὸ λοιπόν ,
ὅτι ὁ πατέρας τέλει ἐνεργήσεν κἀκνοῦτας τὸν κόσμον , καὶ ἡ
ἐνεργεία τῆ πατρὸς εἶναι ἡ ὁμοία τῆ υἱῆ καὶ τῆ ἀγίᾳ πνύ-
ματος . ὁ δὲν ἐνεργᾷ κατ' ἑαυτὸν τε ὁ πατέρας , κατ' ἑω-
τόν τε ὁ υἱός καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον . Διατὶ ἂν ἦτον τῶ , τότε
ἦδ' ἔχει τόπον τῶ τα κοινὰ καὶ ζήτημα . ἔτι λέ-
γω , πῶς τέλει καὶ ἑαυτέλει ἐκπορεύει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον
ὁ πατέρας , ἀλλὰ μὲ τῶ ὁμοίαν ἐκπορεύσιν τὸ ἐκπορεύει καὶ
ὁ υἱός , ὅχι μὲ ἄλλην καὶ ἄλλην , ἡδὲ μὲ ἄλλον καὶ ἄλλον ὅ-
πον , ἐδὲ ἄλλον κατὰ ὁ πατέρας ὁ ἄλλον ὁ υἱός , ἀλλ' ἀν-
τάμα μία εἶναι ὁ δὲν τῆς δύο ἡ ἐκπόρευσις , ἐκπορεύονται καὶ
οἱ δύο μὲ μίαν μοναχὴν διῶσιν .

Προβάλλουσιν ἀκόμη ἄνω καὶ κάτω τὸν λόγον τῆ ἀγίᾳ
Ἰωάννης τῆ Δαμασκηνῶ , ὡς ἀν λογαριασμόν ἀνίκητον , βεβαιώ-
νοντας ὁ μακάριος ἐκεῖνος . Οὔτι δὲν λέγομεν τὸ πνεῦμα ἐκ
τῆ υἱῆ . Δὲν ἀνέμεθα νὰ τὸ εἶπεν ὁ ἅγιος , ἀλλ' ἐδὲ μᾶς
δίδει καμίας πείραξιν . Δὲν λέγει ὁ διδάσκαλος ἐκεῖνος , ὅτι
τὸ πνεῦμα δὲν εἶναι ὑπὸ τὸν υἱόν , ἀλλὰ ὅτι δὲν λέγεται ὑπὸ
τὸν υἱόν . καὶ τῶ διὰ τῆς ἀρετικῆς . λέγει αὐτός τε ἄλλο
παρόμοιον εἰς τὸ ἐβδόμητον ἐβδόμον Κεφάλαιον . Χριστό-
τον δὲν λέγομεν τῶ ἁγίαν παρθένον . Καὶ εἰς ἄλλον τόπον
λέγει . Διὰ τῶ τῶ ἁγίαν παρθένον τῶ κράζομεν Θεοτό-
τον , διὰτὶ ἐγέννησε καθολικὰ ὁ ἀληθινὰ τὸ θεόν ὅπῃ ἔλαβε
σάρκα

σαρκα ἀπ' αὐτῶν· καὶ ἑξέρομην, ὅτι εἶναι Χριστοτόκος, ὁ καὶ ἐγέννησε τὸν Χριστόν· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ ἄθεος Νεσόριος ἐμετα-
χειρίσθηκε τῷ τῷ φωνῇ δὲ νὰ δείξῃ, ὅτι ἡ παρθένος
δὲν ἐγέννησε Θεόν, ἀλλ' ἐνα ἄνθρωπον ὡσανὺς τοῖς ἄλλοις ὅπως
ἐκράχθη Χριστός, δὲ τὸ ἐμῶς τῷ κρείσσονι ὅχι Χρι-
στοτόκον, ἀλλὰ Θεοτόκον, δίδοντάς της τὸ μεγαλῆτερον ὄνο-
μα. βλέπεις, ὅτι γνωρίζει τῷ ἁγίαν παρθένον δὲ Χριστο-
τόκον, ἀμὴ δὲν τῆς δίδει τὸ τὸ ὄνομα, ὅχι δὲ νὰ μὴ εἶναι
Χριστοτόκος, ἀλλὰ ὁ καὶ δὲν τῷ κρείσσονι μὲ τέτοιον ὄνομα.
Διότι εἰς τὰ πράγματα τὰ κόσμῳ κάποια δὲν εἶναι, καὶ λέ-
γουται· Κάποια εἶναι, καὶ δὲν λέγονται· Κάποια ἔτε εἶναι, ἔτε
λέγονται· Κάποια καὶ εἶναι, καὶ λέγονται. λοιπὸν καθὼς λέγει
ἐδὼ φανερότατα, δι' ὄνομα τὸ Νεσόριος καὶ ἡ ὁμοψίτων τε
δὲν κρείσσονι τῷ παναγίαν Χριστοτόκον, καλὰ καὶ νὰ εἶναι
Χριστοτόκος. ἔτι καὶ δὲ τὸν Εὐνόμιον, ὁ ὁποῖος ἔλεγεν, ὅτι
ὑπὸ τὸν υἱὸν μόνον εἶναι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, λέγει ὁ Δαμα-
σκηνός· ἐκ τῶ υἱὸς τὸ πνεῦμα δὲν λέγομεν. Διὰ τὴν αὐτὴν
ἡ γνώμη τε, πῶς δὲν εἶναι ὑπὸ τὸν υἱόν, ἡθρην εἰπὼι δὲ τὸ
πνεῦμα ἐκείνο ὡς εἶπε δὲ τὸν υἱόν· Ὅτι τὸ υἱὸν ἔτε λέγο-
μεν νὰ εἶναι τὸ πνεῦμα, ἔτε ὑπὸ τὸ πνεῦμα. Εἴπω δὲ
τὸ εἰς τῷ γλῶσσαν τῷ ἑλληνικῷ ἐκείνο τὸ, ἐκ, σημα-
δύει ἀρχὴν ὅχι ἀπ' ἄλλην ἀρχὴν· οἷα ἀρχὴ δὲν εἶναι οὐδὲς
ἔτε τὸ κόσμῳ, ἔτε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Διὰ τὸ φέ-
ρεται οἱ πατέρες μιλιῶντας δὲ τὸν υἱὸν νὰ εἰπῶσιν, ἐκ τῶ υἱὸς,
δὲ νὰ μὴ λογίσῃ τινὰς ὅτι δὲν εἶναι ἀρχὴ ἀπ' ἀρχῆς· ἀλλὰ
μεταχειρίζονται περὶ αὐτῶν τῷ δὲ, δὲ τὸ σημαδύει τάξιν
τῶ πατρὸς δὲ τῶ υἱὸς. Ὅθεν καὶ ὁ μακάριος τῶς διδάσκα-
λος μεταχειρίζεται τῷ λέξιν, δὲ τῶ υἱὸς, ἐλπίσας περὶ
τῷ τάξιν, καὶ δίδοντάς τῶ πατρὸς τὸ, ἐκ, δὲ νὰ γνωρί-
ζωμεν μίαν ἀρχὴν ἀναρχὸν τῆς θεότητος καὶ τῶ πλάσμάτων,
τὸν πατέρα.

Εἴπω δὲ τὸ περὶ φέρουσι τὸν λόγον τῶ ἁγίῳ Διονυσίῳ τῶ
ἀρεοπαγίτῃ· Ὅτι μόνος ὁ πατέρας εἶναι πηγὴ τῶ φερσίς θεό-
τητος.

τῆς. Καὶ καυχουῖται λέγοντας, πῶς εἶναι βολετόν νὰ δειχθῇ ὁ υἱὸς πηγὴ τῆ ἀγίας πνύματος, ἂν λέγῃ ὁ ἅγιος, ὅτι μόνος ὁ πατέρας εἶναι πηγὴ;

Ἀλλὰ εἰς τὸ αὖς ψέξου περὶ τὰς διδασκάλας τῆ ἐκκλησίας, Ἀθανάσιον καὶ Βασίλειον, οἱ ὁποῖοι φανερὰ λέγουσι καὶ τὸν υἱὸν πηγὴν τῆ ἀγίας πνύματος. ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος εἰς τὸ βιβλίον καὶ ἀρειανῶν ἐξηγῶντας ἐκείνῳ τῇ ψαλμῷ· ὅτι πρὸς τοὺς πηγὴ ζωῆς· Ἐξέρει, λέγει, δηλονότι ὁ πατέρας, ὅτι ἔχει σιμά τι τὸν υἱὸν πηγὴν τῆ ἀγίας πνύματος. Καὶ ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸ δόττερον κατ' Εὐνομίαν λέγει·

Λοιπὸν τί λέγομεν ἡμεῖς; πῶς ὁμολογῶντας καὶ τὸν πατέρα ἀγέννητον, καὶ τὸν υἱὸν γεννητόν, θελόμεν φύγει τι ἐναντίωσιν τῆ γεννητῆ καὶ τῆ ἀγεννητῆ; Ὅτι διὰ ἀγαθὸν πατέρας ἐστὶ ἀγαθὸς ὁ υἱός, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀγέννητον ὥς ἐλαμψε τὸ φῶς τὸ αἰώνιον, καὶ ἀπὸ τῆ ἀληθινῆς ζωῆς ἐβγήκεν ἡ ζωογονεῖσα πηγὴ; Ἐκ τῆ ἀπὸ τῆς καθολικῆς δυνάμει ἐφάνηκεν ἡ δυνάμις τῆ Θεοῦ.

Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἅγιος.

Πηγὴ ζωῆς εἶναι, λέγει, ὁ υἱός· Διατὶ ὁ Δαβὶδ λέγει περὶ τὸν πατέρα· Ὅτι πρὸς τοὺς πηγὴ ζωῆς. καὶ πάλιν ἄλλος περὶ τῆς, ὁ Ιερειμίας, λέγει διὰ τῆς ἑβραίας· ἀνήκασιν ἐμένα, ὅπου εἶμαι πηγὴ νεκρῶν ζωντανῶν, καὶ νεκρῶν ζωντανῶν κρέσσεται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον.

Ἀπέκει λέγομεν, ὅτι ἐδὲ ἡμεῖς κρέζομεν τὸν υἱὸν πηγὴν ἀναρχόν, ἢ νὰ ἔχῃ ἀπ' ἐαυτοῦ τι τὸ νὰ ἐστὶ πηγὴ, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ πατέρος· διὰτὶ μία πηγὴ τῆ ὑπερβολῆς θεότητος ἐστὶ ὁ πατέρας, ἐπειδὴ δὲν ἐστὶ ἀπὸ ἄλλου πηγῆς, Ἐτινὰς ἄλλος δὲν τῆ ἐδωκε τὸ νὰ εἶναι πηγὴ. Διότι ὁ πατέρας ἀπὸ ἐδὲνα ἔχει τὸ νὰ εἶναι πηγὴ, ὁ υἱὸς τὸ ἔχει ἀπὸ τοῦ πατέρος. Καὶ εἶναι ὁ πατέρας πηγὴ γεννῶντας καὶ ἐκπορεύοντας, ὁ υἱὸς εἶναι πηγὴ μόνον ἐκπορεύοντας. Διὰ τὸ ὁ πατέρας εἶναι καθόλου πηγὴ τῆ πηγάζουσης θεότητος, ἀμὴ ὁ υἱὸς τῆ πνύματος μόνον. Καὶ πάλιν ὁ πατέρας δὲν εἶναι περὶ ἓνα πρὸς ὅσον πηγὴ, περὶ ἄλλο ἀπὸ πηγῆς· ἀμὴ ὁ υἱὸς περὶ τὸν πατέρα εἶναι

ἐκ πηγῆς, ὡς πηγὴ πρὸς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Ἐῖτι καὶ τὰ
ὡσάν καὶ τ' ἄλλα τὸ νοῦμον καλὰ.

Συμμάζωμα τῶν λόγων τῶ πρώτῳ Κεφαλῇ.

ΑΠὸ τῆς τῶν λογαριασμῶν καὶ πασιμῶν ἐμῶν ἐδεχθή-
καμεν τὴν ἀλήθειαν, ἀφωύοντες ἐκείνης ὡς κρατῶσι
τὸ ἐναντίον διὰ πᾶσμα καὶ φιλονεικίαν. καὶ διὰ τὸ ξέροντες,
πῶς δὲν εἶναι ἄλλη ἐλπίδα σωτηρίας, ὡς ἡ ἐνωσις μετ'
ἀλήθειαν, καὶ τὸ νὰ ἀκολουθῇ τινὰς τῶν καλλίτερόν τε,
ὡς ἀκαλῆμεν καὶ ἐσῶς μετ' αὐτοῖς ὁμοίαν ἀγάπην νὰ ἰδῇτε ὡς
καὶ ἀλάβετε τὰ λόγια μας, μετ' αὐτοῖς τὰ ἑωσμεν ὡς ἡμεῖς.
Εἶναι καὶ ἄλλαι ὅπῃ λόγουσιν οἱ ἀντίδοκοι τῇ ἀληθείᾳ, ἀμὴ
δὲν εἶναι ἄξια νὰ τ' ἀναφέρωμεν. Καθὼς καὶ οἱ ὑπόμαχοι
τῇ ἀληθείᾳ λέγουσιν ἄλλα πεισσότερα καὶ δυνατώτερα ἀπὸ
ἐκείνα ὅπῃ αὐτοὶ θεωροῦσιν. Εἶχαμεν καὶ ἡμεῖς νὰ σμι-
ξωμεν ἄλλα πολλὰ καὶ ἀναγκῶς εἰς βεβῶσιν τῆς ἀληθείας,
καὶ νὰ διαρρήξωμεν ὅσα τῶν φαίνεται νὰ φέρουσιν ἄτοπα ἐναν-
τίον μας. ὅμως τῆτα λογιάζομεν νὰ σώνωσιν, μόνον τινὰς νὰ
μὴ θέλῃ νὰ πολεμῇ εὐκαρῶς, καὶ νὰ φιλονεικῇ μετ' αὐτῶν
ἀληθείαν.

Ἰδὲ τὸ λοιπὸν ἐφανερώθηκεν ὡς ἀποδείχθηκεν καὶ τῇ διῶ-
μίν μας καθάρετα ὡς φανερά, ὅτι τὸ πανάγιον πνεῦμα ὅπῃ
λαβόμεν, ἐκπορεύεται ὅχι μόνον ἀπὸ τὸν πατέρα, ἀλλὰ
καὶ ἀπὸ τὸν υἱόν. ὡς ἔχῃ τὸ ἀπὸ τὸν υἱόν, ὡσάν καὶ
ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ τῆς μέρτυειας καὶ γνώμας ὅπῃ ἐφείκαμεν
τῶν ἁγίων, λέγοντας κάποιον ἀπ' αὐτοῦς μετ' ἐκείνῳ φωνῇ,
ὅτι εἶναι ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ ἀπὸ τὸν υἱόν, ἄλλοι ἀπὸ τὸν
πατέρα καὶ τὸν υἱόν, ἄλλαι ἀπὸ τὸν πατέρα διὰ τῶν ἡμῶν, καὶ
ἄλλοι ἐκ πατρὸς δι' υἱῶν, καὶ ἀπὸ τῶν πατρὸς καὶ τῶν υἱῶν, καὶ
ἀπὸ τῶν δύο φυσικῶν, καὶ ἀπὸ τὸν ἑνα καὶ τὸν ἄλλον. Καὶ
ὅτι εἶναι ἐκ τῶν υἱῶν, καὶ ἀναβλύζει ἀπὸ τὸν υἱόν, καὶ ἐκπο-
ρεύεται δι' αὐτοῦ, καὶ περιχέεται ἀπ' αὐτόν, καὶ ἀπ' αὐτῶν
εἶναι

ἵνα τὸ πνεῦμα, καὶ περιχύνεται φυσικὰ ἀπ' αὐτὸν, ὥστε πνέεται ἀπὸ τὸν υἱόν, καὶ ὁ υἱὸς πέμπει τὸ πνεῦμα. τὰ ὁποῖα ὅλα σημαίνουσι τὸ πρῶτον τῆ παναγίας πνύματος ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν ἀντάμα.

Τὸ λοιπὸν δὲν ἐμποροῦντες πλέον νὰ μᾶς κατηγοροῖτε, ὅτι δὲν ἠξιώσαμεν, καὶ ὡσὰν ἀμαθῆς ὑποτακτικῶν τῆς τῆς ἁγίας ζωῆς. μάστιγα γνωρίζοντας καὶ ἀλεπὰ τῆς λόγης τῆς ἁγίων, καὶ πόσος κίνδυνος ἵνα μὴ ἀκολουθῶ τινὰς τὰ δόγματα τῆς πατέρων, καὶ ὅτι ἐξορίζεται ἀπὸ τὸν Θεὸν ὁποῖος δὲν ἀκολουθῶ τῆς οἰκουμενικῆς ζωῆς, μετὰ πάντα δέον ὑποτακτικῶν τῆς ζωῆς.

Τέτη ἡ ἁγία καὶ μεγάλη οἰκουμενικὴ ζωῆς ἐπληρώθημεν μετὰ τὴν χάριν τῆς Θεῆς, καὶ τὴν πατρὶν τῆ μακαριωτάτης πάπα Εὐγενίς, καὶ τῆς ὁσέως βασιλέως Ἰωάννης τῆς παλατιολόγης εἰς τὴν Φλωρεντίαν, ἔχοντας μεγάλους φωνῆς καὶ λαμπρὰς θεολόγους. ἡ ὁποία ἀπ' ἐξ ἑσοχαδικῶν καλὰ ταῖς γνώμας καὶ τὰ ῥητὰ τῆς παλατιολόγης πατέρων, ὥς τιμῶντας τα καθὰς ἔωρεπεν, ἕκαμην ἕναν ὅσον καὶ ἀποφασιν ὅλῳ γεμάτῳ ἀπὸ ὁσέως, δογματίζοντας τὰ πάντα κεφάλαια ὅπῃ μᾶς ἔδωκεν. ὅχι νὰ ἐκδίδῃ καμῖνον τίποτι καὶ ἀρῶμεν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, ἀλλ' ἀπὸ ταῖς μέρτερας τῆς Θεῆς γεφυρῆς, καὶ πολλοῦτα ῥητὰ τῆς ἁγίων διδασκάλων τῆς ἐκκλησίας ἀνατολικῶν καὶ δυτικῶν λαμβάνοντας τὴν θεολογίαν μᾶς τὴν παρέδωκεν. Καὶ ἡμεῖς ἐφυλάξαμεν καὶ φυλάσσομεν, καὶ θέλομεν τὴν φυλάξαι καὶ μετὰ τὸ αἶμα μας, ὑπομαχῶντας τὴν ὁρθοδόξiam καὶ τῆς πατέρων ταῖς φωνῆς. Καὶ ἐπειδὴ ἐλύσαμεν τὸ πρῶτον κεφάλαιον, καὶ τὸ μεγαλύτερον ἀπὸ ἐκείνου ὅπῃ μᾶς ἔδωκεν, λύονται καὶ τὰ ἐπίλοιπα. καθὼς ὡσὰν κοπῇ τὸ κεφάλι, μένει τὸ σῶμα νεκρὸν. καὶ δὲν ἔκαμνε χρῆμα ν' ἀποκριθῶμεν εἰς τὰλλα, διὰ τὴν καὶ κῆνα μετὰ τὸ πρῶτον ἐκαταργηθήκασι. Ὅμως δεῖ νὰ κάμωμεν τῆς μας τὸν κόπον ἐπιτήδειον νὰ ἀπολογῶνται καθένας ὅπῃ θέλει νὰ ὑπακῇ τὴν ἐκκλησίαν, καὶ νὰ ἀποκρίνεται ἐκείνων ὅπῃ μᾶς κατηγοροῦσιν,

πῶς ὥσάν ἀγαθήματα ἐνωθήκαμεν μὲ τὰς λατρίαις, θέλω-
μεν ἀποκριθῇ καὶ πρὸς τὰ ἐπίλοιπα, ὥστε νὰ γένη φανερόν ἐς
ἅλα, ὅτι ἀδίκᾳ μᾶς καὶ αὐτοῦσαι, καὶ ὅτι ζητεῖμεν τὴν ἀλή-
θειαν, καὶ γυροφόροι τὴν εἰρήνην, ὅθεν θέλωμεν νὰ μαζώ-
νωμεν περισφορὰς μὲ τὸ αἰώνιον πῦρ, μάλιστα τῆς ἀπορρήτου-
μεν, ὥστε νὰ λυθώθῃμεν ἀπὸ τὴν κόλασιν ὥσάν ὡσεύς· καὶ
νὰ μὴ ἀκώσωμεν νὰ μᾶς εἰπῇ ὁ Κριτὴς· πορεύεσθε ἀπ' ἐμῶ,
ὅτι ἠγαπήσατε τὴν δόξαν τοῦ ἀνθρώπων πλέον ὥστε τὴν
ἐδικλῶμεν· δὲν σᾶς γνωρίζω. Διὰ τοῦτο κάλλιον ἐστὶν νὰ ἀκο-
λευθῶμεν ἐκείνον καὶ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ὡστε τὰς λογι-
σμούς τοῦ πνευματικῶν ἀνθρώπου, τὰς ὁποίας ἡ θεία γραφὴ
κεράζει ματῆς καὶ ἀνοήτους.

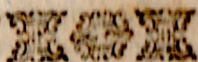
Τέλος τοῦ πρώτου Κεφαλαίου.

ΑΓΓΛΙΚΗ

ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ, ΟΠΟΥ ΑΠΟΦΑΣΙΣΕΝ

ὁ ὁρὸς τῆς ζωῆς διὰ τὴν μυστικὴν καὶ ἀγίαν θυσίαν,
Ὅτι καὶ εἰς ἄζυμον καὶ εἰς ἐνζυμον γίνεται ἐκθόδοξ,
καὶ ἀληθινὰ τὸ σῶμα τῆς Δεσποτῆς Χριστοῦ.

ΡΧΟΜΕΣΘΑ Ἐκ εἰς τὸ δεύτερον Κεφάλαιον
ὅπως ἀποφασίσθηκεν, νὰ δώσωμεν τὴν ἀρέσκου-
σαν ἀπολογία εἰς τὸ ὅποιον ἐσθὺς μᾶς κατη-
γορεῖτε λέγοντας, Ὅτι ὅσοι ἀκολουθεῖμεν τὴν
ἐκκλησίαν πλανώμεθα. Καὶ ἡ ἀπόφασις τῆς
ἀγίας ζωῆς λέγει ἔτσι.

Ἀκόμη ἀποφασίζομεν, ὅτι τὸ σῶμα τῆς Χριστοῦ γίνεται ἀλη-
θινὰ εἰς φωμὶ διὰ σιτάρι, ἄζυμον ἢ ἐνζυμον· καὶ ὅτι ἔχουσιν
οἱ ἱερεῖς νὰ ἱερουργῇσιν αὐτὸ τὸ σῶμα τῆς Χριστοῦ ἢ εἰς τὸ ἵνα,
ἢ εἰς τὸ ἄλλο, καθάπερ καὶ τὴν σωματικὴν ἐκκλησίαν τὴν
ἡσυχαστικὴν, ἢ ἀνατολικὴν.

Εἰς τὰτα τὰ λόγια διέχονται φανερά ἡ ὁμολογία τῆς καθο-
λικῆς πίστεως, ὅτι δὲν ἐάνει καμίαν διαφορὰν εἰς τὴν ἱερου-
γίαν τῆς σώματος τῆς Χριστοῦ ἢ εἰς ἐνζυμον ἢ εἰς ἄζυμον. ἀλλὰ
προβλέπει μόνον νὰ εἶναι φωμὶ ἀπὸ σιτάρι, καὶ ἱερὸς, καὶ τό-
πος, καὶ σκοπός, καὶ τὰ λόγια τῆς Χριστοῦ. ἔτσι ἀποφασίζει,
ὅτι τὰ μόνον εἶναι ἀναγκαῖα πρὸς τὸ μυστήριον, ὅχι μόνον
διὰ νὰ γίνεται, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ γίνεται σὰν ἀρέπει. καὶ λο-
γιάζει, ὅτι ἂν λάβωμεν κάποια ἀπὸ τὰτα, δὲν γίνεται τὸ ζῶ-
μα καὶ τὸ αἷμα τῆς Χριστοῦ. Ὅμως λέγουσι τινες, ὅτι ἐξ
ἀπὸ τὰτα διὰ νὰ μὴ εἶναι φωμὶ ἐνζυμον, ἱερουργοῦσιν οἱ λα-
τῖνοι νεκρὰν θυσίαν, Ἐμμουῖται τὰς ἐξουσίας. Λοιπὸν πα-
ρακαλεῖμεν σας νὰ ἀκούετε Ἐκ εἰς τὰτα τὰ λόγια μας μὴ ἐπι-
μονῇ.

μονήν, καὶ νὰ τὰ καλολογιάσετε μὲ καθαρὰν συνείδησιν, ὅχι μὲ πανουργίαν καὶ λογισμὸν νὰ μὴν ξεμάθετε ποτὲ ἐκεῖνο ὅπῃ μίαι φορὰν ἐμάθετε, δεῖ νὰ ἐμπορῇτε νὰ γνωρίζετε τὴν ἀλήθειαν, καὶ νὰ μὴ μάχεσθε μὲ ἐμᾶς δίχως ἀφορμῶν, μηδὲ νὰ μᾶς πολεμῇτε λέγοντας μὲ ἀπίστωσιν, ὅτι ἔχομεν ἄνωγας ὡς ἀσέβας γνώμης, κρατῶντας ἡμεῖς τὰ καλὰ καὶ ἀληθινὰ δόγματα, δεῖτι ὑποτασσόμεθα καὶ ἐργουμέν τῇ δόξῃ τοῦ οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἣ ὅποια δὲν ἐπλανήθη ποτέ· καὶ βεβαίως φυλάσσομεν ταῖς παράδοσις τοῦ ἁγίου πατρός, καὶ ἀγκαλιάζομεν μὲ ὅλην τὴν ψυχὴν, καὶ κηρύσσομεν τὰ ἐσσην των δόγματῶν καὶ γραφίματῶν, ἐδὲ φέρομεν τὰ ἱερά των βιβλία, ἐδὲ μιλοῦμεν πρὸς κεφαλὴν μας, ἐδὲ στεφενδύομεν τὴν γνώμην μας ἀντιφρονῶντας τὰ λόγια τοῦ ἁγίου, καθὼς θέλομεν τὸ δεῖξαι παρρησιαστικῶς· ἀλλὰ ὅ, τι λέγομεν, τὸ πέρνομεν ὑπὸ τῇ θείᾳ γραφῇ, ὅχι ὑπὸ δικὸν μας· δεῖ νὰ γένη φανερόν, ὅτι ζητῶμεν τὴν ἀγάπην ὡς τὴν ἀλήθειαν· καὶ δὲν θέλομεν νὰ μοιρασώμεν τὸν ἕνα Χριστόν, τόσον ὅτι ὁ ἕνας νὰ λέγεται ῥωμαῖος, καὶ ὁ ἄλλος λατίνος· ἀλλ' ἐδὲ τὸ μυστήριον τοῦ νέας διαθήκης, τὴν ἁγίαν λειτουργίαν λέγομεν νὰ εἶναι δύο λογῶν, ἐδὲ κόπτομεν εἰς δύο τὸ σῶμα τοῦ Θεοῦ, κεραιζόντας τὸ ἕνα ἔζυμον, καὶ τὸ ἄλλο ἄζυμον· ἀλλὰ ὡς τὸ ἕνα καὶ τὸ ἄλλο τὸ ὁμολογῶμεν σῶμα Χριστοῦ, καὶ σῶμα Χριστοῦ τὸ κηρύσσομεν, κρατῶντας το δι' ἕνα ποτήριον, καλὰ καὶ νὰ ἱεραργῇται μὴ τῇ τῇ τῇ διαφορᾷ ὑπὸ τὰ δύο μέρη. Καὶ ὅτι ἀδίκῃ νὰ κακολογᾷτε τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ρώμης δεῖτι λειτουργᾷ εἰς ἄζυμον, καὶ ἐμᾶς ὅπῃ τὸ ὁμολογῶμεν ἐκεῖνο δεῖ σῶμα Χριστοῦ, μὲ τὴν δυνάμιν τοῦ Θεοῦ τὸ θέλομεν ἀποδείξει μὲ κοντολογίαν.

Καὶ ποῦτα σᾶς ἐρωτῶμεν ὁ φίλοι, πόθεν τὸ ἐμάθετε, πῶς ὥρπη νὰ γίνῃται ἡ λειτουργία μὲ ψωμὶ ζυμωτόν ὡς ὅχι ἄζυμον; ὑπὸ τὸν Χριστόν τὸν ποῦτον νομοθέτῃ τῆς τοῦ μυστηρίου, ἢ ὑπὸ τῆς ἀποστόλου, ἢ ὑπὸ τῆς ὑπερᾶ ἁγίας διδασκαλίας τοῦ ἐκκλησιαίου; Δείξετέ μας το, πόθεν τὸ ἔχετε. ἀλλὰ
δὲν

ὅτι ἐμπορεῖτε, ἀκόμη πένοντες καὶ πολὺν κόπον, διὰ τὸ ὡς τὴν
 σήμερον κανὴς διδάσκαλος δὲν τὸ ἀποκότισεν, ἀλλὰ λέγουσιν
 ἀπ' ὅλων, ὅτι με ψωμί καὶ κρασί γίνεῃ ἡ θυσία· καὶ ὡρτά
 ἀπ' ὅλων οἱ εὐαγγελισταί, καὶ ὁ ἅγιος Παῦλος· οἱ εὐαγγελισταί
 γραφούσας· ὅτι ὅσας φορὰς θέλετε φάγε τὸ ψωμί τὸ
 καὶ θέλετε πίνει τὸ ποτήριον τὸ. Καὶ ὁ ἅγιος Παῦλος· ἐγὼ
 ἐώραξα λαβὰ ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ἐκεῖνο ὅπῃ σὰς παρίδωκα, ὅτι ὁ
 Δεσπότης Χριστὸς τὴν νύκτα ἐκεῖνην ὅτι ἐώραξάμην, ἵπιασε
 ψωμί.

Καὶ ὁ ἅγιος Ἰάκωβος ὁ θεσπὸς ἐπισκοπὸς τῆς Ἱεροσολύμων
 λέγει· Ὁ μέγας ἀρχιερεὺς καὶ διδάσκαλός μας Χριστὸς ὁ θεὸς
 τὴν νύκτα ἐκεῖνην ὅπως ἑσώδεν εἰς τὸ πάθος, ἔλαβε ψω-
 μί· καὶ τότε ὁ ἅγιος Βασίλειος λέγει, πιάνοντες ψωμί καὶ
 ἅγια καὶ ἀμύητά τε χεῖρα. Καὶ ὁ Χρυσόστομος λέγει, πιά-
 νοντας ψωμί. Καὶ δεῖ μὲν ἀναφέρειν ἕνα πρὸς ἕνα, ὅλοι κα-
 θόλου οἱ ἅγιοι πατέρες τὸ λέγουσιν· ὅθεν καὶ φανερὸν, ὅτι δὲν
 εἶναι ἐμπροσθισμὸν τὸ ἄζυμον· διὰ τὸ λέγοντας ψωμί βέβαρον
 εἶναι, ὅτι γρυκᾶται καὶ τὸ ἐνζυμον καὶ τὸ ἄζυμον· δεῖ τὸ
 καὶ ἐκκλησία κρατῆν ἡ καὶ καὶ καὶ καὶ ἐνζυμι καὶ ἄζυ-
 μος, μόνον νὰ εἴη ἀπὸ σιταρι. Ὅθεν οὐδεὶς νομοθετοῖ, μη-
 δὲν ἄλλο πρᾶγμα νὰ προσφέρεται εἰς θυσίαν, πρὸς ψωμί
 ἀπὸ σιταρι· καθὼς εἶπεν ὁ Χριστὸς παρομοιάζοντας τὸν ἐυ-
 τὸν τε τὸ σιταρι· Ἄν δὲν πέσῃ εἰς τὴν γῆν τὸ καὶ τὸ σι-
 ταρι, καὶ δὲν σαπιθῇ, μοναχὸν τε μένει· ἀλλ' ἂν σαπι-
 θῇ, γεννᾷ πολὺν καρπὸν· ἐτὶ καὶ ὁ Χριστὸς ἀποθνήσκοντες
 ἐλθὲν θέρσεν ὅλους ἀπὸ τὸν ἄδην· καὶ θυσιάζεται ἀκόμη τὸ
 γέννημα καὶ ἀμπελὺς δεῖ τὸν λόγον τὸ Χριστοῦ· ἐγὼ εἶμαι τὸ
 ἀληθινὸν κλήμα· καὶ, ἀπὸ τῆς ὥρας τῆς δὲν θέλω πίνει ἀπὸ
 τὸ τὸ γέννημα τὸ ἀμπελίου· δηλώντας τὴν ἀνάστασίν τε.
 λοιπὸν ἀπὸ τὸ καθέναν βλέπει, ὅτι δὲν εἴη ἐμπροσθὸν νὰ
 ἱερουργηθῇ ψωμί ἀπὸ κριθᾶρι, ἢ ζέα, ἢ ἄλλο σπέρμα· καθὼς
 ἐδὲ κρασί καμωμένον ἀπ' ἄλλο τίποτε, σίκερα, ἢ μέλι, ἢ γά-
 λα, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ κλήμα τὸ ἀμπελίου, καθὼς εἶπεν ὁ Χριστός.

Τώρα λέπει· να δείξω μιν, τὶ λογῆς ψωμί ἦτον ἐκεῖνο, εἰς τὸ ὅποιον ὁ Χριστὸς ἔκαμε τὸ μυστήριον, λαίψον ἢ ἀνεβατόν· ἐπειδὴ τινὰς διδασκαλὸς δὲν λέγει φανερά τὸ νὰ ἦτον, καθὼς τὸ εἰδέξαμεν. Εὑρεῖς λέγεται, ὅτι ἦτον ἀνεβατόν, ὡρεῖγμα ὅπῃ τινὰς ἅγιος δὲν τὸ λέγει. Εἰς λέγοντας, ὅτι ἦτον ἄζυμον, τὸ πῦρον ἀπὸ τῆς διδασκαλῆς. Καὶ τὸ δαίχνουμεν εἰς τέτοιον ἔσπον.

Πρῶτα καὶ ἀρχῆς ὁ εὐαγγελιστὴς Ματθαῖως εἰς τὰ εἴκοσι ἔξη Κεφάλαια λέγει·

Καὶ τῷ πρῶτῳ ἡμέρᾳ τῷ ἄζυμον ἦλθασιν οἱ μαθηταὶ πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ τὲ ἀπασι· πῶς θέλεις νὰ σὲ ἐτοιμάσωμεν νὰ φάγῃς τὸ πᾶχος. Καὶ ἐκεῖνος εἶπεν· ὑπάγετε εἰς τὴν χώραν πρὸς τὸν δάνα, καὶ αἰπάτε τι· πῶς, ὁ διδασκαλὸς λέγει, ὁ καθεὶς μὲ ἐσίμωσεν, εἰς τὸ σπῆναι σε θέλω κάμει τὸ πᾶχος μὲ τῆς μαθητῶν μου. Καὶ ἔκαμαν οἱ μαθηταί, καθὼς τῆς ὥρισεν ὁ Χριστὸς, καὶ ἐτοίμασαν τὸ πᾶχος.

Καὶ ὁ ἅγιος εὐαγγελιστὴς Μάρκος λέγει· Καὶ τῷ πρῶτῳ ἡμέρᾳ τῷ ἄζυμον, ὅτε ἐθυσιάσαν τὸ πᾶχος, τῆς λέγουν οἱ μαθηταί τε. Αἰφέντης, πῶς θέλεις νὰ ὑπάγωμεν νὰ σὲ ἐτοιμάσωμεν νὰ φάγῃς τὸ πᾶχος. Καὶ πῆμπα δύο τε μαθητῶν, καὶ λέγει τῆς· ὑπάγετε εἰς τὴν χώραν, καὶ θέλει σᾶς ἀπαντήσῃ ἀνδρὸς βασιλῆας ἕνα κεράμι νερό· ἀκολουθήσετέ τον, καὶ εἰς τὸ σπῆναι ὅπῃ ἐμῶν αἰπάτε τῆς οἰκοκύρι· ὁ διδασκαλὸς λέγει· πῶς ἔστι τὸ οἰκητήριον δὲ νὰ φάγω ἐκεῖ τὸ πᾶχος μὲ τῆς μαθητῶν μου. καὶ κῆνος θέλει σᾶς δάξει ἕνα ἀνάγι μὲ τὴν ἑαπέζαν. ἐτοιμάσετέ μας ἐκεῖ νὰ φάγωμεν τὸ πᾶχος. καὶ ἐπῆγασιν ἐκεῖνοι, καὶ ἐτοίμασαν τὸ πᾶχος.

Ὁ ἅγιος εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς ὁ ἀγλωττότατος λέγει· Καὶ ἐσίμωσεν ἡ ἑορτὴ τῷ ἄζυμον, ὅπῃ λέγεται πᾶχος. καὶ ὀλίγον ὡδὸκᾶτω· Καὶ ἦλθεν ἡ ἡμέρα τῷ ἄζυμον, εἰς τὴν ὁποίαν ἦτον χρεία νὰ θυσιάσῃ τὸ πᾶχος· καὶ ἔσταλε τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰωάννην, λέγοντάς τῆς· ὑπάγετε, ἐτοιμά-

μάστέ μας νὰ φάγωμεν τὸ πάχα • καὶ ἐπήγασιν, καὶ ἐτίμασαν τὸ πάχα .

Βλέπε με προσοχῇ , πῶς ἐπήγαν οἱ δόξολοι , καὶ τί ζητήσιν . πῶς θέλεις , λέγεις , νὰ σὺ ἐτιμάσῃς νὰ φάγῃς τὸ πάχα ; Διατὶ χρεῖα ἦτον νὰ τὸ φάγῃς τὸ βράδι ἐκείνο , καθὼς λέγουν οἱ εὐαγγελισαί • ὁ ἓνας , τὴν περὶ τὴν ἡμέραν τῆς ἀζύμων . ὁ ἄλλος , καὶ τὴν περὶ τὴν ἡμέραν τῆς ἀζύμων , ὅτε ἐδυσαζαν τὸ πάχα . ὁ τρίτος , καὶ ἦλθεν ἡ ἡμέρα τῆς ἀζύμων , ὅτε ἔκαμνε χρεῖα νὰ δυσιαθῇ τὸ πάχα .

Ποία εἴ) τέτη ἡ περὶ τὴν ἡμέραν τῆς ἀζύμων , τὴν ὁποίαν ἀναφέρουσιν με τὴν συμφωνίαν οἱ ῥῆς Εὐαγγελισαί ; ὁ Χρυσόστομος μᾶς τὸ ξεδραλίζει εἰς τὴν ἑκοσί μίαν ὀμιλίαν ἐπ' αὐτῇ εἰς τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Ματθαί , λέγοντας •

Περὶ τὴν ἡμέραν τῆς ἀζύμων κράζει τὴν περὶ τὴν ἡμέραν • Διατὶ συνήθεια τῆς ἐβραίων εἶναι νὰ μένῃσι πάντες ταῖς ἡμέραις ἀπὸ τὸ βράδι . Ὁ λέγει ἐκείνην τὴν ἡμέραν , εἰς τὴν ὁποίαν τὸ βράδι ἐμῆλε νὰ δυσιαθῇ τὸ πάχα . ὁ γὰρ ἐπήγασιν τῇ περὶ τὴν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος . τὴν ὁποίαν ἡμέραν ἓνας τὴν κράζει περὶ τῆς ἀζύμων , δηλώντας τὸν καιρὸν ὅτῃ ἐπήγασιν . ἄλλος λέγει , ὅτι ἦλθεν ἡ ἡμέρα τῆς ἀζύμων , εἰς τὴν ὁποίαν ἦτον χρεῖα νὰ δυσιαθῇ τὸ πάχα • ἦλθεν , ἡγουσιν αὐτὸν , πολλὰ κοῦτά , γρυκῶντας τὸ βράδι τῆς ἡμέρας ἐκείνης • Διατὶ ἀπὸ τὸ βράδι ἤρχιζαν . ὁ γὰρ τὸ σμίγουν ὅλοι , ὅτε ἐδυσιάζον τὸ πάχα .

Ἔχεις λοιπὸν , ὅτι ἡμέραν περὶ τῆς ἀζύμων κράζει ἐκείνην , εἰς τὴν ὁποίαν τὸ βράδι ἐμῆλε νὰ δυσιαθῇ τὸ πάχα . Καὶ φαίνεται καθάρα , ὅτι ἦτον καιρὸς τῆς πάχα . Διὰ τὸ καὶ ἀπὸ τῆς Εὐαγγελισαί ἓνας λέγει , ὅτι σὰν ὑποπείσειεν , ἀπέμπισεν ὁ Χριστὸς με τὰς δώδεκα . ἄλλος , ὅτι ὡσὰν ἐβραδίασεν , ἔρχε) με τὰς δώδεκα . ἄλλος , ὅτι ὡσὰν ἦλθεν ἡ ὥρα , ἀνέπεισεν , καὶ μὲ αὐτὸν οἱ δώδεκα δόξολοι . Διὰ τὸ με ἀπεδῶν ἐπήγασιν περὶ τὸν διδάσκαλον , ὅτι ἐβίαζεν ὁ καιρὸς τῆς πάχα . ὡσὰν γὰρ ἐλέγασιν • ἐσίμωσεν ἡ

ώρα, εἰς τὴν ὁποίαν ορίζει ὁ νόμος νὰ μὴ ἔχωμεν ψωμί ἀνεβατόν . εἰπέμας τὸ λοιπὸν , ὡς ἔχει νὰ γένη τέτη ἡ ἐτοιμασία , διὰτὶ ἦλθεν ἡ ὥρα της . Καὶ βλέποντάς τις ὁ Χριστός , ὅτι ἐσυναγωνίζονταν διὰ τὴν ἐτοιμασίαν τῶ πάχα , καὶ ὅτι τότε ἦτον ὁ καιρὸς τε , τὸς ἔπεμψε λέγοντάς . ὑπάγετε εἰς τὴν χώραν , καὶ τὰ λοιπὰ , καὶ ἐτοιμάσατέ μας τὸ πάχα . Ἀς ἐξετάσωμεν τὸ πρῶτον μὲ περὶ θυμίας . ἐρωτᾷσιν οἱ δόκτορες διὰ νὰ ἐτοιμάσωμεν τὸ πάχα . τὸς λέγει ὁ Χριστός , ὡς ἔχουν νὰ τὸ ἐτοιμάσωμεν . Τί γινώσκουσιν ἐδῶ ; ποῖον ἔστι τὸ ὅπερ λέγει , τὸ πάχα ; διὰτὶ δὲν εἶπεν , ἐτοιμάσατε πάχα , ἀλλὰ τὸ πάχα . ποῖον ἦτον τὸ , ὅτι δι' αὐτὸ ἐσυναγωνίζοντο καὶ οἱ δόκτορες καὶ ὁ Χριστός ; Ὡς πῶς ἦσαν κρατέμενοι νὰ τὸ κάμωμεν οἱ Ἰβραῖοι ; καὶ πῶς ἐδόθη ὁ νόμος διὰ τὸ πάχα ; ἀκουσε , τί λέγει ὁ Θεὸς τῷ Μωυσῇ εἰς τὴν ἐξοδὸν , μιλῶντας διὰ τὸ πάχα .

Ὁ μὴν τῶτος θέλει σᾶς εἶσαι πρῶτος διὰ τὸς μῆνες τῶ χρόνου . μίλησε μὲ ὅλῳ τῷ συναγωγῷ τῷ Ἰβραῖον , Ὡς εἶπέ της . Εἰς ταῖς δέκα τέτα τῶ μῆνός κατ' ἑνα εἰς πᾶσα αἰτία νὰ λάβῃ πρῶτον . Καὶ ἂν ἔσθ' ὀλίγοι εἰς τὸ αἰτί , καὶ δὲν σῶνται διὰ πρῶτον , ἀς πᾶρῃ τὸν πλεονάζοντά τε , καὶ κατ' ἑνα θέλει μετρηθῇ διὰ νὰ σῶνῃ ὁ ἀριθμὸς εἰς ἑνα πρῶτον . πρῶτον τέλειον , ἀρσενικόν , δίχως ψεγάδι , ἐνὸς χρόνου θέλει σᾶς εἶσαι . διὰ ἀνία καὶ εἰφία θέλετε λάβει . καὶ θέλῃτε τὸ κρατὶ ὡς ταῖς δικατίστας τέτα τῶ μῆνός . καὶ θέλῃτε τὸ σφάξαι ὅλοι οἱ Ἰβραῖοι τὸ βεγάδι . καὶ θέλῃτε πᾶρῃ ἀπὸ τὸ αἶμα , καὶ θέλῃτε βάλει εἰς τὸς δύο πρῶτάς τε καὶ εἰς τὸ ἀνώφιλον τῷ αἰτίων , ὅπως θέλῃτε τὸ φάγει . καὶ θέλῃτε φάγει τὸ κρέας ὅπῃ εἰς τὴν φωτίαν , καὶ ψωμί λαφύρ μὲ ἀγριομαῖα .

Καὶ πρῶτον .

Τὸ θέλῃτε φάγει ἔτι . ἡ μέση σας νὰ ἔσθ' ζωσμένη , καὶ τὰ ὑποδήματα σας εἰς τὰ πόδια σας , Ὡς τὰ ἑσθῆτάς σας εἰς τὰ χεῖριά σας . Ὡς θέλετε τὰ φάγει μὲ πρῶτον . πάχα ἔστι τῶ θεῷ .

Ε' μα-

Ἐμαθες, τὶ εἶναι τὸ πάχα· νὰ πάσῃ ἀρνὶ δίχως ψευδάρι, χρονιάεικον, ὑπὸ ταῖς δέκα τῶ μίλων, καὶ νὰ τὸ φυλάσῃ ὡς ταῖς δεκατέσσαρες, ὅτι ταῖς δεκατέσσαρες τὸ βράδι νὰ τὸ θυσιάσῃ, καὶ τὰ λοιπά. καὶ νὰ τὸ φάγῃς ὅπῃ, καὶ ἡμεῖς ἄζυμον καὶ σικεραμάρελα. ὅτι τὸ μετὰ γλιγωρήτητα, δεῖ νὰ εἶναι πάχα τῶ θεοῦ. τὸ εἶναι τὸ πάχα τὸ νομικὸν ὅπῃ ἀείξεν ὁ νόμος νὰ κάμνουν οἱ ἑβραῖοι. ἂν εἶναι ἐτσί, καὶ οἱ δόξολοι μιλέσι δεῖ τὸ πάχα, ὅτι δεῖ τὸ ὅμοιον ὁ Χριστός, ποῖον πάχα ἐζητήσαν νὰ ἐτοιμάσῃ οἱ μαθηταί; τὸ νομικὸν καὶ συνήθειον τῶς, ἢ ἄλλο νέον; ἐπειδὴ ἦσαν ἑβραῖοι, τὸ ὅμοιον πάχα ἐφύλασαν, ὅπῃ ἐσημάδεε τὸ πέραμα τῆς κόκκινης θάλασσης. Διατὶ τῶς ὁ λόγος πάχα, σημαίνει διάβασιν. δεῖ τῶς ἐροῦν νὰ ἐτοιμάσῃ ἐκείνους τὸ πάχα, τὸ ὅποιον ἔχον συνήθειαν νὰ ἐορτάζω. Καὶ ἡ θεία γραφή μῆρυκα δεῖ τὸν Χριστὸν, ὅτι αὐτὸς ἔκαμε τὸν νόμον, καὶ τὸν ἐπλήρωσεν· αὐτὸς τὸ λέγει μιλιῶντας δεῖ τὸν ἐμαυτόντε. Ἐγὼ δὲν ἦλθον νὰ χαλάσω τὸν νόμον, ἀλλὰ νὰ τὸν τηρώσω. Καὶ πάλιν· Ἐυκολώτερον εἶναι νὰ χαλάσῃ ὁ θεανὸς καὶ ἡ γῆ, ὥστε νὰ πέσῃ ὑπὸ τὸν νόμον ἕνα ἰῶτα, ἢ μία ὀξεία. πᾶς ἔφερε τὸ λοιπὸν νὰ κάμῃ ἄλλο ὁ Χριστός, ὥστε τὸ νομικὸν; τὸ λοιπὸν ὥσαν τηρωμένης τῆς νόμου ἔκαμε τὸ ἀείξεν ὁ νόμος, τὸ πάχα ἐκείνους ὅπῃ ἔχον δώσει αὐτοῖς τῶ Μωϋσῇ εἰς τὸ ὄρος, ὅτι ἔκαμε καθὼς ἔλεγεν ὁ νόμος. Καὶ δὲν θέλει σφάλει τις ἂν εἴπῃ, ὅτι δεῖ νὰ εἶναι οἱ δόξολοι, καθὼς εἶπαμεν, ἑβραῖοι, καὶ νὰ ἐφύλασαν ὥσαν ὁμοιάζει τὸν νόμον, ἂν ἦθῃαι γνωρίσει πῶς ἄλλα κάμνει ὁ Χριστός, ὥστε τὸν νόμον, δὲν ἦθῃαι τὸν ἀκολουθήσει, ἐπεὶ ἦθῃαι φάγει ἀντάμα τῶ τὸ πάχα. ἀλλ' ἡθέλει καλὰ ὅτι ἐφύλασε τὸν νόμον κατὰλεπτά. Διὰ τῶς μετὰ μὲν γὰρ ἐρεξεν τὸν ἀκολουθήσαν. Καὶ ὅτι ὁ Χριστός νὰ ἐφύλασε τὸν νόμον, ἄνκε τί λέγει ὁ Χρυσόστομος εἰς τὴν ὁμοίαν μίαν ὁμιλίαν τῶ καὶ Ματθαῖον Εὐαγγελίῳ.

Καὶ δεῖ νὰ εἴξῃ ἕως τὸ ὑπερῶν

ἡμέραν, ὅτι δὲν εἶναι εἰς κανένα πρεῖγμα ἐναντίος τῷ νόμῳ.
 λοιπὸν δεῖ νὰ μὴ εἶναι ἐναντίος τῷ νόμῳ, ἔκαμνε τὸ πάχα.
 Καὶ ἀπεδείχθη φανερά μὲ τὸ, πῶς οἱ ἀπόστολοι ἐτοίμα-
 σαν τὸ νομικὸν πάχα, καθὼς λέγει ἄλλος εὐαγγελιστὴς ὅτι
 ἦτον τὸ πάχα καὶ τὰ ἄζυμα. τί λοιπὸν εἶναι ἐκείνο ὅπῃ γυ-
 ρόμεθα; τί θέλομεν νὰ διδάσωμεν μὲ τὸ, καὶ μὲ τόσα ὅπῃ
 εἴπαμεν; πρέπει νὰ εἶναι ἐλπίδες ἀπὸ πάντων κακοσυήν ὁ
 Χριστιανός· ὅποιος θέλει τὴν σωτηρίαν τε, πρέπει νὰ διώξῃ
 ἀπὸ τῆς καρδίας τε καὶ καθ' ὅλην μάχην καὶ σπουδασιμὴν καὶ
 ἀνότην λογισμὸν. Διατὶ ὁ δεσπότης Χριστὸς ἔκαμνε τὸ πά-
 χα εἰς καμὸν ὅπῃ ὥριζεν ὁ νόμος, καὶ ἔτε ἐπεσηύρεν καθὼς
 λογιάζεσι τινὲς, ἔτε τὸ ἐμετάθεκεν, ἀμὴν τὸ ἐφύλαξεν εἰς
 τὸν καμὸν τε καὶ εἰς τὴν ὥραν τε τῆς διωρισμένης. καὶ μὴ
 τυγῆτο λεκῶς ὁ εὐαγγελιστὴς λέγωντας· Καὶ ὅτε ἦλθεν ἡ ὥρα,
 ἐβάλλθηκε νὰ ἀκεμπίσῃ μὲ τὰς δώδεκα. δὲν εἶπεν, ὅτε ἦλ-
 θεν ἡ ἡμέρα· δεῖν δὲν ἐπέρασεν ἄλλη ἡμέρα ἀπὸ κείνῃ,
 δεῖ τὴν ὁποίαν εἶπεν· Καὶ ἦλθεν ἡ ἡμέρα τῆς ἀζύμων, εἰς
 τὴν ὁποίαν ἐδυοσίαζαν τὸ πάχα· ἀλλ' ὅτε ἦλθεν ἡ ὥρα, καὶ
 φανερόν εἶναι, ὅτι ἡ ὥρα ἐκείνη ἦτον τῆς ἡμέρας τῆς πάχα, τὴν
 ὁποίαν κρατοῦν ἡμέρας τῆς ἀζύμων. Οὕτως φαίνεται καθάριον,
 πῶς ἦτον καμὸς τῆς πάχα, ὅτε τὸ ἔφαγεν ὁ δεσπότης Χρι-
 στός. Καὶ τὸ νὰ λέγῃ, πῶς ἀκέμπισε μὲ τὰς δώδεκα, δὲν
 μᾶς δίδει καμίαν δυσκολίαν· δεῖν δὲν θέλομεν ἀπὸ τῆς
 ν' ἀποδείξωμεν, ὅτι ἄλλος ἦτον ὁ δῆπνος, καὶ ἄλλο τὸ πά-
 χα· ἀλλ' ὅτι τότε ἦτον καμὸς τῆς ἀζύμων, ἀρχίζοντας οἱ
 ἑβραῖοι νὰ φάγωσι τὰ ἄζυμα ὡς ἑπτὰ ἡμέρας, εἰς ταῖς ὁποίας
 δὲν ἔπρεπε νὰ βροίσῃ ἀνεβατόν. δεῖν ἀρχίζοντας τὸ πά-
 χα, ἤρχιζαν τὰ ἄζυμα· καὶ ἀρχίζοντας τὰ ἄζυμα δὲν ἐμ-
 πόρει τινὰς νὰ κρατῇ ψωμὶ ἀνεβατόν εἰς τὸ σίτιν τε, ἐπειδὴ
 ὁ νόμος φανερά τὸ ἐμπόδιζεν. Καὶ ἀφ' οὗ εἶχαν φάγει τὸ ἀρνὶ
 ὁρθοί, καὶ μὴ σπεδῶν, καὶ μετ' ἄλλα ὅπῃ ὥριζεν ὁ νόμος,
 τότε ἀκέμπιζαν, καὶ ἔρωσαν ἄλλα φαγητά, καὶ δὲν τὰς
 ἐμπόδιζεν ὁ νόμος νὰ καθίσουν. δεῖν τὸ πάχα τὸ ἔκαμναν

ὁρθοί,

ὀρθοί, καθὼς ἔπαυον πολλαῖς φοραῖς· ἀπέκλ' δαιπνῶντας ἀκύνπιζαν. Διατὶ δὲν ἔβρωγαν ὀρθοί ὅλας ταῖς ἐπὶ ἡμέραις, ὡς δὲ μόνον τὴν περὶ τὴν, ἀπέκει ἐκάθουσα. Καὶ διὰ τὸ δειχθεῖν, ὅτι ἀφ' ἧς ἔφαγεν ὁ Χριστὸς τὸ πάχα, ἀκύνπισε νὰ δαιπνήσῃ μὲ τὰς μαθητάδας τε. Καὶ ἔχω εἰς τὸ μῦθον τὸν Χρυσόστομον, ὅπως ἐξηγῶντας τὸ Ευαγγέλιον λέγει ὡσάν νὰ τὸν ἐρώταί τις· Διατὶ δὲν ἔβρωγαν τὸ πάχα, τὸ ἔβρωγαν ὡς δὲ νόμος; ἐπεὶ δὲ τὸ πάχα δὲν ἔφαιτο νὰ τὸ φάγῃ ἀκύνπιζοντας. Δὲν ἀκύνπισαν φάγοντας τὸ πάχα, ἀλλ' ἀφ' ἧς τὸ ἔφαγαν, τότε λοιπὸν ἐδαιπνήσαν. καὶ μὴ τὸν δαιπνὸν ἔλαβεν ἄρτον, ἐλόγησε καὶ εἶπεν· Λάβετε, φάγετε, τὸ ἐστὶν τὸ κορμὶ μου. τὸ δὲ λέω νὰ κάμνετε διὰ νὰ μὲ θυμῶσθε. Οἱμοίως μὴ τὸν δαιπνὸν ἔλαβε τὸ ποτήριον καὶ εἶπεν· πίνετε ὅλοι ἀπ' αὐτό. Ἄν' ἔδωκε λοιπὸν τὸ μυστήριον ἀφ' ἧς ἐδείκνυσε, καθὼς λέγει ὁ ευαγγελιστὴς, πῶς ἦτον τότε τὸ ἀνεβατὸν φωρὶ ἀν' ἦτον κατὰ τὸ πάχα καὶ τῶν ἀζύμων, τὰ ὅποια ἀρχίζοντας ἐδιώκετον τὰ ἀνεβατὸν φωρὶ ἕως ἐπὶ ἡμέρας; Καὶ νὰ εἶναι τὸ αὐθιγόν, ἀκούετε τί λέγει ὁ νόμος·

Ἐπὶ ἡμέρας θέλετε φάγετε τὰ ἀζύμα· καὶ ἀπὸ τῆς περὶ τὴν ἡμέραν θέλετε ἀφανίσαι τὴν ζύμην διὰ τὰ σπύτια σας. ὅποιος φάγῃ φωρὶ ἀνεβατὸν, ἡ ψυχὴ ἐκείνη θέλει ἐξολοθρῶσθαι διὰ τὸν Ἰσραὴλ, διὰ τὴν περὶ τὴν ἡμέραν ἕως τὴν ἐβδόμην. Καὶ ἡ περὶ τὴν ἡμέραν θέλει ὀνομασθῇ ἀγία· καὶ τὴν ἐβδόμην ἡμέραν θέλετε κρατῆσαι ἀγίαν. Δὲν θέλετε κάμει εἰς αὐταῖς πάντα ἔργον δελικόν· μόνον θέλετε κάμει ὅ, τι κάμνει πάντα ἄνθρωπος. καὶ θέλετε φυλάξαι τέτλι τὸ ἐν τῷ αὐτῷ. Διατὶ τὴν ἡμέραν τέτλι λέω περὶ τὴν τὸ φασάκτον σας διὰ τὴν γῆν τὴν αἰγυπτίαν. καὶ θέλετε κάμει τὴν ἡμέραν τέτλι εἰς ταῖς γενεαῖς σας νόμιμον αἰώνιον. ἀρχίζοντας ταῖς δεκατέσσαρες τὰς περὶ τὴν μὴν τὸ βράδι θέλετε φάγετε τὰ ἀζύμα ὡς τὴν εἰκοσι μίαν τὴν μὴν ὡς τὸ βράδι. ἐπὶ ἡμέραν νὰ μὴν εὐρεθῇ φωρὶ ἀνεβατὸν εἰς τὰ σπύτια σας. ὅστις

φάγῃ

φάγη ψωμί ἀνεβατόν, ὡς ἐξολοθρεῖθῃ ἡ ψυχὴ ἐκείνη ὑπὸ
τῷ συναγωγῷ τῷ ἑβραίων, ἢ ξένος νὰ εἴῃ ἢ τοπικός. πάντα
ψωμί με ζύμῳ δὲν θάλετε φάγει. εἰς ὅλα σας τὰ κατωική-
ματα θάλετε φάγει ψωμί λευόν.

Ἡ' κεςεῖς, ὅτι ἀρχίζοντας τὸ πάχα ὑπὸ τὸ βραδί τ' δε-
κάτης τετάρτης ἡμέρας τὰ μὲν ὡς τὴν ἑκατομίαν, δὲν ἐβό-
λιεν νὰ ὀρεθῇ ψωμί ἀνεβατόν εἰς κανενὸς σπῆτι. Καὶ ὁ Χει-
σὸς ἀφ' ἑ ἐφαγεν ὀρθὸς τὸ πάχα, καθὼς ἐπαμῶν τέσσης
βολαῖς, καὶ τὰ ἑκαμῶν ὅλα καὶ τ' νόμον, τότε ἀκέρμπισεν καὶ
εἶπεν· πολλὰ ἐπεθύμησα νὰ φάγω ἀντάμα σας τὸ τὸ πάχα
ὡρὶν λάβω τὸ πάχος. ἀπέκει ἐδείπνησε με τὴν ὑποσώλης,
διὰ τὸ δειπνὸς ἦτον· καὶ καὶ τὸ δειπνὸν ἐπίασε ψωμί, καὶ τὸ δόλο-
γησε. Καὶ λέγουσιν, ὅτι καὶ τὸ δειπνὸν, ἐβγαλε πᾶσα λογὴς
ἀφορμῶν ἐκείνων ὅπῃ ξεφύγουνσι. Διατὶ ἀν' ἔλεγε, ὡρὶν τὸ δει-
πνὸς, ἡθ' ἔγεν ἀφῆσει κάποιαν σπιὰν βοηθείας τῷ φιλομάχωνι καὶ
ἠθελαν λέγειν, ὅτι ὡρὶν τὸ δειπνὸς ἐκάμε τὸ μυστήριον εἰς τὴν
ὥραν ὅπῃ ἐτράνε τὸ ἀνεβατόν. καὶ διὰ τὸ δὲν ἦτον ὡρὶν
ξενον, ἀν' ἔλαβεν ὁ Χεισὸς ψωμί ἀνεβατόν, καὶ ἐκάμε τὸ
μυστήριον· ἀλλ' εἶπεν, καὶ τὸ δειπνὸν· ὅτι εἰς τὴν ὥραν τὸ πά-
χα ἀφανίζετο τὸ ἀνεβατόν, καὶ ποθὲν δὲν εὐρίσκετον ὑπὸ
τῷ τρίτῳ ὡρὶν τ' ἡμέρας ἐκείνης, εἰς τὴν ὁποίαν τὸ βραδί
ἐδυσιάζετον τὸ πάχα, καθὼς οἱ ἑβραῖοι κάμνουν καὶ τὴν σή-
μερον ἡμέραν. ἐπίασε λοιπὸν ψωμί· πόθεν; ὑπὸ τῷ ζά-
πεζαν ὅπῃ ἐφώγασιν. καὶ τί ἐφώγασιν; ψωμί λευόν. τὸ
λοιπὸν πῶροντας τὸ ψωμί ὅπῃ τὸ ὀρέθηκεν ὁμοῦ εἰς ἐκεί-
νην τὴν ἡμέραν, ἐκάμε τὸ μυστήριον. Καὶ τί λογὴς ψωμί
ἦτον; ἄζυμον, ὅτι δὲν ἐβόλιεν νὰ εἶναι ἄλλο, διὰ τὸ ἐορ-
τάζετον τὸ νομικὸν πάχα, καὶ ἦσαν τὰ ἄζυμα. διότι ἀρ-
χίζοντας τὰ ἄζυμα, δὲν ἔχει τόπον τὸ ἀνεβατόν καὶ τὸν
νόμον.

Ἀλλὰ τί λέγουσιν ὅσοι κρατῶσι τὸ ἐναντίον; ὅτι τὸ δὲν
ἦτον τὸ νομικὸν πάχα, εἰς τὸ ὁποῖον ἐφωρεπεν ὅλα νὰ εἶναι
ὅπῃ καὶ ψωμί λευόν· ἀλλ' εἰς τὸ δὲν ἦτον ὅτι ζαῖ, καὶ ψωμία,
καὶ λε-

ἢ λεκανίδια, ἢ κρασί. τὸ λοιπὸν τῷ δὲν ἦτον τὸ νομικόν. λέγοντας ἐτι δείχνουσιν, ὅτι δὲν κάμνεσιν διαφέρειν πάχα καὶ δειπνῶν. Ἐ διαφέρει πολλά. ἄλλο, καθὼς ἔπαμην εἶναι τὸ πάχα, ἢ ἄλλο ὁ δειπνῶν. Διὰ τὸ εἰς τὸ πάχα, σὰν τὸ εἶπαμην πολλάκις φερέτω, καλὰ ἢ νὰ μὴ τὸ κατελάβασιν αὐτοῖς, ἔωρεπε νὰ εἴη ὅλα ὅπῃ εἰς τὴν φωτίαν. Ἐ τὸ ἐτεροῦ ὁρθοῖ. ἢ τῷ ἐκαμνὸς ὁ Χριστὸς περὶ τῶν δειπνῶν. ἀπὸ αὐτοῦ ἀκίμωσεν εἰς τὸ δειπνῶν, καὶ ἔφαγαν ζυμῇ, Ἐ ὅτι ἄλλο τῆς ἡρίσιν.

Καὶ ὅτι ὁ Θεωτὸς Χριστὸς νὰ ἔκαμνεν τότε τὸ νομικὸν πάχα, τὸ μυστήριον ὁ Χρυσόμομος εἰς τὴν ἀνωθεν ὁμιλίαν ἐξηγῶντας τὸν εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον, καὶ λέγοντας. Ἀφ' ἔφαγε τὸ νομικὸν πάχα, τότε ἔδωκε τὸ μυστήριον. τὸ αὐτὸ μυστήριον καὶ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς εἰς τὸ καὶ κεφάλαιον τῆς Θεολογίας, λέγοντας. Εἰς τὸ ἀνάγει λοιπὸν τῆς ἀγίας καὶ ἐνδόξης Σιών ἀφ' ἧς ἔφαγεν μετὰ τὸν μαθητάς τε τὸ παλαιὸν πάχα, Ἐ ἀφ' ἧς ἐπλήρωσεν ὅλην τὴν παλαιὰν διαθήκην, πλύνει τὰ πόδια τῶν μαθητῶν.

Αὐτοὶ, ὅτι τὸ παλαιὸν πάχα ἔφαγεν ὁ Χριστὸς; πῶς λέγεις, ὅτι τῷ δὲν ἦτον τὸ νομικόν; ἐγὼ δὲν ἤξελλον, ἀν' εἴη ἄλλο τὸ παλαιὸν, καὶ ἄλλο τὸ νομικόν. Καὶ ἀν' εἴη, ὅτι καλὰ καὶ νὰ εἰσάγῃ τὸ πάχα, ὅμως δὲν εἰσάγῃ καὶ τὸν παλαιὸν νόμον, ἡγοῦν νὰ ἔχη λευφά, καὶ ἀρνί, καὶ ἀγριομέρεα, Ἐ τὰλλα, διατὶ ἔωρεπεν ὅτι τῷ νὰ ἔχουσιν τέλος. ἄς κατελάβωσιν περὶ ταῦτα, πῶς ἔκαμνε χρεία νὰ μὴ κάμῃ ὁ Χριστὸς ἄλλο πάχα πρὸς τὸ νομικόν, δεῖ νὰ μὴ φανῇ πρὸς ἄνομος. ἀπέκει ὁ Ζεβεδάος ἦτον ὅπῃ εἰσάγαγε τὸ πάχα. Ἐ ἐπειδὴ ἦτον ἑβραῖος, δὲν ἐμπόρει νὰ κάμῃ πρὸς ὅσον ὠρίζεν ὁ νόμος. Καὶ ἀν' εἴπωσιν, ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν ἔδωκε τὸ μυστήριον εἰς τὸν καθεὶν τῶν πάχα, καὶ δεῖ τὸ ἐμπόρει τὸ φῶμι νὰ εἴη ἀνεβάτον, διὰ τὸ ἐμπόρει τὸν Χρυσόμομος εἰς τὴν ὁμοίαν ὁμιλίαν λέγοντας. Διὰ ποίαν ἀφορμὴν εἰς τὸ καθεὶν τῶν πάχα, ἢ ὅχι ἄλλῃ ἡμέρᾳ ἔλαβε τὸ φῶμι, ἔκοψε, ἢ ἔκαμε τὰ μυστήρια; δεῖ νὰ μιᾶσθωμεν ἀπ' ὅλα τὰ μερῆα,

πῶς αὐτὸς εἶναι καὶ τὴν παλαῖαν ὁ νομοθέτης· καὶ ὅτι τὰ παλαιὰ τῆς παλαῖας ἦσαν τύπος τῆς νέας· διὰ τὸτο ἐκεῖ δίδει τὴν ἀλήθειαν, ὅπως ἐσάθηνεν ὁ τύπος.

Καὶ ἂν εἰπῶσιν, ὅτι τὸν χρόνον ἐκείνον ὁ Χριστὸς δὲν ἔφαγε τὸ νομικὸν πάσχα, ἀλλὰ εἶπεν· πολλὰ ἐπεθύμησα νὰ φάγω ἀντάμα σας τὸ πάσχα τὸτο πρὶν λάβω τὸ πάθος· κομπάζοντες εἰς τὸτο, ἀλλὰ πάσχα ὅπως ἔφαγεν ἄλλας φορὰς, δὲν ἤθυσεν ὀπιθυμήσαι τόνον, ἀλλὰ ἐπεθύμησεν ἄλλο πάσχα νέον. ὅπου κρίνεται καὶ πρὸς τὸ ὅμοιος Χρυσόσμοις εἰς ἐκείνῳ τῷ ὁμιλίᾳ λέγοντας· Ἀφ' οὗ ἔφαγε τὸ νομικὸν πάσχα, νομοθετᾷ τὸ μυστικὸν λέγοντες, Λάβετε φάγετε, καὶ τὰ λοιπὰ. λοιπὸν ἐπειδὴ ἔωρεπε νὰ παύσωνται τὰ νομικά, ἐπὶ τὸ μεγαλήτερον μυστικὸν τῷ ἐορτῶν τῷ νόμῳ, καὶ νὰ περάσῃ εἰς ἄλλαν φοβερωτάτῳ ἐπάγειν τὴν νέαν ἀληθείαν.

Ἀκέως, ὅτι ἀφ' οὗ ἔφαγε τὸ νομικὸν πάσχα, τότε ἐνομοθέτησε τὸ μυστικὸν. τόνον ὅτι ἔφαγε καὶ τὸ νομικὸν πάσχα, καὶ μὴ τὸ δεῖπνον ἔδωκε τὸ μυστικὸν. πῶς ἦτοτε λοιπὸν τότε ἀνεβατὸν ἐκεῖ, ὅπως ἔχον ἀρχίσαι τὰ ἄζυμα; Καὶ ὅτε εἶπεν ὁ Χριστὸς· πολλὰ ἐπεθύμησα νὰ φάγω τὸ πάσχα ἀντάμα σας· ἤθυσεν νὰ εἰπῇ τὸτο· ὅτι τὸν χρόνον τὸτο, εἰς τὸν ὁποῖον ἐμύλε νὰ γένῃ ἡ σωτηρία τῶν κόσμων, καὶ νὰ δοθῇ τὰ μυστικά, ἐπὶ νὰ λυθῇ ὁ νόμος μετὰ θανάτον τῶν, αὐτὸς τόνον ἐπεθύμα τὸ σαυτὸν, ὅτι ἄλλο τάχα δὲν εἶχεν εἰς τὸ νοῦν τὴν ὁδὸν τὴν θανάτου διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν κόσμων.

Καὶ ἂν τις εἰπῇ, ὅτι τὰ λόγια ἐκείνα τῶν Χρυσόσμων· περὶ εἰς ἄλλαν φοβερωτάτῳ ἐπάγειν· σημαίνει ὅτι ἦτον φωνὴ ἀνεβατὸν, ἀλλὰ νὰ δῶσιν τέλος τῷ θυσίᾳ τῶν νόμων. ὡς λογισάμεν, ὅτι λέγοντες, περὶ εἰς ἄλλαν ἐπάγειν, δὲν γινώσκον τὰ ἄζυμα. Διὰ τὴν τὰ ἄζυμα ἔτε ἦσαν θυσία, ἔτε διὰ θυσίαν τὰ ἐκείνην οἱ ἐβραῖοι· καὶ ἀναγκαῖον ἦτον νὰ λάβωμεν τέλος. ὡς ἐρωτήσωμεν τὸς ἐβραίους καὶ ὡς τὸ μάθωμεν. ἀλλ' ὅτι δὲν εἶχεν πλέον νὰ γίνῃ θυσία κρέατος ἐπὶ αἵματος εἰς ἐπάγειν σαρκίνῳ. Διὰ τὴν ὅσας βολὰς λέγει, δέ-

Θέλετε φάγει τὸ ψωμί τῆς, καὶ θέλετε πίνει τῆς τὸ ποτήριον, ἀναφέρετε τὸν θάνατόν μου, καὶ ὁμολογεῖτε τὴν ἀνάστασίν μου. Ὅτι διὰ τῆς λέγεται ἄλλη ῥάπειζα φοβερωτάτη, διὰτὶ εἰς αὐτῇ ἱερεγοῦνται μυήτρια φοβερά, τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τῆς Χριστοῦ, καὶ ὅχι θυσίαις μοσχαρίων, καὶ αἷμα ταύρων ἑτάρον. Εἰς τὴν παλαμὴν τράπεζαν μετὰ τὸ ἀρνὶ καὶ τὴν μοσχοθυσίαν ἐμνημονόετον ἡ δεξιάς οὗ ἵκαμαι οἱ ἱερεῖς περιώντες τὴν κόκκινον θάλασσαν, καὶ ἡ ἐλδοθερία τῶν ἀπὸ τὴν δελείαν τὴν αἰγύπτου. ἀλλ' εἰς τὴν τὴν ἀγιοτάτην ῥάπειζαν μνημονόεται τὸ ἀρνίον ὅπῃ χαρίζει τὴν σωτηρίαν, ὁ αἷος τῆς θεῆς ὅπῃ ξεπλυνῇ τὴν ἀμνησίαν τῆς κόσμου. ὁ οὗτος ἵκαμα καὶ ἐπεράσαμεν ὅχι ἀπὸ τὴν αἰγύπτου εἰς τὴν ἱερουσαλήμ τὴν γῆς, ἀλλ' ἀπὸ τὸν θάνατον πρὸς τὴν ζωὴν, καὶ ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν οὐρανόν, χαρίζοιτάς μας συγχώρησιν τῶν ἀμνησιῶν. καὶ μνημονεύει τὸ ὁ ὁμοιος χρυσοστόμος ἐξηγῶντας τὸ μερικὸν τῆς εἰς τὴν ὁμοίαν ὁμιλίαν, ἡ λέγοντας. Δὲν ἔταρχθησαν οἱ μαθηταὶ ἀκούσας τὸν ναὶ λέγει, τῆς εἶναι τὸ κορμί μου. διὰτὶ πολλὰ ἡμεῖς ἔχον μιλῆσαι περὶ ταῦτα εἰς τὴν τὴν ὑπόθεσιν, καθὼς τὸ λέγει ὁ ἰωάννης εἰς τόπας διαφόρους. Καὶ λέγει ὅτι ἀφορμὴ τῇ πλάττειν εἶναι ἡ συγχώρησις τῶν ἀμνησιῶν. Καὶ τὸ αἷμα τὸ καθαρίζει νέας διαθήκης, ὅτι περιέχει τὴν νέαν διαθήκην. Διὰτὶ καθὼς ἔχον ἡ παλαμὴ περιβάλλει καὶ μοσχαρία, ὅτι τὴν τὴν ἔχει τὸ αἷμα τῆς Χριστοῦ. Καὶ μετὰ τὸ ἀκόμη δείχνει, ὅτι ἔχει ναὶ λάβει θάνατον, διὰ τῆς ἀναδυβαίνει ἡ δεξιάς, λέγοντάς τὴν διαθήκην. ἀναφέρει ἡ τὴν παλαμὴν, ἐπιδὴ καὶ ἐκείνη μετὰ αἷμα ἐβεβαίωθη. Καὶ λέγει πάλιν τὴν ἀφορμὴν τῆς θανάτου, ὅπῃ θέλει χυθῇ διὰ πολλοὺς εἰς συγχώρησιν τῶν ἀμνησιῶν. Καὶ τὸ ἐδίδασκε λέγοντας. τῆς θέλετε κάμνει διὰ ναὶ με θυμῶδε; Καθὼς ἐκάμνετε, λέγει, ἐκείνο εἰς θυμῶδε τῶν θαυμάτων ὅπῃ ἐγενήκασιν εἰς τὴν αἰγύπτου, ἔτι τῆς εἰς θυμῶδε ἰδικῶ με. ἐκείνο τὸ αἷμα ἐχύθη εἰς σωτηρίαν τῶν πεποτογεννημένων, τῆς εἰς συγχώρησιν τῶν ἀμνησιῶν. Καὶ

καθώς εἶπεν ὁ Μωϋσῆς· Τέτο σᾶς θέλει εἶσαι εἰς θύμῃσιν αἰώνιαν· ἐτζι καὶ ὁ Χριστὸς· εἰς θύμῃσιν ἰδικῶν με, ἔως νὰ ἔλθω· διὰτὶ πάσχα δίδω, μετὸ ὅποιον ἔχω νὰ σᾶς κάμω πνευματικὰς.

Ἦκυες, τί δηλῶσιν ἐκεῖνα τὰ λόγια· εἰς ἄλλων ζάπεζαν φοβερωτάτῃ· ὅτι ἐκεῖνα ἦσαν σαρκικά, καὶ ἐκείνης τῆς ζάπεζης, καὶ τῶν πνευματικῶν· ἐκεῖνα βλεπόμενα, τῶν ἀόρατῶν καὶ ἀγνόητα μυστήρια, καλὰ καὶ νὰ ψηλαφῶν· ἀπὸ τὰ χέρια τῶν ἱερέων διὰ τὴν μεγάλῃν τε ἀγαθότητα. Καὶ ὅτι ἐκεῖνα δὲν ἦσαν μυστήρια, ἀλλὰ μόνον τύπος, διότι ἄλλο δὲν ἦσαν ὡς ὅτι ἐφάνετο τῶν ὀφθαλμῶν· ἀμὴν τῶν εἶναι μυστήρια, καὶ ὅχι τύπος, ἥτοι εἶναι αὐτὴ ἡ ἀλήθεια, διὰτὶ ἄλλο φαίνον· τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ ἄλλο εἶναι εἰς αὐτὰ, ὅτι εἰς τὸ βλεπόμενον ψωμὶ περιέχετο τὸ ἀληθινὸν κορμὶ τῶν Χριστῶν, ὅπως ἔαυτοὶ οἱ ἄγγελοι σέβοντα καὶ τιμῶσιν. Διὰ τῶν κρέζεται φοβερωτάτη καὶ ἄλλη τράπεζα, ὅχι διὰ νὰ εἶναι εἰς αὐτὴν ἄζυμα ἢ ἐνζυμα. διὰτὶ δὲν εἶχεν ἐννοίαν τότε ὁ Δεσπότης Χριστὸς διὰ ζυμωτὸν ἢ ἀζυμωτὸν, ἀλλὰ διὰ ψωμὶ νὰ κάμῃ τὸ μυστήριον. Καταλάβετε ἀδελφοί, καταλάβετε· ἀλλὰ δὲν θέλετε ἐμπορέσει, ἀν δὲν πιστεύετε καὶ ἐσῆς· ἀν δὲν πιστεύετε, λέγει, δὲν θέλετε καταλάβει· διὰτὶ καὶ ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ἐπιστάμενων, ἐκαταλάβαμεν, καὶ λέγομεν τῶν ὅπως βλέπετε ἔαυτε. διὰτὶ ὅχι ἀπὸ μάθησιν, ἀλλὰ ἀπὸ πίστεως λέγομεν ὅσα λέγομεν. Καὶ διὰ νὰ γνωρίσετε, ὅτι ὁ Δεσπότης Χριστὸς μετὸ νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν κόσμον δὲν ἔπαυσεν ὅλα τὰ παλαιὰ νόμῃ, ἀλλὰ μέγας ἡμέρωσεν, ἄλλα ἡύξησεν, ἄλλα ἐκοψεν, ἄλλα ὠμόρφισεν, διὰτὶ τὸ εἶπε καὶ τῶν.

Τισάμεν λογῶν πράγματα εὐρίσκοντα εἰς τὸν παλαιὸν νόμον, κριτικά, μυστικά, ἠθικά, ἔσμιώδη· τὰ κριτικά ἡμέρωσιν, διὰτὶ καὶ τὴν κρίσιν τῶν νόμων ἔωρεπε νὰ λιθοβολουῖται ὅσοι ἠπώταται εἰς μοιχείαν· Καὶ ὁ Χριστὸς εἶπεν· Ὁ ποῖος ἀπὸ σᾶς δὲν ἔκαμεν ἀμάρτιας, ἀς ῥίξῃ πρῶτος τὴν πέτραν εἰς τὴν μοιχαλίδαν.

Καὶ πάλιν ὁ νόμος ἔκρινεν ἁδόντι δὲ ἁδόντι, καὶ ὁμμάτι δι' ὁμμάτι, ἔ τὰ λοιπά. Καὶ ὁ Χεῖς δὲ λέγει ἂν σε σφονδυλήσῃ τινὰς εἰς τὸ μάγνλο τὸ δεξιόν, δός τε καὶ τὸ ζεβρόν.

Τὰ ἠθικά, ἡγουσαίς ἐντολαῖς ἔ ταις ὡδωγελίας τε ταῖς ἡύησεν ὁ Χεῖς δὲ, λόγῳ χάριν τὸ, μὴ κλέψῃς, μὴ πορνείας, καὶ τὰ λοιπά ἃ τὰ ὁποῖα ἔχοντες ὡσάν θεμέλιον οἱ ἄγιοι διόδοιοι ἐφώτισαν τὸν κόσμον μετὰ τὴν ἐυαγγελικὴν διδασκαλίαν, λέγοντας ἃ μὴ ἀγαπᾷτε τὸν κόσμον ἔ τὰ πειράματα τῶ κόσμου, ὅτι πειρὰ ὁ κόσμος καὶ ἡ δόξα τῆς ἔ τὰ ὁμοία, δὲ νὰ μὴ ἀναφέρω καθένα.

Τὰ μουσικά, ἡ τυμικά τὰ ἔκοψεν ὁ Χεῖς δὲ, ἡγουσαίς τὴν ἀρετὴν, τὸ ζάβατον, ταῖς θυσίαις ἡ ζώων, τὸ πάχα, καὶ τὸ ἀρνί.

Τὰ σκυώδη τὰ ὁμόρφισεν, δίδοντας εἰς τόπον ἃ σκυῖας τὴν ἀλήθειαν. ἔτι εἰς τόπον τῆς βάτε ὡς δὲν ἐκρέτον εἶναι ἡ ἐφλεκτος παρθένας, εἰς τόπον τῆς σύλκ ἃ φωτίας ἔτ ὁ ἥλιος ἃ δικαιοσύνης, εἰς τόπον τῆς Μωϋσῆ ὁ Χεῖς δὲ, εἰς τόπον τῆς ῥάβδῃ ὁ σωρὲς, εἰς τόπον ἃ κηρωτῆς ἡ ἀμρίαντες τε ἐκκλησία ἃ εἰς τόπον τῆς πειράματος ἃ κόκκινης θαλάσσης τὸ πάχα, ὡς ἡ ἔτον τύπος τῆς νύκ, τὸ ὁποῖον ὡσάν ἡλθιν ἔπαυσεν τὸ παλαιόν ἃ εἰς τόπον τῆς ἀρνί ὁ Χεῖς δὲ, εἰς τόπον τῆς αἵματος τὸ αἷμα τῆς σωτῆρος, εἰς τόπον ἃ νεφέλης ἔ τῆς πυρὸς τὸ ἅγιον βάπτισμα. Καὶ τί κάμνει χρεῖα νὰ τ' ἀναφέρωμεν ὅλα, ἐπειδὴ καθένας ἡξάει, ὅτι ὁ σωτὴρ δὲν ἐκατάλυσεν, ἀλλὰ ἐπλήρωσε ἃ νόμον; ἔχεις λοιπὸν ἔ ἀπὸ τῆς, ὅτι δὲν μιλᾷ δὲ τὰ ἄζυμα ἐκείνος ὡς εἶπεν ἃ ἀφ' ἔ ἐσφάθη ὁ Χεῖς δὲ ἔπαυσε ταῖς περσφοραῖς τῆς νόμου ἃ ἀλλὰ δὲ τὴν θυσίαν ἡ ἀρνίων, ἡ ἐρίων, ἡ περβάτων, ἡ βοιδίων, ὡς ἐσημάδε καὶ ἐτύπωνε τὸ ἀληθινὸν ἀρνί τῆς θεοῦ, ὡς καθαρὴν τὴν ἀρετὴν τῶ κόσμου, τὸ ὁποῖον ἀφ' ἔ ἐθυσιάθη, ἔπαυσαν ἐκεῖνα, δὲ ἐσήμαναν τῆς ἀμὴ τὰ ἄζυμα ἔτε θυσία ἡ ἔτον, ἔτε τὸ ἔπαυσεν ὁ ζωτὴρ. Καὶ ἂν εἶπῃ τινὰς, ὅτι τὸ ἄζυμον ἡ ἔτον σκυῖα. θελογημὸν δὲπο-

κριθῇ, ὅτι ὁ Χριστός τὸ ὠμύρψισεν, θέλουσας ὅτι τὸ καρμί
τε νὰ γίνηται εἰς αὐτό.

Εἰπαρμεν ἐπάνω εἰς τὸ ἐκείναι. Ἀς γυρίσωμεν εἰς ἐκεῖνα
ὅπῃ ἐλέγαμεν, ὅτι δὲν ἦτον ἐμπόρετό νὰ εὐρίσκετον εἰς ἐκεί-
νῳ τῷ βράπτειν φωμί ἀνεβατόν, ἐπειδὴ εἶχαν λάβει ἀρχὴν
νὰ ἄζυμα. Διὰ τὸν αὐτὸν Ἰούδας ἤθ' ἔχεν ἡξάσει, πῶς εἶχεν φά-
γει τότε ὁ διδασκαλὸς ἀνεβατόν, δὲν ἐμπόρει νὰ ἔσθῃ καλλι-
τερεῖν ἀφορμὴν δὲ νὰ περδῶσῃ τὴν Χριστὸν ὡς τὴν τέλει, ὅτι
ἐπαρέβη τὸν νόμον φυλάσσοντας ἀνεβατὸ φωμί τῷ ἡμέραν
τῆς ἄζυμων. Διότι ἐγύρουν ἀφορμὴν, καὶ ἀκαρίαν νὰ τὸν
περδῶσῃ τῆς Ἰουδαίων. ἀλλ' ἐδ' ἐκεῖνοι ἤθ' ἔχον εἰπεῖν τῷ
Πιλάτῃ, ὅτι τὰς ἡμέρας· τί κακὸν ἔκαμεν ὁ Χριστός. Καὶ
ἀπεκρίθησαν. Ἡμεῖς ἔχομεν νόμον, καὶ ἡμεῖς τὸν νόμον μας
φέρειν νὰ δοθῇ, διὰ τὸ ἔκαμεν τὸν αὐτὸν τε ἡμεῖς θεῶν.
ἀλλ' ἤθ' ἔχον εἰπεῖν τούτῳ τῷ ἄλλῳ ἀφορμὴν καλλιῶν καὶ δι-
καίαν, ὅτι εἶπεν ὡς βασιλεὺς τὸ νόμον μας. ἄλλο πᾶσα εἰρῆ-
σὶ ὁ νόμος μας, καὶ ἄλλο ἔκαμεν αὐτός. Οἰεῖται ὁ νόμος, νὰ
μεν εὐρίσκεται καὶ τὸ πᾶσα ποδὲν φωμί ἀνεβατόν, καὶ αὐτὸς
ἐφύλαξε φωμί ἀνεβατόν τῆς ἡμέρας τῆς ἄζυμων. ὅθεν ὁ νό-
μος φανερὰ εἰρῆσιν νὰ ἐξολοθρευθῇ ἀπὸ τὸ γένος τῆς Ἰουδαίων.
Ὅμως δὲν εἶπαν τέλει τῷ ἀφορμὴν διὰ τὸ; διότι δὲν ἐμ-
πορεῖσαν. ἀν' ἐφανήκασιν ἀναρίστηται φάσμα ὠμύρψις, καὶ
ἐπερβαλλέν ἄλλα πολλὰ φέματα, καὶ δὲν ἐσυμφωνῶσαν,
διὰ τὸ δὲν εἶπαν, δὲν ἐμύρψισαν εἰς τὸ, δὲν τὸ ὅποιον οἱ
ὡς βασιλεὺς ἔπρεπε νὰ πᾶσιν ἀκαρίαν θάνατον; λοι-
πὸν θαυμάζω πᾶσα, πῶς γυρῶντας οἱ Ἰουδαῖοι καὶ ὁ Ἰού-
δας ἀφορμὴν μετὰ πολλὴν περδυσίαν, δὲν τὴν ἔσθ' ἔχον,
τώρα οἱ ἀδελφοί μας δίδουσιν τῷ Ἰούδᾳ καὶ τῇ Ἰουδαίων ἀφορ-
μὴν δικαιοσύνην. ἐκεῖνος ἐρῶν ὁ Πιλάτος, τίνα ἀφορμὴν
εἶχον ἐκείνους τῶ δικαίᾳ, καὶ ἄλλο δὲν ἀποκρίθησαν, ὡς
ὅτι ὠνόμαζε τὸν αὐτὸν τε θεὸν καὶ θεῶν ἡμεῖς. καὶ μετὰ πολ-
λὰς φάσμα ὠμύρψις δὲν ἐμπόρεσαν νὰ ἔσθ' αἰτίαι· καὶ τῶτοι
τώρα κάμνουν φανερὰ ὡς βασιλεὺς τὸν Χριστὸν, καὶ δὲν τῶτοι

τὸν κάμνισι δῖναμα κατακριμένον ἀπὸ τῆς Ἰσθμίας, καὶ μὴ θέλοντας καταστῆναι τὸν Χριστὸν ἐσαυτομένον μετὰ πάντα δι-
κασιν. μὰ τὴν ἀλήθειαν ἄξιον θαυμάζειν καὶ θαυμάσιον εἶναι
τὰ λέγουσι ταῦτα.

Καὶ καλὰ καὶ καλῶς τὸν σκοπὸν σας νὰ ᾔδῃ τὸ ψωμὶ ἐκείνο
ἐνζυμον, ὅμως δὲν ἔπαρεπεν, ὅτι ἐσεῖς νὰ καθιδικάζετε τὴν
ἐκκλησίαν τῆς Ρώμης διὰ τὴν ἱερωγὰν μετὰ αἵμα, καθὼς καὶ ἐκείνη
φέρει τὴν ἀνατολικὴν διὰ τὴν ἱερωγὰν μετὰ ἔνζυμα, ἡμικοσφίτας
νὰ τὸ κάμνισι δὲ νὰ εἴη κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας, τὴν ὁποίαν κε-
φαλὴν ὁρέπει νὰ μιμουῖται τὰ μέλη· καὶ ἔσθοντες αὐτὴ κα-
λὰ, πῶς ὁ Χριστὸς ἱερέργησεν αἷζον, ὅτε ἐδίπνω μετὰ τῆς
μαθητάδες τε εἰς τὸ ἀνωγι, καὶ ὥρισεν ὅτι εἰς μνήμην τε
νὰ κάμνισιν αὐτοὶ τὸ ὅμοιον. Καὶ ὅτι νὰ μὴν ᾔδῃ τὸν βολετὸν εἰς
ταῖς ἑπτὰ ἡμέραις τῆς πάχας νὰ εὐερίσκει ἐνζυμον, ἀπέσει τί λέγει ὁ
Χρυσόσομος ἐξηγῶντας τὴν περὶ τὴν ὁμοίαν πρὸς Κορινθίους·
Προσθήκη ἀπαμύνη, διὰ ποίαν ἀφορμὴν ἐδιδόκετον τὸ ἀνε-
κατὸν ψωμὶ ἀπὸ ὅλα τὰ ὅρια· τί θέλει νὰ εἴπῃ τὸ τὸ σκο-
τεινὸν μυστήριον; ὁρέπει ἀπὸ πάσαν πονηρίαν νὰ εἴη ἐλπίς
εἰς ὁ Χριστιανός· διὰ τὴν καθὰς ἐξαλωθρύνον ὁ ἱβραῖος ὅπῃ
ἤθην φυλάξαι πάλαιον ζύμην, ὅτι ὁ πᾶσα Χριστιανός, εἰς
τὸν ὁποῖον θέλει ἀρεθῇ πονηρία, μὴ λογιάζης, ὅτι εἰς τὴν
πάλαιαν νὰ ᾔδῃ ἡ παύσις φοβερὰ, καὶ νὰ μὴν εἴη εἰς ἐμᾶς
μεγαλότερη. Διὰ τὴν ἀν κερταῖσι τὰ αὐτίκα τέσπον πασεικά,
ὅπῃ γυρᾶσαι καὶ ταῖς ἑυπαῖς τῶν ποντικῶν, πολλὰ πλέον ὁρέ-
πει νὰ ἐρδυνῇ ἡμεῖς τὴν ψυχὴν.

Αὐτὸν ἐγυρᾶσαι λοιπὸν ταῖς ἑυπαῖς τῶν ποντικῶν, πόσω μάλ-
λον ἤθην γυρᾶσαι, ἀν ὁ Χριστὸς εἶχε φάγει τὴν νύκτα ἐκεί-
νῃ ἀνεβατὸν, ὥσαν ἐναντίος τῆ νόμου;

Ὁ αὐτὸς Χρυσόσομος εἰς τὴν ὁμοίαν πρὸς τὴν ὁμιλίαν τῆ
καὶ Ματθαῖον εὐαγγελίῃ λέγει· Ὅτι ὁ Χριστὸς ὡς τὴν ὑστερίαν
ἡμέραν ἐφύλασσε τὸ πάχος διὰ νὰ μὴ γενῇ ἐναντίος τῆ νό-
μου· καὶ ὑστερὴν ἡμέραν ἐσαῖθηκεν τῆ σαυροῦ, ὅτε μετὰ φωνὴν
μεγάλῃν εἶπε, τέλειεσαι, ἤτοι ἐτρεῖσθησαν ὅσα περὶ-

γραφειν ὁ αἶπεν ὁ νόμος καὶ αἱ περὶ αὐτῶν. Καὶ ἂν δὲν τὸ ἐφύλαξεν ὁ Χριστός, ὡς λέγουσιν, δείχνηται ἐναντίος τῷ νόμῳ, κάμνοντες τὸ πάχα τὸ νομικὸν ὅχι καθὼς ἔειπεν ὁ νόμος, ἀλλὰ κρατῦντας ψωμί ανεβατόν· μάλιστα παρόντος τῷ Ἰσά, ὅπως ἐγγύρως ζώοντες παροδοσίας δεῖν νὰ τὸν ἀφραδάσκη τῷ Ἰσάδῳ. ἀλλὰ δὲν εἶκει ἐτὶ τὸ παῖγμα· μάλιστα ὡτάν πομπῆς καὶ πληροῦς τῷ νόμῳ, πᾶν ἔπαμην, καὶ τὸν νόμον τὰ ἐφύλαξεν ὅλα, καὶ ἀναγκαίως ἦσαν ἄζυμα, καὶ ἄζυμον ἔδωκεν.

Τί λέγετε ἐσθῆς; ἐρωτῶμεν· ἄζυμον ἦτον ἢ ἐνζυμον ἐκεῖνο ὅπως ἔδωκεν ὁ Χριστός. ἂν ἦτον ἄζυμον, ἔχομεν τὴν ἐξόπιν μας. ἂν ἦτον ψωμί με ζύμην, ἐσθῆς κάμνεται τὸν Χριστὸν παρὰβάτῳ τῷ νόμῳ θείῳτι δὲν θείῳτι, δεῖν ἐφύλασσε ψωμί ανεβατόν τῷ ἡμέραν τῷ ἄζυμον.

Ἀλλὰ τί λέγει ὁ Ξανδόπουλος; Ὅτι ὁ Χριστός ἐπερπῆρε μίαν ἡμέραν. καὶ λέγει παῖγμα σιμὰ εἰς ἀνδροπάκας φερνίμης, πηλὸν καὶ ἀνόητον. Διατὶ ἂν ἐπερπῆρε μίαν ἡμέραν, δὲν τὸ ἔκαμην εἰς τὸν καμρόντε. Ὁ ἂν δὲν τὸ ἔκαμην εἰς τὸν καμρόντε καὶ εἰς τὴν ἑσθῆν τε, δεῖν ἀνάγκης δείχνηται ἀφραδάτης ὁ Χριστός. Διατὶ ὁ νόμος οὐρίζει νὰ θυσιάζηται τὸ πάχα τῶν δεκατέσσαρες τῷ μὲν τὸ βράδι. Καὶ ἂν ἐπερπῆρε, καθὼς λέγετε, τὸ λοιπὸν τὸ ἔκαμε τῶν δεκατέσσαρες, καὶ δὲν ἐφύλαξε τὴν ἐντολὴν τῷ νόμῳ. καὶ ἂν δὲν τὴν ἐφύλαξε, λοιπὸν ἐσάθηνεν ἀφραδάτης ὁ ἀφρανόμος. Πρέπει τὸ λοιπὸν νὰ πιστεύοιτε, ὅτι δὲν ἐπερπῆρεν, ἀλλὰ τὸ ἔκαμε εἰς τὸν καμρόντε.

Εἴτι ἂν λέγει ὁ νόμος, ὅτι τὸ πάχα νὰ γίνεται τὸ βράδι, καὶ ὁ Χριστός τὸ ἔκαμε τὸ βράδι, δὲν ἐπαράβηκεν, καθὼς τὸ λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς Λευκάς. Καὶ ὅτε ἦλθε τὸ βράδι, ἀκὴμωσεν. Διατὶ ἂν ἦθῃε τὸ κάμει τὸ μεσημέρι, ἐμώρει τινὰς νὰ αἰσῇ, ὅτι ἐπερπῆρε καμρόν ἢ ἑσθῆν, καὶ δεῖν τὸ ἦτον καὶ ανεβατόν· ἀλλὰ δὲν τὸ ἔκαμην ἐτὶ.

Εἴτι καὶ οἱ ὀπίσθοι, καθὼς ἔπαμην πολλὰς φορὰς, ἦσαν

ἦσαν ἐβραῖοι, καὶ δὲν ἐμπορεῖσθαι νὰ κάμουν ᾠδὴν ὅσον ἐζητοῦ
ὁ καμὲρ. ἔκαμε λοιπὸν ὁ Χριστὸς τὸ πάχα εἰς καμὲρ καὶ ὤρεον
ὡς ᾠρίζεν ὁ νόμος. Ἐἦσαν τὰ ἄζυμα, καθὼς λέγει ὁ ἅγιος
Λευκᾶς. Ὅτι τὴν περὶ τὴν ἡμέραν τῆς ἀζύμων, εἰς τὴν ὁποίαν
ἔκαμνε χρεῖα νὰ θυσιάσῃ τὸ πάχα. Καὶ πῶς ἐπροπῆρεν,
ἀν οἱ μαθηταὶ ἐπῆγαν τὴν περὶ τὴν ἡμέραν τῆς ἀζύμων,
καὶ ἐφάγεσαν, πῶς θέλεις νὰ εἰσάγῃς τὸ πάχα; καὶ
ἐδείχθηκεν, ὅτι εἰσάγαγον τὸ νομικὸν πάχα, καὶ τὸ ἐκά-
μασιν εἰς τὸν καμὲρ τῆς ἰσχυρῆς καὶ ὅπως προπῆρεν, καὶ ὅτις
μεταφέρει ἐν ᾧ ὡς ἄνομος. τῶσον ὅτι καὶ ὁ Χριστὸς καὶ ἰσᾶς
ἐπὶ ἀνὸμῳ, ἀν ἐπροπῆρε τὸν καμὲρ τὸ πάχα. ἀλλὰ τὸ
ἐλένας, μόνον νὰ ἔχη τὰ λογικάτα, θέλει λογιάσει, ἢ θέλει
εἰπεῖν ὡς ἐπὶ μάλιστα καθέναν θέλει ὁμολογήσει, πῶς τὸ ἐκά-
μα εἰς τὸν καμὲρ τε καὶ καὶ τὸν νόμον. μὲντοι τὸ ὁ Χου-
σόςμορος λέγοντας ᾠδὴν βάται τὸ καμὲρ ἐσαθήκασιν οἱ ἐβραῖοι,
ὡς καὶ ἑκάστη περὶ τὴν ἀποκοτῆσαν. Καὶ εἰς τὴν ὁμοδοκίαν
ταύτην ὁμιλῶν τὸ καὶ ἰωάννην ἐυαγγελίῃ, ὁμογενῶν τὰ
λόγια ἐκείνα. ἄνεσι τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ τῆς Καίφα εἰς τὸ φρα-
γῶριον· λέγει, διὰ τὴν ἐπίστασιν ἐκείνῃ, ὅτι ἦσαν ὅλοι συμμαζω-
μένοι; διὰ νὰ κάμῃς πᾶν τὸ πᾶν καὶ τὴν γνώμην τῆς ἀρ-
χιερῶν. διὰ τὴν ἐκείνης ἡτὸν τότε ἀρχιερέως, καὶ ὅλοι τὸ ἀνα-
μῶσιν, τὴν ἰσχυρῆς ἀγρυπνῶσαν ὅλην τὴν νύκτα διὰ τὸ
διὰ τὴν ἐφαγῇ, λέγει, τότε τὸ πάχα, ἀλλὰ διὰ τὸ
ἀγρυπνῶσαν. Ὅτι ἀπὸ ἐκείνου ὁ ἰωάννης ὅτι ἦτον ταχύ,
ἐσμιζεν καὶ εἶπεν, ὅτι δὲν ἐμπήκασιν εἰς τὸ παλᾶτι διὰ νὰ
μὴ μαγαριώσῃ, ἀλλὰ νὰ φάγῃ τὸ πάχα. Τί λέγο-
μας εἰς τὸ λοιπόν; ὅτι ἐφαγῇ τὸ πάχα ἄλλῃ ἡμέραν, Ἐ
ἔλυσαν τὸν νόμον διὰ τὴν ὁμοθυμίαν ὡς εἶχας νὰ φονέ-
σου καὶ Χριστὸν. διὰ τὴν ἰσχυρῆς ὁ Χριστὸς τὸν καμὲρ τὸ
πάχα, ὡς τὸ ἐφαγῇ τὸ βράδι, ἀλλὰ τὸ ἐπαρέβησαν ἐκεί-
νοι, ὡς καὶ ἑκάστη περὶ τὴν ἀποκοτῆσαν, καὶ χιλίους νόμους ἐκα-
τέπαυτον. Διότι ἀφ' ὧν ἀπὸ πολλῶν μάνητα, Ἐ ὅτι εἶχας
βαλῇ πολλὰς βολὰς νὰ τὸν φονέσῃ, καὶ δὲν ἐμπόρε-
σαν,

σαν, ἀπὸ τῶν ὀπίσταν τότε καθὼς δὲν ἤλπιζαν, ἠθέλησαν ἢ ἀφίσταν καὶ τὸ πᾶνχα δεῖ νὰ ἐβάλουν τὴν ὀπιθυμίαν τῶ φόνε, καὶ νὰ πληροῦσαι τὴν ὀρεξίν της.

Αὐτοίς, ὅτι παρέβησαν οἱ ἐβραῖοι τὸν καρὸν καὶ τὸν νόμον, ὅχι ὁ Χριστὸς; καὶ ἡ ἐκείνοι ὁπῶ λέγουσιν, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐπεσπῆρεν;

Ἐπειδὴ τὸ πᾶνχα εἶχε εἰς τὸν τὸν ζῶπον, καὶ ἀπεδείχθη φανερά, ὅτι ὁ Χριστὸς ἔδωκεν τῷ ἁγίῳ τὰ μαθητὰν αἵζυμον τὴν ἡμέραν τῷ αἵζυμων. Ἐπειδὴ δεῖ βέβαιον, ὅτι ἀνδρὲς ἦδυν εἰσαγ τότε ἡμέρα τῷ αἵζυμων, ἤθγε δώσει τὸ μυστήριον εἰς φωμὶ ἀνεβατὸν, θελούτας εἰς πᾶσα ζῶπον καὶ δώση τὸ μυστήριον, καὶ δὲν κἀμνοντες δεφροεὶν αἵζυμων καὶ ἐνζυμων, ὅτι σιόντι νὰ εἶ τὸ φωμὶ ἀπὸ σιόντι. πῶς λοιπὸν θελόμεν κατηγορήσει ἀπάντες ὅτε ἱερεργῆσιν εἰς αἵζυμον; ἢ πῶς ἐμπορεῖμεν νὰ ἐναντιωθῶμεν τῷ ἁγίῳ ζωίδει, ὁπῶ ὀρίζει εἰς τὸ ἀπόφασίν της, ὅτι καὶ εἰς τὸ ἕνα καὶ εἰς τὸ ἄλλο μέρος γίνεται τὸ σῶμα τῷ Χριστῷ ἢ εἰς αἵζυμον καὶ εἰς ἐνζυμον; πᾶνχα εἰς τὴν ἀλήθειαν ὁπῶ ἔλαβεν ἡ ἀγία τῷ Θεῷ ἐκκλησία ἀπὸ τῶν ἁγίων ἀποστόλων. Διὰ τὴν αἱ ἁγιοὶ ἀποστολοὶ ἔξω ἀπὸ τὸν καρὸν τῷ αἵζυμων ὁ θεοποιοῦμεν εἰς τὸ σῶμα, κόπτοντας φωμὶ ἐκαμνον τὴν θυσίαν. καὶ δὲν φαίνεται ποθεν, ὅτι νὰ ἐγύρωται αἵζυμον. Ἐπάλιν αἱς ἡμέραις τῷ αἵζυμων εἰς τὰ ἱεροσόλυμα δὲν εὐερίσκοντας ἀνεβατὸν φωμὶ, ἐπερεργῆσαν μὴ θυσιάντας ἐνζυμων. ἰασην καλὰ ἤξευραν, ὅτι πᾶνχα τὴν σιόντι νὰ εἶ τὸ ἀπὸ σιόντι. Ἐπὶ δεῖ νὰ λείπη μετὰ πᾶνχα δὲν αἵζυμων ὅσα γίνεται εἰς τὴν ἱερεργίαν, καὶ μάλιστα τῷ Χριστῷ τὰ λόγια καὶ τὰ ὁποῖα ἀλλήλαςκοι τὸ φωμὶ καὶ τὸ κρασὶ μετὰ τὸ νερὸ εἰς ζωὴν καὶ αἷμα τῷ Χριστῷ. καλὰ καὶ ὅσοι δὲν ἀποδέχονται τὴν ζωὴν καὶ νὰ τὸ ἀρνούται ἢ τῷ, καὶ δὲν πείθονται νὰ πιστεύωσιν καθὼς ἡ ἐκκλησία κομμετῶ, ὅτι μετὰ τὰ λόγια ἐκείνη τῷ Χριστῷ. Λάβετε, φαγετε, τῷ με ὅτι τὸ σῶμα. καὶ, πᾶνχα με ὅτι τὸ αἷμα. γίνεται τὸ μυστήριον. ἀλλὰ κρατῶσιν, ὅτι γίνεται λέγοντας. καὶ ποίησαν τὸν

τὸν μὲν ἄρτον τῶτον τίμιον σῶμα τῆ Χρυσῆς σε . Καὶ δὲν καταλαμβάνουσιν , ὅτι τὸ μυστήριον τῆς λειτουργίας τὸ ἔδωκεν ὁ Χρυσός , ὃ δὲν εἶπεν ἄλλα λόγια ὡς τὰ μόνα . λάβετε , φάγετε , καὶ πίετε πάντες , μετὰ τοιαῦτα . Καὶ δὲν εἶπεν , ποιήσον , ἕτε τὰλλα ὅσα λέγομεν ἡμεῖς . Διατὶ τὰ λόγια τε μοναχὰ ἔχουσι τὴν δύναμιν . ὅλα τὰ ἐπίλοιπα ὅσα λέγομεν εἰς ταῖς εὐχαῖς , τὰ λέγομεν ὡς ἀκαλῶντας διὰ σωτηρίαν μας , διὰ τὸ ἄξιωθῆμεν νὰ κοινωνήσωμεν τῷ ὅσιον σῶμα καὶ τῷ ὅσιον αἵμα . Διατὶ καθὼς νομοθετήσας τὸ ἅγιον βάπτισμα δὲν εἶπεν ἄλλα λόγια ὡς τὰ μόνα . πορεύσθεις μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη , βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς , καὶ τοῦ υἱοῦ , καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος . Καὶ τὰ τὰ λόγια μόνον ἀπομένουσι τύπος τοῦ βαπτίσματος . τόσον ὅτι λέγοντας τὰ λόγια τὰτα γίνεται τὸ βάπτισμα , ἀλλὰ τὰλλα ὅσα λέγομεν , τὰ λέγομεν εἰς ὠφέλειαν δικῆς μας , καὶ τὰ βαπτίζομεν ἀντάμα μετὰ τὸν ἀνάδοχον . ἔτι καὶ ἐκεῖ ὁ Χρυσός εἶπε τῷ μαθητῇ τε . λάβετε , φάγετε , καὶ τὰ λοιπὰ . τῶ καμνετε διὰ νὰ μὲ θυμᾶσθε . καὶ δὲν εἶπεν ἄλλο . Καὶ τὰ τὰ λόγια εἶναι ὅπῃ ἀλλάσσει τὸ ψωμὶ εἰς σῶμα , καὶ τὸ κρασί εἰς αἷμα Χρυσῆς . Καὶ τὸ μυστήριον ὃ τῶ ὁ χρυσοστόμος Ἰωάννης εἰς τὴν ὁμιλίαν τῇ ὅπῃ ἵκαμεν ἐπαύειν εἰς τὸν δείπνον τῶ ζωτῆρος ὃ τὰ ἅγια μυστήρια , ὃ ἐναντίον τῶ ἱερέων , λέγοντας .

Παρθέν ὅν αὐτὸς ὁ Χρυσός εἰς τέτλη τὴν ἔαπεζαν . διὰ τὸ ἐκείνος ὅπῃ ἐξόλισε τὸ ἔαπεζαν ἐκείνου , σολίζα τάρα καὶ τέτλη . Δὲν εἶναι ἀνδραποπος ὅπῃ κάμνει ὑπὸ ψωμὶ καὶ κρασί σῶμα ὃ αἷμα Χρυσῆς , ἀλλὰ αὐτὸς ὅπῃ ἐσανεχθῆκε δι' ἐμᾶς . σέκει μόνον διὰ χῆμα ὁ ἱερός , καὶ προσφέρει τὴν δέσιν λέγοντας ἐκεῖνα τὰ λόγια , ἀλλὰ τὰ θεῖα ἢ χάρις ὃ ἡ δύναμις εἶναι ὅπῃ ἐνεργᾷ . τῶ μὲν ὅτι τὸ σῶμα , λέγει . τῶς ὁ λόγος ἀλλάσσει τὸ ψωμὶ καὶ τὸ κρασί . Καὶ καθὼς μίαν φορὰν εἶπεν ὁ Θεός . αὐξάνετε , καὶ πληθυνέετε , καὶ γεμίσατε τὴν γῆν . καὶ ὁμῶς τὰ λόγια τὰτα δίδουσι παντοῖνα δυνάμιν τὴ φύσιν τῶ ἀνδραποπων νὰ ποιήσονται . ἔτι καὶ τὰ τὰ λόγια

λόγια τῷ Χριστῷ μίαν φορὰν ἐποθένασιν ὑπὸ τῷ θαύμῳ τε γλῶσσαν, καὶ ὁμῶς εἰς πᾶσαν ἐπάβησαν τῇ ἐκκλησίας ἡ διὰ τῆς τούτης τῆς λόγου, τῷτο με ὅτι τὸ σῶμα, ὡς τῷ σήμερον καὶ ὡς τῷ δούτερον παρεστῆαι κάμνει ἐ τῇ κῶνι τῷ θυσίαν.

Λοιπὸν ἂν τῷτο ὁ λόγος ἀλλάσσει τὸ φῶμι ἐ τὸ κρασί, καὶ τὰ κάμνει φοβερά μυστήρια * καὶ τῷτο δὲν ἐμπορεῖται νὰ εἴῃ τέλεια δὲ νὰ λείπη ὀλίγον προζύμι θαυμαστὸν εἶναι, μάλιστα ἀφ' ἧς ὁ Χριστὸς ἐκαμνὲ τὸ μυστήριον τῷτο εἰς ἄζυμον, καθὰς τὸ εἰσέξαμν.

Καὶ δὲ νὰ μάθωσιν, πῶς εἴῃ ἀναγκαῖα πρὸς τὸ μυστήριον, ἐ τί εἴῃ ἀναγκαῖον πρὸς τὴν θυσίαν, καὶ νὰ μὴ γυρῶσιν ἄζυμον καὶ ἐνζυμον, σμίγομεν καὶ τῷτο.

Πέντε πρῶτα εἴῃ ἀναγκαῖα δὲ νὰ γένῃ ἡ θυσία.

Πρῶτον, φῶμι ὑπὸ σίτῃ, καὶ κρασί ὑπὸ κλῆμα ἀμπελίῃς.

Δούτερον, τὰ λόγια τῷ Χριστῷ, τῷτο με ὅτι τὸ σῶμα, καὶ τῷτο ὅτι τὸ αἷμα μου.

Τρίτον, ὁ ἱερὸς, δὲ νὰ ἀνέσῃ ἀνθρώπος δὲν ἐμπορεῖται νὰ κάμνῃ θυσίαν.

Τέταρτον, ὁ σκοπὸς, ἡγοῦν νὰ ἔχη λογισμὸν ὁ ἱερὸς νὰ τῇ κῶνι τῷ δῶρα, ὅχι ἄλλο τέλος.

Πέμπτον, τὸ θυσιαστήριον, ἡγοῦν ἐπάβη καθιερωμένη ὑπὸ ἀρχιερέα.

Τῷτο μόνον εἴῃ ἀναγκαῖα, καλὰ καὶ τὸ ὑστερον νὰ μὴν εἴῃ τόσον ἀναγκαῖον, ὡς τὰ ἄλλα. Καὶ ἂν τῷτο ὅλα δὲν ἀξίζωσιν, δὲ νὰ δὲν ἔχουσιν ὀλίγον προζύμι ξίδιον, θαῦμα μεγαλότερον εἶναι, ὅτι καὶ τὸ θυσιαστήριον, ἐ ὁ σκοπὸς, καὶ ὁ ἱερὸς, καὶ τὸ φῶμι καὶ τὸ κρασί, ἐ μάλιστα τὸ ἐξοχότερον, τὰ λόγια τῷ Χριστῷ, ὅπῃ ἀλλάσσει τὸ φῶμι καὶ τὸ κρασί εἰς σῶμα καὶ αἷμα τῷ Χριστῷ, τὰ ὅποια ἐσῆρξαν τῇ θρανῶν, καὶ ἐθεμελίωσαν τὴν γῆν, καὶ κρατῶσι τὸν κόσμον, τῷτο ὅλα λέγω νὰ μὴν ἀξίζωσιν δίχως τὸ προζύμι. ὅποιος ἔχει τέτοιον λογισμὸν, δὲν ἔχει τὰ λογικά τε. θαυμάζω, πῶς δὲν
μας.

μᾶς καθ' ἡδικάζετε ἔθ' δὲ τὸ κρασί, ὅτι πολλαῖς φοραῖς πέρ-
νομεν κρασί κόκκινον, ἢ ἄσπερον, ἢ γλυκύ, ἢ συρόν· ἀλλὰ μόνον
μᾶς καθ' ἀκρίνετε ἔθ' τὸ ψωμί. Διὰ τὸ καθὼς εἶπεν ὁ Χρυσός,
ὅτι τὴ γεννήματος τ' ἀμπέλε, ἢ δὲν ἔκαμε διαφορὰν νὰ εἶναι
ἄσπερον ἢ κόκκινον τὸ κρασί, ἔτι καὶ ἔθ' τὸ ψωμί λέγοντας
ψωμί δὲν ἔβαλε διαφορὰν ἀνεβατὴ ἢ λευκῆ, ἄσπερον ἢ μαύρον,
νὰ εἴη γλυκύ ἢ ξιδερόν. Διὰ τὸ ἡ ἐκκλησία δίχως διαφο-
ρὰν σέργει ἔθ' τὸ ἓνα καὶ τὸ ἄλλο. Εἶδον καλὰ ἡ ἀγία ζωό-
δος, ὅτι καὶ τὸ ἓνα καὶ τὸ ἄλλο εἴη ψωμί, καὶ ἔθ' τὸ μὴ
πάντα βιβαιοσύνη γίνεσθαι ἡ ἰερουργία, καὶ δὲν καθ' ἀκρίνει κα-
νένα ὑπὸ τὰ δύο. μάλιστα ὅτι καθὼς ἐδείξαμεν, ὁ Χρυσός
τὸ ἔκαμεν εἰς τὸ ἄζυμον. τὸ λοιπὸν ἄδικα καθ' ἀκρίνετε τὴν
οἰκουμένην ζωόδοτον, ὅπως ἀποφάσισεν ἔτι καὶ ἄδικα συ-
κοφαντεῖτε καὶ καθ' ἀσύρνετε ἡμᾶς, ὅπως σέργονμεν ἔθ' ὁμολογε-
μεν τὴν ἀποφασιν τ' ἀγίας ζωόδου.

Καὶ ἔθ' νὰ κάμω μνήμην καὶ Νικηφόρου Καλλίστου τῷ Ξαν-
δοπέλει, μὴ ἔρχεται νὰ γελάσω πολλὰ· ὅτι ἐβάλθηκεν ὑπὸ
ὀπθιδυμίας τιμῆς νὰ γεράφῃ τὰ ζυωζάσια ὅπως εὐρίσκονται
τὴν σήμερον εἰς τὸ ξιδερόν, ἔθ' κινημέτους ὑπὸ τὴν ὀρμὴν τῆς
πάσης τῆς χρίσματος ἡγεσί καὶ ἰσχύος εἰς τὴν τὴν ἡ καὶ ὑπόδο-
σιν τῆς ἄζυμης μεγάλα καὶ θαυμαστά. Καὶ φανερόν εἶναι, ὅτι
τὰ ζυωζάσια τὴ δὲν τὰ ἀναγνώθαι εἰς τὴν Κωνσταντινέπολιν·
ὅθεν δὲν κάμνει χρεία νὰ λέγω τίποτε ἄλλο. Εἰς τὴν τὴν
χώρην μόνον τινὲς τὰ ἔβαλαν εἰς τὸ ξιδερόν, καθὼς εὐρίσκον-
ται. ἔθ' νὰ εἴη συνθεμέλια δίχως γνώσιν καὶ μάθησιν, ἅς τὰ
ἀναγνώσῃ ὅποιος θέλει, καὶ θέλει τὸν εὐρεῖ εἰς πολλοὺς τό-
πους νὰ λέγῃ τὰ ἐναντία. ἀλλὰ ποῖον εἴη τὸ φοβερόν τε λο-
γάκι, καὶ καθὼς τὴ φαίνεται ἀναπόκρετον; Εἰς τὸ ζυωζάσι
τὸ μεγάλης πέμπτης μιλιώντας ἔθ' τὴν ὁρμὴν τῆς μυστη-
ρίων μέσα εἰς ἄλλα πολλὰ λέγει· βλέπε, πῶς τὸ κομῇ τὴ
τὸ κρατίζει ἄρτον, ὅχι ἄζυμον. ἅς ἐξαπαθῶσιν ὅσοι ἰερεῖς ἔσονται
εἰς ἄζυμον.

Τὰ τὰ λόγια ὡς ἀν φανερότατα παρφέρουσιν ἄνω καὶ κάτω

ἐκείνοι ὅπως κρατοῦν τὴν γνώμην τε . Καὶ φαίνεται ὁ Ξανθό-
 πτελος νὰ εἴπῃ κάποιον τίποτε , καὶ δὲν εἴπῃ τίποτε , κα-
 θὼς θέλει ἀποδείξῃ . Διὰ τὴν ἡμῶν ἐπεὶ δὴ ἡμεῖς μαθητὰὶ
 ἐκείνου ὅπως εἶπεν , γυρίζετε τὴν ἀγάπην , δὲν ὑβρίζοντες τὸν
 Ξανθόπτελον , καθὼς ὑβρίζει ἐκεῖνος ἡμᾶς . ἀλλ' ἢ ἀποκρί-
 σις ὅπως θέλομεν δώσει πρὸς τὰ λόγια τε , αὐτὴ μόνη θέλει
 δελῶσαι διὰ ὑβρίν . διὰ τὴν λογιάζοντας νὰ εἴῃ διδασκαλος ,
 δείχνηται ἀμαθὴς διὰ ἡμᾶς τὰς ἀμαθεῖς . λοιπὸν λέγομεν ,
 ὅτι λογιάζοντας ὁ Ξανθόπτελος νὰ ἔγραφεν ἐναντίον τῆ καθο-
 λικῆς ἐκκλησίας , ἐγλίττησεν , καὶ μὲ τὴν κεφαλὴν κάτω
 ἔπεσεν εἰς τὴν λάκκον . λέγει , πῶς ὠνόμασεν ὁ Χριστὸς τὸ κορμὶ
 τε ἄρτον , καὶ ὅχι ἄζυμον ὡς ἐξέχασεν ὅτι καὶ τὸ λεῖψόν
 κραῖται ἄρτος ὅτι τὴν ἰσχυρίαν , πῶς λέγοντας ἄρτον γρυκαῖν
 τὸ ἀνεβατὸν φωμί . ἀλλὰ τὸ δὲν ἐμπορεῖ νὰ τὸ ἀποδείξῃ ,
 διὰ τὴν εἰς πολλοὺς ὅπως τὴν θείαν γραφὴν κραῖται ἄρτος καὶ
 τὸ λεῖψόν φωμί . Εἰς τὸ ἐκτὸν κεφάλαιον τῆς Κριτικῆς λέγει ἡ
 γραφὴ , λάβε τὰς ἄρτους τὰς ἄζυμους . Καὶ εἰς τὰ κατὰ κε-
 φάλαιον τῆς Εξόδοις λέγει . λάβε διὰ τὰ βοῦδια ἕνα μοσχάρι ,
 καὶ δύο κριεὶς δίχως ψευδάδι , καὶ φωμί ἄζυμα φουρνιστά
 μὲ λάδι , καὶ πάντα ἄζυμα χρυσολόγους μὲ λάδι . διὰ τὴν σμί-
 δαλιν στήσεις τὰ θέλεις κάμει , καὶ θέλεις τὰ βάλλῃς εἰς ἕνα
 κάνιστρον . Καὶ πρὸς αὐτὸν . Καὶ λάβε φωμί ἕνα μὲ τὸ λάδι ,
 καὶ μίαν σμίδαν ἄζυμην διὰ τὸ κάνιστρον , διὰ τὴν ἐκείνας ὅπως
 ἐβαλάνθησαν εἰς τὸ πρὸς αὐτὸν τῆς Θιῆς . Καὶ ὁ Θεοδωρίδης εἰς
 τὴν ἐξηγήσιν τῆς προφητικῆς Δανιὴλ λέγει . ἄρτος λέγεται καὶ
 ὁ ζυμίτης καὶ ὁ ἄζυμος . Βλέπεις , ὅτι καὶ τὸ λεῖψόν κρα-
 ῖται ἄρτος ; πῶς τὸ ἐκισμὸνισις τῆς ὡς καλὸς Ξανθόπτελος ;
 μὰ τὴν ἀλήθειαν μὲ δικαίον ἐκράχθητες Νικηφόρος , διὰ τὴν
 ἐνίκησις τὰς αἰθροῦσις τῆς φέρε , τὰς ἀγαπητάς , ὅχι τὰς
 ὑψηλοὺς καὶ γνωστοὺς . Ἀλλὰ θέλεις μὲ εἰπεῖ , ὅτι τὸ
 κάμει διὰ σίνα , διὰ τὴν τὸ πρᾶγμα γνωρίζεται ἀπὸ τὰ ὄνο-
 μα ὅπως σμίγεται ὅσον ὅτι λέγοντας , ἄρτους ἄζυμους , τότε
 γρυκαῖται τὰ ἄζυμα . ἀμὴν ὅτι λέγεται ἀπλῶς ἄρτος , καὶ
 δὲν

ὅν βάνει τὸ, ἄζυμος, γρυκᾷται τὸ ἀνεβατὸν ἀναγκᾷως. Καὶ διὰ τὸ ὅτι Χριστὸς εἰς τὴν δικλὴν μας ὑπόθεσιν δὲν ἀνόμασιν ἄλλο, ὡς ἀπλῶς ἄρτον, φανερόν ἐστι ὅτι ἦτον ἀνεβατόν. Καὶ λοιπὸν καλὰ εἶπεν ὁ Ξανθόπελος, ὅτι ἄρτον λέγει ὁ Χριστὸς τὸ κορμί τε, καὶ ὅχι ἄζυμον. πρὸς τὸ λέγω, ὅτι μὲ δύσκολιαν δείχνω τὸ ἐναντίον. ἤγουν ὅτι εἰς τὴν θείαν γραφὴν εὐείσκομην, πῶς λέγοντας ἀπλῶς ἄρτον, γρυκᾷται τὸ ἄζυμον. καὶ δὲν θέλεις ἐμπορέσαι νὰ φύγῃς τὴν διπολογίαν, ὅτι ἐστὶ φανερότατη. Ἡ ἡμέρα δ' ἀναστάσεως τῆς Χριστοῦ ἦτον τρίτη ἡμέρα τῶν νομικῶν φάσκα, καθὼς λέγει ὁ εὐαγγελιστὴς Λευκᾶς μιλιώντας μετὸν Χριστὸν, καὶ λέγοντας. Ἀλλὰ μὲ ὅλα τὰ ἔτις ἡμέρας εἶναι σήμερον, ὅπως ἐσυγῆρασι τὰ περάγματα τῶν. λοιπὸν τὴν ὁμοίαν ἡμέραν δ' ἀναστάσεως δύο διὰ τὴν μαθητάδες τῆς Χριστοῦ ἐπαγαίνασιν εἰς ἓνα κάσπον μακρὸν διὰ τὰ ἱεροσόλυμα ἐξήντα εἰς ἓξ, τὸ ὄνομα τε Εὐμαῖς. Καὶ ὡς κατὰ λέγει. Καὶ ἡνάγκασαν τὸν Χριστὸν λέγοντας, μῆτις μὲ ἐμᾶς, ὅτι βραδύχει. Καὶ ἐδέχθη ἐκείνος, καὶ ἐμπήκει νὰ μείνῃ μὲ ἐκείνους. Καὶ ἀφ' οὗ ἀπέμπεσε νὰ φάγῃ μὲ ἐκείνους, ἔπαισα τὸ ψωμί καὶ τὸ εὐλόγησεν, καὶ κόψας τὸ τὸς τὸ ἐδίδεν. Καὶ ὡς κατὰ λέγει. Καὶ ὅτι τὸν ἐγνώρισαν, λέγει, διὰ τὸ κόψιμον τοῦ ψωμίου.

Τί φανερότερον, ἢ τὴν καθαρῶς σιμὰ εἰς ἀνθρώπους, ὅπως δὲν ἀγαπᾷ τὰ μαλώματα, καὶ δὲν τὴν ἀρέσκει τὰ σπάδαλα; ἄρτον, ἀπλῶς λέγει ὁ ἅγιος Λευκᾶς εἰς τὸν τὸν ὅπον, ὅτι ἔτε ζυμερόν λέγει ἔτε ἄζυμον. ἅς καταλάβωμεν, ποίας λογῆς ψωμί ἦτον, καὶ μὴ κλεῖωμεν τὰ μάτια μας εἰς τὰ φανερότατα. Διὰ τὴν καθὼς ἐγνωρίσθη ὁ Χριστὸς διὰ τὸ κόμμα τῶν ψωμίων, ἔτις ἂν ἐξετάζωμεν, τὸν θελόμεν γνωρίσαι καὶ ἐμᾶς. Δὲν ἡμεῖς τὸσον ἀνόητοι, ὅπως νὰ μὴν καταλαβάνωμεν τὴν ἀλήθειαν. Καὶ καλὰ καὶ νὰ μὴν ἡμεῖς φιλόσοφοι ἢ ῥήτορες, ἀλλ' ὅμως ἔχομεν αὐτὴν τὴν φύσιν διδάσκαλον, ὅπως ἐμπορεῖ πολλὰ καλὰ νὰ γνωρίσῃ τὴν ἀλήθειαν, καὶ νὰ διαχωρίσῃ τὸ ψέμα, καὶ τὸ καλὸν διὰ τὸ κακόν. Τί

λέγουσιν λοιπόν ; ὅτι ἦτον ἐνζυμον ; μή . πῶς ἐμπόρει νὰ εἶ-
 μέ περζύμι , ἀν ἦτον τρίτη ἡμέρα τῆ πάχα τῆ ἐβραίων ;
 καὶ δὲν ἐμπωρῆσαν ἐκῆνοι ὡς ἐπαπατήσαν μὲ τ Χειρὸν ,
 ὁ Κλεώπας καὶ ὁ Ἀηκῆς νὰ βασουῖ ἄλλο ὡρὰ ἄζυμον , ἐπειδὴ
 ἤρχοντο ἀπὸ τὰ Ἱερσόλυμα ;

Εἰπὰ ἡμέρας , λέγει ὁ νόμος , θέλειτε φάγει τὰ λαίφα ,
 καὶ ὅχι ἀνεβατόν . Διότι σμίγει καὶ λέγει ὅποιος φάγη φωμί
 μὲ περζύμι , θέλει ἐξολοθρεῖθῃ ἡ ψυχὴ ἐκῆνη ἀπὸ τῆ
 ζυμαγωγίᾳ τῆ ἐβραίων . ἀν εἶ τὸ αὐτὸ αἰτία , πῶς ἐμπόρει
 νὰ εὐρεθῇ ἐκῆ φωμί ἀνεβατόν , οὐκ ὄντως ὁ νόμος , τέτοιον φωμί
 νὰ μὴ εὐρίσκεται καθόλου ἀπὸ τῶν δεκατέσσαρες ὡς τῶν
 ἑκατομῶν τῆ μιλῶς ; τὸ λοιπὸν ἦτον ἄζυμον . Διότι ἀν ἦτον
 μὲ περζύμι , καὶ ἐκῆνοι ἦσαν αἱ αὐτὰς ἀνόμοι δίδοντας ἐν-
 ζυμον φωμί τῶν ἡμέραν τῆ ἄζυμων , ὁ Χειρὸς ἦεν φανῇ
 ὡρὰ βάτης κόπτοντας τὸ φωμί τὸ ἀνεβατόν , καὶ δίδοντάς το
 ἐκῆνων . ἀλλ' ἀν ἦτον , ἄζυμον , καθὼς ἦτον , ἄδικα λοιπὸν μᾶς
 κατακρίνετε . Διότι ὁ Χειρὸς ὡς ἀν ἀποπληροῦται τῆ νόμου δὲν
 ἦεν κόψει ποτὲ τὸ φωμί ἐκῆνο , ἀν ἦεν ἡδύρε πῶς ἦτον ἀνε-
 βατόν , ὅτι ἦεν τὸ κάμει εἰς ταῦς ἡμέρας ὡς ἐμπόρῃζεν ὁ νόμος .
 καὶ ἐκῆνοι κρατῶντας ἀκόμη τῆς σιμῆσεως τῆ ἐβραίων , ἐφύ-
 λασαν τὸν νόμον καθὼς ἔωρεπεν , ὅχι τότε μόνον , ἀλλὰ καὶ
 μὴ τῶν ἀνάσασιν καὶ τῶν ἀνάληψιν τῆ Χειρῶ . Λοιπὸν ἀπὸ
 ὅλα τὰ ἀκολυθῶ , ὅτι τὸ φωμί ὡς ἐκῆν ὁ Χειρὸς , καὶ
 εἶδωκε τῆ δύο μαθητῶν , ἦτον ἄζυμον .

Καὶ ἀν τινὰς ἀκόμη θέλει εἰπεῖ μὲ ὀλίγην γνώσῃ , ὅτι
 ἦσαν ἐξω ἀπὸ τὰ Ἱερσόλυμα , καὶ δὲν τὸ εἶχαν ὀρεσίαν
 νὰ φάγῃ φωμί ἀνεβατόν . ὡς θυμηθῇ , ὅτι ὁ νόμος λέγει .
 Καὶ ξένοι καὶ τοπικοὶ , καὶ εἰς πᾶσα ὥρον ὡς θέλετε κα-
 τοικήτε , θέλετε φάγει ἄζυμα , ὁ ὅχι ζυματόν . ὅποιος θέλει
 φάγει ζυματόν , θέλει ἐξολοθρεῖθῃ ἀπὸ τὸν Ἰσραὴλ . δὲν
 καθὼς εἰς τὸν δειπνόν , τῶν ἀργαδικῶν τῆ μυσηρὶ ἐλαβεν
 φωμί ἄζυμον , καὶ κόπτοντας τὸ εἶδεν τῶν μαθητῶν , καὶ ἔλε-
 γεν . λάβετε , φάγετε . ἔτι ἐκῆνον καὶ εἶδεν . Διὰ τὸ τὸν
 ἐγνώ-

ἐγνώρισαν οἱ μαθητάδες, ὅτι ἐθυμήθησαν πῶς εἶχεν κά-
 με τότε, λογιάζοντας μέσα τῆς, ὅτι ὁ διδάσκαλος εἶναι,
 ὡς εἶχεν κόψει τὸ ψωμί τὴν περασμένην ἡμέραν τὸν ὅμοιον
 τρόπον, ὅτι τὸ ἐδίδοι τῇ ἀδελφῶν· καὶ θέλοντας νὰ τὸν ἐγί-
 ζουν, ἐκείνος ἐγίνηκεν ἄφαντος· ἢ τί θέλοντες εἰπεῖν δι' ἐκείνα
 τὰ ψωμιά, ὡς ἐκράζοντο ἄρτι προσθέσεως, ὅτι τὰ ὁποῖα
 ὁ Χριστὸς εἶπεν εἰς τὸ δάτιστον κεφάλαιον τῇ εὐαγγελιστῇ Μάρ-
 κα, μιλῶντας τῇ Ἰουδαίων, ὅτι ἀνείδιζαν τοὺς λαοφύλας,
 ὅτι ἐκοπῆσαν τὰ ἀσάχυν· Δὲν ἐδιαβάσατε, τί ἔκαμεν ὁ
 Δαβὶδ, ὅταν εἶχε πείπει, καὶ ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ οἱ σω-
 φόφου τε, πῶς ἐμπήκεν εἰς τὸ σῶναι τὴν θεῶν εἰς τὴν καμὸν τῇ
 ἀρχιερέως Αβιάθαρ, καὶ ἔφαγεν τὰ ψωμιά τῇ προσθέσεως,
 τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουσιν ἐξουσίαν νὰ φάγουν ἄλλοι ὡς οἱ ἱε-
 ρεῖς, καὶ ἔδωκε ὅτι τῇ σωφόφου τε; τώρα σὰς ἐρετῶμεν·
 τὰ ψωμιά ἐκείνα τῇ προσθέσεως ἦσαν καμνωμένα μετὰ προσ-
 ζύμι, ἢ ἦσαν λαφά; ἂν ἦσαν μετὰ προσζύμι, τὸ λοιπὸν ἰουδαί-
 ζοντες καὶ ἐπὶ τῇ ἡμεῖς οἱ ῥωμαῖοι κάμνοντες τῆς προσφορῆς
 ἀπὸ ἀνεβατῶν ψωμῶν· ἂν ἦσαν λαφά, τὸ λοιπὸν καὶ τὰ ἄζυ-
 μα κρᾶζονται ἄρτοι· ἔτι ἂν ἦσαν ζυμωτὰ τὰ ψωμιά ἐκείνα
 τῇ προσθέσεως, ἔσπερον, ὅτι ὁ Χριστὸς νὰ παύσῃ τὴν θυ-
 σίαν μετὰ τὸ ζυμῶν, ὡς ἀνὰ παλαιὰν ὅτι ἰουδαϊκὴν, ὅτι νὰ μὴν
 κάμνωμεν ἡμεῖς καὶ τῆς ἐβραϊκῆς, καὶ νὰ διδάξῃ ὅτι νὰ γί-
 νεται ἡ θυσία εἰς ἄζυμον· ἀλλ' ἂν ἦσαν ἄζυμα τὰ ψωμιά
 ἐκείνα, τὸ λοιπὸν καὶ τὸ ἄζυμον κρᾶζεται ἄρτος.

ἔτι ἐδείχθη ἰκανετὰ ὡς καλὴ Νικηφόρε, ὅτι ὅτι τὸ ἄζυ-
 μον λέγεται ἄρτος, καὶ εἶναι, καὶ γευκᾶται ἄρτος δίχως νὰ ἔχη
 τὸ ὀπίθετον, ἄρτος ἄζυμος· Καὶ ἐδέναν γνωστικὸς θέλει εἰπεῖν
 ποτὲ, ὅτι δὲν ἐμπορεῖται νὰ λογιᾶσθαι, πῶς τὸ ψωμί,
 εἰς τὸ ὁποῖον ὁ Χριστὸς ἱερήρησε, νὰ ἦτον ἄζυμον, διὰ τὸ ὅ
 εὐαγγελιστὴς εἶπεν χωρὶς τὸ ὀπίθετον, πῶς ὁ Χριστὸς ἔλα-
 βεν ἄρτον τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἄζυμων, καὶ τὴν ὥραν τὴν πάχα.

Τὸ λοιπὸν ἐκείνο τὸ ψωμί ἦτον ἄζυμον, καθὼς ἐδείχθη,
 καὶ ἄζυμον τὸ γευκῶμεν. Αὐτὸ ὅσα εἶπαμεν, ἀρκετὰ ἐλύθη,
 καὶ οὕτως.

καθὼς φαίνεται, τὸ λογάκι σε. Ὅτι λέγει ὁ εὐαγγελιστὴς ἄρτον, καὶ ὄχι ἄζυμον. ἀλλ' ἐκείνο τὸ ἄλλο. ὡς ἐντραπύσιν ὅσοι ἱερουργοῦσιν εἰς ἄζυμον. δὲν θέλωμεν νὰ τὸ ἀντιτρέψωμεν. μόνον λέγομεν, ὅτι ἡ ἐντροπή νὰ πέσῃ εἰς ἐκείνας, ὅπῃ δὲν ἤξευρεσι τί φωμί ἦτον ἐκείνο. ἡ ξέρεντάς το, ὅμως δὲ πᾶσιμα καὶ ἀνόητω γνώμῃ κρατήσι τὰ πρῶτα μαθήματα, καὶ λέγεσιν ἄλλα. εἰς τέτοις πεισδύομεν ὅτι βέβαια πᾶσι ἡ ἐντροπή. καὶ ὅτι δὲν θέλουμεν ἰδεῖ ζωτικὴν ψυχῆς ὅσοι φθείρουσι τὰ βιβλία, καὶ ὅσοι δὴ πᾶσιμα καὶ πονηρίαν γενομένην ἐναντίον τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας. μάλιστα τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως θέλουμεν ἐντροπιασθῇ, ὡς ἐχθροὶ τῆς ἀληθείας.

Εἶναι ἀκόμη τινὲς, οἱ ὁποῖοι ὡτὰν ἀγαθήματα καὶ ἀμαρτίας, καὶ δὲ νὰ τὸ εἰπῶ, δὲ τὸ ἀνόητος, μὲ ἀδιαντροπίαν λέγεσιν, ὅτι καλὰ καὶ νὰ ἦσαν τότε ἡμέραι τῆς ἀζύμων, καθὼς λέγετε, καὶ νὰ μὴ εἴπωτε νὰ εὐερίσκηται τότε ζυμῶν, ὅμως ὡτὰν θεὸς ὁ Χριστὸς ἐμπαρέσθῃ νὰ κάμῃ δὴ ἀζυμον ζυμῶν. Διὰ δὲν εἶναι πρῶτον ὅπῃ νὰ εἶναι ἀδιυάτων τῶ παπιδυάμε θεῷ. λέγομεν, ὅτι δὲν εἶναι τίποτε ἀδιυάτων τῶ θεῷ. ὁ ὁποῖος ἐμπαρέσθῃ νὰ κάμῃ ὄχι μόνον δὴ ἀζυμον ζυμῶν, ἀλλὰ ἐν τῷ πέτρῃ φωμί. ὅμως δὲ ποῖαν ἀνάγκην νὰ ἐκάμε τὸ ἀζυμον ζυμῶν, δὲν τὸ καταλαμβάνω. Εἰπέτε ἑσῆς τὴν ἀνάγκην, ἂν τὴν ἤξευρετε, δὲ τὴν ὁποῖαν ἡθέλησεν ὁ Χριστὸς νὰ νομοθετήσῃ νὰ γίνεται τὸ κορμὶ τε πλεονεῖς ἐν ζυμῶν πρῶτον εἰς ἄζυμον; ἀλλὰ δὲν θέλετε τὴν εἰπεῖ ποτέ. ἐπεὶ ἤξευρε, ἂν τὸ φωμί δίχως πρῶτον ἐμπαρέσθῃ νὰ ἐμποδίσῃ τὰ λόγια τῶ Χριστοῦ δὴ τὴν διαίκαμίν τοις νὰ μὴ κάμνῃσι τὸ σῶμα τε καὶ τὸ αἷμα τε. τὸ τοιοῦτον δὲν θέλουμεν τὸ πεισθῆσαι ποτὲ ἐν τῷ θέλωσιν εἰπεῖ ἔτε οἱ αἰρετικοὶ, ἔτε οἱ ἀλλόπιοι.

Ὅτι λοιπὸν ἡ ἐκκλησία τῶ θεοῦ δὲν κάμνει καμίαν διαφορὰν ζυμῶν καὶ ἀζύμῃ, εἰδείχθηκε μὲ πολλοὺς καὶ καλὰς λογαριασμούς. τότε θέλωμεν εἰπεῖ, δὲ ποῖαν ἀφορμὴν ἡ

ἐκκλησία ἡ Ῥώμη θυσιάζει εἰς ἄζυμον, ἔτι εἰς ἐνζυμον ἢ ἀνατολική, μετὰ τὰ λόγια τῆ μακαρίας Γρηγορίας τῆ Διαλόγου, ἀνδρὸς ἀγιωτάτου, ὅπως ἔφησεν πρὶν γένῃ τὸ χρίσμα· τῆ ὁποίας τὴν μνήμην ἐορτάζει μετὰ πολλὴν ἑωπνίαν καθεὶς χρόνος ἔτι ἡ ἐκκλησία μας. Διατὶ τῆτος δίδει καλὸν τὸ πλὴν ἀπορριπνὸν τῆ ἐνζύμου καὶ τῆ ἄζυμου, καὶ λέγει· Ὅτι ἀπὸ παλαιόθεν ἐμὴτα χειρίσθηκεν ἡ δυτικὴ ἐκκλησία τὸ ἄζυμον, καὶ ἡ ἀνατολικὴ τὸ ἀνεβατὸν· καὶ ὅτι ἔτι ἡ μία καὶ ἡ ἄλλη ἐκατέρω καλὰ καὶ ἑωπνεῖται μετὰ διαφορᾶς ἀπορριπνῆς. Τα λόγια ταῦτα ἔτι τὰ α.

Πολλοὶ συχνὰ γυρᾶσι, ποῦθεν εἶναι, καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν κάποιοι θυσιάζουσιν εἰς φωμὶ ἄζυμον, καὶ κάποιοι εἰς ἐνζυμον. Διατὶ ἡ ἐκκλησία ἡ Ῥώμη θυσιάζει εἰς ἄζυμον, σημαδόντες ὅτι ὁ Χριστὸς ἔλαβε σάρκα ἡλικίως καμίας σμίκριν· ἄλλως ἐκκλησίας θυσιάζουσιν μετὰ ἐνζυμον, διὰτὶ ὁ υἱὸς τῆ Θεοῦ ἐκδύθηκε σάρκα, καὶ ὅτι θεὸς ἀληθινὸς καὶ ἀληθινὸς ἄνθρωπος, καθὼς τὸ θεοζύμι σμίγεται μετὰ τὴν ζύμην. Ὅμως ἢ μετὰ ἄζυμον ἢ μετὰ ἐνζυμον νὰ γίνῃ, λαμβάνοντες τὸ σῶμα τῆ Χριστοῦ.

Ἦκουσες, ὅτι τῆτος ὁ μέγας πατὴρ δὲν βάνει διαφορὰν μέσα εἰς ἄζυμον καὶ ἐνζυμον· καὶ ὅτι γίνεται βιβλατότατα καὶ εἰς τὰ δύο τὸ σῶμα τῆ Χριστοῦ· καὶ ὅτι τήν ἑξὶ παλαιόθεν συνήθειαν τῶν ἐκκλησιῶν, ἡ γοιμὴ ἡ Ῥωμαϊκῆς καὶ ἡ ἀνατολικῆς· ἐγὼ κρίνω, ὅτι νὰ τὸ εὐχρηστῇ ὑποκαταστήσῃ· πῶς ἡ Ῥωμαϊκὴ ἐκκλησία μετὰ χειρίζεται τὸ ἄζυμον διὰ τὴν ἀκρὴν καθαρότητα τῆς σαρκὸς τῆ Χριστοῦ, ἢ ὁποία δὲν ἐμπαρεῖ νὰ ἔχη κανένα φεγαδι· καὶ ἡ ἀνατολικὴ τὸ ἐνζυμον, διὰ τὴν ἐνωσιν τῆ Θεότητος καὶ τῆ ἀνθρωπότητος εἰς ἓνα θεῶσωπον. ἔτι μετὰ δίκαιον· Διατὶ καθὼς τὸ ἄζυμον ἔτι λεπτότατον καὶ καθαρότατον, ὅτι δὲν ἔτι μετὰ θεοζύμι, ὅπως εἰς τὴν θείαν γραφὴν σημαδόνει τὴν ἀμύρτιαν, ἔτι καὶ τὸ κομμὶ τῆ Χριστοῦ τὸ καθαρότατον καὶ ἁγιώτατον καθεὶς λογικῆς ἀμύρτίας ἐρεργεῖται εἰς ἄζυμον. Καὶ καθὼς τὸ ἀνεβατὸν φωμὶ γυρᾶται μετὰ τὸ θεοζύμι, ἔτι γίνονται φεγάμα παχύτερον, ἔτι ἔτι τὸ κομμὶ τῆ Χριστοῦ μετὰ τὸ ἀλδεόντες τῆ ἀνθρωπίνης σαρκὸς εἰς ἓνα θεῶσωπον ὅπως ἔχει

Θεότητ᾽ ἢ ἀνθρωπότητ᾽, δίδχνηται μὲ τὸ ἐνζυμον. Καὶ ἔττι
 ὅσον εἰς ἐνζυμον, ὅσον εἰς ἄζυμον ἀληθινώτατα γίνεται τὸ
 σῶμα τῆ Χριστοῦ, καὶ τὸ κοινῶνέσιν οἱ χριστιανοὶ εἰς ψυχικὴν
 σωτηρίαν.

Γὰρ ἀπεδείχθη καὶ τὸ δεύτερον κεφάλαιον ὑπὸ ἐκείνου εἰς
 τὰ ὁποῖα μᾶς κατέκρινετε, πῶς διὰ ἀμαθίαν ἔποιησαν δια-
 σῦρετε τὴν οἰκουμενικὴν Σύνοδον, ὅτι πωιδέει νὰ γίνηται τὸ
 σῶμα τῆ Χριστοῦ καὶ εἰς ἄζυμον καὶ εἰς ἐνζυμον, ἐπειδὴ ἔνα
 εἶναι τὸ σῶμα τῆ Θεοπότης Χριστοῦ, καὶ δὲν μερίζεται εἰς δύο,
 καὶ οὖν ἐρχεσθε νὰ ἐμολογήσεται καὶ πανικόςας ἐσῆς ὅπῃ δὲν
 ἀκολουθεῖτε τὴν Σύνοδον. καλὰ καὶ τὴν νὰ ἀκολουθεῖτε ὅχι
 διὰτὶ νὰ τὸ γεράτε, ἀλλὰ διὰτὶ δὲν πωιδέετε ἐκείνο ὅπῃ
 σῆς λέγομεν, καὶ διὰ τὴν δὲν φεύγετε τὸν κρημνὸν τῆ ἀγρέ-
 σεως. Ἐπειδὴ ὁ Χριστὸς λέγει, ὅτι ἡ ἐκκλησία τε δὲν θέλει
 πλανηθῇ ποτέ, καὶ αὐτὸς ἔδειξε νὰ εἶναι πάντοτε ἀνταμάτης.
 λοιπὸν ἂν ὁ Χριστὸς εἶναι ἀληθινός, ὁρῶναι νὰ πωιδέωμεν,
 ὅτι καὶ τὸ ἔταξεν νὰ εἶναι ἀληθινόν. λέγει ἐκεῖνος. Καὶ ἰδὲ
 ἐγὼ εἶμαι μὲ ἐσῆς ὅλον τὸν καιρὸν ἕως τὸ τέλος τῆ κόσμου.
 Καὶ ἡμεῖς ἔττι πωιδόμεν, νὰ εἶναι πάντοτε μὲ τὴν ἐκκλη-
 σίαν τε, καὶ ὅτι δὲν θέλει τὴν ἀφήσει ποτέ μοναχῶ. ἀμὴ
 καὶ ἐσῆς ἂν ἔταξεν νὰ εἶναι πάντοτε μὲ αὐτὴν, ἔ τὴν ἀφῆκε;
 καὶ ἐκείνη ἐπλανήθη, καὶ ἀνάγκην εἶναι ψύξης, καὶ ἂν εἶναι
 ψύξης δὲν εἶναι Θεός. Καὶ βλέπε, πόσω ἀνωπίαν λέγετε,
 ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ψύξης. τὴν ὑποβάλλει πᾶσαν ἀνομίαν ἔ
 βλασφημίαν. ἀλλ' ἦτον μὲ ἐκείνην, ἔ εἶναι, ἔ θέλει εἶσαι
 εἰς τὸν αἰῶνα πάντοτε, καλὰ καὶ νὰ κόπῃ τὰ ἐντέρεα τῆ
 ἐχθροῦ τῆ ἐκκλησίας τῆ Χριστοῦ, ὅπῃ κρατῶσιν ἔ ἐργάζων
 ἐναντία της. ἀλλὰ ἡμεῖς τὴν σέβομεν καὶ ἀκολουθεῖμεν, διὰτὶ
 εἶναι ἀδωάτων νὰ διδάξῃ ποτὲ πλάνην, μάλιστα ἀλήθειαν
 καὶ ὁρθοδοξίαν, ἐπειδὴ ἔχει ἀνταμάτης τὸν Θεοπότην Χριστὸν
 τὸν νυμφίον Ἰησ. Οὐδὲν ζῶντας εἰς τὴν ὑποταγὴν της, ἡμεῖς
 μέσα εἰς τὴν κιβωτὸν τῆ ζωτηρίας. καὶ μὲ τέτλην θέλομεν
 γεράν διὰ τέτλην τὴν πλανημένην ζωὴν πρὸς τὴν αἰώνιον καὶ
 μα-

μακαρίαν . Ἐχετε ἢ ἐσθίς οἱ ὀρθόδοξοι ἱκανῶς τὴν ὑπολο-
γίαν εἰς ἐκείνο ὅπῃ ἔπαμην . Τῆτα κρατεῖτε , διὰτὶ ἄλλα
δὲν εἶναι , ὡς ὅσα ἐδιόρισαν οἱ διδασκαλοὶ τῆ ἐκκλησίας .
Καὶ μὴ ἀκολουθήσετε ποτὲ , μηδὲ ὁμονοήσετε μὲ ἐκείνες ,
ὅπῃ ἐμίλησαν καὶ ἔγραψαν μὲ πάθος διὰ νὰ μάχωνται καὶ
νὰ συνορίζονται ὅτι δὲν τὸ κάμνουν διὰ ζῆλον θεῷ , ἀλλὰ
διὰ νὰ ξεπλανήσονται τῆς ἀπλῆς , καὶ ἀνῆμα τυγνὰ πείσουσιν
εἰς τὸν κρημνὸν τῆς ἀσεβείας .

Τέλος τῆς Δευτέρας Κεφαλῆς .

ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ

ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ,
ὡς ὑποφάσισεν ἡ ζωόδος.

Ὅτι οἱ ψυχῆς ἐκείνων ὅπῃ μετάνομοι ἀπέθαναν,
καθαρίζονται μὴ τὸν θάνατον.

ΚΑΙΡΟΣ εἶναι λοιπὸν νὰ μιλήσωμεν καὶ διὰ τὸ
εἶτον κεφάλαιον, ὡς ἔχει ἡ ὑπόφασις
τῆς ἁγίας ζωόδος, ὅτι καθαρίζονται μὴ τὸν
θάνατον οἱ ψυχῆς. μιᾶς μὲν δι' ἐκείνο ὅπῃ
κράζουσι οἱ ῥωμαῖοι καθαρίθηναι, καὶ οἱ λα-
τῖνοι παργαλῶριον, διὰ τὸ ὁποῖον ἡ ὑπόφασις τῆς ἁγίας ζωό-
δος λέγει ἔτσι.

Ἐτι ἂν τινὲς ὑποφάνωσιν μὲ ἀληθινῶς μετένοιαν εἰς τὴν
ἀγάπην τῆς Θεᾶς, ὡρὶν κάμνουν τὸν κανόνα ἱκανετὸν διὰ ταῖς
ἀμάρτίας καὶ ἀμέλειάς των, ὅτι τέτων οἱ ψυχῆς καθαρίζονται
μὲ καθαδικαῖς παιδῶσιν μὴ τὸν θάνατον. Καὶ διὰ νὰ ἐλα-
φρυνῶνται εἰς τέτας ταῖς παιδῶσιν ταῖς ἀφελέσιν οἱ βοή-
θειας ἢ ζωντανῶν χριστιανῶν, ἢ γινῶσι οἱ λατρεῖας, δόχαις,
καὶ ἰλημοσυαῖς καὶ τ' ἄλλα ἔργα τῆς εὐσεβείας, τὰ ὅποια
ἔχουσι συνήθειαν νὰ κάμνουν οἱ χριστιανοὶ δι' ἄλλους χριστια-
νὸς καὶ τὰ νόμιμα τῆς ἐκκλησίας.

Τὴν καθόλου τὸ ἀνομιῶται ὅσοι ἀκολουθεῖσι τὰς χρισμα-
τικὰς, δὲν ἔχοντες καμίαν γρύκκισιν, εἰδὲ ξέροντας τὴν λέ-
γουν οἱ διδάσκαλοι ἐπάνω εἰς τὸ. μόνον τὰς ἀρέσας ἢ ἀνοη-
σία, καὶ τὸ πῆσμα, καὶ ἡ ἀμαθία. ἀλλ' ἔτε θέλει νὰ
σωέλθουν μὲ ἡμᾶς εἰς ἐξέτασιν τῶν πραγμάτων ἢ διὰ ἔχ-
θραν καὶ μῖσος ὅπῃ φέρουσι ἢ λατίνων, ἢ ὅτι δὲν ἔχουσιν ἀλη-

θινὰ

Οὐκὰς πρὸς τὸ νὰ εἰπῇσι λογαριασμόν ὥς νὰ ἀξίξῃ, μόνον
 λόγια ἔνικα καὶ ἀνωφέλετα μᾶς ἀναφέρουσιν πολλαῖς φοραῖς,
 τὰ ὁποῖα καθόλου τὰ ἀπορήχοντες ὡσὰν ἀνάστα καὶ ἄνοστα.
 Καὶ ἂν τὰ ἐγράφαμεν, ἥδησαν φανήντων γνωστικῶν ἀνθρώπων
 ἄξια γέλωτος. Διὰ τὸ δὲν θέλομεν νὰ τὰ κηρύξωμεν, ὅτι
 καὶ αὐτοὶ εἶναι τὴ γένεσιν μας ὡς τὴ ῥίτι μας. Ἡμεῖς τὸ λοιπὸν ἄς
 δώσωμεν λογαριασμόν καὶ καλῶς θεωρήσαντες εἰς τὸ παρὸν
 κεφάλαιον. Καὶ πρῶτον ἀς φέρωμεν εἰς τὸ μέσον τὴν διολογι-
 κώτατον Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνόν. Ὁ μὲν τὸ θέλομεν ἀνα-
 φέρει καὶ τῆς ἄλλοις ἀνατολικῆς διδασκαλαίς ὡς βεβαιώσῃσι
 τὰ λόγια. τὸς οὗτος ὁ μακάριος εἰς τὴν μουσικὴν τὴν θεωρίαν
 ὥς ἔγραψεν εἰς τέτλην τὴν ὑπόθεσιν ἧς νεκρῶν, πρεβά-
 νοντες ἐκείνοι ὡς ἀρνούμεται τάχα οἱ ἀνυπότακτοι τῆς ἀγίας
 ζωῆς, καὶ ἐξετάζοντες τὸ ἔξοχα καλὸν καλὸν. Καὶ κα-
 θὰς φαίνεται, ἔγραψεν εἰς τέτλην τὴν ὑπόθεσιν, ὅτι τὸν
 παρὸν ἐκείνοι τινὲς εἶχαν εἰς τὸ δυσκολίαν. ὅθεν ἐσυνέ-
 σεν ἓνα λόγον ὁλοκληρῶν, καὶ ἔφευξε τὰ ἀχαλινώτα των εὐ-
 ματῶν. Καὶ ὅποιος δευβάσῃ τὸν λόγον ἐκείνον, θέλει θαυμάσει
 πρῶτον, καὶ δὲν θέλει τὴ μῆναι καμία δυσκολία εἰς τὸτο.
 ἀλλὰ πρὶν φέρωμεν τὰ λόγια τὴν αὐτὴν σοφίαν ὡς αἱ μέρ-
 τῆς, ἄς μερίσωμεν τὸν λόγον καθὼς κἀμνησιν ἐκείνοι ὡς κρι-
 νόνται, ὅτι νὰ ἴδῃ τὴ ἀλήθειαν ἔνικα ὅποιος θέλει, καὶ νὰ
 σκοπήσῃ τῆς μέρτῆς βαλμύρας μὲ τάξιν, τῆς ὁποίας ὁ
 ἅγιος ἐκείνος ἐπρόσφερε μὲ ὀλίγα λόγια. ἐνθυμῶντας ἐκείνους
 ὡς εἶπεν ὅτι λαχάνει πολλαῖς φοραῖς, καὶ ἓνα παρὰ εὐ-
 ρίσκει πρῶτον ὡς δὲν ἦσαν οἱ τέλει. Καὶ ὁ χρόνος ἐπέ-
 τυχεν, ὡς ἔλειψαν οἱ σοφοί. Ὁ ἐδυμῆθη ὁ μαθητὴς ἐκείνους,
 ὡς ἐπιστήσῃσιν ὁ διδάσκαλος. ὅχι ὃ ἀποκοτῆμεν ἐμῆς νὰ
 εἰπῶμεν τὸ δι' ἐμᾶς. ἀλλὰ μαζώνοντας ὡς ἐξῶς ἀπὸ
 τὸ βυθὸν ἀμπελί, καὶ ἀσάχῃ ἀπὸ τὸ περισπῶν χω-
 ράφι, καὶ πᾶσα ἄλλον καρπὸν ἀπὸ τὰ ἀποκαρπισμένα δέν-
 δρα. μὲ τὸτον τὸν χρόνον θέλομεν φιλάσει ἐκείνους ὡς
 θέλουσιν, μὲ τὴν βοήθειαν τῆς δωδέτης Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος

θέλει βεβαιώσει τὸν λόγον μας με τῆς φανερότατης ἀποδείξεως.

Λέγουμε λοιπὸν, ὅτι τοῖς ἑξῆς καθόλου τῶν ἀποθαμνῶν οἱ ἄξιες· καὶ θέλουμε τὸ δειξάτω πολλὰ δυνατὰ, διὰ τὸν ὅτι βολέτον νὰ εἰπῇ τινὰς τὸ ἐναντίον. μία καὶ περὶ τῆς ἄξις ἑξῆς τῶν ἀγίων, ἀποστόλων λέγω, μάρτυρων, ἐπισκόπων, ἀσκητῶν, ὁσίων καὶ δικαίων, ὅπως καὶ τὸ βάπτισμα δὲν ἔπαισαν εἰς κανένα θανάσιμον κέσμα, μάλιστα με πολλὰ ἄσκησιν ἐφύλαξαν τὰς ἐαυτῶν εἰς καθαρὰν σωφροσύνην, καὶ ἐκαθάρισαν τὰ κορμιά των οἰκητήρια καθαρὰ τὰ ἁγία πνεύματος, μισῶντας τὸν κόσμον τὸν ὅπως βλέπομεν, καὶ μόνον ἐπιθυμῶντας τὰ ἐξάνια· διὰ τὸ καὶ ἀπέκτισαν τὸν ὅσον τὸ ἀναπαύσεως ὅπως ἐκέρδισαν. Καὶ ἂν ἴσως καὶ μὴ τὸ βάπτισμα ἔπαισαν εἰς κανένα κέσμα, ἢ ζῶντας, ἢ καὶ τὸ θάνατον πλερόντας τὸν κανόνα ἐκαθαρίσθησαν, καὶ ἔπεισαν εἰς τὸν ἔραν καὶ τὴν ἀγίαν ἀπόφασιν τὴν ζυνόδου. Ὁμοίως καὶ ὅσοι πρὶν δοθῇ τὸ βάπτισμα ἐσωθήκησαν με ταῖς ἀρεταῖς, πεπαισμένοι, πεπαισμένοι, πειρασμένοι, καὶ δίκαιοι· τὰς ὁποίας ὁ Χριστὸς ἤλθε εἰς ἔλυσεν ἀπὸ τῆς ἀλύτου δεσμῶ τῶν αἰδῶν, καὶ τὰς ἀνέβασεν νὰ ἀπολαύσῃ τὸν ὁδοῦ.

Δευτέρα τάξις ἑξῆς τῶν μέσων, ἡτοιμῶν ὅπως ἀπέθαναν μετάνοιμοι, καὶ ξεμολογημένοι με συνίτησιν καρδίας, ἀλλὰ δὲν ἐφάσαν νὰ κάμουν τὸ κανόνα διὰ ταῖς ἀρετῆς ὅπως ἔπαισαν ἢ με ἔργον, ἢ με ἀμίλητον τῶν ἔργων, συμβαίνοντες πολλὰς φορές ξαρκικά ὁ θάνατος· καὶ τέτω τὴν τάξιν λέγουμε νὰ ἔῃ εἰς τὸ καθαρτήριο. Καὶ ὅσον ἐκείνοι δὲν ἔσωσαν νὰ πληρώσῃ, ἀναπληρῶσιν οἱ ζῶντες, δίδοντας τοῖς βοήθειαν νὰ ἐλαττωθῶσιν, καὶ τὸν λόγον ἐκείνους ὅπως ἔπαισαν· τίς ἤδρα, ἀφῆθη θέλουν· εἰς τὸ με περὶ τῶν καὶ ἐλεημοσυίας, καὶ λειτουργίας, εἰς ἄλλα ἔργα τῆς εὐσεβείας, καθὼς πολλὰ καλὰ φέρεται ἢ ἀγνοῦνται ἀπόφασιν τὴν ζυνόδου.

Τρίτη καὶ ὑστερὴ τάξις ἑξῆς ἐκείνων ὅπως μισῶσιν ἀπὸ τέτω τῶν

τὴν ζωὴν μὲ κρέμα θανάσιμον, καὶ δὲν ἀπόκλινσαν εἰς τὸ
 τὸν κόσμον κανένα καρπὸν μετάνοιας. ἢ ὅποιον οἱ ψυχᾶς,
 λέγει ἡ ἀπόφασις τῆς ἀγίας Συνόδου, παρὰ τοῦ καταβάνευσιν
 εἰς τὸν ἄδην, καλὰ ἢ νὰ κολάζωνται ἐκεῖ οἱ ψυχᾶς μὲ θρα-
 φορὰν βασάνων. Διὰ τὴν περὶ τὴν τάξιν, ἡγουμένη τῶν σωσμέ-
 νων, τὴν ὁποίαν κεράζοντες ἀπόλαυσιν τῆς δικαίαν, θέλοντες
 μιλήσει εἰς τὸ τέλει κεφάλαιον μερικά. καὶ διὰ τὸ ἐδῶ
 δὲν κάμνει χρεία νὰ εἰπῶμεν πολλά λόγια, μέλλοντας ἐκεῖ
 νὰ ἐξηγήσωμεν τὴν ἐκδοχὴν μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ. λεί-
 πεται νὰ μιλήσωμεν διὰ τὴν δόξαν καὶ τὴν τάξιν.
 ἀλλὰ διὰ τὴν τρεῖς δὲν ἔχομεν νὰ κάμωμεν, διὰτὶ ἤτε
 ἡ ἐκκλησία, ἔτε οἱ ἅγιοι θέλουν νὰ γίνεταί κανένα μνημό-
 σμων τῶν κολασμένων· κερατῶτας διὰ βεβαιότατον, ὅτι δι'
 ἐκείνους δὲν εἴη σωτηρία ὡς ἀπ' ἡγουμένων, καὶ μισερνέας
 ἀπὸ τὴν παρῶσαν ζωὴν διχως μετάνοιαν. Διὰ τὴν δὲν
 πρέπει τινὰς νὰ κοπιᾷ, ἢ νὰ προσέχεται, ἢ νὰ κάμνη
 λειτουργίας ἢ ἐλεημοσιύας, ἢ ὅσα ἄλλα συνιδῶσιν οἱ χρι-
 στιανοὶ νὰ κάμνουν μὲ θερμὰ δάκρυα διὰ τοὺς ἀποθνήσκοντες
 καὶ μετανοήσαντες χριστιανούς· διὰτὶ ἐμίσθουν ἀπὸ τήν τὴν
 ζωὴν ὅχι μὲ μετάνοιαν, ἀλλὰ μὲ ἀπ' ἡγουμένων. Καὶ καθὼς
 διὰ τὴν περὶ τὴν τάξιν, ὡς εἴη εἰς τὸν ἀφ' ἡγουμένων μὲ τὸν
 Χριστὸν, δὲν πρέπει νὰ γίνωμεν λειτουργίας διὰ νὰ ἐλθῶμεν
 ἐκδοχῶν ἀπὸ ἀμάρτιας, διὰτὶ ἐπλήρωσαι εἰς τὴν τὴν ζωὴν,
 καὶ τότε χαίρονται τὰ ἀμέτρητα ἐκείνα καλὰ· ἔτι καὶ διὰ
 τοὺς κολασμένους δὲν πρέπει νὰ γίνωμεν λειτουργίας μὲ σκο-
 πὸν νὰ ἐλθῶμεν ἀπὸ ἀμάρτιας. Ἀλλὰ καὶ τὸ οἱ νέοι
 θεολόγοι δὲν τὸ δέχονται, ἀλλὰ κρατοῦν, ὅτι μήτε οἱ ἅγιοι
 νὰ εἴη εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ ἐρανῶν, μήτε οἱ ἀμάρτωλοι εἰς
 τὴν κόλασιν. Καὶ καλὰ νὰ μὴ εἴη σκοπός μας διὰ τὸ ὅσον
 νὰ μιλήσωμεν διὰ τὸ, ὡς εἴη τὸ Καθαρτήριον μόνον,
 ὡς εἴη τὸ ξίφος κεφάλαιον τῆς ἀποφάσεως τῆς Συνόδου, ὅμως
 διὰ νὰ μὴ φανῇ πῶς δὲν ἔχομεν τὸ ν' ἀποκηδύμεν, θέλον-
 μεν εἰπεῖ κάποιον τίποτε. Οἱ ψυχᾶς ὅτε μισῶσιν ἀπὸ

τὸν κόσμον τῶν χωρὶς μετάνοιαν, δὲν λαβάνεσι μὴ τὸν θά-
νατον καμίαν ὠφέλιαν. ὁ δὲ τέτοις λέγει ὁ Δαβίδ. τίς θέλει
σὲ ὁμομολογηθῇ εἰς τὸ ἄδω; Καὶ ὁ ἅγιος Εὐφάνιος λέγει·
δὲν δίδεται μετάνοια μὴ τὸ θάνατον. καὶ ὁ δὲ θάνατον γρυκᾷ
τῶν κατὰ κρείσσιν ὅπως ὁλόγηται δέχοντα οἱ ἀμάρτωλοι· καθὼς
φαίνεται εἰς τὸ πλῆσιον σκάνον, ὅπως καὶ ὁ μετάνοιος εἰς τὴν φλόγα
ἐξήτα σαλαματίαν νερεῖ, καὶ δὲν τῶν ἐπέτυχεν· ἡγοῦν ἐξήτα
σαλαγμὸν μετάνοιας, καὶ δὲν τῶν εὐερίσκει. καὶ μὲ δίκαιον.
τὸν χαμῶνα δὲν ἔσπερεν ἐλεημοσύνην, ἥλθε τὸ καλοκαίρι,
καὶ δὲν ἐθέρισε. Διὰ χαμῶνα γρύκα τέτλη τὸ ζῶν, ὅπως
εἴη ἀνακαταμένη μετὰ τῆς ἀμάρτιας. ὁ δὲ καλοκαίρι τῶν ἄλ-
λων ζῶν, εἰς τῶν ὁποῖαν πᾶσα εἰς δέχεται τὸν μισθὸν τῶν
ἔργων τε. ἐδῶ εἰς τῶν τὸν χαμῶνα εἶναι ἢ μετάνοια· ἐκεί-
ναι τὸ θεός, ἡγοῦν ἢ χάρις. Καὶ πάλιν ὁ θεοφάνης εἰς
ἄλλον τόπον· ἐκλείσεν, λέγει, ὁ θεὸς ἐναντίον τῶν. Καὶ
φανερὸν εἶναι, ὅτι ὁποῖος δὲν ἐμετανόησεν ἐδῶ, ἀδύνατον
εἶναι νὰ μετανοήσῃ σὺν ὑποθήκῃ. Διὰ τὴν σὺν τῇ ὑποθήκῃ τὸ πα-
νηγύρι, καὶ καὶ ἡ πόρις τῆς κατοικίας τῆς νυμφίς, ἔτε
μετάνοια δυνάται, ἔτε δάκρυα ἀδελῆτιν, καθὼς εἰς τῶν πα-
ραβολῶν τῶν πέντε παρθένων φαίνεται. Ελεξαν ἐκείναις·
Κύριε, Κύριε ἀναιδέμας. καὶ ἀπεκρίθη ὁ νυμφίος, ἡγοῦν ὁ
Χριστός· Δὲν σὰς γνωρίζω. Διὰ τὴν ἀφ' ἧς ἐβγῆ ἡ ψυχὴ ἀπὸ
τὸ κορμὶ, ἔτε κλαίει, ἔτε ἐμπορεῖ νὰ μετανοήσῃ, λείποντας
τὰ φυσικὰ μέλη, μὲν τὰ ὁποῖα γνωρίζεται ἢ μετάνοια. ὅπως
ν' ἀγρυπνᾷ ὁ ἀνθρώπος εἰς καμῶν, ὅτι νὰ ἐδιδμαζέται ν' ὑπο-
θήκῃ· ὅτι ἐκείνῳ τῶν ὡραν, ἐκείνῳ τῶν ῥοπῶν, ἐκείνῳ
τῶν σιγῶν τῶν καμῶν, εἰς τῶν ὁποῖαν ψυχολογᾷ ὁ δὲ νὰ πα-
ραδῶται ὁ ἀνθρώπος· Διὰ τὴν φριβερός εἶναι ὁ καμῶν, ὅτι ὁ πό-
λεμος μεγαλότατος, καὶ ἡ παραμαρτία δὲν ἀγρυπνᾷ εὐ-
κολα· κίνδυνος εἶναι μὲν ὁ δὲ ἐβγῆντας ἡ ψυχὴ εἰς
λογισμὸς γήινος ὅτι παραμαρτία. Διὰ τὴν δὲν ἐβγῆ μετὰ
τῶν μετάνοιαν, ὅτι ὁμομολογήσιν ἀληθινῶν, καὶ σὺν τῇ κα-
ρίᾳ, ἀλλὰ θυμῶν τῶν παρῶν ζῶν, τῶν παρῶν
ἀνα-

ἀναστροφῶν, τὸν πολλὰ ἀγαπητὸν θυσανερὸν, τὴν γυναικα καὶ τὰ παῖδια, ποιῶντας τὰς, καὶ ἔχοντας τὸν λογισμὸν καρφωμῶν εἰς τὰς, παρδιδὺς τὴν πέρει οἱ ἄδης, καὶ σπό-
 τας φοβερόν, καὶ κόλασις καὶ ἡ φλόγα τὴν κατὰκαίει. τὸ
 θεῖον ἔμμενυται ὁ ἀρχιερεὺς τῷ ἐκκλησίας Γρηγόριος ὁ
 διάλογος εἰς τὸ τέταρτον τῶν διαλόγων, εἰς ἐκείνο τὸ κεφάλαιον,
 ὅπου λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ ἀρχιδιάκονος Πέτρος. Εἰς ἐκείνο
 ὅπου ἐρωτήσα, εἰμαι πληροφορημένος· ἀλλ' ἔχω ἀκόμη νὰ
 ἐρωτήσω παρὰ γὰρ ὅπως κινῶ τὴν ψυχὴν μου. ὅπως παρη-
 πάνω, ὅτι οἱ ψυχῆς τῆς ἀγίων ἐν εἰς τὸν θρανόν· λέγει
 δίχως ἄλλο, ὅτι καὶ οἱ ψυχῆς τῆς ἀμάρτωλῶν πρέπει νὰ
 πιστεύωμεν νὰ ἐν εἰς τὴν κόλασιν. Καὶ δὲν ἤξερον, πῶς νὰ
 ἔχη εἰς τὰς ἡ ἀλήθεια. ἀποκρίσις Γρηγορίου. Ἀν' ὅπως
 σεις, ὅτι καὶ τὴν θείαν γραφὴν οἱ ψυχῆς τὴν ἀγίων ἐν εἰς
 τὸν θρανόν, πρέπει εἰς κάθε τρόπον νὰ πιστεύσης, ὅτι καὶ τῶν
 ἀμάρτωλῶν οἱ ψυχῆς ἐν εἰς τὸν ἄδην. Διότι καὶ τὴν ἀντί-
 δοξον τῶν δικαιοσύνης τῶν Θεῶν ἔχοντας τώρα οἱ δίκαιοι τὴν
 δόξαν, ἀνάγκη ἐν κατὰ τὸν ὅτι οἱ ἀμάρτωλοι νὰ βασανίζων.
 Καὶ κατὰ τὴν ἡ μακαρία ζωὴ δίδει τῶν δικαίων ἀγαλλίασιν,
 ἔτι πρέπει νὰ πιστεύωμεν εἰς ἀνάγκη, ὅτι καὶ τὴν ἀνό-
 μους καὶ ἡ φλόγα ἀπὸ τὴν ἡμέραν τῆς θανάτου.

Λέγει, ὅτι οἱ ψυχῆς τῶν ἀμάρτωλῶν καὶ ἀμετανόητων
 καίονται εἰς τὴν φλόγα ἀπὸ τὴν ἡμέραν ὅπου ἐβλήκασιν; Ὅθεν
 ὅπως δὲν ἀγαπᾷ τοὺς ἀντιλογίας, βλέπει ὅτι κατὰ τὴν ἡ
 βασιλεία τῶν θρανῶν δέχεται τὰς ἀγίες ὅταν μισώσιν ἀπὸ
 τέττω τὴν ζωὴν, ἔτι καὶ τὰ ἄδης ἡ κατὰκαίει δέχεται τὰς
 ἀπεισιμίας, ὅπως πολεῖν ἀναμύοντες τὴν ὑσέρην ἡμέραν,
 δεῖ νὰ ξαναλάβωσι τὰ κορμιά τὰς πρὸς τὴν ὡνίων κόλασιν.
 Τὸ θεῖον ἔμμενυται καὶ ὁ ἅγιος Μάξιμος γεγράφας πρὸς
 Κεβικελάειον.

Ὅτι, τίς ὁμοιος με, γεμάτος ἀπὸ ἀσαςείας ἀμάρτημάτων
 μὴ φοβηθῇ τὸν ἐρχομὸν τῶν ἀγίων ἀγγέλων· οἱ ὅποιοι μὲ ὀρι-
 σμὸν τῶν Θεῶν βάνοντας τέλος τῆς ζωῆς μὲ βίαν τὴν δίκαιον ἀπὸ

τὸ κορμὶ καὶ σανικὸς τε ; τίς ἡξόρεοντες τὴν σὺνείδησίν τε
 μαγαλειομένην μὴ φοβηθῇ τὴν σκληροτάτην ὁ βρομερὴν ἀπάν-
 τισιν ἢ πονηρῶν δαιμόνων, ὅπως καθέννας εἰς τὸν αἶρα σύρκει
 πρὸς ἑαυτὸν τε μὲ βίαν τὴν ταλαίπωρην ψυχὴν ὥσάν ἐβγῇ·
 καὶ τὴν ἐλευθέρην ἀπηγισίαν νὰ σώσῃ εἰς τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ
 μὲ τὸ νὰ φανερώουται τὰ ὅσα ἔπραξεν ; Καὶ ἀφ' ἧς γένῃ εἰς
 τὸν αἶρα ὁ λογαριασμός καὶ ἡ ἐξέτασις μὲ τὰ δαιμόνια,
 ἀκολοθεῖ ὁ κρημνισμός καὶ ἡ κατωκία εἰς τὸν ἄδην, ὅπου ἐν
 σκότειν βαθυῖ, καὶ σιωπῇ βαθυῖατι· ὅπου οἱ κατὰ κειμήλιας
 ψυχῆς ἔχουσιν διὰ τροφῆς τὴν δειμυῖατος σαναγμὸς, καὶ τὰ
 πικρῶτατά δάκρυα, καὶ τὴν κακοκαρδίαν διὰ τὰ κακά της·
 δὲν ἀναμένοντες ἄλλο τίποτε ὅλον τὸν καρὸν πρὸς μόνον τὴν
 δικαίαν ἀνταπόδοσιν ὑπὸ τὴν δικαίαν ὑποφασιν· τὰ τὴν τὴν
 ἀπαυσον πικρίαν καὶ πόνον τῆς καρδίας τὴν δίδει ἡ μέλλουσα
 ἀνάστασις, ἡ ἡμέρα τῆς φοβερᾶς τῆς Χρυσῆς παρουσίας, τὸ νὰ
 μέλλει νὰ πρᾶσταθῶν εἰς τὸ φοβερώτατον κριτήριον, καὶ ὁ
 λογαριασμός ὅπως πρέπει νὰ δώσω διὰ ταῖς πράξεις των·
 καὶ τὸν ὅποιον ἐκείνοι ὅπως θέλουσι σταθῇ ὑπὸ τὸ δεξιὸν μέρος
 τῆς Χρυσῆς, θέλουσι πρᾶλάβει ὅσα ἔταξεν ὁ Θεὸς ἀγαθὰ
 ἀνεκδήγηται· Καὶ ὅσοι θέλουσι σταθῇ ὑπὸ τὸ μέρος τὸ ζερ-
 βὸν, θέλουσι πρᾶλάβει τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ σκότειν τὸ
 ἐξώτερον, τὸν ἀκοίμητον σκόληκα, τὸν ἔρισμὸν καὶ ὁδοντίων,
 τὸ παντοτὶν δάκρυον, καὶ τὴν ἐντροπὴν δίχως τέλος.

Αἰεὶς τί λέγει, ὁ πᾶσις ὁ διδάσκαλος ; Οἱ ἀφ' ἧς γένῃ
 ἡ ἐξέτασις εἰς τὸν αἶρα μὲ τὰ δαιμόνια, τότε δέχεται τὴν
 ἀμείνων καὶ κατωκία τῆς ἁδῆς· πῶς δὲν πείθεσθαι εἰς τὰ
 τὰ φοβερά λόγια ; Διατὶ ὅποιος δὲν ὁμολογᾷ, ὅτι οἱ ἀμεί-
 νωτοι νὰ εἶναι εἰς τὴν κόλασιν, καὶ τὸν Ἰάδα θέλει νὰ
 εἶναι εἰς τὴν ἁδην· ἀλλὰ δὲν εἶναι, δὲν εἶναι ἐπὶ τὸ πρᾶγμα.

Ἰδὲ φανερὰ ἐγνωρίσαμεν, ὅτι ἐκείνοι ὅπως ὑποθήκευσιν
 ἀμετανόητοι, παγαίνουσιν εἰς τὴν κόλασιν, ἀναρμόνους νὰ ξα-
 ναπάσθωσι τὰ κορμὰ της, διὰ νὰ κολάζωνται καὶ εἰς τὰ δύο.
 Καὶ ὅτε θέλει εἶσαι καὶ λέγεσθαι καθολικὰ ἡ αἰωνία κόλασις
 τηρεῖα.

τηρία. λοιπὸν δὲν κάμνει χρεία νὰ μιλήσωμεν πλέον διὰ τὸ ,
ἐπειδὴ σὼνουν ὅσα εἴπαμεν . Καὶ ὁποῖος ἀντιλέγοντας δὲν
καταπίθεται εἰς τὸ , δὲν θέλει καταπειδῇ μηδὲ μὲ θεωροῦ-
μεν . Διὰ τὸ (ὠνεῖσιν τὸ . λέγει) , ὅτι οἱ πωροδύχαι
καὶ τὰλλα ἔργα τῆ ὀσεβείας νὰ γίνονται διὰ τὴν δόξαν
τοῦ , διὰ τὴν ὁποῖαν πρέπει νὰ μιλήσωμεν . διὰτὶ ὅσοι εἶναι
τῆς τῆ ὀσεως , καθαρίζονται μὲ τὸν θάνατον . Καὶ τούτη
ἐστὶν ἡ καθαρσις τῆς ψυχῶν , τὴν ὁποῖαν ἔχομεν σκοπὸν νὰ
δείξωμεν . λοιπὸν εἰς ἐκείνῳ τῷ φοβερῷ ὡραν τῇ θανάτῃ ,
ὅτε ἡ ψυχὴ χωρίζεται ἀπὸ τὸ κορμὶ , καὶ ἡ φυσικὴ αὐτῇ ἐκείνῃ
συνδεδεσὶς λύεται διὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ , οἱ ψυχῆς ὡς ὅτι
εἰσὶν ἀληθινὰ μετανοήσαντες , καὶ ἐβλεπτηθήκασι νὰ πέ-
σου εἰς ἐκείνας τὰς ἀμάρτιας , εἰς τὰς ὁποῖας εἶχαν πέσει
αὐτὰν φορεμένους σάρκα * καὶ δὲν ἔχουσι καθόλου τὸν λογισ-
μὸν τοῦ εἰς τὰ πειράγματα τοῦ κόσμου , ἀλλὰ μόνον ἐν δόξ-
μένους ὅλους νὰ λογιῶσιν τὸν ὅπον ὅπε παθαίνουσιν , ἔχον-
τας τὰ πειράγματα τοῦ κόσμου τούτου διὰ σκύβαλα , μόνον διὰ
νὰ κερδαίσουσι μὲ τὴν μετάνοιαν τὸν νυμφίον ὅπως παρῶσιν ,
καὶ νὰ ἀπαντήσουσι τὸν φοβερὸν κριτὴν εἰς τὰ νύφια . τούτας
μὲ τὸν θάνατον ἔχουσι μὴ ἄλλῳ ὀφείλειαν . διὰτὶ ἐνδοκί-
μας εἰς μετάνοιαν κρίνεται καὶ εἰς μετάνοιαν . καθὼς ἐκεί-
νης διὰτὶ ἐνδοκίμας εἰς ἀντιπίστιν , κατακρίνεται . Καὶ τὸ
ἐν ἐκείνῳ ὅπως ἀκούμεν ὅτι ὁ κριτὴς ἀπονῶται . Ἐν ᾧ ἐνέσθε ,
ἐκᾶ καὶ κρινῶ σὲ . Ἀλλὰ καθεὺς εἶναι νὰ φέρωμεν τὰς μερ-
τυρίας ὡς ἐξ ἑαυτοῦ . Καὶ πρῶτος αὖς ἔλθῃ ὁ μέγας δι-
δάσκαλος τῆς ἀναβολῆς Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός , ὅπως εἰς τὸν
νεκρικὸν τε λόγον , ὁ ὁποῖος ἔχει τέτοιαν ὀπηρεαφῆν . Ὅτι οἱ
λειτεργίας καὶ τὰ καλά ἔργα ὡς γίνονται διὰ τὴν νεκρῶν ,
τὴν δίδου ὀφείλειαν . μὲ πολλὰ ἄλλα λέγει καὶ τὸ .

Ἐκείνοι ὅπως ἤκουσαν τὸν Χριστὸν , καὶ τὸ εἶδαν μὲ τὰ μάτια
τοῦ , καὶ ἐπεσύνευσαν ὅλον τὸν κόσμον , καὶ ἐκέρδισαν τῆς
ἀνθρώπων , οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰωάννου , οἱ ἅγιοι δόξολογοὶ ἐνο-
μοθέτησαν νὰ γίνῃται μνήμη τῆς κοιμημένων χριστιανῶν ἡμ-

παραδεν εἰς τὰ ἅγια καὶ φρικτὰ καὶ ζωοποιὰ μυστήρια τὸν
 παρὸν τῆς λαιτεργίας . Καὶ ὅπο' ὅτε ὡς τώρα κρατῇ τέτλω
 τὴ σωήθειαν βέβαια καὶ σταθερὰ ἢ ὑποστολικὴ καὶ καθολικὴ
 ἐκκλησία τῇ Χριστῷ ὑπὸ ἑνα μέρος τῶ κόσμῳ ὡς τὸ ἄλλο , καὶ
 θέλει τὴ κρατῆσαι ὡς τὸ τέλος τῶ κόσμῳ . Καὶ ἐνομοθέτησάν
 το οἱ ὑπόστολοι ὅχι ἔγκλημα , ὅχι δόχως θεμέλιον καὶ καλὸν
 λογαριασμόν . Διατὶ ἡ ἀπλανὴς εὐσέβεια τῶ χριστιανῶν δὲν
 ἐφωδράζει τίποτε ὅπῃ νὰ εἶναι ἀνωφέλετον οὐδ' νὰ το φυλάσῃ
 ὅλον τὸν αἰῶνα ἀκίνητον , ἀλλὰ αὐτὰ ἔλαβεν ὅλα ὠφέλιμα καὶ
 θεάρεστα , καὶ τέτοια , ὅπῃ δίδωσιν ὠφέλειαν καὶ σωτηρίαν
 μεγαλωῦνται .

Αἰεὶς , ὅτι δὲν ἐφωδράζεν ἡ ἐκκλησία τῇ θεῷ παρᾶ
 ὅπῃ νὰ φιλέῃ πλάνην , ἢ νὰ μὴν εἶναι ὠφέλιμον , ἀλλὰ
 θεάρεστα ὅλα , καὶ πολλῆς ὠφελείας καὶ σωτηρίας μεγαλωῦνται ;

Μετὰ τῶν ὁ μέγας καὶ βαθυὺς θεολόγος ὁ ἅγιος Διονύσιος
 εἰς τὴν μουσικὴν θεωρίαν καὶ αὐτὸς περὶ τῶ νεκρῶν λέγει ἐτ' ἓ .
 Διατὶ ὁ ἱερεὺς ἐπίσκοπος , ὁ ἐρμηνεύτης τῆς ἀγιοσωμῆς ὅπῃ
 ἐρχεται ὑπὸ τὸν θεόν , δὲν ἤδυσεν ζητᾶ παρᾶ ὅπῃ νὰ μὴν
 ἄρῃσε πολλὰ τῇ θεῷ , καὶ τὸ ὁποῖον νὰ μὴν εἶχεν τάξει ἐκείνος
 νὰ δώσῃ ὡσάν θεός . Διὰ τῶ δὲν κάμνει παροδύχην , ἐδὲ
 παρᾶκαλεῖ τὸν θεόν νὰ δίδῃ τέτλω τὴν χάριν τῶ ἀβαπτίστων
 νεκρῶν . Καὶ πάλιν .

Λοιπὸν ὁ θεὸς ἱεραρχὴς ζητᾶ παρᾶ ὅπῃ ἀγαπᾷ ὁ θεός ,
 καὶ δόχως ἄλλο χαρίζει . Καὶ πάλιν . Λοιπὸν ἡ παροδύχῃ
 παρᾶκαλεῖ τὴν ἀγαθωσιμῆν τῇ θεῷ νὰ συγχωρήσῃ τῇ νε-
 κρῇ ὅλα αὐτὰ πᾶσιματὰ ὅπῃ ἐκαμῆν ὑπὸ ἀθένηαν ἀνθρωπίνην .
 καὶ νὰ τὸν καταθέξῃ εἰς τὸ ὅπον τῶ ζωντανῶν , εἰς τοὺς κόλ-
 πους τῇ Αβραάμ , τῇ Ισαὰκ , καὶ Ιακώβ . ὅπε δὲν εἶναι πό-
 νος , πικρία , καὶ σιναγμός . δὲν λογαριάζοντας ἡ ἀγαθω-
 σιμῇ τῇ Θεῷ αὐτῆς ἀμάρτιας ὅπῃ ἐκαμῆν ὁ νεκρὸς ἀπὸ ἀθέ-
 νειαν ἀνθρωπίνην . ἰσακῇ , καθὼς λέγει ἡ θεία γραφή ,
 ἐδένας εὐρίσκεται καθαρὸς ἀπὸ ἀπασφίαν . Βλέπεις ἐσὺ
 ὅπῃ ἀντιλέγεις , πῶς βεβαιώνει , ὅτι ὠφελεῖσιν οἱ παρᾶ-
 σφύχαις

σάχαῖς ὅπῃ γίνονται διὰ τοὺς ἀποθαμένους χριστιανούς ;

Μετὰ τούτων αἰς ἔλθῃ ὁ θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὸν λόγον ὅπῃ ἑκαμὴν τιμῶνται τὴν μνήμην τῶν ἀδελφῶν τοῦ Κασσαρίου , μιμῶνται διὰ τὴν ἰδίαν τὴν μνήμην . Ηὐκέρει , λέγει , διὰ-λάλημα ἄξιον νὰ τὸ ἀκούσῃ καθεύνας , καὶ ὁ πόνος τῆς μητρὸς θεραπεύεται μὲν ἕνα ἄξιον καλὸν καὶ ἅγιον . νὰ δώσῃ ὅλον της τὸν πλῆθον διὰ τὴν ψυχὴν τῆς πατρὸς της . Καὶ ὡς κα-κάτω . Καὶ πᾶσι εἶναι τὸ μέρος τὸ δικόν μας . Ἐιδώκαμεν , καὶ θέλομεν δόσαι ταῖς τιμαῖς Ἐτὶ μνημόσυμα κάθε χρόνον .

Βλέπεις , πῶς καὶ τὸς ὁ μεγάλος φωστήρας τῆς ἐκκλησίας βεβαιώνει , καὶ μέρτωρ διὰ καλὸν Ἐ ἅγιον τὸ νὰ γίνεταί ἐλεη-μοσύνη Ἐ περισσοτέρᾳ διὰ τοὺς νεκρούς ; καὶ ἐπανατὶ μνημό-συμα ὅπῃ γίνονται κάθε χρόνον ; πῶς εἶδῃ ἡ μίση συνωγωγή τῆς ἀλαπώρου , ὅπῃ ἐπαύδαξε νὰ ἐβγάλῃ τὰ μνημόσυμα καὶ τὰ ἔργα διὰ τὰς νεκρὰς , τὰ ὅποια οἱ διδάσκαλοι καὶ φω-στῆρες τῆς ἐκκλησίας μὲ πολλὴν κόπον ἐπὶ δόκασι , καὶ τὰ ἐπὶ δόκασι βλάπτειν αὐτοὶ ὅλα διὰ τοὺς ἀγίους ἀποστόλους ; ἀλλ' εἶναι πονηρὰ συνωγωγή χριστιανικῶν , καὶ κάποιον ἐλαφρῶν πα-παδαρίων ἀγραμμάτων καὶ οὐδοιανῶν , οἱ ὅποιοι ἐσύγχυσαν καὶ ἐτάραξαν ὅλα μας τὰ ἱερά , διδάσκοντας οἱ ἀμαθείς νὰ μὴ γίνω(ν) μνημόσυμα τῶν ἀποθαμένων, μηδὲ πανηγύρια τῶν ἁγίων , μηδὲ σήμας καὶ ποταμοί , μηδὲ νὰ συμπάλλουσι μὲ ἱερέας ἀσεβεῖς , ἀλλὰ νὰ χίζεται ἕνας διὰ τὸν ἄλλον , καὶ νὰ φάγῃ ὡς τὸν τοῦ ὄφους . ἀλλ' εἰς ἐκροπὴν καὶ σύγχυσιν τῶν αἰς ἔλθῃ καὶ ὁ Χρυσόστομος Ἐ χρυσονόμος Ἰωάννης , ὁ ὀδη-γὸς καὶ διδάσκαλος τῆς φιλοπρωχίας Ἐ μετανόιας , ὅπῃ εἰς τὴν λαμπροτάτῃν τὴν ἐρμηνείαν τῆς ὁπισθίων πρὸς Φιλιππη-σίους καὶ Γαλατίας λέγει .

Διατὶ ἂν οἱ Ἕλληνες καί σοις ἀντίμα μὲ τὰς νεκρὰς Ἐ παρὰ-ματὰ ἐκείνων , παρυσότερον ὥρεται ὅτι ὁ χριστιανὸς νὰ ἀπο-πέμψῃ καὶ νὰ θάψῃ τὸν χριστιανὸν μὲ τὰ παρὰματὰ ταῖς , ὅχι διὰ νὰ γένωσι σάνκη , καθὼς ἐκάνα . ἀλλὰ διὰ νὰ δοῦναι παρυσότερα τὸν νεκρόν . Καὶ ἂν εἶδῃ ἀμείνων ὁ νεκρὸς , διὰ νὰ λύσης

λύσης τῆ ἀμνηστίας σου • ἀν εἴῃ δίκαιος, δεῖ νὰ ἀυξήσῃ ὁ μισθός σου καὶ ἡ ἀντίδοσις. Καὶ πάλιν εἰς ἄλλον τε λόγον • Ἄς λογασιώμεν, λέγει, νὰ ὠφελήσωμεν τοὺς ὑποθαμνίους • ἄς τοὺς δώσωμεν τὴν βοήθειαν ὅπως ἐμπορῶμεν, ἐλεημοσιύας λέγω καὶ δοσίματα • καὶ τὰς τοὺς δίδει μεγάλῃ ὠφέλειαν. Διατὶ τὰς δὲν εἴῃ νομοθετήματα, ἐπὶ ἑαυτὰς ἐδοθήκασιν ἡ ἐκκλησίας τῆ Θεοῦ ὑποφωαίτες ὑποφωαίτες δίκως ἀφορμῶν • λέγω, ὅτι ὁ ἱερεὺς εἰς τὰ φεικτὰ μυστήρια ἡ λαϊκῆς γίας νὰ περσώχεται δεῖ τὸς ὑποθαμνίους χριστιανούς • δεῖ τὸς ἐξόρκεσιν, ὅτι ἐκείνοι λαμβάνουσι πολλὴν ὠφέλειαν ἀπὸ τῆτο καὶ πολὺ κέρδος.

Αἰεὶς, τί λέγει ὁ χρυσόφυκος ὁ χρυσόγλωσσος Ἰωάννης; Ὅτι ἀν οἱ ἀσεβεῖς κάμνουσι δεῖ τοὺς ἀσεβεῖς, πόσα μᾶλλον πρέπει ὅτι ἡμᾶς οἱ χριστιανοὶ νὰ κάμνωμεν δεῖ τὸς χριστιανούς; Αἰεὶς ἀκόμη, ὅτι τὰς τῆς χριστιανῶν δὲν εἴῃ χαίμεθα ὡσὰν ἐκεῖνα τῆς ἐλλείων • καὶ ὅτι αὐξάνομεν τὴν δόξαν τῆς ὑποθαμνίας • καὶ ἀν εἴῃ ἀμνηστὸς, καθαρίζομεν τὴν ἀμνηστίαν τε, καὶ τὸν λύομεν ἀπὸ τὰς δεισμάτων, ὅτι ἐβγάνομεν ἀπὸ τὸ σκότος, καὶ τὸν λυβάνομεν ἀπὸ τὰς δεισμάτων καὶ σεναγμῶν τῆς φθόνου • ἀμὴν εἴῃ δίκαιος, δὲν τὸν λυβάνομεν ἀπὸ τὸ σκότος, ἐδὲ τὸν λύομεν ἀπὸ τὰς δεισμάτων, ἐδὲ καθαρίζομεν ταῖς ἀμνηστίας τε, ἀλλὰ κάμνομεν τὴν δόξαν τε μεγαλήτερον • Καὶ ὅτι μεγάλῃ ὠφέλειαν δίδομεν τῆς ὑποθαμνίων • πᾶς εἴῃ ἐκείνοι ὅπως λέγουσιν, πῶς μὴ τὸν θάνατον δὲν καθαρίζονται οἱ ψυχαῖς; τὸ λέγει ὁ χρυσόστομος • δὲν ἐμποροῦν νὰ εἰπῶσι τὸ ἐναντίον. ἀλλὰ καὶ ὁ σοφώτατος Γρηγόριος ὁ Νύσσης ὡσὰν νὰ μάχεται μὴ τίτεις λέγει • δὲν ἐπὶ τῶν δεισμάτων οἱ μαθηταὶ τῆς Χριστοῦ τίποτε δίκως λογαριασμόν καὶ ὠφέλειαν • ἀλλὰ τὸ νὰ κάμνωμεν μνήμην τῆς ὁρθοδόξων χριστιανῶν ὅπως ἐκοιμήθησαν εἰς τὴν θείαν καὶ λαμπρὰν λειτουργίαν, εἴῃ δίκως ἄλλο πρᾶγμα ὠφέλιμον καὶ θεάρετον.

Αἰεὶς, τί λέγει ὁ τῆτος; Ὅτι δὲν κάμνει τίποτε ἡ ἐκκλησία δίκως καλῶ ἀφορμῶν, ἀλλὰ πᾶσα πρᾶγμα μὲ λο-

γερνισμὸν ἢ ἀπὸ πῶς δόσιν ἢ ἀγίων δαψόλων; ἢ τὸ νὰ
γίνῃ μνήμη εἰς τὴν λατρεῖαν ἢ ἀπαμύων χριστιανῶν, ἕνα
πολλὰ ὠφέλιμον καὶ ἀρετὸν τὸ θεῶ. Διὰ τὸ φιλόφυχος καὶ
πολυέλεος θεὸς θέλει ὁλωνῶν τὴν σωτηρίαν. Καὶ ὅτε λέγει
ὁ περὶ φήτης· Ὅτι σὺ ὁ θεὸς θέλεις ἀποδώσει καθεὶν καὶ τὸ
ἔργα του. Καὶ ὅτι πάντα εἰς θέλει θερίσαι ἐκείνο ὅπως ἔαυρεν,
καὶ ὅσα ὁμοία, τὰ ὅλα λέγονται διὰ τὴν δόξαν παρη-
σίαν, καὶ τὴν φοβερὴν ὅτι ἀπόφασιν τῇ κριτῇ, καὶ τὴν τι-
λείωσιν τῇ τῇ κόσμῳ. Διὰ τὸ τότε δὲν ἔστι καὶ ὁλοῦ καὶ
βοηθείας, ἀλλὰ πάντα παρηγορία δὲν ἔχει δυνάμιν. Ὅτι σὰν
δοκίμη ἢ ἀγορὰ, δὲν ἔστι πλέον καὶ πλεονεξίας. πᾶς
θέλουσιν εἶσαι ὅτε πτωχοὶ, λαίβεργίαι, ἢ ψαλμοδίας, ἢ
ἄλλα ἔργα καλὰ; Διὰ τὸ αὖς βοηθᾷ τὰς ἑνας τὸν ἄλλον
μας, ὅτιν ἔλθῃ ἐκείνη ἢ ὡς· αὖς περὶ φέρουσι τὰ ἔργα τῆς
ἀγάπης πρὸς τὴν ἀδελφὴν ἐκείνην ὡς ἀγαπᾷ τὴν ἀδελφὴν,
τὴν ἀνδρόφειαν, καὶ τὴν ψυχῆς, Χριστὸς τὸ θεῶ. ὁ δέχεται
μὴ χαρᾶς. Θέλει ὡς ἀνὴρ φιλάνθρωπος ὁ Χριστὸς νὰ ζητήσῃ,
καὶ αὐτὸς ὡς ἀνὴρ χαριστικός διχως μέτρον δίδει καθεὶν τὰ
ζητήματα τῇ σωτηρίᾳ. καὶ ὅτε κλίνει ὁλος εἰς τὴν παρακα-
λέματα, ὅταν ὅχι μόνον τινὰς συμμαρτυρεῖται διὰ τὴν ἰδίαν
τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ καὶ ἐργάζεται μετὰ πνεύματι εἰς βοήθειαν
τῇ ἀδελφῇ τῇ. Καὶ τὸ ἄλλο σημαίνει ἢ ἰσορροπία τῇ Μακαρίᾳ,
ὅταν ἐρώτησε τὸ νεκρὸν ξεροκέφαλον, ἀνὰ αὐτάνοιται οἱ νεκροὶ
ὅτε περὶ φέρουσι τινὰς δι' ἐκείνους; δὲν ἀπεκρίθη τὸ ξερὸν κώ-
καλον, ὅτι μετὰ ἄλλων ἀνεσθίεντες ἔχουσι καὶ ἐλάφρουν τὴν βασι-
νῶν, ὅταν ἔστι μνημονεύουσι; Καὶ εἰς τὴν βίαν ἢ ἀγίων γερόν-
των μετὰ πολλὰ ἄλλα ὁρήκαμεν ὅτι τὸ· ἕνας ἀπὸ τῶν ἀγίων
ἐκείνους ἀνθρώπους εἶχεν ἕνα μαθητὴν ὅπως ἔζη μετὰ ἀμέλειαν.
τὸν ἀπὸ τοῦ ἀπέθανεν, παρακαλῶντας μετὰ δάκρυα ὁ γέρον-
τας, τὸν τὸν εἶδειν ὁ ἐλεήμων καὶ φιλόφυχος θεὸς ὡς ἀνὴρ
ἐκείνον τὸν πλείον τῇ λαζάρῳ εἰς τὴν φλόγα, καὶ ἐκείνον
ὡς τὸν ἑσπέρην. Καὶ κοπιῶντας ὁ ἅγιος, καὶ παρακα-
λῶντας μετὰ δάκρυα τὸν Θεόν, πάλιν τὸν εἶδειν, καὶ ἐκείνον

ὡς πάλιν ζώντων. Καὶ σμίγοντας ὁ γέροντας κόπας ἐπάνω εἰς κόπας, εἰς τέλος τῶν ἐδείξαν ὁλοκαύτερον καὶ λυτῶν μὲρον διὰ τῶν φλόγα. διὰ τὴν ἐβασανίσθη δὲ πάλιν ἀμέλειαν, ὅθεν καὶ ἡ ἀμύρτια τε ἐδέχθη πάλιν ἰατρείαν.

Καὶ τίς νὰ ἐμπορέσῃ ν' ἀναφέρῃ καὶ αἶξιν ταῖς μάρτυρας εἰς τὸ, καὶ αἶς ἀποκάλυψας ὅτι ἐκάλει ὁ Θεός, καὶ αἶς ἐχορὴν εἰς αἶς ζωῆς τῶν ἀγίων; διὰ ταῖς ὁποίαις εἶναι φανερόν, ὅτι καὶ μετὰ τὸν θάνατον ὠφελεῖται πολλοτάτα τῆς νεκρῆς οἱ δολοφονίαι, καὶ λατρυγίαι, καὶ ἐλεημοσύναις ὅπως γίνονται διὰ ὀνομάτων. Διατὶ φεῖγμα καθόλου εἶδεναι δανεισμὸν τῶν Θεῶν ἀφανίζεται, ἀλλὰ τὸ ἀποδίδει ὁ εὐσπλαγχνος μὲ πολὺ δάφορον. τῶρα λοιπὸν εἶναι καμὲρὸς βοηθείας. τῶρα ἐχορὴν καὶ τῆς ἀγίας ὅπῃ συμπαρακαλοῦσιν ἀντίμα μας διὰ τῆς ἀποθαμνίης, καὶ δέονται δι' ἐκείνης. ὅτι εἰς τὸν μέλλοντα αἰῶνα δὲν εἶναι δέσπαις, ὅτε θέλει ἔλθαι τὸ τέλος τῆς ἀγορᾶς, ὅ δὲν θέλει εἶσαι ἐλπίδα βοηθείας. τῶρα εἶναι καμὲρὸς παραμάρτυρας, καμὲρὸς κόπης, μετάνοιαι. Καὶ μακάριος ὁποῖος δὲν ἀποκάμνει νὰ ἐλπίσῃ ὅτι νὰ δέεται. μακαριώτερος ὁποῖος ἀγωνίζεται διὰ λόγους τε καὶ τὸν πλησίον, ὅτι τὸ τοῦτο δίδει μεγάλῳ χαρὰν τῇ ἐλεήμονος Θεῷ, καθεύνας νὰ σπείδῃ νὰ βοηθῇ τὸν πλησίον. τὸ τοῦτο θέλει, τὸ τοῦτο ἐπιθυμῇ ὁ πολυέλεος, νὰ εὐεργετῇ μετὰ ὅλοι μας ἕνας τὸν ἄλλον καὶ ζώντα καὶ ἀποθαμνοὶ. διὰ τὸ τοῦτο μᾶς ἔδωκεν διὰ μέσων τῶν ἀγίων ἀποστόλων, καὶ ἀπέκαε διὰ μέσων τῶν ἀγίων πατέρων νὰ κἀνωμεν λειτουργίας διὰ τῆς ἀποθαμνίης, καὶ εἶτα, καὶ ἑαυτοῦ, καὶ σαρανταμέρας, καὶ μηνόσμου καὶ χρόνῳ. τὰ ὅποια δίχως καμίας ἀντιλογίας τὰ κρατὶ ἀσφαλιστάτα καὶ καλογνώριστα ἡ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία, καὶ ὁ λαὸς τῆς ὁσσεβέστατος καὶ διομαζωκῆς. μόνον οἱ φίλοι τῶν χισματικῶν καὶ τῶν μισαρεσυνωδῶν δὲν αὐτὸ δέχονται, ἀλλὰ καὶ τὰ ἑώρασαν, καὶ ἀποφάσισαν νὰ μὴ γίνωνται λειτουργίαι, μηδὲ πῶδρά κλησας καὶ δέσπαις διὰ τῆς νεκρῆς, κρατῶντας ὅτι μετὰ τὸν θάνατον δὲν εἶναι καμία ὠφέλεια. Ἀλλὰ πρέπει νὰ ἀναφερῶμεν ὅτι ἄλλως

ἰστορίας δὲ παρηγορίαν ἡμῶν πωστῶν, καὶ ἐνδοπλῶ ἐκείνων ὅτι ἀρνοῦνται, πῶς μὴ τὸν θάνατον οἱ ψυχῆς δὲν καθαρῶς ἐξομολογούνται. Λέγει λοιπὸν ὁ μέγας Αἰθανάσιος εἰς τὸν ὁμορφώτατον λόγον ὡς ἔγραψεν δὲ τὰς ἐπιταφίους, τὰς ἑλπίδας λόγια.

Ὅτι καλὰ καὶ ὁ νεκρὸς χριστιανὸς τηιωμένος εἰς δόξαιαν, νὰ εὐρίσκηται εἰς τὸν αἴρα, μὴ λείψης νὰ ἀνάψης καρπία καὶ λάδι εἰς τὸ ἄρον ὀπκαλῶνας τὸν Χριστόν· διὰ τὴν ἀρίστην τῆς Θεῆς, καὶ φέρουσιν ὑπὸ τὸν Θεὸν πολλὰ ἀντίδοσιν. Ὅτι τὸ καὶ καὶ τὸ λάδι ἐξ ὁλοκαυμα, καὶ ἡ λειτουργία ἡμετέρας τὸν Θεόν, καὶ ἡ ἐλεημοσύνη εἰς τὰς πτωχὰς κάμνει ὅτι νὰ ἀοξήσῃ ὑπὸ τὸν Θεόν ἡ ἀνταμοιβή.

Αἰεὶς, ὅτι ὁλοκαυμα, καὶ ἡμέρας Θεῆς, καὶ πᾶσα ἄλλο καλὸν τῆς σωτηρίας γίνεταί ἡμῶν ὑποθαμένων, ὅταν ἡμεῖς κάμνομεν πρὸς αὐτὴν δι' αὐτοῦ;

Καὶ πάλιν ὁ Χρυσόστομος Ἰωάννης λέγει· Ἀνδρὶ ἐφθασὲς εἰς τούτῳ τῷ ζωῶ νὰ οἰκονομήσῃς ὅλα τὰ ψυχῆς σε, καὶ εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς πρὸς ἀγάθειν ἡμῶν ἐδικῶν σε νὰ εἶς πρὸς αὐτὸν μὴ τὸν θάνατον σε τὸ πρᾶγμα σε, καὶ νὰ σὺ βοηθήσῃς μὴ καλὰ ἔργα, ἐλεημοσύνας λέγει καὶ χάρισμα (καὶ πρὸς αὐτὸν) εἰς, μὴ τὰ ὅποια ἡμῶν νὰ ἡμετέρας τὸν κριτὴν· διὰ τὴν δέχεται αὐτὸς καὶ τὰ ἀγαθὰ τῶν. Εὐχαρίστητες, τί λέγει ὁ Χρυσόστομος; Ὅτι ἂν δὲν ἐφθασες ζῶντας νὰ ἀχαιρήσῃς μὴ κανόνα τὸν Θεόν, καὶ νὰ καθαρῶς με καλὰ ἔργα, καὶ νὰ εἶσαι τέλειος δὲ τὸν ἑαυτὸν, καὶ μὴτανόσῃς εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς, πρὸς ἀγάθειν ἡμῶν ἐδικῶν σε νὰ κάμῃς λειτουργίας καὶ ἐλεημοσύνας δὲ τῷ ψυχῶ σε, ὅτι θέλω σε ἀφελῆσαι· διὰ τὸ πολλὰ μὴ χαρὰς ἀ δέχεται τὰ ὅποια ὁ Θεός. ἂν ἀρῇ σου τὰ Θεῆς ὅσα γίνονται δὲ τὴν νεκρὸν, τὸ λοιπὸν ἐξ ἀφελίμα· διὰ τὸ ἀνωφέλετον πρᾶγμα ἐθένας θέλει εἶπαι ὅτι ἀρῇ σου τὰ Θεῆς. Καὶ πάλιν λέγει ὁ Χρυσόστομος· Γράψε εἰς τὴν δέξασθαι σε μὴ παρὰ σε καὶ τοὺς συγγενεῖς σε συγκατανομον καὶ τὸν Χριστόν· ὅς ἔχη τὸ χαρὶν γεαυμῶν τὸ ὄνομα

τῆ κρείττε· ἢ μὴ ἀφήσῃ λησμονημύνης τὸς πτωχούς· Καὶ ἐγὼ εἶμαι εἰς τῆς ἐγγλυπτής· Ἄν καθὼς λέγετε ἐσθῆς, δὲν εἴη βοήθεια μὴ τὸν θάνατον, ποίαν δυνάμιν ἔχουσι τῆς ὅλα; Καὶ δεῖ τί τὰ παραδώκασιν οἱ ἅγιοι; μὴ νὰ πλανῶνται; μὴ τὸ ὀρίσῃ ὁ Θεὸς νὰ εἰπῇ μὲν τέτοιον λόγον· ἀλλὰ εἴη πολλὰ ὠφέλιμα καὶ θεαρέστα, καὶ ἀρέσκουσιν τῷ Θεῷ· Διὰ τὴν θέλει νὰ σωθῶσιν ὅλοι, καὶ θεωροῦν μετ' ὠφέλειαν ὁλωνῶν τὴν σωτηρίαν μετ' ἐκάστου τρόπου, καὶ ἐκάστῃ ἡμέρᾳ ἀνοίγει τινῶν τὴν ὀρεξίν νὰ ὠφθίσουσιν ἄλλες, δεῖ νὰ σώσῃ εἰς ἐκάστου τρόπου κάποιους ὡσάν φιλάνθρωπος· Ἀκούοντας τῆς τινὰς διὰ τὸς ἐναντίους, θέλει εἰπεῖ μετ' πολλῶν ὑψηλοφροσύνης· Ὅτι ἂν εἴη καὶ μὴ τὸν θάνατον καθαρίζονται οἱ ψυχᾶς, ὅλοι θέλουσι σωθῆναι, καὶ ἐξείνας θέλει ἀσοχήσει· Καὶ ἂν τινὰς δὲν ἐσάθηνεν εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἁγίου, θέλει σωθῆναι καὶ τὸν θάνατον τε μετ' ἐκάθερον ἐκείνῳ ὅπως λέγετε· Καὶ ἡμεῖς λέγομεν, ὅτι μακάρι νὰ ἦτον τὸ· τὸ διψᾷ καὶ ὀρέγεται ὁ φιλάνθρωπος καὶ φιλόψυχος Δεσπότης· εἰς τὸ χαίρεται ὁ ἀναγαλλιστὴς νὰ μὴν ὑπολειπῇ τινὰς· μὴν ἦλθεν εἰς τὴν γλῶσσαν, καὶ ἔλαβε σάρκα διὰ τὴν ὁλοπαράφρονον Μαρίαν τὴν θεοτόκον φυλάσσοντας ἄγκυκτῶν τὴν παρθενίαν της, ὅτι ἐγένεν ἄνθρωπος, καὶ ἐδοκίμασε θάνατον διὰ τὸς αἰγέλες τῶν ἐραστῶν, καὶ δι' ἐκείνους ἐδοκίμασεν τὴν τιμῆς ὅτι τῶν σεφάνια; μὴ τῶν αἰγέλων ἔχει νὰ εἰπῇ, Εἰλάτε οἱ ἀλογημενοὶ τὸ παρὸς με, κληρονομήσετε τὴν βασιλείαν ὅπως σᾶς εἶναι ἐτοιμασμένη; Ὅχι μὰ τὴν ἀλήθειαν· ἀλλὰ διὰ τὸν ἄνθρωπον τὰ ἔκαμνεν ὅλα· Διὰ τὸ θέλει, ὅτι νὰ σωθῶσιν ὅλοι· Τίς διὰ ἐμᾶς εἶναι, ὅπως κάμνοντες γινώμα, δὲν θέλει νὰ ἔλθουσι ὅλοι τε οἱ φίλοι, τὸς ὁποίους ἐκάλεσεν διὰ νὰ χαρῶσιν ἀντίμα; Καὶ δεῖ τί ἄλλο ἐκοπίασε νὰ κάμῃ τὸ κάλεισμα ὡς διὰ τὸς φίλους τε; Καὶ ἂν δὲν ὑπάγουσιν ὅλοι, ἢ ἂν ἀπομείνῃ τινὰς, πολλῶν πικρὰν λαμβάνει ὁ φίλος· ἂν εἰς ἐμᾶς τὸς ἀνθρώπους εἶναι τὸ, πόσω μᾶλλον ὀρεπεί νὰ λογιάζωμεν ὅτι εἶναι εἰς τὸν πανάγαθον καὶ ἐλεήμονα καὶ πλεσιπότῳ Θεόν, ὅπως θέλει νὰ σωθῶσιν ὅλοι, καὶ νὰ χαίρουσιν
τῷ

τῷ ἐρασίῳ τε χαρὰν· ὁμῶς εἰς τὸ πᾶσα ἕνας αἰς λογίᾳς,
 ὅτι δὲν λέγομεν νὰ γίνωνται τὰ αὐτὰ ὅλες τὰς ἀποθαμβώσας, κα-
 θὼς ἕπαμμεν πολλαῖς φορὰς, καὶ τῶρα πλέον καθάρια. Διὰ τὰς
 ἀγίας δὲν κάμνει χρεῖα. διὰ τὰς ἀπὸ ἡπιστῶν καὶ κολασμένους
 δὲν γίνεσθαι ὠφέλεια. λείπειται δὲ ἐκείνους, ὅπῃ δὲν ἐφθασαν νὰ κά-
 μουν τὴν κακίαν. καθὼς πᾶσα ἀνθρώπος ὅπῃ νὰ ἔχη μικρὰν εἴσαν
 ἀρετῆς, καὶ δὲν σώσῃ νὰ τὴν αὐξήσῃ, ἐχούσας σκοπὸν νὰ τὴν κάμῃ, ἀμὴ
 δὲν ἐμπόρεσε ἢ ἀπὸ ἀμύλιας ἢ μικροφυχίας, ἢ ἀπὸ ὀρέξεως
 τῆς περὶ γὰτος ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, ἢ ξαφνικὰ τὴν ἐρχομένην
 θάνατον. Τότε δὲν θέλει λησμονήσῃ ὁ δίκαιος κριτὴς καὶ δε-
 ἀπότης· ἀλλὰ μὴ τὸν θάνατον τε θέλει παρακινήσῃ τὰς
 συγγενεῖς τε, ἢ ὁδηγήσῃ τὴν γνώμης των, ἢ σῶσῃ τὴν καρ-
 δίας των, καὶ κλίνα τὴν ψυχὰς των εἰς βοήθειαν αὐτοῦ. καὶ ἀπὸ
 τὸν θεὸν κινήσει θέλουν σώσῃ, ἢ ἐλπίζοντας τὴν καρδίαν
 των ὁ Θεὸς, θέλουν ὑποσώσῃ ὅσα ἔλαφε νὰ κάμῃ ὁ νε-
 κρὸς, καθὼς ἐγένεκεν εἰς πολλούς. τὸ λέγουσι δεῖ τὴν βα-
 σιλίαν Τεαϊανὸν, ἢ ὅποιον ἔσωσεν ἢ δέσῃς τὴν ἀγίαν Γρηγορίαν τὴν ὁπῇ
 τὴν δεξιὰν Παπὰ Ρώμης· καὶ δεῖ Θεόφιλον τὸν εἰκονομάχον, λέγει διὰ
 τὸν ὅποιον ἔσωσεν ἢ δέσῃς τὴν ἀγίαν ἀνδρῶν καὶ τῆς βασι-
 λίας τὴν γυναικὸς αὐτοῦ· διὰ τὴν τὴν ἀνδρῶν σωθῇ ποτὶ, ἀνδρῶν, δὲν
 δὲν ἔχεν καμίας ἀρετῆς, τὴν ὅποιαν ἢ δικαιοσύνην τὴν θεὸν δὲν τὸ λέγει
 ἢ δεῖ νὰ χαθῇ. καὶ ἀνδρῶν ἢτον ἀρετῇ, καὶ ἢτον ὁμομολογῶν ἀπὸς τὴν ὁ-
 γησιν. Ὅτι δὲν ἢ δεῖ ἐμπόρεσαι ἢ δέσῃς τὴν ἀγίαν ἐκείνων ἀγίος Γρη-
 ἀνδρῶν, καὶ ἢ σωθῇ τὴν βασιλείαν δεῖ τὸν Θεόφιλον, ἀνδρῶν.
 ἐκείνος δὲν ἢ δεῖ ἐμολογήσῃ περὶ τὴν πᾶν τὰς λέγον-
 τας, ὅτι Καλὸν ἔστι νὰ σέβεται τινὰς ἢ νὰ τιμᾷ τὴν ἀγίαν ἐκεί-
 νους. Καὶ βέβαια μεγάλης ἀρετῆς ἢτον ὁ Θεόφιλος, ἀλλὰ δεῖ
 ἢτον ἀρετικὸς Εἰκονομάχος, καθὼς διηγᾶται ἢ ἱστορία τε,
 ἐπιδεικνύει τὸ σῶμα αὐτοῦ, καὶ ἔχασκε τὸν, ὅπῃ ἐφάνοντο
 τὰ σωθῇ τε. ἔξω ἀπὸ τὴν ἔδειξε καὶ με ἔργον, πῶς ἔχε
 δεῖ περὶ ἀγίων τὴν περὶ τὴν τὴν τιμῶν ἐκείνων, πέρνον-
 τας ἢ κατὰ φιλοῦντας μετὰ λαβείαν τὴν ἐγὼ δὲν ἐνδὸς ἀπὸ ἐκεί-
 νους ὅπῃ ἐφάνοντο· καὶ ὀλίγον ὑπερὶν ἐξελύχωντας ἐπέ-

ρασειν εἰς τὸ κρείττερον τῶ ἄλλῃ κόσμῳ . Διὰ τὸ ὅποῖον πολλὰ
ἐσθλα κάλεσται τὸν Θεὸν οἱ ἅγιοι ἄνθρωποι ἐκείνοι καὶ αὐτὴ
ἡ βασιλίσσα καὶ τὰ δῶσα συγχώρησιν . Καὶ εἶδεν εἰς τὸ ὄνει-
ρόν της ἡ βασιλίσσα δεινὸν τὸν Θεοφίλον , καὶ ὅτι τὸν ἑσπε-
ρὸν ἕνα πλῆθος ἀπερὸν ὁμωρὸς καὶ ὁπίσω , φέροντας ἑμπε-
δα τὰ δάφνεα κολασμένηα . Καὶ ἐφάνηκε τῇ βασιλίσσῃ , ὅτι
ἀκαλῆστα καὶ αὐτὴ τῷ πλῆθος ἐκείνῳ , ἕως ἔσωσαν πρὸς ἕνα
φοβερόν κρείττω , τῶ ἀποῖα ἐσθλάς εἰσαν τὸν Θεοφίλον . Καὶ
πρόστυγας εἰς τὰ πόδια τῶ φοβεροῦ ἐκείνου κρείττῃ ἡ βασιλίσσα ,
πολλὰ δέησιν ἑκάμνε μὲ δάκρυα εἰς βοήθειαν τῶ ἀνδρός της .
Τῆς ὁποίας εἶπεν ὁ φοβερός ἐκείνος κρείττῃ . Γυναικα , μεγάλη
σε εἶ . ἡ παῖσις . δὲ ὄνομά σε , καὶ δὲ τὰ παρκαλῖα τῆς
ἑρέων μὴ συμπαθῶ τῇ ἀνδρός σε . τότε εἶπε καὶ τῇ ὑπη-
ρεστῇ . Λύσειςτε τὸν , καὶ δότε τὸν τῷ γυναικὸς τε . Ομοίως δὲ
ὁ ἅγιος πατριάρχης γράφοντας τῷ ἀνόματι ὅλων τῶ ἀρετι-
κῶν , καὶ τὸ ὄνομα τῶ Θεοφίλου εἰς ἐκείνα , τῷ ἔβαλεν κάτω
ἐκείνῳ τὸν τῶ ἀγίου ἑάπεζαν . Καὶ τῷ νῦν ἐκείνῳ , εἰς τῷ
ὅποιον ἡ βασιλίσσα εἶχεν ἰδεῖ τὸ ὄνειρον ἐκείνο , εἶδεν καὶ ὁ
πατριάρχης ἕνα ἅγιον ἄγγελον , ὅπως ἑμπαμην εἰς τὸν μέγαν
καὶ τὸν καὶ τῶ εἶπεν . Ἐπίσκοπε ἱεραποστολικῇ ἡ δέησις σε , καὶ
ἐθυμώθησεν ὁ Θεὸς τῷ Θεοφίλῳ . Καὶ ἐξυπνῶντας ἐπῆγεν
εἰς τῷ ἀγίῳ ἑάπεζαν , καὶ ἀναγνώθοντας τὸ χαρτὶ ὅπως
εἶχεν γράψει ὀλίγον παρομωρὸς , εὔρεν . ὡ μεγάλη κρείσις
τῷ Θεῷ τὸ ὄνομα τῶ Θεοφίλου λειωσμένον ἀπὸ Θεῶ .

Ἀπὸ τοῦ φαίνεται καθαρεῖα ἡ ἀλήθεια τῶ Καθαρτηρίου .
Ὅτι ἂν ἦτον ἅγιος ὁ Θεοφίλος , δὲν ἦδ' ἦεν ὑπάγει δεινός
ὥσαν κατὰ δίκην . ἂν ἦτον καθόλου ἀπληρωσμένος , καὶ νὰ μὴ
ἔχε καρδιάσει καρπὸς μετανόιας , δὲν ἦδ' ἦεν ὄρει συμπα-
θιον . τῷ λοιπὸν ἦτον ἀπὸ τῶς μέσης , καὶ ἀρέσθηκεν εἰς με-
τανοίαν , καὶ δὲ τῷ ὡφνήθηκεν ἀπὸ τῶ δέησιν τῶ ἀγίων
ἀνδρόπων . ἀμὴ τῶς κόλασμένης , ἂν εἶδ' ἰδες ὅλον τὸν κόσμον .
τίποτε δὲν τῶς βοηθῶς , κατὰ τῶ ἐπαμὲν πολλὰς φορὰς .
Καὶ μάρτυρά τῷ ὁ ἄνωθεν Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς εἰς τὸν λό-

γον ὅπως ἐπαμύνη· ὅπως λέγει· Ἀμὴν ὁποῖος ἐπέρασεν κακὴν ζωὴν, ὅλῳ ἑμπροσθέντων εἰς τῆς ἀκάνθας, γεμάτος ἀπὸ ἀκαθαρσίας, ὅπως δὲν ἔζησε ποτὲ μὲ συνείδησιν, ἀλλὰ δίχως φόβον καὶ συντήρησιν ἦσαν δρασμῶς εἰς τοὺς βρόμους τῆς σαρκικῆς, ἐβγάνοντας ὅλας τὰς ὁρεξέας, καὶ δὲν ἔχοντας κανένα λογισμὸν τῆ ψυχῆς, ἀλλὰ τὸ νῦν τὰ ὅλον εἰς τὴν σάρκα, τῶν ἀν ἀποθάνῃ δίχως ὅ ἄλλαξῃ, δὲν ἔμπορεῖ νὰ βοηθήσῃ τινὰς· ἀλλ' ὅσα θέλωμι γένη ὅσα ὀνομά τι, θέλωμι ὅσα ὅκαμεν, μηδὲν μὴν βοηθεῖαι λαμβάνοντας ἐκείνος ἦτο ἀπὸ γυνάκα, ἦτε πατρὶς, ἢ ἀδελφόν, ἢ συγγενῇ, ἢ φίλον· Ὅτι μηδὲ ὁ Θεὸς τὸν ἔχει εἰς κανένα μέτρον. Βλέπεις, τί λίγα τῶς ὁ ἅγιος; Ὅτι ὁποῖος ὡρσάκαλῃ ὅσα τέτοιαις ψυχαῖς, τὴν κακὴν χάρι, ὅσατὶ ὁ Θεὸς δὲν τοῖς ψυχῆς. Δι' ἐκείναις εἶναι ἡραμῶν, ὅτι εἰς τὸν ἄδω δὲν εἶναι μετάνοιαν· Ὁ τὰ λοιπὰ, ἀμὴν τῶν ψυχῶν τὴν μέσης ἁγίας, ἡγουμὸν ὅπως ἐμύσησαν μετάνοιαν, τὸ πρᾶγμα φέρει μεγάλο κέρδος ὅ πολλὴν ὠφέλειαν.

Λοιπὸν δὲν διδόμεν ἀφορμὴν νὰ μὴν κάμνῃ ἐλεημοσύνην ζώντας ὁ ἄνθρωπος, καὶ νὰ τὴν φυλάσῃ μὴ τὸν θάνατον· ὅσατὶ τῶς εἶναι ἄτοπον καὶ ἄωρον, καὶ ἐναντίον τῆ νόμι τῆ Θεῶ· ἀλλὰ λίγος, Ὅτι πρᾶγμα τιμωρῶν τῶν ὁ καὶ τὸν ἀπὸ ὅλης ἐπαμύνην νὰ εἶναι ὡς ἄνθρωπος Θεοσεύς καὶ φιλόχριστος, καθαρίζοντας τὸν ἑαυτὸν μὲ πᾶσα λογικὴ καλὸν ἔργον, καὶ φέροντας πᾶσαν ἀκαθαρσίαν μὲ τὸ νὰ φυλάσῃ τὴν ἐντολὴν τῆ Θεῶ· ὅσα νὰ ἐμπορῇ φθάνοντας εἰς τὸ τέλος νὰ εἰπῇ τῆ Χρυσῆ μὲ θάρρους· Ἐβίμη ἡ καρδία μου· Ὁ καὶ χαρὰς νὰ ἀπαντήσῃ τῶν ἀγγέλων, ὅπως μὲ πρὸς τὴν ζητῶν τὴν ψυχὴν τῆ ἀνθρώπου· ἀλλὰ τῶς ὀλίγοι τὴν κάμνουν, καὶ εἰς ὀλίγους συμβαίνει καὶ τὸν λόγον τῆ Χρυσῆ, Ὅτι ὀλίγοι εἶναι ὅπως σώζονται· τῶς λοιπὸν ἔχοντας, πῶς εἶναι πολλὰ δύσκολον νὰ εὑρεθῇ τινὰς τὴν πρῶτης ἁγίας, ὅς ἀνάγκης βάνομεν τὴν δόξασιν, ἀκολουθώντας τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀποστόλων καὶ τῶν ἁγίων πατέρων. Διὰτὶ μὲ ἀλήθειαν ὠφελοῦνται οἱ νεκροὶ ὅσα τὴν φιλανθρωπίαν τῆ Θεῶ, ὅ ἀυξάνει ἡ ἀγάπη τῆς ἀδελφῆς.

ἀδελφῶν πρὸς τὰς ἀδελφάς, καὶ βεβαιώνεται ἡ ἐλπίδα τῆς ἀναστάσεως, καὶ συντρέχεισι θερμότερα οἱ ἄνθρωποι εἰς ταῖς ἐκκλησίαις, καὶ πλατύνει ἡ καλοσύνη πρὸς τὰς πτωχάς. Ἰδὲ εἰς πόσους τόπους τὸ πρᾶγμα τὸδε δίδει κέρδος καὶ ὠφέλειαν· καὶ τὸ νὰ βοηθᾷ τινὰς τοὺς νεκροὺς εἰς πόσους ζήτους γίνεται ἀφορμὴ νὰ φιλιωνώμεται ὅλοι. Οἱ οὖν τὸδε δὲν τὸ θέλουσιν, εἰδὲ τὸ σέβγασιν, χαλᾷσι τὴν ταξίν τῇ ἐκκλησίᾳ, παύουσι τὴν λειτουργίαν διὰ τὰς νεκροὺς, καὶ ὁποῖαι οἱ ἄγιοι διδάσκαλοι δὲν τὴν ἐλόγιασαν ἔκταρα. Ἀλλὰ μὲν τὸ ὁρίσῃ ὁ Θεὸς, ὅτι χριστιανὸς καθόλου τινὰς νὰ ἔχη τέτοιαν γνώμην· ἀλλὰ πιστεύοντας ὅτι ἐστὶν πολλὰ ὠφέλιμον, μὲν ἀποκάμωμεν ἀδελφοὶ νὰ μνημονόσωμεν τὰς νεκροὺς, διὰτὶ μεγάλῳ ἀνέσιν καὶ βοήθειαν ἔχουσιν, ὅταν ἡμεῖς τὰς ἐλαφρομένους μὲν προσδύχῃμεν εὐχῇ καὶ ἐλεημοσύνῃ καὶ πᾶσα ἄλλο καλὸν ἔργον. τὸδε οἱ ἄγιοι διδάσκαλοι μᾶς τὸ ὁρίζουσιν εἰς τὴν διαταγὴν τῶν, ὅπως λέγουσιν·

Ὅς γίνονται διὰ τὰς νεκροὺς αἱ εἰσὶν αἱ ψαλμοὶ καὶ προσδύχαις, δι' ἐκείνους ὡς ἀναστήτη καὶ ζῆς ἡμέρας. τὰ ἑνὰ διὰ τὴν νὰ ἐνθυμώμεν οἱ ζῶντες τοὺς ἀποθανόντων. τὰ σαράντα καὶ τὸ πενήκοντον ζόμπι, διότι τῶς ἡμέρας ἔκταρα τὸν Μωϋσῆν ὁ λαός. αἱ χροῖα εἰς μνήμην τῶν νεκρῶν. Καὶ ὡς εἴδεται τῇ πτωχῶν ἐλεημοσύνῃ διὰ τὸ πρᾶγμα τῇ νεκρῶν εἰς μνημόσυμόν τοις. Καὶ τὸδε λέγουμεν διὰ τὰς χριστιανούς· διὰτὶ ἂν εἴδιδες διὰ τὸν ἀσεβῆ τὸν κόσμον ὅλον, τίποτε δὲν τὸν ἀφῆκε. διότι ὅποιος ἔχει τὸν θεὸν ἐχθρὸν ζῶντας, τὸν ἔχει καὶ ἀποθνήσκον. Δὲν ἐστὶν ἀδικία εἰς τὸν θεόν, ὅτι ἔστιν δίκαιος, καὶ ἀγαπᾷ τὴν δικαιοσύνην. Καὶ, ἰδὲ ἄνθρωπος καὶ τὸ ἔργον· καὶ, ἐπὶ θείῃς ἀποδώσει καθεὶν καὶ αἱ ἔργα τῆς.

Αἱ καὶ τὰς ἁγίας διποσώμεν, πῶς νομοθετεῖ νὰ γίνονται δυσίας καὶ δίκαις διὰ τὰς νεκροὺς χριστιανούς; τὸδε ἐστὶν ἐκείνο ὡς συχνὰ εἶπαμεν, ὅτι αἱ μνημόσυνα γίνονται δι' ἐκείνους ὡς ἐμετανόησαν εἰδὼς μὲν καθάρεσθαι καὶ σωτηριολογίαν καὶ δῖαν,

δίαν, ἀμὴν δὲν ἴσωςαι νὰ τηνώσῃσι τὰς κανόνες ὡς ἐλά-
 βασι. Διὰ τήτης πωροκαλῆμεν σὰν ἀποθάνωσιν, διὰ τήτης
 πωροκαλῆμεν τὸν Θεὸν νὰ ἡμερωθῇ, ἔκ κἀμνομεν δέησεις,
 ὑπὸ τῇ ὁποίᾳς ἐκείνοι δέχοντ' ἀνεσθίῃ καὶ ὠφέλιαι. Καὶ τὸ
 εἶν' ἐκεῖνο, ὅπῃ ἡ ἐκκλησία τῷ Θεῷ εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς συνόδου
 κερᾶται Καθαρτήριον, ὅπερ μὲν τὸν θάνατον οἱ ψυχᾶς καθα-
 ρίζονται μὲν τὴν βοήθειαν τῆς ζωντανῶν, κἀμνοῦντας δι' ἐκείναις
 παντοῦνα πωροκαλῆσαι καὶ δέησεις. Τὸ ὁποῖον ἐδύνας φρόνιμος
 θέλει λογιᾶσαι ποτὲ νὰ γίνεταί διὰ τῆς ἀγίας, ἢ διὰ τῆς
 ἀσθεῖας, ἢ διὰ χριστιανῶν ἀμετανόητης. Διατὶ τὴν ὁμοίαν κό-
 λασιν θέλουσι ἔχει οἱ ἀμάρτωλοι καὶ ἀμετανόητοι χριστιανοί, καὶ
 ἐκεῖνοι ὅπῃ δὲν ἐγνώρισαν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν Ἰησοῦν Χριστόν·
 μάλιστα ἐκεῖνοι χειρότερον, λέγοντας τὸ διαγγέλιον. Ὅτι
 ὁποῖος δὲν ἐγνώρισε τὸ θέλημα τῷ ἁγίῳ τῷ, καὶ εὐχαλε-
 θέει διαρθεῖ ὀλίγα· ἀμὴν ὁποῖος ἐγνώρισε τὸ θέλημα τῷ ἁ-
 γίῳ τῷ, καὶ δὲν τὸ ἐφύλαξεν, ἐδὲ ἔκαμνεν καὶ τὸ θέλημά
 τε, θέλει διαρθεῖ ὡς πάλιν. Καὶ ἂν ἦκεις ἐκ λόγια τῆς ἀγίας
 ὑποσχολῶν, διὰ τήτης λέγεσθαι. Ὅτι τὸ λέγομεν διὰ τῆς
 χριστιανῶν, ἥτοιμ τῆς μετανοημένης· ἀμὴν τοῦ ἀπὸ τοῦ, ἂν
 ἐδίδες ὅλον τὸν κόσμον, τίποτα δὲν τῆς ὠφείλεις.

Τὸ αὐτὸ λέγει καὶ ὁ Χρυσόστομος· Οὐδύνας μισθῶντας ὑπὸ
 τὸν κόσμον τῆτον δίχως νὰ λάβῃ συγχώρησιν τῆς ἀμάρτιᾶς
 τε, θέλει ἐμπορέσαι νὰ φύγῃ τὴν κατάκρισιν. ἀλλὰ καθὼς
 ὑπὸ τῇ φυλακῇ τῶ κόσμου τέτες οἱ κακῆργοι τραβίζονται μὲν
 ἀλυσίδες εἰς τὸ κρεττήριον, ἔτι καὶ ὅλας οἱ ψυχᾶς ὅπῃ μι-
 σθῶνται ἀπ' ἐδῶ ἀμετανόηταις, τραβίζονται εἰς τὸ κρεττήριον
 ἐκεῖνο τῷ φοβερῶν μὲν τὸ βάρος τῆς ἀφάρεσθαι ἀμάρτημάτων.

Βλέπεις ἐδῶ ἀκόμη, πῶς οἱ ψυχᾶς ὅπῃ δίχως ἐτοιμασίαν
 ἀφήκασιν τῆτον τὸν κόσμον, δὲν ἔχουσι βοήθειαν μὲν τὸν θά-
 νατον, ἀλλ' ἔτι καθὼς ἐβγαίνουσιν, ἥτοιμ μὲν τὸ φόρτωμα
 τῆς ἀμάρτιᾶς σύρονται εἰς τὸ φοβερὸν κρεττήριον. ἀμὴν ἐκείναις
 ὅπῃ ἐμετανόησαν, ἔκ μὲν θεοῦ δάκρυα ἡμέρωσαν τὸν Θεόν,
 δέχονται μεγάλῃ βοήθειαν ὑπὸ τῇ ἀγίᾳ θυσίᾳ ἔκ λατρε-
 γίας

γίας ὅπῃ γίνονται δι' αὐταῖς . Ἀλλὰ τὸ ἀρνούται τὸτο οἱ μα-
θηταὶς τῷ νέον κακοδιδασκάλων , καὶ λέγουσι . Δὲν λαμβά-
νεσι καμία ὠφέλειαν οἱ νεκροί , ἐδὲ βοήθειαν . Καὶ διὰ τὸτο
ἀρῆκαν τὰ μνημόσυνα . Καὶ ἂν εἶναι , λέγουσι , καμία βοή-
θεια , ἅς τῷ ἀφίσωμεν τὸ πάσχα γνῆρας τῆ θείᾳ . Καὶ ἡμεῖς
τὰς λέγομεν . Τί σημαίνουσι τὰ ζαχαρίας , καὶ ἡ μνήμη
τῷ νεκρῷ κάθε Σάββατον , καὶ οἱ προσφοραῖς , καὶ τὰ μνη-
μόσυνα τῆ χροῖας , καὶ οἱ λειτουργίαις τῷ ἀποθανόντι ; ὅρα
γίνονται ; διὰ ποίους ; ἂν εἰπῆς διὰ τὰς ἀγίας , δὲν εἶ
ἀλή-
θεια , ὅ παρὰ ταῦτα σὺ τὸ δείχνω . λέγει ὁ Διάλογος Γρηγό-
ριος εἰς τὸ τέταρτον βιβλίον τῷ Διαλόγων . Οἱ ψυχῆς τῷ
αἰών ὅπῃ ἐτῆσθησαν , παρὰ τοῦ ἐβλαίνοντος ἀπὸ τὸ κορμὶ
κληρονομήσι τὴν καθεδρὰς τῆ ἐρανῆ . καὶ τὸτο εἶ
φανερῶτερον
ὡρὰ τὸ φῶς τῆ ἡμέρας . ἂν εἶναι τὸ λοιπὸν εἰς τὴν καθεδρὰς
τῆ ἐρανῆ , καὶ μὲ τὸν Χριστὸν , βέβαια δὲν κάμνει χρεία νὰ
γίνωνται δι' ἐκείνας προσφοραῖς , κόλυβα , καὶ θυσιᾶς εἰς
συγχαρῆσιν ἀμάρτιων . ἂν εἰπῆς , ὅτι γίνονται διὰ τὰς κο-
λασμητικὰς εἰς τὸν αἰῶνα . ἐδὲ τὸτο εἶναι ἀλήθεια . μάλιστα
ἐδὲ σὺ θέλεις τὸ εἰπεῖ , ἂν δὲν ἔχασες τὰ λογικά σου . ἀλ-
λέως καὶ ὁ πλῆσιος ἤθελεν λάβει σαλαματίαν νεκρῷ , ὅπῃ
καί ; εἰς τῷ φλόγα . ἀλλὰ τὸτο δὲν εἶναι . λοιπὸν καὶ σαι-
κῶς σε ὀρέπει νὰ ὁμολογήσης , ὅτι τὰ γίνονται διὰ τὰς μέ-
σας . ποίους ; τὰς χριστιανὰς , τὰς μετάνοιχτας , καθὼς εἶπα-
μεν πολλὰς φορὰς . διὰ ποῖον τέλος ; διὰ νὰ κάμῃς τὴν θεὸν
ἡμῶν πρὸς αὐτὴν , καὶ νὰ ἐτῆσθῃς ἐσὺ δι' αὐτὴν ἐκείνη
ὅπῃ αὐτοὶ δὲν ἔφθασαν ζῶντας νὰ τῆσθωσιν . Ἀρᾶται τὸ ὁ
ἐναντίος , καὶ λέγει , ὅχι διὰ τὸτο , ἀλλὰ διὰ τὰς ἱερεῖς ὡρίσθη
νὰ γίνωνται , διὰ νὰ ζῶσι καὶ αὐτοὶ λαμβάνοντας προσφοραῖς
καὶ ἐλεημοσύνας . ὡ ἀνοησία , ὡ ἀγνωσία . ἢ νὰ εἰπῶ καλ-
λίτερα , ὡ ἀσυντροφία καὶ βλασφημία . ἢ κατὰ τὴν νύμφην
τῆ Χριστοῦ ἢ ἐκκλησίᾳ τῆ ἐλεήμονος καὶ ἀληθινῆς Θεῆς , ἢ ὅποια
εἶ
δίχως ψεγάδι , διδάσκει ψέματ' ; Ἀλλὰ νὰ εἶ
τὰ δό-
λια χεῖλη , ὅπως ὡρᾶμιλλῶσιν ἐναντίον τῆ ἐκκλησίας τῆ Θεῆς .

Δέν

Δὲν ὄρσειν ἡ ἐκκλησία νὰ γίνηται τὸ δὲ ζωοφίαν τῆς ἐ-
ρίαν· τὸ κ' νὰ τὸ λογιᾷση μόνον τινὰς ἐξ' ἀσέβεια κ' ὀλό-
κληρη πηλοῦδα· ἀλλὰ δὲ τὴν ὠφέλειαν τ' ὑποθαμβῶν, κα-
θὼς τὸ ἥπαρδν ὅσας φορὰς. Δὲν ὁρεῖται νὰ πολυλογῇ μὲν.
ἀναφέρει θέλῃ δὲ τέλος μίαν ἢ δύο μῆτρυναις, καὶ μὴ τὸ
θέλω ὑποκρινεῖται πρὸς ἐκείνα ὅπως αὐτιλέγετε, καὶ θέλω τε-
λειώσαι τὸν λόγον.

Γρηγόριος ὁ Διάλογος, ὁ περὶ τῆς ἐκκλησίας τῆς οὐκ
τὸν ὁποῖον ἀναφείρα μὲν παρῖπῶν, εἰς τὸ ἄνωθεν βιβλίον τῆς
Διαλόγων λίγη ἐστὶ· Πέτρος· ἐρωτᾷ σε μακαριότατε πάτερ,
τί πρᾶγμα λοιπὸν διέεται νὰ ὠφείσῃ μὴ τὸν θάνατον αἰς
ψυχᾷς τῆς ὑποθαμβῶν; Γρηγόριος· Ἄν τὰ πλάσματα ὡ
Πέτρε μὴ τὸν θάνατον δὲν εἶναι ἀσυγχώρητα, πολλὰ διέεται
νὰ βοηθήσῃ τῇ ψυχῶν ἡ ἀγία πρεσβυτέρα ἢ σωτηριώδεις λα-
τεργίας. Αὐτεῖς ὅτι μὴ τὸν θάνατον ὠφιοῦνται οἱ ψυχᾷς;
ἀλλὰ ὁρεῖται νὰ ἐξέσῃ, ποίως· ὅχι τῆς ἀγίων, ἐτι κα-
νεῖς ὅπως νὰ ἔχη τὸν νοῦν, θέλει εἰπεῖ τὸ ἐναντίον· ὅχι τῆς
ἀποψισμῶν· ἀκόλεθον εἶναι λοιπὸν νὰ γίνηται τέτη ἡ ὠφέ-
λεια, ἡ καθάρσις κ' ἡ βοήθεια, τῆς ψυχῶν ὅπου ἐβγήκασιν
μὲ μετάνοιαν. Διὰ τὸ δὲν ζῶντι νὰ ἐξομολογηθῇ μόνον ὁ ἀνθρω-
πος καὶ νὰ μετάνοιῃ δὲ νὰ ζῶσιν εἰς τὴν βασιλείαν τῆς ἐξα-
νῶν, καθὼς οἱ ἀμαρτῆς καὶ αἰσῆτοι πολλαῖς φορὰς μᾶς πρε-
βάλλουσιν· ἀλλὰ ὁρεῖται νὰ γένῃ ὁ Κανόνας δὲ τὰ πλάσμα-
τα καὶ τῇ ἀμνησίᾳ. Διὰ τὴν μετάνοιαν καὶ τὴν θερμὴν ἐξομολό-
γησις γίνεταί τῃ ἀνθρώπου ἀφορμὴ νὰ παρῇ τὴν εὐάθειαν τῆς
σωτηρίας· ἀμὴν ἂν πρεσβυτέρα ὁ θάνατος τὸν ἀνθρώπου, ἡ με-
τάνοιαν πρὸς γίνετ' ἐξ ὧσιν ὑπὸ τὴν αἰώνιον κόλασιν, τὴν ὁποίαν
ἡθῆεν ἔχει διχῶς ἄλλο, ἂν δὲν ἡθῆεν μετάνοιῃ· ὁμῶς δὲν
γίνεταί κληρονόμος τῇ ζυφῆς καὶ τῇ χαρᾷ τῇ ὡδιδείσει, ἂν
δὲν καθαρῶς ἱκανεταί, ὅ δὲ διηχθῇ ἅγιος τῇ κληρονομίας ἐκεί-
νης. Ὅθεν ὁ πολυέλεος Θεὸς πρεσβυτέρους ὁλωνῶν τὴν σωτη-
ρίαν, καὶ θέλει νὰ ζῶσιν ὅλοι, δίδει τὴν παίδεισιν
ὅπως καθαρῶς, τῇ ἀνθρώπου ὅπως ἐμετάνοιῃσιν ὁλοφύχως εἰς

τὰ πλάσματα ὡς ἔκαμε, Ἐ δὲν ἔσωσεν νὰ πλερώσῃ εἰς τὴν
 τὴν τὴν ζωὴν τὸν κανόνα· διὰ νὰ ἐμπωρῇ καθαρῶς μὲ
 τὴν πνευματικὴν καὶ καθαριστικὴν φλόγα ἐκείνῃ νὰ εἶναι ἐλπί-
 δεος διὰ τὸ αἰώνιον κόλασιν ἢ φλογὸς τῆς αἰῶνος· Ἐ δὲν μό-
 νον νὰ εἶναι ἐλπίδεος διὰ τὴν καθάρσιν, ἀλλὰ Ἐ νὰ γένῃ
 ἄξιός νὰ κατεῖκται τὸν ἔρανον, καθὼς λέγει ἡ γραφή· ὡσὰν
 χρυσάφι εἰς τὸ χωνὶ τῆς ἐκαθάρισεν διὰ πᾶσαν ἀπασφάλαν,
 καὶ τὸς ἀποδέχθηκεν ὡσὰν θυσίαν ὀλοκαυτώματος. Καὶ διὰ τοῦτο
 ὁ αὐτὸς Γρηγόριος ὡς ἀδελφὸν τῆς καθάρσεως εἰς τὸν τό-
 πον· ὅτι ἀναφέρει μὲν, ἀκολουθῶντας τὸν λόγον τε πρὸς τὸν
 δέκοντον Πέτρον, μὲ τὰς τὰς λόγια·

Ὅθεν Πέτρος πολλὰς φορὰς ἐφανήκασι καὶ τέτατος οἱ ψυ-
 χῆς τῷ ἀποσταθμῶν ζητήσας τέτλην τὴν ἀφέλῃν, καθὼς
 ὁ προσεσημμένος ὀπίσκοπος Φήλιξ ἔλεγεν, ὅτι εἶχεν ἀνέσσει
 διὰ κάποιον ἱερέα βλαβεράτης ζωῆς, ὁ ὁποῖος ἱερέας δύο χρό-
 νοι εἶναι περασμένοι ὡς ἔζηεν, καὶ ἐκατόκις εἰς τὸ πῶς ἔχω-
 ρον τῆς χάρας ὅτι λέγεται Ἐκατὸν κηλῖα, καὶ προστίθεται
 ἦταν πρὸς τῆς ἐκκλησίας τῆς αἰγῆς Ἰωάννης εἰς τὸν τόπον
 ὡς κρέσσεται Ταυριάνα· τῆς εἶχε συνηθῆσαι νὰ λέγεται εἰς
 τὰ λαβρὰ ὡς ἦσαν εἰς ἐκείνον τὸν τόπον, ὅσας φορὰς τὸν
 αἰάγκαζεν ἡ χρεία τῆς κορμῆς, μίαν ἡμέραν ἐμπαινόντας διὰ
 νὰ λαβρῇ, εὖρεν ἕνα ἄνθρωπον ἀγνώριστον ἑτοίμον νὰ τὸν ὑπο-
 γήσῃ, ὁ ὁποῖος τὸν ἐξυπόλυσεν, καὶ ἐπίσπευσε τὰ ῥοῦχατε,
 καὶ τῆς ἐγύρισεν ὅταν ἐβῆκεν διὰ τὸ λαβρὸν, Ἐ τῆς ἔκαμε
 πᾶσαι δυνάμεις μὴ μιγᾶν τιμῇ. τῆς ἐσωτέθηκε πολ-
 λὰς φορὰς· Ὅθεν παραγαινόντας ὁ ἱερεὺς μίαν ἡμέραν εἰς τὸ
 λαβρὸν, λογιζομένης ἔπεν εἰς τὸ ἐμαυτὸν τε· Δὲν πρέπει νὰ
 φανῶ ἕκκατος ἐκείνῃ τῆς αἰδεσθῆτε, ὅτι μὲ δαλδαί τόσον
 πιστικὰ ὅταν λίσσῃ, ἀλλὰ χρεία ἐστὶ νὰ τῆς χαρίσω τίποτε·
 ἐπῆρε λοιπὸν δύο προσφοραῖς καὶ ἐπῆγεν· ὅτι ἦρε πάλιν
 τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος ἐδεδόσεν εἰς ὄλα καὶ τὴν συνη-
 θῆσαι· ἀφ' ἧς ἐλβῆθη ὁ ἱερεὺς, καὶ ἐνδύθηκε, καὶ ἐμῆλε νὰ
 μισώσῃ, ἔδωκε τὴν προσφορὰς ὡς εἶχε φέρει, τῆς αἰδεσθῆτε
 ὅτι

ὅπῃ ἢ εἴχε δαλῶσαι, δὲ ἀλογίαν, ὡς ἀκαλῶντας τὸν νὰ
ταῖς δεχθῇ δι' ἀγάπην. καὶ οὗτος μὲ δάκρυα καὶ θλίψιν
ἀπεκρίθη λέγωντας· Τὶ μὲ δίδεις ἐμὴν τέτα; τέτα εἶναι
ψωμί ἅγιον, καὶ ἐγὼ δὲν ἐμπορῶ νὰ τὸ φάγω. Διατὶ ἐγὼ,
ὅπῃ βλέπεις, ἡμῶν ἕνα καρὸν ἀνέντης ἢ ὅπε, ἀλλὰ δὲ
ταῖς ἀμρτίας με εἶμαι κατὰδικασμὸς ἐδῶ. καὶ ἂν θέλεις
νὰ μὲ κάμης τίποτε χάριν, θυσιάσει τῇ παντοδυνάμει Θεῷ
τὸ ψωμί τέτα δὲ ὄνομά μου, καὶ κάμει προσδχλῶ δὲ ταῖς
ἀμρτίας μου· καὶ θέλεις γνωρίσει πῶς ἰσακώδικος, ὅταν
ἐλθῃς νὰ λυθῇς, καὶ δὲν μὲ ὄρης. ἀφ' ἧ ἄσιν τέτα ἔγινε
ἀφαντος· καὶ ἐγνωρίθη ὅτι ἐφαίνετον ἄνθρωπος, καὶ ἦτον
πνεῦμα. Τότε ὁ ἱερεὺς μίαν ἐβδομάδα ἐδόθη ὅλος εἰς δά-
κρυα, προσφέροντας κάθε ἡμέραν τῇ Θεῷ τὴν λυξωτικὴν
ἀγίαν λειτουργίαν. καὶ μὴ τέτα ἐγύρειν εἰς τὸ λεξόν, καὶ
πλέον δὲν ἦνρε τὸν ἄνθρωπον. Ἀπὸ τέτα δέχνεται, πόσον
ὠφελᾷ ἢ ψυχᾷς ἢ προσφορᾷ τῇ ἀγίας λειτουργίας, ἐπειδὴ καὶ
αὐταῖς οἱ ψυχᾷς ἢ δοξαμύων τὴν ζητῶσιν ἀπὸ τῆς ζωντα-
νῆς, καὶ μὲ σημάδια φανεροῦσιν πῶς μὲ τὴν λειτουργίαν λυ-
ξάνον) ἀπὸ τὰ πνίσματα. πῶ ἢ) ἡ διδασκαλία τῇ χον-
ξῶν καὶ ἀμαθῶν κακογῆρον, νὰ μὴν γίνωνται λειτουργίας
δὲ τῆς νεκρῆς; ἀλλὰ νὰ δίδεται τῇ φυλακισμύων, ὅχι
τῇ ἱερέων; ἂν ἢ) καὶ ἡ ψυχὴ ἢ δοξαμύς δὲν ἔχει ἔννοιαν
δὲ τῆς φυλακισμύος νὰ τῆς δοθῇ ἐλεημοσύνη, ἀλλ'
ἐωθράλει μὲ δάκρυα ἢ ἱερέα νὰ προσφέρῃ θυσίαν τῇ Θεῷ;
Καλὸν ἀληθινὰ καὶ θεάρετον ἔργον ἢ) νὰ δίδεται τῇ φυλα-
κισμύων ἐλεημοσύνη, καὶ εἰς ἄλλα ἔργα τῇ ὁσεβείας· ἐδὲ
τινὰς ἢ) πόσον ἀνόητος νὰ εἰπῇ τὸ ἐναντίον. ἀμὴ δὲ τῆς νε-
κρῆς τὸ καλλίτερον ἀπ' ὅλα εἶναι ἡ λειτουργία. πρὸς τέτα
φέρει καὶ ἄλλα ὅμοια καὶ μνήμης ἄξια εἰς τὸ ὅμοιον βιβλίον,
καὶ εἰς τὴν ὅμοιαν διηγήσιν τέτα ὁ μακρὸς πατέρας καὶ δι-
δάσκαλος διηγῶντας τὸν καθαρισμὸν τῇ ψυχῶν μὴ ἢ θά-
νατον, ἀλλὰ τ' ἀφλύσμεν δὲ τὸ μάκρος. ἂς ἐβασῇ τὸ βι-
βλίον οὗτος, ὅποιος θέλει νὰ τὰ ἰδῇ.

Καὶ ἂν τινὰς βάλη κόπον νὰ τὸ ἀναγνώσῃ, πισθῶ ὅτι θέλει ἀφήσει πᾶσα μάχην καὶ ἀντιλογία. Διὰ τὸ οἱ ψυχῆς ὅπως μισῶσιν ὅτῳ τὴν παρῆσαν ζωὴν δίχως νὰ τηράσκειν τὴν κα νόαν, καταδικάζονται εἰς τὴν φλόγα, ὅχι διὰ νὰ καίονται ἀπλῶς, ἀλλὰ διὰ νὰ καθαρίζονται, ὅχι αἰώνιον ἀλλὰ προσωρινόν, διὰ νὰ καθαριωθῶσιν ὅτῳ τὴν ἀμάρτιαν των μετὰ τὴν κόλασιν ἐκείνην τὴν μερικὴν, καὶ τὴν φλόγα ἐκείνην, ἐπειδὴ δὲν ἔσωσαν εἰς τὴν τὴν ζωὴν νὰ κάμωσι τέλειον τὸν Κανόνα.

Καὶ ὥφελῃσι ταῖς διὰ νὰ λυτρωθῶσιν ὅτῳ τὰ δάκρυα καὶ τὰς στεναγμούς τὰ ἄδῃ, καὶ κόπῃσι τὸν καρὸν ὅπως ἐμύλει νὰ σταθῶσιν εἰς τὸν ὅπου ἐκείνον καὶ τὸ μέτρον τὴν ἀμάρτιαν των, οἱ λειτουργίαι ὅπως γίνονται δι' αὐτῆς, οἱ ἐλεημοσιύαι, καὶ τὰ ἄλλα ἔργα τὴν εὐσιβείας, καθὼς περιέχει ἡ δόξα τῆς ἁγίας συνόδου. Ὡς ἂν τινὰς νὰ ἦτον δόξασις καὶ ὅτῳ τὴν κρίσιν νὰ σταθῇ εἰς τὴν φυλακὴν ἔξῃ μῆνες ἢ ἓνα χρόνον, ἢ ὅσον αἰνιγμένην ὅτῳ τὰ ὡρὰ καὶ τὴν συνένων ἢ φίλων τὴν καταδικασμένην κόπῃ τὸν καρὸν, ὅτῳ τὸν ἐβγάινει ἀπὸ τὴν φυλακὴν, καὶ τὴν δίδει ἐλευθερίαν. τῆς λογικῆς καὶ κάποιαις ψυχῆς καταδικασμένης διὰ τὴν ἀμέλειαν των, μετὰ τὴν προσωρινῆς τὴν ἱερέων, ὅτῳ τὴν ἐλεημοσιύαις τὴν συνένων λυτῶνεται ἀπὸ τὴν καταδίκην ἐκείνην, καὶ τὴν χαρίζει τὴν βεβαιότητα ὅτῳ εὐσπλαγχνος ὅτῳ φιλάνθρωπος θεός. τὴν τὸ ἴδιον ὅτῳ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς μιλῶντας ἀπὸ μέγας τὴν δόξα καὶ τὴν φάλαξ ὅτῳ παρκαλεῖ εἰς ἐκείνον τὸ ὅπου.

Ὡς οὖν, ἐγὼ ἡμεῖς εἰκόνα τῆς ἀνεκδιηγήτου σοφίας, καλὰ καὶ νὰ ἔχω ἐπάνω μου πληγὰς τὴν ἀμάρτημάτων. Ἐλέησε Δεῖσθαι τὸ πλάσμα σου, καὶ καθάρισέ με διὰ τὴν δόξα καὶ τὴν χρίαν σου, καὶ δός μου τὴν ἐπιθυμημένην πατρίδα, κάμνοντάς με πάλιν νὰ κατοικῶ τὸν ὡρὰ καὶ τὴν δόξα. Ὁμοίως ὅτῳ εἰς τὸ ὡρὰ καὶ τὴν κλητικὸν τὴν ραββὰτ εἰς τὸν ὅπου τὴν δόξα καὶ τὴν ἡμεῖς, εἰς τὴν ἐβδόμην ὡρὰ τὴν νεκροσίμω κανόνος, τὸ ὅπου τὴν ὡρὰ καὶ τὴν λέγει.

Πολλὴ σου ἡ καὶ ἀδιήγητος ἡ εὐσπλαγχνία, ἀμέλειος τῆς ἐλεημοσιύης σου ἡ ἄβυσσος. Δὲς λοιπὸν ἐκείνων ὅπως ἐπέρασεν ἀπὸ

ἀπὸ τέτλη τῷ ζωῷ πρὸς ἐσένα ἢ συγχώρησιν ἢ πταισμάτων, ἢ δειξέ τοι μὲ τῷ χάριν σε καθαραισμένους.

Εγρύκησες τὸ, Καθαρίσε με διὰ τῷ ἀπαλαγχρίανσθ· καὶ τὸ, δειξέ τοι καθαραισμένους· διὰ ποίαν ἀφορμὴν τὰ λέγει ὁ νεκρὸς; τὰ λέγει διὰ νὰ καθαραιθῇ μὲ τῷ καθαρσιν ἐκείνης τῆ φλογας. Καὶ ἡμεῖς διὰτὶ μερικὰ πῶδα καλύμμεν διὰ τὴς νεκρῆς, πῶδα διὰ νὰ φανῶσιν καθαροὶ τῷ ἡμέραν τῷ ἀνταποδόσεως; Καὶ τὸ τὸ ἐπῆριν ὁ Δαμασκηνὸς διὰ τὸν μακάριον Παῦλον εἰς τῷ πρῶτῳ πρὸς Κορινθίους, ῥην λέγει· Καθινὸς τὸ ἔργον ὁποῖον νὰ ἵναί, τὸ θέλει δειξέ ἡ φωτία, ὅτι εἰς τῷ φωτίαν θέλει φανερωθῇ· ὁποῖς τὸ ἔργον ὁπῶ ἐκτισεν ἐπάνω, θέλει μένει, τὸ τὸ θέλει λάβει μῖθόν.

Τὸ τὸν τὸν ἐμπορῶμεν νὰ ἐξηγήσωμεν ὅτι ἡμεῖς καὶ τοι νοῦν μας, καλὰ ἢ ἄλλοι νὰ τὴ ἐδῶκασιν ἄλλῳ ἐξηγήσιν. Ὅτι ἐκείνος, τὸ ὁποῖς τὸ ἔργον θέλει μένει, ἤτοι ἀγκυκτον διὰ τῷ φωτίαν, διὰτὶ ἀπ' ἐδῶ ἡμεῖς λαμπερὸν, θέλει λάβει μῖθόν· Καὶ τὸ τὸ τὸ ἔργον τὸ δικαίων. Διὰτὶ περᾶσαι θέλουσι οἱ δίκαιοι διὰ μέσθ τῆ φωτίας ἐκείνης. Καὶ δὲν ἐμπορεῖ τίνας νὰ εἰπῇ τὸ ἐναντίον, λέγοντας ὁ χρυσοκόμος εἰς τῷ τατάρτῳ ὁμιλίας τῆ καὶ Ματθαῖον διαγγέλλει· Ὅτι θέλουσι περᾶσαι οἱ ἅγιοι διὰ μέσθ τῆ πνοῆς τῆ φωτίας, καὶ δὲν θέλουσι γευκῆσαι κανίνα πόνον, μάλιστα θέλουσι φανῇ χαρῆς μεροῖ. Διὰτὶ πῶς νὰ γευκῆσαι πόνον, ἀν ἀπ' ἐδῶ ἐκκαθαρίσθωσαν τυχέως; Παῦλος.

Καὶ ἐκείνος, τὸ ὁποῖς τὸ ἔργον θέλει κατὰ κατὰ, θέλει πάθει ζημίαν· ἤτοι, ὁποῖς ἔχει ἀμνηστίας ἐλαφρείς, οἱ ἀμνηστίας θέλουσι κατὰ κατὰ ὡσάν φρύγανα καὶ χορταί, ἐπειδὴ ὅ τὰ ἔυκολα καίνονται διὰ τῷ φωτίαν. Διὰ τὸ λέγει ὁ μακάριος Παῦλος· καὶ ὁποῖς θέλει κτίσει ἐπάνω εἰς τὸ τὰ θεμέλιον ξύλα, χορταί, φρύγανα· ὡσάν νὰ ἔλεγεν· Ὅποῖς περᾶσθ διὰ τέτλην ἢ ζωῷ ἔχοντας μικραῖς ἀμνηστίας, ἔυκολα τὸ θέλει φάγει ἡ φωτία, ὡσάν φρύγανα, ἢ χορταί, καὶ ξύλον. Καὶ θέλει πάθει ζημίαν· ἤτοι θέλει παρῶσθ

πρὸς

πρὸς καμὸν . Ὅσον ὅτι τὸ ἔργον ὡς ἀν' ἄξιον ἀφανισμῷ θέλει
καὶ ἐ ἀφανισθῇ , ἀμὴν αὐτὸς θέλει σωθῇ , ἐτι ὁμως , ὡς ἀν'
δ' ἐ μέσῃ τῇ φωτίας . Ακόμη ἂν δώσης τέτλη τῷ δ' ἐήρησιν ,
δὲν θέλεις σφάλαι . Ὅτι ὅποις μὲν τὸ ἔργον ἤγουν ,
ὅποιος θέλει μισθῶσαι ἀπ' ἐδῶ μὲ θανάσιμας ἀμρτίας ,
θέλει μείνει τὸ ἔργον τοῦ ὡς ἀν' βαρὺ καὶ τὸ σίδηρον , ἢ τῷ
πέτρῃ , ὅπως ἡ φωτία δὲν ἐ τῷ ἔργῳ εὐκολα . Καὶ τὸς θέλει
λέγει μισθὸν τῷ ἔργῳ τε , τῷ ἀνόνῳ κόλασιν . ἀμὴν ἐκείνους ,
τῷ ὅποις τὸ ἔργον θέλει κατὰ καὶ , θέλει σωθῇ αὐτὸς ὡς ἀν'
δ' ἐ μέσῃ τῇ φωτίας . Καθὼς καὶ τὸ χρυσάφι ὅταν εἴῃ ἀνα-
μεμιγμένον μὲ ἄλλα πρᾶγματα , γίνετ' ἀκάθαρτον , καὶ χά-
νοντας τῷ πρᾶτῳ τε λαμπρότητά χαλᾶται . ἀμὴν εἰς τῷ
φωτίᾳ καθαρίζεται , ὅτι καίται τὸ ἀναμεμιγμένον καὶ ἀφα-
νίζεται , ἐ γυρίζει τὸ χρυσάφι εἰς τῷ πρᾶτῳ τε λαμπρό-
τητά . Εἴτι καὶ ἡ ψυχὴ εἰς τῷ φωτίᾳ τῆς καθάρσεως πα-
σφύεται , καὶ χάνει τὰ μαγαρίσματα ἐκείνα ὅπως τῷ ἀρχή-
μισαν δ' ἐ τῷ ἀμείλιαν καὶ ἐραθυμίαντες , καὶ πάλιν ξαρα-
πύρει τῷ πρᾶτῳ τῆς λαμπρότητά καὶ ἀγένειαν . Καὶ τῷ
με τὰ λόγια θέλει ἐ βεβαιώσει ὁ μέγας καὶ ἐρανοφώτιστος
Βασιλεὺς εἰς τῷ δ' ἐήρησιν τῷ πρᾶτῳ Ἡ Ζαῖς , εἰς ἐκείνα τὰ
λόγια . Ὅτι ὁ Θεὸς θέλει ξεπλύνει τὴν ἀπασφίαν τῷ ἡὼν καὶ
τῷ θυγατέρον τῆς Σιών , καὶ θέλει καθαρῶσαι τὸ αἷμα τῆς
Ιερουσαλήμ ἀπὸ τὸ μέσοντος μὲ πνεῦμα κρίσεως , καὶ μὲ
πνεῦμα καύσεως . ὁ μέγας Βασιλεὺς .

Τὰ τὰ λόγια φανερά πρὸς ἐχυσιν ἐκείνο τὸ ὅμοιον , ὅπως λέ-
γει ὁ Βασιλεὺς Ἰωάννης δ' ἐ τὸ Χρυσόν . Ὅτι αὐτὸς θέλει σᾶς
βαπτίσει εἰς πνεῦμα ἄγιον ἐ φωτίαν . καὶ δ' ἐ τὸ εὐαγγέλιον . Εἰ γὰρ
σᾶς βαπτίζω εἰς νερό πρὸς μετάνοιαν . Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Χρι-
στὸς ἐ ἴσμιζε καὶ τὰ δύο , ἐ τὸ μὲ νερό εἰς μετάνοιαν , ἐ τὸ
ἀπὸ πνεῦμα εἰς ἀναγέννησιν , ἐ τὰ λόγια σημαίνει καὶ τὰ δύο
βαπτίσματα , τῶν λογίων πρέπει νὰ εἴῃ τὸ βάπτισμα ἕνα
εἴῃ καθαρῶσις τῆς ἀπασφίας , ἄλλο ἢ ἀναγέννησις ἀπὸ τὸ
πνεῦμα , εἴτε ἡ δοκιμασία εἰς τῷ φωτίᾳ τῷ ξεχωρισμῷ .
Ὅσον

ὅσον ὅτι. Ὁ γὰρ ξεπλύνει, σηραδδα ὅν καθαρισμὸν ὅπῃ
 γίνεῃ ἐδῶ τῆς ἀμάρτιας. Καὶ τὰ λόγια ἐκεῖνα, με πνεῦμα
 κρίσεως, ἢ με πνεῦμα καύσεως, γρυκέντα θὰ τὴν εἰέξωσι
 ὅπῃ γίνεταί εἰς τὴν ἄλλαν ζωὴν με φωτίαν. Οἱ ἀμάρτιας ὅπῃ
 γίνοντο ὑπὸ ἀγνωσίαν, θὰ ἐῖ ὡς ἀπασφία ὅπῃ ἀχρημίζει
 τὸ αἷον μέρες τῆς ψυχῆς, ὅ καλὰ τὴν φυσικὴν της ἀμορ-
 φίαν, ἔχει χρεῖαν ὑπὸ τὸν καθαρισμὸν τὸ πλύματος· ἀλλ' οἱ
 θανάσιμας ἀμάρτιας ὅπῃ γίνονται με τέλει λογισμὸν καὶ
 ἀπόφασιν, κεράζονται αἷμα, ὅ ἔχει χρεῖαν νὰ ἀφανιστοῖ με
 φωτίαν. Καὶ θὰ ἐκεῖνος ὅπῃ εἰσομολογᾷται, ζητᾷ νὰ πλυθῇ,
 καὶ νὰ καθαρῶν· καὶ λέγει πῶς ἡ ἀνομία χρεάζεται τὸ πλύ-
 μα, ὅ ἡ ἀμάρτία τὸν καθαρισμὸν, λέγοντας· Ἐπὶ πλεον
 πλύνον με ὑπὸ τῆς ἀνομίας με, ἢ ὑπὸ τῆς ἀμάρτιας με κα-
 θάρισον με· Ἐκεῖνοι ὅπῃ καθόλου δὲν εἶδον δασκαλεμένο τὸν
 λόγον τῷ Θεῷ, ὅ πέσωσι εἰς ἀμάρτιας, χρεάζονται ὡς ἀνμα-
 γαρισμένοι νὰ καθαρῶν με νερό· ἀλλ' ὅσοι ἀφ' ἑ ἐλάβασιν
 τὴν ζωὴν, ἔναι ὅπως τῶν ἐν τῷ αἵματι, ὡς ἀνματωμένοι
 χρεάζονται νὰ καθαρῶν με φωτίαν. Ἐμπορεῖμεν νὰ τὸ γρυ-
 κήσωμεν καὶ ἀπλοῖα· Ὅτι τὰ ἐλαφρὰ ἀμάρτηματα ἔναι
 ὡς ἀν κάποια μαγασία, ἀλλ' τὰ βαρύτερα, ὅπῃ γίνονται
 ὑπὸ ψυχρὴν δοσμὴν εἰς τὰ κακὰ, ὁμοιάζει τὸ αἷμα·
 Διὰ τῶν λέγει, ὅτι τὸ αἷμα καθαρίζεται ὑπὸ τὸ μέσον τῶν
 ἀμάρτωλῶν με τὸ καύσιμον τὸ πνεῦμα.

Ἡσαίας· Καὶ ἡ ἀνομία θέλει ἀφαιρῆν ὡς ἀν φωτία.

Βασιλείας. Τῶν ὅπῃ ἀπονάται, φαίνεται ὅτι φεῖχει κα-
 λὸν, διότι ἡ ἀνομία θέλει ἀφαιρῆν ὡς φωτία. Καὶ οἰκονομία
 τῶν ἐλεήμονος Θεοῦ ἔναι, ὅτι τὸ μαζωμένον ὑπὸ τὴν ἀνομίαν
 ἐξυλόχου νὰ ἀφανισθῇ διὰ καλὸν τὸ ἀνδρῶν.

Ἡσαίας. Καὶ ὡς ἀν ξεροβόανον τὸ θέλει φάγει ἡ φωτία,
 ἢ θέλει καὶ εἰς τὴν πυκνότητά τὴν δάσει.

Βασιλείας. Ὅταν ἡ ψυχὴ εἶδον βυθισμένη εἰς τὰ γήινα πά-
 θη, ἀπορροπίζονται τὰ πάθη, ἢ γεννῶν ἀπὸ τὸ νόημα
 τῆς σάρκας ὡς ἀν ἡ βοῶν, ὅπῃ ἐλλυκὰ κεράζεται ἀγρο-

σις, τῆς ὁποίας ἡ κλωνία βλαστάνουσιν ἀνακατωμένα, καὶ κρέμεται ἕνα ἀπὸ τὸ ἄλλο. Διατὶ καθὼς τέτι ἡ ἀγροσις μέσα εἰς τὰ βοτάνια τῶ πολυγονώτατον, καὶ δὲν παύεται ποτὲ τὸ βλάστημά της, ἀλλὰ τὸ τέλος τῆς πορώσεως γίνεται πάντῃ ἀρχὴ τῆς δαυτέρης, ἔτι τῆς καὶ ἡ φύσις τῶν ἀμρτιῶν· μία γεννᾶται ἀπὸ τῆς ἄλλης, πορνεία γεννᾷ πορνείαν, ἡ ζωνή-θρα τῆς ψευδολογίας γίνεται μύτερα τῆς ψέματος· καὶ ὅπως ἐσωλήθισεν νὰ κλέπῃ, ἔυκολα βάνεται νὰ κλέπῃ, ὅτι ἡ περασμένη ἀμρτία γίνεται ἀφορμὴ ἀμρτίας. Τὸ λοιπὸν ἀνφανερωσάμεν τὴν ἀμρτίαν μὲ τὴν ὁμολογήσιν, τὴν κάμνομεν ξηροβότανον, ἄξιον νὰ καὶ ἀπὸ τῆς καθαρτικῆς φωτίας. Καὶ τὴν καίεται εἰς τὴν πυκνότητά τῆς δάσεως. Καὶ ὡρακάτω· λοιπὸν ἀνφανερωθῇ ἡ ἀμρτία μας ὡσὰν τὸ ξηροβότανον, δὲν θέλει καὶ ἀπὸ τῆς φωτίας. Καὶ πάλιν. Διὰ τὴν μάνητα τῆς ὀργῆς τῆς Θεοῦ ἐκάνηκεν ὅλη ἡ γῆ· Δείχνει ὅτι τὰ πορώματα τῆς γῆς δίδονται τῆς πασιδωτικῆς φωτίας διὰ καλὸν τῆς ψυχῆς· καθὼς τὸ ἐσημάδωσε ὁ Χριστὸς, ὅταν εἶπεν· Ἡλθα διὰ νὰ βάλω φωτίαν εἰς τὴν γῆν· καὶ τὴν θέλω ὡραῖα νὰ ἀνάψῃ;

Ἡ Ζαῖα· Καὶ θέλει εἶσαι ὁλοὺς ὡσὰν κατὰκήμενος ἀπὸ φωτίαν.

Βασίλειος. Δὲν δυνάται ἀφανισμὸν, ἀλλὰ σημαδεύει τὴν καθάρσιν, καὶ τὸν λόγον τῆς ἀποστόλου· Ὅτι ὁποῖος θέλει κατὰκατὴν τὸ ἔργον, θέλει πάθει ζημίαν, ἀμὴν αὐτὸς θέλει σωθῇ, ἔτι ὁμοίως, ὡσὰν διὰ μίσην φωτίας.

Αὐτὸς τὴν μίσην τῶν πατέρων, ὅτι εἰδὼ πλυνέται ὁ ἐβγαίνει ἡ ἀμρτία, ἀμὴν εἰς τὴν ἄλλαν ζωὴν καθαρίζεται ἀπὸ τῆς φωτίας; Καὶ ὅτι διὰ καλὸν τῆς ψυχῆς ὁκονόμησεν ὁ πολυέλεος Θεὸς τὴν φωτίαν ἐκείνῳ ὡς πασιδῶν; Καὶ ὅτι τὸ ξηροβότανον τῆς ἀμρτίας ἀφανίζεται καὶ κατὰκατὴν ἀνφανερωθῇ μὲ τὴν ὁμολογήσιν; ὁ δὲν ἀνφανερωθῇ, δὲν κατὰκατὴν ἀπὸ τῆς καθαρτικῆς φωτίας; Καὶ ὅτι δὲν φοβερίζεται ἀφανισμὸν, ἀλλὰ σημαδεύει τὴν καθάρσιν; τὰ λέγοντας ὁ

ἀγιος

ἅγιος τὸς ἀναφέρει τὴ γνώμην ἐκείνων τῶ δόκτορι . Ἀμὴν
 αὐτὸς θέλει σωθῆ ὡσάν διὰ μέσε τῆ φωτίας . Ὁ λόγος ἐκεί-
 νος , θέλει σωθῆ , δηλοῖ σωτηρίαν καὶ τὴ καλὴν λογαριασμόν ,
 καὶ ὅχι ἀπώλειαν , καθὼς λέγουσι τινές . Καὶ ὅχι μόνον ὁ μέ-
 γας Βασίλειος , ἀλλὰ καὶ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Νύκτες ὁ ἀδελ-
 φός τε λέγει τὰ ὅμοια εἰς τὸ λόγον ὅπως ἔκαμε πρὸς ἐκείνους ,
 ὅπως κλάψαι τὸς νεκρὸς . Ὁ ἀνθρώπος , λέγει , ἔχει τὸ ἀν-
 τεξέσθαι . καὶ ἀφίνατον ὁ θεὸς νὰ πείσῃ εἰς τὸ κακόν , διὰ νὰ
 γνωρίσῃ με δοκιμῇ , τί ἀφικεν , καὶ τί ἐπίσταν . καὶ γνωρί-
 ζοντας νὰ ὅπως ἐφῇ εἰς τὴν περὶ τὴν μακαριότητά ἐξοφτόντωντας
 ὅλον τὸ κακὸν καὶ ἀνόητα καμωμένον , ἢ εἰς τέτλην τὴ ζωὴν κα-
 θαρίζοντας τὸν ἑαυτοῦ με πρὸς δόχλῳ καὶ βίον ἐνάρετον , ἢ
 εἰς τὴν ἄλλαν ζωὴν με τὸ χωνὶ τῆ καθαρτήριος πνεύματος . Καὶ
 φιλοσοφώντας ἐπάνω εἰς τὸ ὅτι ὁ ἅγιος πατέρας , ὡς ἀνάγκη
 λέγει τὸ αὐτὸ , ὀνομάζοντας πῦρ καθάρσιον , ἢ γοῦν καθαρ-
 τήριον .

Λοιπὸν ἀν ὅσα εἴπαμεν , καὶ τὰ λόγια τῶ ἁγίου Βασιλείου ,
 καὶ τῶ ἁγίου Γρηγορίου ἐπὶ ψέματι , ψέμα εἶναι καὶ τὸ Περιγα-
 τώριον ὅπως λέγουσιν οἱ λατῖνοι . ἀμὴν ἀν ἐπὶ ἀληθινὰ , κα-
 θὼς εἶναι , καλὰ καὶ ἀληθινὰ λόγια ἢ δόξασις τῆ ἁγίας συ-
 νόδος , καὶ οἱ λατῖνοι κρατῶσι καλῶς γνώμην ἑ ἐπαμεινέτω ,
 καὶ ἡμῖς δίκαια καὶ ἀναμάρτητα ἐνωθήκαμεν με τὴν ἁγίαν
 ἐκκλησίαν τῶ Θεῷ , ἑ κάμνομεν καλὰ καὶ ὀρθόδοξα φυλάσσον-
 τας τὴν ἐνωσιν τῆ ἀγάπης καὶ ὁμοιοῖας .

Ἡ δὲ ἐλπίς νὰ σμίξωμεν εἰς τέτλην τὴν ὑπόθεσιν καὶ ἄλ-
 λαις μάρτυρας καὶ λόγους ἁγίων . ἀλλ' ὅποιος δὲν καὶ ἀπει-
 δεταὶ εἰς τὸ δὲν θέλει καὶ ἀπειθεῖ ἐδὲ με ἄλλα , ὅσα ἡ ἐλ-
 λὰ φέρει . Διὰ τὸ σώνεσιν ὅσα εἴπαμεν , μιμῶντας με
 ἀνθρώπους ὅπως ἔχουσιν κρίσιν , καὶ ἀγαπᾶν νὰ μάθωσι , καὶ
 ὁπθυμῶν τὴν σωτηρίαν τῶς , καὶ καὶ λαμβάνεσι τὴν ἀλή-
 θειαν εἰς ἑλπίαν λόγια , καὶ τὴν δέχονται με πρὸς θυμῶν , καὶ
 δὲν ἀποκρίνονται ὅ , τι τὸς φανῇ μόνον διὰ νὰ ἀντιλέγωσιν ,
 καθὼς κάμνεσιν ὅσα ὑπόκοτα ἑ ἀδιαφόρῳ ἀποκρίχουσιν τὴν

ἀλήθειαν ἀπὸ κακοσυλῶν καὶ χοντροσυλῶν τῆς . Ὅθεν διὰ τὸ
 σῶναι . τῶρα δέλομαι διακρίθῃ πρὸς ἐκείνα ὅπῃ μὰς πρε-
 βάλλουσι . Λέγουσιν οἱ ἀντίδικοι πρῶτον , Ὅτι σῶναι ὁ ἀν-
 θροπος τὴν ὑστερὴν ἡμέραν τῆς ζωῆς τῆς νὰ μετανοήσῃ μὲ
 δάκρυα , καὶ νὰ κάμῃ θερμὴν ἐξομολόγησιν διὰ νὰ σωθῇ ,
 καὶ νὰ σώσῃ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεανῶν . καὶ δίδουσι ἕξι-
 πλι τινὸς ληστῆ , ὅπῃ εἰς μίαν νύκτα μὲ δάκρυα ἐμετανόησεν , καὶ
 παρθευὺς ἐξεψύχησεν . Ἐπὶ τὴν αἰὶν ἄγιοι ἄγγελοι , καὶ μὲν
 κρίνοντες ἄλλο πῶς τὰ δάκρυα ὅπῃ εἶχε χύσει ὀλίγον
 παρομοιωθῆς , καλὰ καὶ νὰ φωνάζαν οἱ δαίμονες , ὅτι δὲν
 εἶχε τίποτε καλὸν , ἔβαλαν οἱ ἅγιοι ἄγγελοι τὸ μανδύλιον βρε-
 χερῶν μὲ τὰ δάκρυα εἰς τὴν σάθμῳ τῆς καρπῶν , καὶ ἐν-
 τρυπῶσαν τῆς δαίμονας μὲ τὸ ἔλαιον τῆς Θεῆς . φέρουσιν ἀκόμῃ
 τὸ πῶς δειγματὶ πόρνης , καὶ ἄλλα ὅμοια . Καὶ δὲν κα-
 ταλαβάνουσιν , ὅτι τὰ κάμνουν δι' ἐμᾶς , λέγοντες τὸ ὅμοιον
 καὶ ἐμᾶς . Ὅτι τὸ δάκρυον ἐκείνο ὅπῃ ἐχύθη ἔσωσεν , καὶ
 ἐλθὼν ἐφύσεν ἀπὸ τῆς αἰῶνιαν κόλασιν . τὴν ὁποίαν δίχως
 ἄλλο ἤθῃεν κληρονομήσει , ἀν δὲν ἤθῃεν κλαύσει , καὶ κάμει
 τὴν μετανοίαν . ἀλλ' ὅμως δὲν ἐμπῶκεν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ
 θεανῶν πῶς σὺν ἐγίνηκεν ἄξιος μὲ τὸ καθαρτήριο πῦρ .
 πᾶσι καθαρίζονται εἰς τὸ καθαρτήριο , ὅσοι ἐδείξαν θερ-
 μὴν μετανοίαν , καὶ ἀπέθαναν μὲ συνύψιν καρδίας . Διὰ
 τὸ Θεὸς δὲν εἶναι πρὸς πολήν . Λοιπὸν εἶναι ἀνάγκη , ὅτι
 ὅποιος ὅπου μὲ νὰ ἴδῃ τὸν Θεόν , νὰ ξαναφέρει τὴν ψυχὴν
 τὴν εἰς τὴν παλαιὰν ὁμορφίαν , τὴν ὁποίαν εἶχεν ὁ Ἀδάμ εἰς
 τὸν πῶς δειγματὶ πρὶν πῶς ἀκρίβη καὶ κατὰ κριθῇ . διὰ τὸ
 τὸν ἐκείνοκα ὡς ἀναμνήτης . ἀμὴ ἀφ' ἐξέσεως καὶ ἀμὴ
 τῶσιν , ἐδιδάχθη . Ὅσοι λοιπὸν θέλουν νὰ κατοικήσουσι
 τὸν πῶς δειγματὶ , αἱ καθαρῶς εἰς τὸν , ὅτι νὰ μὴν ἔχουσιν
 ἐπ' αὐτῶν τῆς μηδενίας ἀπαρτίαν ἀμνήτης . Διὰ τὸ δὲν σῶναι
 μόνῃ ἢ μετανοία . Ὅτι ἀν ἔσωνε , δὲν ἤθῃεν εἶσαι χρεία νὰ
 κάμνουν οἱ ζῶντες τῆς κανόνες , ὅπῃ μὲ τὴν ἐξομολόγησιν
 ἐδόθησαν τοῦ ἀποδαμνῶν . ἀλλὰ καθὼς οἱ πῶς δειγματὶ

πατέρες δίδασκί τῷ ζωντάνων ὡσάν ἐξομολογηθῆσι τὰς κα-
 πόνες δεῖν νὰ καθαρίσουν τὴ ψυχαῖς των ἀπὸ τῆ μαγαρίσμα-
 τος, καὶ ν' ἀποκτίθουν ἀρετὴν δεῖν νὰ κερδαίσουν τὴν ζωὴν τὴν
 ἐράνιον· ἐτὶ καὶ ἐκείνων ὅπῃ μετάνοισιν εἰς τὸ τέλος τῆς
 ζωῆς, καὶ ἐξομολογηθῆκαν μὲ δάκρυα θερμὰ, καὶ παρδ-
 ρύς ἐξεψύχισαν, δίδεται δεῖν κανόνα ἢ φωτία τῷ Καθαρ-
 τηρίῳ, εἰς τὴν ὁποίαν βασανίζεται καὶ τήκεται ἡ ψυχὴ θυ-
 μώντας τὴ καμὸν ὅπῃ ἔχασιν εἰς κακὰς ὁμιλίαις· ἀμὴ κόπῃ
 τὸν καμὸν, καὶ ἰδοὺ θερῶναι ἀπὸ τῆ βάσανα ἢ δίντις καὶ ἡ
 πνευματοῦ καὶ ἡ πνευστοχὴ, καθὼς τὸ πνευστοπαρῶν. Καὶ
 ὁποῖος δὲν μᾶς τὸ πιστεύει, ἄς ἀκούσῃ τί φάλλει μὲ μεγά-
 λην φωνήν· Εἰδοθέρσσε Χριστὲ τὸν δῶλον σε ἀπὸ τὰ δά-
 κρυα καὶ τὰς σεναγμὰς τῆ ἀδελφῆ· Διατὶ οἱ ἅγιοι ἔτε κλαίει-
 σιν, ἔτε σενάζουσιν, ἀλλ' ἐδὲ ἐπὶ εἰς τὸν ἀδελφόν· πάλιν οἱ
 ἀποητισμῶν καὶ ἀσέβειας κλαίεισι καὶ κολάζονται εἰς τὴν ἀδελφὴν,
 ἀμὴ δὲν ὁρέπει νὰ γίνωνται δι' ἐκείνας μνημέσυνα, ὅτι δὲν
 εἶναι καμὴ ἀφίλεια· καὶ τῷ ἀκόμη συχνὰ τὸ ἔπαρῶν·
 λείπεται τῷ νὰ εἶναι ἐκείνοι, ὅπῃ λέγομεν νὰ ἀπέθαναν
 εἰς μετάνοιαν, καὶ δὲν ἔκαμα τὸν κανόνα· Καὶ δὲν λέγομεν,
 ὅτι τῷ νὰ ὀρίσωνται μὲ τῆς ἀσέβειας καὶ ἀποητισμῶν εἰς
 τὸν σκοτεινὸν καὶ ἀφώτιστον τόπον τῆς κολάσεως, καὶ νὰ σε-
 νάζουν, καὶ νὰ κλαίουσιν ἀνωφίλει· ἀλλ' ὅτι εἶναι εἰς τὸν
 μέσον ὅπον τῆς καθάρσεως, ὅπῃ μερικὰ βασανίζονται καὶ
 σενάζουσι, πῶς ἐσερήθησαν θεληματικῶς ἀπὸ τὰ καλὰ,
 καὶ δὲν τ' ἀποκτίσαν παρδρὺς ὅπῃ ἀφῆκας τὴ κορμία·
 Καὶ ἡμεῖς ὡσακαλόμεν νὰ λυξωθῶσιν ἀπὸ τὸ σκότος, καὶ
 νὰ λυθῶσιν ἀπὸ τὰ κακὰ καὶ τὰς πόνους ὅπῃ ὀρίσονται,
 καὶ νὰ ἔλθουν ἀπὸ τὴν φυλακὴν· Καὶ συμφωνῶμεν μὲ τὸν
 πνευστικὸν Μαλαχίαν ὅπῃ λέγει· Ὡσάν φωτία εἰς τὸ χῶνι,
 καὶ ὡσάν χορταῖ τῷ πλῦτῶν δέλει πλῦτα καὶ καθαρῶσι
 τινὰς ὁ θεός· ἀμὴ ἐκείνη ἡ ἀμάνιος φωτία δὲν καθαρῶζει ἐδὲ
 πλῦτα τινὰς· λοιπὸν ἀν οἱ ἅγιοι δὲν χρεάζονται νὰ πλῦθῶ-
 σιν, ἢ νὰ καθαρῶθῶσιν, ὅτι ἐπὶ καθαρῶν· ἀλλ' ἐδὲ εἰς

τὸν ἄδιν οἱ ἀσθεῖς καὶ ἀμετανόητοι θέλουσι πλῆθ' ἢ καθα-
ριωθῇ ποτὲ, ὅτι εἴθ' ἀπογλιστρήσοι· ποῖοι λοιπὸν εἴθ' ἐκείνοι,
τὲς ὁποῖας θέλει πλύνει καὶ καθαρίσει ὁ Θεὸς καὶ τὸν περ-
φύτῳ; ἀλλὰ τῶ(οι) εἴθ' ἐκείνοι ὡς λέγομεν μέσας. Καὶ ἂν
ἦτον ὅτι μὲ τὴν ἐξομολόγησιν μοναχὰ εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς νὰ
μὴν ἔχασιν οἱ ἀμάρτωλοι ἄλλο χρεὸς, πεισιστὰ ἡδύθαν εἶσαι,
ὅσα ἐνομοθέτησεν ἡ ἐκκλησία νὰ γίνωνται μὴ τὸν θάνατον.

Δύοτερον μᾶς προβάλλουσιν οἱ ἀντίδικοι, Ὅτι ἂν ἔχουσι
βοήθειαν οἱ νεκροὶ, πρέπει νὰ τὴν ἔχουσι μόνον ὅσοι ἀφῆκαν
συγγενεῖς· καὶ τίς θέλει προσδύχησθ' δι' ἐκείνους, ὡς δὲν
ἔχουσι τινὰ; Καὶ τὰς εὐκολὰς τὸ λύομεν, Ὅτι ἔχουσι καὶ
τῶ(οι) δύο βοηθὲς, ἐδῶ τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἐκεῖ τὸ πῦρ τὸ
Καθαρτήριον, ὡς ἐγίνηκε διὰ τὲς μετανοημάτων. Αὐτοὶ δὲν
νοῶτε, καὶ δὲν ξέρετε, Ὅτι ἡ ἐκκλησία τῶ Χριστοῦ ὡς
καλῇ διὰ τὲς νεκρὰς πάντοτε, καὶ κάθε ράββατον μνημονεύει
μόνον τῆ ψυχῆς; καὶ ὅτι δύο φοραῖς τὸν χρόνον πανηγυρίζει
τὴν μνήμην τῆς ψυχῶν, μίαν τὸ ράββατον πρὶν τῆ Ἀποκρύφου,
καὶ ἄλλαν τὸ ράββατον πρὶν τῆ Πεντηκοστῆς; Καὶ τὰς γί-
νεται διὰ νὰ βοηθηθῶσιν ὅλοι, ὅ ἐκείνοι ὅσοι δὲν ἔχουσι τινὰ
νὰ κάμῃ δι' ἐκείνους. Τρίτον προφέρει τὸ δυνατώτερον, καὶ
λέγουσι μὲ πολλὴν ἀποκοτίαν· ὡς εἶναι, ὡς καθαρίζονται
τώρα οἱ ψυχῆς ὡς τὴν ἡμέραν τῆ ἀναστάσεως, ὅτε εἴθ' καμερὸς
νὰ βασανισθῶν καὶ νὰ κλαύσῃ καὶ νὰ ἀνασπανάξῃ εἰς τὸ ἄδιν,
καθὼς λέγετε· καὶ ὡς ἀνὰ καθαριωθῇ νὰ περάσῃ εἰς τὴν
κατακλιάν τῆς ἡμερῶν. ἀμὴ τὴν ἡμέραν τῆ κρίσεως, καθὼς
λέγει ὁ ἅγιος Παῦλος, θέλουσι εἶσαι τινὲς ζωντανοὶ, οἱ ὁποῖοι
δὲν θέλουν ἀποπάρῃ τὴν ἀνάστασιν τῆς νεκρῶν· διότι εἰς μίαν
ἐποπὴν ὁμμάτιν, παρὰ τοῦ θέλουν λάβει τὸν ἀλλαγμὸν οἱ
ζωντανοὶ, καὶ οἱ νεκροὶ θέλουσι ἀναστῆθ'· πῶς εἴθ' καμερὸς λοι-
πὸν εἰς ἐκεῖνο τὸ ξαφνικὸν νὰ λάβῃ τινὰς κόπον, ἢ νὰ γένουσι
λατρυργίας καὶ ἐλεημοσιύας καὶ τάλλα, ἐπειδὴ δὲν εἴθ' κα-
μερὸς, ὅ τῆμαίονα ἢ ἰορτὴν, καὶ τὰ σεφάνια δίδονται, καὶ κα-
θένας πέραν καθὼς ἐφραξεν; Τί λέγετε πρὸς τὰς εἰσῆς
ὡς

ὅπως ξέρετε τὴν ζωοδὸν τῆς Φλωρεντίας, καὶ τὴν ἐπαγνάτη ἀνδρειωλῆα; ἐσὶς ὅπῃ δίδετε καὶ ἄλλοι καὶ καθαρίζοντα οἱ ψυχαῖς εἰς ἐκείνον τὸν σποδαῖον καὶ πικρὸν ὅπον; πῶς τῷ τί λέγετε; Αἰσέτε μὲ ὑπομονὴν τὸ τί λέγομεν. Ὁ Θεὸς ἐξ ἡ δίκης, καὶ ἀγαπᾷ τὴν δικαιοσύνης, καὶ περνοῦν πάντες τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων.

Εκείνος λοιπὸν ὅπῃ δαπονήσκουσιν εἰς μετάνοιαν ἀληθινῶν, καθὼς τὸ εἰπαῖν πολλαῖς φοραῖς, τοὺς πῶμαι εἰς τὸ καθαρίστηριον, δίδοντας καθινὸς καὶ ἄλλοι καὶ καθαριδῇ καὶ τὸ μέγαν τῶν ἀμειβίων τε. ἀμὴ τὴν ζωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων ὅπῃ θέλουσιν ἔσται ὅτε, θέλει ἐνεργήσει εἰς πολλοὺς ἔσθης. περὶ τὴν θέλει παρὰ δὲ φοβερότατα δίδοντας τὸν πειρασμὸν τὴν ἀντιχρίστου. ὁ ὅπως καὶ τὴν θέλει γραφῶν ἔχει νὰ τινάξῃ πειρασά καὶ τοὺς πειρασμοὺς δέλεος τὴν Θεῶν. ἀλλὰ τὴν θέλει σώσει ἢ ὑπομονὴ των, καθὼς εἶπεν ὁ Χριστός. Ὅτι θέλει σωθῇ ὁ ὅπως ὑπομένῃ ὡς τὸ τέλος. ἀμὴ ἐκείνοι ὅπῃ θέλουσιν δαποθήν, θέλουσιν σωθῇ μὲ ἄλλον ἔσθης, γεφυρῶντας τὸ βάσανον τὴν φωτίας τῆς Καθαρητικῆς πλέα δειμὺ εἰς μίαν ῥοπλῶν, πῶς εἰς ἑκάστην χρόνος. Λόγος χάριν ἢ δικαιοσύνη πῶς δὲ ἕνα ὅμοιον πῶς δὲ δύο ἀνθρώπων. τὸν ἕνα θέλει δαποφασίσει νὰ κάμῃ εἰς τὴν φυλακῶν ἕνα χρόνον, καὶ νὰ ἐλθῇ δαποθῇ. τὸν ἄλλον, ὅτι μίαν ὥραν νὰ βασανισθῇ εἰς δίκαν ἔσθης, καὶ νὰ ἐλθῇ δαποθῇ. εἰπέμεν, τίς δαπο τῆς δύο ἔλαβεν πλέα δειμὺ βάσανον; ἐκείνος ὅπῃ ἐξάθηκεν ἕνα χρόνον εἰς τὴν φυλακῶν, ἢ ἐκείνος ὅπῃ ἐβάσανισθῇ εἰς ὀλίγην ὥραν; φανερόν ὅτι ὁ δαπο-τερος. Ἐτὶ καὶ εἰς ἐκείνῳ τὴν ὥραν, εἰς ἐκείνῳ τὴν ἔσθης ὁ παντοδύναμος Θεὸς ἐμπορεῖ καὶ αὐτὸς νὰ τὸ κάμῃ, δίδοντας εἰς μίαν ῥοπλῶν δειμὺ βάσανον τῶν ἀνθρώπων, ὅπῃ θέλουσιν εὐρεθῇ ὅτε εἰς μετάνοιαν καὶ κάθαρσιν, καὶ δὲν ἐφθασαν νὰ τῆς αἰσίου ἐδῶ τὸν κανόνα. ἢ ἐμπορεῖ νὰ τὸ κάμῃ τῷ ἢ δικαιοσύνη τῆς κόσμου, ὅχι ὁ Θεὸς τῆς δυνάμεων; ἀλλὰ τῷ, καθὼς λογιῶν, τὴν εἰπαῖν καλὰ καὶ ἱκανῶς, ὅχι δὲ νὰ ἀγαπῶμεν τὴν ἀντιλογίαν, ἀλλὰ δὲ ὅπῃ θυμῶν νὰ βοηθήσωμεν.

τὴν ἀλήθειαν ὅσον ἔχῃ βολέτον. Ὅπως δὲν καὶ ἀπέθεται εἰς
 τῶν, δὲν θέλει καὶ ἀπειθῇ ὃν ἐβλεπεν καὶ νεκρῶ αἰάσασιν,
 καθὼς λέγει τὸ ἀαγγέλιον. Ἀλλὰ σὺ ὁρθεόδοξε ἔχεις ἀρετὰ
 καὶ ὑπόδειξις καὶ μὴρτυρία καὶ ἔξου κεφαλαιε, καὶ ὁποῖας ἐλά-
 βαρην καὶ τὴν ἰδικίαν μας δυνάμιν ἀπὸ τὴν θείαν γραφήν,
 ἀπὸ τῶν θεολόγων καὶ διδασκάλων τῆ ἐκκλησίας καὶ ἐδεί-
 ξαμεν φανερά, ὅτι οἱ ψυχᾶς ἔχουσι μεγάλαν ὠφέλειαν καὶ
 τὸν θάνατον. Εἰς τῶν μὲν, τῶν κράτα. Ὅτι ἄλλο δὲν
 εἶναι, ὡς ἐκείνο ὅπῃ μᾶς ὡς ἀδίδουσιν οἱ διδάσκαλοι τῆς
 ἐκκλησίας.

Τέλος τῆς δευτέρας Κεφαλαιῆς.

ΑΡΘΡΟΝ ΕΙΣ

ΤΟΥ ΤΕΤΑΡΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

τῆς ἀποφάσεως τῆς Συνόδου διὰ τὴν
ἀπόλυσιν τῶν ἁγίων.

Ὁ Τέταρτον Κεφάλαιον ὅπῃ ἀποφασίσθη, τὸ
ὅποσον καὶ τακτεῖνσι λέγοντας, ὅτι ἡ σφαλ-
τόν καὶ ἀσύμφωνον τῆς ὀρθοδόξου πίστεως.
ἤγουν ὅτι οἱ ἅγιοι εὐρίσκονται εἰς τὴν δόξαν
τῆς Θεῆς, ἡ βλέποντες τὸν χαίρονται, καὶ εἰς
ὅσον ψυχαῖς ἔχουσιν τῆς ἀπολύσεως. τινὲς ἀπ' αὐτοῦ, ἤγουν
τῆς χρισματικῆς καὶ χρισματικῆς καὶ ὁπότε δὲν
ἀκολουθεῖ τὴν ἁγίαν Συνόδον τῆς Φλωρεντίας. τινὲς λέγου ἀπ'
αὐτοῦ τὰ σέβαστα, καὶ τινὲς τὸ ἀρνέονται. πρὸς ἐκείνους δὲν
λέγω τίποτε. πρὸς τοὺς ἄλλους ὅπῃ ἀμφιβάλλουσιν, ἢ κρα-
τεῖσι τὸ ἐναντίον, εἶναι ἀνάγκη ν' ἀποκριθῶμεν, καὶ νὰ δώ-
σωμεν λογαριασμὸν μὴ διὰ τὴν δυνάμιν, ἀλλὰ νὰ βεβαιωθῇ
καὶ τὸ μετ' ἄλλα, καὶ διὰ νὰ γνωρίσωμεν τὴν ἀλήθειαν ὅσοι
θέλωσι νὰ ἐξέσωσιν τὴν ἁγίαν τὴν πατρίδα. ἡ γνωρί-
ζοντες τὴν νὰ ἰδέσιν τὴν ἀνομιαν τῆς χρισματικῆς, ὅτι δὲν
ἔχοντες κανένα λογαριασμὸν ἐναντιῶνται τῆς Συνόδου καὶ τῶν
ἁγίων, ὅπῃ μετ' αὐτῶν θεολογίαν τοὺς βεβαιώνουσι τούτῳ τὴν
γνώμην.

Ἀκολουθώντας λοιπὸν ἐκεῖνα ὅπῃ ἔπαυον, ἀρχίζομεν νὰ
ἀποκριθῶμεν καὶ πρὸς τὸ μετ' ἀγάπην. καὶ παρακαλῶ σας
νὰ ἀκούετε τὰ λόγια μετ' ὁρῶν, διὰ νὰ καταλυθῇ πᾶσα
σπατάλην ὅπως ἐμποδίζει τὴν ἑνωσιν, καὶ ἡ ἀλήθεια νὰ φυ-
τῶθῃ εἰς ὁλωνῶν τὴν καρδίαν καρποφοροῦντας καρπὸν ἀγάπης
καὶ ὁμονίας, καὶ νὰ παύσῃ ἡ μάχη, καὶ ν' ἀκολουθήσῃ ἡ συμ-
φωνία

φωνία καὶ ἡ φιλία τῷ θεῷ. Καὶ πόθεν ἔρχισα ἀδελφοί; βλέπω
 ὑπὸ πᾶσα μέρῳ τὴν θείαν γραφὴν, καὶ τὸ ἅγιον Ευαγγέλιον,
 καὶ τὰς διδασκάλας τῆς ἐκκλησίας, ὅτι ὅλα ἐστὶν ἐναντίον σας,
 καὶ τὰ λόγια σας ὅτι δὲν ἔχετε καμίαν δυνάμιν. μόνον λέ-
 γετε, πῶς οἱ ἅγιοι δὲν ἐλάβασιν, ἐδὲ οἱ ἀμάρτωλοι τὸν μισθόν
 τῶν, ὅτι ἀκόμη δὲν ἦλθεν ἡ κοινὴ ἀνάστασις. τὰ ἀδελφοί,
 καθὼς λέγουσι οἱ σοφοί, δὲν ἔχει καμίαν δυνάμιν. δείξει θε-
 λομὴ ἡμεῖς μὲ τὴν δυνάμιν τῆς θεῆς, ὅτι καὶ οἱ ἅγιοι καὶ οἱ
 ἀμάρτωλοι ὑπὸ τὴν ἡμέραν τῆς θανάτου των ἀπολαμβάνουσιν
 τὰ καλὰ καὶ τὰ κακὰ. Καὶ ἀρχίζοντες ἐξ ἄρτι, ὥρῃ νὰ
 φέρωμεν καὶ εἰς τὰς τὰ λόγια μας ὡσάν νὰ ἐκτελέσωμεν, δεῖ
 νὰ δεχθῇ τὰς τὸ δόγμα καθαρώτερον ἢ φανερώτερον ὡς
 τὸν ἥλιον, ἐξελθόντας τὸ κατὰ τὰ μέ ἐρήτησιν ἢ ὑποκρίσιν.

Ερωτῶμεν σας τὸ λοιπὸν ἀδελφοί, δεῖ ποίαν ἀφορμὴν θέ-
 λετε, ὅτι τὴν σήμερον οἱ ἅγιοι νὰ μὴ βλέπῃσι τὸν θεόν; ἂν
 εἰπῇτε, δεῖ τὰς ὅτι δὲν ἦλθεν ἀκόμη ἡ ἀνάστασις. τὰς δὲν
 ἀναγκάζει νὰ μὴ βλέπῃσιν οἱ ἅγιοι τὸν θεόν, δεῖ ὁ θεὸς παύ-
 ῃ ἐξ ἄρτι δίκην, καὶ τώρα, καὶ τὴν ἡμέραν τῆς ἀναστάσεως.
 λοιπὸν ἂν ἐξ ἄρτι δίκην, καθὼς βέβαια εἶναι· ὅτι λέγει ὁ ψαλ-
 μός· Δίκην ἐξ ἄρτι ὁ θεός, καὶ ἀγαπᾷ τὰ δίκην· ἢ οἱ ἅγιοι
 ἔδωκαν τὴν ψυχαῖς των δεῖ τὸν ἀληθινὸν δίκην τὸν θεόν,
 δεῖ νὰ κερδαίσουν ἀνάπαυσιν μὲ τὸν δίκην θεόν, ἀκολουθεῖ
 ὅτι ἀληθινὰ τὴν σήμερον νὰ ἐξ ἄρτι μὲ τὸν θεόν, ὥσπερ τέλει
 λογῆς ἄνθρωποι ἀποδεδειγμένους ἐξ ἄρτι δίκην ἄλλο δίκην. Καὶ
 σὺ κάμνοντες πρὸς τὴν ψάλλῃς. Ἀνάπαυσον αὐτοὺς, ὅπως
 οἱ δίκην ἀναπαύονται. Καὶ ἂν δὲν ἔχῃσιν ἀνάπαυσιν μὲ τὸν
 δίκην, τὸ λοιπὸν δὲν ἡμεῖς ἐβαοί δεῖ τὴν δικαιοσύνην
 τῶν, τὸ ὅποιον ἐδὲ σὺ τὸ λέγεις. Δὲν βλέπῃσι, λέγει,
 τώρα τὸν θεόν, ἐδὲ τὸν χαίρον· καθόλου οἱ δίκην, ἀλλὰ
 ἐλπίζουσι νὰ τὸν ἀπολαύσῃ εἰς καρὸν, καὶ μὲ τὰς χαί-
 ρον· καὶ ἀγαλλιώσιν. τὰς ἐξ ἄρτι ὡσάν νὰ ἔλεγε, ὅτι τινὲς
 διψασμένοι καὶ κατὰ κῆμνοι δέξονται σιμὰ εἰς καμίαν ἐρύ-
 σιν, καὶ κατὰ κῆμνοι ὑπὸ τὸ δίκην, καὶ βλέποντας τὸ νερό

σιμά τις, καὶ ὀπιθυμῶντας νὰ τὸ χερῶσαι, καὶ νὰ δε-
 σιοῦσιν ὑπὸ τῷ φλόγα καὶ κάρφα τῆ κόπτε καὶ τῆ θαλασσο-
 ρίας, ὁμως ὑπὸ κάποιαν δυνάμιν ἀόρατον εἶ ἐμποδιοῦμαι
 νὰ πίωσιν. καὶ ἐτὶ βλέποντας τὸ νερὸ καίονται ὡς ἀσώτεια,
 καὶ διψᾷσι πλέον, ἢ βασανίζονται φοβερά. Ἀλλὰ τὸ θε-
 λω τὸ γελάσθαι καὶ τὰ μωρὰ, ὅτι μὲ τῷ ἐλπίδα τῆ ποτὲ
 νὰ χαίρει ὁ διψασμένος, καλὰ καὶ νὰ μὴ γάται τὰ νερά.
 Εγὼ λέγω, ὅτι καὶ τὸν λόγον σας ὅχι μόνον οἱ ἅγιοι δὲν χαί-
 ρονται, ἀλλὰ πικραίνονται καὶ ἀδηνόητοι. καὶ ὅτι τὸ νὰ
 εἶ ἀληθινόν, ὡς τὸ λογισμῶν. Οἱ θεοὶ μόνος ἄναι, κα-
 θὼς λέγουσιν οἱ ἅγιοι καὶ οἱ θεολόγοι, τὸ πρῶτον καὶ ἄκρον
 ἀγαθόν. Τὸ καλὸν καὶ ἀγαθόν σύρει τῷ ὀρεξίν καὶ τῷ ὀπι-
 θυμίαν, καὶ δίδει χαρὰν ἢ ἀγαλλίασιν. ὅποιος εἶναι σερ-
 μῶν ὑπὸ τὸ καλόν, σερμῶν εἶ βέβαια ἢ ὑπὸ τῷ χαρὰν
 καὶ ἀγαλλίασιν. ἂν εἶ σερμῶν οἱ ἅγιοι, πικραίνονται. ἂν
 πικραίνονται, πᾶχουσιν, ἢ δὲν τὸ θέλει ἀνῆθῃ. Τὸ λοι-
 πόν καὶ ἐσᾶς πᾶχουσιν οἱ ἅγιοι. ἀλλὰ τὸ εἶ ἄτρεπον, νὰ
 πᾶχουσιν καὶ εἰς τὸν κόσμον τῶν μετὰ τὸ κορμί τις εἰς πολλὰ
 βάσανα μὲ ἐλπίδα νὰ ἀναπαυθῶσιν εἰς τῷ ἄλλῳ ζωῷ,
 καὶ νὰ πᾶχουσιν καὶ εἰς ἐκείνῳ. Ἀλλὰ τί λήγουν ἀκόμη οἱ
 ἐχθροὶ τῆ ἀληθείας; Ὁ μολογισμῶν, ὅτι οἱ ἅγιοι εἶ ὡς κά-
 ποιον ὑπὸν καὶ ἀναπαύονται, ἀλλ' ὁμως ἀκόμη δὲν ἐλάβαν
 τὰ ἀρῆτα ἐκείνα ἀγαθὰ, τὰ ὅποια ὁμῶς δὲν εἶδεν, καὶ
 αὐτὶ δὲν ἤκουσαν, καὶ εἰς καρδίαν ἀνθρώπου δὲν ἀνέβηκαν.
 Εἰς τὸ μὲ ἔρχετο πολλὰ νὰ γελάσω, ὅτι βλέποντας οἱ φυ-
 χαῖς τῆ ἀγίων τὸ πρῶτον τῆ Θεῶ, καὶ ὡδασέοντες τῆς
 ἀγίας τριάδος καὶ τῆ θεοῦ τῆ θεῶ δίχως κανένα ἐμποδίων,
 ὁμως ἀκόμη δὲν ὡδασαμβάνουσιν τὰ ἀπῆρτα ἀγαθὰ.

Ὡς τῷ πολλῷ χοντρούλῳ. Ποῖα λογιάζετε νὰ εἶναι τὰ
 ἀπῆρτα ἀγαθὰ, καὶ νὰ εἶναι μεγαλότερα ὡδὰ τῷ θεω-
 ρίαν τῆ Θεῶ; λογιάσετε τί λέγετε, ὅτι μεγαλῶτερον βλασ-
 φημία εἶναι. Διὰ τὴν ἀνὰ βλέπει τὸ πρῶτον τῆ Θεῶ, καὶ δὲν
 ἐμπορεῖ τινὰς νὰ τὸ ἀνῆθῃ. καὶ ὁμως εἶναι ἄλλα ἀγαθὰ

ὅπῃ δὲν βλέπουσιν · τὸ λοιπὸν ἐκεῖνα ἔῃ μεγαλότερα ὥσθ
τὸ νὰ βλέπῃ τινὰς τὸν Θεόν, ἐπειδὴ τῶν βλέπουσιν, ἐκεῖνα
δὲν τὰ βλέπουσιν · ἀλλὰ τῶν εἰδὲ οἱ δαίμονες τὸ Θεοῦ
εἰπῇ. Καὶ ὁ ἅγιος Παῦλος τί λέγει; ὅτι θυμῶν ὑποθάνω,
καὶ νὰ εἶμαι μὲ τὸν Χριστόν. ἂν ἐπεθύμα τὸν θάνατον ὅθι
νὰ εἶναι μὲ τὸν Χριστόν, καὶ τότε ὑποθαμβίος δὲν εἶναι μὲ
ἐκείνον ὅπῃ ἐπεθύμα, λοιπὸν πικραίνεται καὶ πάσχει, καὶ
δὲν ἔλεγε τὴν ἀλήθειαν ὁ λαμπρὸς κήρυκας τῆς ἀληθείας·
ἀλλὰ τῶν καὶ τὰ δύο εἶναι ἅψα. Καὶ ἂν θελήσωμεν ὑ
ὑποδείξωμεν μὲ λογαριασμούς τῶν τὰ ἅψα, θέλωμεν δείξαι
ὅτι ὅσοι δὲν ὁμολογῶσι τὴν ὑπόστασιν τοῦ ἁγίου, εἶναι χειρό-
τεροι ἀπ' ὅλους τοὺς αἰρετικούς, καὶ ἀρνέονται ὅτι ὁ Χριστὸς νὰ
ἐγένικεν ἄνθρωπος· ὁ ὁποῖος καὶ ἐγένεν ἄνθρωπος, ἔ-
σαρκώθη, καὶ ἀπέθανεν, ὅθι νὰ χαρίσῃ ὅλων τοῦ ὑπὸ τὸν αἰῶνα
ὑποθαμβίων, λέγω τοῦ δικαίου τὴν ἐξουσίαν ζωῆς καὶ ὑπό-
στασιν. Καὶ ἐξὶ πνεύματος, ὅτι ἐδωκεν, καὶ δίδει κατη-
ρμενὰ τοῦ ἀνθρώπων ὅπῃ κάμνουν καλῶς ζωῆς, ἔ-
δωκεν μὲ δόξασαι. ἂν δὲν τὴν ἐδωκεν, καθὼς ἐσθὶς
λέγετε, τὸ λοιπὸν εἰδὲ ἐσαρκώθη· καὶ πλανήμεθα λογιά-
ζοντας νὰ εἶναι ὁ Χριστὸς θεὸς μὲ σάρκα, καὶ ἐκεῖνος δὲν ἔλα-
βεν σάρκα. Καὶ εἰς τέτοιον τρόπον ἐμπορεῖμεν νὰ δείξωμεν
μὲ δικαίως, ὅτι ἀρνέοντ' ἢ σάρκωσιν τὴν Δεσπότη καὶ Θεῷ καὶ
σωτῆρι τοῦ Χριστοῦ. Ἀλλ' ἐπειδὴ εἰς κάθε ὑπόθεσιν γυ-
ναικίως τὴν ἀγάπην, καὶ θέλωμεν νὰ σᾶς κερδάσωμεν μὲ
ἀγάπην, καὶ καθόλου νὰ μὴ σᾶς σκανδαλίσωμεν, ἄς προ-
βάλωμεν ἔ-
τάρα τὰ λόγια μας ὑπὸ τοὺς ἁγίους διγασκάλους
καὶ ἐκκλησίας ὅθι νὰ θεωρεῖσιν τὴν γνώμην, καὶ ἄς φέρω-
μεν τὰς μαρτυρίας τοῦ ἁγίου εἰς τούτῳ τὴν ὑπόθεσιν, ὅθι
νὰ γνωρίσετε φανερά, ὅτι ὅλοι οἱ ἅγιοι εἰς ὅσον ψυχῆς εἶναι
εἰς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, καὶ βλέπουν τὸ πρῶτον τὸν Θεόν·
ἔ-
θεωροῦντες τὸν χαίροντα, ὅτι ἄλλο δὲν εἶναι ἢ ὑπόστασις
τοῦ ἁγίου ὥσθ ἡ θεωρία τοῦ Θεοῦ. Καὶ θεωροῦντες ἄς ἰδῶμεν
ἐκεῖνο ὅπῃ εἶπεν ὁ Χριστὸς τοῦ ἁγίου τοῦ ὑποσώζοντος· Ἰπάρχω
νὰ

να σᾶς ἐδοιμάσω ὅπον, ὅτ' ἐνὰ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὅπου ἔμαι ἐν ἡμέρᾳ. Καὶ πάλιν μιλῶντας με τὸν Θεὸν ἢ πατέρας τε λέγει. Πατέρας, θέλω ὅπου ἔμαι ἐγὼ, να εἶναι ἐκείνοι ἀντάμα με, τὲς ὁποῖες με ἐδώκες, ὅτ' ἐνὰ βλέψῃσι τὴν δόξαν με ὅπου με ἐδώκες, ὅτ' ἐνὰ με ἡγάπησες ὡρὶν ἡλικίᾳ ὁ κόσμος. Τί σημαίνουν ἐκεῖνα τὰ λόγια πρὸς τὲς μαθητάς τε. Ὅπου ἔμαι ἐγὼ, να ἡδέε καὶ ἐσῆς ἀντάμα με; ἀν δὲν εἶναι ἀντάμα τε, τί θελογεῖ εἰπῶν; ἀφάνω να τὸ εἶπῃς ἐσὺ, ἐγὼ φοβῶμαι τὸν Θεόν, καὶ ἀλεῶμαι να τὸν εἰπῶ ψάλλω, ὅτ' ἐνὰ ἔμαθα να τὸν κραζῶ ἀληθινόν. Καὶ ὁ Χρυζόστομος εἰς τὸν λόγον ὅπου ἔγραψεν, ὅτι πρέπει να κλαῖωμεν τοὺς ἀμάρτωλους, καὶ ὅτι οἱ λειτουργοὶς ὡφείβῃσι πολλὰ τὲς δποθαρμύες.

Αἱ χάρισματά, λέγει, ἀδελφοὶ ὅτ' ἐνὰ δικαίως, ὅχι μόνον ζωντανῆς, ἀλλὰ καὶ δποθαρμύες. Οἱ ἀμάρτωλοι καὶ εἰς τέτλι τὴν ζωὴν καθόλου εἶναι ἐλεανοί, ὅτ' ἐνὰ παρῆργισαν τὸν Θεόν. Οἱ δίκαιοι ἐσάν μισώσουσι ἀπ' ἐδῶ, εἶναι μακάριοι, ὅτι ἐπέρασαν πρὸς τὸν Χριστόν. οἱ ἀμάρτωλοι ὅπου καὶ ἀν ἐυρίσκωμαι, εἶναι μακρὴν δπο τὴ βασιλεία, ἐν δὲ τὴν αἴτιαν να τὲς κλαῖωμεν. οἱ δίκαιοι καὶ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ εἶναι μετὰ τὸν βασιλεία, καὶ ἐκεῖ σιμαίτερα, ὅχι σκόλαινα, ὅχι μετὰ τὴν πίσιν, ἀλλὰ πρὸς σωπον πρὸς σωπον. Καὶ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος εἰς τὸ τέλος τῆς λόγι ὅπου ἔκαμην εἰς τὸν ἅγιον Κυριακὸν λέγει. Καὶ τὴν λάμπειν τὴν ἁγίας ξιάδος, τῆς ὁποίας τῶρα πρὸς εἶναι. Καὶ πλατύτερα ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Νύκτης εἰς τὸν λόγον ὅπου ἔγραψεν εἰς ἔπαινον τῆς ἀδελφῆς τε τῆς Μακρίνας μιλεῖ ὅτ' ἐνὰ τέτλι τὴν ὑπόθεσιν. ἀλλὰ καὶ ὁ Μεταφραστής εἰς τὸν βίον τῆς ἁγίας Ἰωαννίκης πρὸς τὸ τέλος λέγει φανερά. Καὶ ὁ ἅγιος Ἰωαννίκης, ἡγουμένη ἡ ψυχὴ τε ἐπῆγεν πρὸς ἐκεῖνον ὅπου ἡγάπα, συντροφισμὸς δπο χορὴς ἀγγέλων, ἐν τὸ σῶμα τε ἐδόθη τῇ ἁγίᾳ. Καὶ μετὰ οὕτω μῆνες ἀπέθανε καὶ Μεθόδιος ὁ τῆς λαμπρῆς ζωῆς πατριάρχης τῆς δεκατέσσαρης τῆς ἰουλίε. ἀλλὰ τί ἐγίνηκε ὡρὶν ἀποθάνῃ καὶ μετὰ τὸν θάνατον τῆς θαυμαστῆς Ἰωαννίκης; τὰ λυμένα ἢ ἀνθρώπων μέλη

ἐσφίοντο, τὰ δαμόνια δὲ τὰ κορμία τῶν ἀνθρώπων ἐδιώ-
κοντο μόνον σιμώνοντας εἰς τὸν ἄφον τε. καὶ πῶς δὲν ἐμύλην
ὁ Ἰωάννης νὰ δοξασθῇ μὲ τέτοια θαύματα καὶ κατὰ τὸν θά-
νατον τε; τὰ ὅποια ἢ θάνατον ἐσημάδωσεν ἕνας σὺλος πύ-
ρινος ἐπάνω εἰς τὸ βουλὶ τοῦ Ολυμποῦ; τὸν ὁποῖον ἐτίμησαν
παράγοντας ἐμπαθεῖν οἱ ἄγγελοι, καὶ ἀνοίγοντας τε τὴν
πύλιν τὴν ὡραδίαν, ἢ φέροντας τὸν πρὸς ἐκάνην τὴν μα-
καριότητά, δὲ νὰ φανῇ καθαρία ὁμορφίαν εἰς τὸ πρὸς ὡπὸν
τῶ θεῶ, καὶ νὰ συζητηθῇ μὲ τὴν ἄλγαν τῶν ἀγγέλων, ἀπὸ
ταῖς ὁποῖαις δοξάζεται ἡ ἀγία τριάς καὶ μεγαλιεύεται ἢ τῶρα
καὶ εἰς ὅλους τὰς αἰῶνες. ἀμήν.

Βλέπεις ἐσὺ ὅπῃ ἀντιλέγεις, ὅτι ἐπαγίνασιν ὁμορφίαν οἱ
ἄγγελοι, καὶ ἀνοίγοντας τε τὴν θύραν τὴν ὡραδίαν ἢ ἐσε-
τάσιν εἰς τὴν ἐράνιον μακαριότητά; πῶς καθόλου ἀποκο-
τάτε νὰ ἀντιλέγετε ὅσων διδασκάλων τῆς ἐκκλησίας;

Εἴτι ὁ θεωρημονεμὸς ἅγιος Γρηγόριος ὁ Διάλογος ὁ Πά-
πας εἰς τὸ τέταρτον βιβλίον τῶν Διαλόγων, εἰς τὴν ἀπόκρισιν
πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον τε Πέτρον λέγει ἐπάνω εἰς τὸ

Πέτρος· ἀρέσκει με τὸ λέγειν· ἀλλὰ ἤθθα νὰ ξέρω, ἂν
ἐμπορῶσιν οἱ ψυχῆς τῶν δικαίων, πρὶν ἁμαρτάνωσιν τὰ κορ-
μία τες, νὰ περάσωσιν εἰς τὸν ἐρανόν. Γρηγόριος. τὸ το
εἶπε δὲ ὅλοις τὰς δικαίας ἐμπορεῖν νὰ τὸ βεβαιώσωμεν,
εἴτε δι' ὅλους νὰ τὸ ἀρνηθῶμεν. Διὰ τὴν εἶναι τινῶν δικαίων
ψυχῆς, ὅπῃ λείπουσιν ἀπὸ τὴν ἐράνιον βασιλείαν κάποιας
μονῆς. Καὶ ἡ ζημία εἰς τὸ τὸ κορμὶ τὸ ξεμάκρεμα τί ἄλλο
σημαίνει, ὡς ὅτι κάποιον τίποτε τὰς λείπει ἀπὸ τὴν τῆσαν
δικαιοσύνην; ἀλλ' ἢ τῆσαν οἱ ψυχῆς ὅτι παρὰ τοῦ ὅπῃ
μισέσωμεν ἀπὸ τὴν φυλακὴν τὴν κορμὶν νὰ παρῶμεν εἰς τὸν
ἐρανόν, φανερώτερον εἶναι ὡς τὸ φῶς. καὶ τὸ μάρτυρά αὐτὴ
ἡ ἀλήθεια, ὁ Χριστός, λέγοντας· Ὅπως εἶναι τὸ κορμὶ, ἐκεῖ
θέλω συμμαζωθῆναι καὶ οἱ αἰετοί. ἤτοι, ὅπως εἶναι μὲ τὸ
κορμὶ τὸ σωτήρ, ἐκεῖ βέβαια συμμαζώνονται τὰ ἅγια οἱ
ψυχῆς. Καὶ ὁ Παῦλος, ἐπὶ θυμῷ, λέγει, ἢ ἀποθανῶ, καὶ
νὰ

νὰ εἶμαι μὲ τ' Χριστόν . Οἷ ποιος λοιπὸν δὲν ἔχει δυσκολίαν νὰ πισύσῃ ὅτι ὁ Χριστὸς ἐστὶ εἰς τὸν θρανόν , δὲν ἀρνῶται νὰ ἐστὶ καὶ τὸ Παῦλος ἡ ψυχὴ εἰς τὸν θρανόν . ὁ δὲ ποῖος ἀκόμη μιλιῶν-
τας δὲ τὴν λύσιν τῶ κορμὶς τε , καὶ τὴν καθύκνησιν τ' θρα-
νὶς παξίδος λέγει . Ἐξέρομεν , ὅτι ἀν λυθῇ τὸ γήϊνον σῶντι
τῶ κορμὶς μας , ἐχομεν σῶντι κτισμὸν ἀπὸ τὸν Θεόν , δίχως
χέρια καμωμὸν , αἰώνιον εἰς τῆς κενῆς .

Γινώσκας , ἡ ἀκούεις , τί λέγει τὸς ὁ ἄγιος ; Ὅτι μισθών-
τας ἀπὸ τὴν ζωὴν τῆς ζωῆς οἱ ἄγιοι , ἡγοῦν οἱ ψυχῆς τ' τῆς ζωῆς
δικαίων , παρὰ τοῦ καθύκνησιν εἰς τ' καθύκνησιν καὶ τὰ οἰκη-
τήρια τ' θρανῶν . πόθεν τὸ ἔρηκε λοιπὸν ὁ καλὸς ἐκείνος Εφῆσεν
νὰ λέγῃ , ὅτι τῶ δικαίων οἱ ψυχῆς δὲν ἔχουσι νὰ ἀπολάβουσιν
ὡς τὴν κοινὴν ἀνάσασιν ; ἔπρεπεν ἀν ἡτὼν ζωτὸς ἄνθρωπος νὰ
μὴ ἐναντιῶται ἐτὶ φανερὰ εἰς ἐκείνα ὅπῃ λέγουσιν οἱ διδά-
σκαλοι τ' ἐκκλησίας . μάλιστα ὡτὸς ἀντιλέγει τῶ ἑαυτῶν τε .
ὅτι εἰς τ' ὁπισθὸν ὅπῃ ἔγραψεν πρὸς ὅλους ὅπῃ καθύκνησιν
τὴν σειράν καὶ τὴν νῆσιν , καθόλου ἀρνῶται τὴν ἀπόλαυσιν τῶ
αἰών , ὅπε λέγει .

Καὶ ἡμεῖς λέγομεν , ὅτι μήτε οἱ ἄγιοι ἀπὸ λαὸν τὴν βα-
σιλείαν ὅπῃ τοῦ ἐστὶν ἰσομασμήν , καὶ ἐκείνα τὰ ἀνεκδιήγητα
ἀγαθὰ . μήτε οἱ ἀμύητοι ἐστὶν πιστὸι εἰς τ' γήϊνον . ἀλλὰ
καὶ τῶ καὶ ἐκείνοι ἐκδέχονται ἐκείνο ὅπῃ τοῦ ἐγγίξει . καὶ
τῶ θέλει εἶσαι τὸν μέλλοντα καμὸν μὴ τὴν ἀνάσασιν καὶ
τὴν κρίσιν .

Εἰδὼ βλέπεις , ὅτι ὁ Εφῆσεν ἀρνῶται φανερὰ τ' ἀπόλαυσιν
τῶ αἰών . καὶ εἰς τὸν λόγον ὅπῃ ἐκαμὸν εἰς τὴν μνήμην τῶ
ἀγίῃς Ἡλίας , φανερὰ ὁμολογεῖ , ὅτι οἱ ἄγιοι τὴν σήμερον ἀπο-
λαμβάνουσιν , ὅπε λέγει .

Ἀλλὰ ἐγὼ λογιῶ , ὅτι εἶναι ἀναγκῶν καὶ ἀληθινὸν νὰ
εἶναι εἰς τὴν ὕστατον τῶ ἀγίῃς Ἡλίας , καθὼς ἔχουσιν ὕστατον
καὶ τῶ αἰών οἱ ψυχῆς , νὰ δαβαίνῃ ὅπε τῶ φαίνεται , καὶ
νὰ ὁπισθὸν τῶς ναῦς τε , ὅ νὰ πρὸς ἐκεί-
νες ὅπῃ τὸν ὁπισθὸν . ὁμῶς δὲ τῶ δὲν θίλω ἀπὸ νὰ
ἀφείνη

ἀφείνη τὸν ἔρανον, καὶ τὴν λαμψέτητά ἐκείνην, ἣ νὰ μὴ
 ᾤσασέκη καὶ αὐτὸς τὰ θεῶ μετὰ τὰς ἀγγέλους. Ὅτι ἦν ἔχει
 λιγώτερον ἐκείνος, ὅπερ σχεδὸν ὅλας νικά, ἀν δὲν ἦτον εἰς τὴν
 ζωοφάνειαν τοῦ, ἣ δὲν ἐβλεπεν τὸ θεὸν πρὸς ὅσον πρὸς
 σωπον δὲ τὸ νὰ φορῇ τὴν σάρκα, ἀνδρῶπος ὅπερ εἰς ὅλυν
 τε τὴν ζωὴν ξεχωριστὰ ἐχάριτον τὴν θεωρίαν τὰ θεῶ. ἔχω
 μύρτυρα καὶ τὸ ἱστορικὸν ὅπερ τὰ ψάλλα ἢ ἐκκλησίᾳ. Πε-
 ροφῆται ὅπερ ἐκρήνυτες τὸν Χριστὸν, ποτὲ δὲν λείπεις ἀπὸ τὸν
 θεόνον τὸ μεγαλωσύνης, καὶ καθενὸς ἀφ᾽ ἑαυτοῦ πάντα ᾤσα-
 σέκεις, δελοῦντας τὰ θεῶ εἰς τὸν ἔρανον διεργετᾶς τὸν
 κόσμον, καὶ εἰς πᾶσα ὅσον εἶσαι τιμημένος.

Ἰδὲ φανερά καὶ λαμψρά ἐδῶ ὁ Εὐφύσις βεβαιώνει, πῶς οἱ
 ἅγιοι βλέπουν τὸν θεὸν πρὸς ὅσον πρὸς ὅσον. καὶ δὲ
 τὸν ἅγιον Ἡλίας λέγει, ὅτι καὶ μετὰ τὸ κορμὶ χάρις τέλει
 τὴν θεωρίαν. ὥραγμα ὅπερ ὑποβαίνει τὸ μέτρον τὸ δικαιοσύ-
 νης. λοιπὸν αἱ μᾶς δείξῃ, ἀν ἡ ἐτοιμασίᾳ βασιλείᾳ, καὶ
 τὰ ἀνεκδιήγητα ἐκείνα ἀγαθὰ εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὴν θεω-
 ρίαν τὰ θεῶ εἰς ὅσον πρὸς ὅσον, δὲ ἐκείνο θέλει εἶσαι μεγα-
 λύτερον ἀπὸ τὴν θεωρίαν αὐτὴ τὰ θεῶ. ἀλλ' ἐδὲνας διδά-
 σκαλος τὴν ἐκκλησίᾳ ὡς τὴν σήμερον εἶπεν, ὅτι εὐερίσκῃται ἄλλο
 τίποτε νὰ διδῇ ἀπὸ λαοῦν μεγαλότερον ἀπὸ τὴν θεωρίαν τὰ
 θεῶ. Καὶ ἐκείνο ὅπερ λέγει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Διάλογος,
 ὅτι εἶναι τινῶν δικαίων ψυχῶν, ὅπερ λείπουν ἀπὸ τὴν ἐρά-
 νιον βασιλείᾳ κάποιαι μοναίς, καὶ εἶναι ἄλλαις τῶν δικαίων
 ψυχῶν. Δείχῃ ὅτι εἶναι καὶ ψυχῶν ἀτῶν δικαίων. Καὶ
 ἀν ἔχῃς δυσκολίαν πῶς νὰ εὐερίσκῃται ὅσους, ἀρκέται ἐμιλή-
 σαμεν δὲ τὸ εἰς τὸ εἶτον Κεφάλαιον, ὅπερ ἦτον ὁ λόγος
 δὲ τὴν καθάρσιν τῶν ψυχῶν. καὶ δὲν ὀρέπει νὰ παλιλο-
 γῶμεν, ἀλλ' αἱ γυρίσωμεν εἰς τὸ πρὸς ὅσον. Θαυμάζω
 τὸ λοιπὸν καὶ ᾤσασέκη, πῶς εἶναι τινὲς ὅσον ἀμύγεις εἰς
 τὴν ἀλήθειαν τὴν πίστιν, ὅτι ὅχι μόνον δὲν θέλουν νὰ μά-
 θουν δὲ νὰ ὀπισθεύσῃ καὶ νὰ σωθῶσιν, ἀλλὰ καὶ ἐφθεί-
 ρασι φανερά εἰς τὰ βιβλία τῶν ἁγίων διδασκάλων τὰ λόγια

τες • καὶ ἔτε γρυκῶσιν καλά , ἔτε θέλουσι ἢ ἀκῶσιν ,
 ποίαν γνώμην ἔχουσιν οἱ διδασκαλοὶ εἰς τέτλη τῷ κοινῷ
 ὁμολογίᾳ τῶν χριστιανῶν • ἀλλὰ πέρνοντες μόνον ἐλίγλωσα-
 ληματῶν , βάνουσι δυσκολίας ἀνω ἔ κατω • καὶ τὲς φαίνεταί
 πῶς λέγουσιν καλὰς λογαριασμούς ἀπὸ τῶν κοινῶν τες εἰς
 ἀφανισμόν τῆς ἀληθείας • τὰ ὅποια οἱ ἅγιοι ἅ ἐπεβάλασιν
 ἀπὸ παλαιόθεν εἰς τὰ βιβλία τες , καὶ τὰ ἔλυσαι , ὅθιν οἱ
 νέοι τῶτοι δογματισάδες ἔυκολα καὶ ἀπαύονταί . Ἐ' ὅριπιν νὰ
 διαβάζωμεν μὲν περὶ τῶν τὰ γραφίματα τῶν πατέρων , καὶ νὰ
 πιστεύωμεν ἅ λόγια τες . καὶ ἂν δὲν ἔυρισκαμεν εἰς τὰ λόγια
 τῶν ἁγίων νὰ διαπραθῶμεν , ὅτε ἐμπορῶσαν νὰ βάνωμεν ἅς
 δυσκολίας ἂν τὲς βασῶ ἢ ψυχὴ τες , ὅχι νὰ περῶμεν
 ἐκείνα ὅπῃ ἔξῃ ἔξετασμένα ἔ ξεκαθαρισμένα . ἀλλὰ ποῖα
 ἔξῃ ἢ θαυμασὴ των δυσκολία ὅπῃ μᾶς περῶνουν ; καὶ εἰς
 τῶν ὁποίων πολλὰ κωχῶνται ; Ὡς Καθολικοὶ , λέγουσιν , ἂν
 οἱ ψυχῶν τῶν δικαίων τῶν σήμερον διαλαμβάνουσι , καθὼς λέ-
 γετε , ὡρὶν τ' ἀναστάσεως , τίς χρεῖα νὰ γένῃ ἢ ἀνάστασις ; ἔ
 ὁ κριτὴς νὰ καθίσῃ εἰς τὸν θρόνον νὰ κρίνῃ ; τί θέλουσι ὑπο-
 λάβει ὅτε οἱ ἅγιοι , ἂν τῶρα διαλαμβάνουσιν ; Καὶ ἡμῶς λέγο-
 μεν περὶ αὐτῆς • Καθολικοὶ ἡμεῖς , καὶ δι' ἡμῶν νὰ λέ-
 γετε καθολικοὶ , καλὰ καὶ ὅσοις τὸ λέγετε δεῖ νὰ μᾶς πε-
 ριπαίξετε , καὶ λογιᾶτε νὰ μᾶς ὑβρίζετε • ἡμεῖς πιστεύον-
 τας εἰς μίαν , ἁγίαν , καθολικὴν , καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν
 ἡμεῖς καὶ λεγόμεθα καθολικοί . καὶ ἐκείνους ὅπῃ δὲν κρέ-
 ζονται καθολικοὶ , ἥγουν ὅπῃ δὲν ἀκολουθεῖσι τ' ἐκκλησίαν ,
 τὲς κρέζοντες χρισματικῶς , καὶ μὲ δίκαιον . λοιπὸν περὶ τῶν
 ἐρώτησιν σας λέγομεν , ὅτι ἂν ἦτον καμνὸργια , ἢ δέλαμεν
 δώσει τῶν ἀποκρίσεων καὶ τῶν δυνάμιν μας • ἀμὴν δεῖ νὰ ἔξῃ
 παλαιὰ , βαλμὴν ἀπὸ ἄλλοις , δὲν κάμνει χρεῖα εἰς ἐκείνα
 ὅπῃ ἐξεδιάλιναι οἱ διδασκαλοὶ , καὶ ἀπεκρίθησαν ὅσον εἶναι
 βολέον , νὰ ἀποκριθῶμεν ἡμεῖς νὰ δώσωμεν ἀποκρίσεις • ἀλλὰ
 ὅσον ἐκείνοι ἐδίδασαν , θέλωμεν περῶμεν καὶ ἡμῶς . Πέρος
 ὁ αἰώθεν , τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ὁ ἀρχιεπίσκοπος περῶναι

τῇ μεγάλῃ ἀρχιερέως Γρηγορίῃ τῇ Διαλόγῃ τέτλῳ τῷ ἐρώ-
τησιν, ὅτῃ τῶρα περὶβάλλετε ἑ ἐσῆς.

Ερώτησις Πέτρε

Ἀν οἱ ψυχαῖς τῷ δικαίῳ ἐῖ τῷ σήμερον εἰς τὸν ἐρανόν,
τί μέλλει νὰ ἀπολάβωμι τῇ ἡμέρᾳ τῇ κρίσεως;

Ἀπόκρισις Γρηγορίῃ.

ΤΟῦΤΟ θέλωμεν ἔχει περὶσσότερον εἰς τῷ κρίσιν, ὅτι τῶρα
ἔχουσι μόνον τῷ μακαριότητῃ τῇ ψυχῶν, τότε θέλωμεν
περὶ λάβει καὶ τῷ μακαριότητῃ τῇ κορμῇ, δεῖ νὰ χαίρουν
καὶ εἰς τῷ Σάρκα, εἰς τῷ ὁπρίαν ὑποφέρειν δεῖ τὸν Χριστὸν
πόνος καὶ βάσανα. Διὰ τῷ διπλῇ τῇ τῷ δόξαν τῇ ἀγίων
ἐῖ γεαμμένην. Εἰς τῷ γῆν τῇ θέλωμεν κληρονομήσει δι-
πλῇ. Διὰ τῇ ἀκόμῃ περὶ τῇ ἀναστάσεως ἐῖ γεαμμένην δεῖ
τῇ οἱ Α-
ταῖς ψυχαῖς τῇ ἀγίων. Εἰδομένη των ἑνα ἐνδυμα ἄσπερον
θανάσιος καὶ ἡκίσει λόγον. νὰ ἀναπαυθῇσιν ἐπὶ ὀλίγον καρὸν, ὥς
δὲν ἐῖ ὁ καὶ γεμίσει τὸ μέρον τῇ σιωδάλων καὶ ἀδελφῶν τῇ. τὸ λοι-
μέγας, πὸν ἐκείνοι ὅτῃ τῶρα ἐπῆραν ἑνα ῥῆχο, θέλωμεν λάβει εἰς τῷ
ἀλλὰ ἄλ κρίσιν δύο, ὅτι τῶρα χαίρουνται μόνον τῷ δόξαν τῇ ψυ-
λος νεώ-
χῆς, τότε θέλωμεν χαρῇ τῷ δόξαν τῇ ψυχῆς ἀνῆμα καὶ τῇ
τερος κα.
κορμῇ.

ὅς φαίνε-
ται ἀπὸ καὶ ἄλλος περὶ πῆτεράσας τῷ ἐπερὶβάλλει μὲ ἄλλα τῇ μεγά-
τῷ λδ. λυ τῇ παύσῃ καὶ διδασκαλίᾳ τῇ ἐκκλησίας; ἑ πῶς ἐλα-
ἐρώτησιν, εἰν τῷ ἀποκρισιν; πῶς τὸ λοιπὸν ἀκόμῃ σέκετε εἰς τὸ πά-
μδ. κα. καὶ θας τῇ χίσματος, βλέποντες φανερά πῶς οἱ ἅγιοι σῶς ἀν-
ἄλλως. τιλέγουν;

ὑπερώτε-
ρος ἀπὸ τέτλῳ τῇ ὑπόθεσιν, ἀποκρίνεῖ εἰς τέτλῳ ῥόπον.
τῷ ἐβδό-
μῳ συνό-
δον.

Ερώ-

Ερωτήσις

Πῶς θέλωμεν εἰπεῖν, ὅτι καὶ εὐρίσκωνται τῶρα οἱ ψυχαῖς
τῶν περασμένων ἀνθρώπων ;
ἀπόκρισις .

Παράξενον εἶναι καὶ φοβερὸν τὸ ἐρωτήμα, καὶ σιμὰ εἰς τὰς
ἀνθρώπους κρυφόν . ἐπειδὴ ὁ Θεὸς δὲν ἐστρωχάρησιν,
ὅτι καὶ γυρίσῃ τινὰς ἀπ' ἐκείνῃ ἢ καὶ μᾶς διηγηθῇ, πῶς, ἢ πῶς
εὐρίσκονται οἱ ψυχαῖς ὅπῃ μισθώσιν ἀπ' ἡμᾶς . Ὅμως διὰ
τὴν θείαν γραφὴν μανθάνομεν, ὅτι τῶν ἀμάρτωλῶν οἱ ψυχαῖς
εἶναι εἰς τὸν ἄδην, ὑποκάτω ἀπ' ὅλῃ τῇ γῇ καὶ τῇ θά-
λασσῃ, καθὼς λέγει ὁ ψαλμὸς . Εἰς τὰ σπύλαια, καὶ τῇ
σκιά τῆς θανάτου, καὶ εἰς τὸν λάκκον τὸν βαθύτατον . Καὶ κα-
θὼς εἶναι γεγραμμένον εἰς τὸν Ψαλμὸν . εἰς τὴν σπύλαιον καὶ ζο-
φερὸν γῆν, εἰς τὴν γῆν τῆς αἰωνίης σκοτίας . ὅπου δὲν εἶναι φῶς,
ἢ καὶ ἰδῇ τινὰς ζῶντας ἀνθρώπων . ἀλλὰ τῶν δικαίων οἱ ψυχαῖς
μὴ τῇ παρούσῃ τῇ Χρεῖσῃ, καθὼς μανθάνομεν διὰ τὸν
λησιμὸν εἰς τὸν σάρον, εἶναι εἰς τὸν ᾧδραδισον . διὰ τὸ δὲ
αὐτοῦ Χρεῖστος δὲν ἀνοίξῃ τὸν ᾧδραδισον διὰ τὴν ψυχὴν τῆς
λησιμὸν μόνον, ἀλλὰ διὰ τὴν ψυχὴν τῶν ἁγίων ὅλων .

Βλέπετε, πῶς ἀντιλέγετε ; Ὅμως ἀν' ἐγκράτειαν τὸ τί φά-
λετε μὲ φωνῇ μεγάλῃ, δὲν ἠθέλειτε ἔχει καμίαν δυσκο-
λίαν, διὰ τὸ ὅτι εἰς ἡμᾶς ἔχετε τὴν ὁμοίαν γνώμην . καὶ ἐρχομεν καὶ
εἰπεῖν κάποιον τίποτε, καλὰ καὶ θέλει σᾶς φανῇ σιληρῶν . καὶ
τῇ ἀλήθειᾳ μεγάλῃ φλυαρίᾳ εἶναι εἰς τὰ αὐτὰ σας . τὸ φά-
λετε μὲ φωνῇ μεγάλῃ, καὶ δὲν τὸ νοῶτε, μάλιστα τὸ κα-
ταδικάζετε . Ὅτι καὶ ἀναγνώθης, καὶ καὶ μὴ νοῶς εἶναι μεγάλῃ
καταδίκη, καθὼς εἶπεν ἕνας σοφός . Ὅλη ἡ ᾧδρακλητική μιλεῖ
διὰ τῆς . καὶ ἐκείνοι ὅπῃ τῇ ἐστρωχάρησιν, ὁ Δαμασκηνὸς καὶ
ὁ Θεοφάνης οἱ μὲν οἱ φωνάζουσιν δυνατὰ, ὅτι τῇ ἁγίων οἱ
ψυχαῖς εἶναι εἰς τὸν θρανόν . πρέπει καὶ σᾶς ὁ χαρεῖσμεν πολ-
λὰ, διὰ τὸ δὲν ἐκατακαύσετε, εἰδὲ ἡφανίσετε, ἢ ἐλαύσατε
μὲ τέχνῃν τέτταρς τῇ μάρτυριᾳ διὰ τὰ βιβλία, καθὼς ἐκά-

Τ

μασιν

μασιν οἱ περωτίτεροί σας εἰς τὰς λόγους καὶ τὰ βιβλία ὅπως ἐμάρτυρεσαν διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς ἀγίας πνεύματος . Ὅμως εἰδ' ἐκείνοι ἔκαμαν τὸ θέλουν , ὅτι μόνον ἀκόμη τὰ βιβλία , καὶ μάρτυρι τὴν ὑποκοίτην τῆς κακογνώμων . καὶ εἰς εἰς ἔχετε τὰ βιβλία σας ἢ καὶ ἀκέραια , καὶ ψάλλοιται καθήμερον , καὶ μνηστῆρα , καὶ ξυμῶν , καὶ λόγοι , καὶ ὁ μεταφρασῆς , καὶ πνευματικὸς ἀρεταί , καὶ σιχησά , καὶ ῥωσάει , καὶ ἰδιόμωρα , καὶ κοντάκια , καὶ οἶκοι , καὶ ζυμαξάει , καὶ ἔξω-ποσευλάει . Καὶ διὰ νὰ μὴ πολυλογῶ , ὅλη ἡ ἐκκλησιαστικὴ μας ἀκολουθία κρατῇ τὴν γνώμην τούτων . Ὅτι οἱ θεολόγοι ἡ διδασκαλοὶ τῆς ἐκκλησίας ποιῶντες καὶ ἀσματούργοι ἐρδυνῶντες τὸ πρᾶγμα μὲ τὸν ὑψηλὸν τὴν νῦν , εἰδίδασκον τὸ τὸ δόγμα . ὅλοι ἀπὸ ἑνα πωτήρι γεμάτο σοφίαν ποτισμοὶ καλὰ καὶ πλάσια . Ὅθεν εἰδ' ἀνάμεσα τοῖς διεφωτισμένοι , εἰδ' ἐξ εἰς αὐτοὺς ἀντιλογία . πότεν λοιπὸν θέλομεν ἀρχίσαι ; ἀπὸ τὴν περὶ τὴν ζήτησιν , εἰς τὰ ἰδιόμωρα τῆς ἀγίας Συμεὼν τῆς συλίκης . Ἡ ἀγία σε , λέγει , ψυχὴ πᾶτες Συμεὼν εἰς τὴν σωσοφίαν τῆς ἀγγέλων χάριται . Καὶ εἰς ἄλλο . Καὶ χορεύοντες εἰς τὴν ἑρανὸν μὲ τοὺς ἀγγέλους . Ἐπάλιν εἰς ἄλλο . Καὶ πρᾶσαντες τῆς Θεᾶς μὲ τοὺς ἀγγέλους . Ταῖς εἰκοσιπέντε τῆς αὐτῆς μὲν τῆς ἀγίας Κυριακῆς . Καὶ τότε κατωικῶς τὸν πρᾶσαντες , καὶ πᾶσιν ἡμῶν χάριται . τὴν περὶ τὴν τῆς οὐρανῶν τῆς ἀγίας Ρωμανῆς . Κατωικῶντες μέσα εἰς τὴν δόξαν τῆς Θεᾶς μὲ τῆς δικαίης βλέπης τὴν ἀνεκδιήγητον ἐκείνην χάριν , βλέπεις τὴν ῥωμὴν ὅπως δὲν ἔχει τέλος , βλέπεις τὰ κάλλη τῆς ἑρανῶν τῆς ἀξίας τῆς πόθης ἡ ἀγάπης , βλέπεις μακαριώατε τοὺς χοροὺς τῆς πατριαρχῶν .

Τὸν ὅμοιον μὴνα ταῖς εἰκοσιέξ τῆς ἀγίας μεγαλομάρτυρος Δημητρίου . Ἐχει ἡ ἀγιοτάτη σε καὶ καθαρά ψυχὴ πολυεπαγγελμῶν Δημητρίου κατωικητήριον τὴν χάριν τῆς ἑρανῆς . Καὶ πάλιν . Ὁ μάρτυρ Δημητρίου τὴν ψυχὴν σε τὴν ἐδέχθη καθαράν ὁ Χριστὸς εἰς τὰ οἰκητήρια τῆς ἑρανῆς . Καὶ εἰς ἄλλον ὅπου Παράσαντες τῆς Θεᾶς παντοῦ . Καὶ πάλιν . Ἐπέτυχες

κα-

καθάγια τὸ μακάριον τέλος ᾠδασέκοντες τῷ Χριστῷ . πα-
ρακάλει με παρρησίαν . Καὶ πάλιν . Τώρα ὦ Κύριλλε βλέ-
παις τῷ Χριστῷ τὸ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον . ἐλύθηται ἡ
σκοτεινὰ βλεψίματα , καὶ συνήρῃς τὴν ἀλήθειαν , καὶ ἐνώ-
θηκες με τὴν ἀγάπην σου . Καὶ πάλιν . Ἐνδυμὲ καὶ ἡμᾶς
πάτερ Βασίλειε ᾠδασέκοντες ὁ ὁμοεπίς ξιάδος . Καὶ εἰς
ἄλλο . Καὶ τώρα εἰς τοὺς ἑρανοὺς Ἀντώνιε λυμῶν τὸ σκοτεινὸν
ἐμπόδιον ὁ θεωρίας καθάρεια βλέπεις τὴν ἀγίαν ξιάδα , καὶ
δίχως τίποτε μίσον τὴν ᾠδακαλίαν . Καὶ εἰς τὴν ἰορτίῳ τῷ
μεγάλῳ Γεωργίῳ . Καὶ ἐδύχνης , λέγει , ἀπὸ τὸν θεὸν τὸ
σεφάνι τῆς νίκης σου . Καὶ πάλιν . Σύμβασιλῶς λαμπερό-
τητα με τὸν Χριστὸν , ἐνδυμῶς ἕνα λαμπερὸν ῥῆχον κόκκι-
νον ἀπὸ αἷμα , σολισμῶς με τὴν βασιλικὴν ὁμορφίαν τῆς κό-
πων σου , καὶ ὁρεπισμῶς με τὸ σεφάνι ὁ δόξης εἰς ἀνα-
ειδημῶς αἰῶνας . Καὶ εἰς ἄλλον ὅσον . Ζήμερον ὁ μῆρτυς
τῷ Χριστῷ καταντροπαλίζοντας ὁ πλάνῳ περιῶ εἰς τὸν ἑρανον ,
ἡ παρσφέρει τὸ αἷμα ὁ σφαγῆς ἐκείνης ὅπῃ κάθεται εἰς τὸν
θεόνον ὁ δόξης . Καὶ εἰς ἄλλο . Οἱ λαμπεροὶ νικητῆς Γεώρ-
γιος εἰς τὸ ἐνδοξόν τι μῆρτύριον δίδοντας χαρὰν τῷ αἰγέλων ,
τώρα χαίρεται με ἐκάνης .

Καὶ αἰς κθ. τῇ Ιουλίῳ , εἰς τὴν ἐνάτῳ ὡδῶ . Τώρα ,
λέγει , βλέπαις τὸν Χριστὸν ὦ Παῦλε ὅχι σκοτεινὰ ἢ ἀγῶς ,
ἀλλὰ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον , διχονῶς σε ἐκάνης τέ-
λεια τὴν δόξαν ὁ θεότης . Καὶ εἰς ἄλλο . ὦ νικηφόρε μῆρ-
τυρε παθόντας διὰ τὸν Χριστὸν ἔχετε εἰς τὴν ἑρανον τὴν ψυχῆς
σου εἰς τὸ χέει τῷ θεῷ . Καὶ πάλιν . Οἱ ἱερεῖς σου Χριστέ ἐν-
δυμῶς δικαιοσύνην χαίροντες ἀνῶμα με τοὺς ὁσίους ὅπῃ ἐσα-
θήκασιν ἀπὸ ἀρχῆς τῷ αἰῶνος , βλέποντες καθάρεια τὴν θεϊ-
κὴν σε ὁμορφίαν . Καὶ εἰς ἄλλο . Τώρα βλέπαις ὦ πάτερ
ὅχι σκοτεινὰ , ὅχι με θαμνωσιμῶν τὸν φωτισμὸν ὁ θεότης ,
ἀλλ' ἐκαταξιώθης ὦ ροφώτατε νὰ θεωρῆς πρόσωπον πρὸς
πρόσωπον τὴν ἀνεξάνκασον λαμπερότητα . Καὶ πάλιν . χο-
ρεύεις μακάριε Ὁνήσιμε με τοὺς αἰγέλους , σολισμῶς με τὸ

σεφάνι τῷ μάρτυρι, καὶ παρασέκεις ὁμωρὸς εἰς τὴν λαμπερὴν
 θρόνον τῷ ζωτῆρος. Καὶ εἰς ἄλλο. Τὰ ἔργα τῶν ἁγίων
 ὑμῶν δὲ δίχως παύσιν ἐκείνον ὅπως ἀναπαύει εἰς τοὺς ἁγίους,
 ἀπολαύσει τὴν σήμερον μίαν ξυφίαν θείκην, καὶ ἀπὸ τῆς χα-
 ρᾶν χορεύουσιν. Καὶ εἰς ἄλλο. Ἀπὸ τῆς λαμπερῆς τῆς θεῆς
 γερμασίᾳ ὡς ἅγιοι καὶ ἀπὸ θείκην χαρὰν λαμπερὰ χορτασμένοι
 εἶδε θεοὶ σιμώνοντας τῆς θεῆς, δεχόμενοι ἀπὸ τῆς θείκης
 τὴν λάμψιν, καὶ φωτισμένοι ἀπὸ τῆς ἀκτίνης τῆς ἀνεκδιμήτης
 δόξης. Καὶ πάλιν. ὡς ἐπαινοῦνται μετὰ ἱερῶς ψαλμοδίας
 ὡσάν κληρονομοὶ τῆς ἀνω βασιλείας, ὡσάν κατῆκοι τῆς παρα-
 δέου. Καὶ εἰς ἄλλον ὅπον. Ζωοῦνται τῶν ἀγγέλων. Καὶ
 πάλιν. μετὰ τὴν εὐφροσύνην τῆς τιμῆς σου αἵματος ἔκαμες ὡς μάρτυρ
 τῆς ἐαυτοῦ σου ἑνα κόκκινον ροῦχο πολύτιμον, μετὰ τὸ ὅπως
 σολισμένος ἀληθινὰ κατῆκας τὸ παλάτιον τῆς ἑρανῆς, καὶ πα-
 ρασέκεις τῆς παμβασιλείας θεῆς.

Τὸ νὰ λέγῃ, ὅτι παρασέκονται τῆς παμβασιλείας θεῆς, καὶ
 ἀληθινὰ κατῆκας τὸ παλάτιον τῆς ἑρανῆς, δεῖ τὴν ἀγάπην
 τῆς θεῆς τὴν ἄλλο θέλει νὰ εἰπῇ, ὡς ὅτι τὴν σήμερον οἱ ἅγιοι
 ἀπολαύουσιν εἰς ὅσον εἶναι ψυχαῖς. Καὶ εἰς ἄλλο. ὡς ἐπα-
 νέσωμεν τοὺς πατέρες, ὅπως ἔλαμψαν μετὰ τῆς νόμου καὶ μετὰ
 τὸν νόμον, καὶ μετὰ καλὴν γνώμην ἐδέχθησαν τὸν δεσπότην
 τὸν γεννηθέντα ἀπὸ τὴν παρθένον, καὶ χαίρουσιν τῶρα ἑνα φω-
 τισμόν κρυφώτατον. Καὶ εἰς ἄλλο. Καὶ τῶρα παρασέκεις
 ὡς μακάριος παρακαλῶντας τὸν θεόν δεῖ τὸν λαόν σου. Καὶ
 πάλιν. Εὐφροσύνη τὴν ἑρανίαν βασιλείαν, ὅπως τὴν σήμε-
 ρον ἀληθινὰ χαίρουσιν μακαριώτατε. Καὶ εἰς ἄλλο. Εὐχίτης
 ὑψηλότερος ἀπὸ πάντων ἀρετῆς ὡς πᾶτες Ἀντώνιε, καὶ σωμα-
 ναστρέφεις μετὰ τοὺς ἀγγέλους εἰς τὴν βασιλείαν τῶν ἑρανῶν. Καὶ
 πάλιν. Κήρυξ τῆς θείκης Ἀθανάσιε ὑπέμεινες κινδυνεύεις καὶ πα-
 ρασμὸς πάντοτε, καὶ ἀξιώθεις νὰ χαίρουσιν τῶρα τὴν ξυφίαν
 τῆς παραδείσου, ἐπειδὴ ἐμωπῆκες εἰς τὰ ἅγια οἰκητήρια, καὶ
 ἐσίμωσες τῆς ζούσης τῆς ἀθανάτου ζωῆς, σολισμένος ὡσάν νι-
 κητὴς μετὰ τὸ σεφάνι τῆς δικαιοσύνης, καὶ δέσποτις μετὰ τὴν
 ὁμορ-

ὁμορφίαν καὶ τὸ χρυσὸν ὠκυκύλωμα εἰς τὴν κεφαλὴν τῆς
 ἁνῶ βασιλείας . Καὶ πάλιν . λγαμωρυσμῆος τῶρα καθαρο-
 τερα ἀπὸ τὸ φῶς τῆς ἁγίας τριάδος . Καὶ πάλιν . Βλέπεις τὴν
 ὥραν τέτλω μάκαρ Εὐτύχιε καθάρια τὴν δόξαν τῆς θεῆς , ὅπῃ
 ἐπεθύμησες ἀπὸ μικρὸν παυδὶ , ὃ θεωρεῖς πρὸς ὁπῶπον πρὸς
 πρὸς ὁπῶπον , ἀφ' ἧς ἐλύθη τὸ σπέντασμα τῆς σαρκὸς . Καὶ εἰς
 ἄλλο . ἀπὸ τὴν σκληρὰν σέναντι καὶ τὴν φθορὰν ἐκατάντη-
 σεις εἰς τὸ μεγάλο καὶ γλυκὺ πλάτος τῆς παραδείσου δὲ νᾶ
 βλέπεις τὴν ἀσφαλίαν λαμπερότητα τῆς ἁγίων , ὃ τοὺς χο-
 ραῖς τῆς αἰγέλων , ὅπῃ παρασέκονται τῆς θεῆς , καὶ φωνάζουσιν
 δίχως καμία ἀνάπαυσιν . Καὶ εἰς ἄλλον ὅπον . Ἡ γῆ τῶρα
 ἔχουσε τὰ κορμία σας , ἀμὴν ὁ ἔρανος ἔχει τῆς ψυχῆς σας διὰ
 πάντα , καὶ παρασέκονται τῆς θεῆς τῆς δόξης , καὶ χαίρουσιν
 μετ' ὁὺς αἰγέλες . Καὶ εἰς ἄλλον ὅπον . Καὶ τῶρα καθύπερθε
 τῆς ἐρανῆς ὅστις μετ' ὁὺς ἁγίους μάρτυρας καὶ τοὺς δικαίους .
 Καὶ εἰς ἄλλο . πολὺ θάρρος ἐκέρδισες μετ' ὁν Χριστὸν ἱε-
 ράρχα Ευφρῆν , ὃ τῶρα παρασέκονται τῆς θεῆς τοῦ ἁγίου μετ'
 τοὺς ἁγίους αἰγέλες . Καὶ πάλιν . ἔφθασες εἰς γαλινὸν λι-
 μένα , καὶ ἀναπαύσθης ἀπὸ τοὺς κόπους , καὶ φορεμῆος τὸ
 σέφαι χορδαῖς εἰς τὴν παραδείσον μετ' ὁὺς μάρτυρας τῆς Χριστῆ ,
 πολυεπαγγελίᾳ Νικητῆς . ὅλοι μετ' ὁν δίχως πρὸς δόξαζομεν . Καὶ
 εἰς ἄλλο . παρασέκονται διὰ καλὸν μας τῆς ἁγίας τριάδος ,
 τὴν παρακαλεῖς αὐτὸ πρὸς ὁπῶπον . Καὶ εἰς τὴν ἐνάτῃ ὥρᾳ
 τῆς κανόνος τῆς ἁγίας Ἰωάννης τῆς θεολογῆς . Τῶρα ἐκατάντησας
 νᾶ βλέπεις τὸν ποταμὸν τῆς ευφρῆς καὶ τῆς ἀγάπης , καὶ τὴν
 βρύσιν τῆς ἀθανασίας ὅχι σκοτανὰ , ἀλλὰ πρὸς ὁπῶπον πρὸς
 πρὸς ὁπῶπον . ἀπὸ τὴν ὁποῖαν πίνοντας χαίρεσαι , ὅτι μετέχεις
 τὴν θεοτιτῆ . Καὶ ταῖς τέσσαρες τῆς αὐγῆς . Δὲν βλέπεις
 πλέον ὃ ἁγία Ευδοκία τὸ ἀνεστάτον καλὸν σκοτανὰ , ἀλλὰ
 πρὸς ὁπῶπον πρὸς πρὸς ὁπῶπον ὃ μάρτυρ , ὅτι ἡ ἀλήθεια ἐσκόρ-
 πισε τὴν σκοτανάδα . μετ' φαίνεται , ὅτι φανερότερον δὲν θέλεις
 τὸ εὐρεῖ . πρὸς ὁπῶπον λέγει πρὸς πρὸς ὁπῶπον . Καὶ , ὅτι ἀπο-
 λαύσεις τὴν σήμερον τῆς θεῆς τὴν μετῆσιν . Καὶ , χορδαῖς
 τῶρα

τώρα εμφανιζόμενοι εἰς τὸν παράδεισον. Καὶ, τώρα παρ-
 εσέκονται μετὰ τῆς ἀγίας ἀγγελίας εἰς τὸν θρόνον τοῦ Θεοῦ. Τί
 ἄλλο ἐμπροσθέν σου νὰ λογιώσωμαι, ὡς δὲ ὅτι εἰς ἄσπον ψυχαῖς
 τώρα χαίρουσαι τὸν Θεόν, καθὼς λέγομαι; καὶ φανερὰ τὸ
 ἐλπίξαι; Καὶ ἂν τὰς δὴν σὰς σώνησι, θέλωμαι φέρει καὶ
 ἄλλα δὲ τὰ ὅμοια βιβλία. Εἰς τὴν ἐνάτην φῶδιν τῶν ἀγίων
 πατέρων λέγει ἕνα ῥοπάρι. Μεγάλαις τιμαῖς ἐλάβετε εἰς
 τὴν γῆν θεανόφυχοι ἅγιοι, ὅτι μετὰ πόθον ἐτιμήσατε τὸ ἄκονα
 τοῦ Χριστοῦ. καὶ τώρα ὅπως ἀφήκατε τὸ σκινὸν καὶ τὸ σκέπασμα
 τοῦ κορμίου τὸν βλέπετε ἀντοφρόσωπα εἰς τὸ φρόσωπον, ὃ
 δέχεσθε τὰ μεγαλότερα. Καὶ εἰς ἄλλο. Διαφέντετε πάντοτε
 ἐκείνους ὅπως πάντοτε σὲ ὑμῖν, καὶ ἐπαμύνητε τὸ πανηγύρι
 σου, ὡς παρῆκατε τὴν Λαοὶν Οὐνίσμα ὅλος φωτισμός, ὅλος
 ἡσυχασμός, ὅλος δὲ τὸ θεῖον ἔργον ἀσφαλῶς λαμπυ-
 ρίζοντας. Καὶ ἄλλο. Ὡς μύρτιδες, τὴν ἀμορφίαν τοῦ Θεοῦ
 ἐσῆς τὴν βλέπετε καθάριον ὡς λαμπρόν. Καὶ πάλιν. Ὅπως
 οἱ ἄγγελοι τῶν ἀγγέλων, ὅπως χαίρουσαι τὴν πλήτην τῶν δικαίων.
 Καὶ εἰς ἄλλο. καὶ ἀξιοθώκετε βέβαια νὰ ἔχετε τὴν βασιλείαν
 τῶν θεανῶν φέροντας ὡς ἀξιοθαύμαστοι δὲ τὴν λάμψιν τῆς
 ἀγίας ξιάδος. Καὶ πάλιν. Σάββα μακαριώτατε, ἵστε τῶν
 ἀγγέλων, συγκάτοκε τῶν ὁσίων, συνῆφε τὸ φρόνημα, μύρ-
 τύρον καὶ ἀποδόλων συγκληρονομή, ὅπως τώρα ἔχεις τὴν κα-
 τοικίαν σου ἐκεῖ ὅπως λάμπει. Τὸ παντοτινὸν φῶς, δὲ τὴν ἀγίαν
 τὴν ὁποῖα ἀσφαλῶς λάμποντας παρῆκαται τὴν καλὴν ὅπως
 χορταίνει πᾶσαν ἐπιθυμίαν, καὶ ὅλος φανερὰ ἀσφαλῶς.

Αἰεὶς; τὸ παντοτινὸν λέγει φῶς, ὃ φῶς παντοτινὸν εἶναι
 ὁ Θεός. καὶ κατοικεῖ τώρα μετὰ τὸν Θεόν, καὶ τὸ καλὸν ὅπως
 χορταίνει πᾶσαν ἐπιθυμίαν. τί θέλει νὰ εἰπῇ τὸ; τὸ ἄκρον
 καλὸν, τὸ ἄκρον ἀγαθόν, τὸ ἄκρον ὅπως χορταίνει πᾶσαν
 ἐπιθυμίαν δὴν τῶν ἄλλο ὡς δὲ αὐτὸς ὁ Θεός. καὶ τότε πα-
 ρεσέκει ὁ ἅγιος, καὶ κατοικεῖ μετὰ αὐτόν. Τί δὲ τὸν θεόν
 ἄλλο σηματοδοτοῦν τὰς, ὡς δὲ ὅτι τὴν σήμερον εἰς ἅγιοι δὲ
 λαμβάνουσιν εἰς ὅσον τῶν ψυχῶν; Καὶ ἂν θέλῃς ν' ἀκρίβης καὶ
 ἄλλα

ἀλλὰ, ἄγε· Καὶ τάχα χαίρονται τὸ κρυφιώτατον φωτισμόν.
 Καὶ εἰς ἄλλο· Τῶν ἀγίων τὸ πλῆθος ἦντε τὴν βρύσιν τῆς
 ζωῆς, καὶ τὴν θύραν τῆς παραδείσεως. Καὶ πάλιν· Καὶ οἱ
 δίκαιοι λάμπουσιν ὡσάν ἥλιοι. Καὶ εἰς ἄλλο· Οἱ ἀληθινοὶ
 μάρτυρες δὲ τὰ βάσανα ὅπῃ ἔπαθαν εἰς τὴν γῆν, ἔλαβαν
 σεφάνια ἐράνια. Καὶ πάλιν· Οἱ νικηφόροι μάρτυρες, οἱ κά-
 τιοι τῶν ἐρανῶν, πολλὰ βάσανα ἔπαθαν πύκνοντες τὸν μάρ-
 τυρίον εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐπαρτάλασαν εἰς τοὺς ἐρανῆς τέλειον
 τὸ σεφάνιον δὲ νὰ παρακαλῆσιν δὲ τὴν ψυχαῖς μας. Καὶ πάλιν·
 Πολλὰ ἐπαυμένιοι μάρτυρες, ὅσας ἡ γῆ δὲν σᾶς ἐκρυψεν,
 ἀλλὰ σᾶς ἐδέχθη ὁ ἐρανὸς, οἱ πόρτας τῆς παραδείσεως σᾶς
 ἀνοιχθήκασιν, εἰς τὸν ὁποῖον ἐμπαίοντες χαίρετε τὸ ξύλον
 τῆς ζωῆς· παρακαλεῖτε τὸν Χριστόν.

Πᾶς ἔξ' ἐκείνοις ὅπῃ λέγουσιν, ὅτι οἱ ἅγιοι, ἤτοι οἱ ψυ-
 χαῖς τῶν ἀγίων δὲν ἔξ' τὴν σήμερον εἰς τὸν ὠφθαλμόν; Δὲν
 ἀνέεις, τί λέγει ὁ Δαμασκηνός; οἱ πόρτας τῆς παραδείσεως
 σᾶς ἀνοιχθήκασιν; δὲν ἀνέεις τί λέγει, πῶς ἐμπήκασιν μέ-
 σα; δὲν γρυκῶσιν, ὅτι χαίρουσιν τὸ ξύλον τῆς ζωῆς, καὶ πα-
 ρακαλῶσιν δι' ἐμᾶς; τὸ λοιπὸν ἂν δὲν ἐλάβασιν, ἢ δὲ παρα-
 καλῶσιν, ἢ δὲ βλέπωσι τὸν Χριστόν, ἢ δὲ τὴν παραστάσαντα,
 ἢ δὲ χαίρονται τὸ θεικὸν φῶς. Καὶ καθάπερ κατ' αὐτοὺς ἐδέ-
 νας ἅγιος ἔξ' τὰρα μὲ τὸν Χριστόν. Ἐπὶ ἔξ' τῶν ὅπῃ φάλ-
 λομεν; λοιπὸν φέμεθα ἀναί; μὴ τ' ὀρίση ὁ Θεός. καὶ πῶς
 νὰ μὴν ἔξ' ἀληθινὸν ἐκείνο· τὰ πνεύματα καὶ οἱ ψυχαῖς τῶν
 δικαίων σὲ ἐπαυμένωσιν ὁ Θεός; καὶ, δίκως κανένα ἐμπόδιον
 βλέπετε τὸν Θεὸν οἱ ἅγιοι πρὸς ὅσον πρὸς ὅσον; ἂν
 δὲν ἔξ' τὰρα μὲ τὸν Χριστόν, δὲν ἔλαβασιν· ἂν δὲν ἔλα-
 βασιν, ἢ δὲ παρακαλῶσιν· ἂν δὲν παρακαλῶσιν, τί τῶς
 ἐπακαλέμεθα ἡμεῖς; ἂν τὰρα δὲν παρακαλῶσιν δι' ἐμᾶς,
 πότε δὲν θέλω παρακαλέσει, ὅτι εἰς τὸν μέλλοντα αἰῶνα
 δὲν ἔξ' παρακαλέσει. Δὲν ἀνέεις, ὅτι δὲν ἔξ' χρεία νὰ πα-
 ρακαλῇ τινὰς, ὡσάν ἔπαυμένη τὸ πνεύματι; Ναι, λέγουσιν
 τῶν οἱ νέοι θεολογοὶ, ὁπολαμβάνεσι μερικῶς, καὶ βλέπωσι

τὸ πρῶτον τῷ Θεῷ· ὁμῶς ἀκόμη δὲν ὑπολάβασιν ἐκείνα
 τὰ ἀνεξέλικτα ἀγαθὰ, τὰ ὅποια δὲν εἶδεν ὁμμάτι, ἐδὲ αὐτὶ
 τὰ ἤκουσεν, ἡδὺ ἀνθρώπου καρδία τὰ ἐφαντάζετο· ὅτι δὲν
 ἐμπορῆμιν νὰ ἀρνηθῆμιν καθόλου, νὰ μὴ εἶναι τώρα οἱ ἅγιοι
 μὲ τὸ Χρυσόν. Ω' ἀγνωσία· τέτο εἰς τὴν γνώμην με εἶναι
 ἄξιον νὰ τὸ γελάσῃ τις, ὅχι νὰ τὴν ἀποκριθῇ. καὶ παρε-
 πάνω ἐδείξαμιν, ὅτι τέτο τὸ λογάκι εἶναι γεμάτον ἀπὸ πᾶ-
 σαν αἵρεσιν, καὶ δὲν ὀρέπει νὰ τὸ ξαναλέγωμιν. Καὶ ὅτι
 νὰ εἶναι αἵρεσις, ὡς τὸ ἐξετάσωμιν μὲ ὑπομονήν. Ἀν οἱ
 ψυχαῖς τῶν ἁγίων βλέπωσι τώρα τὸν Θεόν, ἀμὴν δὲν βλέ-
 πουσιν ἐκείνα τὰ ἀπόκρυφα ἀγαθὰ, διότι ἄλλο ἐκείνα εἶναι
 μεγαλότερα ἀπ' αὐτὸν τὸν Θεόν, ἐπειδὴ ἐκείνα εἶναι τὰ ἁγίων
 κρυμμένα, καὶ ὁ Θεὸς δὲν τὴν εἶναι κρυμμένος. ἀλλὰ τέτο
 δὲν θέλει τὸ εἰπῇ ὅποιος ἔχει τὰ λογικά τε· μάλιστα τέτλη
 τὴν αἵρεσιν ὀρέπει καθεὶς εἰς νὰ τὴν σωπάσῃ. Ἀκόμη ὡς τὸ
 ἐξετάσωμιν ἔτι. Ἐκείνα τὰ ἀπόκρυφα ἀγαθὰ ἢ δὲν τὰ βλέ-
 πουσιν οἱ ἅγιοι ὡσάν μεγαλότερα, ἢ ὡσάν μικρότερα· ἂν ὡς
 μικρότερα, δὲν κάμνουν χρεῖα, ὅτι ἔχοντες τὴν χάριν τῷ
 μεγαλότερον δὲν τὴν κόπῃ διὰ τὸ μικρότερον· καὶ ἔχοντες
 τὸ μεγαλότερον, βέβαια χαίρουσι καὶ τὸ μικρότερον. ἀμὴν ἂν
 δὲν τὸ χαίρουσι, διότι εἶναι μεγαλότερον, ἰδὲ ἡ βλασφημία,
 ὅτι δρίσκεται ὡραῖον μεγαλότερον ὡρὰ τὸ νὰ βλέπωμεν
 καὶ νὰ χαίρεται τὸν Θεόν. ἀλλὰ δείξει θέλωμιν με μέρτυ-
 ρίας τὴν ἐκκλησίας, ἀπὸ ἐκείνα ὅπῃ ἄλλαι, ὅτι οἱ ἅγιοι
 βλέπωσιν ἐκείνα τὰ ἀγαθὰ. Ὅπῃ δὲν τὸ πιστεύει, ὡς τὸ
 γυνάσκῃ τὴν δολιγὰν ἡμέραν τῷ Σεπτεμβρίῳ, καὶ θέλει εὐρεῖ
 ἓνα ἰδιόμοιον τῷ ἁγίῳ Μάμαντιος, ὅπῃ λέγει ἔτι. Ἐγὼ
 εἰς τὴν βράβειαν τῷ Θεῷ ὡσάν ἓνα νέον φυτὸν ἐλαίας, ὡσάν
 παρὶ ὅπῃ παρὶ τῷ στέγῃ τῷ Θεῷ μὲ τὸ μέρτυριον.
 Διόλγησέ σε ὁ Θεός, καὶ βλέπεις τὰ ἀγαθὰ τὴν ἁγίαν Σιών,
 ἔρυφοντας εἰς τὴν χάριν τῷ Θεῷ. Τί θέλουν εἰπεῖ καὶ πρὸς
 τέτο ἐκείνοι ὅπῃ ἀρνούνται τὴν ἀπόλαυσιν τῶν ἁγίων; ἀληθινὰ
 ὁμιάζουσι τῇς κωφῆς ἀσπίδος, ὅπῃ φράσσι τὰ αὐτὰ της·

τέτοι

ταῦτοι ὅπως μισῇσι τὴν ἑνωσιν, καὶ ἀγαπῶν τὸ χρίσμα. Διὰ τὸ δὲν θέλωμεν ἕτερον ἀκούσωσιν, ἕτερον νὰ ἰδῶσιν, ἕτερον νὰ γρυκῇσαν.

Ὁ ἅγιος Δαμασκηνὸς εἰς τὸν δώτερον ἤχον τῆς ἐκλήσεως λέγει. Χρὶςτέ ζωοδότα παθόντας θρηματικῶς δεῖ τὰς ἀνθρώπους τὸ πάθος, καὶ καταβαίνοντας εἰς τὸν ἄδλω, ἤρπασες ὡσαν δυνάτης ἐκείνης ὅπως ἀναμάρτασιν ἐκὰς τὸν ἐρχομόν σου ὡς διὰ θηρίον δυνάτον. καὶ τῆς ἑκαμὲς χάριν νὰ καὶ κῆν τὸν πῶς δίδεισιν ἀντὶ τῆς ἁλῆς.

Ἀλλὰ λέγουσιν, ὅτι δεῖ παρηγορίαν δικαίω μας ἀναμ τῆς γεαμμά. λοιπὸν ψάλλεται ἡ ἐκκλησία τῇ Χρὶςτῇ, καὶ ψάλλει ᾠδήματα ὅπως δὲν εἶναι ἀληθινόν, καὶ πλατὺ τὴ ψυχῇ; καὶ τίς θέλει τὸ εἰπεῖν τῷ, ἀν δὲν εἶναι ἔξω διὰ τὸν νῦν τε; μὴν παρηγορεῖ καὶ τὸν Χρὶστὸν λέγοντας ὁ ἅγιος τῆς ζωοδότα χρὶςτέ θρηματικῶς ἔλαβες τὸ πάθος, καὶ ἐκατέβης εἰς τὸν ἄδλω δεῖ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἤρπασες ὡσαν δυνάτης ὡς διὰ θηρίον δυνάτον, ἤγουν διὰ τὸν ἐχθρὸν καὶ πολέμιον, ἐκείνης ὅπως ἀναμάρτασιν ἐκὰς τὸν ἐρχομόν σου. καὶ εἰς τὸν κατωκίας τῇ σκότει, ὅτι τὴν ἄβυσσον ἐκείνην ὅπως ἐκατέβησαν, τὰς ἐχάσεις νὰ κατωκίῃν τὸν πῶς δίδεισιν. παρηγορεῖ τὸν Χρὶστὸν, ἡ σὰν ἀλήθεια τῇ λέγει καὶ πιστεύει τῇ; μὰ τὴν ἀλήθειαν ὅπως γρυκῇ τὰς ἀποκρίσεις σου, ἡ δεῖ νὰ εἰπῶ καλλιτέρας τὰς ἀποκρίσεις ἀντιλογίας καὶ μάχης, πῶς ξενίζεται ὁλος, καὶ ἀγαίνει διὰ τὸν νῦν τε. ἀληθινὰ ἐγὼ δὲν δύναμαι νὰ ἀκούω λόγια τῶσον ἄσπερα καὶ ἀσύστατα, τὰ ὅποια κατὰ τὸν δεῖ φαντομιλήματα παθόντων.

Τί δὲ καὶ ὅταν ὁ ὁμοιος Δαμασκηνὸς λέγει. Παράξενον ᾠδήματα εἶναι Χρὶςτέ ἡ σωτηρία σου, καὶ ὁ καταβασμὸς εἰς τὸν ἄδλω. δεῖ τῶν ἐκέρσεφες, καὶ μὲ σένα ἑκαμὲς νὰ ἀνασηθῇ ἐνδοξα ὡσαν Θεὸς τοὺς δεινούς ἐκὰς διὰ πάλαιθεν. καὶ ἀνοίγοντας τὸν πῶς δίδεισιν τὰς ἐκαταξιώσεις νὰ τὴ χάριν.

Ἡ καὶ τῶν ἐκατέβηκες, λέγει, εἰς τὸν ἄδλω, καὶ τὸν ἐκέρσεφες. καὶ τὰς δεινούς, ἤγουν τὰς διὰ τὸν αἰῶνα

ἀγίους ὡς κοιμῶντα ἐκῆ, ἀναστέοντες ἀνταμα σε, ἥνοι-
ξες τὸν ὡδῶδαισον, καὶ τοὺς ἐκαταξίωσης νὰ τὸν χαίρομαι.

Εἴτι ὁ ἅγιος πατὴρ Αναστάσιος, ὅπῃ λέγεται ὅτι ἀγίους ὄρες
Σινᾶ, εἰς ταῖς δαπόκρσις ὅπῃ δίδει πρὸς κάποιαις ἐρώτησις
καμωμῆρας μὲ δὲ λάβαιναι δὲ νὰ τῇ λύση, φανερότατα ξεδῶ-
λαύει τὸ τὸ ζήτημα· λέγει, ὅτι ἀγίων οἱ ψυχᾶς ὅτι εἶναι
εἰς τὸν ὡδῶδαισον, οἱ ψυχᾶς τῇ ἀμῆρτωλῶν εἰς τὸν ἄδλω
καὶ τὸ λέγει καθεαρότατα.

ἡ ἐρώτησις εἴη τέτη

Πῶς θέλομεν εἰπεῖ νὰ δόξωσινται τώρα οἱ ψυχᾶς;
καὶ ἂν εἶναι ὅλας εἰς ἓνα τόπον;
δαπόκρσις.

Δὲν ἔχομεν κανένα ὅπῃ νὰ μᾶς τὸ εἶπεν φανερά· ὁμῶς
ἀπὸ τὰ λόγια τῆ Χρυσῆ μαθαίνομεν, ὅτι οἱ ψυχᾶς
Διὰ ὡδῶ- τῇ δικαίῶν μὲ τῇ ψυχᾷ τῇ ἀγίῃ λησῇ εἴη εἰς τὸν ὡδῶδαισον.
δαισον τῆς ἐκείνου ὁ ἅγιος Ἀντωνίος, ὅτι οἱ ἀγίους ψυχᾶς εἴη εἰς τὸν
ὁ ἅγιος, καὶ ὡδῶδαισον· ὁμοίως καὶ ὁ ἅγιος Παμβῶ, καὶ κάποιοι ἄλλοι
ἄλλοι πατέ- πατέρες. Καὶ ὁ τῆς κλίμακος Ιωάννης λέγει· Οἱ λησῆς ἐξή-
ρες εἰς δὲ- τισεν ἀπὸ τὸν Χρυσὸν νὰ τῇ θυμηθῇ μόνον εἰς τὴν βασιλείαν
φάρος ὅπως τε, καὶ ἐκκληρονόμησεν ὅλον τῇ ὡδῶδαισον. πάλιν δὲ παῖς
γρυκῆσι τὴν ψυχᾶς τῇ ἀμῆρτωλῶν μῆρτωλῶν ὅλη ἡ παλαμὰ καὶ νέα δὲ-
ερέανιον βα- θήκη, ὅτι πέμπονται εἰς τὸν ἄδλω ὡς εἰς φυλακὴν, κα-
σιλείαν. Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Χρυσὸς καὶ δὲ τὸν πλείον ἐκάνον. Ὅμοίως
τὶ, καθὼς λέγει καὶ ὁ πρῶτος Δαβὶδ· εἰς σεαφῆσιν οἱ ἀμῆρτωλοι εἰς
λέγει ὁ Χρυσὸν τὸν ἄδλω· λέγοντας, εἰς σεαφῆσιν, σημαίνει ὅτι ἐκῆ
σώσομος ἐξῆ δόξωσινται τώρα οἱ ψυχᾶς των· μὴ τῆς θέλου ἐλθεῖ καὶ
γῶντας τὸ ξαναπάρει κάθε μία τὸ καρμὶ της, καὶ τότε θέλει δοθῇ ἐνα-
ν. κ.ε. τῆς τῶν της ἡ δόξασις τῇ κριτῇ, λέγοντας· εἰς σεαφῆσιν οἱ
ε. πρὸς Κο- ἀμῆρτωλοι εἰς τὸν ἄδλω. καὶ φανερόν εἶναι, ὅτι ἓνας ὡς
ρινθίος, ὁ σρέφεται, σρέφεται ἐκῆ, ὅπως ἦτον πρῶτα.
ὡδῶδαισος Ἀλλὰ καὶ ὁ δὲ λωττότατος καὶ ἅγιος πατέρας Ἀνδρέας,
ὁ Κρήτης

ὁ Κρήτης ἀξιότατος ἀρχιεπίσκοπος, ὃς ἔλθῃ καὶ αὐτὸς νὰ εἶναι τόπος μάρτυρήσῃ ἀφ' ἧς ἐμάρτυρησαν εἰς τὴν τῇ ὑπόθεσιν οἱ ἄλλοι πολλὰ ὀνό-
 ῃσιοι. τὸς ὁ ἅγιος εἰς ἓνα δὲ τὸς διμορφωτάτης τε λό-
 γος, τὸν ὁποῖον ἐκαλεῖται θανάσιον εἰς τὴν κρίσιν τῆς πα-
 λείας, σιμὰ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς λόγος ἔχει τὰ λόγια τῆς. Χειρὸς αὐτοῦ
 Αἰθιῶνα καὶ οἱ ψυχῆς τῆς ἁγίων περὶ τὸν φερόν ἐκείνον τῆς λησῆς, ζή-
 ῃτον, ἀμὴν δὲν τὸς κρατῇ ὁ τόπος, ἀν δὲν ἦ) δὲ ἐκείνης, μερὸν μετ' ἐ-
 ὅπῃ ἐπεσαν εἰς κρίμα θανάσιμον κἀμνοντας ἀνάμειλν ζωῇ. μὴ ἴσῃ ἐν τῇ
 ἀλλὰ ἐκείνης ὅπῃ ἐφύλαξαν τῇ θεῇ τὸν νόμον, καὶ ζῶντας πᾶσι δεισώ-
 εἰς τὸ κορμὶ ἐδάξαν πνευματικὰ ἔργα, καθὼς ἦ) ἡ σιμὰ. Καὶ ὁ ἅγιος
 ναστροφὴ τῇ θεῇ καὶ τῇ ἁγίων, τῆς παγαίνουσιν εἰς τῇ-
 πας φωταίνες, καὶ ἀμειλίβης τέτοιος καταστάσεως τῇ ἁγίων, γαί, ὅτι ἡ-
 τὲς ὁποῖες ὅπως βλέπει ὁ θεός, καὶ τὰ μάτια τε πάντῃ πάγῃ εἰς τὸν
 σιμῆντες καθὼς λέγει ὁ ψαλμός. τῇ ὁποῖον τὴν διμορ-
 φῆτον ἐκείνον, φῆν καὶ μεγαλωσύνη καὶ μακαρίαν θέσιν, λέγω ἀκόμη καὶ ἀπέκει λέ-
 τὴν ὡραϊότητῃ ὅπῃ νῆς δὲν καταλαμβάνει, ὡρεῖται νὰ τὴν γαί, εἰς τὸν
 ἐξέρευσιν καθαρότερα καὶ ὑψηλότερα ἐκείνοι, ὅπῃ σιμώνουσιν πᾶσι δεισώ-
 τῇ θεῇ καλλιτέρεα μας. καὶ τῇ ἐκείνον τῇ δεισώμον τούτης τῆς
 ζωῆς ἐλάβασιν τὴν σύμβασιν, ὅσοις τὴν ἰστίμασεν ἡ πνεύσιον
 τῇ θεῇ, ὅπῃ κυβερνᾷ τὰ ὅλα.

Ἡκέσεται τῇ τῇ θανάσι καὶ μεγάλῃ ἀνθρώπῃ, πῶς
 τῇ ἁγίων οἱ ψυχῆς καὶ τὸν δεισώμον τούτης τῇ ζωῆς λαμβά-
 νουσιν τὴν σύμβασιν; ἡγοῦν ἐκείνοι ὅπῃ ἐταξεν τῇ μαθητῇ
 τε λέγοντας. Διὰ νὰ ἦσθε καὶ ἐσεῖς, ὅπῃ ἐγὼ εἶμαι. Καὶ
 ὅτι παγαίνουσιν εἰς τῇ πας φωταίνες, καὶ σιμώνουσιν τῇ θεῇ, καὶ
 ὅχουσι θανάσι τὸν ἀρξάδων καὶ μακαριότητος. μάλιστα τὴν
 διμορφῆν καὶ μεγαλωσύνη καὶ ὡραϊότητῃ ὅπῃ νῆς δὲν κατα-
 λαμβάνει, ἡγοῦν αὐτὸν τὸν θεὸν βλέπεσιν καθαίρει καὶ ὑψηλῇ;
 Πῶς ὁ φίλοι καὶ ἀδελφοὶ τῇ δὲν τ' ἀναγνώθετε, ἀμὴν μόνον
 λογιάζετε καθημερινῇ, πῶς νὰ κατακρινετε καὶ νὰ πακολο-
 γᾶτε ἐκείνης, ὅπῃ πᾶντοι εἰς τῇ καὶ τὰ ἐργασίῃ; ἀλλὰ
 δεῖ νὰ φεαγῇ πᾶσα σῶμα ὅπῃ μιλεῖ τὰ ἐναντία, θέλω
 φέρει ἀκόμη μίαν καὶ μόνον μάρτυρίαν, τὴν ὁποῖαν ἐφύλαξα

ὁ δὲ Ἰωάννης· καὶ εἶναι ἀπὸ τῶν ἀποστόλων τῶν εὐαγγελιστῶν
 Ἰωάννης, καὶ δὲν ἐμπορεῖτε νὰ τὴν ἀρνηθῆτε· καὶ εἶναι τάτη·
 Καὶ ὅταν ἀνοίξῃ τὴν πέμπτην βύβλαν, εἶδα κάτω ἀπὸ τὸ θυ-
 σιαστήριον ταῖς ψυχαῖς ἐκείνων, ὅπως ἐσφαγήκασιν ὁ δὲ τὸν λό-
 γον τῶν θεῶν, καὶ ὁ δὲ τὴν ὑπερβολὴν τῶν ἀνρίκ ὅπως εἶχαν· καὶ
 ἐκραξάν με φωνῇ μεγάλῃ λέγοντάς· Ἐως ποῦτε ὁ δεσπότης
 ὁ ἅγιος καὶ ἀληθινὸς δὲν κρύβεις, ὅ δὲν ξεδικαμώνεις τὸ αἷμα
 μας ἀπὸ τῆς κατάντης τῆς γῆς; καὶ ἐδόθη καθενὸς ἓνα βούχον
 ἅπασι· καὶ τὸς ἐδόθη λόγος, ὅτι νὰ ἀναπαυθῶσιν ἀκόμη
 ὀλίγον καιρὸν, ὥστε νὰ τῆνωθῶσιν καὶ οἱ συνήγοροί των, καὶ
 οἱ ἀδελφοί των, καὶ ὅσοι μέλλουσιν νὰ φονεῦθῶσιν ὡσάν ὁ αὐτοί.
 Καὶ ὡρᾶκάτω· καὶ ἀπεκρίθη ἓνας ἀπὸ τῶν γέροντες λέγον-
 τας με· τίς τοι οἱ ἐνδυμένοι ταῖς ἁσσοῖς βούχα τίνες εἶναι, καὶ
 πόθεν ἤλθασιν; καὶ τὸς εἶπα, ἀνθέντη με ἐσὺ τὸ ξέρετε.
 Καὶ με εἶπεν· τίς τοι εἶ; ὅπως ἤλθαν ἀπὸ τῶν μεγάλων πόλε-
 ων, καὶ ἐπλυναν ταῖς βούχα τας, ὅ τὰ ἐλάνθαναι εἰς τὸ αἷμα
 τῶν ἀνρίκ. Διὰ τὸ τοῦτο εἶς ἐμπεριγενὲς τῶν θεῶν τῶν θεῶν, καὶ τὸν
 δελάσιν ἡμέραν ὁ νύκτα εἰς τὸν ναὸν τας.

Ἡ κάστετε τὴν ὑμῶν τὴν βρογίτης; τίς λέγει καλλίτερον καὶ ἀλη-
 θινά, τὸς, ἢ ὁ Μάρκος τὸ Εφῆς, ὅ ὅσοι μετ' αὐτὸν δὲν
 ἀποδέχοντ' αὐτὸν οἰκουμενικὸν ζυγόν, καὶ καθεὶ ἄλλος ὅπως νὰ
 λέγη τὸ ἐναντίον; Εἰ γὰρ λογιάζω νὰ λέγη καλλίτερον ὁ Ἰωάν-
 νης, ὅπως ἐπὶ ὡρᾶ λαβὴ τὴν θεολογίαν ἀπὸ τοῦ σῆδος τῶν Χριστῶν,
 καὶ ἐγέμισεν τὸν κόσμον ἀπὸ νάματα ζωῆς. ἀμὴν τίς τοι κι-
 νῶνται ἀπὸ χοντροσύνης καὶ ἀναστροφῆς, καὶ ἐγέμισαν τὸν
 κόσμον ἀσφαλείς καὶ αἵρεσεις. Δὲν ἀκούετε; Διὰ τὴν ἐπλυναν,
 λέγει, ταῖς βούχα τας· ἡγοῦν, διὰ τὴν ἐκαθάρισαν ταῖς κορμίας
 τας ἀπὸ ταῖς ἀμάρτιαις, καὶ τὰ ἐλάνθαναι εἰς τὸ αἷμα τῶν ὑμῶν
 τῶν θεῶν, διὰ τὸ τοῦτο εἶναι ὁμοιωμένους εἰς τὸν θρόνον τῶν θεῶν, καὶ
 τὸν δελάσιν ἡμέραν καὶ νύκτα. Τί ἔχετε πρὸς τὸ νὰ
 εἰπῆτε; τίποτε. λοιπὸν κατεπεισθῆτε, ὅπως εἰσέλθῃτε, ξυωνή-
 σετε, σικωθῆτε, ὑποταχθῆτε τῇ ἀληθείᾳ, καθὼς ἐκνάμαρξιν
 ὁ ἡμῶν, καὶ μὴ θέλετε ἐτὶ φανερά καὶ ἀδρανῆσιν νὰ ἐναν-
 τιάσῃ

τιᾶσθε τῷ διδασκάλῳ τῆς ἐκκλησίας, καὶ νὰ βλάπτετε τὴν ἀλήθειαν. Ἐμῆς λέγοντες, ὅτι οἱ ἅγιοι ᾤχρασεύοντο τὸ θεῶν, καὶ τὸν βλέπεσι καθάρεα, λέγομεν ὅτι ὀπλομαβάνεσιν. Καὶ δὲν γενομένη νὰ εἶναι ἄλλο τὸ νὰ βλέπῃ τινὰς τὸ θεῶν πρὸς σωπον πρὸς πρὸς σωπον, ἢ ἄλλο νὰ εἶναι ἡ ἀπόλαυσις. Καὶ ἂν ἐσεῖς ἐμπορεῖτε νὰ μᾶς δείξετε τὸ ἐναντίον, ὅτι ᾤχρασεύοντες οἱ ἅγιοι τὸ ἁγίας ζῆλτος, καὶ βλέποντας τὴν αὐτοπροσωπα, δὲν ὀπλομαβάνεσιν ἀκόμη, ἀλλὰ δέχονται μεγαλύνειν ἀπόλαυσιν ᾤχρα τὴν θεωρίαν τοῦ θεοῦ, ὀπλομαβάνεσιν ὅτι ἐσεῖς τὸ θεῶν, καὶ ἐμῆς δέλομεν σωπάσαι· ἀλλὰ δὲν εἶναι ἐμπορεῖτον νὰ δείξετε ᾤχρα μεγαλύνειν ᾤχρα τὸ νὰ βλέπῃ τινὰς αὐτοπροσωπα τὸ θεῶν. Δὲν ἤξεύρετε, ὅτι ἐξαγκρίζετε τὰς ἀγίας καὶ τὰς βλασφημίας λέγοντας, πῶς δὲν εἶναι ἀκόμη μετὰ τὸν Χριστὸν, ἐδὲ χαίρονται τὴν θεωρίαν τε; Ἐκεῖνοι δέλομεν μετὰ τὸν Χριστὸν ᾤχρα καλῶσι δέχως κανένα ἄλλο μέσον δι' ἐμᾶς τὴν ἁγίαν ζῆλτος, καὶ λάμπουσιν ἀπὸ τοῦ φῶς τοῦ θεοῦ, καὶ ὀρέγονται νὰ εἶναι πάντες ἀνθρώπου· καὶ ἐσεῖς ἀρᾶσθε νὰ εἶναι μετὰ τὸν θεόν, καὶ λέγετε πῶς ἀναρῶσιν τὴν ἀνάστασιν διὰ νὰ ὀπλομαβάνουσιν, καὶ ἐβίβα πολλὰ πείραξιν δίδετε τὸ ἁγίων. καὶ ἂν τὰς πείραξετε, καὶ ὡς κάμνετε, πῶς νὰ ᾤχρακαλέσῃ, ἢ νὰ γενῶσιν μεσίτης διὰ ὀνομάσας; οἱ ὅποιοι λέγετε, πῶς αὐτοὶ δὲν εἶναι μετὰ τὸν θεόν, ἀλλὰ μακρὰν ἀπὸ τὸν θεόν, ἢ βλασφημᾶτε; εἰπέτε, ὀπλομαβάνετε· ἀλλὰ δὲν ἐμπορεῖτε. ἔνα ᾤχρα εἶναι ὅτι δίδει πολλὰν δυσκολίαν, λογιζόμεντας πῶς οἱ ἅγιοι δὲν συμφωνῶσιν. Ὅτι οἱ διδασκαλοὶ καμίας φρενὸν λέγουσιν, πῶς οἱ ἅγιοι ὀπλομαβάνεσι τέλεια, καμίας φρενὸν ὅχι τέλεια. Διατὶ μιλιώντας διὰ ταῖς ψυχαῖς μόνον, λέγουσιν ὅτι ὀπλομαβάνεσι τέλεια· μιλιώντας διὰ τὸν ἀνθρώπον ὅλον, ὅχι τέλεια. ἐπειδὴ ἂν ἀκόμη δὲν ἐγίνηκεν ἡ ἀνάστασις, πῶς ἐμπορεῖ νὰ ὀπλομαβάνῃ τὸ κορμὶ μετὰ τὴν ψυχὴν; Διατὶ λέγομεν, ὅτι εἰς ὅσον ψυχαῖς, ὀπλομαβάνουσιν τέλεια οἱ ἅγιοι· εἰς ὅσον δὲν ἦσαν μόνον ψυχαῖς, ἀλλὰ εἶχαν καὶ κορμῖα, λέγομεν ὅτι δὲν ὀπλομαβάνεσι τέλεις· διότι

ἡ ψυχὴ

ἡ ψυχὴ εἶναι εἰς τὸ κορμὶ ὡσάν ζωὴ καὶ τηγείωσις · τὸ κορμὶ ὅπῃ δέχεται τὴν ψυχὴν, ἀκόμη δὲν ἀναστήθῃ, ἐδ' ἀπέλα-
βεν. ἡ ψυχὴ εἶναι πρᾶγμα ἀθάνατον, ὁ ἀπολαμβάνει τέλεια.
Καὶ διὰ τὸ ὁ ἄνθρωπος εἶναι καμωμένος ἀπὸ τὸ ἓνα καὶ ἀπὸ
τ' ἄλλο, καὶ τὸ ἓνα καὶ τὸ ἄλλο μέρες ἐκοπίασε, διὰ τὸ
λέγουμι, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀκόμη δὲν ἀπολαμβάνει τηγείας.
ἀμὴ ὅταν πέρνομεν τὸ ὅλον ἀπὸ τὸ μέρες, καὶ γρυκῆμεν τὸ
τιμιώτερον, τότε λέγουμι, πῶς οἱ ἄγιοι ἀπολαμβάνουσι τέ-
λεια. Καὶ ὅτι ἡ ψυχὴ νὰ εἶναι τὸ τιμιώτερον καὶ ὑγενέστερον
μέρες ὡς τὸ κορμὶ, τὸ ξέρετε καὶ οἱ τυφλοί. Καὶ τὸ
θέλει νὰ εἰπῇ ἐκείνοι ὅπῃ ἀναφέρουμεν διὰ τὴν ἀποκάλυψιν τῆς
βασιλείας Ἰωάννη, ὅτι καθενὸς ἐδόθη ἓνα ῥοῦχον ἅπασι.
καὶ τὰς ἐδόθη λόγος νὰ ἀναμείνωσιν ἀκόμη λίγα καὶ ἡγοῦν τὴν
ἀνάστασιν τῶν κορμῶν. λοιπὸν ἐκείνοι ὅπῃ ἐλάβασιν ἓνα ῥοῦχο,
θέλουσιν λάβει δύο εἰς τὴν ἀνάστασιν. ὅθεν εἶπεν φανερόν, ὅτι
τὸ ἓνα ῥοῦχο ὅπῃ ἐδόθη, εἶπεν ὁ ψυχῆς ἡ ἀπόλαυσις, ἡ ὁποία
καὶ λέγεται καὶ εἶναι τηγία. καὶ ἡ ἄλλη μακαριότης εἶναι τῆς
κορμῆς, τὴν ὁποίαν θέλει λάβει καὶ τὴν ἀνάστασιν καὶ τὴν
κρίσιν. Δὲν κάμνει χρεία νὰ εἰπῶμεν περὶ αὐτῶν, καὶ
πάντα.

Πρὸς ἐκείνα τὰ λόγια τῆς ἀγίας Παύλας, τὰ ὁποία μᾶς περ-
εῖνετε ὡσάν πρᾶγμα ὅπῃ δὲν ἔχει ἀπολογία, καὶ τὰ περ-
φέρετε μὲ πολὺ θάρρος. ἡγοῦν. Οἱ οἱ ἄγιοι μάρτυρες
εἰς τὴν κρίσιν δὲν ἐλάβασιν τὸ ἄξιμον, περὶ βλεπόντας ὁ
θεὸς δι' ἡμᾶς ἄλλο τίποτε καλλίτερον, διὰ νὰ μὴ λάβουσι
δίχως ἡμᾶς τὴν τηγείαν. διὰ ἐδὼ λέγετε, πῶς ὁ μακά-
ριος Παῦλος λέγει, ὅτι δὲν ἐλάβασιν οἱ ἄγιοι τὸ ἄξιμον.
περὶ τὸ θέλωμεν ἀποκριθῇ. μόνον σὰς ὡς ἀκαλῆμεν νὰ
ἀκούετε δίχως ἄραχλῶ. ὅτι περὶ ἀνθρώπους γεαμματισμένους
δὲν ἡ θέλωμεν ἀποκοπήσαι νὰ μιλήσωμεν ἐν τῇ, λογιζόμενοι
ὅτι ἂν τὰ ξέρεμεν ἡμᾶς, περὶ αὐτῶν τὰ ξέρετε ἐκείνοι.
ἀμὴ περὶ ἐσᾶς θέλω εἰπεῖν, διὰ τὸ λογιζώ, πῶς τὰ δὲν
τὰ ξέρετε ποσῶς, οἱ ὅποιοι καὶ διὰ τὸ ἀντιλέγετε. διὰ τὸ
ἀν

ἂν εἴχετε μάθησιν, δὲν ἠθέλετε ἀντιλέγει τῆς ἀληθείας εἰς
 ῥῶμα ὅσον φανερόν. ἐπειδὴ λοιπὸν ἐσθὺς καθόλου δὲν
 γευκάτε, καθὼς λογιάζω, τί θέλει νὰ εἰπῇ. Δὲν ἐλάσαςι
 τὸ ἁσισμον τῷ θεῷ. ἐμεῖς τὸ θέλωμεν ἐρμηνεύσει καὶ τὴν
 δαύαμίν μας. Τῷ τὸν λόγον εἶπεν ὁ ἅγιος Παῦλος διὰ
 τὴν κοινὴν ἀνάσασιν τῶ κορμὶ καὶ ἀνθρώπων. τὴν ὁποίαν
 ὅλοι οἱ χριστιανοὶ πιστεύομεν, πῶς θέλει γίνεαι, ἀμὴν αὐτὸ
 δὲν τὸ ἐθέλωμεν. ὁμως ἀπὸ τὴν θείαν γραφὴν πιστεύομεν,
 ὅτι μέλλει νὰ γίνῃ εἰς τὸ τέλος τῶ αἰῶνος, ὅτε πᾶσα ἀν-
 θρωπος θέλει ἁναλαβεῖ τὸ κορμὶ τοῦ, λαμβάνοντας καὶ τὰ
 ἔργα τοῦ ἢ καλὰ ἢ κακὰ τὴν ἀνταμοιβὴν, καθὼς λέγει τὸ
 ἅγιον Ευαγγέλιον. Καὶ τῷ τὸ ἁσισμον ὡς ἐᾶξεν ὁ
 Θεὸς τῷ πατέρει εἰς τοὺς περὶ τῆς, νὰ τὴν ἀναστήσῃ. Καὶ
 ἐᾶξεν ὁ Θεὸς νὰ ἀναστήσῃ τὴν ἀνθρώπους, ἐπειδὴ δὲν ὅπ-
 σδαν οἱ ἄνθρωποι τὴν ἀνάσασιν τῶ κορμὶ. Καὶ ἂν ἦθγε
 πληρωθῇ ἡ ἀνάστασις εἰς τὸν καιρὸν τῷ πατέρει, ἐμεῖς δὲν
 ἐγεννέμεθα. Τῷ λέγει λοιπὸν ὁ ἅγιος Παῦλος. Δὲν ἐλά-
 σασιν οἱ περὶ τῆς μας τὴν ἀνάσασιν τῶ κορμὶ, περὶ τῆς
 ὡς ὁ Θεὸς τίποτε καλλίτερον δι' ἐμᾶς, διὰ νὰ μὴν τε-
 λειωθῶσι δίχως ἐμᾶς. ἦσαν, διὰ νὰ μὴν ἀναστῶν δί-
 χως ἐμᾶς. Διὰ τὸ ἂν ἦθγε πληρωθῇ εἰς ἐκείνους ἡ ἀνάστασις
 τῶ κορμὶ, καὶ ἦθγε ἁναπαρῇ τὰ κορμὶα τοῖς οἱ ψυχαῖς,
 δὲν ἦθγεν εἶσαι ὁ ἐρχομὸς τῶ Χριστοῦ, δὲν ἦθγεν εἶσαι ὁ Πέ-
 τρος καὶ ὁ Παῦλος καὶ οἱ ἄλλοι ἀπόστολοι, ἔτε οἱ ἅγιοι μας
 πατέρες καὶ διδάσκαλοι, ἔτε οἱ θεοφῶροι ἱεράρχαι, τοὺς
 ὁποῖες τῶρα ἔχομεν ἁγίους καὶ φίλους τῶ θεοῦ, οἱ ὁποῖοι μᾶς
 ὁδηγεῖσι νὰ γνωρίζωμεν τὸν θεόν, ὅ νὰ εὐχαριζώμεν σωτηρίαν.
 ἀλλ' ἐδὲ ἡμεῖς ἠθέλωμεν εἶσαι γεννημένοι, ἔτε ἄλλοι ὕστερά
 μας. Καὶ τῷ τὸ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον λογιάζει ὁ Παῦλος νὰ
 ἐκείνους δι' ἐμᾶς, διὰ νὰ μὴν τῶ καὶ ἐκεῖνοι δί-
 χως ἐμᾶς, ἀλλὰ νὰ ἀναμείνωσιν νὰ ἡμεῖς ὅ ἐμεῖς εἰς τὸν
 κόσμον, καὶ ὅτε ἂν ἡμεῖς με ἐκεῖνους καὶ ἐμεῖς νὰ λάβωμεν
 τὴν ἀνάσασιν τῶ κορμὶ καὶ τὰ στεφάνια ἀπὸ ἐκείνων ὡς ἐᾶ-
 ξεν,

ἔαξεν, τὸν ποῶτον ὁπῶ ἀναστήθη, τὸν ἑνυσωτὴν Ἰησοῦν. Διότι σὰν γένη ἡ ἀνάστασις ὅλων ἡμῶν ἀνθρώπων, δὲν θέλει εἶσαι πλέον γένεσις ἢ θάνατος, ἀλλὰ θέλουσι παύσαι καὶ τὰ δύο· καὶ ἔτε θέλει γεννηθῇ τινὰς, ἔτε θέλει λάβει θάνατον. Διὰ τῷ δὲν ἐγίνη τέτε ἡ ἀνάστασις. Καὶ δεῖ τί ἄλλο; ἐπειδὴ ὁ ὅπως τῷ ἁγμάτος ἡμῶν ἀγγέλων ὁπῶ ἔπεισαν δὲν ἐγέμισε. Διατὶ λέγει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος· ὡς πᾶσι νὰ γεμίση ὁ ἐπάνω κόσμος· Οἷζει ὁ Χρῆστος, μὴ ἐναντιέμεδα.

Καὶ εἰς τὴν ὡραβολὴν εἶπεν ὁ ὑπηρέτης τῷ δεσπότῃ του· αὐθέντη ἐγίνηκεν καθὼς ὤρεσις, ὅτι ἐξ ἀκόμῃ ὅπως, ἐπειδὴ λοιπὸν τῷ ὅπως δὲν ἦτον ἀκόμῃ γεμάτος, δὲν ἐγίνηκεν ἡ ἀνάστασις ἡμῶν νεκρῶν. Καὶ τῷ ἐξ τὸ ἁσισμον, ὁπῶ λέγει ὁ Παῦλος γράφοντας ἡμῶν ἑβραίων, τὸ ὁποῖον ἀκόμῃ δὲν τὸ ἐπαελάβασιν οἱ πορτήτερές μας, καὶ καθὼς λογιάζω, ἐσῆς ἀκόμῃ δὲν τὸ γευκάτε. ἀλλ' ἐμεῖς θέλομεν ξεδιαλύνει ἐκείνο ὁπῶ εἰπαμεν, καὶ θέλομεν σᾶς δείξει ποῖον ἐξ τὸ ἁσισμον, καὶ πότε τὸ ἑκαμεν ὁ Θεὸς τῷ ὅ ἁσισμον, καὶ τίνος, καὶ δεῖ ποῖαν ἀφορμὴν τὸ ἑκαμεν. Οἱ ἑβραῖοι εἶχαν ἀποηρωτῇ δὲν ἀναμένοντας σωτηρίαν, ἐδὲ τὴν ἀνάστασιν ἡμῶν νεκρῶν, ὅτι ἔλεγον· ἔχαθήκαμεν, ἀφανίσθη ἡ ἐλπίς μας· ὡς φάγομεν, ὡς πῶγομεν, ὅτι αὐρεῖον ἀποθνήσκομεν. τότε ὁ Θεὸς ἐκίνησε τὸν πορφήτην νὰ εἰπῇ τῷ λαῷ, ὅτι νὰ πισθῇ πῶς θέλει εἶσαι ἀνάστασις, καὶ νὰ τῆς ἁξῇ πῶς ὁ Θεὸς μέλλει νὰ ἀναστήσῃ τὰ κώκαλά των τὰ ξερεῖ, ὅτι νὰ τὰ ἐνδύσῃ ἀπὸ σαρκὰ καὶ νεῦρα καὶ δέρμα, καὶ νὰ τοὺς δώσῃ πνοήν· καὶ θέλει τῆς σρέψῃ εἰς τὸ ἱεροσόλυμα· τὸ ὁποῖον ὄνομα σημαίνει, βλέψιν τὴν εἰρήνης. Τῷ τῷ λέγει ὁ πορφήτης Ἰεζεκιὴλ εἰς τὸ λζ. Κεφάλαιον.

Ἦλθε, λέγει, ἐπάνω με τῷ Θεῷ τὸ χέρι, ὅτι με ἔφερεν ἐξω καὶ τὸ πνεῦμα τῷ Θεῷ, καὶ με ἔβαλεν εἰς τὸ μέσον τῶν κάμπε· καὶ τῷ ἦτον γεμάτος ἀπὸ κώκαλα ἀνθρώπων. καὶ με ἔφερεν ξιγύρου εἰς αὐτὰ, καὶ ἦσαν πολλὰ καὶ πολλὰ εἰς τὸν

τὸν κάμῳν , καὶ ἦσαν ὑπὸ ἡμέρας . Καὶ εἶπε πρὸς ἐμὴν ἡ
 ἀνδρῶν , ἅχα νὰ ζήσωμεν ἡ κόκαλα τῶν ; Καὶ εἶπα ,
 Κύριε , Κόριε , ἐσὺ τὸ ξέρεις . Καὶ μὲ εἶπεν ἡ ἀνδρῶν
 πρὸς φήτωσε ἐπάνω εἰς ἡ κόκαλα τῶν , καὶ εἶπέ μοι ἡ . Ἀκού-
 σετε τὸν λόγον τῶ Θεοῦ ἐσῆς ἡ ξηρὰ κόκαλα ἡ ἔτι λέγει ὁ
 Θεὸς τῶ κοκάλων τούτων ἡ ἰδὲ ἐγὼ φέρω ἐπάνω σας πολλὴν
 ζωῆς , καὶ θέλω δώσει ἐπάνω σας νύρεα , καὶ θέλω σᾶς
 σπεπάσει μὲ ζάρκα , καὶ θέλω ξαπλοῖσαι ἐπάνω σας δέρμα ,
 καὶ θέλω σᾶς χαρίσαι πολλὴν , καὶ θέλετε ζῆσαι , καὶ θέλετε
 γνωρίσαι ὅτι ἐγὼ εἶμαι ὁ Κύριος . Καὶ ἐπεφήτωσε , καθὼς
 μὲ ἄρεισε ἡ πρὸς φητῶντας ἐγὼ ἐγέννηκε φωνή ἡ καὶ ἰδὲ
 σεισμὸς μέγας ἡ ἐσίμωσαν τὰ κόκαλα καθένα εἰς τὸν
 τόπον τοῦ ἡ καὶ εἶδα , καὶ ἰδὲ νύρεα ἡ ζάρκες ἐγεννῶνται εἰς
 αὐτὰ , καὶ ἀνέβημεν ἐπάνω τὰς δέρμα , καὶ πολλοὶ δὲν ἦτον εἰς
 αὐτὰ . Καὶ εἶπε μοι , πρὸς φητῶσε δὲ τὴν πολλὴν ἡ πρὸς φη-
 τῶσε ἡ ἀνδρῶν . Καὶ εἶπα ἡ πολλῶν ἡ τῶ λέγει ὁ Κύ-
 ριος ὁ Κύριος ἡ ὑπὸ τὰς τέσσαρας ἀνέμους ἡς ἔλθῃ πολλοὶ , καὶ
 φύσῃσι εἰς τούτους τοὺς νεκροὺς , καὶ ἡς ζήσωμεν . Καὶ ἐπεφή-
 τῶσε καθὼς μὲ ὥρισεν , καὶ ἐμπήκεν εἰς αὐτοὺς πολλὴν ζωῆς ,
 καὶ ἔζησαν , ἡ ἐσάθησαν εἰς τὰ πόδια τοῦ πολὺ πολὺ πλη-
 θος . Καὶ μὲ εἶπεν ἡ ἀνδρῶν , τῶν τὰ ξηρὰ κόκαλα
 ἡ ὁ λαὸς τῶ ἰσραὴλ ἡ αὐτοὶ λέγουσιν , ὅτι ἡ κόκαλά μας
 ἐξηραθῆκαν , ἐχάθη ἡ ἐλπίδα μας , ἀφανισθήκαμεν . Διὰ
 τῶ πρὸς φητῶσε , καὶ εἶπέ μοι ἡ ἔτι λέγει ὁ Κύριος Κύριος ἡ
 ὁ λαὸς μοι , ἰδὲ ἐγὼ ἀνοίγω τοὺς ἄφους σας , καὶ θέλω σᾶς
 δώσει τὴν πολλὴν μοι , ἡ θέλετε ζῆσαι , καὶ θέλω σᾶς βάλλῃ
 εἰς τὴν γῆν σας , καὶ θέλετε γνωρίσαι ὅτι ἐγὼ εἶμαι ὁ Κύριος .
 εἶπα τοῦ , ἡ θέλω τὸ κάμα , λέγει ὁ Κύριος . Μὴ νὰ ἐκα-
 τάλυβετε τὴν δυσκολίαν σας ; καὶ τί θέλει νὰ εἰπῇ ἐκείνοι ὅτι
 καλὸτάτα καὶ ἀληθινώτατα λέγει ὁ μακάριος Παῦλος , ἀλλῃ
 ἐσῆς δὲν τὸ γρυκαῖτε ; ὅτι ὅλοι οἱ πρὸς φητῶντας μας δὲν ἐλά-
 βουσι τὸ ἔσχατον , πρὸς φητῶντας ὁ Θεὸς τίποτε καλλίτερον
 εἰς ἐμᾶς , δὲν νὰ μὴν τρυφῶντας ἐκείνοι δὲν εἶναι ἐμᾶς . ἐκα-

ταλάβετέ ποῖον εἶναι τὸ ἔασιμον, καὶ τότε τὸ ἔκαμην ὁ θεός· ὅτε τοὶ ἑβραῖοι δὲν ἐπίσταν τὴν ἀνάστασιν, βλέποντας πῶς τὰ κορμιά σαπαινόνται, ἃ κώκαλα λύνονται, ἀπαυσιδῆκασιν, καὶ εἶπαν· ἔρχεσθ ἡ ἀλπίδα μας, ἀφανισθήκαμεν· τὰ κώκαλα μας ὤξησαν θνήσκουσι, ἤγουν χαλέμεθα· πᾶς εἶναι ἡ ἀνάστασις ἢ νενεκῶν; ὅτι τὰ κορμιά μας φθίρονται, καὶ γίνονται κόνις. Διότι ἐλόγηζον νῦν εἶναι εἰς τὸν τὸν κόσμον ἡ μακαριότης. ὅτε εἶπεν ὁ θεός τῷ προφήτῃ· Ἰδοὺ τὸ, ποῖον τὸ; Ἰδοὺ λέγεσθαι, ὅτι τὰ κώκαλα μας ὤξησαν θνήσκουσι. Προφήτης εἶπεν εἰς τὰ κώκαλα τὰ, ἃ εἶπέ τις, καὶ τὰ ἐξῆς. ἀπέκει λέγει· προφήτης εἶπεν Ἰδοὺ τὴν παντά· ἃ ἐπροφήτης εἶπεν καθὼς τὸ ὀρίσθαι· ἀπέκει, καὶ θέλετε γνωρίσει, ὅτι ἐγὼ εἶμαι ὁ Κύριος, διότι θέλω ἀνοίξαι τὰ μνήματά σας ὡς λαὸς μου, ἃ θέλω σᾶς ἐγείρειν ὑπὸ τὰ μνήματά σας, καὶ θέλω σᾶς φέρεν εἰς τὴν γῆν τῆς Ἰσραήλ. τὸ εἶναι τὸ ἔασιμον ὅτι ἔκαμην ὁ θεός, καὶ ἔταξε ἢ πατέρων μας μετὰ τὸ σῶμα τότε τῷ προφήτῃ, νὰ τὴν ἀναστήσῃ, καὶ νὰ τὴν δώσῃ· ἢ ἀξίων λέγω καὶ καθαρῶν· εἰς τὸν τὴν γῆν Ἰερουσαλὴμ τὴν ἐσχάτην καὶ αἰώνιον. τὸ ὅποιον ἔασιμον ἀκόμη δὲν τὸ ἐλάβασιν, καθὼς λέγει ὁ μακάριος Παῦλος, προβλέποντας ὁ θεός τίποτε καλλίτερον δι' ἐμᾶς, ἢ νὰ μὴ τηρωθῇ δίκῃς μας, ἢ γινῇ νὰ λάβωσιν ἐκείνοι τὴν ἀνάστασιν δίκῃς ἐμᾶς, καὶ τὴν λαμπερότητα τῆς σοφίης τῶν κορμίων, δὲν ἀναμείνοντας νὰ ἀναστήθῃ ἀντίμα οἱ ἀδελφοὶ καὶ σινδύλοι. ἀμὴ σὺν γένῃ ἡ κοινὴ ἀνάστασις, ὅτι θέλει πληροθῇ τὸ ἔασιμον ὅτι ἔκαμην ὁ θεός, καὶ θέλει ἀναστήθῃ ὅλα τὰ κορμιά ἢ ἀνθρώπων· καὶ ὅτε ἡ ψυχὴ ἀντίμα μετὰ τὸ κορμὶ θέλει παρὰ λαβεῖν τὸ τέλει, ἢ γινῇ τὴν μακαριότητα τῆς θείας.

Κεφ. ιγ. Εἶναι εἰς τὸ μῆνυμα καὶ τὸν ἅγιον βασιλεὺς Ἀβραάμ εἰς ταῖς παλαιάς ἢ ἀποστόλων, ὅπως λέγει ὁ Παῦλος ἢ ἱερέων.

Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐσὺς ἐπεμψεν ὁ θεός τὸν λόγον τῆς ζωῆς· Ἰδοὺ οἱ κατοικοὶ τῆς Ἰερουσαλὴμ, καὶ οἱ ἄρχοντες, τῶν

ὑπὸ

ὑπὸ ἀγνοσίαν ἐγύρεσαν ὑπὸ τὸν Πιλάτον, νὰ φονεῖται ὁ Δι-
καμος Ἰησοῦς. Καὶ ἀφ' ἧς ἐξηγάσασιν ὅλα ὅσα ἦσαν γεγραμμένα
δι' αὐτὸν, τὸν ἐκατέβασαν ὑπὸ τὸ ξύλον, ἔπειτα τὸν ἔβαλαν εἰς
τὸν ἄβυσσον. ἀλλὰ ὁ Θεὸς τὸν ἀνάστησεν, καὶ ἐκείνος ἐδείξε
τὸν ἐαυτὸν πρὸς πολλὰς ἡμέρας πρὸς ἀνθρώπων ὅπως ἀντίμα τῷ
ἔχει ἀνέβη ὑπὸ τὴν γαλιλαίαν εἰς τὸ Ἱερουσόλυμα, οἱ ὅποιοι
τῷ εἶναι μάρτυρες πρὸς τὸν λαόν. Καὶ ἡμεῖς σὰς μνημόνων κα-
λὸν μῆνυμα, ὅτι τὸ Ἰασιμον ὅπου ἔκαρτεν ὁ Θεὸς πρὸς πα-
τέρον, τὸ ἐπληρώσεν εἰς ἡμᾶς τὰ παρὰ τῆς, ἀναστήσας
τὸν Ἰησοῦν.

Αἰτίας ; τὸ Ἰασιμον λέγει ὅπου ἔκαρτεν πρὸς πατέρα
ποῖον Ἰασιμον ; τίς ἀνάστασιν πρὸς νεκρῶν ; τίς ὅποιον ἐβ-
βαίωσε ; ἔφανέρωσεν εἰς ἡμᾶς τὰ παρὰ τῆς πρὸς πατέρα ἐκεί-
νων ὁ Θεὸς μὲ τίς ἀνάστασιν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀναστήσας τῷ
ὅποιον ἡμεῖς ἡμεῖς μάρτυρες ἀληθινοὶ, ὅτι μὲ τὰ μάτια μας
τίς εἶδαμεν, καὶ τὰ χεῖρα μας ἐψηλάφησαν. Καὶ ἰδὲ σὰς
δίδωμεν τὸ καλὸν μῆνυμα, ὅτι Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς ἀναστήθη
πρῶτος, εἰς ἐκείνους ὅτι τὸ Ἰασιμον εἶναι ἀληθινόν. Διότι
ἐδείξε μὲ τίς ἀνάστασιν τῷ, κατὰ τὴν ὁδὸν τὸν θάνατον, πῶς
ἔχει νὰ πληρωθῇ ἡ κοινὴ καὶ φοβερὰ ἐκείνη ἀνάστασις, τίς
ὅποιον ἔδειξε πρὸς πατέρα μας, κατὰ τὴν ὁδὸν. καὶ αὐτὸς
εἶναι ἐκείνος ὅπου ἔδειξε, καὶ ἠθέλησε νὰ δείξῃ τίς ἀνάστασιν
εἰς τὸν ἐαυτὸν τοῦ πρῶτου, καὶ εἰς τὸ τέλος τῆς αἰῶνος θέλει
τίς δώσει ὁλωνῶν. Διὰ τῆς λέγεται ἔπειτα περὶ τῆς κοι-
νῆς ἐκείνης ἀναστάσεως ὁ Χριστὸς, καθὼς φωνάζει ὁ μακάριος
Παῦλος, δεῖ νὰ μᾶς δείξῃ ὅτι αὐτὸς εἶναι ὅπως χαρίζεται, καὶ κυ-
ριεύει, καὶ τηρεῖται τὴν ἀνάστασιν. λέγει ὁ Παῦλος Ἀναστήθη Κορ. α. 18.
ὁ Χριστὸς, καὶ ἐγήνηκεν περὶ φανήσικος πρὸς νεκρῶν, δεῖ νὰ
εἶναι αὐτὸς τὰ ὅλα, εἰς ὅλα πρῶτος, ἔπειτα ὅλα νὰ τῷ ὑποταγῶσιν.
Καὶ πάλιν. Ὁ Χριστὸς ἀπέθανε, καὶ ἀνέστη, καὶ ἀνέστησεν, Ρωμ. 10.
δεῖ νὰ κυριεύσῃ καὶ ζωντανὸς καὶ ὑποταγμένους. Καὶ πάλιν.
Εκείνος ὅπως ἀνάστησε τὸν κύριον Ἰησοῦν, θέλει ἀναστήσῃ καὶ ὁ Κορ. δ.
ἡμᾶς δεῖ τῷ Ἰησοῦ, δεῖ νὰ τῷ ὑποταγῶμεθα. Καὶ πάλιν.

α.θεω.δ. Καὶ ἐμεῖς θέλομεν ἀρπαγῇ εἰς τὰ νέφια, ὅπως νὰ ἀπαυτῇ-
σωμεν τὸν Θεωπότῳ εἰς τὸν αἴρα, καὶ ἔτι θέλομεν εἶσαι
ἀνέμα τοῦ πάντοτε. Καὶ εἰς τὴν πορείαν ἡμῶν ἀποστόλων γράφει

κεφ. κς. ὁ ἅγιος Λυκάς, ὅτι μιλῶντας ὁ ἅγιος Παῦλος πρὸς τὴν βα-
σιλέα Ἀγρίππαι τὴν αἰτοῦ. Τὴν ζῶν με ὅπως ἐπέεσσα εἰς
τὸ Ἱεροσόλυμα τὴν ἐξέρουσι ὅλοι οἱ Ἰβραῖοι, γνωρίζοντάς με
ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ἀνθέλυσιν νὰ μαρτυρήσω, πῶς ἔζησα καὶ
τὴν τηροῦμαι ἅξιν τῇ θρησκείας μας φαισῶς. Καὶ τότε
ἐκώμην καὶ κρινώμεν ὅπως τὴν ἐλπίδα τῆς ζωῆς ὅπως ἔταξεν ὁ
Θεὸς ἡμῶν πατέρων· εἰς τὸ ὅποιον ζωῆς οἱ δώδεκα φυλαῖς
τῆς γενεῆς μας λαμβάνοντας παντοῦν νύκτα καὶ ἡμέραν ἐλπί-
ζαν νὰ καταστήσωσιν. Διὰ τῆς τῆς ἐλπίδος με κατα-
βάνωσιν οἱ Ἰβραῖοι βασιλεῦ Ἀγρίππαι. καὶ ὅπως κρίνετε ἐστὶς
πορεύμας ἀπιστον, ὅτι ὁ Θεὸς νὰ ἀναστήναι νεκρῶς;

Ἡμεῖς καὶ ἐδῶ τὸν μακάριον Παῦλον, πῶς γενοῦν τὸ
ζωῆς ὅπως ἐγένετο ἡμῶν Ἰβραίων, ἡγοῦν ὅτι ἐστὶν ἡ ἀνάστασις
τῆς κορμῆς; Διὰ τῆς λέγει· ἀντὶς τῆς ἐστὶν τὸ ζωῆς, καὶ
τῆς ἐμῶν τὸ ἐλπίζομεν, ὅπως κρίνετε ἀπιστον, ὅτι ὁ Θεὸς
νὰ ἀναστήναι νεκρῶς, ἀντὶς τὸ ἔταξεν; τέτη ἐστὶν λοιπὸν ἡ
ἐπαγγελία, ἡγοῦν τὸ ζωῆς ὅπως ἐκαμῶν ὁ Θεὸς, ἡ ἀνά-
στασις τῆς κορμῆς· ὅπως νὰ μὴν λέγουσι τινές, ἄς φάγωμεν,
καὶ ἄς πῶμεν, ὅτι αὐτοῖς ἀποθνήσκωμεν. καὶ νὰ πιστεύωσιν
ὅτι εἶναι ἄλλη ζωὴ, ὡς ἀποκάμην τέτη. Καὶ τῆς λέγει ὁ
μακάριος Παῦλος· Δὲν ἐλάβασιν τὸ ζωῆς οἱ ποσῆνοί μας,
ἡγοῦν τὴν ἀνάστασιν τῆς κορμῆς, ποσῆνοίς ὁ Θεὸς τί-
ποτε καλλίτερον δι' ἐμᾶς. Ἐπὶ τῆς τί εἶναι; ὅχι ἄλλο, ὅπως
ὅτι ἡμῶν νὰ γεννηθῶμεν, καὶ νὰ μὴν τηροῦμεν ἐκείναι
πρὶν γενῶμεν καὶ ἐμῶν εἰς τὸν κόσμον.

Εὐαγγελιστῶν μὴ φαίνεται καὶ τῆς καλῶς· καὶ δὲν δείχνει,
ὅτι οἱ ψυχῶν ἡμῶν νὰ μὴν εἶναι μετὰ τὸν Θεόν. Διὰ τῆς
μὴ μᾶς ποσῆνοίς λέγοντας, πῶς οἱ ἅγιοι δὲν ἀπολαβῶσιν.
ἔσονται ὡς καλῶς ἀδελφοὶ ὅπως τῆς ἀλλάχνη τῆς κορμῆς
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ ὅποιος ἡγάπησεν ἐμᾶς τῶς ἀνοφῆς καὶ
ἀμρ-

ἀμάρτωλές καὶ ἀπὴρωτισμένους, ἃ ἔβαλε τὴν ψυχὴν τῶν δὲ
ὀνομά μας. μὴ ἀποδιώκετε δὲ πνεῦμα καὶ θρηματικὴν
κακοσυμῶν ἀδελφός σας ὁμοπίστες καὶ ὁρθοδόξους μὲ τὴν
χάριν τοῦ Θεοῦ. μὴ ἀποπέμπετε χριστιανούς ὅπως ἔχουν τὴν
ὁμοίαν πίσιν ἃ γλῶσσαν, δὲ τὴν ὁποίαν ὁ Χριστὸς ἔχουσε τὸ
ἡμᾶς δὲ νὰ σώσῃ ὅλους. ἐλάτε, σαθεῖτε μὲ ἡμᾶς, δὲ
νὰ κρατῶμεν μὲ ψυχὴν μίαν καὶ ἓνα σῶμα, πῶς οἱ ἅγιοι
καθόσον ψυχῶν ἵνα μὴ τὸν Θεόν. καὶ νὰ φωνάζωμεν μὲ
μίαν γνώμην πρὸς τὸν Πατέρα. Τὰ πνεύματα καὶ οἱ ψυχῶν
τῶν δικαίων σὲ ἐπαγγίσσι Κύριε. Καὶ δοξάζουσιν τῆς ἡμᾶς,
θέλουσι ἀντιδοῦναι καὶ ἡμᾶς ἐκείνοι, καὶ θέλουσι παρακα-
λέσει πρὸς Θεοῦ δὲ ὀνομά μας τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν πλε-
ροπλή τῶν ἐν κόπῳ καὶ σωτηρίᾳ μας, νὰ καταξιώσῃ καὶ ἡμᾶς
νὰ συζωοφιασθῶμεν μὲ αὐτὸς εἰς ἓνα ὅσον καὶ μίαν πανήγυ-
ριν. γένοιτο, γένοιτο.

Τέλος τῆς δευτέρας Κεφαλῆς.

ΑΠΟΛΟΓΙΑ

ΔΙΑ ΤΟ ΠΕΜΠΤΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ
τῆς ἀποφάσεως τῆς Συνοδῆς

Ὅτι δίκαια καὶ ἀληθινὰ ἀποφάσισεν, πῶς ὁ Πάπας εἶναι
κεφαλὴ ὅλης τῆς ἐκκλησίας τῆς Χριστοῦ.

ΦΘΑΣΕ καὶ τὰ πέμπτη καὶ ὕστερον Κεφαλὰς
ἡ ἀπολογία. ὅθεν καθὼς δὲν ἐτηρήθηκα νὰ
εἰπῶ ὅτι τὰ περασμένα τέσσαρα κεφάλαια τὰ
μὲς εἰσὶν ἐξ ὧν, ἐδὲ εἰς τὸ ὅριον νὰ στυπώ-
σω, ἵνα μὴ δώσω τῇ ἀπολογίᾳ ὅπερ κάμνει
χρεία. ἐγγίζει μας λοιπὸν νὰ βάλωμεν πᾶσαν περὶ τὴν
εἰς τὸ, ὅτι νὰ μὴ ἀπομείνῃ δίκως τὸ μέρος τε, ἀλλὰ νὰ
φανῇ καὶ τὸ ὅτι τὰ περασμένα μετὰ θαυμαστικῆς καὶ θεολογικῆς
μάρτυριαις τῶν ἁγίων πατέρων καὶ διδασκάλων. Καὶ θέλωμεν
ἔχει πληροῦς τὸ ὅσον ἐξέτασται. Καὶ τί περιέχει τὸ
τὸ Κεφάλαιον; τὴν ἀρχὴν τῆς ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖον τὸ
πάντα, καθὼς φωνάζει φανερὰ ἡ ἁγία ἀπόφασις τῆς Συνοδῆς.

Εἶτι ἀποφασίζομεν, ὅτι ἡ ἀποστολικὴ Καθέδρα, καὶ ὁ ἀρ-
χιερεὺς τῆς Ρώμης ἔχει τὸ πρῶτον εἰς ὅλον τὴν οἰκουμενίαν.
Καὶ ὅτι αὐτὸς ὁ ἀρχιερεὺς τῆς Ρώμης εἶναι διάδοχος τῶ μακα-
ρίου Πέτρου τῆς κρυφῆς καὶ ἀποστόλων, καὶ τοποτηρητὴς εἰς τὴν
γῆν αὐτῆς τῆς Χριστοῦ, καὶ πατέρας καὶ διδάσκαλος ὅλων τῶν
χριστιανῶν.

Ἀληθινὰ δὲν ἤξερα, τίς ἐμπορεῖ τῆτο νὰ τὸ ἀρνηθῇ,
ἐπειδὴ καὶ ὁ Χριστὸς καὶ οἱ διδάσκαλοι τὸ φωνάζουσι φανερὰ
πλέον ὡς τὸ ἐκ τῆς ἐκκλησίας. ὁ Χριστὸς ὡρὶν ἔλθῃ ὁ κατὰ
τὸ πάθος τε, παραγόντος πρὸς τὰ μέλη Καίσαρ τῆς Φι-
λίππε,

λίππε, ἐρώτησε τῆς μαθητῆς τῆς, λέγοντας· τίνα λέγεσιν
οἱ ἄνθρωποι νὰ εἶμαι ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου; Καὶ λόγιασε τὴν
βαθυτέναι τῆς θεολογίας. ἐρωτῶντας ὁ Χριστὸς διὰ τὴν κοινὴν
γνώμην τοῦ ἀνθρώπων, δίδωσι τὴν ἀπόκρισιν οἱ ἄποστολοι λέ-
γοντας μερικὰ τινὲς Ἰωάννην τὸν Βαπτιστὴν. ἄλλοι λέγουσι νὰ
εἶσαι ὁ Ἠλίας, ἄλλοι νὰ εἶσαι ὁ Ἰερεμίας, ἄλλοι ἕνας ἀπὸ
τῶν προφητῶν. ἀμὴν ὅταν ἐρώτησι τὴν γνώμην τοῦ ἀποστόλου,
λέγοντας· Καὶ εἰσὶς τίς λογιάζετε νὰ εἶμαι ἐγὼ· τότε ἰδύ-
νας ἀπὸ τῆς ἀποστόλου ἐμίλησιν, ἰδίως ἀπεκρίθη· Διατὶ
ἐκεῖνοι ἐξ ἡρώτων ἡμετέρων, ἀμὴν ὁ Πέτρος ἐξ ἡρώτων
ἡμετέρων καὶ ὅλης τῆς οἰκουμένης. Ὅθεν ἐκεῖνοι ὡσὰν ἡμετέροι
ἡρώτων ἐλέγασιν τὴν γνώμην τῶν ἄλλων, ἀμὴν ὁ Πέτρος ὡσὰν
ἡμετέρος τοῦ ἀποστόλου ἀποκρίνεται διὰ ὀνομά τῆς· Διατὶ οἱ
συνεβόθοι τοῦ ἁφικαν νὰ μιλήσῃ ὁ ὡρῶτος· Καὶ ἐκεῖνος με-
τὰ ἐλπίδα ἀποκρίνεται τῷ Χριστῷ λέγοντας· ἐρωτῶν διδά-
σκαλε, ποῖος κρατῶν νὰ εἶσαι; Εὐὶ εἶσαι ὁ Χριστὸς, ὁ
υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος. λόγιασε τὴν ἀπόκρισιν τῷ Πέτρῳ πῶσον
ἐξ ὑψηλῆς. Διὰ τῆς καὶ ὁ δεσπότης Χριστὸς πρὸς ἐκεῖνον·
μακάριος εἶσαι Σίμων καὶ τῷ Ἰωάνῃ, ὅτι δὲν σὺ τὸ ἐφάνερωσες
τῷ σαρκὶ καὶ αἵμα, δὲν σὺ τὸ ἐδίδαξεν ἀνθρώπος σοφία,
ἐδὲν τὸ ἐμάθης ἀπὸ ἀνθρώπου, ἀλλ' ὁ πατήρας με ὁ ἐρε-
νός σου ἐφάνερωσες τίτῳ τῷ θαυμαστῷ θεολογίαν. λοιπὸν
ὁ πατήρας με σὺ τὸ ἐδίδαξες τῷ· Καὶ ἐγὼ σὺ λέγω, ὅτι
εὐὶ εἶσαι Πέτρος, καὶ ἐπάνω εἰς τίτῳ τῷ πᾶσαν θέλω κτίσαι
τὴν ἐκκλησίαν μου, καὶ οἱ πόρταις τῷ ἔθους δὲν θέλουν τίτῳ
καταπανέσει. Καὶ δὲν σέκεται ἐδῶ, ἀμὴν ἀκολουθεῖς λέγει·
Καὶ θέλω σὺ δώσῃς τὰς κληιδία τῇ βασιλείας τοῦ ἐρανῶν· Καὶ
ὅσα θέλεις δέσει ἐπάνω εἰς τίτῳ τῷ γῆν, θέλουν εἶσαι δεμῖνα
εἰς τὰς ἐρανές· Καὶ ὅσα θέλεις λύσει ἐπάνω εἰς τίτῳ τῷ γῆν,
θέλουν εἶσαι λυμῖνα εἰς τὰς ἐρανές· ποῖος χριστιανὸς θέλει
τὰ ἀρνηθῇ τῷ· ἀν δὲν ἀρνηθῇ φανερὰ τὸν χριστιανισμόν.

Ἀλλὰ τί λέγουσιν πρὸς τῷ οἱ ἐναντίοι; Ὅτι ὁ Χριστὸς τῷ Ἰωα. κεφ.
τὸ εἶπεν ὁλωνῶν λέγοντας· Λάβετε πνεῦμα ἅγιον· Ὅποιον κ.

Θέλετε συγχωρήσαι ταῖς ἀμάρτιαις, θέλω εἶσαι συγχωρη-
 μέναις. ὁποῖον ἢ θέλετε κρατῆσαι, θέλω εἶσαι κρατη-
 μέναις. Καὶ εἰς ἄλλον ὅπον. Ἰδὲ σὰς δίδω τὴν ὀξυσίαν
 νὰ πατήτε τὰς ὄφεις καὶ τοὺς σκορπίους καὶ ὅλῳ τῷ δυνάμει
 τῷ ἐχθρῷ. Καὶ πάλιν. Ὑπάγετε εἰς ὅλον τὸν κόσμον, κη-
 Μαρί. 15. ρύξτε τὸ εὐαγγέλιον ὅλων ἡ κτισμάτων. Καὶ εἰς ἄλλον ὅ-
 Ματθ. 23. πον. Ὅσα θέλετε δεῖσαι ἐπάνω εἰς τὴν γῆν, θέλω εἶσαι
 δεμῖνα εἰς τὸν θάνατον.

Τὰς αὐτὰς ὁμολογημέναι καὶ ἐμῆς, ἡ λέγουμαι πρὸς αὐτὰς.
 Ὅτι ὁ Χριστὸς κοινὰ ἐκατάσσε τὰς ἀποστόλους διδασκάλους
 καὶ οἰκουμενίαις, ἡ ὁλωνῶν ἔδωκε τὴν χάριν νὰ συγχωρῶν ἀμάρ-
 τήματα, ὁ γὰρ τὰς ἐπεμπεν εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς Κόσμου.
 Ὅθεν ἀναγκαῖον ἦτον νὰ ἔχουσιν ὀξυσίαν νὰ βαπτίζω, νὰ
 διδάσκω, νὰ κηρύσσω, καὶ νὰ λέγουν ὅλων τῶν λαῶν
 ὅσα ἔωρεπεν. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ πρᾶγμα ὠφέλιμον, μάλιστα
 ἀναγκαῖον ἦτον νὰ ἔχουσιν καὶ τὴν ἀρχὴν, καὶ νὰ εἶναι καὶ εἰς
 αὐτὰς ἄξις καὶ κορυφή ὁ γὰρ νὰ μὴ εἶναι ἀκέφαλοι, ὁ γὰρ ἐμ-
 πόρει νὰ εἶναι εἰς αὐτὰς σύγχυσις ὅχι συμφωνία, καὶ ἀπὸ τῆς
 ἀταξίας καὶ λύσεως. Διὰ τὸ ὅπερ δὲν εἶναι ἄξις, ἀκολουθεῖ λύ-
 σις. ὅτι ἀρχὴ λύσεως εἶναι ἡ ἀταξία, λέγει ὁ Θεολόγος Γερ-
 γόριος. Βλέπομεν εἰς τὴν αὐθεντίαν τῆς Κόσμου, ὅτι ὁ γὰρ νὰ
 μὴ φυλάσσω τὴν ἐνωσιν, συγχύζονται, χωρίζονται, καὶ
 ἀφανίζονται. καὶ πολυμενῶντας δύο βασιλείαις ὁ γὰρ τὸ πρῶτον,
 χαλῶνται καὶ οἱ δύο. ἔπειτα καὶ ὁ Χριστὸς, ὅτι πᾶσα βασι-
 λεία μερισμένη ἀνάμεισά της ἐρημώνεται. Ποιὸν κοινὰ τὸ
 εἶπεν ὁ Χριστὸς ὁλωνῶν, καὶ κανεὶς δὲν τὸ ἀρνέεται. ἀλλὰ τὸ
 Πέτρος εἶπεν μερικᾶ. Εὐὶ εἶσαι Πέτρος, καὶ ἐπάνω εἰς τέτλι
 καὶ πᾶσαι θέλω κτίσαι τὴν ἐκκλησίαν μου. καὶ τὰ ἐξῆς. ὁ γὰρ
 νὰ μὴ γένῃ εἰς αὐτὰς χίσμα καὶ ταραχή, καὶ τὸ εἶπαμεν.
 ἀν εἶναι ἀληθινόν, ὅτι οἱ βασιλείαις τῆς Κόσμου ὡς δὲν εἶναι
 ἐνωμέναις, χαλῶνται καὶ ἀφανίζονται, πῶς εἶχεν ὁ Χριστὸς νὰ
 ἀφήσῃ τὴν ἐκκλησίαν τὴν χωρὶς κεφαλῆς, ὁ γὰρ νὰ ἔχῃ σύγ-
 χυσιν, ἡ ἀπὸ τῆς σύγχυσις νὰ ἀφανισθῇ; ἀλλ' ἐπειδὴ αὐτὸς
 εἶναι

Λεκ. 1.

Ματθ. 15.

Ματθ. 23.

Λεκ. 12.

εἶναι πλείω ὡρὰ ἄξις, καὶ αὐτὸς εἶπεν ὅπως ἔκαρδον τὴν ἄξιν,
 μετὰ τὰς ἐκδομὰς καὶ ἐκκατασκευὰς τὸν λαόν τε, ἤγουν τὴν
 ἐκκλησίαν τε διὰ τὴν ἀποκατάντην. Καὶ καθὼς ἦτον αὐτὸς
 εἰς τὴν γῆν κορυφή, ὡς ἀνθέντης, καὶ διδάσκαλος, καὶ πα-
 τέρης, καὶ βοσκὸς τῶν μαθητῶν, ἔτι θέλοντας νὰ ἀνέβῃ εἰς
 τὸν θρόνον τοῦ πατρὸς τε ἐκατάσσει τὸν Πέτρον ἔξαρχον ὡς
 πατέρα καὶ διδάσκαλον τῶν ἀποστόλων, καὶ εἰς κοινολογίαν το-
 ποτηρητῶν καὶ διὰδοχόν τι. Δείχνει καὶ εἰς ἄλλους ὅπως
 ὁ Χριστὸς ὡρὴν πᾶσιν, ὅτι τῇ Πέτρῳ ἦτον δοσμένη ἡ ἀρχὴ καὶ
 τὸ πνευματικόν, ὅπου λέγει· Πέτρε πολλὰς φορὰς ἡθέλησεν νὰ λέκ. κβ.
 σὰς κοσμηθῇ ὁ σατανᾶς ὡς ἂν τὸ σίβει, ὡς ἐγὼ ἐφωκάλυ-
 λεσα διὰ λόγον σε, ὅτι νὰ μὴ λείψῃ ἡ πίστις σε. Καὶ σὺ
 ὡς ὅπου ἐπεσεφῆς στήριξε τὰς ἀδελφὰς σε. Αὐτὰς τὸ, Εγὼ
 ἐφωκάλυψα διὰ σένα. Καὶ, ἐσὺ ὡς ὅπου ἐπεσεφῆς, στή-
 ριξε τὰς ἀδελφὰς σε; τί σε φαίνεται νὰ εἶπῃ τὸ νὰ στερεώσῃ
 τὰς ἀδελφὰς, ὡρὰ ὅτι νὰ εἶπῃ ἀρχὴν σε; Καὶ εἰς ἄλλον τό-
 πον φαίνεται τὸ αὐτὸ, ὅπου λέγει· Σίμων ἀγαπᾷς εἰς τὴν Ματθ. ιζ.
 θάλασσαν, καὶ βάλλε ἀγκίστρι, καὶ ἔπαρε τὸ πρῶτον ψάρε
 ὅπως θέλεις πιάσει· ἀνοίξε τὸ στόμα τε, καὶ θέλεις ὄρεῖ
 ἕνα σατῆρα, ἤγουν δύο διδάγματα· ὡς τὸν διὰ λόγον
 με καὶ διὰ λόγον σε. Εἰς τὴν ἐκκατασκευὴν οἱ μαθηταί, πῶς
 ἐκατάσσει ὁ Χριστὸς πρῶτον τῆς τὸν Πέτρον. Τότε, καθὼς
 εἶπαμεν, τὰ εἶπεν ὁ Χριστὸς ὡρὴν πᾶσιν. καὶ τὴν ἀνά- κεφ. κα.
 σασιν, καθὼς γράφει ὁ γὰρ ὁ βροντῆς Ἰωάννης ὁ θεολόγος
 εἰς τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον, ἰδόντας ὁ Πέτρος τὸ γλυκύτατον τοῦ
 Χριστοῦ προσώπον εἶπεν· Κύριε τί ῥᾶγμα σε ἀρέσκει νὰ
 κάμνῃς. Καὶ ὁ Ἰησοῦς τὸν ἐρώτησε ἑξῆς φορὰς, Πέτρε ἀγα-
 πᾶς με; Καὶ εἰς καθὲν μίαν ἐρώτησιν τὸν ἔκαμε ποιμὴν λέ-
 γοντας, βόσκει τὰ πρόβατά μου, βόσκει τὰ ἀρνία μου. Καὶ
 ἐκείνος ὡραπονεμῶς διὰ τὴν ἑξῆς ἐρώτησιν μεθεμὴν δάκρυα
 εἶπεν· Κύριε, ὅλα τὰ ξέρεαι· ἐσὺ ξέρεις ὅτι σὺ ἀγαπᾷς.
 τὰ ὅποια τὴν ἑξῆς ἀρνήσεις ἰσχυρότερον ὁ Χριστὸς μετὰ τὴν ἑξῆς ἐρώ-
 τησιν, ἀπέκλει τὸν ἔκαμε βοσκὸν καὶ διδάσκαλον τῆς οἰκ-
 μῆνης.

μήνης . τὸ δέλομν τὸ ἀποδείξει μὲ πολλὰς λογαριασμούς
καὶ μάρτυρες . Οἱ μέγας διδάσκαλος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός
εἰς τὸν βίον ὅπῃ ἔγραψε Βαρθολαὺ καὶ Ἰωσαφαὶ τῆς Ἰνδῶν
μάρτυρι μὲ τὰς αὐτὰς λόγια . Ἐφυγεν ὁ ἀντίδικος δῆλος
ἐν ἑσπασμῷ ἀπὸ τῆς μάχης τῶν Πέτρων , καὶ ὁ Πέτρος ἔμει-
νεν πάλιν κορυφαῖος , ὡς τὸν ἐκείνος ὁπῇ ἦτον χειροτονημένος τῷ
οἰκουμενικῷ διδάσκαλῳ .

Τὸ τὸ ὅμοιον λέγει εἰς τὰ ὑπαποσελῆσια καὶ ὁ σοφὸς
Λέων ὁ βασιλεὺς . Μετὰ τὴν θείαν ἐγερσιν καὶ ἀνάστασιν ἐρ-
ώτησε τοῖς φοιτῶσι ὁ Χριστὸς , Πέτρε ἀγαπᾷς με ; ὅτι ἔκαμν
βοσπὸν ἀκρότατον τῶν περὶ αὐτὸν τε . καὶ εἰς ἄλλο ὑπαποσελῆσιον .
Ἐδωκε τῷ Σίμωνι καὶ εἶπεν βοσπὸς τῶν περὶ αὐτὸν , θέλον-
τας νὰ ἔχη ὁ Πέτρος τὴν ἐννοίαν τῆς περὶ αὐτὸν δῆλῃ νὰ δείξῃ
μὲ ἔργον ὅτι ἀγαπᾷ τὸν Χριστόν . Διὰ τὸ ἔλεγεν . ἂν μὲ
ἀγαπᾷς Πέτρε , βόσκει τὰ ἀρνία μου . Καὶ ὁ Πέτρος κατελαμ-
βάνοντας , ὅτι τὸ περὶ αὐτὸν εἶπεν μέγα πρᾶγμα , καὶ ζητᾷ πολ-
λὴν δυνάμιν . καὶ ἐλέποντας ὅτι ἀκολούθη ὁ Ἰωάννης , τὸν
ὁποῖον ἠγάπα πολλὰ ὁ Χριστὸς ἔειπεν , καὶ τὸς τί ; ὡς τὸν
νὰ ἔλεγεν . Ἐμὲ ὀρίσεις δέσποτα ὁ διδάσκαλε νὰ εἶμαι κε-
φαλὴ τῆς μαθητῶν . καὶ τί περὶ αὐτοῦ νὰ εἶπεν τὸν
ὁποῖον ἀγαπᾷς ; ὁ ὁποῖος εἶχε γυμνάσει νὰ καθίσῃ εἰς τὴν δε-
ξιὰν τοῦ Χριστοῦ , καὶ πρὶν ζητήσῃ αὐτὸς εἶχεν βάλει ἐπάνω
τῷ μητέρῳ τε νὰ τὸν γυμνάσῃ ἀπὸ τὸν Χριστόν ἢ τὸ δεξιὸν ἢ
τὸ ἄριστερον μέρος τῆς καθέδρας εἰς τὴν δόξαν τῶν σωτῆρων ,
γυμνῶντας τὴν περὶ αὐτὸν δεινὴν τῆτιν . Καὶ καλὰ καὶ οἱ δι-
δάσκαλοι νὰ τὸ πένονσι δὲ πνευματικῶς καθέδραν , ὅμως
ἐμπορεύμεν νὰ τὸ πάρομν καὶ εἰς τὸν τὸν νῦν . ἀλλὰ δὲ
νὰ μὴ ἔχωσι τινὲς ἀφορμὴν , ὅτι ὁλωνόμν τῆς μαθητῶν ἔειπεν .
Ὅσα δέσετε , καὶ ὅσα λύσετε . ἀποκρίνηται ὁ Χριστὸς , ὡς τὸν
καθεδικάζοντας τὸν Πέτρον . ἂν θέλω νὰ μείνῃ αὐτὸς ὡς νὰ
γυμνάσω πᾶν , τί σὲ κόπῃ σένα ; ἐστὶν ἀκολούθη με . τὸ
τὸ , ἀκολούθη με , ἄλλο δὲν θέλει νὰ εἰπῇ τῷ ἀκολούθη
με δὲ νὰ κυβερνᾷ καὶ νὰ βόσκει . Καὶ καθὼς ἐγὼ ζῶντας
μὲ

μὲ ἐσᾶς σᾶς ἐβλεπα ὡσάν πατέρας σας καὶ κορυφὴ καὶ δι-
δάσκαλος λογιζόμενος καὶ ἀγαπῶντας δι' ἐσᾶς, ἔτσι καὶ
σύ αἱ ἡσσαι εἰς τὸν ὅπον μιν, Ἐ ἀκολούθη με εἰς τέτλη τῶ
κυβέρνησιν διδάσκοντας καὶ σφαιρώνοντας τὰς ἀδελφές σε. ὁρατὶ
ἐγὼ θέλω, ὅτι εἰς τῶ γῆν ἐσύ νὰ ἡσσαι εἰς τόπον ἐδικόν
με. ὁρᾷ τὸ ἐξ καὶ ὡς τῶ σήμερον, Ἐ θέλει ἀκολουθήσει
πάντα ὁ Πέτρος τὸν Χριστὸν εἰς τὰς ἀφ' ὁδοῦς τι, καθὼς
θέλει ἀποδείχθῃ ὡς κατὰ.

Τὸ, καθὼς εἶπαμεν, ἃ ἔπεν ὁ Χριστὸς πρὸς τὴν πόλιν
τα καὶ μὴ τῶ ἀνάσσειν· ἀπὸ φανερώτατα τὸ μάρτυρσι τῶ
οἱ ἅγιοι καὶ τὰ πνευματικὰ τῶ οἰκουμενικῶν Συνόδων. πῶσον
δικαίωμα ἔχετε ἐναντίον εἰς τέτλη τ' ἐποθέσιν, ὡς ἐκείνα
ὡς ἀκὴν ἀπὸ πολλούς; ὅτι δὲν κάμνεσι τῶ τὸ Πέτρος
τῶ ζῶν. ἐκεῖνος ἦτον πτωχὸς, τῶ πλείους· καὶ ἄλλῳ
ζῶν περιττὰ τάρα ὁ Πάπας ἀπὸ τὸν μακάριον Πέτρον· καὶ
πῶς νὰ τὸ ἐξ ὁράδοχος; Δύο περὶ κατὰ κρίνοντες ἐδῶ,
καὶ δὲν φέρει νὰ τὰ περὶ σωμῆν. Πρῶτον, ὅτι ὁ Πέ-
τρος ἦτον πτωχὸς, καὶ ὁ Πάπας πλείους. Δεύτερον, ἐκεῖνος
ἐκαμνεν ἄλλῳ ζῶν, καὶ τῶ ἄλλῳ. Εἰς τὸ πρῶτον ἀπο-
κρινόμεθα, ὅτι τὸν πλείον ὡς ἔχει ὁ Πάπας, αὐτὸς δὲν
τὸν ἐγύροσεν, ἀλλ' ἔδωκε τὸν ἐπὶ τὴν ἀπὸ κανένα δυνασι-
κῶς, ἀλλ' ἀπὸ πολλῆς κηρύξεως καὶ ῥημάτων, καὶ ὅχι μόνον
πρὸς τὴν χρίσματος καὶ τὴν χωρισμῶν τ' ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ καὶ
σιμὰ εἰς τὸν κατὰ τὴν ἀναλήψεως τὴν Χριστῶ, καὶ πρὸς τῆς
ἀγίας καὶ μεγάλης πνεύματος Συνόδου ὁ μέγας Κωνσταντίνος,
ὁ ἐνδοξότατος βασιλεὺς, τὸν ἐχάρισε τὴν ἀγιωτάτην Πάπαν
Σιλβέστρου, καθὼς φαίνεται εἰς τὸ βασιλικὸν χάρτι, καὶ ἐν-
ρίσκεται γεγραμμένον εἰς τὰ βιβλία τῶ ἱερῶν Κανόνων. ἀλλ'
ἐμεῖς καὶ τῶ θέλομεν τὸ ἀναφέρει ὁλόκληρον, ὅρα νὰ μὴ βῶ-
λωμεν λόγια δικὰ μας, ἀλλὰ τὰ δικὰ τε.

Διάταξις τῆ ἐνδοξοῦσθαι βασιλείως Κωνσταντίνου τῆ μεγάλης
 πρὸς τὸν ἀγιώτατον Σίλβερστον πάπαν
 Ρώμης .

Πρᾶγμα χρεωσμένοι ἐκρίναμεν μὲ ὅλους μας τὰς ζαφά-
 ρας , καὶ ὅλῳ τῷ γερονσίῳ , καὶ τῶν ἀρχόντες , καὶ
 ὅλον τὸν λαὸν ὅπως εἴη εἰς τῷ ἐξουσίᾳ τῆ ῥωμαϊκῆς δόξης ,
 καθὼς ὁ ἅγιος Πέτρος ἀναφέρει εἰς τῷ γῆν τὸ πρῶτον τῆ
 ἡοῦ τῆ θεῶ , ἐτὶ καὶ οἱ ἐπίσκοποι , οἱ δῆδοχοι τῆ κορυ-
 φαία τῆς ἀποστόλων , νὰ ἔχουσιν εἰς τῷ γῆν ἀνθεντικῶς ἐξου-
 σίαν πλεονάζει πᾶ ἔχει ἡ βασιλεία τῆ δόξης μας . καὶ τῷ
 τὸ ἐσυγχωρήσαμεν ἐμῶς καὶ ἡ βασιλεία μας . Καὶ θέλομεν
 ὅτι αὐτὸς ὁ κορυφαῖος τῆς ἀποστόλων καὶ οἱ δῆδοχοί τε ἀνα-
 φέρουσιν τὸ πρῶτον τῆ , νὰ εἶναι πρῶτοι πατέρες καὶ βοη-
 θοὶ πρὸς τὸν θεόν . Καὶ καθὼς ἡ βασιλική μας ἐξουσία
 σέβεται καὶ τιμᾶται εἰς τῷ γῆν , ἐτὶ νομοθετήσαμεν νὰ σέ-
 βεται ἔ νὰ τιμᾶται ἡ ἀγία ἐκκλησία τῆ Ρώμης . Ἐπειὶ οὖν
 τεταυρῶν τῷ βασιλείᾳ μας καὶ τὸν γῆν θεῖον νὰ δο-
 ξάζεται καὶ νὰ ὑψηλώνεται ἡ ἀγία καθέδρα τῆ ἀγίας Πέτρου ,
 δίδοντες τῆς δυνάμει καὶ ἀξίωμα δόξης . Καὶ διακρίνοντας
 ὀρίζομεν νὰ ἔχη ἀνθεντικῶς ἐξουσίαν , ἔ νὰ εἶναι κεφαλὴ τῆς
 τεσσάρων θεῶν , ἡγουμένη τῆς θεῶν Αλεξανδρείας , Ἀντιοχείας ,
 ἡ χώρα Ἱεροσολύμων , (καὶ τῆς χώρας τῆς βυζαντινῶν) καὶ εἰς κον-
 τῆ βυζαντινολογίαν ὅλων τῆ ἐκκλησιῶν τῆς οἰκουμένης ὅλης . Καὶ ὁ δὲ
 τῶν ἀπο- σκοπος ὅπως θέλει εἶναι εἰς τῆ ἀγίαν ἐκκλησίαν Ρώμης , ὁρῶμεν
 μὴ δὲν ἡ νὰ εἶναι ἐνδοξος καὶ ὑψηλότερος ἀπὸ ὅλους τῆ κόσμου τῆς ἱερέας .
 τον πα- Καὶ ἂν εἶναι τίποτε εἰς δέλωσιν τῆ θεῶ , καὶ διόρθωσιν καὶ
 ῥυθμίσει . σερίωσιν τῆς πίστεως τῆς ῥησιμανῶν , αὐτὸς νὰ τὸ κρίνῃ .
 ὁθεν τῶ Διατὶ δικαίον εἶναι , ὅτι ὁ ἅγιος νόμος ἐκεῖ νὰ ἔχη τῆ κε-
 λόγια τῆ φαλῶ καὶ τῷ ἀρχῶ , ὅπως ὁ ἅγιος νομοθέτης Ἰησοῦς ὁ Χρι-
 στα τὰ ἐ- σὺς ὁ σωτὴρ μας ὥρισεν νὰ κρατῇ τῷ καθέδρᾳ ὁ μακάριος
 σμιξέ τι- ἀπὸστολος Πέτρος , καὶ ὅπως ἔπαθεν τὸ πάθος τῆ σαυροῦ , καὶ
 ἔπει

ἔπιε τὸ ποτήριον τῆ μακαρίου θανάτου, καὶ ἠκολούθησε τὸν ναὸ ὕψους
 διδάσκαλόν τε καὶ ἀνθεντήν. Καὶ ἐκὼν νὰ κλίνεσι τὰ ἔθνη ῥώτερος,
 ἢ κεφαλαῖς των δὲ τὴν ἐξομολόγησιν τῆ ὀνόματος τῆ Χρυσάν καὶ
 ὧν, ὅπως ὁ διδάσκαλός των, ὁ μακάριος ὑπόστολος Παῦλος πολλὰ
 ἔδωκε τὸν ῥάχηλόν τε δὲ τὸν Χρυσόν, καὶ ἔλαβε τὸ σεῖν ἄλλα εἰς
 φάνι τῆ μάρτυρις. καὶ ἐκὼν νὰ γυρᾷσι τὸν διδάσκαλον ὡς τὸ τὸ θε-
 τέλος τῆ κόσμου, ὅπως ἀναπαύονται τὰ λείψανα αὐτῶν ἡσυχασμα
 αἰγίων ὑποστόλων. καὶ ἐκὼν σφῶντι ὁ χαλκωμένοι εἰς τὴν γῆν τῆ Κων-
 νὰ δελύσωμεν τὰ ὀφίδια τῆ ἡρανί βασιλείας καὶ δεῖ καὶ σπαντινέ.
 σωτήρης μας Ἰησοῦ Χρυσῶν, ὅπως ὁ δολοφόνος τὸν ἱερῆφανον
 γῆινον βασιλέα. Παραδίδομεν λοιπὸν αὐτῶν ἡσυχίων ὑπο-
 στόλων, ἡσυχίου μακαρίων με ἀνθεντῶν Πέτρου καὶ Παύλου, ὁ μετ'
 αὐτοῦ τῆ μακαρίου Σιλβέστρου τῆ πατρός με, ἡ μεγάλη ὀπι-
 σκόπου ὁ καθολικῆ Πάπα Ρώμης, καὶ ὁλωνῶν τε ἡσυχίου δὲ
 δόχων, ὅσοι μέλλουσι νὰ περικαθίσουν εἰς τὴν θρόνον τῆ μα-
 καρίου Πέτρου ἀπὸ τῆ σήμερον ὡς τὸ τέλος τῆ κόσμου, τὸ βα-
 σιλικόν μας παλάτιον εἰς τὸ Λατερανόν, ὅπως ἰσχυραῖν καὶ
 νικᾷ ὅλα τῆ κόσμου τὰ παλάτια. ἀκόμη τὸ σεφάνι ἡ κεφα-
 λῆς μας, καὶ τὸν λῶρον, ὁ τὸ ὠμοφόριον ὅπως περικυκλᾷ
 τὸν βασιλικὸν ῥάχηλον. αὐτῶν καὶ τὴν κόκκινον χλαμύ-
 δα, καὶ τὸ κόκκινον ῥῆχο, καὶ ὅλα τὰ βασιλικά ἐνδύματα
 καὶ στολισματα ἡσυχίου βασιλικῶν ἀλόγων. ὁμοίως καὶ τὰ βασι-
 λικά σκῆπτρα, ὁ ὅλα τὰ ὄπλα καὶ βάνδα, ὁ ταῖλλα
 στολισίδεα ἡ βασιλικῆς μεγαλωσύνης, καὶ τὴν δόξαν τῆς
 ἐξουσίας μας. Καὶ θέλωμεν, ὅτι οἱ ἐυλαβέστατοι ἄνδρες, οἱ
 κληρικοὶ δὲ ὀφείλουσι ἄλλω, ὅπως δελύσιν τὴν αὐτὴν ῥω-
 μαϊκῶν ἐκκλησίαν, νὰ εἶ τιμημένοι, καὶ νὰ ἔχουσιν ἐκείνῳ
 τὴν ὑψηλότητά καὶ μεγαλωσύνῃ, ὅπως ἔχει ἡ μεγάλη μας γε-
 ρουσία, ἡ γοῶν οἱ πατρίκοι καὶ ὑπάτοι καὶ τὰ λοιπὰ ἀξιώματα.
 Καὶ καθὼς ἡ βασιλικὴ αὐλὴ ἔχει λαμπρότητα, ἐτὶ ὑπο-
 φασίζομεν νὰ ἔχη καὶ ὁ κληρὸς ἡ ἀγίας Ρωμαϊκῆς ἐκκλησίας.
 Καὶ καθὼς ἡ βασιλικὴ δυνάμις εἶ στολισμένη ἀπὸ δὲ ὀφείλουσι
 ὀφίδια, καὶ ἐκκλησιῶν, πορταῖον, ἐξκεντράειον, ἐτὶ δέ-
 λομεν

λοισιν νὰ εἶναι σολισμὸν καὶ ἡ ἀγία ἐκκλησία τῆς Ῥώμης. Καὶ
 δεῖ νὰ λάμπῃ πλατεία τὸ ἐπισκοπικὸν φῶς, ὁρίζομεν καὶ τὸ
 ὅτι οἱ κληρικοὶ τῆς ἀγίας ἐκκλησίας Ῥώμης νὰ καβαλλι-
 κώσωσιν ἄλογα σολισμὰ μετ' ἅπαντα ὡς ἐξέφραται· καὶ κα-
 θὼς οἱ συγκλητικοὶ μας φορῶν ὑποδήματα ἅπαντα λινὰ, ἐτζί
 καὶ τὰ ἑσάνια ὡσάν τ' ὑπόδημα εἰς ἱππὸν τῷ θεῷ, ὡς ἐξέ-
 φραται ἀκόμη ἀπὸ ὅλα δίδομεν ἀδείας ὅτι συγχωρῶμεν χά-
 ριν τῷ ἀγιώτατε μας πατρὶ Σίλβεστρου τῷ ἐπισκόπῳ καὶ πᾶσι
 Ῥώμης, καὶ ὅλων τῶν μακαρίων ἐπισκόπων τῶν δεξιοδόχων τε,
 εἰς τιμὴν καὶ δόξαν τῷ κυρίῳ καὶ σωτῆρι ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ,
 εἰς τὴν αὐτὴν μεγάλην καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν, ὅτι ἂν
 τινὰς συγκλητικὸς θῇσιν ἀπὸ ἰδικῶν τε παρὰρεσιν νὰ γένῃ
 κληρικὸς, καὶ νὰ ἔμῃ εἰς τὴν ἑξὶν τῶν κληρικῶν, νὰ μὴ
 τὸν ἐμποδίσῃ τις. Ἀκόμη ἐνομοθετήσαμεν, ὅτι καὶ αὐτὸς
 ὁ θεοσεβὴς πατέρας μας Σίλβεστρος ὁ μέγας ἐπίσκοπος,
 καὶ ὅλοι οἱ δεξιοδοχοὶ τε νὰ φορέσι τὸ σεφάνι ὡς τὸ ἐδάκα-
 μιν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς μας ἀπὸ καθαρὸν χρυσάφι ὅτι μὴ γα-
 ρίταις ἀτίμητοις, καὶ νὰ τὸ μετὰχειρίζονται εἰς τὰ κεφάλια τους
 εἰς δόξαν θεῷ, καὶ εἰς τιμὴν τῆς ἀγίας καὶ κορυφαίας ἀποστόλου.
 ἀμὴν αὐτὸς ὁ μακάριος Πάπας Σίλβεστρος δὲν ἠθέλησε νὰ
 φορέσῃ ἐπάνω εἰς τὴν παπαλήθειαν τε ὡς εἶχεν εἰς δόξαν
 τῷ θεῷ καὶ τῇ ἀγίῳ Πέτρῳ, σεφάνι χρυσὸν καὶ μὴ χρυσοῦν.
 καὶ ἡμεῖς ἐπειδὴ δὲν ἠθέλησε τὸ χρυσὸν σεφάνι, ἐβάλεμεν
 μετὰ ἰσχυρὰς χεῖρας εἰς τὸ ἅγιόν τι κεφάλι τὸν ὑπερλαμ-
 βον λῶρον, ὅπως σημαδεύῃ τὴν ἀγίαν ἀνάστασιν, ὅτι κε-
 τῆρας τὸ χαλινάρι τῶν ἀλόγων τε δεῖ τὴν προσκυῖνσιν καὶ
 τὸν φόρον τῇ ἀγίῳ Πέτρῳ ἐκάμαμεν τὸ ὄφρικιον τῷ δευδότη.
 νομοθετήσαμεν ὅτι ὅλοι τε οἱ δεξιοδοχοὶ νὰ φέρεσι τὸν λῶρον εἰς
 τῷ προσκομπῶν εἰς μίμῃσιν τῇ βασιλείᾳ μας. Καὶ δεῖ νὰ μὴ
 καθαιρεθῇ τὸ ἀξίωμα τῷ ἐπισκοπικῷ, ἀλλὰ καὶ νὰ εἶναι δο-
 ξασμὸν μετ' αὐθεντίας πλεονάζει τῇ γυνὴν μας βασιλείας
 ἐδάκαμεν τὸ παλάτι μας, καθὼς ἐπερείσαμεν, καὶ τὴν
 Ῥώμην, καὶ ὅλης τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς δύσεως τῆς Ἑπείας καὶ τὰ

κάσσα

κάσεα τῷ ἄνωθεν μακαριώτερω πατρὶ Σίλβεστρο καὶ καθολικῷ πάπα, καὶ ἀφίκαμεν αὐτῷ καὶ τῷ δαδάρχῳ τῆς τῆς ὅπως μετέβησαν καὶ σερβαὶ διέλαβον βασιλικῆς ὁρίσεως· καὶ ἐνομοθετήσαμεν νὰ μένη τῆς ὁ βασιλικὸς ὁρίσμος ὁ πατριάρχικόν ὁρίσμον, καὶ τὸ ἐχάρισαμεν εἰς τὸν αἰῶνα τῷ πατρί τῷ ἁγίῳ ἐκκλησίας τῆς Ρώμης. Καὶ δεῖ τῷ ἐλογισάμεν δεῖ πατριάρχη ὡφέλιμον νὰ μετὰφίκαμεν τῇ βασιλείᾳ μας καὶ τῇ βασιλικῇ ἐκκλησίᾳ εἰς τὰ μέλη τῆς ἀνατολῆς, καὶ νὰ κτίσῃμεν χάριν νὰ ἔχη τὸ ὄνομά μας εἰς τὸ Κωνσταντινῶν, ὅπως ἀρροδίων· καὶ νὰ σερβάσωμεν ἐκεί τῇ βασιλείᾳ μας. Ὅτι ἄδικον εἶναι νὰ ἀνδυνάτῃ ὁ γένιος βασιλεὺς ἐκεῖ, ὅπως εἶναι ἡ ἀκρότης τῆς ἐκκλησίας, ὁ πᾶς ἐδόθη ὑπὸ τὸν βασιλέα τῷ ἑσπέρῳ τὸ κεφάλαιον τῆς πίστεως τῷ χριστιανῶν. Τῷ τῷ βασιλικῷ χαρτὶ ἐκαταγράψον, καὶ κατωγράψον ὑπὸ τὰ ἴδωμάς χεῖρας, τὸ ἐβάλαμεν ἐπάνω εἰς τὰ τίμια λείψανα τῶν ἁγίων καὶ κορυφαίων ἀποστόλων Πέτρου. Καὶ ἐκεῖ ἀπόσταμεν ὅλα τὰ ἐν τὰ φυλάττωμεν ἀκέραια. Καὶ οἱ βασιλεῖς ὅπως θέλωσι εἰσαίρεσθαι μας νὰ τὰ φυλάσωσι εἰς τὸ χαρτὶ φυλάκτον μας. Τὰ ἐδώκαμεν τῷ πατρί μας τῷ ἁγίῳ ὁ οἰκουμενικῆς Ἐπισκοπῆς ὁ πάπας, καὶ μετ' αὐτὸν ὁλωνῶν τῷ δαδάρχῳ τοῦ ὁπισκοπῶν, μετ' αὐτὸν χάριν τῆς κυρίου καὶ σωτηρίας μας Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀφ' αὐτοῦ ὅλα τὰ πατριάρχικα καὶ φυλάσσονται καλὰ εἰς τὸν αἰῶνα.

Βλέπετε, ὡς ὁ ἐνδοξότατος βασιλεὺς, ὁ μέγας Κωνσταντίνος ἐδωκεν ἐκεῖνα ὅπως τῶρα ἔχει ἡ ἐκκλησία τῆς Ρώμης, καὶ δὲν τῷ ἔλαβε μετ' ἀναστροφῆς, ἐδὲν τῷ ἤρπασε τινός; Καὶ ὅτι ὁ γένιος βασιλεὺς ὅλα τὰ ἀφίερατεν εἰς δόξαν ὁ τιμῶν τῶν ἁγίων βασιλέως; ὁ τὰ ἐδωκε μετ' ἀλαβείαν ὁ ἐσέβειαν ὑπὸ ἰδίῳ τῷ θείῳ ματῆς ἐκκλησίας; τῷ ὁ ἀγαθότατος πάπας Σίλβεστρος τὰ ἐδέχθη δεῖ αὐτὸ ἀποφαινεῖ. πρῶτον δεῖ τῷ ζέσιν τῆς πίστεως καὶ καλὸν θείῳ ματῆς βασιλέως, ὅπως ἦτολεν σπανδαλιῶν δεῖ τῷ εὐλαβείαν τῆς ψυχῆς τοῦ, ἐν δὲν ἦτολεν τῷ δεχθῇ ὁ πάπας. Δόξα ὅσον διὰ τὴν τιμὴν τῆς ἐκκλησίας,

σία, ὅπως ἦτον πτωχή ἢ διωγμένη ἢ κατὰφρονεμένη ἀπὸ τοῦ τυράννου, ὅπως εἶχαν βασιλεύσει πρὶν τῇ Κωνσταντίνῃ. ἀκόμη διὰ τὸ ἔχειν καὶ κοσμικὴν δυνάμιν, ἐπειδὴ ἢ τότε ἢ τότε εἶχεν ἔχει πολλὰς ἰχθύνους κοσμικὰς ἢ πνευματικὰς ὅπως γεφυρὰς αἰς γεφυρὰς. Ὅθεν ἂν ἦτον πτωχή, πάλιν ἠθύνει ἔχει διωγμὸς ὡσάν ἢ εἰς τὸν καθερὸν τῇ Σιλβέστρου ἢ χερστέρις, ἀπὸ ἐκείνης ὅπως φανερά ὁμολογῶσι τὰ ἐξ ἱρριανῶν, ἢ εἰς τὸ κρυφόν ἐξ ἑλλήνων, ἔλότηα δὲν δέχονται τὴν παρουσίαν τῇ Χριστῷ μὲν τὴν σάρκα, ἔλονται πολλὰς φορὰς ἠθέλησαν τὰ τὴν σμικρύνειν, ἢ τὰ τὴν ὀξυφανίσου. Δίδομεν ἐξω ἀπὸ τῆς δύο εἰς τὴν ὑπολογίαν καλλιῶ. Ὅτι προβλέποντες οἱ θαυμάσιοι ἐκείνοι μεγάλοι ἀρχιερεῖς, ἔλονται ὁ μακάριος Σιλβέστρος, πῶς τὰς ὑστερὰς καθερὸς εἶχεν ἢ πῶς τὰς ὀλιγὰν εἰς τὰς ἀνθρώπους, ἔλονται πᾶσι ἐκείνη ἢ ζῆσις ἔλονται ὀλίβια. ὅπως ἦτον εἰς τὰς ἀρχαῖς, ὅτε ἢ ἐκκλησία τῇ Χριστῷ ἦτον πτωχή. ἔλονται ἐμύλαν τὰ δυναστεύουσι οἱ πᾶσι, καὶ τὰ κατὰφρονένται ὅσοι δὲν ἔχουσι. διὰ τὴν ἠθέλησαν τὰ ἔχειν πᾶσι ἢ ἐκκλησία διὰ τὰ μὲν κατὰφρονήται ἀπὸ κανένα. Καὶ ὅποιος εἶδε τὴν ἐκκλησίαν τῇς Ρώμης, κατὰ τὴν τὴν εἶδα ἐγὼ, καὶ ὅσῃ ὀλίβια τῇς φέρουσι οἱ ἀνθρώπων καὶ βασιλεῖς τῇς γῆς ὅταν ἔρχονται εἰς αὐτὴν, θέλει μὲν τὴν πᾶσι λέγω τὴν ἀλήθειαν. Ὅθεν ἂν ἦτον ἄπορη, δὲν ἠθύνει εἶσαι τιμωμένη ἀπὸ τὰς κενόδοξας, ἔλονται ὅπως μὲν εἶσαν θέλουσι τῇ τιμαῖς. διὰ τὴν λοιπὸν δὲν ἐξ ἐκκλησίας ἢ καὶ διὰ τὰ ἐξ πλουσίας ἔλονται μεγαλειότηα, δὲν θέλει τὰ τῇς δίδωμι τιμὴν καὶ ὑποταγήν, ὡς λογισμὸν ἄπορον. Ἐτὶ δὲ τὸν ἐγκαλέσει καὶ αὐτὸν τὸν Χριστὸν, ὅτι ἐγεννήθη πτωχός, καὶ ἐξῆσε πτωχός, καὶ ἐκήρυξεν τὸ μῆκος τῇ πλῆθι, ἀπέκει ἐπε φανερά διὰ τὸν αὐτὸν τοῦ, ὅτι ἐξ ἀιώνιος βασιλεύει τῇ ἐρανῇ καὶ τῇς γῆς. Καὶ ὅτι τὰ ἐδόθη πᾶσι ἐξουσία εἰς τὸν ἐρανὸν καὶ εἰς τὴν γῆν. Καὶ ὅτε ἐλέγη. Ὅταν ἐλθῇ ὁ υἱὸς τῇ ἀνθρώπων εἰς τὴν δόξαν τοῦ. φαίνομεν σε τὰ ἐλθῇ ἀληθινά, τὸ λοιπὸν ἐτὶ ἐσωθήκεν τῇς

ἐκ-

ἐκκλησίας, ὡσάν ἡ νυμφίη της Χριστοῦ, ἐγεννήθη πτωχή
ὑπὸ τῷ ἀκαρπον συναγωγῷ τῶν ἑβραίων. ἀπ' ὀλιγάκι ἐπλά-
τινεν, δηλονότι ὑπὸ νερό καὶ πνεῦμα εἰς τὸ βάπτισμα. καὶ
τώρα εἶ) πλησία, καὶ ἔχα μέγαλον ὀπορισμόν.

Περὶ τὸ δῶτερον, ὅτι τῷ σήμερον οἱ ἀρχιερεῖς τῆς Ρώμης
δὲν κάμνουν τῷ ζῶντι τῷ Πέτρῳ, ὁρᾷται ὁ ὀπορισμὸς αὐτοῦ.
καλὰ καὶ κάποιον θέλει φανῇ σκληρὸν τὸ θέλημα αὐτοῦ.
Ὡς ἀδελφοί, ἀν καθεδικάζετε τὸν ἀρχιερέα τῆς Ρώμης, πῶς
δὲν ζῇ καὶ τὸν ἅγιον Πέτρον, διὰ τὸ δὲν καθεδικάζετε καὶ τῆς
ἀρχιερέας τῆς ἀναβολῆς, πῶς δὲν κάμνουν τῷ ζῶντι τῷ πα-
λαιῶν ἀρχιερέων καὶ ὀποσόλων; λέγω τὸν Αλεξανδρείας ὅτι
δὲν δὲν ζῇ καὶ τὸν ἅγιον Μάρκον, τὸν Ἀντιοχείας ὅτι δὲν ζῇ
καὶ τὸν Θεοφόρον Ἰγνάτιον, τὸν Ἱεροσολύμων ὅτι δὲν ζῇ καὶ
τὸν ἅγιον Ἰακώβον τὸν ἀδελφόθεον, τὸν Κωνσταντινουπόλεως ὅτι
δὲν ζῇ καὶ τὸν ἅγιον Ἀνδρέαν τὸν ὀποσόλον; μόνον ξέρετε νὰ μιλεῖ καὶ
κατακρίνετε τὸν Ρώμης. διὰ τὸ ὅτι εἶ) Λατίνος, καὶ ξυρίζει τῷ γνώ-
τῳ γένειον, καὶ τῷ τεράδι καὶ ὠδασιδίῳ ζῶγει λάδι καὶ μὴ τι-
φάει. τῶς ξέρετε νὰ κατακρίνετε, ἀμὴν τῷ φιλαργυρίῳ, νῶν ῥω-
καὶ μεθυσίῳ, καὶ χοντροσυλίῳ δὲν ξέρετε νὰ κατακρίνετε. μαίων,
ἀλλὰ καὶ ἂν εἶναι, καθὼς ἐσεῖς λέγετε, ἀμὴν τῶν οἱ ἀρχιερεῖς ὅτι κατὰ
τῆς Ρώμης, τί σὰς κόπτε; δὲν ἔχομεν ἐμῶς νὰ ἐξετάζωμεν αἰλήθειαν
καὶ νὰ κατακρινώμεν τῆς διαπότας μας, ἐπειδὴ φανερόν ὅ ὁ ἅγιος
Πατριάρχης Μωϋσῆς εἰς τῷ ἔξοδον φωνάζει. * μὴ κακολογᾷς Ἀνδρέας
τὸν ἀνδέντικόν τῷ λαῷ σου. ἀλλ' ἐδ' ἔχομεν ἐμῶς τὰ πρὸς δὲν ἐσα-
βατα νὰ ἀντισέκομεν τῷ ποιμνίῳ, ἀκούοντας ὅτι λέγει ὁ Θεὸς
Χριστός. Εἰς τῷ καθεδρῶν τῷ Μωϋσῇ κάθον) οἱ γραμματεῖς ἐπί-
ταις καὶ οἱ φαρισαῖοι. ὅλα ὅσα ἐκείνοι σὰς λέγουν νὰ φυλάσ-
σοπος τῷ
σετε, κάμνετε ἡ φυλάσσετε, ἀμὴν καὶ τὰ ἔργα των ἐσεῖς μὴ Βυζαντίας.
κάμνετε. Εμπορεύσαν) οἱ ἑβραῖοι νὰ εἰπῶσιν τῷ Χριστῷ. δὲν
ἔχομεν χρεὸς νὰ ἀκούμεν τῆς ἀρχιερεῖς, καλὰ ἡ νὰ κάθων) * κεφ. κη.
εἰς τῷ καθεδρῶν τῷ Μωϋσέως, ὅτι εἶ) ἀμὴν τῶν. ἀλλὰ
δὲν τὸ εἶπασιν, ξέροντας ὅτι τὸ νὰ κάθωνται εἰς τῷ κα-
θεδρῶν τῷ Μωϋσῇ, σημαίνει ὅτι ἔχουσι τὴν ἐξουσίαν τῷ Μωϋ-

σέως, καλὰ καὶ νὰ εἶ) ἀμάρτωλοι μὲν κάμνοντες τὴν ζωὴν
τῆ Μωϋσέως, ὅτι ἐδὲ πωροῦνται ἦσαν ἐδὲ ἅγιοι καθὼς ἦτον
ὁ Μωϋσῆς. Ἐτὶ καὶ τῷ κρατῶσι τὸν θρόνον τῆ ἀγίας Πέ-
τρου, καὶ ἔχουσι τὴν ἐξουσίαν τε, καὶ ὀρίζουσιν ὡς διατάττει καὶ
ἐξουσιασά, καὶ ἐμῆς ὑποτασσόμεθα. Καὶ ἂν δὲν κάμνουν
τὴν ζωὴν τῆ Πέτρου, θέλουσι δώσει λόγον εἰς τὸν καθεὶν τῆς
ἐξουσίας, καὶ ἐμῆς δὲν ἔχομεν νὰ ἀποκριθῶμεν δι' αὐτοῦ·
ὅτι ἐκείνο ὅπερ τὸς χρεωστῶμεν ἐμῆς κάμνομεν, καὶ διδομεν
ὑποταγὴν ὅσον εἶ) δυνατὸν, ἀκούοντας τὸ θεολόγον Γρηγόριον
ὅπερ λέγει· Μὴ θέλετε τὰ πρεσβεῖα νὰ ἐσκέτε τὸς ποιμένας,
μηδὲ νὰ ὑψώνετε ἔξω ἀπὸ τὰ σινορά σας· ἐσὰς σώνει νὰ ἐσ-
κετε καλὰ. Καὶ δεῖ νὰ φράξωμεν τέλεια τὰ σόματα σας,
ἀρχίζομεν νὰ σὰς δείξωμεν μετὰ μυστηρίου τὴν ἀγίων τὴν ἐκκλη-
σίας διδασκάλων, ὅτι ἡ ἐκκλησία τῆς Ρώμης εἶ) ἐπάνω εἰς
τὴν ἄλλαν, καὶ ἔχει τὴν ἀνθεντίαν ὡσάν τιμιώτερη καὶ ὑψη-
λότερη ἀπὸ ὅλαν. λέγει ὁ ἅγιος Ανάκλητος· Ἡ ἱερατεία ἀγία
καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία τῆς Ρώμης ἔλαβε τὸ πρωτεῖον, ὅχι
ἀπὸ τὸς ἀποστόλους, ἀλλ' ἀπὸ αὐτὸν τὸν Κύριον καὶ σωτῆρα
μας· ὁ ὁποῖος εἶπεν τῷ μακαρίῳ ἀποστόλῳ Πέτρῳ· ἐσὺ εἶσαι
Πέτρος, καὶ ἐπάνω εἰς τέτλη τὴν πέτρα ἐγὼ θέλω οἰκοδο-
μήσει τὴν ἐκκλησίαν μου· τὴν ὁποίαν ἐκαθίστησαν μετὰ τὸ
μυστήριόν της οἱ ἀγιώτατοι ἀπόστολοι Πέτρος, καὶ Παῦλος.

Ὁ ἅγιος Μάρκελλος λέγει. Παρακαλῶμεν σας νὰ μὴ δι-
δάσκετε, καὶ νὰ μὴ νοῆτε ἄλλο, πρὶν ἐκείνο ὅπερ ἔλαβετε
ἀπὸ τὸν μακάριον ἀπόστολον Πέτρον ἐκ τὸς ἄλλοις ἀποστόλοις·
Ὅτι ἐκεῖνος εἶ) ὅλης τῆς ἐκκλησίας ἡ κεφαλὴ· τὸ ὅποιον λέγει
ὁ Χριστός· ἐσὺ εἶσαι Πέτρος, καὶ τὰ λοιπά. Διότι ὁ θρόνος
τῆ Πέτρου ἦτον πρῶτος εἰς τὰ μέρη σας, καὶ ὕστερα μετὰ ὁρισμὸν
τῆ Χρείας ἐμεταφέρθη, καὶ τὴν σήμερον μετὰ τὴν βοήθειαν καὶ
τὴν χάριν τῆ Θεοῦ τὸν ἔχομεν ἐμῆς.

Ὁ μακάριος Λέων ὁ πᾶπας λέγει· Ἐπειδὴ ὁ μακαριώτα-
τος ἀπόστολος Πέτρος ἔλαβε τὸ πρωτεῖον ἀπὸ τὸν Χριστὸν, καὶ
ἡ ἐκκλησία τῆς Ρώμης φυλάσσει τὰ νόμματα τῆ Πέτρου, δέχον
εἶναι

εἶναι νὰ πωσῶμεν, ὅτι ὁ μαθητὴς τε ὁ ἅγιος ἐπίσκοπος Μάρκος, ὅπῃ πρῶτος ἐκυβέρνησε τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἀλεξανδρείας, δὲν ἐβεβαίωσε τὰ νομοθετήματ' αὐτοῦ μετὰ κανόνες ἄλλης διδασκαλίας, ὅτι πρᾶγμα ἐβίβουν εἶναι, πῶς δὲν τ' ὅμοιαν πηγὴν τῆς χάριτος τε ἐνὸς ἁγίου Πνεύματος ἀνάστυρεν· καὶ ὡσὰν μαθητὴς τε διδασκάλῳ Πέτρῳ δὲν ἐβάλλθηκε νὰ διδάξῃ ἄλλο, ὡςδ' ἐκῆντο ὁπῇ ἔλαβεν ἀπὸ τὸν Χριστοῦ τὴν τὴν τε.

Τὴν ἐβεβαίωσεν δὲ ἀπὸ τὸν ὀρισμὸν τ' Κωνσταντίνου, τὸν ὁποῖον ἔχεις εἰς τὰ ἐβλία τ' Κανόνων, ὅπῃ μετὰ ἄλλα πολλὰ λέγει καὶ τὸ Ἀποφασίζοντο, ὅτι ἡ ἀγία καὶ ἱερά ἐκκλησία τῆς Ρώμης καθὼς ἔχει τὸ πρεσβύτερον ἐπάνω εἰς τοὺς τέσσαρας θεό- νους, τῆς Ἀλεξανδρείας λέγει, τῆς Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων, (καὶ Κωνσταντινουπόλεως,) ἐτ' αὖ καὶ ἐπάνω εἰς ὅλας τ' κόσμους ἡ Κων- σταντινὴ ἐκκλησία. Ὅθεν καταλαμβάνομεν, ὅτι ἡ ἐκκλησία τῆς Κωνσταντι- νουπόλεως ἑστέκει, ἐπειδὴ ἔχει τὸ πρεσβύτερον ὅχι μόνον ἐπάνω πόλιν, εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, ἀλλὰ καὶ τὴν Κωνσταντινουπόλιν, καὶ ταῖς καθὼς εἰ- παμεν,

* Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Διάλογος λέγει· Τίς ἀμφιβάλλει εἶναι βαλ- δὲ τὴν ἐκκλησίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅτι νὰ εἶναι ὑπὸ μὲν ἀπὸ τὴν ὀξυμένην τ' ἀποστολικὴν θρόνον; Ἐτ' ἡ δὲ δεύτερα συνόδος κανένα εἰς τὸν εἶδος τῆς κανόνα· Ὅτι ὁ ἐπίσκοπος τῆς Κωνσταντινουπόλεως νὰ ἔχη τὴν τιμὴν δὲ ἄλλους ἀπὸ τὸν πᾶσαν. Ἐτ' ὁ ἅγιος Ἀνάκλητος· Ἡ ἐκκλησία τῆς Ρώμης εἶναι ἀπὸ χάρισμα * βιβ. ζ. καὶ θεὸς πρῶτος θρόνος. καὶ τὸ ἔχει ἀπὸ τὸν Χριστὸν, ἐπιστολ. ὅχι ἀπὸ ἄλλον τινά. Καὶ καθὼς ἡ πόρτα βασιλῆα ἀπὸ τὸν ἕδ. πρεσβύτερα, ἐτ' αὖ ὅλας οἱ ἄλλαι ἐκκλησίαι κυβερνοῦνται δὲ τὸ δέλημα τ' θεὸς ἀπὸ τὸ ἀξίωμα τῆς ἀποστολικῆς ὀξυ- σίας. Ἐτ' ὁ ἅγιος Κάλλιςτος· Δὲν εἶναι βολέον νὰ χωρίζοντ' αὐτὰ μέλη ἀπὸ τὸ κεφάλι, ἀλλὰ καὶ τ' μέρτυραν τῆς γεφυρῆς ὅλα αὐτὰ μέλη ἔχουσιν ἡ ἀκολουθεῖ τ' κεφαλὴν. Καὶ δὲν εἶναι ἄνθρωπος ὡς νὰ ἔχη δυσκολίαν, πῶς ἡ ἀποστολικὴ ἐκκλη- σία νὰ εἶναι ὁλωνῶν μητέρας, ἀπὸ τῆς κανόνος τῆς ὁμοίας

δὲν ὀρέπει τινὰς νὰ χωρίζεται. Ἀκόμη ὁ Γρηγόριος φανερά· Δὲν εἶναι ἄδεια τινὸς νὰ θέλῃ, ἢ νὰ ἐμπορῇ νὰ παρῇ τῆς ἐντολαῖς τῆ ἀποστολικῆς θρόνῃ, ἢ τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς διακονίας μας. λοιπὸν ἂς πείσῃ εἰς τὴν γῆν μὲ πόνον τῆς ἀπωλείας τοῦ, ὅποιος θυγήσει νὰ ἐναντιωθῇ τῇ ἀποστολικῶν ἐντολμάτων· μηδὲ ἂς ἔχει πλεονέκτημα εἰς τοὺς ἱερεῖας, ἀλλὰ ἂς εἶναι διωγμὸς ἀπὸ τὸ ἅγιον μυστήριον. Ἐτι Κυριανὸς ὁ ἁγιώτατος λέγει· Τὴν καθέδραν τῆ Πέτρου, εἰς τὴν ὁποίαν θεμελιώνεται ἡ ἐκκλησία, ὅποιος αφήνει, μὴ παρῇ νὰ εἶναι πλέον εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἐτι Νικόλαος ὁ πᾶπας λέγει· τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ρώμης μόνος ὁ Χριστὸς τὴν ἐθεμελίωσεν, ὅτι τὴν ἐστήκωσεν ἐπάνω εἰς τὴν πέτραν τῆς πίστεως, ὅταν ἐγεννᾶτο· ὁ ὁποῖος ἐπαράδωκεν τὰ μακαρίων Πέτρου τὴν κλειδίον τῆς αἰωνίου ζωῆς τὰ δίκαια τῆς γῆνης καὶ ἀντάμα τῆς ἐσθνίου βασιλείας. λοιπὸν ὅχι σοφία τῆς γῆς καμία, ἀλλ' ἐκείνος τῆ θεῷ ὁ Λόγος ὅπως ἐσερέωσε τὸν ἐσθνὸν καὶ τὴν γῆν, διὰ τῆ ὁποῖα ἐκτίσθησαν ὅλα τὰ κόσμη τῆ σοφείας, ἐθεμελίωσε τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ρώμης. ἐκεῖνος ἔχει τὰ θερινόμια, μὲ τὰ ὁποῖα τὴν ἐξουσίαν σφίγγεται. Ὅθεν βέβαιον εἶναι, ὅτι ὁποῖος ἀρπάζει τὰ δίκαια καὶ ἀλλῆς ἐκκλησίας, κάμνει ἀδικίαν· ἀλλ' ὁποῖος βάνεται νὰ καταλύσῃ τὰ θερινόμια τῆς ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας, τὰ ὅποια τῆς ἐκτίσθησαν αὐτὸς ἐκεῖνος ὅπως εἶναι κεφαλὴ ὁλωνῶν τῇ ἐκκλησιῶν, τῆς βέβαια πᾶσι εἰς ἀρεσκῶν. καὶ ἂν ἐκεῖνος εἶναι ἄδικος, τῆς εἶναι ἀρετικός· ὅτι χαλᾷ τὴν πίσιν ὁποῖος ἐναντιᾶται τὴν ἐκκλησίαν ἐκείνῳ, ὅπως εἶναι διδάσκαλος τῆς πίστεως. Ἐτι ὁ Πελάγιος λέγει· Ἀχημότατον πρᾶγμα εἶναι τὸ κρίμα· ὅτι ὀρέπει ὅτι τέλειος λογῆς ἄνθρωποι νὰ κατὰπονῶνται ἀκόμη ἀπὸ τὴν κοσμικὴν δικαιοσύνην καὶ τοὺς ἱεροὺς Κανόνας, καὶ τὰ νόμιμα τῇ πατήρων.

Τῆς λέγουσιν οἱ δυτικοὶ πατέρες καὶ διδάσκαλοι μὲ πολλήν, καθὼς βλέπεις, ἐλευθερίαν καὶ φανερότητα. τώρα θέλωμεν ἀναφέρει τοὺς ἀνατολικὰς εἰς μέρτυραν, καὶ θέλομεν δείξαι

δείξει καθαρότητα, πῶς ἔτετοι καὶ ἐκείνοι συμφωνῶσιν.
 Καὶ πρῶτος ἄς ἔλθῃ ὁ Δαμασκηνὸς φωνῇ εἰς τὸν λόγον ὅπῃ
 ἔκαμε διὰ τὴν μετὰ μὲν ὁρῶσιν τὰ Χριστῶ· ὅπως μὲν πολλὰ ἄλλα
 λέγει πρὸς τὴν ὑπόθεσιν μας· Ερωτᾷ ὁ Χριστὸς ὡσάν ἀν-
 θρωπος, καὶ ὡσάν Θεὸς δίδει κρυφὰ σοφίαν ἐκείνῳ ὅπῃ τὸν
 ἀπολύθησε πρῶτος, τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀποφασίσαι μὲν τὴν πρὸς
 ἐλεῖν τοῦ ἁγίου πνεύματος καὶ ἐκκλησίας· τῆς τοῦ τὸν ἡν φω-
 τίζει ὡσάν Θεός, καὶ μιλεῖ μὲν τὸ σῶμα τι· Καὶ τί ἱερῶς ὁ
 Χριστός; ἐστὶς, λέγει, τίς λογιάζεται νὰ αἶμαι; ὅτε ὁ Πέ-
 τρος ἀνθρῶπος μὲν τὴν φλόγα καὶ θερμὴς ἀγάπης, καὶ κινήμε-
 νος διὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶπεν· Εὐὸς αἶμα ὁ Χριστός, ὁ
 υἱὸς τῆς Θεῆς τῆς ζωῆς.. Ὁ μακάριον σῶμα, ὃ χεῖλη καλο-
 ριζηκότατα· Καὶ ὡρακάτω· Τέτην εἶναι ἡ σαθεὰ καὶ ἀμετα-
 κίνητος πῶς, ἐπάνω εἰς τὴν ὁποίαν ὡσάν εἰς πᾶσαν εἶναι ση-
 εἰρημὴ καὶ ἐκκλησία, διὰ τὴν ὁποίαν ἐσὺ μὲν δίκαιον ἐκέρχης
 Πέτρος· ἐναντίον τούτης οἱ πόρτας τῆς ἀδελφείας, τὰ σῶμα καὶ τῶ
 ἀρεσκῶν, τὰ ὑπερήλικα τῶν δαυμόνων δέλεσι κάμει τὰ δυ-
 νατὰ τοῖς, ἀλλὰ δὲν τὴν δέλεσι κατὰπονέσει· θέλουσιν ἐν-
 δουρῇ τὰ ἄρματα τοῖς, ἀλλὰ δὲν τὴν δέλεσι κερσάσει· οἱ
 πληγαὶ τῶν ἡσάν καὶ τῶν παιδίων λαβωματίας· ἀδενήσει
 θέλουσιν οἱ γλώσσας τῶν, καὶ θέλουσιν εἶσαι ἐναντίας τῶν·
 Ὅτι κακὸν δίκαιον τοῦ κάμνει ὁποῖος ἐναντιῶται τῇ ἀληθείᾳ.
 τέτλη ὁ Χριστὸς τὴν ἐκέρχασε μὲν τὸ αἶμα τῆς, καὶ τὴν ἐπα-
 ράδωκεν ἐσένα ὡσάν δέλεσι πωσάτε· τέτλη μὲν τὴν πρὸς δι-
 χῆς σε φύλασε σαθεὰν καὶ γαλλωμενίαν· Διότι νὰ μὴ
 ἔχη ποτὲ νὰ ἀποκάμῃ, νὰ σιωθῇ, νὰ κερσάσῃ, βεβαίωτον
 θάρρος ἐχομεν· ὁ Χριστὸς τὸ εἶπεν· ἐκείνος ὅπῃ ἐξερέωσε
 τὸν θρανόν, ἐθεμελίωσε τὴν γῆν καὶ μένει ἀκίνητος· ὅτι μὲν
 τῆς Θεῆς τὸν λόγον ἐξερέωθησαν οἱ θρανοί· Καὶ ὀλίγον ὡρα-
 κάτω· ὡρακάλεσε τὸν Χριστὸν, ὅπῃ σε ἐκέρχης νὰ κερ-
 τῆς τὰ κλειδιά τῆς βασιλείας, ὅπῃ σε ἔδωκε νὰ δένης καὶ νὰ
 λύης τὴν ἀμάρτιαν· Καὶ πάλιν ὡρακάτω λέγει· Ἀλλὰ διὰ τὴν
 ἐπὶ τὸν Πέτρον, τὸν Ἰάκωβον, καὶ τὸν Ἰωάννην; τὸν Πέ-
 τρον,

ζον, θέλοντες να δείξη, ὅτι τῷ μυστηρίῳ ὡς αὐτός ἐδωκε
τὸ μυστήριον δι' ἀληθινῶς ὁ πατέρας· καὶ βεβαιώνοντας τὸ
ἐδικλῶ του ἀποφασιν, πῶς ὁ πατήρ ὁ ἐραστής τῷ ἐφανερώσει
τῷ Πέτρῳ· καὶ ὅτι ὁ Πέτρος ἐμύλη νὰ εἴῃ πρῶτος, ὅτι νὰ πα-
ραλάβῃ τὸν κυβέρνησιν ὅλης τῆς ἐκκλησίας. Βλέπεις, ὅτι τῷ
Πέτρῳ ὡσαν ὡς τοῦ καὶ ἀρχηγῆς ὅλης τῆς ἐκκλησίας ἐδωκεν ὁ
Χριστός τὸν κυβέρνησιν; ὅσον εἴῃ παρόμοιοι τῷ κυβῆς ἀσπί-
δας ὅπως φράσῃ τὰ αὐτὰ της, ὅσοι δὲν θέλῃσι νὰ ἀκούω
καὶ νὰ βλέπω. νὰ λέγῃσιν, ἀλλὰ μοναχὰ τῷ Πέτρῳ ὁ
ἐδωκε τὸ, ὅχι καὶ τῷ ἀφαιδύχων τῷ Πέτρῳ. ὡς τῷ,
ἐπειδὴ εἴῃ μίλημα ἀνθρώπων ἀνοήτων καὶ ὁλοτελῆ ἀναστροφῆς,
ἐπρεπε νὰ μὴ ἀποκριθῇ, ὅτι μὰ τὸν ἀλήθειαν δὲν εἴῃ
ἄξιον νὰ τῷ δοθῇ καμία ἀποκρίσις· ὅμως διὰ χάριν ἐκεί-
νων ὅπως θέλουν νὰ τὸς καταπονέσιν ἀνδραγαθίαν, ὡς ἀπο-
δείξωμεν ὅτι εἴῃ μίλημα γεμάτο ἀπὸ χοντροσύνης.

Ἄν τὸ συγχωρέσωμεν τῷ, ἐχάθηκεν ὅλη ἡ πίστις· ὅπως
νὰ εἰπωμεν, ὅτι ὁ Χριστός μᾶς ἐπλάνησεν, καὶ χίλιας ἄλλας
ἀποφάσεις, ἂν ἐσάθηκεν ἡ πίστις ὡς τὸν Πέτρον καὶ τοὺς ἄλλους
ἀποστόλους, ἀπὸ τοῦ ἐλπίεν. ἂν ἐδόθη τῷ Πέτρῳ μόνον καὶ τῷ
ἀποστόλων, ὅχι καὶ τῷ ἀφαιδύχων τοῖς· ὡς πηγάδα φανε-
ρώσῃ, ὡς γνώμη πονηρῆς· πῶς ἐγέννηκαν οἱ ρωμαιοὶ δι'
ἀποκράτησιν τῆς ἐκκλησίας; πῶς ἐγέννηκαν ἀπὸ τῆς συύσεως οἱ
Κανόνες, ἂν δὲν ἔχον ἐξουσίαν; πῶς ὁ μέγας Κωνσταντῖνος
ἐδωκεν ὑποταγὴν τῷ Σιλβέστρου ὡς τῷ Πέτρῳ, ὅχι λι-
γώτερον, καθὼς εἶδαμεν γραμμῶν εἰς τὸ βασιλικὸν χάρτι;
πῶς καὶ ὁ ἀλαμάνος βασιλεὺς κλίνοντας τὸ κεφάλι τῷ πάπῃ
Ἀλεξάνδρου τῷ τρίτῳ, ἐδέχθη τὸ πόδι του ἐπάνω εἰς τὸν
βράχιόν του, λέγοντας ὁ πάπας· γραμμῶν εἶναι· ὡς
πατήσαι θέλεις ἐπάνω εἰς τὸν ἀσπίδα καὶ τὸν βασιλεῖον,
καὶ θέλεις καὶ πατήσαι τὸν λεόντα καὶ τὸν δράκοντα. Καὶ
βασιλεὺς ὡς λέγῃσιν, ἀπεκρίθη· Δίδω ὑποταγὴν ὅχι σένα
ἀλλὰ τῷ Πέτρῳ. Καὶ ὁ πάπας· καὶ ἐμὴν, καὶ τῷ Πέτρῳ.
Λοιπὸν πῶς δὲν ἐνέπρεπε νὰ λέγετε τὰ λέγετε; πῶς ἐδιώχθη-

σαν οἱ ἀρετικοὶ διὰ τὸν πᾶπαν καὶ διὰ ταῖς ἀγίαις συνόδους,
 ἃν εἶχεν ἡ ἐκκλησία τῶν δυνάμεων μόνον ὡς τοὺς ἀποστόλους,
 ἀπέκει δὲν τῶν ἔχει; Καὶ πῶς τὸ δὲν τὸ εἶπαν οἱ ἀρετι-
 κοί, ὅπῃ εἰς διαφόρους καθερὺς ἐστάθηκαν ἐχθροὶ τῇ ἐκκλησίᾳ
 τῇ θεῷ; ἐκεῖνοι διώκοντες τοὺς ὅλην ἡ καθολικὴ ἐκκλησία,
 δὲν ἀποκόπησαν νὰ τὸ εἰπῇσι τῷ τῷ ἢ λέγοντες τὸ ἐσθὺς τῶ-
 ρα, φαίνετε ὅτι διαφάνει ὅτι τοὺς ἀρετικούς. πρέπει λοιπὸν
 νὰ σηκωθῇ ὁ Ἀΐριος, ὁ Μακεδόσιος, ὁ Εὐνόσιος, ὁ Νεστό-
 ριος, ὁ Διόσκορος, ὁ Σιμεὼν, καὶ ἡ ὁμοία συντροφία τῶν
 ἀθέων ἀρετικῶν δὲ νὰ σᾶς εὐχαρισήσω, ὅτι λέγετε εἰς
 βοήθειαν τοὺς ἐκείνους, ὅπῃ αὐτοὶ ἐδὲ τὰ ἔβαλαν ποτὲ εἰς τὸν
 νῦν τοὺς. ἀλλὰ καὶ οἱ τυφλοὶ γνωρίζουν, ὅτι διὰ τὰ λόγια σας
 ἀκολοῦθῃν πολλὰ καὶ ἀναρίθμητα ἁγίασμα. καὶ σῶνε εἰς
 τὸ τὸ. Θέλωμεν φέρει καὶ ἄλλας μὴρυταὶ καὶ λόγια ἁγίων
 διδασκάλων τῇ ἐκκλησίᾳ, ὅπῃ δείχνουσιν φανερά τῶν ὑπο-
 θέσει τέττω, ὅτι ὁ πᾶπας εἶναι κεφαλὴ καὶ διδάσκαλος ὅλης
 τῇ ἐκκλησίᾳ. Καὶ ὅτι αὐτὴ μοναχὰ ἐδόθηκε νὰ κρίνῃ καὶ νὰ
 ἐξετάζῃ τῶν κρίσεων, καὶ νὰ κανονίζῃ ὅλην τῶν οἰκουμενῶν, καὶ
 νὰ ἐβγάτῃ τὰς ἀρετικές διὰ τὸν θεόν, καὶ νὰ ἐνδραυλίσῃ
 τὰς ὁρθοδόξους. Καὶ πρῶτα σᾶς θέλωμεν φέρει δὲ μὴρυ-
 ρίαν τῶν κρίσεων τῇ μεγάλῃ πατρὶς Χρυσόστομος, ὅτε τὸν ἐκα-
 τέρησαν ἄδικα εἰς τῶν Κωνσταντινέπολιν καὶ τὸν ἐξώρισαν
 πῶς ὁ πᾶπας Ἰννοκέντιος ἀφ' οὗ τὸ ἔμαθεν, ἀφώρσε καὶ τὸν
 βασιλείαν καὶ τῶν βασιλίσαν καὶ ὅλους τὰς τότε ἱερέας καὶ
 ἐπισκόπους, ἃν δὲν ἐξανάφεραν εἰς τὸν θεόν τὸν Χρυ-
 σόστομον. εἶχαν κρίνει τὸν Χρυσόστομον ἐκεῖνοι δὲ νὰ εὐχαρι-
 σήσω τῶν βασιλίσαν, καὶ τὸν ἐξώρισαν εἰς τῶν Κεκεσὸν
 χώραν τῇ ἀρμενίας μετὰ πολλῶν πικρίας. Καὶ ἐκεῖνος ἐγραφε
 τῷ πᾶπᾳ Ἰννοκέντιῳ ὅτι δὲν εἶχαν οἱ ἀνατολικοὶ ἀρχιερεῖς πᾶ
 προσδράμῃ πάχοντες ἀδικίαν ὡς εἰς τὴν ἀρχιερέα τῆς Ρώ-
 μης, μνημονόοντες τὸν λόγον τῷ Χριστῷ πρὸς τὸν Πέτρον.
 Καὶ σὺ ὡσὰν ὁπισθεφῆς, σήειξε τὰς ἀδελφές σου. Ὅθεν ὁ
 ἀγιώτατος Ἰννοκέντιος ὡσὰν ἐδέχθη τὸ γράμμα τῷ Χρυσόστο-
 μῳ,

με, ἔγραψεν εἰς τὴν Κωνσταντινέπολιν ὅτι νὰ γυρίσω τὸν Χρυσόστομον. Καὶ ἐπειδὴ δὲν τὸ ἔκαμαν, καὶ ὁ Χρυσόστομος ἐκοιμήθη, ἔγραψε πάλιν ὁ πᾶπας πρὸ βασιλέων Ἀρκαδίου καὶ Εὐδοξίας τὴν ὑποσυντακτικὴν τέτλην.

Επιστολὴ τῷ πᾶπᾳ Ιννοκέντιῳ.

Φωνὴ αἵματος τῶ ἀδελφῆ μου Ιωάννη. Φωνάζει ἐναντίον σε πρὸς τὸν Θεὸν ὁ βασιλεὺς, καθὼς τὸ αἷμα τῆς δικαίης ἈἘξ ἐναντίον τῶ ἀδελφῆ τε καὶ φονδὸς Καίν. Καὶ εἰς καθὲ ῥόπον θέλει ἐκδικηθῆ. Καὶ δὲν ἔκαμες τῷ μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς καμὸν ἥσυχον ἐκίνησες μεγάλον διωγμὸν ἐναντίον τῆς ἐκκλησίας τῆς Θεῆς καὶ πρὸ ἱερῶν τε. ἐδίωξες τὸν μέγαν διδασκαλὸν τῆς οἰκουμενικῆς διωαστικῆς ἀπὸ τὸν Θεόνου τε δίχως νὰ γένῃ κρίσις, καὶ ἀντὶ τῆς ἐδίωξες ὁ τὸν Χριστόν. Καὶ δὲν μὴ πονῇ τόσον δι' ἐκείνον· ἐπειδὴ ἔλαβεν ἐκεῖνος τὸν μισθὸν εἰς τὴν βασιλείαν τῆς Θεῆς καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τὰς ἀγίας ἀποστόλους, καλὰ ὅτι νὰ εἶναι ἀβέβαια διςυχία· ἀλλὰ θλίβομαι πρῶτα λογιζόμενος ὅτι τῷ σωτηρίαν πρὸ ψυχῶν σας, ἀπέκει δι' ἐκείνους ὅπως ἐσερήθησαν, καὶ λιμῶσας τὴν σφοδράτην τε διδασκίαν καὶ νεθεσίαν. Ὅτι ὅχι μόνον ἡ ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινέπολεως ἔπαθε ζημίαν χάνοντες τὴν γλῶσσαν ἐκείνῳ ὅπως ἔρρεεν μέλι, ἀλλὰ καὶ ὅλος ὁ κόσμος ὠρφάνισεν, ἐπειδὴ ἔχασεν ἀνθρώπου ὅσον Θεϊκὸν δι' ὠχαρισίαν μιᾶς γενητικῆς, ὅτι τὴν ὁποίαν ἐσυγύρειεν τέτην ἢ φοβερά διςυχία. Ὅμως αὕτη θέλει τιμωρηθῇ καὶ εἰς τὸν κόσμον τῆτον, καὶ θέλει ἀποκτήσῃ τὴν μέλλουσαν αἰώνιον κόλασιν δὲν θίλῃ πνεύσει πολλαῖς ἡμέραις. Καὶ καλὰ καὶ ὁ μακάριος Ιωάννης νὰ ἐκοιμήθῃ ἀπὸ ἡ ἐφύλαξε τὴν πίσιν, καὶ ἐσήειξεν τὰς ἀβεβαίας, ἀλλὰ ἐκληρονόμησεν εἰς τὰς αἰῶνας τὴν παντοτινὴν καὶ ἀθάνατον βουλήν. Καὶ ἡ βασίλισσα Εὐδοξία, ἡ νέα Δαλιδά, ὅπως ὀλιγάκι ὀλιγάκι σὲ ἐξύμνησε μετὰ τὸ ξυράφι τῆς πλάνης, ἔσυρεν ἐπάνω της τὴν κατὰραν ἀπὸ πολλὰ σώματα, φορτώνοντες τὴν ἐαυτῆς τὴν ἀπὸ γομάας ἀμάρτημάτων ἑαυτὴ καὶ κακοβάσαντον, καὶ σμίγοντες τέτλην

τέτλω ἐπάνω εἰς τὴν ἄλλαν της ἀμφοτέρων. Ὁ δὲ ἐγὼ ὁ αὐτὸς
 τῶν καὶ μικρότατος, ὡς ἀνὴρ ἐκείνος ὡς κεφαλὴ τὸν θρόνον
 τῆς μεγάλης δυνάστεως Πέτρου, ἀφορίζω καὶ σένα ὅτι ἐκείνῳ ὑπὸ
 τῷ μετὰ τὴν ψὶν τὴν ἀγίας κοινωνίας. Καὶ ἂν τινὰς ἐπισκοπὸς ἢ
 κληρικὸς καθεὶς ἑαυτοῦ ἐκκλησίας θέλει δυνάστησαι νὰ
 σᾶς κοινωνήσῃ, ὑπὸ τῇ ὥρᾳ ὅπως θέλετε ἀναγνώσκει τὰ τὸ
 ἐπιτίμιον, θέλω νὰ εἶναι καθηρημένος. Καὶ ἂν ἐσὶς βιάσεται
 κανένα μὲ τῷ ἐξουσίᾳ σας, καὶ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ τὴν κανόνες ὅπως
 ἔδωκεν ὁ Χριστὸς διατάξαι τῶν ἀγίων δυνάστεων. Ἐξάρετε ὅτι
 τὸ δὲν θέλει εἶσαι μικρὸν ἀμφοτέρων τῷ φοβερῶν ἡμῶν τῆς
 κρίσεως, ὅτι τὸ ἀξίωμα τὸ κοσμικὸν δὲν θέλει ἐμπορεῖ νὰ
 ἀφ᾽ ἑαυτοῦ τινὰ, καὶ ὅτι κρυφὰ θέλου φανερωθῇ τὸ κόσμῳ.
 Τὸν Αρσάκιον ὡς ἐβάλετε εἰς τὸν θρόνον τὸν ἐπισκοπικὸν εἰς
 τὸν τῆς μεγάλης Ἰωάννης, ὅτι καὶ τὸν θάνατον τε τὸν ἔχο-
 μεν καθηρημένον μὲ ὅλους τοὺς ἐπισκόπους ὡς ἐσυγκοινωνή-
 σαν μὲ τὸ θέλημα ἐκείνου τῆς ὁποίας μηδὲ τὸ ὄνομα εἰς γραφῇ
 εἰς τὸ πῶν τῶν, ὅτι εἶναι ἀνάξιος, ἐπειδὴ ἐμοίχασε τὸ ἐπι-
 σκοπικόν. Διότι πᾶσα φύσις, ὡς δὲν ἐφύττανεν ὁ πατήρ
 μας ὁ ἐξουσίαν, θέλει ξεριζωθῇ. τὸν Θεόφιλον θέλω μὲν νὰ
 εἶναι ὅχι μόνον καθηρημένος, ἀλλὰ καὶ ἀφαιρεμένος, καὶ
 ἀνάθεμα, καὶ τέλεια γυμνὸς ὑπὸ τὸν χριστιανισμόν.

Βλέπων καὶ εἶδεν τὴν ἀντιπῆλιν ὡς ἔχει ἐκείνος ὁ ἅγιος θεός
 νος; ἐκάθηρε τὸν Αρσάκιον ὅχι μόνον ζωντανόν, ἀλλὰ καὶ ὑπο-
 στατικόν. τὸν Αρσάκιον, λέγει, τὸν ὅποιον ἐβάλετε εἰς τὸν
 θρόνον εἰς τὸν τῆς μεγάλης Ἰωάννης καὶ ὑποστατικόν τὸν κα-
 θαρσύνει. ὡς νὰ ἔλεγεν. Δὲν θέλω μὲν νὰ εἶναι γεαυτός
 εἰς τὸ βιβλίον τῶν ἀρχιερέων εἰς τὴν μέλλουσαν κρίσιν. Διατί
 φανερὰ λέγομεν, ὅτι ἐκεῖ ὁ Χριστὸς Ἰωάννης εἶναι καὶ θέλει εἶσαι
 ἀρχιερεὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅχι ὁ Αρσάκιος. Καὶ δὲν
 ὡς αἰσθήτη τῶν ὁ ἅγιος πάπας εἰς τὴν καθάρσειν τῆς Αλε-
 ξανδρείας Θεοφίλου, ὡς τὸ ἑκάμην ἢ ἐν Θεσσαλονίκῃ Ζωόδοτος, τῶν ὁ
 διότι ὡς εἶχεν ἐπιμνησθῇ τῷ κατὰ κείνους καὶ ἐξουσίαν τῆς Θεοφίλου
 Χρυσόστομος ὅτι νὰ κάμῃ χάριν τῇ Εὐδοξίας. καλὰ καὶ ἡ κα-
 ἔκαμε με-

ἄνοιαν, θαίρεσις ἐκείνη νὰ ἦτον συνοδική, ἔ κατωμένη μὲ τὴν πα-
 καθὼς λέγεσθαι τὴν ὁποίησιν τῇ πάπᾳ. ἀλλὰ ἐσμιζέ καὶ ἀφορισμὸν
 γὰρ ὁ Δα- καὶ ἀναθεματισμὸν. ὦρε κακὰ. ἔ τὸν ἐγύμνωσεν διὰ τὸν
 μαση-- χριστιανισμόν. ὦ θαῦμα. βαπτισμὸν ἀνθρώπου εἰς τὸ ὄνομα
 νὸς εἰς τὸ ἅγιος τριάδος, ἔ γεγραμμένον εἰς τὸ βιβλίον τῆς χριστιανῶν,
 γ. πρὸ τὸν λαῶν ὁ πάπας διὰ τὸ βιβλίον, καὶ τὸν ἐκδύει διὰ
 εἰκόνων. τὸν χριστιανισμόν. τὸ δείχνη φανερὰ τὴν ἑξουσίαν ὅπως ἔχει
 ἐκείνος ὁ ἅγιος θεός. ἀν εἶ) λοιπὸν καθὼς ἐσθὶς λέγετε, ὅτι
 μόνος ὁ Πέτρος ἔλαβε τὴν ἑξουσίαν, ὅχι οἱ ἀγέδοχοί τε, πῶς ὁ
 Αρσάκιος ἔ ὁ Θεόφιλος ἔ ὁ Αρκάδιος μὲ τὴν Εὐδοξίαν καὶ οἱ ὅπ-
 λοιποὶ ὅπως ἐκάθηρεν ἔ ἐκατέκρινεν ὁ πάπας, δὲν εἶπασιν. Δὲν
 κάμνομεν διὰ σένα. ὁ Πέτρος μοναχὰ, ὅχι σύ, ἔχε τὴν ἑξου-
 σίαν. ἀλλὰ δὲν ἐμπόρῃσαν, ἐδὲ ἀποκοτέσαν νὰ τὸ εἰπῇσι
 τὸ, μάλιστα ἐζητήσαν διὰ τὸν πάπαν συγχώρησιν διὰ τὸ
 πᾶσιμα. τὸ καὶ τὴν γνώμην με σώνει διὰ διδάξιν, ὅτι
 καὶ οἱ ἀγέδοχοι τῷ Πέτρῳ καὶ τῷ ἄλλων ἀποστόλων ἔχουσι τὴν
 τὸ γε- ὁμοίαν, καὶ ὅχι ὀλιγώτερον ἑξουσίαν. Φέρει φέλομεν καὶ ἄλ-
 κατὰ ὁ- λως ἀποδείξεις καὶ μάρτυρας πολλὰ διωκταῖς, ὅτι ἐκείνος,
 σον εἰς τὸ ὅχι ἄλλος τις εἶ) ἡ κεφαλὴ ὅλης τῆς ἐκκλησίας.
 κυβέρνη- Ἀπὸ τὴν ὁπισθὴν τῆ βασιλείας Ἰεσινιανῆ πρὸς Ἐπιφά-
 σιν τὴν νιον τὴ Παξιαρχίῳ Κωνσταντινιπόλεως, διὰ τὴν ἁγίαν Σύνοδον
 ὁπισκο-- ὅπως ἐσυνάθροισεν εἰς τὴν Τροῦλλον. Βασιλεὺς Ἰεσινιανὸς Αὐ-
 πικλῶ, γεστος. Ἐπειδὴ ἡ ὀρθὴ ἔ ἀφεκτος πῆσις, τὴν ὁποίαν κηρύσσει
 μένοντες ἡ ἀγνοῦται τῇ Χρυσῇ καθολικῇ ἔ ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ, δὲν
 πάντες ὅ ἔπαθε ποτὶ καμίαν ἀλλαγὴν. ἀκολουθῶντες ἐμῆς ἔ διδάγ-
 παρωτέον μᾶλλον τὴν ἁγίων ἀποστόλων, καὶ τῆς πατέρον ὅπως ὕστερα ἀπὸ
 τῆ πάπας κείνης ἔλαμψαν εἰς τὴν ἁγίας ἐκκλησίας τῇ Θεῷ, ἐκρίναμεν
 καθὼς ὅ δίκαιον νὰ φανερώσωμεν ὁλωνῶν, ποίαν ἐλπίδα ἔχομεν. καὶ
 εἰδείξει, καὶ ἔ λοιπά. ὅπως δείχνη φανερὰ τὴν πῆσιν καὶ ὁμολογίαν ὅπως
 τὸ θέλει εἶχεν πρὸς τὴν καθολικῇ ἐκκλησίᾳ. ἀπέκειν εἰς τὴν ἄλλαν
 δείξει. ὁπισθὴν, τῆς ὁποίας ἡ ἀρχὴ εἶναι.

Ο ἄνθρωπος βασιλεὺς τῆς ἀγιοῦν καὶ μακαριῶν ἀρχιεπισκόπου τῆς βασιλικῆς χάριτος Εὐφρανίου
τῆς πατριάρχης λέγει .

Εἰλοντες ὅτι ἡ ἀγιοσύνη σε νὰ ἔχη εἰσῆσιν ὁλωνῶν τῆς
παραστάτων ὡς ἐγίγινον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἁγίας ,
μᾶς ἐφάνηκεν ἀναγκαῖον νὰ τὴν γραφῶμεν τῷ τῷ βασιλικὸν
γραμμῶν , καὶ μετὰ τὴν ἀναφύστατον τὰ γενόμενα , ἅ
ἐποῖα λογισμοὶν βέβαιον ὅτι τὰ ἔδρα . Διότι δέοντες
ἡμῖς κάποιους ἐχθρὸς τῆς ἀγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκ-
κλησίας , ἀπολύτως τῆς πλάνης τῆς ἀσεβῶν Νεστορίου ἐ Εὐτυ-
χείας , καὶ ἐλασφύμεν καὶ μίμησιν ἐκείνων , ἐγράψαμεν δια-
σταλτικῶν , καθὼς ἔδρα ἡ ἀγιοσύνη σε , μετὰ τὸν ὅποιον ἐξε-
σπέντασμεν τὴν ἀφορμὴν τῆς ἀρετικῶν , δὲν ἀλλάσαν-
τες καθόλου τίποτε , μηδὲ ὡς ἀκινῶντες , μηδὲ ὡς ἀβάνοντες
ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν ἐκκλησίας , ὅπως μετὰ τῆς θεῆς τῆς βοή-
θειας κατὰ ὡς τὴν σήμερον , καθὼς ἔδρα καὶ ἡ μακα-
ριότης σε . ἀλλὰ φυλάσσοντες εἰς ὅλα τὴν ἁγίαν τῆς ἐνώσεως
τῆς ἀγιοῦν ἐκκλησιῶν πρὸς τὸν ἀγιοτάτον πάπαν καὶ
πατριάρχῳ τῆς παλαιᾶς Ῥώμης , τῶ ὅποις ἐγράψαμεν ἅ
ἐμοῖα . Διότι δὲν ὑπομείνομεν νὰ γενῇ τίποτε ὡς νὰ ἐγίγη
τὴν ἁγίαν τῆς ἐκκλησίας διχῶς ἀναφορὰν πρὸς τὴν μακαριό-
τητά σου , ὅτι ἄνθρωπος εἶναι ἡ κεφαλὴ ὁλωνῶν τῆς ἀγιοῦν τῶν
θεῶν ἱερέων . Καὶ διότι ὅσας φορὰς ἐξεφύξωσαν ἀρετικοὶ εἰς
τὰς ἁγίας , μετὰ τὴν γνώμην ἐ κρίσιν ἐκείνη τῆς τιμωρῶν
θεῶν ἐξερίζωσαν .

Λοιπὸν ἐμπορῶμεν καὶ ἡμεῖς νὰ εἰπῶμεν , καὶ νὰ συλλο-
γηθῶμεν ἐξ ἑ . Ὅσοι θέλωσι τὸν πάπαν , καὶ τὸν ἔχουσι διὰ
κεφαλῶν , εἶναι ἀγιοὶ καὶ ἀληθινοὶ ἱερεῖς τῆς θεῆς καὶ πιστοὶ
δούλοι . Ὅσοι δὲν τὸν θέλωσι , εἰδὲ τὸν ἔχουσι διὰ κεφαλῶν
τούς , δὲν εἰσὶν ἱερεῖς τῆς θεῆς . Διὰ τὴν τῆς ἀγίας
ἐκείνης ζωῆς τῆς ἱερουργίας , ὅτε εἶπεν . Ὅτι ἄνθρωπος εἶναι ἡ

κεφαλὴ ὅλων τῶν θεῶν τῶν ἱερέων . Καὶ ὅτι ὅλη ἡ κρίσις, ἥρουεν
ὅτι ὅλη ἡ ἐκκλησία νὰ κρίνεται ἀπὸ τὸν πᾶπαν, ἄκουε . Καὶ
ὅσας φορὰς, λέγει, ἐξεφύζωσαν αἱρετικοὶ εἰς τὰ τὰ μέρη,
δηλονότι τῆς ἀναβολῆς, ἐξεκρίζωσαν μὲ γνώμην καὶ κρίσιν
τῷ πᾶπα . Ὅσον ὅτι ὅσοι δὲν ἀκολουθεῖσι τῷ πᾶπᾳ, εἴ
χισματικοὶ, ἢ πᾶπᾳ εἰς αἵρεσιν . καὶ δεῖ τὸ ὅ, τι κάμνε-
σιν, εἶναι ψεκτὸν καὶ ἀνωφέλετον . Τῆτο τὸ μάρτυρά ἡ ἐν
Καρχηδόνι Σύνοδος εἰς τὴν ἐπιστολὴν ὡς ἐπεμψεν αὐτὴ ἡ
Σύνοδος καὶ ὁ ἅγιος Κυβριανὸς πρὸς Ιουδιανόν .

Λόγια τῆς ἐπιστολῆς .

Επειδὴ ἓνα εἶναι τὸ βάπτισμα, καὶ ἓνα τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον,
καὶ μία ἐκκλησία ἀπὸ τῆς δεσποτικῆς Χειρὸς ἀπ' ἀρχῆς
δεμῆσι μὴ ἐπάνω εἰς τὸν ἀπόστολον Πέτρον δεῖ τὴν ἐνότητά .
δεῖ τὸ ἐκείνα ὅπῃ γίνονται ἀπὸ χισματικὰ καὶ αἱρετικὰς

Ο ἅγιος Κυ-
βριανὸς μὲ ἐκείνα ὅπῃ γίνονται ἀπὸ τὴν ὑποταγὴν ἐκείνου, τὰ κερᾶζει
τὴν Σύνοδον δι' αὐτὰ καὶ ἀνωφέλετα . Καὶ ὅτε εἰς πᾶσαν ὑπόψιν ἡ κρίσις
τε εἶχε γνώ- ἐπαχε διωγμὸν, ἡ βοήθειά της ἀπ' ἐκείνου ἤρχετο . λέγει ὁ
μην, ὅτι ἅγιος Αναστάσιος, ὁ μαθητὴς τῷ ἁγίῳ Μαξίμῳ . Πάχοντες
τὰ μυστήρια διωγμὸν ἡ κρίσις ἀπ' ὅλας μὲ κοινὴν συμφωνίαν, ἀν δὲν βοή-
δοσμήν α- δῆσιν μὲ τὴν χάριν τοῦ ἐκείνου ὅπῃ δὲν λείπει νὰ βοηθᾷ πάν-
τῳ αἱρετικὸς τότε, φυλάσσοντες μας εἰς τὴν παλαμὰ Ρώμην ἀπὸ ἑρμα θεο-
καὶ χισματι- σθείας, διωκόντες τὸ ἀφ' αὐτοῦ τὰ τᾶσιμον ὅπῃ ἔκαμε τὰ
κὰς δὲν ἀξί- κορυφαίαι Πέτρον . καὶ τί πρᾶγμα ἔταξε τὰ κορυφαίαι ; Εὐα-
γγελισμῶν . ὅμως ἐπὶ ἀκαλίστα δεῖ σίνα ὁ Πέτρος, νὰ μὴ λείψῃ ἡ κρίσις σε .
τὴν γνώμην καὶ τὸ . σῆριξε τὴν ἀδελφὴν σε . Καὶ τὸ . οἱ πόρται τῶν ἀδελ-
φῶν δὲν δὲν θέλουσι κατὰπονέσει τὴν ἐκκλησίαν .

τὴν ἐδέχθη
ἡ καθολικὴ
ἐκκλησία ,

Ἀπὸ

Απὸ τὴν δάλεξιν τῶ ἀγίου Μάξιμου μὲ κάποιον
Θεοδόσιον ἐπίσκοπον Καππαδοκίας.

καθὼς ἀπο-
φασίζει ὁ ζ'
Κανὼν τῆς
δωτέρης οἰ-

Θ Θεοδόσιος· Δίξε τὴν φωνὴν, καὶ μὴ πολυγυρῶς ἢ νῦν. καὶ κληρικῆς
Μάξιμος· Εἰσεὶς δίδετε νόμους κοινῆς καὶ φανερά ἐναν-
τίως τῇ ἐκκλησίας εἰς τὴν γρύκην τῶ φωνῶν. ἀν' ἧς κα-
θὼς λέγετε, δὴν πρέπει νὰ πολυγυρῶμεν τὸν νοῦν τῇ θείᾳ ἀληθι-
γραφῇ καὶ τῇ πατρίδι, ἀποβάλλομεν ὅλῳ τῷ γραφῶν τὸν, ὅτι τὰ
παλαιὰ ἐ νίαν. ἀκούω τὸν Δαβὶδ καὶ λέγει· μακάριοι ὅσοι μυστήρια ὁ-
κρύνουσι τὰ λόγια τῶ Θεοῦ, μὲ ὅλῳ τῷ καρδίαν ἢ θε-
λῶ δίδωσιν
λοῦν γυρῶσαι. Καὶ πάλιν· Δός με θεῖς σάμεσιν, καὶ θέλω οἱ ἀρετικοὶ
ἐκδύνησαι τὸν νόμον σου, καὶ θέλω τὸν φυλάξει με ὅλῳ με τῷ καὶ οἱ χρισ-
καρδίαν. Καὶ πάλιν· Θαυμάσα ἡ δὲ λόγια σου, διὰ τῶ μαθητῶν νὰ
τὰ ἐξερευνῇ ἡ ψυχὴ μου. Καὶ ὁ Χριστὸς εἰς τὸ ἐναγγέλιον· ἡ ἔκστασις,
ἐκδύνατε, λέγει, ἢ θεῖαν γραφῇ. πληροφόρησε τὸ λοιπὸν ἡγοῦν νὰ μὴ
ὁ ἀποδοῖ, ὅτι δὴν θέλω ὑπομείνει νὰ δεχθῶ φωνὴν δίχως δίδωσι χά-
νὰ κατὰ λάβω τί σημαίνει, διὰ νὰ μὴ γενῶ φανερὸς ἐξάτης. εἰν ἐκείνων
Θεοδόσιος· Εἴτι ἄπαν οἱ πατέρες, λέγω· καὶ ὑπογράφω ὅτι τὰ δὲ
δύο φύσες, καὶ δύο θελήματα, καὶ δύο ἐνέργειαι. ἔλα, χονταὶ θε-
κοινώνησε με ἐμᾶς, καὶ θέλει εἶσαι ἑνωσις. Μάξιμος· Δέ-
ληματικῶς
αποδοῖ, ἐγὼ δὴν ἀποκρίνω νὰ λάβω τὸ θέλημά σας γραμμένον ἔξω ἀπὸ τῇ
εἰς τέτοιαν ὑπόθεσιν, ὅτι ἄμα ἀπλὸς καλόγηρος. ἀλλ' ἐπειδὴ ἀνάγκη.
ὁ Θεὸς ἐγλίξε τῇ καρδίᾳς σας ν' ἀποδεχθῇτε τὰ λόγια τῶ ἀγίου
πατρός, στείλετε γράμμα ἐπάνω εἰς τῶ πρὸς τὸν πάπα,
καθὼς ὀρίζει ὁ Κανὼν· ἡγοῦν ἄς στείλῃ ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ
πατριάρχης καὶ ἡ συνοδὸς τε. Καὶ παρακάτω·
Καὶ θέλει κατὰ δεχθῇ ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ πατριάρχης νὰ μιμη-
θῶσι τῇ συγκατάθεσιν τῇ θεῷ· ἔ θέλω κάμει ἀντάμα μίαν ἀνα-
φορὰν, ἢ συνοδικῶς δέξιν πρὸς τὸν πάπα Ρώμης· καὶ δι-
χως ἄλλο, ἀν' ὁρεθῇ ἑξώπως ἐκκλησιαστικὸς ὅπῃ νὰ τὸ συγ-
χωρῇ διὰ τῶ ὀρθόδοξον ὁμολογίαν τῇ πίστεως, θέλει συμ-
φωνήσῃ με ἐσᾶς εἰς τῶ.

Βλέπεις ἐσὺ ὅπως ἀρνᾶσαι εἰς τὰς διαδόχους τῆ Πέτρου τὴν
ὁμοίαν ἐξουσίαν ὅπως ἔχεν ὁ Πέτρος, ὅτι κανεῖς ἄλλος πατριάρ-
χος δὲν ἐμπορεῖ νὰ ἐκτελέσῃ καὶ νὰ κανονίσῃ τὰ θεράγματα τῆς
πίστεως, ὡς μόνον ὁ Πάπας τῆ Ρώμης; πῶς δύσκολοι εἰναι νὰ
τὸ ἀρνῶσθε τὰς, καὶ νὰ βλασφημᾶτε ἀδελφώποια; Εγὼ ἐντη-
ρεῦμαι καὶ μόνον νὰ τ' ἀκούσω, ὅχι νὰ τὸ εἰπῶ, ὅτι ἡ πίστις
τῆ Χριστοῦ ἦτον μόνον ὡς τῆ Πέτρον, καὶ ἀπὸ τὸν Πέτρον ὡς τὴν
σήμερον δὲν εἶναι. καὶ πῶς ἐσεῖς λέγετε τῷ τὸν βλάσφημον
λόγον, θαυμάζω. Ὅτι ἂν τῷ ὁ λόγος ἦτον ἀληθινός, ὅλη
ἡ πίστις ἦθελεν εἶσαι χαίμενη. ὦ τὴν ὑπομονὴν σε Χριστὲ βα-
σιλεῦ. πῶς ἀφήκες τὴν πίστιν σε ὅτι τὴν ἐκκλησίαν σε μο-
ναχὰ τῆ Πέτρου, ὅχι καὶ τῶν διαδόχων τε. καὶ πῶς ἐκυβερ-
νήθη ὡς τὴν σήμερον; πῶς ἐδαπιδέθηκαμεν; πῶς ἐγιναν οἱ
ζυμώσεις; πῶς ἐδιώχθησαν οἱ ἀρετικοί; πῶς ἐλαμπρυνόθη ἡ
ἐκκλησία δίκως κεφάλι; καὶ δεῖ νὰ μιλήσω πλεονάζοντες, ὡς
ἐσαθήκεν ἐκκλησία καὶ πίστις ὡς τὴν σήμερον, ἂν δὲν
εἶχεν ἀρχὴν καὶ ἐξουσίαν, καὶ ἕνα βοσκὸν καὶ βασιλεῦ καὶ τὸν
λόγον τῆ Ευαγγελίας, ἕνα κοπάδι, καὶ ἕνας βοσκός; Δὲν εἶ
χρεία νὰ εἶ πολλὰ κεφάλια. Διατί οἱ πολλοὶ βοσκοὶ ἂν δὲν
ὑποτάσσοντο ἐνός, ὅχι μόνον δὲν σώζουσιν, ἀλλὰ χαλᾶσιν. ὅτι δὲν
διορθώνουσιν, ἀλλὰ χεῖρόν ἀνακαλῶνουσιν. Καὶ πῶς εἶπεν ὁ Χρι-
στός. Ἰδοὺ ἐγὼ θέλω εἶσαι μετ' ἐμοῦ ὡς τὸ τέλος τῆ αἰῶνος, ὅτι δὲν
ἐμνήσεν ὁ Πέτρος νὰ εἶ εἰς τέτλη τὴν ζωὴν ὡς τὸ τέλος τῆ
αἰῶνος. Ὅθεν ὁ λόγος τῆ Χριστοῦ μᾶς δίδει νὰ ἡρυκήσωμεν
πῶς αὐτὸς θέλει ἡμεῖς πάντες καὶ μετὰ τοὺς διαδόχους τῆ Πέτρου
καὶ τῶν ἄλλων ἀποστόλων. δευβάστε, ὅτι ἰδέτε, καὶ ἀκούετε
μετὰ περιστάσεων, ὅτι ἐκείνοι ὅπως τὸ λέγουσι τῷ, βάνεσι κα-
θόλου ἄνω κάτω τὴν πίστιν καὶ τὴν εὐαγγελικὴν σωστικὴν καὶ
ὅσα ἐδογματίσαν, καὶ ἐδίδαξαν οἱ ἄγιοι, ὅλα τὰ κάμνουσιν
εὐκαρῶς καὶ ἀνωφίλως. Διαβάστε τὰ πρακτικὰ τῆς ζυμώ-
δων, καὶ καταλάβετε τὴν κεφαλὴν τῆς ἐκκλησίας, καὶ τὴν
μοναρχίαν τῆ Πέτρου, πῶς τὴν ἔχουσιν καὶ οἱ διαδοχοὶ τοῦ
Δὲν ἠξάζετε, ὅτι τὴν λησρικὴν ἐκείνην σωστικὴν, ὅπως ἔκα-

μεν

μεν εἰς τὴν ἔφεσον ὁ Διόσκορος πατριάρχης τῆς Ἀλεξανδρείας ,
 ὁ Ιβενάλιος τῆς Ἱερουσαλὺμων , καὶ οἱ συνῆφοι τοῖς ἐπισκοποῖ
 ἐναντίον τῆς ὀρθοδοξίας τῆς ἀγίας Φλαβιανῆ πατριάρχης Κων-
 σταντινουπόλεως , μοναχός τε ὁ ἀγιώτατος Λέων ὁ πᾶπας τῇ
 ἀπόρρηξεν , καὶ τὴν ἀναθεματίσεν ; Καὶ ἔσειλεν ἐπιστολῶν πρὸς
 τὴν ἀγίαν τετάρτην Συνοδὸν * καὶ ἐκείνην πέρανοντες τὴν ἐπι-
 στολὴν τῶν ὀνόμασε * σύλον τῆς ὀρθοδοξίας ; ὁ καὶ τὰ λόγια * σήλω.
 τῆς ἐπιστολῆς ἐκείνης ἐκείνην ἡ Συνοδος τὸ ζήτημα τῆς κατὰ
 ἐκείνην * καὶ ἐφώνησαν οἱ ἐπίσκοποι : αἰωνία ἡ μνήμη Λέον-
 τος . Καθὼς πιστεύει ὁ Λέων , πιστεύομεν . Καθὼς διδάσκει
 ὁ Λέων , ἔτι κηρύσσομεν . Ὅτε ἀκόμη ἐσυνέθη νὰ πρὸς δό-
 μοι με ἀναφορὰν πρὸς τὸν βασιλεῖα Μαρκιανὸν καλόγεροι
 τινὲς μαθητῶδες τῆς ἀρετικῆς Εὐτυχῆς , ζητήσαντες ὅτι νὰ ξε-
 γενῇ ἡ Συνοδος , καὶ νὰ μὴ ὁμολογᾷ τινὰς ἄλλο ἢ νὰ γυ-
 ρῶν αὐτὰ τὸ σύμβολον τῆς πρώτης Συνόδου . Καὶ ἡ Συνοδος
 ἐγύρευσεν ἀπ' ἐκείνης , νὰ υπογράψουν τὴν ἐπιστολὴν τῆς
 πάπα Λέοντος . καὶ ἔπειτα δὲν ἠθέλησαν ἐκείνοι , τὰς ἐκαθ-
 ῆκεν δὲ ἀρετικῆς . Βλέπεις καὶ ἀκούεις , ὅτι ἡ τετάρτη οἰκ-
 ομενικὴ Συνοδος , ὅπως ἔχον ἑξακοσίους χιλιάδας ἐπισκόπων , δὲν
 ἔκαμν ἄλλο ἢ ὅ , τι εἰδίδας μοναχός σου ὁ ἀγιώτατος
 Πάπας Λέων . Καὶ ὅτι θέλοντες οἱ ἀρετικοὶ νὰ λύσωσι τὴν
 Συνοδὸν , ἡ Συνοδος ἐγύρευσεν ἀπ' αὐτοῦ ἢ νὰ υπογράψουν
 τὴν ἐπιστολὴν τῆς Λέοντος , ἢ νὰ ἀναθεματισθῶσιν . ὁ δὲν θέ-
 λοντας νὰ υπογράψουν , ἀναθεματιθῆκασι . πῶς ἦτον λοι-
 πὸν ἡ ἐξουσία μόνον εἰς τὸν Πέτρον , καὶ ὄχι εἰς τοὺς ὑστεροὺς ;
 ἐπειδὴ ὁ Λέων πενήτακοσίους χεῖρον χρόνους ἔζη ὑπερότερος .
 Καὶ πῶς πρὸς ἐδραμὴν ὁ Ἀθανάσιος πρὸς τὸν Ἰερίον , ὁ Χρυ-
 σόστομος πρὸς τὸν Ἰννοκέντιον , Ἰγνάτιος ὁ εἰς πρὸς Νι-
 κόλαον , ὁ Θεοδώριτος πρὸς τὸν Λέοντα , ὁ Μάξιμος πρὸς
 Μαρτίνον , καὶ οἱ ἐπίσκοποι ἀρχιερεῖς τῆς ἀνατολῆς διωγμῶν
 ἀπὸ τῶν θρόνων των πῶς ἢ αὐτοὶ τοῖς ἐπὶ πρὸς ἐσχάσιν , ἢ εἰς
 λοντες γράμμα ; ὅθεν ἔχοντας ἀποκρίσιν ἐπαρτάμεναν τοὺς
 θρόνους , ἀν δὲν ἐγνώριζαν τὸν πάπα δι' ἄκρον ἀρχιερεῖα ,
 καὶ

καὶ δαδoχoν τὸ Πέτρoν , καὶ μὲ δυνάμιν νὰ τοὺς ἐοικήσῃ ;
 Καὶ πῶς ἐσωπῶσαι ὅλοι , καὶ βασιλεῖς , καὶ ἀρχόντες θω-
 ρῶντας τὰ ἔγραψιν ὁ πᾶπας , καὶ ἀφαινα νὰ ξαραπέρνου τὰς
 θρόνους τῶν ἐκείνοι , τοὺς ὁποίους αὐτοὶ εἶχαν διώξαι , ἀν εἶχε
 μόνον ὁ Πέτρος τὴν ἐξουσίαν , ἢ ὅχι οἱ δαδoχοὶ τε ; Εὐδείχθη
 ἀρκετῶς , καθὼς μὲ φαίνεται , ὅτι ὅχι μοναχὰ ὁ Πέτρος , ἀλλὰ
 καὶ οἱ δαδoχοὶ τοῦ ἔχουσι , καὶ θέλουσι ἔχει αἰς τὸ τέλος τὴν
 κόσμῳ τὴν αὐτὴν ἐξουσίαν . Θέλομεν δεῖξαι ἀκόμη , ὅτι δι-
 χῶς τὸ θέλημα τὸ πᾶπα δὲν ἐμπορεῖ νὰ γένῃ κυνόςος οἰ-
 κουμενικὴ , ἢ καθόλου νὰ λέγῃ οἰκουμενικὴ , ἢ νὰ εἴῃ γνησία
 καὶ ἀληθινή . τὸ φαίνεται ἢ ἀπὸ ἄλλα πολλὰ , ὅπῃ μέρες
 ἐπαυρῶν , καὶ μέρες θέλομεν εἰπεῖ . ἀλλὰ μάλιστα εἴ φα-
 νερον ἀπὸ τῆς ἰσορίας τῆς ἀγίας Στεφάνου τῆς νέας , τῆς ὁποίας
 γράφει κατὰληπτὰ ὁ μεταφραστὴς τῆς κγ. τῆ Νοεμβρίου . Εὐκα-
 ταδίκῶς , λέγει , τῶν τῶν ἁγίων Στέφανον οἱ ἀρετικοὶ , εἰτι
 δὲν ὑποτάσσον τὴν κυνόςον τοῖς , ὅπῃ εἶχαν κάμει δαδo κα-
 τὰκεισιν τῇ τιμίῳ καὶ ἀγίῳ εἰκόνων . καὶ τὸν ἀνάγκῃ νὰ
 ὑπογράψῃ εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς κυνόςος τῶν . Απεκρίθη ὁ
 ἅγιος ἂν ἀναγνώσεται μὲ τὴν ἀπόφασιν σας . καὶ ἤρχισαν ἐκεῖνοι
 λέγοντας ἂν ἀπόφασιν τῆς ἀγίας ἢ οἰκουμενικῆς ἐβδόμης κυνόςος .

Καὶ ὁ ἅγιος μὲ φωνῇ μεγάλῃ εἶπε ἂν παρομωρῶς ἂν
 πῶς ἀποκοτᾶτε νὰ κερᾶτε ἀγίας τὴν κυνόςον σας , ὅπῃ
 ἐμαγάριστε τὰ ἀγία ; ἢ κυνόςος σας εἰς τὴν παρᾶξιν τῆς ἐς-
 ξεν νὰ μὲν κερᾶτον ἅγιοι οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ μάρτυρες ἂν
 ἀν ἐρωτηθῇ τινὰς , πῇ ὑπάγαις ; νὰ λέγῃ , εἰς τὸν ναὸν τῶν
 ἀποστόλων , εἰς τὸν ναὸν τῶν μάρτυρες Γεωργίῳ ἂν ἔρχε-
 σαι ; ἀπὸ τὸν ναὸν τῶν τεσσαράκοντα . Δια τῶν εἶπεν ὁ ἅγιος ἂν
 πῶς ἀποκοτᾶτε νὰ κερᾶτε ἀγίας τὴν σωφροσύνην σας , ὅπῃ
 ἐμαγάριστε τὰ ἀγία , καὶ δὲν θέλει νὰ κερᾶτον ἅγιοι οἱ ἅγιοι ;
 ὡς τὴν ἀμαθίαν σας . Δὲν θέλετε νὰ κερᾶτοντα ἅγιοι οἱ ἀπό-
 στολοι τῶν διὰ τῶν σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ , καὶ κερᾶτε ἀγίας τὴν
 κενωδία σας ὅπῃ ἐσυμαζώθη ἐναντίον τῆς ἐκκλησίας ; Καὶ
 πῶς τὴν ὀνομάζετε οἰκουμενικῇ , εἰς τὴν ὁποίαν δὲν ἔδωκε

Τὸ θέλημα τοῦ ὁπάπας, δίχως τὸ ὁποῖον εἴη καθόλου ἀδύ-
νατον νὰ κανονίζονται τὰ πρεσβυτέρια τῆς ἐκκλησίας; Ἀκούεις,
ὅτι δὲν ἐμπορεῖ νὰ κρατῇ οἰκουμενικὴ συνόδος, ἀν δὲν εἶναι
μὲ τὸ θέλημα τῆς ὁπάπας. Καὶ ὅτι δίχως τὸν ὁπάπαν εἶναι
ἀδύνατον νὰ κανονίζονται τὰ πρεσβυτέρια τῆς ἐκκλησίας; πῶς
ἐσθὺς τῶς δὲν τὰ καταλαμβάνετε; ὅτι δὲν θέλετε νὰ ἀνα-
βλέψετε, ἐὰν νὰ πιστεύσετε ἢ ἀνθρώπων ὅπῃ ἔδωκεν.
καὶ ἡ καρδιά σας εἴη γεμάτη διὰ πᾶν, διὰ τῶς δὲν ἐμ-
πορεῖ νὰ ἰδῇ ἢ νὰ ἀκούσῃ τι αὐτῶν. Εἶτι ὁ ἅγιος Μάξι-
μος πάχοντες διωγμὸν διὰ τῆς ἀρετικῆς ἐπῆγεν εἰς τὸ Ρώ-
μην, καὶ ἤρρεν τὸν ἀγιώτατον ὁπάπαν Μαρτίνον, τὸν ὁποῖον
ἐσθάζει ἡ ἐκκλησία μας τὸ γ. τῆς Μαρτίης. διὰ τί; ἢ μόνον
ὅτι ἐγνώριζε τὸν ὁπάπαν κεφαλὴν τῆς ἐκκλησίας, ἔδωκε
πρὸς αὐτόν. Καὶ ἐκείθεν ἔγραψεν ὁπισθολὴν πρὸς Μαρτίνον
ἱερέα κύριον, ὅπως λέγει. Εἰς τὴν συνοδικὴν ὁπισθολὴν
τῆς παρόντος ἀγιοῦται ὁπάπας Μαρτίνος. Τὸν ὁποῖον δὲν ἠθε-
λεν κρατῇ ἀγιώτατον ὁπάπαν, ἀν δὲν τὸν ἔχεν διὰ δεσποτικῶν
ὅλων τῆς ἐκκλησίας. διὰ τῶς ἀκόμη τὸν ἐπὶ δεσπότην
συναῖξῃ συνόδον ἢ ὁπισθόπων τοῦ, καὶ νὰ ἀναθεματίσῃ τῆς
πρεσβυτεριάτος τῆς ἀσθεῖας ὅπῃ ἔλεγεν, ὅτι μία θέλησις εἴη
εἰς τὸν Χριστόν. τῶς εἶναι γενομένης εἰς τὸ συναξάριον τῆς
ἀγίας Μαξίμης, καὶ ὅποιος θέλει εἰς τὸ ἰδῇ τοῖς γ. τῆς ἀν-
γέλης. ἀν ἦτον καθὼς ἐσθὺς λέγετε, καὶ δὲν ἔχει ἐξουσίαν ὁ
ὁπάπας νὰ κανονίξῃ, νὰ ἐξετάξῃ, νὰ δοκιμασῇ, νὰ σταθῇ,
νὰ κυβερνᾷ τὴν ἐκκλησίαν τῆς θεῆς, καθὼς ὁδηγᾷ τὸ κα-
ρδίῳ ὁ κυβερνήτης, πῶς ἐγέννηκαν τῶς καὶ ἄλλα ὅμοια πολ-
λότατα; τὰ ὁποῖα διὰ τὸ μακρὸς ἀφώροισεν. ὅτι ἀν θηήσω-
μεν νὰ τὰ διηγηθῶμεν, δὲν θέλει μᾶς σώσει ὁ κατὰ. Καὶ
πῶς ὅταν ἀφώριζεν ὁ ὁπάπας, δὲν ἀντίσταν οἱ ἀφωροεμένοι;
καὶ ἦσαν ὅμως ὁπίσκοποι, ἀρχιεπίσκοποι, καὶ πατριάρχαι,
ἀλλὰ τῶς ὑποτάσσονταν ὡς ἂν πατρία πατὴρ; καὶ τὰς τῶς
ἀντιλέγεσιν ἄνθρωποι ἀρχιεπισκόποι, τῶς ὁποῖους ἐγὼ κρί-
νω ἐναντίως τῆς ἐκκλησίας, ἐχθροὺς καὶ ἀντιδίκους τοῦ ὁπά-

σοδικῶν ἢ συνοδικῶν κανόνων, ὅπερ ὀρίζουσι νὰ ὑποτάσσεται
πάντα εἰς τῆς ἐκκλησίας. ἔτι λέγει ἡ ρλα. τῆς Ἰερουσαλῆμ
νεαρά.

Αποφασίζοντες καὶ τὴς ὁρίσμεναι τῆς Συνοδῶν, ὅτι ὁ ἀγιώ-
τατος τῆς παλαῆς Ρώμης πάπας ἐστὶν πρῶτος ἀπὸ ὅλων τῶν
ἱερέων· ὁ δὲ ἄλλος ἀποφασίζοντες νὰ ἐστὶν ὁ μακαριώτατος ἀρχιεπί-
σκοπος Κωνσταντινουπόλεως, ὡς ἀνὴρ κατ' ἰσχύος ἀπὸ τὸν ὁποιο-
δικὸν θρόνον. Καὶ ὁμοίως λέγει ὁ πέμπτος Κανὼν τῆς ἐν Καρ-
δικῇ οἰκουμένης Συνοδῆς. Καὶ Ἀναστάσιος ὁ μαθητὴς τῆς
ἀγίας Μαξίμου καὶ τῶν διήγησιν τῶν ἔργων τῆς ἀγίας Μαξίμου,
ἀφ' οὗ ἐκείνη καὶ κάποια ἄλλα, ἔχει τὰ λόγια τὰς αὐτῶν. Ἀκόμη
καὶ Μαρτίνος τῆς παναγίας καὶ κορυφαῖος ὁποιοτικῶς πάπας καὶ
μάρτυρος, ὅπερ μὲ ἀλήθειαν εἶχε τῶν οἰκουμένην ἐξουσίαν.
Εἴτι ὁ μέγας Γρηγόριος ὁ θεολόγος εἰς τὸν ἐπιτομικὸν λόγον
ὅπερ ἐγραφε εἰς τιμὴν τῆς μεγάλης Βασιλείας λέγει, ὅτι ὁ
πάπας τῆς καθεστῆς ἐκείνης ἐστὶν δὺο ἐπισκόπους, Λουκίφρονα
καὶ Εὐσέβιον, νὰ εἰρηνόσωσι τὴν ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως
καὶ τῆς οἰκουμένης. πῶς ἐπέμψεν ὁ πάπας εἰς τὴν ἀνατολὴν νὰ εἰρη-
νόσῃ τὴν ἐκκλησίαν, ἂν δὲν εἶχεν ἐξουσίαν, ὅτι νὰ μὴ ἦτον
κυβερνήτης τῆς οἰκουμένης ἐκκλησίας; Εἴτι Ἀνατόλιος ὁ πα-
τριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἐχειροτονήθη ἀπὸ τὸν ἀρετικὸν
Διόσκορον. Καὶ Λέων ὁ ἀγιώτατος πάπας γεγράφει ἐπιστο-
λὴν τῆ βασιλείας Μαρκιανῆς καὶ πολλὰ ἄλλα λέγει. τῶν
χειροτονιῶν τῶν πατριάρχων ἀνατολῆς τῶν ἀφῆκαμεν ἀνεξέταστω,
ὅτι αὐτοὶ ἐσύρθησαν εἰς τὴν ὁρθόδοξον πίσιν. Ἰδὲ ἀπὸ τῆς
φαινεταί, ὅτι ἂν ἦθ' ἔγεν ἀκολουθήσει τὸν Διόσκορον ὁ Ἀνατό-
λιος, ἦθ' ἔγεν τὸν κρίνει ὁ πάπας. καὶ ἦτον ὁ Ἀνατόλιος πα-
τριάρχης τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅτι δὲν ἐμπορεῖται νὰ τὸ ἀρ-
νηθῇτε. ἂν τέτοιαι εἶναι καλῆς, λοιπὸν εἶναι καὶ τῶν ἐπιλοίων,
τῶν Ἀλεξανδρείας, τῶν Ἀντιοχείας, τῶν Ἱεροσολύμων. ὅτι δὲ
τῶν κατὰ τὴν ὁλὸν. Εἴτι ὁ πάπας Ἀγαπῶντος ἦλθεν ἀντι-
σώπως εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἐβγαλεν ἀπὸ τὸν
θρόνον Ἀνθίμον τὸν βασιλεύοντος, γενόμενον πατριάρχην Κων-

σαντινουπόλεως, ὁπῃ ἦτον αἱρετικός, καὶ εἰς Ἑβρον ἐκείνῃ ἐχειρο-
 τήνησε τὸ ἁγιώτατον Μιῶν· πῶθεν τὸ, ὡς δὲ μόνον ὅτι ἐπάνω
 εἰς ὅλους ἔχει ὀξυσίαν; καὶ ὅτι ἀπ' ἀρχῆς τούτῳ τῷ ὀξυ-
 σίῳ ὁ Χρῆστος τῷ ἔδωκε τὴν Πέτρῃ καὶ τῇ δυνάμει σου; Ἐ-
 τι ὁ Πέτρος ἐγέννηκε πατριάρχῃς μετὰ τὸ δέλημα τὸ πάπα,
 καθὼς λέγει ὁ Ζωναρᾶς. Ἰδὲ ἐδείξαμεν, ὅτι ὁ πάπας
 ἐκείνῃ τὸν πατριάρχῃν Κωνσταντινουπόλεως Ανθιμον· Λέων ὁ
 ἁγιώτατος πάπας ἐκατέκρινε τὸν Αλεξιαδρείας Διόσκορον,
 καὶ Ἰσβανάιον τὸν Ἱεροσολύμων, ὃ τὴν ἀποδιώξεν ὡτὰν αἱρε-
 τικός· καὶ ὁ ἁγιώτατος πάπας Φήλιξ ἐκάθηρε Πέτρον τὸν
 Ἀντιοχείας καὶ τὸν ἀναθεμάτισεν. Ὁ λοιπὸν ὁ πάπας ὡτὰν
 ἄκρος ἀρχιερεὺς ἔχει ὀξυσίαν ἐπάνω εἰς ὅλους τὰς πατριαρ-
 χικὰς θρόνους. Καὶ πῶς τῷ εἶχε τότε, καὶ τώρα ὅχι; δὲν
 ἐμπορεῖ νὰ τὸ εἰπῇ τις· ἀλλὰ καὶ τότε ὡς καὶ ὡς τὸ
 τέλος τὸ κόσμος θέλει τῷ ἔχει. Καὶ δεῖ νὰ ἴδῃτε ὅτι λέ-
 γομεν τῷ ἀληθεῖ, καὶ τῷ ὀξυσίᾳ ὅπως ἔχει ὁ θεὸς ἐκεῖ-
 νος θρόνος, δέλομεν βάλλει ἐδῶ τὸ ὀπισθὸν τὸ πάπα Φή-
 λικος, καθὼς τῷ ἔγραψεν.

Τῷ ἐνδοξοτάτῳ καὶ γαλινοτάτῳ ἡμῶν
 Ζήνωνι τῷ βασιλεὶ Φήλιξ ἐπίσκοπος
 ἐν Κυρίῳ χαίρειν

Πρέπει τῆς φιλανθρωπίας σε νὰ ἀκούσῃς τῷ τῶν ἡμῶν
 παραγμάτων ὅπως ἐγέννηκαν δεῖ τῷ πονηρίᾳ τῆς βα-
 σιλείας τῇ γαλινοτήτι σε· καὶ νὰ με ἀκούσῃς ὡτὰν νὰ ἡμεῖς
 παρὸν με γαλινομετρίῳ ἀκούσῃς, καθὼς πρέπει ἐνὸς χρι-
 στιανικοῦ βασιλέως. Καὶ μὴ λογιᾶσθαι ἢ δοῦναι σε, ὅτι
 κανεὶς ἄλλος νὰ σε ἀγαπᾷ με καθαρὴν καρδίαν ὡς ἐπὶ
 ἀπ' ἐκεῖνον, ὅπως δέλει ὅτι νὰ ἔχῃς εἰρήνῃ μετὰ τὸν θεόν.
 Καὶ ἐπειδὴ με ἐτίμωλεν καρδίαν ἐπίστασες, καὶ κατὰ δεῖ
 βέβαιον, ὅτι ὁ πατριάρχης ὀξυσία, καὶ τὸ παντοτινὴς ζωῆς
 ἡ ἀντίδοσις κρέμεται ἀπὸ τὸ δέλημα τὸ θεῖον, κατὰ δεῖ νὰ

ἀκέρους καὶ ὑπὸ τῷ μετρίότητι μας τῷ τιμίῳ καὶ θεϊκῷ
ὁμολογίῳ τῇ μακαριώτατῃ τῇ ἀποστόλων κορυφαίᾳ Πέτρῃ, τῇ
ὁποίᾳ ἔδωκεν ὁ Χριστὸς τὰ κλειδιά τῆ βασιλείας · ὁ ὁποῖος
θέλει ἐξιμάσει τῆς χριστιανικώτατης σε βασιλείας τόπον εἰς
τὸν ἔρανόν μετὰ τὰς ἀγίας ἀγγέλους · ὁ ὁποῖος τῷ ἀκίνητον καὶ
ἄφλεκτον πῶσιν εἰς τὴν δεσπότῳ Χριστὸν ἐκμυλῶντας πρῶτος,
ἀπ' αὐτὸν τὸν σωτῆρα ἐκράχθη μακάριος. Διότι εἰπόντας ὁ
Πέτρος · ἐγὼ εἶμαι ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τῆς θεῆς τῆς ζωῆς · ἐκα-
τάξιόντη νὰ ἀκέρη ἀπ' αὐτὸν τὰ λόγια τῆς· Μακάριος εἶσαι
ὦ Σίμων ἡ ἐπὶ τῷ Ἰωνᾷ, ὅτι τῷ δὲν σὺ τὸ ὑποκάλυψεν σάρκα
καὶ αἷμα, ἀλλ' ὁ πατήρ με ὁ ἐξάνιος · καὶ ἐπάνω εἰς τέτλη
τῷ ὁμολογίῳ θείῳ κτίσει τῷ ἐκκλησίᾳ, καὶ οἱ πόρταις τῇ
ἄδῃ δὲν θείλουν τῷ κατὰπονέσαι. Εἶπεν ὁ δεσπότης Χρι-
στὸς, ὅτι δὲν θέλει κατὰπονέσῃ ἡ ἐκκλησία τοῦ ὑπὸ τῇ πόρ-
ταις τῇ ἄδῃ δὲν νὰ τῇ σερίσσει ὑπὸ τὸ πᾶσανόμι της, ἡγοι
* ὁ Κνα- τῇ Ἰησοῦ Χριστῷ, τῇ ἡμῶν τῇ παντοδυναμίᾳ Θεῷ. * Καὶ ὁ Πέ-
φθός. τρος, τὸ πρῶτον τῇ δὲν βόλῃ παρδὶ, ὅπως ἀναξιώτατα ἐπὶ-
δυσεν εἰς τὴν ἀγίαν ἐκκλησίαν τῇ Ἀντιοχείας, καὶ ἐμαγαρίσει
τὸν ἅγιον τῆς ἀρχιεπισκοπῆς θρόνον τῇ ἀγίᾳ μάρτυρος Ἰγνα-
τίου ὅπως ἔχει ἐκτελέσθῃ ὑπὸ τὸ δεξιὸν χεῖρ τῇ Πέτρῃ, καὶ ἀν-
τάμα Εὐσαθείς τῇ ὁμολογίᾳ ὅπως ἐξάθῃ πρὸς τὸν ἀγίον
ῥιακοσίῳ δέκα καὶ ὀκτὼ πατέρον εἰς τῷ πρῶτῳ Συμόδῳ.
ἀποκότισε νὰ εἰπῇ · Ὅτι δὲν πρέπει νὰ ὀνομάζῃ τινὰς τὸν
Χριστὸν καὶ ἡμῶν τῇ θεῷ καὶ τὴν θεϊκὴν νομοθεσίαν τῇ σωτῆρος,
καὶ τῆς θεῆς γραφῆς τῷ πᾶσι δόξῃ, καὶ τῷ ἐξήγησιν
τῇ πατέρων · ἀλλ' ὅτι ἕνα πρῶτον τῆς ξιᾶδος ἐπαθε
δὲν λόγος μας καὶ τῷ φύσιν τῆς θεότητος, βλατφημῶντας
μετὰ τὸν Ἀρείον, μετὰ τὸν Απολινάριον, καὶ τὸν Εὐνόμιον · καὶ
θείλοντας μετὰ τὸν λόγον νὰ ἀθετήσῃ τὴν σωτήριον τῇ
Χριστῷ εἰσιθρόπῃ, καὶ τῷ ὁποῖον αὐτὸς ἐπαθεν, καὶ
λέγεται ἕνας ὑπὸ ἡμῶν διότι ἔλαβεν τὸ σπέρμα τῇ Αβραάμ.
Πάχει ἀκόμη τῆτος ὁ Πέτρος ὁ Κναφθὸς νὰ κάμῃ πολλοὺς
θεῖς, ὅτι καὶ τῷ γνώμῃ τε βάνει ζῆς θεῖς, ἕνα ὅπως
ἀπεί-

ἀπέθανεν, καὶ δύο ζωντανός· λύει ἀκόμη τὸ ὄνομα τῷ ὁμο-
σίῃ, καὶ ὑπορίχνη τῷ ἀγίῳ σωσθεὶς, τὴν ἐν Νικαίᾳ, τὴν
ἐν Κωνσταντινουπόλει, τὴν ἐν Χαλκηδόνι· καὶ φαίνεται ἀκό-
μη πῶς δὲν δέχεται τὴν ἀγίαν Θεοτόκον Μαρίαν. Διατὶ αὐ-
τὸς ὁ Λόγος ἀπ' αὐτῶν δὲν ἔλαβε ράβδα, εἰς τί ἐδύλωσεν ἡ παρ-
θένης; ἢ πρὸς τί τῆς εἶπεν ὁ Γαβριὴλ· ὅτι τὸ ἄγιον ἐκείνο
ὅπως θέλεις γεννήσει, θέλει κραχθῆ ὑπὸς τῷ Θεῷ· Καί, θέλει
τῷ δώσει κύριος ὁ Θεὸς τὸν θρόνον Δαβὶδ τῷ πατρὸς τι;
Ἐξω δὲ τῷ ὅλα τὰ ἀσέβη ἐβλάστημά τι ἐνέμαξα ἐβάλ-
θη· νὰ φθίρη τὸν ξισάριον ὕμνον, σμίγοντας εἰς τὸ ἅγιος ὁ
Θεὸς τὸ, ὁ σαυροφθὴς δι' ἡμᾶς, καὶ ἐκατέρω πολλόταταις
ἀποψίαις. ἐπὶ ἀκαλέσαμεν τὸν πολλὰ καὶ ἐμεῖς, καὶ οἱ ἀδύ-
φοί μας ἐν Χριστῷ οἱ ἀνατλικοὶ, καὶ ὁ τιμιώτατος Ἀνάκιος ὁ
ἀρχιεπίσκοπος τῆ βασιλικῆς καὶ φιλοχρίστου χώρας Κωνσταντι-
νουπόλεως, καὶ δὲν ἠθέλησε νὰ ἐπιστρέψῃ. Διὰ τῷ ἡ ἀγία
ἐκκλησία τῷ Θεῷ μετ' ἡμετέρας τῆς φωνῆς μιλιώντας πρὸς
τὸν ἑξοχόν τῆς ὑπὸν τώρα λέγει, καὶ ξαναλέγει· ὦ φίλε τῷ
Χριστῷ Βασιλεῦ, μὴ συγχωρήσης νὰ λυθῇ τὸ δέμα τῷ τιμιό-
τητός μας, μετ' ὅποιον συσφίγγονται τῷ χριστιανῶν τὰ πλῆθη·
μὴ συγχωρήσης νὰ καλυθῇ τὸ ὄνομα τῷ διαπότε Χριστῷ καὶ
μονογενὲς υἱοῦ τῷ Θεῷ. μὴ ἀφήσης τὸν ξισάριον ὕμνον νὰ
παραβιαθῇ, ὅπως ἔσωσεν ἀπὸ τῆς κινδύνου τὴν χάραν σας,
ἀλλὰ φύλαξέ τινι ἀγνικτῶ ὡσαν παραδοσὶν τῷ ἀγγέλων.
Δίωξε ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τῷ ἀντιστοχέων Πέτρον τῷ Κναφέα τὸν
ἀκόλουθον τῷ ἀρεανικῆς ἀσέβειας. Διὰ ποίαν ἀφορμὴν ὁ Πέ-
τρος χρίζει τὸ ῥέχομε ὅπως ἐξ ὑφασμῶν ἀπὸ τὴν ἀρεαν;
ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ ὤρεσε τῷ κορυφαίῳ τῷ ἀποστόλων, πῶς ἔχει
νὰ κραζέῃ ὁ υἱὸς τι. Ὁ μονογενὴς μετ' ἐθεμλίωσεν εἰς τῷ ὁμο-
λογίαι τῷ κορυφαίῳ τῷ ἀποστόλων. τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καθη-
μερινὸν μετ' ἡμετέρας λέγοντας, Μὴ κρίνης νὰ ἡζήσης ἄλλο
πρὸς τὸν Ἰησοῦν χριστὸν, καὶ τῷ ἐσαυρομῶν. Οἱ ἐχθροὶ
οἱ ἀπίστοι, οἱ ἐπίθετοι, ὅπως ἐξ ἔξω ἀπὸ τὸ ἀμώβη, ὅπως
ἐλιθοβολῶσαν τὸν μονογενῆ υἱὸν τῷ Θεῷ, καὶ τὸν ἐσφαζαν,

198 ΟΤΙ ΠΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛ. ΚΕΦ. Ο ΠΑΠΑΣ.

καὶ τὸν ἐπὶ ἡμῶν εἰς τὸ ξύλον τῆς σαυρῆς, δὲν ἔχισαν τὸ ῥῆχον
 τοῦ· καὶ ὁ Πέτρος χρίζει τὸ ῥῆχον τῆς πίστεώς με; Οἱ πόρταις
 τῆς πόλεως δὲν μὴ ἐκκαταπέμψαν, καὶ ὁ Πέτρος πάχει νὰ χαλῶσιν
 τὸ τειχίον με; Εγὼ, ἀποβέβαιον Βασιλεῦ σὲ ἐξανάφερα εἰς
 τὴν βασιλείαν ὅπως ἦσιν διωγμὸς· καὶ τὰς πονηρὰς ἐ ἀνυ-
 ποτάκτους τῷ Θεῷ με δογματῶν ἕκαστα νὰ ἀναγῶ δὲ σένα
 θαυμάσιοι· καὶ σὲ ἀντιῶ τὴν σελῶν τῆς δυναστείας· ἐκα-
 ταβάλα τὰς ἐχθρὰς σε μετὰ τὸ ἀσεβέειν τὸν δόγμα· ἕκαστα με
 τὸ δὲχῶν με νὰ σὲ δώσῃ τὴν βασιλείαν ὅπως εἶχες χάσῃ ὁ
 Θεὸς ὅπως βασιλεύει εἰς τὴν ὑψηλότητα, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἔλαβες
 καὶ τὸ βασιλεύειν· σοχάσῃ τὸν πρὸς βασιλείαν σε τὸν ἐυσεβέ-
 στον Μαρκαντῶν, καὶ ἀγκαλίαν μετὰ χαρὰς τὴν πίστιν τοῦ.
 Ἐκρίνωσε τὸ γλιγωρότερον τὴν αἰρετικὴν τυραννίδα τῆς Πέτρος·
 Διῶξε ἀπὸ τὸ κάστρον, καὶ ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴν κυβέρ-
 νησιν, καὶ ἀποφάσισεν νὰ πέσῃ ἀπὸ τὴν ἱεροσύνην ὁ μαθητὴς
 τῆς Οὐαλεντίνης ὁ Εὐτυχίος· λόγιασε καὶ γησιώτατε, καὶ βα-
 σιλεῦ ἀνίκητε, πῶς ἡ ἐν Χαλκηδόνι σύνοδος ἐβγάλε πᾶσαν
 δυσκολίαν, καὶ ἔκαμεν ἐκδίκησιν εἰς τὸν ἐχθρὸν σε, καὶ λύ-
 τωσε τὰς λαβὰς ἀπὸ τὴν αἰρετικὴν διδασκαλίαν τῆς Πέτρος.
 Τὰτα πρὸς καλῶς ἡ ἀγία τῆς θεῆς καθολικῆς ὁ ἀποστολικῆς ἐκ-
 κλησίας, δὲ νὰ μὴ κοινωνᾶτε εἰς τὸ μέλλον μετὰ τοὺς ὁποῖον
 αὐτὴ ἐκάθηρε δὲ τὸ ἀνωθεν ἀφορμῶς· μάλιστα νὰ κάμετε
 νὰ ἐξοριθῇ μετὰ βασιλικὸν γράμμα ἀπὸ τῆς σύνοδος τῆς Αντιο-
 χείας, καὶ νὰ γενῇ εἰς τὸ πᾶν τοῦ ἄλλου ὁπίσκοπος ὅπως νὰ
 σολίζῃ τὴν ἱεροσύνην μετὰ ἔργα, καὶ νὰ φυλάσῃ πρὸς θυμῶν
 τὴν ἐν Χαλκηδόνι ἀγίαν σύνοδον, ὁ ὅσα ἀποφάσισεν ἐκεί-
 νη· φυλάξῃ πάντοτε εἰρηνικῶς τὴν βασιλείαν σε ὁ Θεὸς ὁ
 παντοκράτωρ.

Βλέπεις, ποῖαν ἐξουσίαν ἔχει ὁ Θεὸς ἐκείνος θεός; ἀκούεις,
 πῶς ἐνδυνάμειται ὁ Χριστὸς μοναχὰ τὸν Πέτρον, ἀλλὰ καὶ τὸν Χρι-
 στὸν, λέγοντας· Πέτρος ὁ αἰρετικὸς χρίζει τὸ ῥῆχον τῆς πί-
 στεώς με; Ἰδέτε καλά, καὶ μετρήσετε ὅλῳ τὴν ὁπίσκοπῶν,
 καὶ γνωρίσετε τὴν ἐξουσίαν τῆς ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας· Καὶ

ἐνω-

ἐνωθῆτε καὶ ἐσῆς, καὶ μὴ πολεμᾶτε τὴν ἀλήθειαν. Διατὶ καλὰ καὶ εἰς τὴν ὁπισθίαν νὰ μιλήῃ ὁ πᾶπας διὰ μέρες τῆς ἐκκλησίας, ἀλλ' αὐτὸς εἶναι ὅπως ὁδηγᾷ καὶ κυβερνᾷ τὴν ἐκκλησίαν.

Σμίγομεν ἀκόμη πρὸς τὸ καὶ ἄλλας μέρτυρας τῆς ἀνατολικῶν διδασκαλῶν.

Οἱ μακάριοι Κύριλλος ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἀλεξανδρείας εἰς τὰς θσαυρὰς λέγει ἔτσι. Ὅτι πρέπει ἡμῖς ὡσάν μέλη νὰ ἡμεῖς ἐνωμένοι μετὰ τὸ κεφάλι μας τὸν ἀρχιερέα τῆς Ρώμης, καὶ τὸν ἀποστολικὸν θρόνον. διὰ τὸν ὁποῖον μᾶς ἐγείρει νὰ γυροῦμεν, τί πρέπει νὰ πιστώμεν καὶ νὰ κρατῶμεν. ὅτι αὐτὸς μόνος ἔχει νὰ καθιδικάζῃ, νὰ διορθώῃ, νὰ δίδῃ ὁπιτίμια, νὰ βεβαιώῃ, νὰ οἰκονομᾷ, νὰ λύῃ καὶ νὰ δέῃ. Ἀκούεις ἐσύ ὅπως ἀντιλέγεις τῷ μακαρίῳ Κυρίλλῳ, ὅτι χρεώσεως ὡσάν μέλη τῶ κορμὶ νὰ ἡμεῖς ἐνωμένοι μετὰ τὸν ἀποστολικὸν θρόνον; Καὶ ὅτι αὐτὸς μόνος ἔχει νὰ κυβερνᾷ τὴν ἐκκλησίαν ὅλῃν τῆς χριστιανῶν; ἂν γράφει ἔτσι, γράφει καθὼς κρατῇ. καὶ ἂν ἐκράτῃ ἔτσι, ἔκαμνε καθὼς ἐκράτῃ. Καὶ ἂν ἐκείνος ὅτε ὑποτάσσῃ καὶ ἐτίμα τὸν ἀρχιερέα τῆς Ρώμης, τίνα βασὰ ἡ ψυχὴ τοῦ νὰ εἰπῇ ὅ ἐπαιτίον, πῶς μόνον ἂν εἴ) τινὲς ἀμαθῆς καὶ ἀνόητοι; Ὅταν τὸ ἐνθυμῆμαι τὸ, μὴ ἐρχεται νὰ γελάσω πῶς αὐτὰ. μάλιστα καὶ ἀλήθειαν μὴ ἐρχεται ὅχι νὰ γῆ, ἀλλὰ νὰ σινάξω, καὶ νὰ πλαῖω ἐκείνους ὅπως θρηματικῶς κλείσσι τὰ μύρια τοῖς νὰ μὴ ἴδῃσι τὸ φῶς, καὶ δὲν ὑπομένεσι ν' ἀκούσῃ τὴν ἀλήθειαν. Τίς ἐμπορεῖ νὰ ἀρνηθῇ τὴν ὁμολογίαν ὅπως φανερὰ κάμνει ἡ ἐκκλησία, λέγω τὸ πιστώ; εἰς τὸ ὁποῖον καθάρα ὁμολογῶμεν, μίαν ἀγίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν, διασκορπισμένων εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς κόσμου; Τούτῳ δὲν ἐμπορεῖ τινὰς νὰ τὴν κερᾷ μίαν, ἂν ὅλας οἱ ἄλλας ἐκκλησίας ἀρμολογῶν καὶ τὸν ἅγιον Παῦλον ὡσάν μέλη δὲν εἶναι μετὰ τὴν κεφαλὴν ἐνωμένους. Ὅτι τὰ μέλη συναρμολογῶν α. Κορ. κάμνεσιν ἓνα κορμί. Καὶ καθὼς καὶ τὸν ὅμοιον ἀπόστολον κεφ. ιε.

δὲν

δὲν ἐμπορεῖ τὸ πόδι ἢ τὸ χεῖρ, ἢ ἄλλο μέλος τῆ σωματός
 νὰ εἴπῃ τὴ κεφαλῆς, δὲν σ' ἔχω χρεῖαι· ἐτὶ εἰς οἱ ἄλλαις
 ἐκκλησίαις ἐμπορεῖσι νὰ εἰπῶσι τῆς ἐκκλησίας τῆς Ρώμης,
 δὲν σ' ἔχωμεν χρεῖαι. ὅλαις ἀπ' αὐτῶν ἔχουσι τὴν δύναμιν,
 ὅλαις ἀπ' αὐτῶν στηρίζον. Καὶ τὸ τὸ μῦρτυρεῖσιν ὅλα τὰ
 γραψίματα τῶ διδυσκάλων. Καὶ ἐκίνησαν ὡσαν κεφαλὴ γνω-
 ρίζοντας ὅλα τὰ μέλη, καὶ περιβλέποντας τὰ ὡσαν ὑψηλότερη
 πονεῖ, ἂν κανένα μέλος ἀδενῇ, καὶ τὸ περιβλέπει, καὶ τὸ
 διεραπώνει καθὼς ἔπαυμεν. Διότι λέγει, καὶ φωνάζει ἑξά-
 κευσα· τίς ἀρρώστῃ, καὶ δὲν ἀρρώστῳ; τίς σπανδαλίζεται,
 καὶ δὲν καίρομαι ἐγώ; Καὶ ἂν κανένα μέλος κοπῇ ἀπὸ τὸ
 κορμὶ, σαπαινεται καὶ βερμῇ, ἀμὴ τὴν κεφαλὴν δὲν τὴν
 βλέπει, ὅτι οἱ πόνοι δὲν σώνεσιν εἰς ἐκείνῳ. Εἰδὼν φρέ-
 σαι, ὅτι ἐκείνοι ὅπως ὁμολογεῖσι τὸ σύμβολον, καὶ κηρύσσουσι
 μίαν ἐκκλησίαν, νὰ γνωρίζουσι τίς ἐστὶ τέτη ἡ μία, ἀγία, κα-
 θολικὴ καὶ ἀποστολική· ἢ ἡ δούλική ἐῖναι, ἢ ἡ ἀνατολική·
 δηλονότι ἢ τῶ Λατίνων, ἢ τῶ Γερμανῶν, ὅτι ἔξω ἀπὸ τούτης
 δὲν ἐστὶ ἄλλη ἐκκλησία· διὰ τὴν οἱ ἄλλαις θηοποιείας ἔξω ἀπὸ
 τούτης ἐστὶ πᾶσαι συμαζώματα, καὶ γέμεσιν ἀπὸ αἵρεσες. Μέ-
 λητε καλὰ καὶ ἰδὲ, ὅτι ἂν λογιάζης τέτη νὰ ἐστὶ ἡ ἐκκλησία
 τῶ Γερμανῶν, διὰ τὴν ὅποιαν μιλᾷ τὸ σύμβολον, ἐσὺ σφί-
 γεις εἰς τὸ ἐδετίποτε τὴν ὁμολογίαν τῆ Πέτρας, τὴν ὅποιαν
 ἔταξεν ὁ Χριστὸς νὰ μὴ κατὰπονέθῃ ἀπὸ τῆ πόρτας τῆ ἀδῆ·
 ἐπειδὴ ὅλη τῶ Γερμανῶν τὴν ἐκκλησίαν, μάλιστα ὅλῳ τὴν
 ἀνατολῇ τὴν ἐκκλησίαν ὁ Μωάμεθ. Δὲν βλέπομεν, ὅτι
 ὅλοι, καὶ πατριάρχαι, καὶ ἐπίσκοποι, καὶ ἱερεῖς ἐστὶ εἰς τὴν
 ἑξουσίαν τῆ Μωάμεθ, ὅτι πέρνεσιν ἀπ' αὐτὸν τὴν ἑξουσίαν
 τῶ ἀρχιεπισκοπῆς, καὶ κατὰφιλῶσιν τὸ πόδι τοῦ, καὶ σανικόν
 τοῖς περσέουσιν δι' αὐτόν; Καὶ πᾶς ἐστὶ ὁ λόγος τῆ Χρυσῆ·
 οἱ πόρτας τῆ ἀδῆ, ἡγοῦν τὰ σώματα τῶ ἀρετικῶν, δὲν θέ-
 λου κατὰπονέσαι τὴν ἐκκλησίαν τε; ἐκεῖ ὅπως ὅχι μόνον τὰ
 σώματα τῶ ἀρετικῶν τὴν ἐκκλησίαν ἀκυρώσαν, ἀλλὰ καὶ ἀσεβεῖς
 καὶ ξένα ἔθνη τὴν ἀνθεντάουσιν; ἐκεῖ, ὅπως εἰς νὰ λατρε-
 γήσῃ

γῆσιν τινὰς ἔχει ἄδαν, ἢ νὰ βαρέσῃ τὸ σῆμανζον, καὶ τὰ
 σταυρὰ τὸ σημάδι δὲν φαίνεται ; ἐκεῖ, ὅπε δὲν ἔῃ βολετὸν
 νὰ ὀνομάσῃς φανερά τὸ γλυκὺ τῆ Χρυσῆ ὄνομα ; καὶ ἂν τὸ
 ὀνομάσῃς, σὲ κόπτουν εἰς δύο κομμάτια ; ἐκεῖ ὅπε λατρυ-
 γῶντας οἱ ἱερεῖς ἐμπαύνεσιν οἱ ἐχθεροὶ τῆ Χρυσῆ, καὶ περὶ παύ-
 ζουσιν, ὅ καὶ πατάσῃ, καὶ μαγαρίζουσι τὰ θυσιαστήρια, καὶ
 εἰχνεύουσιν τὰ ἅγια, καὶ δένουσι τὰς ἱερὰς, καὶ ἀμπώθουσι,
 καὶ γελοῦσι τὴν πίσιν τῇ χριστιανῶν ; ὅχι, ἀλλὰ πρέπει
 νὰ ἔῃ ἡ ἐκκλησία ἐκεῖ, ὅπου τὸ σημάδι τῆ Χρυσῆ λάμπει,
 καὶ οἱ ἐκκλησιαστικῆς ἑὴς πολιτικῆς, καὶ εἶναι σῆμανζα, καὶ πο-
 δίας τῇ σταυρῶν, καὶ τὰ θυσιαστήρια ὅλα βλέπονται μὲ τι-
 μὴν καὶ σεβασμῶνται, καὶ οἱ λαοὶ μακροῦν τιμῶσι τὰς
 ἱερεῖς μὲ δόξα. ἐκεῖ, ὅπε οἱ βασιλεῖς τῆ γῆς, καὶ οἱ
 ἀρχόντες παγαίνουσι νὰ ἰδῶσι τὰς ἀγίας ὅπως, καὶ νὰ σεβ-
 σμῶνται τὰς κάρους τῇ Κυρφαίων δοσολῶν, καὶ ἀντὶ τὰ
 σεβασμῶσι τὸν προκατεζόμενον ἀρχιερέα, καὶ φιλοῦσι τὰ
 πόδια τοῦ. ἐκεῖ, ὅπε τὰ πανηγύρια γίνονται μὲ ἐλπίδι-
 ρίαν, καὶ φαιδρῶναι, καὶ σεβασμῶναι. ὅπε δὲν ἔῃ φόβος
 νὰ εἰπῇ τινὰς τὸ ἐναντίον. ἐκεῖ, ὅπου ὁ ἄκρος ἀχρηστὸς
 πέμπτει κήρυκες καὶ διδασκάλους εἰς ὅλον τὴν οἰκονομίαν νὰ
 διδάσκουσι τὸν λόγον τῆ Θεῆς, ὡσὰν μιμητὴς τῆ Χρυσῆ. ἢ
 δεῖ νὰ τὸ εἰπῶ καλλιτέρα, ὡσὰν τοποτηρητὴς τῆ Χρυσῆ.
 Διατὶ καθὼς ἔπεν ἐκείνος τῶ δοσολῶν : Ἰδὲ ἐγὼ σὰς πέμ-
 πω. ὑπάγετε εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ κηρύξετε τὸ εὐαγγέ-
 λιον πᾶσα ἀνθρώπου. ἐτὶ καὶ τὸς πέμπτει διδασκάλους
 μὲ τὴν σεβασμῶν τοῦ εἰς ὅλον τὸν κόσμον. οἱ ὁποῖοι ἄξι-
 δόξουσιν ὅχι μόνον εἰς χριστιανούς, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλα τὰ ἄλλα
 ἔθνη, ἢ δὲ τὸ χῆμα τῆ ἀγίας Φραγκίσκου, ἢ τῆ ἀγίας Δο-
 μνίκου, ἢ ἄλλο ἄγμα. Εκκεῖ λοιπὸν θέλουσι ὁμολογήσει
 ὅτι εἶναι ἡ ἐκκλησία, ὅπε δὲν ἔῃ ἀφροσύνη, ἢ ἀνομία, ἢ ἀπι-
 στία, μάλιστα ἔῃ ἡ πίστις σαφὴ καὶ ἀμετακίνητος. ὅχι εἰς
 τὴν ἀναβολὴν, ὅπε πλεονάζει ἡ ἀπιστία καὶ ἀνομία. Δὲν
 εἶναι δικός μου τὸς ὁ λόγος, ἀλλ' ἔλθῃ ὁμοῦς Θεόδοτος ὁ

σεδίτης, καὶ αἱ δόση τέτλω τῷ μάρτυρίαν, ὅπως τινὰς δὲν ἐμπορεῖ νὰ τῷ ἀρνηθῇ, εἰς τῷ πονηροῦ δεκάτῳ κατήχησιν· τῷ ὁποίαν ἐσῆς ἀναγνώθετε, ἀμὴν δὲν τῷ γευκάτε, διότι δὲν θέλετε. Ἐ φαίνεται, ὅτι τὸς ὁ δίδάσκαλος μάχεται ἐναντίον τῆς εἰκονομάχων, καὶ λέγει·

Ἀκούω, ὅτι εἰς τὴν Ρώμην προβάλλουσιν εἰς προσηκούντων ἀκόμη τὰ κλειδιά τῆς δεσπόσης, Ἐ τὰ τιμῶσιν· καλὰ Ἐ ὁ Χριστὸς νὰ μὴ ἔδωκε τῷ Πέτρῳ κλειδιά σωματικά, ἀλλὰ πνευματικά νὰ δέη καὶ νὰ λύη· ἀμὴν ἐκείνοι τὰ κάμνουν ἀργυρᾶ, καὶ τὰ προβάλλουσι τῷ λαῷ νὰ τὰ προσκυνοῦν. Τὸν πῶς ἔχουσιν· ἐκεῖ εἶναι ἀληθινὰ ἢ πῶς σαθεῖ καὶ ἀμετακίνητος θεμελιωμένη καὶ τὸν λόγον τῷ Χριστῷ, ἀμὴν ἔδω ὡς φαίνεται, πειρασμοὶ ἢ ἀπιστία καὶ ἀνομία. Βλέπεις, ὅτι καὶ τὸς ὁ ἀγρὸς ὁμολογεῖ, πῶς ἐκεῖ εἶναι ἢ σαθεῖ πῶς, καὶ ὅχι μόνον εἰς τὸν Πέτρον, ἀλλὰ καὶ τὸς δεσπόχες τοῦ; βλέποντας ἐσῆς καὶ ἀκούοντας τῶν, καὶ δὲν ἐμπορούντες νὰ ἐναντιωθῇτε, διότι τὸ πῶς τῆς ἀληθείας λάμπει καὶ ἀσέπται, προσφύγετε εἰς μίαν ἀρεσκὴν ἀπόκρισιν· ὅτι ὁ πάπας εἶναι ἀμάρτωλος, καὶ δεσπότης εἰς τὴν ἡδονῇς τῆς σαρκὸς, καὶ δεῖ τὸ δὲν θέλω νὰ τῷ φέρωμεν εὐλαβίαν καὶ τιμὴν ὅπως πρέπει. πρὸς τὸ καλὰ καὶ νὰ ἀποκριθῇ καμὲν περὶ τῆς, πάλιν λέγομεν τρυφερότερα· ὅτι φανερὰ δὲν λέγετε τῷ ἀληθεῖ. Δὲν θέλετε νὰ ὑπακούετε τῷ πάπα, ὅχι δεῖ νὰ εἶναι ἀμάρτωλος. ἀλλ' ὅτι εἶναι λατῖνος, καὶ ξυρίζει τὸ γένειόν τοῦ. Διατὶ ἀν' ἐφύγετε τὸν πάπαν δεῖ τῷ ἀμάρτῳ, ἠθέλετε φύγει καὶ τὸς εὐαγγέλιος σας, ὅτι εἴτε ἀμάρτωλοί· πῶς ξέρετε νὰ κρίνετε τὴν πάπαν, Ἐ δὲν κρίνετε τὸς ἐδικὰς σας; ὅλοι οἱ ἀρχιερεῖς τῆς ἀνατολῆς εἶναι ἅγιοι; τὸ δὲν θέλετε τὸ δέξαι. λοιπὸν δὲν τὸν φύγετε ὡς ἀμάρτῳ, ὅτι ἐδ' ἐσῆς εἴτε ἀναμάρτητοι, ἀλλ' ὅτι εἶναι λατῖνος, καὶ δὲν τὸν ἔχετε δεῖ ὁρθόδοξον, ἐπειδὴ κρατεῖτε τοὺς λατῖνους ἀλλὰ πῶς· καὶ διδάσκετε τὸς ἀπλᾶς ἀνθρώπους νὰ φύγουν ἀπ' αὐτοὺς ὡς ἀπὸ πρῶτον ὀφείας. καὶ τὸ εἶναι φανερόν, δεῖται

ἂν τινὰς Λατίνους φαίνεται ἅγιος, ἐσῆς δὲν θέλετε εἰδὲν νὰ τὸν
ὀνομάσετε, μάλιστα τὸν βλασφημεῖτε· ἀμὴ τὴς ῥωμαίης,
ἂν εἶναι καὶ πορνικώτατος ἢ ἀνοητότατος, μόνον ἂν πρὸς μι-
λῶσι δὲ τὴς Λατίνης, τὴς ἔχετε ἀγιωτέρους ἀπ' ὅλοις,
ὡσὰν μέσα εἰς πολλοὺς ἄλλους ἐκείνον ὅπῃ κρείττεται Παλα-
μας καὶ τὸν Μάρκον τὸν Εφεσῶν· ἀνθρώπους ὅπῃ δὲν εἶχαν ὅ-
σῳ καλὰ τοῖς, καὶ γεμάτους διὰ ψευδαῖναι σοφίαν, δίχως
ἀρετῶν ἢ ἀγιοσύνης· μόνον δὲ διὰ τὴν εἰρήνην ἔγραψαν ἐναντίον
τῶν Λατίνων, τὴς δοξάζετε καὶ ὑμνεῖτε, καὶ τοὺς κἀμνετε
εἰκόνες, καὶ τὴς ἐορτάζετε σέβοντάς τοις ὡσὰν ἁγίοις, ἢ τὴς
προσκυνεῖτε· ἀμὴ τὴς Λατίνης, καλὰ ὅτι παλαμόθεν ἢ ἐκ-
κλησία νὰ τὴς ἔχη δὲ ἁγίους, ὁμῶς ἐσῆς τὴς κατὰ βλασφη-
μίαν, καθὼς κἀμνετε ὅτι δὲ τὸν πάπαν· Διὰ τὴν ἐσῆς ὡσὰν
Λατίνον καθόλου δὲν τὸν ἔχετε εἰδὲν χρυσιανόν· καὶ τὸ το-
γετε μασσώντας τὰ λόγια σας ἢ βλασφημιώσας, ὅτι φοβᾶσθε
τὴς αὐθέντας, καὶ δὲ τὸ φοβώσθε εἰς τὸ ἄλλο δυο-
σχίσμα τὸ ἀράχνης, λέγοντάς ὅτι εἷνας ἀμάρτωλός καὶ ἄλ-
λας ὑβριστίας· βλέπετε, μὴ ἀκούετε τὸν λόγον ἐκείνον·
Ὅποιος ἀπ' ἐσῆς δὲν ἔχει ἀμάρτιαν, πρῶτος ἂς εἴξῃ τὴν
πέραν· ἦγουν, ὅποιος δὲν ἔκαμνεν ἀμάρτιαν, ἂς ἀρχίσῃ νὰ
κρίνῃ τὴν ἀμάρτιαν· Καὶ τὸ, μὴ κρίνετε, δὲ νὰ μὴ κρι-
θῇτε· λοιπὸν ἀδελφοί, μὴ κριματίζετε με τέτοις ταῖς
εὐρεσιλογίαις· Δὲν εἰγίζει ἐσῆς νὰ εἰσέλθῃτε, ἂν οἱ προ-
σῶτες σας εἶναι ἀμάρτωλοι, φωνάζοντας ὅλοι οἱ διδάσκαλοι,
καὶ μάλιστα ὁ Χρυσόστομος εἰς πολλοὺς λόγους, ὅτι μερικὰ εἰς
ἐκείνον ὅπῃ ἔχει τέτοιαν ἐπιγραφὴν· Ὅτι πρέπει νὰ τιμῶνται
οἱ πνευματικοὶ διδάσκαλοι, καὶ ὅχι νὰ κακολογῶνται· Καὶ
σιμὰ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς λόγου λέγει ἐτζί·

Ἀν ἐκείνοι ὅπῃ κακολογῶσι τὸν πατέρα ἢ τὴν μητέρα τὴς,
τὴς γονεῖς τὴς σαρκικῆς, καὶ τὴν νόμον χάνουν τὴν ζωὴν τὴς,
τί πρέπει νὰ πάθῃ ἕνας ὅπῃ δυκοῦν νὰ κακολογήσῃ τὸν πνευ-
ματικὸν ἄνθρωπον, ὅπῃ εἶναι πολλὰ ἀναγκασιότερος διὰ τὴς
γονεῖς; καὶ δὲν φοβᾶται, μὴ ἀνόμῃ ἢ γῇ ὅτι τὸν κατὰ πῃ, ἢ

ἀπερωχέει ὑπὸ τὸ ἕρπον νὰ κατὰκαύσῃ τὸ κακὸν γλῶσσαι.
Δὲν ἦκυες, τί ἔπαθεν ἡ ἀδελφὴ τῆ Μωσέως, διὰτὶ ἐκατα-
λάλησε τὸν ἀδελφὸν τῆς καὶ ἠγάπηλον τῆ λαῶ, πῶς ἐγενεν
ἀκάθαρτη, Ἐ ἐγίμισιν λέωσαν, Ἐ ἔμειναν πολλὰ ἀτιμασμένη;
καὶ κατακαλῶντας ὁ ἀδελφός τῆς τὸ θεὸν μὲ πολλῶν δέουσιν,
ὅμως δὲν ἔυρηκε συμπάθειον; Καὶ κατακάτω. Καὶ δὲν ἐμ-
πόρευσεν νὰ ἡμερεύσῃ τὸν θεὸν, μάλιστα ἐκαταδικάσθη πε-
ριστὰ, διὰτὶ νὰ μάθωμεν ἡμεῖς πόσον κακὸν εἶναι νὰ κατα-
μιλῇ τινὰς διὰ τοὺς αὐθέντας, Ἐ νὰ κρίνῃ τὴν ξένῳ ζωῷ.
Καὶ παρακάτω. ἂν πρέπει νὰ φυλάσσεται τῆτος ὁ νόμος εἰς
τὰς σαρκικὰς γονεῖς, περὶσσότερον πρέπει νὰ φυλάσσεται εἰς
τὰς πνευματικὰς, Ἐ καθένας νὰ γυροῖ καὶ νὰ ἐξετάζῃ τὴν
ζωὴν τε, διὰτὶ νὰ μὴ ἀκύνωμεν τὴν ἡμέραν ἐκείνῳ. Ὑπο-
κρίτω, τί ἐλέπεις τὸ ῥάβδῳ εἰς τὸ ὀφθαλμῷ τῆ ἀδελφῆς σε,
καὶ εἰς τὸ δικόν σε ὀφθαλμῷ δὲν σοχάζεσθαι τὴν ῥάβδον;

Καὶ παρακάτω. Ὅταν οἱ ὑπὸ ἡκού τιμῶσι τὰς αὐθέντας,
τῆτος ἀναφέρεται. Καθὼς τῆ Ἡλὲ ἐλέγεν ὁ θεός. ἔλα-
εά σε ὑπὸ τῷ σπύτι τὸ παρὸς σε. ἀμὴν ὅταν οἱ αὐθέντας ὑβρί-
ζονται, καθὼς ἐσωσέτη τῆ σαρκὴλ, λέγει ὁ θεός. Δὲν
ἐκαταφρόνησαν ἐσένα, ἀλλ' ἐμένα. Ὅπῃ τιμᾷ τὸν ἱερέα,
τὸν θεὸν τιμᾷ. Καὶ ὅπῃ ἔμαθε νὰ καταφρονᾷ τὸν ἱερέα,
μὲ τὸν πατέρα θέλει ὑβρίσῃ καὶ τὸν θεόν. λέγει ὁ Χριστός.

Ὅποιος δέχεται ἐσᾶς, ἐμένα δέχεται. Καὶ, τίμα, λέγει
τὰς ἱερεῖς σε. ἔμαθαν οἱ ἑβραῖοι νὰ καταφρονῶν τὸν θεόν, διὰτὶ
ἐκαταφρόνησαν τὸν Μωϋσῆν, καὶ τὸν ἐλίθαζον. ἂν φέρῃ τινὰς
εὐλόγειν τὸν ἱερέα, περὶσσότερον θέλει φέρῃ τὸν θεόν. Καὶ
καλὰ καὶ ὁ ἱερεὺς νὰ εἶναι κακός, βλέποντας ὁ θεός ὅτι
διὰτὶ ὄνομά τε τιμᾷ Ἐ τὸν ἀνάξιον, θέλει σε τὸ ἀνταμείψῃ.
Καὶ παρακάτω. Δὲν ξέρετε, ὅτι ὁ ἱερεὺς εἶναι ἄγγελος Κυ-
ρίου; μὴ γὰρ λέγει δικά τε λόγια; ἂν καταφρονᾷς τὸν ἱε-
ρέα, δὲν καταφρονᾷς αὐτὸν, ἀλλὰ τὸν θεόν ὅπῃ τὸν ἐχει-
ροτόνησεν. Καὶ πόθεν, λέγει, εἶναι φανερόν, πῶς ὁ θεός
τὸν ἐχειροτόνησεν; ἂν ἔχῃς τὴν γνώμην τέτῳ, ἔχασες τὴν
ἐλ-

ἐλπίδα σε • ὅτι ἂν ὁ Θεὸς δὲν κάμνει τίποτε διὰ μέσῃ τῇ
 ἱερέως, ἐσὺ ἔτι βάνησιμα ἔχεις, ἔτε κοινωνᾷς, ἔτε δέχεσαι
 εὐλογίαις • Ὁ λοιπὸν δὲν ἄσαι χριστιανός • Καὶ πῶς λέγει;
 ὅλως τὲς χειροτονᾷ ὁ Θεός; ἐνεργᾷ διὰ μέσῃ ὁλωνῶν; καλὰ
 καὶ νὰ εἴῃ ἀνάξιος; διὰ τὴ σωτηρίαν τῶ λαοῦ • Ὅτι ἂν ὁ Θεός
 ἐνήργησεν διὰ μέσῃ μιᾷς γαδάραις καὶ τῇ Βαλαάμ, ἀνδρό-
 πε μιὰρῃ, πεισσότερα διὰ μέσῃ τῇ ἱερέως • ἂν ἐνήργησεν
 διὰ μέσῃ τῇ Ἰάδα, καὶ τῇ ψαδοπροφητῇ ὅταν ἐπροφητῶσα-
 σιν • τῇ ὁποῖον λέγει • Δὲν σὰς γνωρίζω • μισῶστέτε ἀπὸ
 ἐμῶν οἱ ἐργάται τῇ ἀνομίας • πεισσότερα θέλει ἐνεργᾷ διὰ
 μέσῃ τῇ ἱερέων • ἐπειδὴ ἂν ἔχομεν νὰ ἐξετάζωμεν τὴν ζωὴν
 τῇ πρεσβύτων, ἐμῆς χειροτονῶμεν τὸν διδάσκαλον, καὶ τῷ
 ἐπάνω γίνονται κάτω • ἄνω τῷ πόδες, καὶ κάτω ἡ κεφαλὴ.
 ἀλλ' ἂν δὲν σὲ συγχωρᾷ νὰ κρίνης τὸν ἀδελφόν σε, πολὺ
 πλέον ἐδὲ τὸν διδάσκαλόν σε • Καὶ πῶς κἀτά • Εὐὺ ἄσαι
 πρεσβύτων, μὴ πεισγάζεσαι τὸν ἑσπὸν, διὰ νὰ μὴ ἔχῃς
 νὰ δώσης λόγον τῷ Θεῷ ὅτι τὸν κατηγορεῖς • ἀλλὰ λέγεις •
 Διατὶ λέγει ἐμῶν, καὶ αὐτὸς δὲν κάμνει; δὲν σὲ λέγει αὐ-
 τὸς • ἂν πείθεσαι αὐτῷ, δὲν ἔχεις μισόν • ὁ Χριστὸς σὲ πα-
 ρακινᾷ • μὴ κρίνωμεν ἑνα τὸν ἄλλον, ἀλλὰ πᾶσα εἰς τὴ
 δικὰ τι • Καὶ πῶς κἀτά • μὴ κατηγορεῖμεν τῆς διδασκα-
 λας, σὰς παρακαλῶ • ἂν ἔχη τινὰς τὸν πατέρα τοῦ φορτω-
 μένον ἀπὸ κακὰ, δὲν τὸν σκεπάζει; μὴ ἔχῃς, λέγει, διὰ
 δόξαν ἐδικλῶ σε τὴ ἀτιμίαν τῷ πατρί σου • Καὶ τῷ πρέ-
 πει νὰ γρυκᾷται πεισσότερα διὰ τὲς πνευματικὰς πατέ-
 ρες • ἔχε τοῦ εὐλάβειαν, ὅτι πᾶσα ἡμέραν σὲ ὑπερεῖα • κάμνει
 νὰ ἀναγνώσεται ἡ θεία γραφὴ διὰ σένα • σολίζει τὴν ἐκκλη-
 σίαν διὰ σένα, ἀγρυπνᾷ διὰ σένα • παρακαλῇ τὸν θεὸν διὰ
 σένα • σέκει καὶ προσδύχεται διὰ σένα • κάμνει λιταῖς διὰ
 σένα • ὅλη τῇ ἡ λαβεία πρὸς τὸν Θεὸν γίνεῃ διὰ σένα • εὐ-
 λαβήσῃ τα τῶν, τῶν λόγιασε, καὶ σίμωσέ τα μὲ πᾶσαν
 προσοχίῳ • Καὶ παρακλῶ • Ἀκούσε, τί λέγει ὁ Θεός διὰ
 τὲς πρεσβύταις τῇ ἐβραίων • Ἐπάνω εἰς τὴν καθείδραν τῇ
 Μωϋσῇ

Μωϋσῇ κάθονται οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι · ὅλα ὅσα
 σᾶς λέγεις νὰ κάμνεις , κάμνετε · ἀμὴ καὶ τὰ ἔργα των μὴ
 κάμνετε . τί χερστέρον ὑπὸ τῶν ἐκείνων ζῶν ; ἀλλ' ὅμως
 ἔτε δὲ τὸ τὸς ἐπῆραν τὸ ἀζῖωμα , ἐδὲ τὸς ἐκαμν νὰ κα-
 (αφρογῆν) ὑπὸ τὸς ὑπηκόους . καὶ μὲ πολλὴν λογαριασμόν ·
 Ὅτι ἂν εἶχαν τέτοιαν ἔξουσίαν οἱ ὑπηκόοι , ὅλοις ἡθύναν ξε-
 χερστέον , καὶ τὸς ἐκατέβαζον ὑπὸ τὸν θρόνον . Διὰ τὸ καὶ
 ὁ Παῦλος ὅτε ὑβρίσει τὸν ἀρχιερέα ἡν Ἰουδαίων , ἐπ' αὐτοῦ
 ἔχει νὰ σὲ δείξῃ ὁ Θεὸς τοῖς ἀπεισμητοῦς , καὶ σὺ κἀδέσται
 καὶ μὲ κρίνεις ; ἐπειδὴ ἤκουσε τινὰς καὶ τὸν ἐκατέδικασαν
 λέγοντας · Τὸν ἀρχιερέα τὸν Θεὸς ὑβρίζει ; ἠθέλησε νὰ δείξῃ ,
 πόσῳ τιμῶν καὶ ἐυλάβειαν ὀρέπει νὰ φέρῃ κἀθε εἰς ἡν
 ὁμοιωμάτων , καὶ εἶπεν · Δὲν ἤξευρα , ὅτι εἶναι ἀρχιερεὺς τὸ
 Θεῷ . Διὰ τὸ καὶ εἰς τὴν ὁπισθολὴν πρὸς ἑβραίους λέγει ·
 πείθεσθε καὶ ὑπακούετε ἡν ἡγεμόνων σας , ὅτι αὐτοὶ ἀντυ-
 πνέουσιν δὲ τὸν ψυχῆς σας , ἐπειδὴ ἔχουσι νὰ δώσωμι λόγον ·
 δὲ τὸ ὀρέπει νὰ ἔχουσι πολλὴν θεράπουσιν . Καὶ πα-
 ρακάτω · λόγιασε , τί λέγει ὁ Χριστὸς δὲ τὸς ἑβραίους · ἐπά-
 νω εἰς τὴν καθέδραν τῆς Μωϋσῇ κάθονται οἱ γραμματεῖς καὶ
 οἱ φαρισαῖοι · ὅλα ὅσα σᾶς λέγουν νὰ κάμνεις , κάμνετε ·
 ἀμὴ τώρα δὲν ὀρέπει νὰ λέγεται , ὅτι κάθονται οἱ ἱερεῖς εἰς
 τὴν καθέδραν τῆς Μωϋσέως , ἀλλ' εἰς τὴν καθέδραν τῆς
 Χρυσῆς , διότι διδάσκουσιν τὴν διδασκαλίαν τὴν Χρυσῆν . Ὅθεν
 Κορ. β. ε. καὶ ὁ Παῦλος λέγει · ἀποκρίσάμεν τὸν Θεὸν ἡμεῖς , ὅτι ὁ Θεὸς
 σᾶς παρορμᾷ δὲ μόνον μας .

Ἡμεῖς τὸν τὸν διδάσκαλον , πῶς ὀρέπει νὰ τιμῶνται
 οἱ ἱερεῖς ; ἂν λέγῃ ὅσα δὲ τὸς ἱερεῖς , τόσον ὁμοιωτέρον
 διὰ τὸς ἀρχιερεῖς καὶ πατριάρχας , ἐπ' διδασκάλους καὶ ἐκκλη-
 σίας . ἀλλ' ἐστὶς ὅχι μόνον δὲν τὸς τιμᾶτε , ἀλλὰ καὶ τοὺς
 ὑβρίζετε δὲ ὡς ἐν ὁπισθολῇ . ἀπὲς με , πόσῳ κόλῃσι θέλετε
 ἔχει ; πολλὴν καὶ τὴν γνώμην με · ὅχι καὶ τὴν γνώμην
 με , ἀλλὰ τὴν χρυσόσῳμ . λέγει ἐκεῖνος · ὅπως ὑβρίζει τοὺς
 ἱερεῖς , ὑβρίζει τὸν Χριστόν · καὶ ὅπως ὑβρίζει τὸν Χριστόν ,
 ποῖον

ποίας δόξαλογίαν θέλει δώσει τῷ ἡμέτερον ἐκείνῳ τῷ φοβε-
 ράν ; ἐτὶ συλλογίζεται ὁ χρυσόφομος . ἂν καὶ ἀλάβετε τὰ
 λόγια ταῦτα ὅπως σᾶς ἀναφέρωμεν καὶ σάξου μελὶ . καὶ ὅσον
 τιμὴν χρυσῶμεν ἢ πορευώτων , ἐπειδὴ καθόνται εἰς τὴν
 καθέδραν τῆς Ἰησὺ καὶ Θεῷ , ὑποτάγητε των , καθὼς ὑπο-
 τάσσεσθαι καὶ ἐμεῖς ὅχι ὡς ἀνὴρ διὰ τὴν ἀρετὴν , ἀλλ'
 ὡς ἀνὴρ πορευώτων . ὅτι ἐδ' ἐμῶς τιμᾶμεν τὸν πατέρα ὡς ἀν-
 ἄνθρωπον διὰ τὴν ἀρετὴν , ἀλλὰ διὰ τὴν ἐκείνου καὶ τὴν ἱε-
 ρουσύνην . Διότι ἂν ἦ ἅγιος , δὲν ἀγιάζει ἐμὴν ἂν εἶμαι
 ἀμάρτωλος . Καὶ ἂν ἦ ἀμάρτωλος , δὲν βλάπτει ἐμὴν ἂν
 εἶμαι δίκαιος . λογιάζετε , ὅτι διὰ τὴν ἡμῶν , θέλει κλη-
 ρονομήσει τὴν βασιλείαν ἢ ἑβραίων ; ὅχι . ἀλλὰ διὰ τὴν ἀρε-
 τὴν τοῦ , ἂν ἦ ἔχη . πολλοὶ παπῆδες θέλουν κληρονομήσει
 τὴν αἰώνιον κόλασιν , ὅχι διὰ τὴν ἡμῶν Λατῖνοι , καὶ ἄλλοι ἁρ-
 χιερεῖς τῆς Ῥώμης , ἀλλὰ διὰ τὴν ἀμάρτησιν των . Καὶ πολλοὶ
 πατριάρχαι Κωνσταντινουπόλεως , ἡγου ῥωμαῖοι , καὶ Ἀλεξαν-
 δρείας , καὶ Ἀντιοχείας , καὶ Ἱεροσολύμων θέλουν κληρονο-
 μήσει τὴν φλόγα ὅπως δὲν σβῇται , ὅχι διὰ τὴν ἡμῶν
 ἢ πατριάρχαι , ἀλλὰ διὰ τὴν πονηρίαν της ἢ τὸ ἐναντίον .
 ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἔχει ποροσωπολήτης , οἱ πορευόμενοι εἰς τὴν
 τὴν ζωὴν νὰ κληρονομήσει καὶ τὴν ἄλλαν , ἀλλὰ οἱ ἐν ἀρετῇ
 μόνον . Δὲν ἀκούετε , τί λέγει ὁ Ζολομὸν εἰς τὴν σοφίαν τῆς ;
 Τότε θέλει σάξῃ ὁ δίκαιος μὲν πολὺ θάρρος εἰς τὸ πρὸς-
 σωπον ἐκείνων ὅπως τῷ ἐδῶκασιν θλίψιν . Καὶ αὐτοὶ βλέπον-
 τας τὸν θέλουν σενάζει , καὶ θέλουν εἰπεῖν ὅτι εἶναι , τὸν
 ὁποῖον ἐπελεγεσθαι ἀλλότε , καὶ τὸν εἰχαμεν διὰ τὸν ἔμπρο-
 σθεν οὐκ εἰς τοὺς οἰκιστοὺς ἢ ἀνθρώπους . καὶ τῶρα εἶναι ἕνας δὲν
 ἀπὸ τῆς ἡμῶν καὶ Θεῷ , καὶ ἀνάμεσα εἰς τὴν ἡμῶν . λοιπὸν
 ἐπλάσθηκαμεν δὲν τὴν σάξῃ τῆς ἀληθείας . Ὅθεν δὲν
 ὁρᾷται νὰ κείνωμεν ἢ νὰ πολυγυρῶμεν τὴν ξέναν ζωὴν . διότι καθὼς τὸ ἔργον
 θέλει φανερωθῇ εἰς ἐκείνῳ τῷ μεγάλῳ πανήγυριν . Ὅ-
 λοιπὸν ἀδελφοὶ συνέλθετε , ἵνα μὴ πολεμάτε τὴν σωτηρίαν
 σας . καὶ καὶ ἀλάβετε τὴν . Ὅτι ὅποιος δὲν ὑποτάσσῃ τῷ
 αἰ-

ἀρχιερέως τῆς Ῥώμης δὲν ὑποβάσκειται τῇ Χρυσῇ, ὡς εἶπεν
τῇ Πέτρῃ· ἐσὺ εἶσαι Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ· ἀλλ' ἐδὲ θέλει
ποτέ κερδαίνει σωτηρίας. Διότι ἐκείνο ὅπῃ λέγετε, πῶς
δὲν τῇ ὑποβάσκειτε ὅτι τῇ ἀμάρτωλός· ἀνοήτων ἔ' ἀναμώ-
των ἀνθρώπων εἶ' λόγος· τί κρίνετε τὸν ἀρχιερέα τῆς ἐκκλη-
σίας, ὅπῃ δὲν ἡξάρετε τί εἶναι; λέγοντας ὁ δούσολος εἰς
τὴν παρῶν παρὸς Κωνσταντίας· ἐδέναρ ξάρεται ἐπὶ κρύφια τῇ
ἀλλῃ· πῶς κρίνετε ἐσῆς ἀνθρώπον ὅπῃ καθόλου δὲν τὸν
γνωρίζετε δι' ἀμάρτωλόν; εἰπέ με, ὅλοι οἱ παπῆδες εἶναι
σαρκικοί καὶ ἀμάρτωλοί; ἢ ξαργετῇ χερσίν εἰσιν οἱ ἄλλοι ἀρ-
χιερεῖς τῆς ἐκκλησίας καὶ μεγαλήτεροι πάντων ἀμάρτωλόν;
Δὲν ἐντρέπεσθε νὰ ὑβρίζετε τὸν δαλεγμὸν τῆς ἐκκλησίας; δὲν
ξάρετε, ὅτι καὶ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐκαμναρ παρῶν-
χλῶ τὸν τιμιώτερον καὶ ἐναρετον εἰς ὅλα; ὅτι τὴν ἀρετὴν καὶ
ὁ ἐχθρὸς τὴν τιμὴν· ἐτὶ καὶ ἐκεῖ τῇ τιμιώτερον ἔ' πλεονεκτή-
ρετον κάμνεσιν ἀρχιερεῖς τῆς καὶ βασιλείας· ἀμὴν εἶναι καὶ
ἀμάρτωλός, τί μᾶς κόπτε; ἀλλ' οὐ θέλει δώσει λόγον διὰ
τὸν ἐαυτοῦ, ὡς καὶ καθέννας ἀπ' ἐμᾶς· διὰτὶ ἕνας δὲν
ἔχει νὰ κερδῇ διὰ τὸν ἄλλον· Ἀλλὰ λέγουσιν· ὅ πόσον
ὑψηλῶν εἰσὶν τὸν πᾶσαν, ἔ' ἐμᾶς ἔ' ἐξ ἑαυτοῦ, ὅτι εἶ' ἀν-
θρώπος νὰ κάμῃ ἀμάρτια, ἔ' νὰ βλασφημησῇ· διὰ τῆς
δὲν κατὰδεχόμεθα νὰ τὸν ἀκολουθεῖν εἰς τὰ παρῶν τῆς
πίστεως.

Καὶ ἐμᾶς ἀποκρινόμεθα, ὅτι τῆς ὁ λογαριασμός τί-
ποτε δὲν ἀξίζει· ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀκολουθεῖν ἕνα βο-
σκόν, ὁ ὅποιος ὡς ἀνθρώπος ἀμάρτανει καὶ κείνος καθημε-
ρινόν· ἐπειδὴ καὶ ἂν ὅλη μας ἡ ζωὴ νὰ μὴν ἐκράτῃ πλέον
παρὰ μίαν ὥραν, ὅμως δὲν ἦθ' ἔχεν περᾶται δίχως ἀμάρτιας.
ἀλλὰ καθὼς εἶπαμεν πολλὰς φορὰς, καθέννας ἔχει νὰ ἀπο-
λογηθῇ διὰ τῆς ἀμάρτιας τῆς· ἐμᾶς σώνει ἂν βοσκάμεθα κα-
λῶς, καθὼς λέγει ὁ μέγας Γρηγόριος ὁ Θεολόγος· ἀλλ' ἀν-
τιλέγει ὅπως ἀγαπᾷ τὸν χωρισμὸν καὶ τὴν μάχην· Δὲν
θέλω λέγει, νὰ εἶναι ἀρχὴ με ἀμάρτωλός ἀνθρώπος. Καὶ

ἀπο-

ἀποκρινόμενα πρὸς τήνδε· Ὅτι καλὰ γνωρίζομεν τὰς λο-
γισμὰς σου, τὰς ὁποίας ᾤδοκατὰ θέλωμεν ξησικέσθαι, καλὰ
καὶ ἐσεῖς ἀπὸ φόβου τὰς χάνετε· τὴνδε πρὸς ἐκείνῳ ἀποκρινό-
μενα, τὸ ὁποῖον λέγετε φανερὰ· πῶς τὸ τοῦ λέγετε ἀπὸ
κακίας ψυχῆς· Διατὶ ἐσεῖς δὲν ἔδερετε, ἀν ἐκείνους ἐξ ἀμάρ-
τωλός, ἢ ποῖαν ζωὴν κάμνει· ἀλλὰ τὸν συκοφαντοῦτε, καὶ
ὑβρίζετε ἄξιμα τὸν δαΐδοχον τῆ Πέτρῃ, καὶ ὑποστηρικτὴν τῆ
Χρυσῆς, καὶ μιμᾶσθαι τῆς ἱερατείας· ἐκείνοι ὡσάν εἰδᾶσιν, ὅτι
ἔλαβε τὸ φῶς ὁ ἀπὸ τῆς κοιλίας τῆ μητρὸς τοῦ τυφλός, ὃ σπά-
ζοντες ἀπὸ ζηλῶν τὸν ἐρωτῆσαν λέγοντας· τίς σὺ ἀνοίξε τὰ
μάτια· καὶ ἐκείνους εἶπεν· ἄνθρωπος ὅπῃ κεῖται Ἰησοῦς,
ἐκείνους μὲ εἶπεν· νύφου εἰς τὴν κολυμβήθεον τῆ σιλωάμ·
ἐκτεθῆκα, καὶ ἀνέβλεψα· ἐκείνοι ᾤδοκατὰ ἀπὸ μάνητε
τῆ λέγουσιν· Δός τῇ θεῷ δόξαν· ἐμεῖς ἔδερομεν, ὅτι τὸ τοῦ
ὁ ἄνθρωπος ἐξ ἀμάρτωλός· Καὶ ὁ ποτὲ τυφλός ἀπεκρίθη·
ἀν ἐξ ἀμάρτωλός, δὲν τὸ ἔδερα· ἕνα ἔδερα, ὅτι ἤμουν
τυφλός, καὶ τὰς βλέπω· Καὶ τὸ τοῦ εἶναι τὸ θαυμαστὸν,
πῶς ἀμάρτωλός ἄνθρωπος μὲ ἀνοίξε τὰ μάτια· Δὲν ἠκούθη
ἀπὸ τὸν αἶωνα, ὅτι κανὴς νὰ ἠνοίξε τὰ μάτια τυφλῷ γεννη-
τῇ· ἀν δὲν ἦτον τὸ τοῦ ἀπὸ τὸν θεόν, δὲν ἦθ' ἔχεν ἐμπορεῖν
νὰ κάμῃ τίποτε· Εμπροσθεν τῆς καὶ τῆ σφέτωμεν πρὸς
τὸν δαΐδοχον τῆ Πέτρῃ, ἢ ἵερὸν πάντα· Ὅτι ἀν ἐξ ἀμάρ-
τωλός, πῶς σὰς ἔδωκε τὴν καθάραν τοῦ, καὶ ἀφώρεσε τοὺς
ῥωμαίους Νικόλαος ὁ πρῶτος, καὶ ἀπὸ τὸν ἀφορισμὸν ἐκείνον Νικόλαος
δὲν ἔλαβεν ἐδὲ ἕνα ἰσθῶν· ἀλλ' ἐγένηκα οἱ ῥωμαῖοι, καθὼς πρῶτος ἀ-
εἶπεν ἐκείνους εἰς τὸν ἀφορισμὸν, σκλάβοι εἰς ὅλα τὰ ἔτη, φώρεσε τὸν
καθὼς καὶ οἱ ἑβραῖοι· ἀν ἐξ ἀμάρτωλός, πῶς ἐπακέθη; Φώτιον καὶ
ὅτι γεαμμένον εἶναι, πῶς ἀμάρτωλός δὲν ἐπακέει ὁ θεός· τῆς κοινῆς
καὶ πρῶτῃ τῇ Ἰννοκέντιος ἔχεν ἀφορεῖται ἡ Εὐδοξία δαΐ τοῦ· Λέων
τῆς ὀξυρίας τῆ Χρυσόστομος, καὶ ἔξερμεν ὁ ἄφους τῆς, ὡς δ· ἀφώρεσε
ὅπῃ ᾤδοκατὰ ἐλυσσε τὸν ἀφορισμὸν, καὶ παρὰ τοῦ τῆ Κηρυλαίου
ἐπαυσεν ὁ ἔθνος τῆ ἔαυς τῆς· Καὶ πῶς ἀκόμη ἐσυνέβη τὰς πατριάρχαις
εἰς τὰς καμῆς μας, ὄντας Νικόλαος ὁ πρῶτος ἀρχιερέως τῆς Κωνσταντι-

νεπόλεως, Ρώμης; ζῶσιν ἀκόμη οἱ ἀποκρυσάριοι, τὲς ὁποῖαις ἐσειλεν
 ἡ Λέοντα ἢ πρὸς τὸν ἢ πάπαν ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ὁ Δεσπότης.
 ἀρχιερέων ἡ ἡὲ ὁποῖων ἀπεκρίθη, καὶ ἐπεμψεν ὁπισθολῶν ὅλλω ἀπὸ λό-
 τὲς χίσμα-για φόβου καὶ φόβου. καὶ αἱ ἐκείνῳ φανερά προσφιλῆ με-
 τικὲς. κατὰ τὴν τὴν ἐλοτῆν σκληρίαν καὶ ἀφανισμόν τῆ λαμπρότητος
 ῥωμαίων. ὅπως μὴ πολλὰ ἄλλα, γνωρίζοντας τὰ περὶ παγ-
 ματα καὶ τῆ ὕβρις, ὅπως καθήμερον οἱ ῥωμαῖοι εἰχνεύουσιν εἰς
 αὐτοὺς, θαυμάσια λέγει καὶ τὸ. Ὅλα τὰ γέννη ἐδέχθησαν
 τὴν ἀπόφασιν τῆ ἐν Φλωρεντία Συνόδου, καὶ οἱ ῥωμαῖοι ἔτε
 τὴν ἐδέχθησαν, ἔτε ἔξ ἑλπίδα καθὼς φαίνεται νὰ δεχθῶσι
 ποτὲ τὴν Σύμβασιν τῆ ὁμοιοῦς καὶ ἐνώσεως. διὰ τὴν ξημακρά-
 νουσι παντοῦ τὴν ὁράγμα, τὴ εὐρίσκουσι πρόσφατος ἡ ἀπο-
 λογίαις εἰς πᾶσα μείκρον τῆ ὁμοιοῦς ὁλόγη. μὴ λογιᾶζουσι
 οἱ ῥωμαῖοι νὰ ἔξ ὁ ἀρχιερέως τῆ Ρώμης τόσον ἀνὴρ με ὅλλω
 τὴν ἐκκλησίαν τὴν δυτικὴν, ὅτι νὰ μὴ καταλαμβάνουσιν,
 πᾶσις λογιῆς εὐρέματα πλάττουσιν καθε φορὰν ὅπως ξημακρά-
 νουσι τὴν ἐνώσιν. ὅλα τὰ γνωρίζοντες καλὰ, ἀμὴν ὑποφύρομεν
 ἀποβλέποντας εἰς τὸν Ἰησοῦν τὸν αἰώνιον ἀρχιερέα καὶ κύριον, ὁ
 ὅποιος ἀνάμεινε τὸν καρπὸν ἀπὸ τὴν ἀκαρπὸν ἐκείνῳ σκυῖα
 ὡς τὸν τρεῖτον χρόνον, καὶ δὲν τὸν εὐρίσκοντας ὥρισε τὸν ἀμ-
 πωγικὸν νὰ τὴν κόψῃ. Ὡς κακόν· ἡ ὁπισθολὴ ἐγράφη τὲς
 χιλίαις τετρακοσίαις πενήντα ἑνα, ἡ τὲς πενήντα τρεῖς ὁπίσθην
 ἡ Κωνσταντινέπολις. μὴν ἐμπορεῖτε νὰ τὸ ἀρνηθῆτε τὸ; φα-
 νερόν εἶναι, καὶ ἡ δυσυχία φωνάζει.

Τρεῖς χρόνους, λόγι, θέλομεν σᾶς ἀναμείνει νὰ ὁπιστρέ-
 ψετε ἀπὸ τὸ χίσμα καὶ τὸν χωρισμόν, ἡ νὰ ἐνωθῆτε ἀλη-
 θινὰ ἡ τὴν ἀπόφασιν τῆ Συνόδου, καθὼς ὁ Δεσπότης ἀνά-
 μεινε τρεῖς χρόνους. ἀν δὲν τὸ κάμετε, θέλετε ἀποκοπῇ, διὰ
 νὰ μὴν κρατῆτε καὶ τὴν γῆν ἑυκαρεῖα. ὁ θαῦμα θαυμάτων
 μεγαλώτατον· ὅτι καθὼς λέγει ὁ ὁμοιος πάπας Νικόλαος
 εἰς ἐκείνῳ τὴν ὁπισθολῶν· τὸ γένος ἡ ῥωμαίων τὸ μέγα,
 τὸ φοβερόν, τὸ σοφόν, τὸ ἐνδοξόν, τὸ ἀνδρείον, ὅπως αὐθέν-
 τῶσιν ὅλλω τὴν γῆν, ἐσκληρώθη ἀπὸ τὲς βυρβάρους ἀπὸ

καὶ ἀδελφῶν θεῶν . τὰ δὲ διηγῶμαι , καὶ μὲν ἔρχονται τὰ δάκρυα
 νὰ κλαύσω καὶ νὰ θρηνησῶ τὴν ἀπώλειαν τῶν γενεῶν μας , καλὰ
 καὶ ἐσθὺς νὰ μὴ τὸ βλέπετε . Πεῖτον ἀπ' ὅλα , δὲ ν' ἀρ-
 χίσω ἀπ' ἐδῶ , θυμηθῆτε ἀδελφοί καὶ πατέρες , πόσον μέγα
 καὶ ὁποῖον ἦτον τὸ γένος μας . ἦτον σοφόν , ἐνδοξόν , μεγα-
 λόψυχον , φρονιμον , ἀνδραγαθόν , καὶ ἐκέρδασεν τὴν μο-
 ναρχίαν ὅλης τῆς οἰκουμένης . καὶ ὅσον εἰς τὴν ἀσπίδα τῆς ἀρε-
 τῆς καὶ τὴν ἀγιοσυίαν ἐνίκησεν ὅλα τὰ ἔθνη εἰς ἡσυχίαν ,
 ἀγρυπνίας , περὶ δὲ χαῖς , καὶ ἐλπιμοσυίας . ἀρίστον αὖς τὸ
 θεῶν μετὰ τὴν συνδρομὴν ὅλων τῶν ἀρετῶν , καθὼς τὸ ἀποστρέ-
 ψασθε τὸ νεῖον . ἀλλὰ τὴν σήμερον . ὥφει κακόν . ἐχά-
 θηκαὶ ὅλα , ἐπὶ ἁδῇ ἡ Κωνσταντινούπολις . καὶ μόνον ἐνδυ-
 μῶντες τὸ μὲν ἔρχεται νὰ φωνάξω μετὰ σεναγμῶς , καὶ νὰ ξε-
 ψυχίσω . ἐπὶ ἁδῇ ἡ πόλις , καὶ ἐμαγαρίσθησαν τὰ θυσια-
 στήρια , ἐκαὶ ἀπατήθησαν τὰ ἅγια , ἐγένη πολλὴ χύσις ἁμαρ-
 τίας , ἐμίανθησαν οἱ καλογραῖαι , ἐφάρηκα οἱ ἀνέγκληται ,
 ἀποκεφαλίσθησαν τὰ μωρὰ , μετὰ τὸ σπαθί τῶν ἀσεβῶν ἀπέθαν-
 ναν οἱ ἀρχόντες , ἱερομόναχοι , ἱερεῖς , ἡγούμενοι , ἄνδρες ,
 γυναικες . ἐχωρίσθησαν γάμοι , ὑβρίσθησαν οἱ ναοὶ , ἐτσακί-
 σθησαν ἅγια σκεύη , εὐλοισμῶναι εἰκόνες ἐκαὶ ἀπατήθησαν ἐ-
 πίπῳσαι . ὥφει ὁ ἅγιος ἐγὼ καὶ ἀλαίπτερος . τίς νὰ σώσῃ
 νὰ περὶ τῇ τὴν συμφορὰν , καὶ νὰ διηγηθῇ τὸ πάθος .
 ὥφει . πᾶς ἐν ἡ μεγαλωσίᾳ τῇ βασιλείᾳ , πᾶς ἡ ἄξις τῇ
 παλατίᾳ , πᾶς τὸ τόσον πλῆθος τῶν ἀρχόντων , πᾶς τὸ διδα-
 σκαλεῖον τῆς σοφίας . ὥφει ὁ δυσυχὴς . πᾶς ἡ πατριαρχικὴ κυ-
 βέρνησις , πᾶς ἡ εὐμορφία τῆς ἐκκλησίας . πᾶς ὁ ἕστος καὶ τέτοιος
 χορὸς ἀρχιερέων , ἱερομονάχων , καὶ καλογέρον . πᾶς οἱ ἄξις
 τῶν καλογέρον ἐ καλογραίων . Δὲν τὰ καὶ ἀπὲν ὁ Μωάμεθ
 ὅλα ; Καὶ τὸ κακόν τὸ δὲν τὸ ἔπαθε μόνον ἡ πόλις , ἀλλὰ
 καὶ οἱ ἄλλαι χώραις περὶ αὐτὴν καὶ χεῖρτερες . καὶ καθε-
 ἡμέραν τὸ βλέπομεν μετὰ τὰ μάτια μας . καὶ τὰ δὲ ποίαν
 ἀφορμὴν ; εἰπέτε τὸ ἐσθὺς δὲ τὸν θεόν . ἀν εἰπῆτε , καθὼς
 ἔχετε συνήθειαν , ὅτι διὰ τῆς ἀμνηστίας μας ἐγένηκεν τὸ .

δὲν εἶναι, λέγω ἐγώ. Διότι δὲν παροργίζομαι πλεονάζον
 θεὸν ἐμῆς μετὰ τῆς ἀμάρτιας μας ὡς ἂν ἄλλα γέννη τῶν χει-
 ρισιανῶν. εἶναι ἄλλα γέννη πλεονάζον βλάσφημα ἔμμενται πῶς
 δὲν παθαίνουσιν ὡς ἂν πάσχει τὸ ἑλεονὸν μας καὶ ἀθλιώτατον
 γένος; ὡς ὁ ἀλαμπωρ. Καὶ θεὸς φορὰν ὡς τὸ λογιάζω,
 ὅλος ἀλλάσσω, καὶ ἀλλάσσεται ἡ ψυχὴ μου, καὶ σκοπίζεται
 τὸ πνεῦμα μου· ὅτι τὸ γένος τῶν ἐβραίων ἐτιμωρήθη διὰ δύο
 ἀμάρτιας καὶ τὴν περὶ τὴν Ιερουσαλὴμ, ὡς λέγει· Δύο κακὰ
 ἔκαμην ὁ παρὰ τοῦτο μου ἡγὼς Ἰσραὴλ· ἄφηκεν ἐμὴν ὡς
 εἶμαι ἐν τοῖς τοῖς νεκροῖς τῆς ζωῆς, καὶ ἐσπάρην διὰ λόγου τοῦ λα-
 κῆς ἀφανισμοῦ. Καὶ τὸ ἄλλο σμίγει ἡ ἐκκλησία· Εσαύ-
 ρισαν ἐμὴν εἰς τὸ ξύλον, καὶ τὸν Βαβαβῶν ἐζήτησαν καὶ
 ἐλδοθέρεσαν. λοιπὸν διὰ τὸ πρῶτον, ἐπειδὴ εἰδωλολά-
 τῶσεν, ἐσπλαγώθη εἰς τὴν Μηδίαν καὶ τὴν Βαβυλῶνα. διὰ
 τὸ δεύτερον, ἐπειδὴ ἐσαύρεσαν τὸν πατέρα μας καὶ θεόν,
 ἐσπλαγώθη εἰς ὅλα τὰ ἔθνη. Καὶ τὸ γένος τὸ ἐδικόν μας·
 ὡς ἡμῶν, ὡς πόνος καρδίας· ἔτε εἰδωλολάτῶσεν, ἔτε
 τὸν ἡγὼν τῆς θεῆς ἐσαύρεσαν· διὰ ποίαν ἀφορμὴν πάσχει ὅσα
 κακὰ; καὶ δὲν πάσχει μόνον ὡς ἂν τὸς κακὰς Ἰουδαίους, ἀλλὰ
 καὶ χειρότερα· ἐσπλαγώθησαν ἐκείνοι καὶ ἐγέννησαν δέσποινες εἰς
 ὅλα τὰ ἔθνη, ὡς ἂν μισοσημίται καὶ ἐχθροὶ τῆς θεῆς· καὶ τῆς
 ἐγέννησαν δέσποινες ὅχι μόνον εἰς τὰ ἔθνη, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐβραίων
 αὐτῶν, ὡς εἶναι δέσποινες εἰς ὅλα τὰ ἔθνη. ὡς τὴν δυσυχίαν
 μου. Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ κλαύσωμαι, καὶ νὰ θρηνησω-
 μαι, ἔν νὰ ἐλπίσωμαι νὰ εὐφρανῶμαι τὴν ἀφορμὴν, διὰ τὴν
 ὁποίαν ἔχομαι τὰ κακὰ; ἐγὼ ἀλλῶν δὲν διώκομαι νὰ νύξω.
 εἰδὲ τὸ γένος μας εἶναι χειρότερον ἀπὸ τὰ ἄλλα γέννη εἰς ταῖς
 ἀρεταῖς, μάλιστα εἶναι καλλίτερον· εἶπαμεν, καὶ εἶπαμεν
 τὴν ἀλήθειαν, ὅτι τὸ γένος μας νικᾷ ὅλα τὰ γέννη εἰς τὴν
 ἀρετὴν ἔν τῇ διαθήκῃ. ἀμὴν τὸ χάρισμα, καὶ ἡ ὡς ἂν, ἔν ἡ
 ἀνυποτάξια πρὸς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ῥώμης· τὴν μοναχὰ
 τὴν ἀφορμὴν ἐγὼ κρίνω τὴν ἀπωλείας τῶν γένους μας· ὅτι ἀφ'
 ἐξ ἡμετέρων ἀπ' αὐτῶν, ἐπὶ ἡμετέρων τὴν κατέβαν, καὶ πα-

θαύνομεν τὰ παθαίνοντες, ἢ παθαίνοντας δὲν μετανόημεν, ἀλλὰ γινόμεθα ἢ χειρότεροι, καὶ βλασφημῶμεν αὐτῷ τῷ ἐκκλησίᾳ τῇ Θεῷ, ἢ ξενῶμεν ἐναντίον τῆς δίχως ἐξοπλῶ ῥῆθ' καὶ ἄρρητῶ. Οἱ δὲ ἀδελφοί με δεῖ τὸν Θεὸν ἅς ἀφῆσωμεν τῷ κακογνωμίᾳ, ἅς ἀποδεχθῶμεν τὴν ἀληθινὴν ἐνωσιν τῆς χριστιανῶν, ἅς γνωρίσωμεν τὸ πᾶσιμον μας, μὴ γινόμεθα χειρότεροι ἀπὸ τῆς ἐβραΐας, μὴ φερασώμεν τ' αὐτὰ μας ἀπὸ πῆσμα καὶ σκληρότητα καὶ τὰ παλαιὰ μαθήματα τὰ μὴ ἀκίωμεν καὶ τὰ μὴ γρυκῶμεν. ἅς ἀκίωμεν τὴν ἐσθ' ἢ Χριστὸς τῆς δασιόλων. Οἱ ποῖος ἀκίω ἐσθ' ἢ ἐμὴ ἀκίω. ἢ ὅπως κατὰ φρονῶ ἐσθ' ἢ ἐμὴ κατὰ φρονῶ. Καὶ ὅτις ἐμὴ κατὰ φρονῶ, κατὰ φρονῶ ἐκείνον ὅπως με ἐσειλεν. ἅς εἰπῶμεν καὶ ἐμῆς τῷ ἀλήθειαν. Οἱ ποῖος ἀκίω τὰ πᾶσα, ἀκίω τὰ Χριστῷ. Καὶ ὅπως δὲν ἀκίω τὰ πᾶσα, δὲν ἀκίω τὰ Χριστῷ καὶ ὅποιος δὲν ἀκίω τὸ Χριστῷ, ἀκίω ἐκείνων ὅπως ἐσπλάγῃσιν, καὶ ἐκατακόπισαν ἀπὸ ἀπαθεί.

Εἶδα, ὅτι θυμῶμαι τὸ καλὸν, κάποιον δὲ ἀλέξιν τινὸς Βαρλαάμ καλοῦντος με ἔναι ἀποκρίσας τὸ πᾶσα ἅς τὸ Κωνσταντινούπολιν ἐπάνω εἰς τὸ πρῶτον τὸ πᾶσα ἡ πητῆσιονοντες τὸ λόγον τοῦ ὁ ἀποκρίσας εἶπεν. Εὐμὴ βαστῶ ἡ ψυχὴ μὴ τὰ λύσω ὅλας τὴν δυσκολίας ὅπως εἴνατε. ὅτι δὲν ἐσειλεν ἡ ἐκκλησία τὸ Χριστῷ, ἢ ὁ φρεσῆτης τὸ ἐκκλησίας ὁ πᾶσας ἀνδρῶν τὰ μὴ ἐξέηκ τὰ λύση ὅ, τι φρεσῆτε. ἀλλ' ἐσθ' ἢ, καθὼς ἐλέπω, πᾶν τὰ γυρῶτε λόγια τὰ φρεσῆτε. Οἱ δὲν ἐμπορῶ τὰ σὲ εἰπῶ ἔνα κοινὸν ἢ ἀληθινὸν λόγον, τὸν ὅποιον ἐχῶ ὁρισμὸν τὰ εἰπῶ ἢ τῆς ἄλλων ῥωμαίων. ἔτι ἰάδ' λέγει ὁ πᾶσας. ἂν θείλητε τὰ μὴ ἀκίωτε, θέλετε φάγει τὰ ἀλάτῃ τὰ τῆς, καθὼς λέγει ὁ φρεσῆτης Ησαΐας. ἂν δὲν θείλητε τὰ μὴ ἀκίωτε, θείλει σᾶς φάγει τὸ ἀπαθεί. ὅτι τὸ σῶμα τὰ πᾶσα εἶπε τὰ τὰ λόγια. ἐναντίον εἰς τὸ ἔχει τὰ εἰπῆς τίποτε; ἀνάγνωσε, ὅτι ἰδὲ ἂν δὲν ἦλθεν τὸ παλαιὸν μαθὼς εἶπεν ἐκείνος. ἂν ἐπληρώθη ὁ λόγος, χρεώσῃται, μάτῃς ἀνάγκη ἢ ἀκίωτε τὰ πᾶσα, ὅχι τὰ μιμᾶσθαι τὰ

τὰς ὁ Βα
λαμ ἐσθ'
εἰς τὸν κα
ρὸν τὸ βασι
σιλίας τῶ
ν τὸ κοιν
νῆ, δὲ σμ
νος ὅλος
τὸ χρίσμα
ἔλαφεν δ
φρεσῆ τ
τῶν ἀκο
λῶν τὰς
φῶτον, ὅ
φῶν τὰς
δασαλία
τῆς νεώτε
χρίσματῃ

ἔργα τοῦ ἀν εἶναι κακά . τὸ τοῦ μᾶς τὸ ὄρειται ὁ Χρῆστος ὅτε
 ματθ κγ . εἶπεν Ἐπᾶνω εἰς τὸ καθέδραν τοῦ Μωϋσῆ καθόντων οἱ γραμ-
 ματεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι ὅλα ὅσα σᾶς εἰπῶσι νὰ κάμνῃτε ,
 κάμνετε ἁμὴ καὶ τὰ ἔργα των μὴ κάμνετε . Ἐπειδὴ λοι-
 πὸν καὶ ὁ πᾶπας καθέεται εἰς τὴν καθέδραν τοῦ Πέτρου , καὶ
 ἔχουσιν νὰ τοῦ ἀνέωκον ὡσαν καὶ τὸ Πέτρον , καὶ νὰ φυλάττωμεν
 τὰ λόγια τοῦ , ὅχι νὰ μιμνήμεθα τὰ ἔργα τοῦ ἀν εἶναι κακά .
 τὸ τοῦ μᾶς διδάσκουσιν οἱ ἅγιοι , τὸ φωνάζουσιν οἱ νόμοι
 καὶ οἱ κανόνες , καθὼς τὸ ἀπεδείκνυν , καὶ θέλουσιν ὑπο-
 δείξει εἰς ὀλίγα λόγια . Τώρα θέλω νὰ φανερώσω ἐκεῖνο ,
 ὅπως κρατᾶτε μέσα σας ἄδικα ἐναντίον τοῦ πᾶπα καὶ τῶν λα-
 τίνων . λέγετε , πῶς τὸν φάγετε διὰ τὴν ἀμάρτιαν ὅτι ἐν
 εἴ τὸ , δὲν εἶναι ὁ φίλοι , ἀλλὰ δίδετε πρὸς φασίς ἀδελ-
 φοὶ ὅχι ἀληθινῶς . σᾶς ἐδῶκε τὴν καθέδραν τοῦ ἐκείνου , καὶ
 σᾶς ἐφάσεν ὁ ἀφορισμός , καὶ ἀφανισθήκετε ὁλόκληρα . ἀλλὰ
 εἴ μέσα τὸ ἀρρώστημα τὸ ψυχῆς σας , καθὼς εἶπαμεν , καὶ
 ἐμμένετε νὰ τὸ εἰπῇτε εἰς τὸ φανερὸν , μὴ φανερωθῇτε καὶ
 ὀνομασθῇτε χειρότεροι ἀπὸ ὅλους τῆς αἰρετικῆς . καὶ σᾶς ἀρέσει
 νὰ τὸ μαρτυρῇτε ὑποκάτω ὑπὸ τὴν ἀδόντια σας , καὶ ἄλλο ἔχετε
 εἰς τὰ χεῖλη σας . ὅμως εἴ καὶ τινὲς λαλοῦν , ὅπως φανερὰ κη-
 ρύττω τοὺς λατίνους αἰρετικῆς , καὶ πρῶτον ὑπὸ τῆς ἄλλοις τὸν
 πᾶπα . Καὶ διὰ τὸ ὅτι τὴν ἐνὸς ἐνέωσιν θέλετε , ὅτι ὑποφέ-
 ρετε νὰ ἀκούσῃτε τὸ ὄνομα τοῦ πᾶπα εἰς τὴν λειτουργίαν , καὶ
 ὑποδέχεσθε νὰ ἰδῇτε τῆς ἱερέως ὅτι ἡ σέβνησι τὴν ἐνέωσιν , καὶ
 ἐκείνης ὅτι συγκαοινωῖσι μὴ αὐτοὺς καθόλου δὲν τῆς ἔχετε
 διὰ κρίσεως . Καὶ ἀν εὐρεθῇτε εἰς τὸν , ὅπως νὰ μιμη-
 νώθῃ ὁ πᾶπας , δὲν πέρνετε ἀντίδωρον ὅτι ἀφορμίζε-
 τε , καὶ ἐναντίον τῶν ἱερῶν ζύζετε τὴν ἀδόντια σας ὡς ὅτι ,
 καὶ τῆς κρατᾶτε χειρότεροις ὑπὸ τῆς ἱερέως . τὰ ἐκτενεῖτε
 νὰ τὰ εἰπῇτε φανερά , ὅτι φοβᾶσθε κάποιους , καὶ φάγετε
 δικαίως εἰς ἐκεῖνον τὴν ἐνέωσιν ὑποκαταστήσιν , καὶ πολεμᾶτε
 τὴν ἀλήθειαν καὶ εἰς διὰ τὴν σκίαν τοῦ ὄντος . ἀλλὰ ἐμεῖς
 εἰς τὰ πρῶτα μας τίναρα βιβλία ἔπαμεν πολλά , κηρύσ-
 σοντες

σόντας φανερά τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν δυνάμιν μας· καὶ ἐδεί-
 ξαμεν καθάρα, ὅτι οἱ λατῖνοι εἰς τὰ δόγματα εἶναι ὀρθό-
 δοξοι· καὶ ἀνδρειωμένα ἐδώκαμεν νὰ γνωριθῇ, ὅτι ἀδिका
 τες συκοφαντοῦσι. εἰς τὸ ἀκόμη τὸ πῆμνον βιβλίον πολλὰ
 εἵπαμεν εἰς ἀπόδειξιν, ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς τῆς Ρώμης ἐστὶ τῆς Πέτρης
 διάδοχος, καὶ θέλομεν τὸ ἀποδείξει περὶ αὐτοῦ, πῶς ἐστὶ
 διάδοχος τῆς Πέτρης, ὁ ὑποπληρῆς τῆς ἀποστολῆς τοῦ Χριστοῦ,
 καὶ μοναχὸς τοῦ ἔχει ἐξουσίαν νὰ κληρονομήσῃ ὅλην τὴν ἐκκλη-
 σίαν, νὰ δέῃ καὶ νὰ λύῃ, νὰ ὑλοποιᾷ καὶ νὰ καταργῇ, νὰ
 καταδικάζῃ καὶ νὰ διαρρῶνῃ, καὶ μοναχὸς τῆς νὰ ἐξουσίᾳ
 τῶν πᾶσι καὶ τῶν ἱερῶν. ἔτοιμον μὲν τὴν ἐχομεν τὸν μέ-
 γαν Θεόδωρον τὸν σκεδῖν εἰς τὴν ἐπιστολὴν περὶ τὸν πά-
 παν Παρθένον, μετὰ τὰς λόγια· Ἀπὸ τοῦ ἐπιστολικὸν κεφάλι,
 βοσκὴ τῶν ποιμένων τῆς Χριστοῦ ἀπὸ τὸν Θεὸν κληρονομήσας, κλει-
 δεῖ τῆς βασιλείας τοῦ ἔραων, πᾶσι τῶν πᾶσι, ἐπάνω εἰς
 τὴν ὁποίαν εἶναι κτισμένη ἡ ἐκκλησία τῆς Χριστοῦ· διὰ τὴν σο-
 λίζοντες καὶ κρατῦντας ἐπὶ τὸν Θεόν τῆς Πέτρης εἶσαι Πέτρος.
 Καὶ ὡρακάτω· ἔλα ἀπὸ τῶν δύσιν ὁ μιμητὴς τῆς Χριστοῦ.
 ἐγείρου, καὶ μὴ μᾶς ἀφήσῃς εἰς τέλος· ὅτι περὶ εἶναι ἡ
 πᾶν Χριστὸς ὁ Θεὸς μας· καὶ σὺ εἶσαι ὁ ἀποστολὴς ἐπὶ τῆς
 τῶν ἀδελφῶν σου. Ἀκούε, πῶς τίς ὁ μέγας πᾶσι τῆς πᾶ-
 πας κρατῖν Πέτρον, καὶ κληρονομήσας τὴν αἰωνίαν ζωὴν, καὶ βο-
 σκὸν, καὶ ἐπιστολικὸν κεφάλι; καὶ τὸν ἐπιστολικὸν εἰς τὴν
 θείαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως διὰ τὰς ἀρετὰς καὶ εἰκονομά-
 χων; πόθεν τὸ; ὡς δὲ διὰ τὸ ἐκεῖνος ἔχει ἐξουσίαν νὰ σε-
 ρεῶν τῆς ἄλλης ἐκκλησίας ὡς τὸν τόσον ὑψηλός, ὅτι δὲν σῶναι
 ἀρεταῖς νὰ τὸν ἐγείρῃ, ἢ νὰ τὸν ταρῶν ἀνεμωσέφιλα τῶν
 ἀρετικῶν. Καὶ μὲν τὴν πάλιν ὁ ὅμοιος εἰς τὴν ἐπιστολὴν
 περὶ τὸ ὅμοιον πάπα λέγοντας· Εἰς εἶς ἀληθινὰ ἢ ἀδό-
 λωτη καὶ ἀνέγκλη βρύσις τῆς ὀρθοδοξίας ἀπὸ τῶν ἀρχαί·
 εἰς εἶς δὲν σῶναι νὰ ταρῶν θαλασσοπόρευον τῶν ἀρετικῶν·
 εἰς εἶς εἶσε ὁ γαλιλῶς λιμνῶνας τῆς ἐκκλησίας· εἰς εἶς ἢ διὰ
 λεγόμεν ἀπὸ τὸν Θεὸν χάρις τῆς καταφυγῆς εἰς σωτηρίαν.

Ἀκούε,

Ἀκούεις, πῶς κηρύττει τὸν πᾶπαν γαλιλῶν λιμῶνα ὅλης τῆς
 ἐκκλησίας; Διὰ τὴν καθαίρεσιν τῆς καθεστώσας βασιανίζοντος ἐπὶ τὰ
 κύματα εἰς τὸ μέσον τῆς θαλάσσης, καὶ ῥέχουσιν εἰς τὸν λι-
 μῶνα ὅτε νὰ μὴ μόνον ἔξω, καὶ κατὰ ποταμὸν ἰδοῦν ἐπὶ πλά-
 τειαν τῶν κυμάτων· ἐπὶ τῇ ὁλῆς οἱ ἐκκλησιαστικῶν ὅταν εὐρίσκων
 εἰς τὴν ταρταχὴν τῶν κυμάτων, ἡγοῦν τῇ αἰρέσειν, ῥέ-
 χουσιν εἰς τὸν πᾶπαν ὡσάν εἰς λιμῶνα σωτηρίας, ὅτε νὰ εὐ-
 ρων γαλιλῶν καὶ πᾶσαν ἀνάπαυσιν· ὅτι ἐκεῖ ἔβαλεν ὁ Χρῆ-
 στός τῃ κλειδίᾳ τῆς πίστεως εἰς τὸν ἀποστόλον Πέτρον ὅτε νὰ
 βάσῃ καὶ νὰ κυβερνᾷ ἅλλαν πλὴν ἐκκλησίαν. Καὶ ὅχι μόνον
 εἰς τὸν Πέτρον, ἀλλὰ καὶ τὰς δεκάδοντας τοῦ λέγοντας πρὸς
 ἐκείνον· Καὶ σὺ ὡσαν βηθσαφαῖς, ἐπῆρε τὰς ἀδελφάς σου·
 ὅ ὅποῖον ἐν ἐκκλησίᾳ μόνον τῷ Πέτρῳ, ἀλλὰ καὶ τῇ δεκά-
 δοντι τοῦ. Καθὼς ὁ μέγας πᾶπας Σίλβεστερος μὴ τὸ βά-
 πτισμα τῆ Κωνσταντίνου ἐκατέλυσε πλὴν ἀρεσὶν τῆς Ἀρείου. Καὶ
 Ἰερόσιος καὶ Λιβέριος ἀρχιερεῖς τῆς Ρώμης ἐκεῖ ἐβεβαίωσαν τὸν
 Ἀθανάσιον, καὶ τὸν ἐσεῖλαν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ὅθεν ἦτον
 διωγμένος ἀπὸ τῆς ἀρειανῆς. Δάμασος ὁ πᾶπας ἐρρίξεν κα-
 τὰ εἰς πλὴν γῆν πλὴν ἀρεσὶν Μακεδονίᾳ πατριάρχῃ Κωνσταντι-
 νουπόλεως. Κελεστίνος ὁ ἅγιος πᾶπας ὅτε μέσον τῇ ἁγίᾳ Κυ-
 εῖλλας ἀφάνισε πλὴν ἀρεσὶν Νεστορίᾳ, ὅτε ἦτον καὶ αὐτὸς πα-
 τριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως. Λέων ὁ ἁγιώτατος πᾶπας ἐκα-
 τέκρενε πλὴν ἁθροῦν ἀρεσὶν τῆς Εὐτυχέως καὶ Διοσκόρου. Μαρ-
 τίνος, καὶ Ἀγάθων οἱ πᾶπες μὴ λόγια καὶ ἔργα ἐκατέ-
 ρησαν πλὴν μίαν ἀρεσὶν τῇ μονοθρητικῇ. Γρηγόριος ὁ δέ-
 τερος ἀναθεμάτισε πλὴν ἀσέβειαν τῇ εἰκονομάχῳ· ἀπέκει
 ὁ Νικόλαος μὴ πλὴν ὁρθοῦ καὶ τῷ χρίσματι τῆς Φωτίου Νικόλαος ὁ πρῶ-
 τος ἤλθεν εἰς τὴν Κωνσταντινέπολιν ὅτε νὰ θεραπεύσῃ τὸ χρίσ-
 ματις, μα, καὶ ἀφωρέσῃ ὁ Φώτιος· ἀπὸ τότε δὲν ἔλειψαν οἱ ἀρχι-
 καὶ πρεσβυ- τῆς Ρώμης εἰς δεκάδοντας καὶ νὰ γράφωιν καὶ νὰ πρε-
 σβυτικῶς ἀφώ- τῆς Ρώμης εἰς δεκάδοντας καὶ νὰ γράφωιν καὶ νὰ πρε-
 σβυτικῶς τὸν Φώ- τῆς· ὡς ὅτε ἐγένετο Ζυγός εἰς τὸ Λεγόνον, πλὴν οἵτινες
 τῶν. οἱ χρισματικοὶ κηρύττειν ὁρθότῃ, εἰς τὸν καθεὶν πᾶπα

Γενηγορίῳ τῷ δεκάτῃ • καὶ ἐνώθησαν οἱ ῥωμαῖοι, καὶ πάλιν οἱ χισματο-
ἐχρίθισαν. Καὶ πάλιν διποκρυστάριοι διὰ τὴν ἐκκλησίαν, καὶ κοὶ δὲν δὴ
γίνεται ζωόδος εἰς τὴν Κωνσταντινέπολιν μετὰ ληγάδας τῶν πᾶσι χον) τὴν ἄλ-
εἰς τὴν κληρὸν Ἰωάννην τῷ Βέκκῳ πατριάρχῃ Κωνσταντινιπόλεως • θινὴν ὁ-
καὶ ἐνώθησαν, ἀλλὰ περὶ ὀλίγον, δειχνοῦς ὑπακοῶν καὶ δόλῳ συ-
αῖρήνῳ, ὃ πάλιν ἐγύρισαν εἰς τὰ παρῶτα τοῖς • μὴ ὅλα τὰ δὲν, ὅτι
δὲν ἔλειψαν οἱ ἀρχιερεῖς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν νὰ τῆς πα- κατὰ κρε-
ρακινῆν εἰς τὴν ὑπακοῶν καὶ ἀγάπῃ • ἀλλ' αὐτοὶ ὡτὰν ἐκ- φῶτιον • κα-
φάθισαν μίαν φασάν, δὲν ἦκαν. Ἐφθασε λοιπὸν τὸ πρῶτον διὰ τοῦτο
μα καὶ εἰς ἐμᾶς • καὶ εἶδαμεν μὴ μάτια μας ἐκείνη, ὅτι κερᾶζουσι
πολλοὶ περῶταινοί μας καὶ πατριάρχῃ καὶ βασιλεῖς ἐπεθύ- δόλῳ ὃ τῷ
μησαν νὰ ἰδῶσι, καὶ δὲν τὸ εἶδαν. Ἐμῆς εἶδαμεν τὸν μακα- τῶν, καὶ τῇ
ειώτατον πᾶσι Ευγένιον τέττατον, πῶς τῶν περῶτων ἔβαλεν ἐν Φλωρεν-
διᾷ τὸ ἄγιον τῷ ἔργῳ, καὶ ἐπεμψε κάτεργα καὶ ἐξοδὸς διὰ τῆς.
νὰ ἡαβδόση τέττω τὴν μεγάλῃ πληγῇ. καὶ ἐγένεκε ζωό-
δος εἰς τὴν Φερράρειαν καὶ τὴν Φλωρεντίαν, χώρας τῆς Ἰτα-
λίας ευγενεστάτης, μεγάλη καὶ θαυμαστὴ, ὅτι ἐσωώδεσσαν
εἰς αὐτὴν ἄνδρες γεωμετριστοὶ καὶ σοφοὶ, σολιστοὶ διὰ
θεολογίαν καὶ ἀρετῇ. Ὅθεν ἐάνοντες τέλος ἐσωώδεσαν τὴν
δοφασιν, ὡς γέμει ὃ λάμπει ἀπὸ πᾶσαν σοφίαν καὶ ἀλή-
θειαν. τέττη ἡ ἀπόφασις ἐδὲ λαλήθη παντὶ, καὶ ὅλα τὰ
γένη τὴν ἐδέχθησαν • μόνον οἱ ῥωμαῖοι, καὶ ἀπὸ τῶν οἱ χει-
εῖτεσι ὃ αἰμαδεῖς ὃ ἀγαθήματα ἀντιλέγουν. Καὶ ἂν τι-
νάς πατριάρχῃς ἄνθρωπος ἀντιλέγει, τὸ κάμνει ὅχι ἀπὸ σο-
φίαν ἀλλ' ἀπὸ κακίαν, καὶ διὰ νὰ φυλάσῃ τὰ παρῶτα καὶ
ἀνόντα μαθήματα ὅπῃ ἔλαβεν, καὶ διὰ κενοδοξίαν διὰ νὰ τὸν
τιμᾷ ὁ χονξὸς λαός. τέττω τὴν ἀπόφασιν ἐλαβαμεν ὃ ἐμῆς,
καὶ τὴν ἀναγνώσαν μετὰ πᾶσαν περῶτιαν • καὶ μετὰ ὅλῳ
μας τὴν ψυχῇ ὅπως δόσαν μετὰ ἀλήθειαν ὅπῃ περῶται, καὶ
καὶ τὴν ἐπεσοικησάμεν, καὶ τὴν ἐφιλήσαμεν • καὶ διὰ ἀγά-
πῃ τῆς ἐγράψαμεν τὴν διπολογίαν τῇ πέντε κεφαλῶν, εἰς
τὰ ὅποια τὸ ὕψερρον εἶναι τῷ διὰ τὸ περῶταιν τὰ πᾶσι • καὶ
τῷ δὲν θέλει τὸ ἀρετῇ πῶτε ὅποιος ἔχει γνώσιν. ἀλλὰ

λέγασιν · Δὲν ἔνα ὀρθόδοξος ὁ πάπας , ὅτι ἐδογματίσεν ἐναντίον τῆς κοινῶν πατέρων καὶ διδασκάλων . Λοιπὸν ἂν ἐκείνος ὁ ἅγιος θεὸς σφάνει , ψάδετα ὁ Χριστὸς ὅπῃ ἔπεν · Ὁ θεανὸς καὶ ἡ γῆ θέλουσι περάσει , καὶ τὰ λόγια με δὲν θέλουσι περάσει . αὐτὸς ἔταξε νὰ μὴ ἀφήσει τὴ ἐκκλησίαν , καὶ ὅτι οἱ πόρται τῆς πόλεως δὲν θέλουσι τὴν καταπονέσαι . Ὅθεν διὰ νὰ μὴ κάμωμεν ψεύδην τὸν Χριστὸν · ἐπειδὴ τὸ μόνον νὰ τὸ λογιᾷσιν τινὰς , ἐξ βλασφημίας · τὴν ἐκκλησίαν τὴν θεῶν τὴν λέγομεν ἀπλάνητῃ . Καὶ τὸ πάλιν θέλει τὸ μαρτυρήσει αὐτὸς ὁ σκεδίτης Θεόδωρος εἰς τὴν ἐπιστολὴν ὅπῃ ἔγραφε πρὸς τὴ βασιλείαν Μιχαὴλ ἀπὸ μέρους ὅλων τῶν ἡγεμόνων · λέγοντας ἔτσι ·

Ἡμεῖς συναγμένοι εἰς ἓνα ὅρον μετὰ τὸν ὁρισμὸν τῆς Θεοσεφανώτης σε βασιλείας , μικρότατοι ἐπίσκοποι καὶ ἡγέμενοι · Καὶ ὡρακάτω · ἐλύσαμεν ὅλως σας τὴν δουλείαν . Ὅμως ἂν τίποτε φαίνεται τῇ βασιλικῇ σε γνώσει νὰ μὴν ἐξ λυμένων , καὶ δὲν πεισθεῖς νὰ τὸ ἡμελώδωσιν ὁ ἀρχιερεὺς με εὐσέβειαν · ὡς ὁρίσῃ ἡ μεγάλη σε ἡ Θεοσημεῖος δυνάμις , ὅπῃ με ζήλον τῆς Θεῶς ἐνεργᾷ εἰς ὅλα διὰ ὠφέλειαν τῶν κόσμων , νὰ λάβῃ τὴν ἐξήγησιν ἀπὸ τῆς παλαιᾶς Ρώμης , καθὼς παλαιόθεν ἔστι ἀπ' ἀρχῆς τὸ ἔχομεν παροῦσαν ὁδοῦν . Τέτι ἔνα ὡριζομένητε βασιλεῦ μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Θεῶς ἡ κορυφαία , εἰς τὴν ὁποίαν πρῶτος ἐκάθισεν ὁ Πέτρος · τὴν ὁποίαν λέγει ὁ Χριστός · Εσὺ εἶσαι Πέτρος , ἐπ' αὐτὴν εἰς τὴν τῆν τὴν πέτραν θέλω κτίσει τὴν ἐκκλησίαν μου · Καὶ τῆς πόλεως δὲν θέλουσι τὴν καταπονέσαι . Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἅγιος εἰς μίαν ἄλλην ἐπιστολὴν πρὸς Ναυκράτιον λέγει ·

Μαρτυρῶ τώρα ἔμπροσθεν τῆς Θεῶς καὶ τῶν ἀνθρώπων · ὅτι ἐκοπήκασι ἀπὸ τὸ σῶμα τῆς Χριστοῦ , τῆς θεῶς ὅπῃ ἐξ κορυφαίας , εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Χριστὸς ἔβαλεν τὴν κλειδίαν τῆς πίστεως , τὴν ὁποίαν δὲν ἐκαταπόνεισεν ἀπὸ τὸν αἰῶνα , εἰδὲ θέλουσι καταπονέσαι ὡς τὸ τέλος τῶν κόσμων οἱ πόρται τῆς πόλεως , ἡγοῦνται τὸ σῶμα τῆς ἀρετικῶν , καθὼς ἔταξεν ἐκεῖνος ὅπῃ δὲν ψάδετα .

Ακείας

Αὐτοῖς, ὅτι ἐκείνη ἦ ἡ κορυφή τῆ ἐκκλησίας τῆ Χρυσῆ, ὅπως
 παρώτως ἐκάθισεν ὁ Πέτρος; Καὶ ὅτι δὲν τὴν ἐνίκησαν ποτὲ
 οἱ πόρταις τῆ αἵας, ἐδὲ τὴν θέλουσι νικήσει ὡς τὸ τέλος τῆ
 κόσμου, δηλονότι τὰ ἄφρακτα σώματα τῶν αἱρετικῶν, καθὼς
 ἔαζεν ὁ Χρυσός; Ὁ λοιπὸν ἂν δὲν ἐνίκησαν ποτὲ οἱ αἱρετι-
 κοί, ἐδὲ θέλουσι νικήσει τῆ ἐκκλησίας τῆ Χρυσῆ, πῶς ἐσῆς
 ἀποκόψατε καὶ λέγετε, ὅτι ἐπλανήθη, κηρύσσοντας οἱ διδά-
 σκαλοι πῶς δὲν ἐμπορεῖ νὰ πλανηθῇ; τὸ εἶναι βέβαιον καὶ
 ἀπὸ τῶν παλαιῶν τῶν ἀγίων ἡρώδης συνόδου εἰς τὴν δευτέραν
 παρῆν· ὅπως ἐπεφέρθη ἡ ὁπισθολὴ τῆ πάπα, καὶ ἐσηκώ-
 δη ὁ ἐπίσκοπος Ἀρκάδιος καὶ εἶπε πρὸς τὴν συνόδον· Ἀς
 ὀρίσῃ ἡ μακαριότης σας πατέρες ἀδελφισμώτατοι, νὰ ἀναγνω-
 δῇ τὸ γράμμα ὅπως σᾶς ἐφῆραμεν ἀπὸ τὸν ἅγιον καὶ με-
 τερσηκώσιν ὀνομαζόμενον πάπαν Κελεστίνον τῆ ἐπίσκοπον τῆς
 ἀποστολικῆς καθέδρας· ἀπὸ τὸ ὅποιον ἐμπορεῖ νὰ γνωρίσῃ ἡ
 μακαριότης σας, ποίαν ἔννοιαν ἔχει ὅλων τῶν ἐκκλησιῶν.
 παρόμοια λόγια εἶπεν καὶ ὁ ἐπίσκοπος Προτέκτος. Καὶ παρα-
 κάτω· Κύριλλος Ἀλεξανδρείας εἶπεν· Ὁ γράμμα ὅπως
 ἐδεχθήκαμεν τῶν ἁγίων καὶ εἰς ὅλα ὁσίωνται ὁπισθόπῃ τῆς
 ἀποστολικῆς καθέδρας τῆ Ρώμης Κελεστίνου ὡς ἀναγνωδῇ με-
 τὴν ὁρέψαντι τιμῇ. Αὐτοῖς, τί λέγουσιν Ἀρκάδιος ὁ Πε-
 ρινός, ὅτι ὁ πάπας ἔχει τὴν φροντίδα ὅλων τῶν ἐκκλη-
 σιῶν; ὅρα τί ἄλλο, πρὸς διότι ἦ ὁλωνῶν κεφαλὴ; Καὶ τὸ
 νὰ εἶπεν ὁ Κύριλλος, νὰ ἀναγνωδῇ τὸ γράμμα τῆ πάπα
 μετὴν ὁρέψαντι τιμῇ, τὸ ἔδειξαν οἱ πατέρες ξεσπεπάζον-
 τες τὰ κεφάλια τοῖς, καὶ ἀκούοντας μετὴν εὐλάβειαν τὰ λόγια τῆς
 ἐπιστολῆς. Καὶ εἰς τὴν τετάρτην συνόδον, * εἰς τὴν ἐπι- * εἰς τὴν ἐπι-
 λὴν ὅπως κεῖται ἐκτὸς τοῦ γράμματος· εἶναι τὰ τὰ λόγια· πολλὴ ὅσα
 διὰ νὰ ἔχη αἰεὶ ὁ μακαριώτατος ἐπίσκοπος τῆς Ρώμης, τῆ λευτεριανοῦ
 ὁποῖος ἡ παλαμότης ἔδωκεν τὴν ἱερουσύνην ἐπάνω εἰς ὅλους, πρὸς Θεο-
 νὰ κρίνῃ τὰ πράγματα τῆ πίστεως ἐκ τῶν ἱερέων. Ἐπειδὴ λοι-
 πὸν ἔχει ἐξουσίαν νὰ κρίνῃ τὰ πράγματα τῆ πίστεως καὶ τῶν τιμικῶν λε-
 ἱερέων, μετὰ καθεὶ δίκαιον φέρει ἡ ἀπόφασις, ὅτι ὁ πάπας γὰρ ἡγου-
 αται

τὸ ἀνθεντι· εἶναι κεφαλὴ καὶ διδάσκαλος ὅλων τῶν ἐκκλησιῶν τῆ Χρυσῆ .
 κόν· τῆ ὁ- καὶ ὁ δὲ τὸ ἐμῶν τὸν τιμὴν καὶ θεωρητικὴν , καὶ τῆ δι-
 ποίᾳ ἡ πα- δορὴ καὶ τῆ θέλει δοῦναι πᾶσαν ὑπακοήν καὶ ὑποταγὴν
 λαοῦ τῆς ἐ- ὡς νὰ ζῶμεν , ἐνθυμῶντας ὅτι λόγια τῆ ἀποστόλου πρὸς
 δὲ τὸ ἐβραῖος . Πείθειτε καὶ ὑποτάσσεται τῷ ἡγεμῶνι σας , ὅτι
 θεωρεῖσθαι αὐτὸν ὡς ἀνθρώπον καὶ ὡς τὴν ψυχῆν σας , ἐπειδὴ ἔχουσιν νὰ δώ-
 ῃ ὑμῶν σῶσιν λόγον τῆς θεῆς . Καὶ πάντοτε θέλει δοῦναι τὸ μνημό-
 ἐπάνω εἰς σῶσιν τῆς πᾶσι εἰς τὴν εὐχαρίστησιν τῆς ἱερᾶς λειτουργίας καὶ τῶν
 ὅλων . ὡς δὲ εἶναι ἡμεῖς ἀγίων μας , ὁ δὲ νὰ μὴν ξεπέσωμεν ἀπὸ τὸν
 σημερινὸν τῆς ὀρθοδόξιας ὡς ἀφαιρέσει ἀπὸ τὴν πλάνην τῶν
 ἀνόμων· κρατῶντας ὁ δὲ βέβαιον , ὅτι ὁποῖος δὲν ὑποτάσσεται
 τῆ πᾶσι , δὲν θέλει ἔχει πῶς σωτηρίαν . Καὶ ὁμοίως ὁποῖος
 δὲν τὸν μνημονεύει , ἔτε τῇ ὀρθόδοξος ἱερᾶς , ἔτε θεωρεῖται νὰ
 ἔχη ὁμοίαν ἱερέως· καθὼς ὁ λέγει φανερὰ ὁ ιγ. Κανὼν τῆς
 θεωρίας καὶ δεύτερας συνόδου , ὅπως λέγει ἐν τῇ·

τῆς ὁ Κα- Ἐπειρεν ὁ δὲ βόλος τῆς ζιζανίας τῶν αἵρέσεων εἰς τὴν ἐκ-
 κλησίαν τῆς Χρυσῆ· ἀλλὰ βλέποντας , ὅτι ἐκόπησαν σύριζα
 ὡς ἀνθρώποι· μετὰ τὸ μαχαίρει τῆ πνοῆς , ἐπίασεν ἄλλω στρατὸν πο-
 κλον , καλὰ νηρίας , καὶ ἐβάλληκε καὶ μερίζη τὸ σῶμα τῆς Χρυσῆ , τὴν ἐκ-
 καὶ ἡ συνόδος ἐκκλησίαν , μετὰ τὴν ὡς ἀφαιρέσει τῶν χρισματικῶν . ἀλλὰ ὁ
 ἡ α. ἐ. φαί- τέτω του τὴν ἐπιβελῶν ὁμοίοντας ὁλότῃς ἡ ἀγία συνό-
 νεται νὰ μὴν δὸς ὥρισεν· ὅτι ἀπ' ἐδῶ καὶ ὁμοίως ἀν τινὰς ἱερέως ἡ Διά-
 εἶναι νόμιμη , ποῖος καὶ ἀκρίβειαν τὸν ἰδίον του ἐπίσκοπον , ὡς ὡς καὶ
 καθὼς εἶπα- γρηγορόν , θέλει ἀποκοτῆσαι νὰ χωρῇ ἀπὸ τὴν κοινωνίαν
 μεν εἰς τὰς τῶν , καὶ δὲν θέλει ἀναφέρει τὸ ὄνομά τῃ εἰς τὴν ἱερᾶς εὐχαρίστη-
 σιν τῆς λειτουργίας καὶ τὴν ὡς ἀφαιρέσει συνήθειαν τῆς ἐκκλη-
 σίας , ὡς γὰρ ἐστὶν ἐκκλησιαστικὴ κρίσις ὁ ὡς ἐξέτασις ἐπάνω εἰς τὸν
 ὡς ἐκκλησιαστικὸν ἐπίσκοπον , καὶ ὡς ὁ αὐτὸς ἐπίσκοπος καὶ ἀκριβῆς τέλει· τῆς
 δὲ τῆς φωτὸς ὁ ἱερέως καὶ διάκονος νὰ εἶναι καθηρημένος , ὁ σερνόμενος ἀπὸ
 εἰς τὸν εἶναι πᾶσαν τιμὴν ἱερατικὴν . Διότι ἐκείνος ὅπως ἔχει τὰς τῶν
 τῶν τῆς σι- σι- σι- σι- , καὶ θεωρεῖται τὴν κρίσιν τῶν μητροπολιτῶν , καὶ
 νόμων . ὡς γὰρ ἐστὶν κρίσις κατακρίνει αὐτὸς , ὅσον ἀπὸ τὸ μέρος του ,
 τὸν ἰδίον τῶν πατέρων καὶ ἐπίσκοπων , τῆς δὲν εἶναι ἄξιος νὰ ἔχη
 τιμὴν

τιμὴν ἢ ὄνομα ἱερέως . Καὶ ὅσοι τῷ ἀκολουθεῖσιν , ἀν ἄνα
ἱερομῆχοι , ἄς εἴη καὶ αὐτοὶ καθηγημῆχοι · ἀμὴ ἀν εἴη μονα-
χοὶ ἢ λαϊκοὶ , ἄς εἴη παντάπασιν ἀφωρισμένοι ἀπὸ τῆς ἐκ-
κλησίας , ὥστε νὰ στραφῶσιν πρὸς τὸν ὑπὸ σκοπὸν τοῖς ἀφείνον-
τας τῆς σωτηρίας τῶν χριστιανῶν .

Εκαθάλαβες καὶ ἐδῶ , ὅτι δίδει καθαίρειν τῷ ἱερῶν , ὃ
θέλει νὰ μὴ ἔχουσιν ὄνομα ἱερέως , ὅσοι δὲν μνημονόη-
σι τῷ ἀρχιεπίσκοπῳ ; Καὶ ὅτι οἱ ἀκόληθοι τες ἀν εἶναι ἱερο-
μῆχοι νὰ εἶναι ἀνέσχοι , καὶ οἱ μοναχοὶ ἢ λαϊκοὶ νὰ εἴη ἀφωρι-
σμένοι ; Συμφέρετε ἀδελφοὶ διὰ τὸν Θεὸν συμφέρετε , καὶ μὴ
θέλετε νὰ πολεμᾶτε τῷ ἀλήθειαν , ὅπῃ τόσον εἴη φανερά ,
νὰ ἀντιεῖκατε μάχοντες μὲ τες ἡγεμῶνες τῷ ψυχῶν σας .
ὅτι σκληρὸν εἶναι , μάλιστα ἀνθρώπων μὲ γυμνὰ πόδια νὰ λακτίζη
τινὰς ἐκ κέντρα . Διὰ τὴν καθὼς τζακίζονται εἰς τὴν πύρρον
ἐκ τῶν ὡς , ἐξί οἱ κεφαλὰί σας εἰς τὴν ἐκκλησίαν . Λίθος καὶ
σπανοδάλυ πύρρον εἴη ἡ ἐκκλησία , καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς πα-
ρομοιάζεται τῷ πύρρῳ . Λέγει ὁ μακάριος Παῦλος εἰς τὴν
πρὸς τὴν ὑπεροχὴν πρὸς Κορινθίους · Ἐπίσταται οἱ πατέρες μας
ἀπὸ τῆς πνευματικῆς πύρρον ὅπῃ ἀκολούθα , καὶ ἡ πύρρον
ἦτον ὁ Χριστὸς . τίτην εἴη ἡ πύρρον ὅπῃ ἐκόπη ἀπὸ τὸ πάρο-
θενικὸν ὅρος . Καὶ ὁ Χριστὸς εἶπε τῷ Πέτρῳ · Εσὺ εἶσαι Πέ-
τρος , καὶ ἐπάνω εἰς τὴν τῆς πύρρον θέλω κτίσει τὴν ἐκ-
κλησίαν μου . καὶ ἐκ τῆς λαοῦ . Ἰδὲ ἐδείξαμεν , ὅτι ἡ ἐκκλησία
τῷ Χριστῷ εἴη πύρρον . Ὁ λοιπὸν ὅποιος προσκοπῆται εἰς αὐτὴν ,
δὲν ἔχει εἰς τὸν ἐμῶν τοῦ φῶς . καὶ ὅποιος κρατῇ τῷ ἐν-
λαίῳ της , δὲν προσκοπῆται , ἔχοντας εἰς τὸν ἑαυτὸν τε τὸ ἀλη-
θινὸν φῶς , τὸ ὅπῃον φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ὅπῃ ἐρχεται
εἰς τὸν κόσμον . ὅτι ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ γνώσις εἴη φῶς , καὶ
φωτίζονται ὅσοι θέλουν καὶ μένουν εἰς τὴν ἀλήθειαν . ἀμὴ
ὅσοι δὲν θέλουν τὴν ἐποχὴν , ἔχουν ἐκ μάτια τοῖς τυ-
φλωμένοι ἀπὸ τὸ σκότος τῆς ἀνομιᾶς , καὶ προσκοπῆται , ὃ κα-
τατρεχίζονται , καὶ ἀφανίζονται τέλει . Ὁ θέλων ἔχει τὴν
ἀπόφασιν ὅπῃ ὤρσεν ὁ Χριστὸς · Ὅτι ἐκ πύρρον μου ἀπούκει
τῶν

τὸ φωνῶ με . ἐκείνα ὅπῃ δὲν εἶναι παρῶμαι με , δὲν ἀκούει
τὴν φωνῶ με , καὶ ὁ λύκος τὰ ἀρπάζει , καὶ σκοπεῖ τὰ
παρῶμαι . Ομοίως καὶ τὰ λογικὰ παρῶμαι δὲν ἀκούει τὴν
φωνῶ τὴν βουλήν . διότι θέλουσι ξηπέσει , ὅτι θέλουσι σκο-
πεῖν εἰς ἀφῆρες καὶ ἀδωγίας καὶ χίσματα . Καὶ ὅτι νὰ εἶναι
ἀδωγία καὶ ἡ ἐκκλησία νὰ πλανηθῇ , ἢ νὰ σφάλῃ , ἢ νὰ τζα-
κιδῇ , ἢ νὰ χαθῇ , μάλιστα νὰ τὰ πάθουσι τὰ ἐκείνοι ὅπῃ
τὴν πολεμῶσιν , εἰδείθη καὶ παρῶμαι με πολλὰς ὅτι κα-
λὰς λογαριασμοὺς , καὶ τὰς αἰς τὸ ἀπέσωκεν διωκώτερας ἀπὸ
τὴν ἴσραν γλῶσσαι τὴν χρυσοφόμην εἰς τὸν λόγον ὅπῃ ἐκαμῶν
εἰς τὴν ἀγίαν Πεντήκοστὴν . ὅπῃ καὶ πολλὰ ἄλλα λέγει .

Πολλὴν ἀγάπην φέρει ὁ Θεὸς τῇ ἐκκλησίᾳ, τὴν ὅποیان δὲν περιγραφῆσι ταχία, ἀλλὰ ἡ χάρις. Διὰ τὴν ἐκκλησίαν ἐσάθη ὁ θρόνος, καὶ ἡ γῆ ἐθεμελιώθη, καὶ ἐξασπλώθη ἡ θάλασσα, καὶ ἐγένισεν ὁ αἶρας, καὶ ἐφυτρώθη ὁ οὐρανός· ἐδόθη ὁ νόμος, ἐπέμφθησαν οἱ πρεσβύτεροι, ἐγέννησαν θαύματα, τὸ πέλαιος ἐχρίθη καὶ πάλιν ἐσμίγη, οἱ πύργους ἐκόπησαν καὶ πάλιν ἐνώθησαν, ἐβρέξε τὸ μάννα ἐτοιμάζοντες τράπεζαν δίχως τέχνων· διὰ τὴν ἐκκλησίαν πρεσβύτεροι, διὰ τὴν ἐκκλησίαν δόξολογοί. Ὁ τί πολυλογῶ; διὰ τὴν ἐκκλησίαν ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐγέννηκεν υἱὸς ἀνθρώπου, καθὼς λέγει ὁ Παῦλος γραφόμενος πρὸς Ῥωμαίους· Ὅτι τῷ ἰδίῳ τοῦ υἱοῦ δὲν ἐσυμπαθήσεν ὁ Θεὸς διὰ τὴν συμπαθήσῃ τῇ ἐκκλησίᾳ· ἔχυσε τὸ αἷμα τοῦ υἱοῦ τοῦ διὰ τὴν ἐκκλησίαν· τὸ αἷμα τοῦ ποτίζει· διὰ τὴν ἐκκλησίαν φυλάττει τὴν ἐμπροσθεν τὴν μαρτυρίαν, καὶ ἐνδοξάζει τὴν φύλιν τοῦ, καὶ ἐνδοξάζει τὴν ἀνάγκην τὴν μαρτυρίαν, ὅτι τὸ καλοκαίρι νὰ σολίζεταί με φύλλα, καὶ τὸν χειμῶνα νὰ σπορέται ζυμὴν. Διότι δὲν τὴν γεωργίαν ἡ ἀνάγκη τὴν μαρτυρίαν, ἀλλ' ἡ χάρις τῆς ἀγίας πνεύματος. διὰ τὴν δὲν ἀναπαύεται· ἀλλ' ἐνδοξάζει τὴν φύλιν εἶναι νὰ μὴ ἀναπαύεται· ὡς οἱ ἀπ' ἀρχῆς ἐπολέμησαν τὴν ἐκκλησίαν ὅτε ἦτον φυτεία, ὡς ὅσα ἀρμαία ἐκινήθησαν ἐναντίον της; διὰ τὴν τὴν μετὰ τὴν χάριν τῆς Θεοῦ καὶ τὴν δαύαμιν τῆς πνεύματος καὶ ὁ βα-

βασιλίδες εἶναι δουλείας, καὶ οἱ πρῶτοι τῶν φεσάτων, ὃ ὅλος ὁ
κόσμος εἶναι γεμάτος διὰ πίσιν. ἀμὴν τὴν ἀρχὴν οἱ βασιλεῖς
ἦσαν ἀσέβεις, καὶ οἱ πρῶτοι τῶν φεσάτων, καὶ οἱ ὀρεινοὶ τῶν
ἀρχόντων, ἠφ' ἃν τὰ φυσιασθήρια τῶν εἰδώλων, ὁ ἀέρας παν-
τοῦ ἐμαγαρίζετον διὰ τὸ καπνὸν, οἱ δαίμονες ἐξηκολούθησαν,
ὁ διάβολος ἐχόρδεν, ὁ πατέρας ἐδίωκεν τὸ παῖδί του, τὸ
παῖδι ἀτίμαζε τὸν πατέρα του, ἡ φύσις ἐχίζετον ὡς ἡ εὐ-
σέβεια. πᾶς εἶναι τώρα ἐκκλῖναι ὅπως ἐπολεμῶσαν διὰ ποῦνα τὴν
ἐκκλησίαν; Ὅτε ἀκόμη ἦτον νεοφύτωτη, δὲν τὴν ἐβλάψαν
καὶ ἐλπίσεις νὰ τὴν νικήσῃ, ὅτε ἐγίγει τὸ ἔρανον; Δὲν τὴν
ἐκατάβαλε τινὰς ὅτε ἦσαν ἑνδεκα δόξολοι, ἀλλ' οἱ ἑνδεκα
ἐψάρευσαν ὅσας μυριάδες. τώρα ἐλπίσεις νὰ τὴν νικήσῃ,
ὅτε καὶ γῆ καὶ θάλασσα, καὶ κατ'οικημένη καὶ ἀκατ'οικητή,
καὶ ὅλα τὰ μέρη τῆς κόσμου γέμισιν διὰ εὐσεβείας; δὲν εἶναι
ἐμπόρετον. ὁ Χριστὸς εἶπεν, ὅτι δὲν θέλει καταπονέσθαι διὰ
τῆς πύλας τῆς αἰῶνος. ἐυκολώτερον εἶναι νὰ ἀφανισθῇ ὁ ἔρανος,
ἢ γῆ νὰ χαθῇ, ὡς νὰ πάθῃ ἡ ἐκκλησία. τίς τὸ λέγει;
ὡς ὁ Χριστὸς. Ὁ ἔρανος, λέγει, καὶ ἡ γῆ θέλουσι περά- ματθ. κδ.
σαι, καὶ τὰ λόγια μου δὲν θέλουσι περάσαι. Καὶ μὴ δίσκον.
ὁ λόγος τῆς Θεοῦ εἶναι δυνατώτερος διὰ τὸν ἔρανον, ὅτι
ὁ ἔρανος εἶναι ἔργον τῆς λόγου. Εἶπεν ὁ Θεός. ὡς γένῃ ὁ ἔρα-
νος. καὶ ὁ λόγος ἐγέννηκεν ἔργον. ἔφεχεν ἡ φύσις, καὶ δὲν
εἶχεν κανένα ἐμπόδιον. διότι εἶναι ἀνιδέτης τῆς φόσεως, καὶ
ἐμπόρεϊ νὰ τὴν ἀλλάξῃ. Εγὼ τὴν ἐκτίσα, ὅπως ἐσερέωσα τὸν
ἔρανον. ἀλλὰ δὲν ἔχουσα τὸ αἶμα μου διὰ τὸν ἔρανον, δὲν ἐsau-
ροθήκα διὰ τὸν ἔρανον, δὲν ἔλαβα ἔρανον κορμὶ διὰ τὸν ἔρανον.
Καὶ τί λέγω διὰ τὸν ἔρανον; δὲν ἔλαβα σῶμα αἰγέλων, διὰ
νὰ μάθῃς ὅτι καὶ διὰ τὸν ἔρανον καὶ τὰς αἰγέλους καὶ ὅλην
τὴν φύσιν εἶναι τιμιώτερη ἢ ἐκκλησία. Διὰ τὸ περάσαι θέ-
λουσι ὁ ἔρανος καὶ ἡ γῆ, ἀμὴν τὰ λόγια μου δὲν θέλουσι πε-
ράσαι. ἐυκολώτερον εἶναι νὰ ἀφανισθῇ ὁ ἔρανος, ὡς νὰ σθῇ
ἡ γῆ, ὡς τὰ λόγια μου νὰ πέσωσι. Καὶ ποῖα ἦσαν τὰ λό-
για του; ὡς τὰ ἀναφέρωμεν, καὶ ὡς ἰδῶμεν μὴ νὰ ἔπεισαι.
Δὲν

Δὲν διδάζω ἐγὼ, ἀλλὰ φράσω τὸ νόμα τῆ ἀρετικῆς. ποῖα
 εἶναι λοιπὸν τὰ λόγια; Ὁ ἕρηνος ἔ ἡ γῆ θέλω περᾶτα,
 καὶ τὰ λόγια μὴ δὲν θέλω περᾶτα. ποῖος λόγος; Εὐ
 εἶσαι Πέτρος, καὶ ἐπάνω εἰς τέτλη τῶ πῶξαν θέλω κῆσαι
 τῶ ἐκκλησίαν με. Καὶ οἱ πύλας τῆ ἁῖδε δὲν θέλω τὴν
 κατὰπονέσει. ἐπάνω εἰς τέτλη τὴ πῶξαν. Δὲν εἶπεν, ἐπάνω
 εἰς τὸν Πέτρον. διότι ὅχι ἐπάνω εἰς τὸ ἄνθρωπον, ἀλλ' ἐπάνω
 εἰς τῶ πῆσιν τῆ Πέτρε ἐκτίσει τῶ ἐκκλησίαν τε. καὶ τίς
 ἦτον ἡ πῆσις; Εὐ εἶσαι ὁ Χριστὸς ὁ ὅς τῆ θεῖ τῆ ζῶντος.
 πῶξαν ἐκράξε τῶ ἐκκλησίαν, ὅτι δέχεται τὰ κύματα καὶ
 δὲν λαλῶνται. Δέχεται πειρασμοὺς ἡ ἐκκλησία, ἀλλὰ δὲν
 νικᾶται. λοιπὸν τί σημαίνει, ἐπάνω εἰς τῶ πῶξαν; ἐπάνω
 εἰς τῶ ὁμολογίαν τῆ Πέτρε, ὅχι ἐπάνω εἰς χρεῖσα. Δὲν βᾶ-
 νας πῶξαν καὶ ζύλα καὶ σίδερον; ὅχι, λέγει. διότι τὸ
 κῆσμα δὲν εἶναι ὁξωτερικόν. τὰ ὅγια ἔ ἂν εἶναι, με τὸν
 καρὸν χαλῶνται, ἀμὴ τῶ ὁμολογίαν ἔτε οἱ δαίμονες ἐμπο-
 ρῶν νὰ τῶ νικήσω. μῆρτυρῶσιν τὸ οἱ μῆρτυρες, τῶ ὁποῖων
 οἱ πλῶραῖς ὁξάνοντα καὶ ἡ πῆσις δὲν ἐχάνετον. ὡ πῶραῖς
 φεράγματα. ἔπατα ὁ ὄχος, καὶ δὲν κλέπεται ὁ θησαυ-
 ρός. ἡ σάρκα κατὰκόπεται, καὶ ἡ πῆσις δὲν χάνεται. τέ-
 τλους λογῆς εἶναι ἡ διύαμις τῶ μῆρτύρων. ἐπάνω εἰς τὴ πῶ-
 ξαν θέλω κῆσαι τὴν ἐκκλησίαν με, καὶ οἱ πόρτας τῆ ἁῖδε
 δὲν θέλω τὴν κατὰδυνασώσει. βάλετε τὸ νῦν σας εἰς τῶ
 ὁπτιηδούτη τῶ λόγων. ἐκείνους κρᾶζει πύλας τῆ ἁῖδε,
 ὁπῆ γεννῶσι θάνατον. ἡ πῶς; ἐμπαίνει εἰς τὸν ἁῖδω ὅποιος
 κινδυνύσει; ναί. Διατὶ καθὼς ἀπὸ τῆ πόρτας τὴ χώρας
 ἐμπαίνει τινὰς εἰς τῶ χώραν, ἔτσι ἀπὸ τῆ πόρτας τῆ ἁῖδε
 ἐμπαίνει εἰς τὸν θάνατον. Καὶ ὁρατὶ, λέγει, δὲν κἀμνεις
 νὰ μὴ ἔρχων οἱ πειρασμοί; ὅχι. ὁρατὶ νὰ δειξῶ τὴν διύα-
 μίν με. ἂν δὲν πολεμήσῃ τινὰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐμπορῶν νὰ
 ἐπῆσιν. ἂν ἐπολεμᾶτον, ἦθῃ νικητῇ. ὁρατὶ τῶ ἀφείνω
 νὰ πολεμᾶται, ὁρατὶ νὰ μὴν λογιᾶται τινὰς, ὅτι νικᾷ ἡ ἐκ-
 κλησία, ἐπειδὴ δὲν ἔχει ἐχθρούς. Καὶ οἱ πόρτας τῆ ἁῖδε.

Δὲν

δὲν εἶπεν, ὅτι δὲν θέλω βαλθῆνὰ τῷ πολέμῳ. Καὶ τί λοιπὸν; θέλει πολεμηθῆναι, ἀμὴν δὲν θέλει νικηθῆναι. πᾶσα βασιλεία ἢ ἐκκλησία, ἀμὴν δὲν καταποντίζεται, ἐὰν βέλῃ. δέχεται ξιφάρεα, ἀμὴν δὲν λαβώνεται. δέχεται πολεμικὰ τεχνολογήματα, ἀλλὰ ὁ πύργος δὲν σαλίσεται. καὶ τί λέγω ἢ ἐκκλησία; ἕνα λόγον εἶπεν ὁ ψαῖς, καὶ εἶπε ὡς ἂν πύργος ἄστειτος. πόσοι τύραννοι ἐπολέμησαν ὑπὸ ἀφανίσου τοῦτον τὸν λόγον, ὃ δὲν ἐμπόρεσαν, διὰ τὴν ἑρμηνεύσεως ἐπάνω εἰς τὸν πῦρ. λόγιασε, πόσοι τύραννοι, βασιλεῖς μὲ τὸ σιφάνι, πααδία ἀκονισμῶνα, θηρίων ἀδόντια, θάνατοι εἰς τὸν λαμὸν, τηγάνια, καμίνια. καὶ ἐκαίετο ὁ δολοφονὸς τῷ παρδάντῳ, καὶ τῷ ἐκκλησίᾳ δὲν ἐβλάπεν. Διατί; ὅτι οἱ πόρταις τῶν πόλεων δὲν τῷ θέλῳ καταπονέσει. μὲν τυρίαν δίδουσι τὰ παρῶνα, ἢ ἐκασίς τῶν γενομένων. πόσοι ἐπολέμησαν; μὴ νὰ ἐνίκησαν; μάλιστα ἐκάνοι ὅπως ἐπολέμησαν δὲν μὴ ἐνίκησαν, ὃ κατένευσε τὴν ἐλπισμόνησεν, καὶ ἢ ἐκκλησία ἀνθῆ. πᾶς ὁ Κλαύδιος; πᾶς ὁ Ἀύγουστος; πᾶς ὁ Τιβερίος; ἔμειναν γυμνὰ τὰ ὀνόματα, καὶ ὅλοι τὴν ἐξέχασαν. Ὅτι ἐλπισμόνησαν, διὰ τὴν ἐπολέμησαν τῷ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἢ ἐκκλησία λάμπει πᾶσι ὡς ὁ ἥλιος.

Ἦκουσες τὴν χρυσὴν ψυχὴν, καὶ τὸ χρυσὸν σῶμα; ἤκουσες τὴν θεοφώτισον τῶν πατέρων; ὅτι ἀφανίζονται ὅσοι πολεμῶσι τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἢ ἐκκλησία ἀνθῆ. Καὶ ὅτι εἰς τὴν ξιφάρεα οἱ ἐχθροὶ, ἀλλ' αὐτοὶ λαβώνονται. Διατί; ἐπὶ τὴν ἐξερῆσεν ὁ Χριστὸς τῷ παρδάντῳ μὲ τὸ αἷμα τε, ὅπως ἐξερῆσεν τὸν θάνατον, ὃ ἐθεμελίωσε τὴν γῆν. Ὅτι μὲ τὸν λόγον τῶν θεῶν, λέγει ὁ Δαβὶδ, ἐξερεώθησαν οἱ θάνατοι, ὃ ὅλη των ἢ διύαμις μὲ τὸ πνεῦμα τῶν σῶματός τε. Λοιπὸν μὲ τὸν λόγον ἐκάνον, μὲ τὸν ὅποιον ἐξερῆσεν τὸν θάνατον, ἐξερῆσεν τῷ ἐκκλησίᾳ τὴν λόγοντας ἐπάνω εἰς τὴν τῷ πῦρ θέλω κτίσει τῷ ἐκκλησίᾳ μετὰ ποίαν πῦρ; τῷ σαθερῶν ὁμολογίᾳ τῶν πίστεως Πέτρῳ τῶν ψαῖς. ἢ ὅποια σαρκομένη σέκεται ἀσάλαυτη καὶ ἀμετακίνητη καὶ ἀνίκητη, καθὼς

τίκεται κὶ ὁ ἕρηνός κὶ μὴ μὲ τὴν δυνάμειν τῶ λόγι. Διὰ τῶ καὶ εἰς τὸν ἕρηνόν κὶ εἰς τὴν γῆν ἔῃ τιμία κὶ ἀγία ἡ ἐκκλησία· μάλιστα καθὼς λέγει τῶς ὁ Χρυσόστομος καὶ χρυσολόγος πατέρας· τιμιωτέρα ἔῃ ἡ ἐκκλησία ὑπὸ τὸν ἕρηνόν ἢ τῆς ἀγγέλων καὶ ὅλον τὸν κόσμον. Διὰ τῶ σμίγῃ ὁ Χρυσός· Ὁ ἕρηνός καὶ ἡ γῆ θέλουσι περάσαι, κὶ τὰ λόγια μὴ δὲν θέλουσι περάσαι· ἡγοῦν, ἐυκολώτερον ἔῃ νὰ σαλασθῇ καθόλου ὁ ἕρηνός καὶ ἡ γῆ, ὥσθ' νὰ σαλασθῇ ἡ ἐκκλησία μὴ. Κατὰ δέμας θέλουσι οἱ ἀρετικοί, ἀμὴν δὲν θέλουσι παρὰ δουλασάσαι. Δώσαι θέλουσι μὲ τῶς κεφαλαῖς των εἰς τὴν πύξαν, καὶ θέλουσι σκορπωθῇ, ὁρᾷ εἰς τὴν πύξαν ἔῃ θεμνωμένη ἡ ἐκκλησία. Διὰ τῶ ἡ ἐκκλησία, καθὼς καὶ ἡ πύξα, μὴ ἀσάλευτη πάντοτε. Δὲν ἔῃ φόβος νὰ πλανηθῇ. λόγος τῶ Χρυσῶ εἶναι. ἀφανίστησαν καὶ ἐλησμονήθησαν ἐκκεῖνοι, ὅπῃ ἐπολέμησαν κὶ ἐποδινύκλωσαν ἀπ' ἀρχῆς ὡσάν ἐχθροὶ τὴν ἐκκλησίαν, κὶ ἡ ἐκκλησία ἀνδρῶ καὶ λαμπρὰ πλέα ὥσθ' ὅν ἡλιον. πῶ ἔῃ οἱ βασιλεῖς ὅπῃ τὴν ἐτυράνησαν; πῶ οἱ ἀρχόντες; πῶ οἱ ἀρετικοί; πῶ Ἀρείος ἢ Εὐνομίος; πῶ Νεσόριος ἢ Διόσκορος; πῶ Σεβήρος κὶ Εὐτυχής; πῶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ ὑπερεῖς τῶς ὅλοι; δὲν ἐχάθησαν; δὲν ἀφανίστησαν; ἀλλ' ἡ ἐκκλησία καὶ ὅτε καὶ τώρα καὶ πάντα εἶναι, ἢ θέλει εἶσαι ὡς τὸ τέλος τῶ κόσμου.

Καὶ ἐπειδὴ ἀναφέραμεν ὅσα, κὶ ὅσον ἔυμορφα λόγια τῶ ἀγίου πατρὸς ἐκεῖνος ὅπῃ σάζει μέλι, ὥρέπει νὰ διηγηθῇ μὴ μὲ ἑυλάβειαν ἐκείνο ὅπῃ τῶ ἐσυμῆθι κάμνοντες πρὸς δόχλῳ. καὶ τὸ πῶρον μὴ ὑπὸ τὸν βίον τῶ ὅπῃ ἐγράψεν ὁ Μεταφραστής· Ὅπως μὴ πολλὰ ἄλλα λέγει.

Στέκοντας τὴν νύκτα εἰς πρὸς δόχλῳ ὁ Ἰωάννης, εἶδεν ὥραγμα θεϊκόν καὶ ὅπῃ ἐνίκα τὴν φύσιν τῶ ὁρματίων. Καὶ καθὼς ἔῃ δύσκολον νὰ τὸ ἐξηγήσω μὲ λόγια, ἔτι ἔῃ παρὰ ἔξενον καὶ φοβερότατον νὰ τὸ ἀκούσῃ τις. ἀλλὰ ὥρέπει νὰ πρὸς ἔχετε· ὅτι ὅσον ἔῃ διήγημα φοβερόν, ὅσον ἔῃ κὶ χαλεπώμερον. Δύο τινὲς ἄνδρες, ἐκδυμένοι ἄσπρα, μὲ φοβεράν ὄψιν,

ὅψιν, τὲ ἐφάνησαν πῶς ἦλθαν ἀπὸ τὸν ἑβραϊστὴν, καὶ ἐξάβη-
σαν ὁμοῦς τε μέσα ὅπῃ ἐπερσάχεται. ὁ ἕνας ἀπὸ τὰς
δύο ἐφάνησαν ὅτι ἐκράται βιβλίον, καὶ ὁ ἄλλος κλειδιά. Καὶ
ὁ Ἰωάννης ἐξηπασμῶς ἀπὸ τέλειαν θεωρίαν ἐφοβήθη. Καὶ
ἐκείνοι πωλόνοντας τὸν ἀπὸ τοῦ χέρι τὸ ἐσήκωσαν, ὅτε ἐδίδαν
δαρῆρος διώκοντας τὸ φόβον. ἐρώτησεν ὁ Ἰωάννης, τίνας ἦσαν,
ὅπῃ μὲ τόσῳ δόξαν ἦλθασιν πρὸς αὐτὸν. μὴ φοβᾶσαι, ἡ-
παν ἐκείνοι. ἐμεῖς ἦλθαμεν, ὅτι μᾶς ἔπιμψεν ὁ Χριστός.
Καὶ τότε ὁ ἕνας χαπλῶνοντες τὸ χέρι τοῦ τῷ ἑδωκε τὸ βι-
βλίον, λέγοντας. λάβε τὸ βιβλίον, ὅτι ἐγὼ εἶμαι ὁ Ἰωάννης,
τῷ ὁποίῳ ἀνοίξε τὸ βιβλίον τῆς σοφίας τῆς θεῆς, καὶ ἐκεί-
νη δέχθη νὰ πέσω εἰς ἐκεῖνον. ἡ ὁποία δὲ μέσα ἐδικὸν μας
θέλει σὲ δώσει καὶ ἀληθινὰ νὰ νοῦς τῷ θεῷ γραφῶν, καὶ
θέλει σὲ ὁδηγήσει νὰ τῷ γρυκᾶς. Ὁμοίως καὶ ὁ ἄλλος χα-
πλῶνοντες τὸ χέρι τῷ ἄπεν. πῶς ἐκείνη κλειδιά τῆς θεῆς καὶ
ἡ δὲ, ὅτι ἐγὼ εἶμαι ὁ Πέτρος, τὸ ὁποῖον ἐδωκεν ὁ Θεός.
ἀπὸ τὸν ὁποῖον πῶς δει, ὅτι δὲ μέσα ἐδικὸν μὴ λαμβάνεις
τώρα καὶ σὺ τῷ ὁμοίαν χάριν, δὲ νὰ εἶναι διὰ καὶ λυ-
μῶρα εἰς τοὺς ἑβραῖους ὅσα λέγεις καὶ λύσεις εἰς τῷ γῆν.

Εἰσάγετε καὶ ἀπὸ τῆς, πῶς ὁ ἕνας τὸ ἐχάρισε τῷ νόμῳ
τῆς ἐρμηνείας τῶν γραφῶν καὶ τῷ καὶ ἀληθινὰ νὰ τῷ γρυκᾶς, ἀπὸ
μέρος ἐκεῖνος ὅπῃ δίδει τῷ σοφίαν. Καὶ ὁ ἄλλος μὲ τῷ
ἐκείνῳ νὰ λύει ὅτε νὰ δῇ τὸν περὶ νὰ γνωρίζῃ μὲ τὸ
ἐδικὸν τε μέσα καὶ νὰ πιστεύῃ μὲ εὐσέβειαν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸ ὅν
τῆς θεῆς. λοιπὸν κατὰ πείσει, ὅτι δὲν εἶναι ἐμπορετὸν νὰ σω-
θῇς δίχως τῷ ὑποταγῶν τῷ Πέτρῳ. καὶ μὲ δίναν. Ἐπειδὴ
ἐκεῖνος εἶναι ἡ θύρα τῆς σωτηρίας. ὁποῖος δὲν ἐμπαίνει ἀπὸ
τῆς τῷ θύρας εἰς γνώρισιν τῆς πίστεως. ἡ γὰρ, νὰ τὴν γνω-
ρίζῃ ὑποταγῶν τῷ Χριστῷ, δὲν θέλει εὖρε ποτὲ σωτηρίαν.
Διότι καθὼς λέγει ὁ Χριστός. Εἰγὼ εἶμαι ἡ θύρα, ὁποῖος
δὲν ἐμπαίνει ἀπὸ τῷ θύραν, ἀλλ' ἀνέβαινε ἀπὸ ἄλλο μέ-
ρος, εἶναι κλέπτης καὶ ληστής. ἔτι καὶ ὁ ὑποταγῶν τοῦ ὁ
Πέτρος λέγει. Ὅποῖος δὲν πιστεύει δὲ μέσα ἐδικὸν μὴ, ὅτι

ὁ υἱὸς τῆ ἀρετῆς θεῷ καὶ πατρὸς ἐγεννήθη μὲ σάρκα, καὶ ἀναστήθη, καὶ τ' ἄλλα μυστήρια τῆ Χρυσῆς, εἶναι ἀρετικὸς, καὶ δὲν θέλει ἰδῆ ποτὲ σωτηρίαν. Ἐχοντας τὰ καὶ ἄλλα, ὅσα γέμουσι τὰ βιβλία ἢ διδασκάλων, αἱ δίδωμι ὑποταγὴν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ αἱ μὲν αὖτε εἰς αὐτὴν, ὡς ἀκαλῶντας τὸν θεόν, νὰ ἡμεῖς αἱ τὴν ὑποταγὴν τῆς ὁλοῦ τὸν αἰῶνα, δεῖ νὰ ἔντρομι τὸν Χρυσὸν βοήθειάν μας εἰς τὴν φεραν ἡμέραν τῇ κρίσεως. γένοιτο, γένοιτο.

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ο Σ.

ΕΤΗκώσαμι καὶ τὴν δυνάμιν μας τὸ ἐξαμηνί, γράφοντας δεῖ τὰ πάντε κεφάλαια, ὅπῃ παύει ἡ ἀποφασίς τῇ ἐν Φλωρεντίᾳ Συνόδῳ. Καὶ εἶπαμι δ', τι εἶπαμι ἀπὸ τῆς κοινῆς πατέρες καὶ διδασκάλους, τῆς ὁποίας ἔχει ἀγίους ἢ ἐκκλησίαν, ἀκολουθώντας τὰ ἰχναίᾳ τῆς, καὶ κρατῶντας δεῖ ἀληθινὰς ἐκείνας ὅπῃ τὰ ἐθεολόγησαν ὡς αἱ ἐπὶ δώκαν. Εἰς τὰ ὁποία δὲν ἐμφορῶντας νὰ ἀποκριθῇ ὁ Εφεῖς εἰς τὴν Συνόδον, καὶ δὲν ἔχοντας τί νὰ εἴπῃ, ἐφυγε τὴν δεῖλεξιν. Καὶ τὸ ἔργον τῆς ἐμῆς τὸ ἐκάμαμι μὲ πολλὴν ἰδρωτὶ καὶ κόπον. Διὰ τῆς ὡς ἀκαλῶ ὅλοις ἐκείνας ὅπῃ τὸ θέλωμε δεῖλεξαι, νὰ μὴν τὸ ἀναγνώσκει μὲ δόλον καὶ πῆσμα, καὶ σοχάζοντας τὸ ἰδίον τῆς θέλημα, ἀλλὰ κάμνοντας μὲ καθαράν δεῖλεξιν τὴν συνείδησιν τῆς κριτῆν ἢ λόγων. καὶ λογιάζω, ὅτι πᾶσα αἱ ὅπῃ θέλει τὰ ἀναγνώσει εἰς τῆτον τὸν τρόπον, θέλει ἐλθῇ εἰς ἀπὸ τὴν ἀρρώστειαν τῆς χρίσματος, ὡς θέλει εὐχαριστήσῃ τὴν ἀνδρόπῃ ὅπῃ ἐκαμε τῆτον τὸν κόπον, καὶ ἐμάζωξε τὰ ῥήματα ἢ ἀγίων ἀπὸ δεῖλεξιν ὅπῃ. Καὶ ἐπὶ ἡμῶν τῆτον τὸν κόπον, ὁ θεὸς τὸ γινώσκει ὅπῃ βλέπει τὰ κρυφὰ, ὅχι ἀγαπῶντας πῆσμα ἢ δόξαν ἢ κέρδος, ἀλλ' ὅπῃ θυμῶντας μὲ καθαράν καὶ εὐλαβῇ γνώμην νὰ βοηθήσωμεν ὅσον εἶναι ἐμπορεῖν τὴν ἀληθείας ἢ ὁποία φανερώμεν καθαρά, ὅταν τινὰς δὲν εἶναι

να πολεμᾷ Ἐ να ἀντιτέκη τῷ αἰγίον ἀντιπρόσωπα . Εκεί-
μαρκα ἀκόμη τῷ το ἔργον ὁπιδυμῶντας , ὅτι ἐκείνοι ὡς
δὲν ἔχουσι πρᾶξιν εἰς τὴν τὴν ὑπόθεσιν , καὶ ὁμως ἐπι-
ρεῖνται μὴ σφάλουσιν , να μὴ ἔχουσι πλέον ἀφορμὴν λέγον-
τας , πῶς δὲν ἤξευρουσιν ξεκαθαριστὰ ταῖς γνώμας καὶ τα
λόγια τῷ αἰγίον . Δὲ τῷ μὲ ἐφάνη δίκαιον να μαζώξω Ἐ
ῤῥα τῷ Ἐ να Ἐ πρὸς τὴν ἀνδρόπων ὅπῃ δέλουσι
να συμφέρουσι , Δὲ να Ἐ ἔχουσιν ὡς ἂν μίας ῥάπεζαν διὰ φα-
γητὰ πλοσίαν . Καὶ διὰ τῷ ἡ ἐκκλησία τῷ θεῷ , ἡ ἀμύαν-
τος νύμφη , ὅπῃ δὲν ἔχει καμίας ἀπιστίας ἡ ῥαθυμάδα ,
θέλει φανῇ πάλιν λαμπρότερη διὰ τὸν ἥλιον , καθὼς ἡτὸν
καὶ ἔῤῥ Ἐ θέλει εἶσαι , καλὰ καὶ να σῶσιν ὅσοι κρατῶσι τὸ
ἐναντίον . Ὅτι δὲν ἐπλανέθη ποτὲ ἡ ἐκκλησία , ἐδὲ ἐκ-
ρυξεν ἄλλῃ γνώμῃ , ἀλλὰ ἐκείνῃ τὴν ὁμοίαν ὡς ἔωδ-
λαβεν διὰ τὸ σῶμα τῷ ῥωτῆρος .

Πάλιν σᾶς ῥακαλῶ ὡ πολλὰ ἀγαπήθῃ , να τὸ ἀναλῶ-
σετε με ἀγάπῃ καὶ πίσιν ἐν πανόματι . Καὶ ἂν σᾶς φανῶσιν
ἀληθινὰ καὶ δίκαια , να κατὰπειθῆτε ὡς σᾶς φανῶσιν ἀδικα
Ἐ φεματινὰ να τὸ ὑποδείξετε , καὶ να ῥαφῆτε τὰς λογαριασ-
μούς σας ὡς να ἐμπορέσωμεν καὶ ἐμεῖς να Ἐ καλολογιά-
σωμεν , καὶ να εἰπῶμεν τῷ μᾶς φαίνεται με ἀγάπῃ , ἡ ἀλ-
λαστοῦτας γνώμῃ , ἡ ἀπορρίχνοῦτας . Ἐχω θάρρος εἰς τὸν
θεὸν ἡ πατέρα ἡ ἀγίου , ὅτι θέλετε κατὰπειθῆ , καὶ θέλετε
δώσει τῷ ὡν ἡ ἀληθείας , προσφέροντας ἡ θεῷ καλῶν γνώ-
μῃ καὶ ὑπακούῃ , καὶ πέρνοντας διὰ τὸ πνεῦμα τῷ ἁγίον χά-
ειν καὶ γνώσιν . Διατὶ ἂν τῷ κάμετε , δὲν ἀλλάσατε τί-
ποτε , οὐδὲ ἐβγαίνετε διὰ τὴν εὐσεβῆ καὶ παροῦσάδοτον
γνώμῃ , ἐδὲ σμικρύνετε τὴν ὁρθοδοξίαν ὡς γένοιτο ὡ
Δὲν κάμνομεν καμνοῦμίαν . χιλίες θανάτους θέλομεν πάρε
πρῶτα ῥα να δεχθῶμεν καὶ μικρὸν ἀλλαγμὸν τῆς ἀλη-
θινῆς πίστεως . Καταλάβετε , ἀδελφοί , ῥακαλῶ , κα-
τάλάβετε ὡς πότε θέλετε τὸ πᾶσιμα ; ὡς πότε θέλετε να
κατῆξάνετε καλὰ καὶ ὅχι μὲ δύο , ἀλλὰ με τὸ ἕνα πᾶσι ;

Σηκωθείτε οἱ ὀκνητοὶ, οἱ μικροψυχοὶ ὑψωθείτε, μὴ σὰς πα-
 ραπειρή ἔνκολα ὁ ἐχθρὸς τῆς ζιζάνια καὶ χρίσματος ἀν κοιμάθε
 τὸν κακὸν ὑπνόν. ἅς λυθῇ τὸ μεσότοιχον τῆ φραγμῆς, ἅς
 γενῆμι ἓνα κορμὶ μιᾶς κεφαλῆς. Κεφαλὴ εἶδ' αὐτὸς ὁ Χρι-
 στός· τὸν ὁποῖον ἀκολοθεῖντας μὲ εὐσέβειαν καὶ καθαράν συ-
 νείδησιν ὡσάν διδάσκαλον καὶ βρύσιν τοῦ ζωῆς, διελόμεν γνω-
 ρίσει τὸν Θεὸν τὸν πατέρα τε· ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐγεννήθη αἰω-
 νίως, δίχως κρηρῶν, δίχως βεῦσιν, δίχως πάθος· καὶ τὸ
 πανάγιον καὶ ζωοποιόν πνεῦμα, τὸ ὁποῖον προβάλλεται καὶ
 ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν πατέρα ὡσάν ἀπὸ προβολέας αἰωνίως καὶ
 προκαταρκτικῶς, καὶ διὰ τῆς ἡμῶν πηγάζει καὶ ἀναβλύζει φυ-
 σικὰ καὶ προσωπικὰ, καὶ προέρχεται καὶ δίδεται· τὴν μίαν
 ἀκτίσιν δυάμιν καὶ βασιλείαν δίχως τέλος, καὶ ἀθάνατον
 ζῶν καὶ μακαριότητα. τὴν ὁποίαν ὅλοι μας νὰ ὀπιτύχω-
 μεν· ἔ' ὅχι νὰ χάσωμεν τὴν ἀληθινὴν σέβαν, ἔ' νὰ πέ-
 σωμεν εἰς ἐρημίαις καὶ κρημνῶν καὶ ὕπαις, τὰς ὁποίας δὲν
 προσβλέπει τὸ φῶς τῆς προσώπου καὶ διαύτη μας καὶ ζωῆς
 Ἰησοῦ Χριστοῦ. ὅ· ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τὰς αἰῶνας ἡμῶν
 αἰώνων. ἀμήν.

Τέλος τῆς πέμπτῃς Κεφαλῆς, καὶ ὅλες τῆς ἔργου.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΝΑΥΤΙΚΗ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΑ ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΕΝΑ ΠΑΝΤΙ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΕΦΑΝΗ ΑΓΜΟ-
 ΔΙΟΝ ΝΑ ΤΥΠΩΘῃ ΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝ ΓΛΩΣΣΑΝ ΚΑΙ Η ΕΠΙΣΟΛΗ
 ΤΩ ΣΟΦΩΤΑΤΩ ΚΑΡΔΙΝΑΛΙΩΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣΙΝ · ΠΡΩΤΟΝ ΕΙΣ ΜΥΡΤΥΡΙΟΝ
 Τῆ ΑΛΗΘΕΙΑΣ, ΚΑΙ ΒΕΒΑΙΩΣΙΝ Τῇ ὅσα ΠΕΡΙΕΧΕΙ Τῇ ΠΑΝΤΕ ΚΕΦΑ-
 ΛΑΩΝ Η ΕΡΜΗΝΕΙΑ. ΔΕΥΤΕΡΟΝ, ΕΙΣ ΦΑΝΕΡΩΣΙΝ ὅΤΙ ΑΔΙΚΑ ΠΡΟ-
 ΜΙΛῆΣΙΝ ΚΑΙ ΣΥΚΟΦΑΝΤῆΣΙΝ, ὅσοι ΛΕΓΟΥΣΙΝ, ΠΩΣ ΔΕΔΟΤΙΜΑΤΕ
 ΚΑΙ ΕΛΠΙΔΕΣ Ὁ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΕΠΕΡΕΔΩΚΕ ΤΩ ΑΛΗΘΕΙΑΝ ΕΙΣ ΤΩΝ ΣΥ-
 ΝΟΔΟΝ Τῆ ΦΛΩΡΕΝΤΙΑΣ · ΕΠΕΙΔὴ ΚΑΘΩΣ ΑΠΕΔΕΙΧΘΗ, ὅΧΙ ΜΟΝΟΝ
 Ὁ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΑΙ Ὁ ΙΣΙΔΩΡΟΣ ὅΠΩΣ ΕΤΙΜΗΘΗΣΑΝ ὙΣΤΕΡΑ ΚΑΡΔΙ-
 ΝΑΛΕΙΣ ΔΕΔΟΤΕΙΑΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΑΝΕΙΑΝ Τῆ ΓΕΝΕΣ, ΑΛΛΑ ΚΑΙ ὅΛΟΙ
 ΟΙ ΛΟΙΠΟΙ, ὅσοι ὑΠΕΡΕΓΡΑΨΑΝ ΕΙΣ ΕΚΕΙΝΩΝ ΤΩ ΣΥΝΟΔΟΝ, ΕΞΑ-
 ΘΗΣΑΝ ὡς Τὸ ΤΕΛΟΣ Τῆ ΖΩῆΣ ΤΩΝ ΕΝΩΜΕΝΩΝ ΜΕ ΤΩ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ
 Τῆ ΡΩΜΗΣ · ΚΑΙ ΙΩΣΗΦ Ὁ ΠΑΡΤΙΑΡΧΗΣ Τῆ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ,
 ΚΑΘΩΣ Τὸ ὁΜΟΛΟΓῆ ΚΑΙ Ὁ ΕΦΕΣΕ ΕΙΣ Τὸ ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΝ ΤΑ ΕΝΑ-
 ΤΙΟΝ Τῆ ΕΝ ΦΛΩΡΕΝΤΙΑ ΣΥΝΟΔΟΥ, ΚΑΙ ἘΤΙ ΤΥΠΩΜΕΘΟΝ ΜΕ ΤΩ ΣΥ-
 ΝΟΔΟΝ · ΠΡΙΝ ΝΑ ΚΟΙΜΗΘῃ ΕΙΣ ΤΩΝ ΦΛΩΡΕΝΤΙΑΝ, ΕΜΥΡΤΥΡΙΣΕΝ ΚΑΙ
 ΕΓΡΑΨΕΝ, ὅΤΙ ἔΣΤΕΡΓΕ ΤΩΝ ΕΝΩΣΙΝ, ΚΑΙ ὁΜΩΣ ΔΕΝ ΕΚΙΝΗΘΗ ΕΙΣ
 Τὸ ΔΥΟ ΔΟΤΙΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΛΠΙΔΕΣ. ΚΑΙ ΜΕΛΙΣ ΦΑΝΕΡΩΤΑΤΟΝ, ὅΤΙ
 ΤΕΤΩΙΩΣ ΣΥΚΟΦΑΝΤΙΑΣ ΕΥΡΕΘΗΣΑΝ ΔΥΟ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ, ὅΠΩΣ ΔΕΔΟΤΕΙΑΝ
 ΣΠΕΠΑΣΑΝ ΤΩΝ ΕΝΤΟΠΙΩΝ ΤΩΝ, ΔΙΧΩΣ ΦΟΒΟΝ ΘΕΟῦ ΑΤΙΜΑΖΟΥΝ
 ΤΕΣ ἄΛΛΟΙΣ, ΚΑΙ ΠΟΛΕΜῆΣΙ ΤΩΝ ΑΛΗΘΕΙΑΝ.

Β Η Σ Σ Α Ρ Ι Ω Ν

Ε Λ Ε Ω Ι Θ Ε Ο Υ Κ Α Ρ Δ Ι Ν Α Λ Ι Σ

ἡ ἀγίας ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας, καὶ πατριάρχης
Κωνσταντινουπόλεως.

Ὅλων ἐκείνων ὅπως εἶναι εἰς τὴν ὑποταγὴν τῆς θείας καὶ Κων-
σταντινουπόλεως, ἀρχιερέων, ἱερομονάχων, ἱερέων, καλογέ-
ρον, καὶ λαϊκῶν ὅπως καὶ νὰ δέσκονται, ἀδελφῶν καὶ τέκνων
πνευματικῶν, χάριν, εἰρήνην καὶ εὐλογίαν ἀπὸ τὸν παν-
τοδύναμον θεόν, ἃν θέλῃσι καὶ ἐπιθυμῶσι, Ἐγὼ μὲ πᾶσαν
παρακαλῶ ἐργάζονται νὰ ᾖ ὑποκλήσιον.

Η Θ Ε Λ Α ἡγαπητοὶ ἐν θεῷ ἀδελφοὶ Ἐ τέκνα
νὰ ἤμουν μὲ εἰς αὐτὰς διὰ νὰ σᾶς μιλῶ ἀπὸς με,
λέγοντας καὶ ἀκούοντας ὅσα κάμνουν διὰ τὴν
σωτηρίαν σας καὶ τὸν πόσον ὅπως ἔχω, ὅτι
τὰ ἔργα σας καὶ τὰ λόγια σας νὰ εἶναι, κα-
θὼς ἐγὼ παροικῶ. ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ μᾶς τὸ ἐμποδίζει
καὶ τὸ βάρος τῶν δεσίων ὅπως ἔχομεν, καὶ τὸ πολὺ μακρὸς
τῶν ὁδῶν, ἀναγκάσθων εἶναι νὰ ἐλθωμεν εἰς ἐκεῖνα ὅπως λεί-
πεται, νὰ σᾶς συνομιλήσωμεν μὲ χάριμα καὶ μὲ τέλει
τὴν ὁποῖαν νὰ σᾶς ἀναφέρωμεν μέρες ἀπὸ ἐκεῖνα, ὅπως
σᾶς ἡθέλωμεν εἰπεῖν ἃν ἡμεῖς παρόντες. Καὶ παροικῶ
τὸν θεὸν ἐπεὶ κρατῶ τὰ ὅλα, μὲ κίνηλον τὴν ἀγάπην ἢ ἀκού-
σετε τὰ λόγια μου εἰς αἰς, μὲ τὴν ὁποίαν ἐγὼ τὰ λέγω. διὰ τὴν
μάρτυρα καὶ αὐτὸν, τὸν ὁποῖον τίποτε δὲν λανθάνει, εἰδὲν
ὅσα μέσα τοῦ λογιάζει ὁ ἄνθρωπος, ὅτι μὲ παροικῶ νὰ
μιλήσω παρῶτον, ὁ ζῆλος τῆς θείας, ἀπέκει ἡ οὐράνη τῆς γένους
τὰ ὁποῖα μὲ βιάζεται νὰ σᾶς φανερώσω ἐκεῖνα, ὅπως εἶναι ἀνάγκη
νὰ

νὰ ξέδρετε. Πρῶτον ἀπ' ὅλα, δεῖ ν' ἀρχίσω ἀπὸ τῆς, θυ-
 μηθῆτε ἀδελφοί ὡς τέκνα πνευματικά, ποῖον καὶ πόσον ἦτον
 τὸ γένος μας καὶ εἰς σοφίαν καὶ εἰς πᾶσαν ἄλλω ἀρετῇ, καὶ
 πῶς τὴν κοσμικὴν ἀνθεντία καὶ διώκωμιν εἶχεν. Ὅτι οἱ πα-
 λαοὶ μας δὲν ἤθελεσαν μόνον πᾶσα λογὴς σοφίαν καὶ πάθεισιν,
 ἀλλὰ καὶ τὴν ἔφεραν εἰς τηρεσιμότητα. Ἐκτὴν ἔλαμψεν πᾶσα
 ἀγιοσύνη, ἀπ' ἐκτὴν ἐδωκασάν τὴν ἀνθεντία τῷ κόσμῳ.
 τῶρα, ὡς πολὺ κακὸν, δὲν ἔχασαμεν μόνον τὴν βασιλείαν,
 ἀλλὰ ὡς ἡμεῖς εἰς δουλοσύνην, ὡς δουλοσύνην βαρεῖαν, ἔχον-
 τας ἀνθεντίας ὅπως μας ὀρίζουσιν, ὡς, βαρβαρὴς καὶ ἀστεεῖς.
 Καὶ ὅχι τῆς μόνον, ἀλλ' ἐδὲ πᾶσα μικρὴ σοφία ἔμενε σιμὰ
 εἰς τὰς ἐδικὰς μας. Ἐπειδὴ τὴν μάθησιν ἐκείνοι τὴν γυ-
 ράουσιν, ὅσοι ἔχουσιν βίον καὶ πρᾶγμα ν' ἀποκρετῶσι τὴν ζωὴν,
 ὡς ὅποια λείποντες τῆς τὸν κατὰ τὴν δουλοσύνην τῆς
 γένους, ὅθεν γεννᾶται καὶ ἀκολουθεῖ ἡ πτωχεία, δὲν γυρᾶται
 τινὰς μαθήματα καὶ σοφίαν. Ὅμως ἡ ἀρετὴ ὅπως σοφίζει τὸν
 ἀνθρώπον εἰς τὴν ἡθικήν, καὶ τὸν κάρνει ἀπὸ τῆς καὶ παιδε-
 μόνος ἔμενε, ὡς ἂν ποτε νὰ μείνῃ πάντοτε εἰς τὸ γένος μας ὡς
 ποῖα λοιπὸν εἴη ἡ ἀφορμὴ, ὅτι οἱ ἐνάρτοι καὶ παιδεμῶν νὰ
 χάσων καὶ σοφίαν, ὡς βασιλείαν, καὶ οὕτως τὴν ἐλάττω-
 ρίαν; βέβαια τῆς δὲν εἴη ἔργον δίχως ἀφορμῇ. ἐδὲ ἔφερε
 τὴν δυσυχίαν εἰς ἡμᾶς ἡ τύχη καὶ ἡ μοῖρα, καὶ καθὼς λέ-
 γουσι τὸ εἰζικόν. ἔγωγε ἂν ἔχῃ τινὰς γνώμην, πῶς δὲν κυ-
 βερῶ τὸν κόσμον ἢ περιελεψὶς τῆς θεῆς. τὸ ὁποῖον ὡς καὶ τὸ
 λογίαση μόνον, εἶναι ἄτοπον. ἀλλ' ἐδὲ τὸ βάρος ὡς πληθὺς
 τῶν ἀμάρτιων, καθὼς εἴη τινῶν συνήθεια νὰ λέγουσιν. καλὰ
 καὶ λέγοντες τὴν τῆς δείχνουσι, καθὼς ὁρῶμεν, ἀπεινοσύνην,
 ὡς δὲν μιλεῖσι κακὰ. Ὅμως τῆς δὲν εἴη ἡ ἀφορμὴ τῶν κα-
 κῶν. δεῖ δὲν παραινέμεν ἡμεῖς τὸν θεὸν μετὰ τὴν κρίματά
 μας εἰς ὀργὴν πλέον ὡς τὰ ἄλλα γένη τῶν χριστιανῶν, ὅσα
 εὐρίσκοντες εἰς καλοεὐχίαν. ἐπειδὴ καθὼς εἴπαμεν, καὶ μετὰ
 ἀλήθειαν εἴπαμεν, οἱ δικοὶ μας εἰς τὴν ἡθικήν δὲν εἴη ἀπὸ κα-
 νένα ἔθνος χειρότεροι, μάλιστα ὡς ἀπὸ κάποια καλλίτεροι.

Κινδυνώβει λοιπὸν νὰ εἶ) ἀφορμὴ τῇ δυσυχίας τέτης ὅτῃ πά-
 χομῃ, ὅτι ὀξυσεατίσαμεν ὑπὸ τῇ ἀλήθειᾳ τῇ πίστεως, καὶ
 δὲν μᾶς κόπηι δὲ τῇ ὀρθοδοξίᾳ, καὶ ἡμεῖς χωρισμένοι
 ὑπὸ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ. ἀρχὴ τῇ κακῇ τῷτε ἐξά-
 ρησαν τινὲς δικαίους ἀποκοῖται, ὅτῃ ἠθέλησαν νὰ ἐβγουν
 ὑπὸ τῇ ὑπακοῇ, καὶ νὰ μὴ γνωρίζουν μεγαλῆτερόν τῳ.
 ἐπῆρσαν τὸ κακὸν τῷτε ἔς ἐκείνους ὅτῃ ἠκολούθησαν, ὅχι
 ἀπὸ κακῆς τῳ γνώμῃ, ἀλλ' ἀπὸ ἀτυχίαν τῇ πρώτῃ, ἀπὸ
 τῳ ὁποῖος ἔλαβαν καὶ αὐτοὶ τὸ κακόν. τὸ ὁποῖον πρέπει μίαν
 φορὰ νὰ τὸ εἴψουν καὶ νὰ τὸ ἀποδιώξουν οἱ φρόνιμοι δὲ νὰ
 ἐνερῶν σωτηρίαν. Διὰ τῷτε δέομαι ἔσῃς παρακαλῶ ἀδελ-
 φοὶ καὶ τέκνα ἐν ἀγίῳ πνεύματι παρεπόμεθα, μὲ πᾶσα κό-
 πον καὶ σπουδὴ νὰ ξανασώσετε εἰς τῇ παλαμὴν ἐνέγειν,
 καὶ νὰ ξαναλάβετε τῇ παρόντι δόξαν, καὶ ν' ἀκολουθήσετε
 τῳ παλαμῇ μας ἀγίῳ πατέρει καὶ διδασκάλῳ. οἱ ὁποῖοι
 ἔχον καὶ ἐκράτου τῇ ὁμοίᾳ ὁμολογίᾳ τῇ πίστεως, τῇ
 ὁμοίᾳ ἐκτίσει καὶ διδασκαλίᾳ, ὅτῃ κρατῇ τῇ σήμερον
 ἔ ὁμολογᾷ ἡ ἐκκλησία τῇ Ρώμης. καὶ ν' ἀφήσετε τῳ νέας
 διδασκάλας, ὅτῃ ἐγίνηκαν ὁδηγοὶ τῳ πολυμισησιμῇς χω-
 ρισμῇ τῇ ἐκκλησιῶν, ἔ νὰ δεχθῆτε μὲ εὐλάβειαν τῇ ζύ-
 νοδον τῇ Φλωρεντίας, καὶ νὰ ἀγκαλιασθῆτε καὶ νὰ πισδέετε ἔ
 ἐσῃς ὅσα ἐδογματίσεν ἐκείνη μὲ τῇ βοήθειᾳ τῇ ἀγίῳ πνεύ-
 ματι δὲ αὐτὸ τὸ ἅγιον πνεῦμα. πολλοὶ καὶ μεγάλοι λογα-
 ρισμοὶ ἐφεισθήκασιν ἐκείνῳ δὲ τῷ τὸ δόγμα. πολλὰ εἶπεν
 ἔ τὸ ἕνα καὶ τὸ ἄλλο μέρος καθένα δὲ τῇ γνώμῃ τε.
 τέλος ἐκίχησιν, ἔ ἔδωκαν ὅλοι γνώμην, ὅτι ὁ Πατὴρ καὶ ὁ
 Υἱὸς εἶ) μία ἀρχὴ τῇ Πνεύματος. Καὶ ὅτι τὸ Πνεῦμα ἐκπο-
 ρεῖται ἀπὸ τῳ δύο ὡσάν ἀπὸ ἕνα θεολογία. πολλὰς
 μάρτυρας ἀναφερθήκασιν ὅχι μόνον δυτικῶν, ἀλλὰ καὶ ἀνα-
 τολικῶν μας ἀγίων ἔ διδασκάλων εἰς βεβαίωσιν τῳ τῇ δόγ-
 ματος. μὲ πολλὰς λογαριασμοὺς ἀποδείχθη. μὴ νὰ λο-
 γιάζετε ἀδελφοὶ, ὅτι ὠκνηρόσαμεν, ὅτι ἐλαφροποιήσαμεν
 εἰς ὁρᾶγμα τῳσον μεγάλον; πολλὰ ἀγρυπνήσαμεν, πολλὰ
 ἐν-

ἐννοιασθήκαμεν πισδέσεται το. ἀλλὰ ἐδῶκαμεν ὅσον τῆς ἀλη-
θείας, ἀλλὰ ἀφήκαμεν νὰ νικήσουν οἱ γνώμαις τῶν διδασκάλων.
μὴ ὀρίση ὁ θεός, ὅτι καλῶ ἀνθρώποις ἔχρισται ἡ ψυχὴ νὰ κλείσῃ
τὰ ἄμματα τῆς διδασκείας νὰ μὴ ἰδῇ τὴν ἀλήθειαν ὅπως φανερώσῃ.
μέρες ὑπὸ τὰς λογαριασμοὺς ἐκείνης ἠθέλαμεν ἀναφέρει ἔδῳ,
ἀν δὲν τὸ ἐμπόδιζεν ἡ σιωπήσεια τῶν ὁπισθῶν, ἢ ἐμποδίζαντες
ὑπὸ ἄλλους ὅπως καθένας νὰ ἰδῇ ὡς ἐκείνη ἀπ' ἐκείνη, ὅπως
ἐμεῖς εἴπαμεν τώρα. ὅτι πολλοὶ ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ἀνδρείας μα-
κάριοι πολλὰ καὶ καλὰ εἴπασιν εἰς τὴν τὴν ὑπόθεσιν. καὶ ἐμεῖς
πολλὰ ἐγράψαμεν καὶ ἐδῶκαμεν εἰς τὸ φανερόν, ἢ διὰ χάριν τῶν
φίλων ὅπως μᾶς τὸ ἐγυρᾶσαν, ἢ γράφοντας ἀξιόμας δικάμας νό-
ματα, ἢ διὰ τὴν ὑποκριθεῖς ἐκείνων ὅπως μάχονται καὶ ἀντιλέγου-
σιν δίχως θεμέλιον καλόν, λύνοντας τὰ ἀσύστατα τῶν τεχνολογι-
μάτων. τὰ ὁποῖα ὅλα καὶ ἕνα καὶ δικάμας γραφίματα ἔχομεν
ἐμεῖς, ἔσθ' ὅσοι ἀγαπᾶσιν τέτοια ζητήματα, καὶ μὴ χα-
ρᾶς ἔσθ' ἀκούουσιν. Καὶ ἂν τινὰς θέλῃ τ' ἀκούσῃ μὲ γνώμην καλὴν
καὶ δίχως ὀρεξίν ἀντιλογίας, ἐλπίζω εἰς τὸν θεόν ὅτι θέλει λάβει
μεγάλῃ ὠφέλειαν. ἕνα νόημα μόνον θέλω εἰπεῖ ἐδῶ, καὶ τὸ μὲν
πολλῶν κοντολογίαν, ἀπέκεινεν γυρίζω εἰς τὰ ὁπίσθια. Ὅτι τὸ
Πνεῦμα τὸ ἅγιον νὰ κηρύσσεται πνεῦμα τῆς, τὸ λέγει αὐτὸς ὁ Χρι-
στὸς, ὀνομάζοντας τὸ πνεῦμα ἀληθείας, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐστὶν ὁ Χριστός.
Καὶ ὁ ἅγιος Παῦλος εἰς πολλοὺς τόπους τὸ κηρύσσει. ὡς ἂν ὅπως
λέγει εἰς τὴν ὁπισθίαν πρὸς Γαλάτας. ἔσθ' ἡμεῖς ὁ θεός τὸ πνεῦμα
τὸ ὑμῶν εἰς τὰς καρδίας σας. Καὶ πάλιν γράφοντας πρὸς Ρω-
μαίους. Ἀν τινὰς δὲν ἔχει τὸ πνεῦμα τὸ Χριστοῦ, τὸτος δὲν ἐστὶν τὸ
Χριστόν. Καὶ εἰς πολλοὺς ἄλλους ὅπως λέγει τὸ ὅμοιον. Τὸτος ὁ
λόγος μοναχὰ, ἀδελφοί, σώνει νὰ δείξῃ ὅλην τὴν ἀλήθειαν, ὅτι
δὲν ὀρεπεῖ νὰ πολυλογῇ. ἐπειδὴ τὸ πνεῦμα ἐστὶν τὸ τῆς φύσι-
κα καὶ τῆς ἐσίας, ὅχι ὡς ἂν ἔξωθεν δοσμένην. Καὶ ὅτε λέγομεν
ἕνα ὡραῖον νὰ ἐστὶν τινός, ἀνάγκη εἶναι ὅτι ἐκείνος τὸ ὁποῖον λέγεται
τὸ ὡραῖον νὰ ἔχῃ κάποιον ἀξίωμα καὶ ὡς ἐκείνη ὡς τὸ ὡραῖ-
ον ὅπως λέγομεν πῶς εἶναι ἐκείνης. Ὁ λοιπὸν ὁμολογώντας ὅτι τὸ
πνεῦμα εἶναι τὸ ὑμῶν, ὁμολογῶμεν ὅτι ὁ ὑμῶν ἔχει τίποτε ἀξίωμα καὶ

πειρασότης πρὸς τὸ πνεῦμα. τὸ τὸ ἀξίωμα καὶ ἡ πειρασότης
 ἢ πρὸς τὸ πνεῦμα ἢ γρυκᾷται ὡς ἀν' πλάσσει πρὸς πλάσμα, ἢ
 ὡς ἀν' ἐκπορεύοντος πρὸς ἐκπορεύοντων. Δὲν εἶναι πλάσσει πρὸς
 πλάσμα, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι πλάσσει ὅχι πλάσμα, καὶ νὰ
 λογιᾷται μόνον πῶς εἶναι πλάσμα εἶναι πολλὴ ἀσέβεια. λείπεται
 τὸ λοιπὸν ὅτι τὸ ἀξίωμα καὶ ἡ πειρασότης ὅπως ἔχει ὁ υἱὸς πρὸς τὸ
 πνεῦμα, νὰ εἶναι τὸ ἢ πρὸς ἐκπορεύοντος πρὸς τὸ ἐκπορεύοντων
 πνεῦμα, ὅτι ἄλλος νῆς δὲν ἔχει τόπον. Οὐδὲν οἱ ἐξηγήσεις ὅπως
 δίδουσι τινὲς δεῖν νὰ φύγουσι τ' αἰλήθειαν, πῶς λέγοντες τὸ πνεῦμα
 τ' ἢ γρυκᾷται ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι ὁμοῦσιον τῷ υἱῷ, ἢ ὅτι
 πέμπεται ἀπὸ τοῦ υἱοῦ, ἢ ἄλλα ὅμοια. τέταται λέγω οἱ ἐξηγήσεις
 εἶναι ἀράχνης κλώσματα, καθὼς καὶ ἐμῆς πολλὰς φορὰς τὸ ἐδεί-
 ξαμεν. Ὅτι ἂν τὸ πνεῦμα λέγεται τ' ἢ ὡς ὁμοῦσιον, ἔφαρτε
 νὰ λέγεται καὶ ὁ υἱὸς τῷ πνεύματι ὡς ὁμοῦσιος· ἀλλὰ τὸ
 ἦκου ὁ υἱὸς νὰ κραῖται υἱὸς τῷ πνεύματι, δὲν εὐρίσκεται,
 εἰδὲ τὸ εἰπεταῖς. πάλιν ἂν εἴπῃς, ὅτι τὸ πνεῦμα εἶναι πνεῦμα
 τ' ἢ ἢ περὶ πέμπεται ἀπὸ τοῦ υἱοῦ, τὸ καὶ μὲν δι' ἐμῆς· ὅτι τὸ νὰ
 πέμπεται, τὸ νὰ βρῇ καὶ νὰ περριχῆται ἔχει δεῖν θεμέλιον τῷ
 ἁγίῳ ἐκπορεύσιν· καὶ εἶναι ἀδυνατόν νὰ πέμπῃ τὸ θεῖον πνεῦ-
 σιον καὶ νὰ μὴ ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν πέμποντα, καθὼς πολλὰς
 φορὰς τὸ ἐδείξαμεν καὶ ἡμεῖς μετὰ πολλοὺς καὶ δυνατοὺς συλλογι-
 σμούς. Λέγουσιν οἱ δικοὶ μας καὶ ἄλλα πολλὰ δεῖν νὰ φύγουσι τέτλι
 τῷ αἰλήθειαν, ἀμὴ δὲν ἔχουσι καμίας δυνάμιν· πειρασότερα καὶ
 καλλίτερα λέγουσιν ἐκείνοι ὅπως κρατῇ μετὰ τῷ αἰλήθειαν· ἢ ὅλα
 τὰ ἐξέμεν καλὰ, ὅτι πολλὰς βολὰς ἐλύσαμεν τὰς λόγους τῶν
 ἐναντιῶν. τώρα δεῖ τὸ μάκερς τ' ἀφῆνομεν. Καὶ ἂν τινὰς ἔχει
 ὀρεξιν, ἀς ἀναγνώσῃ ἐκεῖνα ὅπως ἐγράψαμεν εἰς τέτλι τ' ὑπο-
 θέσειν. ἕνα πρᾶγμα σὰς λέγομεν τώρα, ἢ τὸ λέγομεν μετὰ πολὺ
 διάρρηξιν. Ὅτι σῶνα ἐκεῖνο ὅπως εἴπαμεν νὰ σηρίξῃ τῷ αἰλήθειαν,
 πᾶς τὸ ἅγιον πνεῦμα ἐκπορεύεται ἢ ἀπὸ τοῦ υἱοῦ καθὼς καὶ ἀπὸ
 τὸν πατέρα ὡς ἀπὸ μίαν ἀρχὴν καὶ ἕνα θεολογία. Καὶ με-
 ἔργον ἠθέλετε τὸ πιστωθῆναι, ἂν ἤμουν παρὼν, καὶ νὰ συνωμίλου
 ἀνέμα σας. Εἶναι καὶ ἄλλαις μερτυρίαις τ' θείας γραφῆς εἰς τὸ
 ὡς ἀν

ὡσάν τὸ, Τὸν ᾧ ἡ κλήτην ὁ πῦ θέλω σᾶς πέμψῃ ἐγὼ ἀπὸ τὸν
πατέρα. Καὶ τὸ, Ἀπ' ἐμὴν θέλει λάβει, ἢ θέλει σᾶς ἀναφέρει.
Καὶ τὸ, Θέλει εἰπῆ ὅσα θέλει ἀκούσει, Ἐ ἄλλα ὅμοια. Καὶ ἄπο
καθένα τῶν ἁποδείχνη ἔυκολώτατα τέτη ἡ ἀλήθεια τ' αἰσέως,
τὴν ὁποῖαν ἐκράτησε παλαμῶθεν καὶ κρατεῖ τὴν σήμερον ἡ καθε-
λικὴ ἐκκλησία τ' Ῥώμης, καὶ περὶ τῆς τ' ὁπίσθεν ὅλη ἡ ἐκ-
κλησία. Θέλεις μὲ εἰπῆ ἅς τις ὁ θεωότης Χριστὸς μιᾶν ἔσται
ἡ τῆς εἰπεν. Τὸ πνεῦμα τ' ἀληθείας, ὃ ᾧ τῆ πατρὸς ἐκ-
πορεύεται. ἢ δὲν εἰπεν, ᾧ τῆ πατρὸς Ἐ ἀπ' ἐμῆ. Καὶ τί περὶ
τῆς ἀδελφοί; δὲν εἰπεν ὁ Χριστὸς, ὅτι τὸ πνεῦμα δὲν ἐκπορεύεται
ἀπ' αὐτῶν. Τὸ ὁποῖον ἠθέλην εἰσαυτοῖς δυσκολώτερον. ἀλλὰ ἂν ἠθε-
λην τὸ εἰπῆ καὶ τῆς, δὲν ἔσωνε ἡ νὰ δείξῃ ἐκείνο ὅπῃ ἐσῆς θεί-
λετε. Εἰπεν ἀκόμη ὁ Χριστὸς. Ὅτι τὴν ἡμέραν ἐκείνῃ καὶ τὴν
ἔσταν ἐδέναν τὴν ἡξάρει, ἐδὲ οἱ ἄγγελοι, ἐδὲ ὁ ὁός, ᾧ τῆς μό-
νον ὁ πατήρ. Καὶ εἰς ἄλλον τόπον εἰπεν. Ἡ διδασκαλία ἡ δική
με δὲν εἶναι δική μου, ἀλλὰ τῆ πατρὸς ὅπῃ με ἐπέμψεν. Πάλιν
εἰπεν. Οὐδέναν γνωρίζει τὸν υἱόν, ᾧ τῆς μόνον ὁ πατέρας. Καὶ
ὁ μὲν με πᾶσα δέχον ἐμῆς πιστῶς, ὅτι ὁ Χριστὸς ἡξάρει
ἔσταν καλὰ καὶ τέλει τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ἔσταν ἐκείνῃ, ὡσάν τὴν
ἡξάρει Ἐ ὁ πατέρας. καὶ ὅτι γνωρίζει τὸν ἐαυτὸν τε, καθὼς τὸν
γνωρίζει καὶ ὁ πατέρας. καὶ ὅτι ἡ διδασκαλία τῆς δική τε.
Λοιπὸν ἂν ἐμῆς ἐπαυτῶν πιστῶς ἐκείνα, Ἐ ὁποῖα φαίνονται
νὰ ἡρνήθη ὁ Χριστὸς, ἡτὶ εἰς τὴν ἐκθεσίν μας δὲν ἔχομεν νὰ πι-
στῶσμεν με ἐυσεβείας ἐκείνο ὅπῃ δὲν ἡρνήθη; Ἀλλὰ καὶ τῆς
πρέπει νὰ λογιᾶσμεν. Ὅτι ὁ Χριστὸς ἔταξεν νὰ οἰκοδομήσῃ
τὴν ἐκκλησίαν τε ἐπάνω εἰς τὴν ὁμολογίαν τῆς Πέτρῃ. Καὶ ὅτι τῆς
ἔσταν οἱ πύλαι, ἡ γουὶν Ἐ ᾧ τῆς μιλήματ' αἰρετικῶν δὲν θέλουν
τὴν κατὰ πάλιν ποτὶ. ἀς ἰδῶμεν ἀδελφοί, ποῖα εἶναι τέτη ἡ ἐκ-
κλησία. Εἰπεδὲ ἡ τῆς Χριστὸς τὸν ἄσμιον νὰ εἶναι καὶ νὰ τὸ πιστῶμεν
βέβαιον Ἐ ἀληθινόν, ἂν εἶναι χριστιανὸς ἐδέναν τὸ ἀρεῖται. ἀς εἶ-
τάσμεν λοιπὸν, ποῖα εἶναι τέτη ἡ ἐκκλησία. ἡτὶ ἡ τῆς λατί-
νων εἶναι τέτη, ἡ τῆς ῥωμαίων. Ὅτι ἄλλη ᾧ τῆς τέταρτος δὲν εἶναι,
ἡτὶ οἱ ἄλλαι εἶναι ᾧ τῆς συμαζώματ' αἰ, καὶ γεμάταις ἀπὸ αἵρεσε-

κατακριμένας ὑπὸ καμρὺς πολλοὺς, καὶ ἀναθεματίζοντάς ὑπὸ
 τρεῖς ἁγίους πατέρες ὧς οἰκουμένης Κυώδεις. ἂν ἔῃ ἡ ἐκκλη-
 σία τῇ ῥωμαίων, πολλὰ σφοδρῶς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ τὴν κα-
 τ' ἐξέναις ἐκτίπτει· ἐπειδὴ, ὡς πολὺ κακὸν, αὐτὴ καὶ φημι εἶναι
 ὀλιγάτη καὶ ἀφανίζεταί, οὐκ ἐν μὲν λέγω ἀφανίσθη. ὅλα τὰ
 ἐπιδόκωσαν οἱ ἀσέβεις, ὅλα τὰ ἀχμαλώτισαν οἱ βάρβαροι ὅσον, ὅτι
 ἂν ὑπάρη τὸ κακὸν ὁμοῦς, ἔχει νὰ λείψαι γλιγωρτάτα καὶ
 αὐτὸ τὸ ῥωμαϊκὸν μίλημα, καὶ ὅλα τὰ βιβλία καὶ γραφίματα ὅχι
 μόνον τῇ ἁγίαν διδασκάλων, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς θείας γραφῆς,
 καὶ αὐτὸ λέγω τὸ ἅγιον Ευαγγέλιον. Δὲν ἤξεύρετε, πῶς ὅσοι
 χριστιανοὶ κατ' οἰκίαν τὴν ἀνατολὴν, ἂν τινὲς ὑπέμειναν· καὶ εἰς τὴν
 δύσιν ὅσοι ἀκολούθησαν τὴν ἐκκλησίαν τῆς ῥωμαίων, ἄλλοι σήμερον
 ἐκείτῳ χρόνῳ, ἄλλοι πονήματα, ὧς φεισώτεροι, ἔξω ἀπὸ τῆς
 Κωνσταντινέπολιν καὶ τὰ περὶ γυροῦ νησία, εἰς τὸ ὄνομα τῆς θείας
 γραφῆς ἔχον ἀκροῦν, εἰς τὰ βιβλία της πόσα καὶ ποῖα νὰ εἶναι,
 ἀλλ' εἰς ἔχον εἰδήσιν νὰ εἰπῶσιν ἢ ν' ἀποκριθῶσιν τίς ἔῃ ἡ πίσις
 τῇ χριστιανῶν, εἰς ὅκατ' ἀμύβαναι τίποτε ὑπὸ τῆς ἀνάγνωσιν τῆς
 Ευαγγελίας, εἰς αὐτοὶ οἱ ἱερεῖς ὅπως τὸ ἀναγνώθῃ; οἱ ὅποιοι εἰς
 τὸ Ευαγγέλιον τὸ ἔχον ὀλίγον, ἀλλὰ μὴ βίας ἔχον τὰ κομ-
 μάτια ὅπως ἀναγνώθῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν· καὶ τὰ τὰ ἐξιδάβαζαν
 κακὰ καὶ ἀνάποδα, περὶ φέροντας τὰ ἑλληνικὰ λόγια καὶ δὲν τὰ
 γρυκῶντας, ὡς ἂν οἱ παπαγάδες ἢ τ' ἄλλα ζῶα ὅπως μιμνῆνται τῇ
 ἀνθρώπῳ τὴν φωνὴν. ἀμὴν τώρα ὅπως ἀχμαλωτίσθη, ὡς, καὶ αὐτὴ
 ἡ Κωνσταντινέπολις ὧς ἔχθη, ποία εἶναι ἡ ἐκκλησία, ἢ ποία θέλει
 εἶναι ἐκείνη, τὴν ὁποίαν οἱ πύλαι τῆς ἁγίας δὲν θείλου κατὰ πα-
 τήσει; Εἰς τίνα θίλει φυλαχθῇ τὸ τάσιμον τῆς Χρυσῆς; γνωρίσετε
 ἀδελφοὶ τὴν κεφαλὴν τῇ ἐκκλησιῶν, τὴν καθέδραν τῆς Πέτρῃ.
 γνωρίσετε τὴν μητέρα καὶ διδασκάλισαν. ἂν σοχαδῇτε τὰ βιβλία,
 θέλετε εἶναι, ὅτι πάντες ἀπ' ἀρχῆς ἡ ἐκκλησία τῆς Ῥώμης ἦτον
 ἐπάνω εἰς ὅλῃν τὴν ἐκκλησίαν· καὶ τὴν ἐκυβέρνησα ὅλῃν τόσον, ὅτι
 εἰς ἕνα ζήτημα ἐκκλησιασικόν, εἰς ἕνα δόγμα ἀποφασίζετον ποτὲ
 ἢ ὅπως θέτον διόχως τὸν θρόνον τῆς Πέτρῃ. Τέτι ἡ Καθέδρα εἶναι
 ἀληθινὰ ἐκείνη, ἐπάνω εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Χρυσὸς ὠκοδόμησε τὴν ἐκ-
 κλη-

κλησίαν τε • Τάτη εἶναι ὅπῃ κρατᾷ καὶ φυλάσσει καὶ κηρύσσει ἡ
 ἄλλων τῶ Πέτρῳ τῶ πᾶσιν . Οἱ σοὶ ἀκολουθεῖσι τέτλι τῶ καθέ-
 δραν, εἶναι μὲ αὐτῶ μία ἐκκλησία . Οἱ σοὶ ἀπ' αὐτῶ χρίζονται,
 καὶ δὲν εἴη μὲ αὐτῶ ἐνωμένοι, δὲν εἴη ἐμπορεῖν νὰ ἐυρωσω σωτη-
 ρίαν . Διατὶ ἔξω δὲν τῶ αὐτῶ τῶ Χριστῷ δὲν εἶναι σωτηρία .
 Ὅπῃ δὲν ἀκείνῳ τῶ φωνῶ τῷ βοσπῷ, ἀναγκαίως πᾶσι τοῖς λύκῃς
 ὁ κλέπτει καὶ ληστὴς • τὸ ὅποιον δεῖ νὰ μὴ πᾶσιν τινὰς χριστι-
 νός, καὶ ἀντὶ τοῦτο νὰ τὸ πᾶσιν, ὁρίσκει νὰ πιστεύῃ καὶ νὰ ἐπαί-
 γελλῇ τῶ πᾶσιν, ὅπῃ ὁμολογᾷ καὶ σέβεται τὴν ἡ καθολικὴν
 ἐκκλησίαν . τῶ τῶ σᾶς πᾶσιν καλῶ, καὶ δὲν θέλω παύσει νὰ δώ-
 μαί τῷ Θεῷ, ὅτι ὅλοι σας μὲ ἐυλόγειν νὰ διχῶνται καὶ νὰ κρατῇτε .
 δεῖ νὰ ἦθῃ νὰ ἦσαν ὅλοι ὡσανὲς ἐμὸν . καὶ θελοντες καὶ πᾶσιν κα-
 λῶντας τῶ, δὲν σᾶς πᾶσιν καλῶ ἀδελφοὶ μικρὸν καὶ κατὰ φρονε-
 μὸν ὡς ἄνθρωποι, ὅπῃ θυμῶντας νὰ ἔχετε τὸ καλὸν ἐκείνο ὅπῃ ὅπῃ
 θυμῶντας ἐμαυτῷ με . Ὅτι δὲν ἐμπορεῖ τινὰς νὰ δείξῃ τῶ ἀδελφῷ
 τε μεγαλιτέρῳ ἀγάπῃ, ὡσανὲς ἀντὶ τῶ ὅπῃ θυμῶντας τὸ καλὸν ἐκείνο
 ὅπῃ ὅπῃ θυμῶντας τῶ εἰσὶν τε . Ἀγάπα, λέγει, τὸν ἀδελφόν σε
 ὡσανὲς τῷ λόγῳ σε . Καὶ μεγαλιτέρον δὲν τῷ δὲν γυρᾷ ἀπ' ἐμᾶς
 ὁ θεός, ἐπειδὴ τῶ εἶναι τὸ σημάδι τῷ ἀκέραι ἀγάπης . Βέβαιον
 δὲν θέλετε εἰπεῖ, ὅτι δὲν ἀγνωσίαν καὶ ἀμαθίαν μας ἐξεπέσα-
 μιν δὲν τῶ ἀλήθειαν, ἐξέροντας ὅτι ἡμεῖς δὲν μικρὸν παρὰ ἀνα-
 θραφῆκαμεν εἰς τὰ γράμματα, καὶ ἀνάμεσά σας δὲν ἤμεθα εἰς
 τῶ τὸ μέγεθος μικρότεροι δὲν κανένα • ὅτι πολλὸν κόπον ἐβί-
 λαμεν εἰς τέτλι τῷ ὑποθέσιν, ὅσον ἐμπορέσασκεν ἐγυρᾷ σαμὶν τῷ
 ἀλήθειαν . Καὶ τί ἄλλο ἦτον πιστεύειν νὰ θηγήσῃ νὰ δελεῖξῃ ἀνθρο-
 πος, ὅπῃ ἐθράφη δὲν νέος εἰς μερίστη καὶ τῷ πεινοσύνῃ, ὅτι ἐξή-
 σεν εἰς ὑποταγῇ καὶ ἀρνήσιν τῶ θηγήματος τε ὅσον εἶναι δυνατὸν
 μὲ τῶ βοήθειαν τῶ Θεοῦ, ὅτι δὲν εἰς λέγω δεῖ καίχησιν • καὶ ἀνά-
 γνωσε πολλὰ ἐπάνω εἰς τῶ ματαότητι τῷ κόσμῳ, πολλὰ ἐπάνω
 εἰς τῷ ἔξῃ πῶς νὰ καλλιτερήσῃ τινὰς τῷ ἦθη τε, πολλὰ δεῖ τῶ
 δόξαι καὶ τῷ θάσσανα εἰς τῶ μέλλεσαι ζῶν, καὶ τῷ μεγέθηματι
 τῶ τῷ ἐδυσχέρειεν εἰς τῶ ψυχὴν τε • πῶς λέγω ἦτον πιστεύ-
 ῃ, ὅτι τέτλις λογῆς ἀνθρώπος νὰ μὴ ὡφείλῃ τῶ ψυχῇ τε

μὲν ἄ ὀρθόδοξα δόγματα, καὶ νὰ μὴν ἀγκαλιασθῇ τὴν ἀληθινὴν
 εὐρεσιν τῆς πίστεως; τὴν ὁποίαν ἔχω τώρα ἀκραιωτέραν καὶ τιμω-
 τέραν ὅσον πλέον, ὅσον περαιομένωσιν διὰ τὸ γῆρας πολλαῖς ἀρ-
 ρωσίαις, καὶ καθημερινὰ μὲ φοβερίζει ὁ θάνατος, καὶ περὶ τὴν ζωὴν
 βαρυνόμενός. Ἐξέρω τὸ καλὰ ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἔξέρω τὸ καὶ
 δὲν με λανθάνει, ὅτι ὀλίγον καμὲν ἔχω νὰ ζήσω, καὶ σιμώνει ὁ
 καμὲν τὴν θανάτε μου· ὅτε, καθὼς λέγουσιν οἱ παλαιὸι μέντοι εἰς
 τέτοιαν ὑπόθεσιν, πολὺ φόβον ἔχουσιν οἱ ἄνθρωποι δι' ἐκείνα ὅπῃ
 περὶ τήν τε πολλὴν φοβῶνται, βλέποντας κατὰ τὴν καμὲν νὰ δώ-
 σου λογασμὸν τῆς ζωῆς τῶν. ἀλλ' ἐμεῖς, ὅσον πλέον κοντάει
 ὁ θάνατος, ὅσον περαιοτέρον παρηγορεῖ ἡ ὀρθόδοξία· ὅτι ἐλπί-
 ζω τὸ μὲ λείπει εἰς τὰ ἔργα νὰ τ' ἀνασώσῃ ἡ καλὴ πίστις, καὶ νὰ
 σωθῶ. Διὰ τῆς ἐγὼ ἐκείνην φέρουσα, ἀν' εἶχα καὶ τιμὰς δικαί-
 σης· καθὼς εἶχα τιμὰς πολλὰς καὶ μεγάλας· καὶ ὅλος ἐδ' ἔθην
 εἰς τέτλη τὴν ἀλήθειαν. μιλῶ μὲ ἀνδρόπυς ὅπως τὰ ἔδιδουσιν,
 ἢ τ' ἄκουσαν, ἢ ἐμπόρουν ἀν' ἔλυσιν νὰ τ' ἀκούσω ἀπ' ἐκείνης
 ὅπως τὰ ἔδιδουσιν. Νέος ἦμουν ἀγένειος, καὶ εἶχα μεγαλύνει τὴν
 τιμὴν ἀπ' ἐσῆς, ἐτιμῆσαι με καὶ ὅσοι δὲν μὲ εἶχαν ἰδεῖ ποτὲ.
 εἶχαν τὸ ὀνομάμε φημισμένον ὅσοι γρυκῆσι ποσὼς τὴν ξωμαίικην
 γλῶσσαν. Δὲν εἶχα σωσμένους ἀκόμη χρόνους εἰκοσι τέσσαρες, καὶ
 μὲ ἔφεραν λάβειν καὶ ἄρχοντες καὶ αὐθένταις καὶ ὅλοι σας, καὶ
 μὲ ὀπιθυμῆσαι οἱ βασιλεῖς· οἱ ὅποιοι μᾶς ἐπερτιμῆσαν ὅχι μό-
 νον διὰ τὰς ὁμήλικας καὶ τὰς νεωτέρους μου, ἀλλὰ καὶ ἐκείνης
 ὅπως εἶχαν ἀξιώματα· καὶ μὲ ἐξόλιζαν ὅχι διὰ τὴν ἀρετὴν μου,
 ἀλλ' διὰ τὸ καλοσυνεῖν της μὲ ἀξιώματα καὶ αὐθεντίας, ὅπως δὲν
 ἐγίζαν τῆς ἡλικίας μου. Καὶ καλὰ καὶ νὰ εὐρίσκωμαι τὴν σήμερον
 μὲ τιμὴν μεγάλην εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Θεοῦ, καλὰ καὶ νὰ εἶμαι
 εἰς λαμπερὴν ἀξίωμα, καὶ νὰ ἔχω ἀληθινὰ τιμὰς μεγάλας καὶ πε-
 ρειωαῖς, ὅσας δὲν μὲ ἐγίζαν, ἀλλὰ τέττοις ἦλθαι ὕστερα, ἀλλ'
 ἐδὲ τὴν ἐλπίδα ὁ θεὸς τὸ ἔδωκε. Καὶ τί ἤτον ἀν' ἔλεγα, ὅτι μεγα-
 λήτεραις τιμαῖς εἰς κάποιον χρόνον εἶχα ἀπ' ἐσῆς· ἐπειδὴ ἐκεῖ
 ὁ θεὸς ἦμουν διὰ τὰς περὶ τὰς, καὶ ἐδῶ μὲν βίαις εἶμαι ἕνας διὰ
 τὰς πολλὰς, ὅπως εἶναι τόσοι καὶ τόσοι καλλίτεροι, γιμᾶται σο-
 φία

φίαν καὶ φρονιμάδα καὶ ὅλων τῶν ἀρετῶν. Καὶ θυμάσθαι τί ἦσαν
 ἕνας κάποιος πολλὰ φιλότιμος· Ὅτι κάλλιον ἦθ' ἔχει νὰ εἶναι πρῶ-
 τος εἰς ἓνα ὠδὸν ἀπὸ τοῦ πᾶντος, ὡς νὰ εἶναι εἰς τὴν Ρώμην δι-
 τερος πᾶν μεγαλοῦ τῶν καὶ λαμπροῦ τῶν. Διὰ τὸ περὶ τοῦ
 καὶ εἰς τὰ μικρότατα ἔχει κάποιαν γλυκύτητα. Ὅμως ἀδελφοί ἐκα-
 τὰ φρονέοντα καὶ ὅσα ἔχον ἀπὸ ἐσῆς· καὶ ὅσα ἔχω τώρα, ἄρτυρα
 κρατῶ τὸν Θεόν, ἥθ' ἔχω τ' ἀπορρίψει ὡς ἀνὴρ σκύβαλα, ἂν ἦσαν
 πολλὰ πειραστέα, ἢ ἥθ' ἔχω φύγει πρὸς ἐσῆς, ἂν δὲν ἐβλεπα
 εἰς τὴν συνείδησίν μου, ὅτι ἐδὲξάμην τὸ καλλίτερον μέρος καὶ
 τὴν σωτηρίαν, ἂν δὲν ἤμουσι βέβαιος ὅτι ἡ ἀγία καὶ καθολικὴ ἐκ-
 κλησία τῆς Ρώμης διδάσκει καὶ πιστεύει τὴν σάφειαν τῆς αἰώνιας
 ζωῆς. Λοιπὸν ἂν τὰς περὶ ἐμὴν καὶ ὡς ἀπὸ τοῦ πᾶντος εἰς ἐκείνα, τὰ ὅποια
 ἐγὼ κρατῶ νὰ εἶναι διὰ σωτηρίαν μου, ὥστε καὶ ἐσῆς νὰ μὲ ἀνα-
 σιτετὴν καλῶ γινώσκω, ἢ νὰ δεχθῆτε μὴ χεῖρας τὰ λόγια μου.
 Ἀλλὰ λέγετε, ὅτι μέγα σκάνδαλον σᾶς εἶναι ἡ περὶ τὴν, ὅπως
 ἔκαμαν οἱ Πατῖνοι εἰς τὸ ἅγιον Σύμβολον. Ἀν λογιᾶσθετε καλὰ
 ἀδελφοί, δὲν εἶναι περὶ τὴν, ἀλλὰ ἐξηγήσεις καὶ ἐξάπλωσις ὁ
 λόγος ἐκεῖνος. περὶ τὴν εἶναι καὶ ἡ τὴν ὁμοίαν διδασκαλίαν τὴν
 ἰδικῆς μας νὰ σμίξης δόγμα ἐν αὐτῇ, ἀλλὰ νὰ ἐξηγήσης καὶ νὰ
 φανερώσης τὸ αὐτὸ ἢ τὸ ὅμοιον, δὲν εἶναι περὶ τὴν ἢ σμίξις, ἀλ-
 λά ἐξάπλωσις καὶ φανερώσις. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ λόγος ἐκεῖνος
 συμφωνεῖ μὲ τὴν ἀλήθειαν καὶ μὲ τὴν γινώσκω τὴν διδασκαλίαν, ὁ
 φόβος ὅπως φοβήμεθα δὲν ἔχει διμύλιον, ἢ κάμνομεν ἔργον ὅχι
 δόσεως ἀλλὰ κακῆς εὐλαβείας. πολλὰ ἔσμιξεν ἡ δόξα
 κυρίου εἰς τὸ Σύμβολον τῆς περὶ τὴν κυρίου, διὰ τὴν ἐξομολογί-
 σαι τὸ ἄρθεον διὰ τὴν θεότητά τὴν ἀγίαν Πνεύματος, διὰ τὴν ἐνάτην
 τῆς ἐκκλησίας, διὰ τὸ βάπτισμα, διὰ τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρ-
 τῶν, διὰ τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν, διὰ τὴν αἰώνιον ζωὴν, καὶ ἄλλα
 πολλὰ, τὰ ὅποια δὲν εἶχε βάλοι ἐξομολογιστὴν περὶ τὴν κυρίου
 εἰς τὸ Σύμβολόν τῆς. πολλὰ ἐδίδαξαν ἡμεῖς οἱ ἅγιοι πατέρες
 ἐρμηνεύοντας τὴν πίσιν πλατύτερα· καὶ ὅμως δὲν ἔκαμαν περ-
 σιῶν, ἀλλὰ ἐρμηνεύσαν ἢ ἐξάπλωσαν. Καὶ πῶς δὲν εἶχεν ἀδελφὸν
 ἢ καθολικὴν ἐκκλησίαν νὰ κάμῃ τὰ ὅμοιον ἀναγκασμένη πα-

εομοίως ὑπὸ τὰς ἀρετικές; ὑποκρίνονται, πῶς ὅτε ἦτον ἄδεια, ἀλλὰ μὴ τὴν ζήτησιν κυρόσθιν ὡς ἐνομοθέτησε περὶ τὴν ἀλήθειαν. Ἔμα ἐναι τὸ ἀδύφοι, καὶ λόγος ἀληθινὰ μωρὸς καὶ ἀνόητος. Διαβάσετε, ἀν θέλετε, τὸν λόγον ὅπως ἐγγραφάμεθα εἰς τέτλη τὴν ὑπόθεσιν, ὅπως φανερά ἐδείχθη τὴν ἀλήθειαν, καὶ κατ'ὶ τὸ βέβαιον ὅτι θέλετε σέξξει τὴν γνώμην μας.

Διὰ τὰ λοιπὸν ἀδύφοι καὶ πατέρες μὴ μιμᾶσθε καὶ μὴ ἀκολουθεῖτε τὰς φιλομάχας, ὅπως λογιάζουσι νὰ γίνωσι ἐνδοξοὶ πολεμῶντες τὰ ἀληθινὰ δόγματα· ἀλλὰ ἀπεινωθῆτε τὰ θεῶν, καὶ ἀκολουθῶντες τὸς ἀνθρώπους σοφώτερες καὶ εὐλαβεσάτους ὅπως θρέφει ἡ ἐκκλησία τῆς Ῥώμης, δεχθῆτε τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν πίστιν ἐκείνης· καὶ γνωρίζοντες τὸν ἀρχιερέα καὶ ποιμένα τῆς ἐκκλησίας αὐτῆς διὰ κεφαλῇ καὶ πρῶτον, καὶ ὁδηγὸν τῆς πίστεως καὶ διδασκαλον σεβειότηον, καὶ ἀκολουθεῖτε τὸν εἰς τὴν σφάταν τῆς ζωῆς ὡς σᾶς δείχνει. Καὶ ὡς ἡμεῖς βέβαροι, πῶς διὰ σωτηρίαν ἀναγκαζόμεθα ἐν καὶ τὸ, νὰ γνωρίζῃ τινὰς τὸν ποιμένα τε, τὴν κεφαλὴν τῆς χριστιανῶν, τὸν ἡγέμερόν τε, νὰ τὸν γνωρίζῃ καὶ νὰ τὸν σεβεται. Διὰ τὸ ὅπως δὲν ἐν ἀρχῇ, ἐκεῖ ἐναι ἀξία· καὶ ὅπως ἐναι ἀξία, ἐκεῖ λύσις καὶ ἀφανισμὸς, λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος. Ἀν σοχασθῆτε ἀδελφοί, θέλετε εὖρεσθαι ὅσον εἰς τὰ περὶ τὰ ὅπως μᾶς δείχνει ἡ πίστις, ὅσον εἰς ἐκεῖνα ὡς λέγει ἡ σοφία τῶν ἀνθρώπων, ὅτι μία πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἀρχὴ τῶν ὅλων· καὶ εἰς ἄλλον τρόπον ἐναι ἀδύατον νὰ κυβερνῶν καλὰ τὰ περὶ τὰ. ἀν σκοπήσης τὸ θεὸν, ἡ ἀληθινὴ θεολογία τῶν χριστιανῶν μᾶς διδάσκει ἐπάνω εἰς ὅλα ἕνα θεόν. Καὶ διὰ τὸ τὸ θεὸς ἐναι εἰς τρία πρῶσωπα, διὰ νὰ φυλάξῃ τὴν μονότητά λέγει, πῶς ἐκεῖνα τὰ τρία θεῶν πρῶσωπα ἔχουσι μίαν ἐστίαν καὶ μίαν φύσιν. τὸ τὸ ὅμοιον ὁμολογᾷ καὶ τὴν γνώσιν ὡς ἔλαβον οἱ ἐθνικοὶ φιλόσοφοι ὑπὸ τὰ τὰ περὶ τὰ ἀληθινὰ. ἕνας σιμὰ εἰς ἐκεῖνες ὀνομαζόμετος φιλόσοφος ἐναι λέγει νὰ εἶναι τὸ πρῶτον αἴτιον, ἐναι ὅθεν ὅλα τὰ ἄλλα ἔλαβον τὸ εἶναι. καὶ καλὰ καὶ νὰ εἶναι πολλὰς διαφορᾶς τὰ εἶναι μὴ τὸ πρῶτον, κατ'εἶ μίαν ἀρχὴν καὶ πολλὰς ἄλ-

λαις ἀρχαῖς, ὅλαις ὁμως κάτω ὑπὸ τῶν περὶ τὴν
 φος λέγει τὸ ὅμοιον μὲ πολλὰ λόγια, καὶ εἰς τὸ τέλος φέρεi μίαν
 γνώμην ὡς ἐδανείσθη ἀπ' ἄλλον τε παλαιότερον. Δὲν αἰνῶ,
 λέγει, καλὸν πρᾶγμα ἢ πολυβασίλειά, ἕνας αὖς εἶναι ὁ αὐθιγ-
 νης, ἕνας ὁ βασιλεὺς, ὅτι δὲν θέλουσι τὰ πράγματα νὰ κυβερ-
 νῶνται κακῶς. θελοῦσι νὰ εἰπῇ, ὅτι κυβερνῶν) κακῶς, ἀνδρὶν ἔχω-
 σιν ἕνα ὅπιστά τω. Ἀκόμη δὲ τὰς εἰδήσεις τῶν πολιτικῶν κυβερνή-
 σεων εἰς τὰς ἀνθρώπων, καὶ αὐτὸ τὸ καλὸν τῆς πολιτείας οἱ ὅμοιοι
 φιλόσοφοι μὲ ὅλους τὰς ἄλλους, καὶ ὑψηλότερα παρ' ἐκείνης ὁ
 σωτὴρ καὶ δεσπότης Ἰησοῦς Χριστὸς προτίμησεν τὴν δικαίαν καὶ νό-
 μιμον μοναρχίαν ἀπ' ὅλαις τῇ ἄλλαις κυβερνήσεσι. Ἀποδοτε, λέ-
 γει αὐτὸς, τῇ Καίσαρις ἐκείνα ὡς εἶναι τῇ Καίσαρις, καὶ τῇ Θεῷ
 ἐκείνα ὡς εἶναι τῇ Θεῷ. σημαδύοντας ὅτι ἕνας εἶναι εἰς τὰς ἐξα-
 νὲς θεός, καὶ εἰς τὴν γῆν ἕνας μονάρχης ὁ Καῖσαρ. Καὶ ὑπὸ τῇ
 κόσμῳ τὰς σοφὰς ἐκείνης ὅπῃ σιμὰ εἰς ἐκείνης ἔχει τὸ περὶ τὸν
 τὴν σοφίας, κατὰ τὴν ὅτι ἡ μοναρχία, ἡ γὰρ ὅτι ἕνας πλέον ἐνάρξας
 πρὸς τὰς ἄλλους κυβερνᾷ τὰς ἄλλους, νὰ εἴ) ἡ καλλίτερη κυβερ-
 νησις ἀπ' ὅλαις, καὶ ἀπ' αὐτῶν τῶν ἀριστοκρατίων, ἡ γὰρ ὅτι
 πολλοὶ οἱ πλέον ἐνάρξας κυβερνῶσιν. καὶ λέγει πῶς εἴ) ἡ πολλὰ
 καλλίτερη ἀπ' ὅλαις, διὰ τὴν αὐθεντία ὁμοιοῦσθαι τὴν ἀληθείας,
 καὶ ἀπ' ὅλαις ἡ τρυφώσθαι· καὶ τὴν δὲ χωρίζει καὶ ὑψηλότερα. Καὶ
 ὁ μαθητὴς τῆς τῆς φιλοσοφίας ἀπ' ἐξήγησεν ὅλους τὰς εἰδήσεις τῆς
 πολιτικῶν, ἐπαγαγὼν τὴν μοναρχίαν περὶ τὸν ὅτι ἄλλαις, ὁνο-
 μάζοντες τὴν παρβασιλείαν. Ἀντὶ τῆς ἡ κυβερνήσεως ὡσαν καλλί-
 τερη καὶ τρυφώτερη ἀπ' ὅλαις εἴ) ὅσον ἀναγκάει εἰς τὰ ἄχαρηλα
 καὶ πρὸς πᾶσα, πῶς τὴν ἀτιμάζοντες ἐμῶς ἀδύφοι εἰς τὴν κυβερνήσιν
 τῆς ψυχῶν ὅπῃ εἴ) ἀθανάτως, καὶ εἰς τὴν κυβερνήσιν τῆς ἀγίας τῆς Θεῷ
 ἐκκλησίας; καὶ τὴν κόμωμεν τῇ, ἐπειδὴ ἀναγκαστέον εἶναι ἢ
 ὡς εἴ) εἰς τὰ ὅσον, ὅσον τὰ αἰώνια εἶναι τιμιώτερα πρὸς τὰ
 πρὸς πᾶσα. Αὐτὸς ὁ νομοθέτης μας Ἰησοῦς Χριστὸς ὅσον ἐκβάλλει
 πᾶσαν ἀνθρωπίνην σοφίαν, ὡσαν πλάσσης καὶ πηγῇ ὅλης μας τῆς
 σοφίας, βίβωμι δὲν ἐνομοθέτησεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὴν πρὸς τὴν καλ-
 λίτερον τρόπον τὴν κυβερνήσεως, ἀφ' ὧν τὴν μονάρχην τὴν Πέτρον, καὶ
 δ/ε

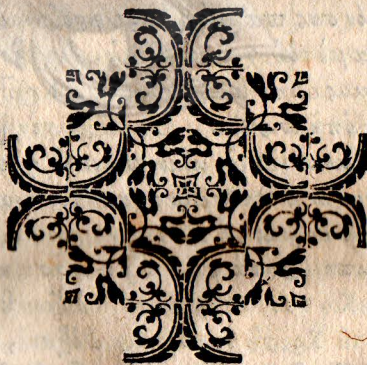
δὲ μέσσω τῶ Πέτρῳ τὰς διαδόχους τε. Σὺ εἶπαι, λέγει, Πέτρος·
 καὶ ἐπάνω εἰς τέτλιω τὸ πῶς ἐγὼ θέλω κτίσαι τὴν ἐκκλησίαν μου.
 πάλιν· Καὶ σένα θέλω δώσει τῇ κλειδίᾳ τῆ βασιλείας τῆ ἐσθλῶν.
 πάλιν· Βόσκε τὰ πορεύματα μου, βόσκε τὰ ἀρνία μου. πάλιν· Καὶ
 σὺ ποτὲ κατὰ ὅπως ἐφρονέας σήριξε τὰς ἀδελφάς σου. Καὶ μὴ λο-
 γιάζετε, τὸ ὅπως λέγω νὰ εἶναι νόμος νέας, ἢ νέον δόγμα νὰ σὰς
 διδάσκω. ὅσοι ἔχοντες πορεύονται εἰς τὴν παλαιὰν ἱστορίαν καὶ εἰς τὰ
 ποικίλα τῶν οἰκουμενικῶν Συνόδων, ἐνθυμηθῆτε ὅτι οὐκ ἐξουσίαν
 ἔχα εἰς ὅλῳ τῇ ἐκκλησίᾳ ὁ ἀρχιερεὺς τῆ Ρώμης. Καλεσίνος ὁ
 πάπας μοναχὸς τε ἐκήρυξεν καὶ ἐσήριξε τὴν τρίτην Συνόδον,
 καλὰ καὶ ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία ὅλη, καὶ αὐτοὶ οἱ πατριάρχαι, νὰ
 ἦσαν μαζωμένοι. τὴν ὅπως ὁλῶν τὰ πάντα Λέοντος τὴν μεγάλαν
 ἐδέχθη ἡ τετάρτη Συνόδος ἐξακοσίων ἑξακονταπατέρων εἰς τὴν
 χαλκηδόναν ὡς τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον, καὶ τὴν ὀνόμασεν σήλιω
 ὀρθοδοξίας, ὅπως ἀφάσισεν καθὼς ἐδίδασκεν ἐκείνη, ἀκολουθῶντας
 τὰ δόγματα τὰ πάντα. οἱ ὅμοιοι τὸν δῶτερον ὅπον εἰς τὰς πα-
 τριάρχαις ὅπως ἔχον Ὁ Αλεξανδρείας τὴν ἑδωκεν τῇ Κωνσταντινὸς πό-
 λεως καὶ μίμησιν τῆς δῶτερας Συνόδου. ἀμὴν κρατῶντας πῶς
 τὸ δὲν ἄξιζεν τίποτε ἀνδρὶν τὸ ἐβεβαίωσεν καὶ ὁ ἀγιώτατος πάπας
 Λέων, τὸν ἐφῄκαλέσαν με ὅπως ὁλαῖς καὶ ὁποικισαίρας· ἀλλ'
 ἐκείνος δὲν τὸ ἐδέχθη. Καὶ ἀν' ἄλλος πάπας ὕστερον νὰ μὴ τὸ εἶχε
 βεβαιώσει, δὲν ἤθυσεν φυλαχθῆναι τὸ κάματον τῆς τετάρτης συνόδου.
 ὡς ἐπὶ τὴν ὅπως ὁ πάπας Ἰννοκέντιος ἔχον ἀφορέσει τὰς βασιλεῖς Ἀρ-
 κάδιον καὶ Εὐδοξίαν δὲ τὴν ἀδικον ἐξορίαν τῇ Χρυσόστομῳ καὶ δὲν
 ἤθυσεν τὸ κάματον, ἀνδρὶν ἔχον ἐξουσίαν εἰς ὅλῳ τῇ ἐκκλησίᾳ.

Οἱ τὴν ἀνὸς πάπας νὰ μὴν ἦτον ποιμὴν ὅλης τῆς οἰκουμένης, καὶ
 κοινὸς πατὴρ τῇ χριστιανῶν καὶ διδασκαλός, καὶ ἡ Κωνσταντινὸς πόλις
 καὶ οἱ βασιλεῖς ἐκείνοι νὰ μὴν ἦσαν πορεύματα τε, δὲν ἤθυσεν τὰς
 ἀφορέσει· διὰ τὴν ὅπως ἀφάσις τε δὲν ἤθυσεν ἔχει δυνάμιν, καὶ ὁ ἀφο-
 ρεσμός τε δὲν ἤθυσεν τὰς βλάβαις ἀνδρὶν ἦσαν ὑποχείριτοι τε. Τὸν
 Φώτιον, ὁ ὅποιος ἐδῶκεν ἀδικὰ τῇ ἀγιώτατῃ Ἰγνατίῳ, ὅπως ἔρρωσε
 τὸν θρόνον Κωνσταντινέπολεως, ἐδῶκεν ἀπὸ τῇ ἐκκλησίᾳ ὁ
 πάπας, καὶ ἐξανάφερε τὸν Ἰγνατίον εἰς τὸν θρόνον τε· με ποίαν
 ἐξου-

ὀξυσίαν; φανερόν ὅτι δὲ νὰ ἔχη αὐθεντίαν ἐπάνω εἰς ὅλους. ἀπέ-
 και μὴ τὸ θάνατον τῶ ἀγίου Ἰγνατίου δὲ τὰ πολλὰ καὶ καθημερινὰ
 ὠφελήματα τοῦ βασιλείου ὁ πάπας Ἰωάννης, ὁ δὲ δαχὸς Νικο-
 λαὸς καὶ Ἀδριανὸς ἀρχιερέων Ρώμης, ἐκαθέστε πατριάρχῳ τὸν
 Φώτιον ἐμπόνοντας τοῦ ἑνὸς ὁμόφορον μὲ Παχάσιον τὸ ὀπίσκοπον. Τέτη ἡ ἀπο-
 τί ἄλλο σημαίνει τὸ τὰ ὅλα ἀδελφοί, ὡς μεγαλωᾷ τὴν αὐθεν- κατὰ τὰς
 τίας καὶ ἀξίωμα τὸ ἀρχιερέως τῆς Ρώμης εἰς ἄλλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ; τὸ Φώτιος πᾶς
 Εὐθυμῶντας τὸ τὰ ὅλα ἀδελφοί, καὶ βάλλοντας τὰ καλὰ εἰς τὸν νῦν νὰ ἔγινεν, ὅ-
 σας ἀπορρίξετε τὸ ψευδογνωμίας ὅπως ἔχετε, πᾶσα ἀδικον μὴ- ὀξυγνώσασθε
 σας, πᾶσα κακὸν λογισμόν δὲ τῆς λατίνης, καὶ ἀγκαλιάστε εἰς τὴν ὀπι-
 τὴν ἀλήθειαν. Δεχθῆτε τὴν καλὴν πίσιν ὅπως κρατῆ ἡ κα- σημείωσιν ὀ-
 θολικὴ ἐκκλησία, τιμήσετε καὶ εἰς ἐπὶ ἐπάνω εἰς ὅλα τὴν ἀγίαν πᾶ ἔξ βαλ-
 ἐκκλησίαν τῆς Ρώμης καὶ ἐνωθῆτε μετὰ ἡμᾶς. Καὶ ἀφῆτε ἐκείνους μὴ μὴ τὴν
 ὅπως λέγουσιν ὅ, τι φθάσῃς ἐκκαρὰ καὶ ἀλόγισα δὲ φιλομα- ὀγδόν Ζύ-
 χια δίκαια, καὶ σὰς ξεπλανῶσιν ἀπὸ τῆς ὀρθόδοξης πίστεως. νοδόν, ὡς
 Ἰγνατίου τὸν ποιμένα τῆς Ρώμης πατέρα αἰκμελῶν ἀληθινὰ, τῆς ἐπὶ Φω-
 καὶ διδασκαλόν καὶ ἀρχιερέα, καὶ σέβετε τὸν, καὶ τιμᾶτε τὸν σὺν τίς γενομέ-
 ὀρέπει. Καὶ κρατῆτε ἀκόμη καὶ ἡμᾶς, καλὰ καὶ ἀναξίους, καὶ νῆς ψευδο-
 πιστῶντας δίκον σας πατριάρχῳ, χειροτονιῶν ἀπὸ τῆς ἐκ- σωδός. εἰς
 ἐκκλησίας νόμιμα μετὰ τὴν χάριν τῶ θεοῦ, δεχθῆτε τὴν παραίνεσιν τὴν ὁποίαν ὁ
 καὶ τὸ συμβελαῖς μας ὡς ἀνὰ πατρὸς λόγια. Κρατῆτε τὴν γνώμην Φώτιος μετὰ
 καὶ τὴν πίσιν ὅπως πιστῶ. Εἰς τὸν τὸν ὅσον μετὰ τὸ αὐτὸ πολλὰ ἄλ-
 πνεῦμα καὶ τὸν ὅμοιον νῦν εἰς μίαν πίσιν ὅ γνώμην ζῶντας τὴν λαὸ ἐφθερε τὸ
 σωματικῶς τῇ τῇ ζωῇ θέλω ἀγαπήσει ἑνα τὸν ἄλλον δε- ὀπιστολαῖς τὸ
 ἐπαδόντας ἀλλήλους μας, ὁ πατὴρ χαίροντας μὴ τέκνα, καὶ ζη- πάπα Ἰωάν-
 τῆς ὅσον ἔξ ἐμπορεῖν νὰ σὰς καμῇ πᾶσα καλὸν ὅ καθε ὅ- να.
 πον εὐεργεσίας. Καὶ σὺν περὶ τῇ τῇ ζωῇ θέλω ὀπιτύχει
 μετὰ τὴν διύαμιν τῶ Χριστοῦ τὴν ὅμοιαν δόξαν, ἀπολαύοντας τὴν
 αἰώνιον ζωὴν, καὶ εὐφῶντας καλορίζικα τὸ ὀπιθυμητόν ἐκείνο
 τέλος. ἀμήν.

Εδόθη εἰς τὸ Οὐιτέρειον τῷ εἴκοσι ἐπὶ τῷ μαΐε, εἰς τὰς χί-
 λίς τετρακοσίας ἐξήντα ἑαῖς. Καὶ ἵστα δὲ ἐν ἑχαμνὴν τὴν πα-
 τριαρχικὴν μας βύλλαν τὴν μολυβδίνην, ἐβελλώθη μὲ τλὴν καρ-
 διναικὴν μας βύλλαν δὲ φεισσότερην πληροφρίαν, νὰ μὴν
 ὑφραθῇ τινὰς, ὅτι ἐστὶ πλασματὴν καὶ ὅχι δική μας τέτη ἡ ὁπισολή.
 Ἐπειδὴ δὲ ἐνέρεσκοντα βεβεραῖνα εἰς τῶν τῶτον, ἐγχαψα-
 μὲν εἰς βαμβάκινα ῥαμμύα, καὶ ἐβελλώσαμεν τῷ ῥαταῖς εἰς
 ἑαῖς ὅπως, εἰς τῷ ἀκρῶς εἰς τὸ μέσον. Καὶ μὲ τὸ ἴδιόν μας
 χέει ἐγχαψαμὲν ἀπὸ τὸν λόγον ἐκείνον, Εδόθη εἰς τὸ Οὐιτέρ-
 ειον. ὡς τὸ, μὲ τὸ ἴδιόν μας χέει, καὶ ὑπεγχαψαμὲν ἀκόμη.

Βησσαρίων ἐλέω Θεῷ Καρδινάλις εἰς πατριάρχης Κων-
 σταντινουπόλεως μὲ τὸ ἴδιόν μας χέει ὑπεγχαψα.

INDEX RERVM

NOTABILIVM.

Accipere dona in hominibus, & dare dona hominibus utrumque verum pagina 604

Audientia spiritus quia est aeterna, cuiuslibet temporis verbum ponatur, verum est. 660

Bessarion difficulter adducitur, ut scribat de materia Processionis Spiritus Sancti, propterea quod ad homines saepe verba fecerit contentiosos, & imperitos. 165

Bessarion composuit orationem, in qua ex solis Patribus Orientalibus processionem Spiritus Sancti probat, cui dogmatica, seu de concordia incriptio est. 167

Bessarion narrat, quid actum sit in Concilio Florentino. 185

Bessarion merito Iulianum Caesarinum Cardinalem laudat. 191

Bessarion Cardinalis post obitum Isidori pariter Cardinalis a Pio II. creatus est Patriarcha Constantinopolitanus. 331

Bessarion senectute confectus, si recte sentire Graecos in fide

aduerteret, omnibus spretis ad eos accederet, sed eum fides catholica detinet. 345
Bessarion legitime creatus est Patriarcha Constantinopolitanus. 356

Concilia generalia legitime congregata non possunt errare in inuestiganda veritate. 165

Concilia non solum prohibent aliam fidem proferre, sed etiam componere, non ergo respiciunt verba, non ergo verba modo sint vera intelligunt. 193

Concilia vetant sapere, & docere aliter quod ad sensum pertinet. 193

Eadem Concilia vetant novitates vocum quae ad eversionem recte conditorum inducuntur. non ergo simpliciter omnes voces. 193

Concilia non tantum post symbolum, sed totam definitionem inferunt, his lectis, etc. 195

Councilum Trullanum decernit non oportere aliam fidem proferre praeter Nicenam. 195

Councilum Trullanti in primo suo canone recte exponit pro
a bi-

bibitionem, quam intelligit
 de fide. 199. 201
 Concilium Nicanum Patres
 omnibus præferunt, sed sup-
 plent explanâtes quod omis-
 sum est. 487
 Consubstantialia inter se reci-
 procantur. 118
 Christus membra sua vocat se
 ipsum. 606
 Christus tribuit Spiritum Sã-
 ctum Sanctis, qui ex sub-
 stantia tribuentis est. 109
 Christus ad nos veniens dedit
 nobis ex ipso spiritum & as-
 sumpsit nostrum corpus. 107
 Christus & spiritus eius in Iu-
 sto habitant. 111

D Are in diuinis est gene-
 rare, vel producere.

243

Varia nomina attribuimus
 Deo propter nostram imper-
 fectionem. 483

Eorum, quæ in Deo dicuntur,
 quedam sunt communia
 tribus personis, ut bonus, sa-
 piens, & omnia absoluta.

Item negationes ad entia se-
 cundum eminentiam, ut in-
 uisibile, incomprehensibile,
 &c. Item omnia, quæ ha-
 bent habitudinem quamdam
 ad creaturam, ut esse crea-
 torem, iudicem, &c. Qua-
 dā sunt propria duabus per-
 sonis, ut Filio, & Spiritui

sancto esse causata, seu prin-
 cipiata; vel Patri & Filio,
 mittere Spiritum sanctum.
 Quædam cõueniunt uni per-
 sonæ, sed non eam consti-
 tuunt, sed manifestant, ut
 esse ingenuum, & esse geni-
 tum. 219

Nihil est increatum, quod non
 sit Deus. 407

Non diligitur, quod penitus
 ignoratur. 650

Diabolus dicitur Princeps hu-
 ius Mûdi propter peccatum. 644

Diabolus appellatur captiui-
 tas. 608

Dionysij Areopagite dictum
 soluitur. 265. ac dein-
 cept. 541. 623

Ecclesia catholica tot pri-
 uilegijs à Christo Domi-
 no ornata, querit Bessarion
 Græcane in tot miserijs cõ-
 stituta, an Latina sit. 341
 ac deinceps.

Ecclesiæ Romanæ antiquitas
 sine auctoritate nihil omni-
 nõ fuisse decisum. 344

Huius Ecclesiæ à communione
 qui sunt disuncti, salutem
 consequi non possunt. 345

In Ecclesia Dei Romanum
 Pontificem esse Patrem, &
 Doctorem. 355. 690

Ecclesiæ Romanæ priuilegia
 nemo potuit concedere, nisi
 Christus. 384

Ec-

Ecclesiam Romanā Gregorius Nazianzenus docet non posse errare, ut decet præsidem Mundi, nouam errasse. 387. 392

Ecclesia Romana non agnoscit, nec recipit Canones Concilij primi Constantinopolitani. 388

Ecclesia est domus, quæ edificatur post captiuitatem. 606
Non potest esse vna Ecclesia, nisi sit vnum Caput visibile. 688

In Diuinis & humanis vnum aliquem esse, qui imperet necesse est. 351

Ecclesia Romana quid non fecerit, ut auferret schisma Græcorum. 692

Societas unitatis Ecclesiæ Dei, extra quam non sit remissio peccatorum, est tanquam proprium opus Spiritus sancti. 619

Eutyches Hæreticus exponebat se, ut modò faciunt Græci de nihil addendo. 197
199

F *Erraria pestis grassari ceperat, ideoque transposita est Synodus in alium locum, nimirum Florentiam.* 209

Filius non est causa Spiritus sancti, scilicet procaturælica, & prima. 13. 265
Filius est à Patre immediatè.

15. 139. 157. 317. 319
Filius est imago Patris, operatio naturalis, & persona Patris. 19. 111. 233. 317

Solutio obiectionis, quòd etiam Filius non solum sit ex substantia Patris, sed ex substantia Spiritus, quandoquidem vna, & eadem sit substantia. 515

Qui negant Filium esse, & generari ex substantia Patris, destruunt principia Fidei. 493

Filius qua ratione intelligatur esse persona Patris. 19

Filius etiam dicitur à Patre procedere, ἐκ τοῦ Πατρὸς. 34. 35

Filius dicitur proprius Patris, eo quòd sit ex substantia Patris. Dicitur autem ex substantia Patris non tantum, propter cōsubstantialitatem, sed etiam quia generatur à Patre. 51. 103. 107. 227. 229. 446. 485. 495. 521.

Filius ex Patre γενέσθαι, naturaliter ἀναβλύζει, ἐκλάμπει, ἐφθινει. 62. 63

65. 115. 117. 133. 225. 495
Filius est secundus à Patre ordine, ac dignitate, non tamen natura. 99. 179. 181
670.

Filius est imago Patris, Verbum Patris, & Spiritus eodem modo respectu Filij.

101. 517. 521.
Filius ut se habet ad Patrem, ita Spiritus ad Filium, & qualem naturam habet Filius ad Patrem, talem habet Spiritus ad Filium.
 101. 125. 183. 231. 517.
Filius est medius inter Patrē, & Spiritum sanctum. 103
Filius est à solo Patre. 103
 115. 153. 517.
Filius ut Deus immittit Spiritum sanctum ex propria natura, & ut homo insufflat eum corporaliter. 105
 109. 153.
Filius ut Deus mittebat desuper Spiritum sanctum, ut homo suscipiebat eum inferius. 107.
Exemplum, quomodo sit incarnatus Filius, & non Pater, neque Spiritus sanctus. 680.
Qui negant Filium generari ex substantia Patris, deberent cum Ario, eum negare esse consubstantialem Patri. 497.
Filius non dicitur ex substantia Spiritus sancti. 55.
 229. 519.
Filius ut homo in Spiritu sancto eiecit Demonia. 143.
Et ut Deus est maior Spiritu sancto secundum rationem cause & causati, iuxta modum loquendi Græcorum. 121. 231.

Filius est largitor, & dator Spiritus vivifici, tanquam proprium bonum eum immittens. 147.

Filius est una cum Patre, οὐκ ὁρίη, καὶ θεωρεῖται naturaliter, & sine ulla distantia, & distribuit largitiones sanctis, hoc est dat Spiritum Sanctum, & per eum dona. 115.

Filium audire à Patre est generari, & audire spiritum à filio est produci. 243. 660.

Filius est fons Spiritus Sancti: 43. 107. 109. 267.

Ex substantia filij denotat totum filium, perfectum Deum, cum nomen filij hypostasim significet. 57. 131

Filius, & Spiritus distinguuntur suis proprietatibus hoc autem est quod filius est ex solo Patre, Spiritus ex Patre, & filio & hoc modo distinguuntur inter se. Non itaque Spiritus est filij, quia sit consubstantialis, sed quia etiam procedit, & distinguitur ab ipso, dici enim Spiritum filij, & non contra est distinctiū. 141. 245. 247. 30.

Graci corruerunt textū Basilij. 171.
Græcorum contentio qua mala produxerit. 173.

Græ-

RERVM NOTABILIVM.

Græci diuiserunt in duas partes quaestionem: Alteram, quod conclusio sit falsa: Alteram quod quamuis sit vera, nihil tamen esse addendum. 185.

Græci de hoc postremo prius egerunt, Bessarione contradicente. 185.

Græcorum gens propter imprudentiam Marci Ephesij passa fuisset aliquid ridiculum. 189.

Græci victi in primo quaesito, de non addendo, clamabant discedendum esse in Patriam. 207.

Græci personam accusatoris sustinebant. 209

Græcorum quorundam responsio, quod libri Sanctorum Patrum essent corrupti. 211.

Græcorum quorundam responsum, Occidentales Sanctos errasse. 213.

quod est Photij, & irridetur à Vico.

Græci iure optimo cum latinis se coniunxerunt. 213.

Græci non propter malos mores, cum alie nationes sint æque improbe, vel etiam peiores, sed propter fiedm. puniuntur. 335.

Græcorum Patres in Concilio Florentino summum studium posuerunt in indagando veritatem. 337.

Græci corruerunt omnia serè concilia oecumenica. 378

ac deinceps. 393.

Græci sibi contradicunt in concilijs. 380.

Græci turpiter errarunt damnantes Honorium. 388.

Græci nonnulli improbant statum Pontificis, qui Photium restituit. 397

Græci puniti sunt propter schismata. 335

Græci Patres a causa esse accipiunt, pro esse à principio. 275. 313.

Granum frumenti dicitur semen, & fructus. 463.

Georgius Pachymera refert responsa Photij, quæ dabat ad dicta Latinorum Patrum. 2. 3.

Gregorius Nazianzenus docet veterem Romam non posse errare, ut decet presidem Mundi, nouam errasse. 387. 392.

Gregorius Protosyncellus Patriarcha Constantinopolitanus Sponte abdicauit se patriarchatu, mortuus est Roma cum opinione sanctitatis. 330.

Gregorius Palamas negans filium esse imaginem, operationem, & personam Patris sano modo acceptam, & hæc omnia esse Spiritum Sanctum ad rationem filij, destruit Trinitatem. 23. 125.

Gre-

Gregorius Palamas est Hære-
siarcha, in Epistola ad Le-
ctorem.

Palamas negat ordinem in-
diuinis, quem concedunt
sancti Patres. 25. 27. 29.
123. 335. 517. 531

Palamas has monstruosas hæ-
reses docet.

Si quis more Turcico mo-
ueat caput circa umbili-
cum, videbit lumen ineffa-
bile, per quod scit homo om-
nia, qua prius nesciebat.
411. 449.

Illusiones Cacodæmonis trans-
formantis se in Angelū lucis
vocat consolationem Spiri-
tus sancti, & ea lumina, &
deceptiones diabolicas deifi-
cat. 411. Et illud lumen,
quod vident Symmista Pa-
lamæ, dicit esse immateria-
le, & intelligibile, & esse
verum lumen, & non ve-
rum simpliciter, & esse il-
lud, quod induit Deus sicut
vestimentum. 413

Illud idem esse visibile, & cō-
mixtiones facere cum aspi-
cientibus. Ex quo sequitur
essentiam diuinam esse visi-
bilem, & spirabilem. 413

Vnde coactus est dicere, lumen
in Transfiguratione Domi-
ni non esse essentiam Dei, ut
non est, & esse visibile, ut

reuera est; & tamen esse in-
creatum, quod falsissimum
est. 415. 417

Ex his principijs deuenit ad al-
ia absurdiora, & magis
blasphemata.

Diuidit Deum realiter in ef-
sentiam, & operationem;
operationem intelligit lumē,
gloriam, gratiam, illustra-
tionem, Deitatemq. demissam,
& alijs multis huiusmodi
nominibus nuncupatam.
immo verò, inquit, opera-
tiones. 115

Has omnes vocat Deitates, &
infinitas esse affirmat. 421
423. & alicubi eas etiam
appellat Deos, 429

Deinde cū diuississet Deum
realiter in essentiam & ope-
rationem, ponit discrimen
multiplex inter illas.

Primum, quòd una pars
sit essentia, & hypostasis:
Altera quòd neque essentia,
neque hypostasis. 417

Secundum, quòd essentia est
id quod habet, operatio quod
habetur. Omnino autem
id quod habet, secundum
quid differt ab eo, quod ha-
betur. 419

Tertium, quòd essentia singu-
lariter profertur; operatio &
singula-

Grego-
rij Pala-
mæ hæ-
reses,
& ine-
ptiæ.

singulariter, & in numero
multitudinis. 419

Quartum, quòd diuina essen-
tia est causa, operatio verò
seu potius operationes causa-
tae sunt ab essentia, efficien-
tes creationis. 419

Quintum, quòd essentia non
propriè dicatur Deitas, sed
etiam si diceretur Deitas, su-
pereminens dicitur; opera-
tio verò propriè est Deitas,
sed infinitè infinities remis-
sa; illa prima est trium per-
sonarum Deitas, seu natu-
ra & essentia supersubstan-
tialis, simplex, inuisibilis,
inintelligibilis, imparticipa-
bilis. 421. Secunda verò,
siue vna, siue dua, siue plu-
res visibiles, intelligibiles,
participabiles, & infinitae
Deitates, & tamen increa-
tae 421. 422. 429

Sextum essentiam diuinam esse
inuisibilem, & incomprehen-
sibilem, operationem visibi-
lem, & comprehensibilem.
425

Septimum, quòd essentia sit
omniò immobilis, operatio
mobilis & motus, quae ema-
nat tanquam à fonte à diui-
na essentia. 425

Octauum, essentiam esse in-
comprehensibilem, operatio-
nem notam, & comprehen-
sibilem. 425

Nonum essentiam diuinam esse

imparticipabile, & indiuisi-
bile, & imperceptibilem, &
omniò inintelligibilem; op-
eratione verò participabile,
diuisibilem, & percepti-
& intelligibilem.

Decimum, substantiam quae
nullam habere in se differen-
tiam; operationes verò, cum
inter se, tum à substantia
differentes esse, & haec om-
nia in vnum coniuncta esse
Deitatem, vt increata. 427

Item, quòd essentia dicatur de
eo, quòd est secundum emi-
nentiam; operatio verò de
eo, quòd non est secundum
eminentiam. 429

Altera differentia, quòd essen-
tia careat habitudine, & sit
inimitabilis; operatio sit ha-
bitudo, & imitatio. 429

Altera differentia, quòd essen-
tia sit per se immortalis, ope-
ratio partim immortalis,
quia est coniuncta cum di-
uina essentia; partim per se
mortificatio. 429

Iterum repetit numen diuinum
esse duplex. 429

Operationem docet non solum
esse Deum super entia, sed
etiam super deum. 429

Operationem Deum esse dog-
matizat, non hypostasim.
Spiritus sancti sanctifican-
tem creaturam, sed gratiam
quamdam increatam, in-
subsistentem. 431

Pre-

Grego-
rij Pala-
mae hæ-
reses,
& ine-
ptia.

cap-
Deo

Præterea docet Palamas in-
Iustis non habitare Spiritū
sanctum, & esse alios spi-
ritus sanctos, præter Spi-
ritum sanctum, unum ex tri-
bus personis Deitatis: illum
enim non posse participari,
quippe sit essentia immobi-
lis intransitua, & impal-
pabilis, atque immensa, &
inalterabilis. 433.

Præterea, sequaces Palamæ
negant fieri compositionem
ex substantia diuina, & at-
tributis, quæ insunt ipsi,
quæ tamen putant distingui
inter se, & à substantia
realiter. 437.

Præterea, docent Patrem ha-
bere Filium essentialem,
& naturalem, sapientiam,
& potentiam, & vitam,
& operationem. Filium,
esse impotentem, & sine vi-
ta, & operatione, vel & to-
tam essentiam sanctissimæ
Trinitatis. 437.

Præterea, statuunt non solum
operationes, sed etiam effe-
cta ipsarum esse increata.
439.

Palamas ut inconstans, con-
cedit etiam operationem esse
essentiam. 439.

Paulum fingunt euasisse in-
creatum, quod est contra
1vōnTōv. 439.

Sentiunt præterea, si essentia
diuina esset participabilis,

esset corruptibilis, & con-
sumptibilis. 441.

Vltimò aiunt, ut est analogia
inter mysteria veteris legis,
& nouæ; ita inter Euange-
lica legis arcana, & nugas,
seu potius blasphemias Pa-
lamæ. 441.

Contra eos Demetrius Cydo-
nes multa absurda colligit.
449.

Hypostasim necessariò esse
operationem.

Per consequens non subsiste-
re.

Esse causam illius, quod sub-
sistit.

Duas esse generationes Filij;
alteram ex substantia Pa-
tris, alteram ex hypostasi
Patris. 451.

Ex non subsistente esse sub-
sistens, ex paternitate pa-
træ.

Dari compositionem in Deo.
Non subsistens esse causam di-
uinarum Personarum, &
totius creationis. 453.

Esse aliquid, quod non est ef-
sentia diuina æternum.

Personam non produci ex per-
sona, sed relationem ex re-
latione, & proprietatem ex
propriate, & filiationem
ex paternitate. 453.

Qui aliam rem dicunt esse Mo-
nadem, aliam Triadem
distinctam realiter, quater-
nitatem colunt. 467.

Qui

Grego-
 rij Pala-
 mæ hæ-
 reses,
 & ine-
 ptia.

RERVM NOTABILIVM.

*Qui censet realiter distingui
hypothesim à proprietate, se-
narium credit. 467.*

*Si autem diuina attributa
realiter inter se, & ab es-
sentia distinguet, myriadem
adorabit. 467.*

*Qui attributa diuina realiter
distingunt, præter quam
quod superunitam, benadem
scindunt, etiam compositio-
nem faciunt. 469.*

Eos esse temerarios. 477.

*Omne compositum esse crea-
tum. 479.*

Hebraorum gens propter
duo peccata punita est.
690.

*Hilarij testimonium, quod ci-
tat Demetrius, nusquam
reperitur, sed est compactum
a diuersis Patribus. 582.*

*Hoc dici huius multipliciter
dicitur. 523.*

Honorius defenditur. 388.

*Vnaquaque persona est essen-
tia, & hypothesi. 469.*

Quid sit hypothesi. 455.

*Hypothesi est secundum Epi-
phanium ex hypothesi, vsq.
ad ternarium numerum.
569.*

*Hypothesi relatiud. id est, πῶς
quomodo. essentia diuina seu
Deitas sunt ipsæ hypotheses.
457.*

Imaginem esse alicuius in
diuinis duo significat, &
esse eiusdem essentia, & esse
distinctam personam. 21.

*Imaginem esse à Prototypo,
non contra. 111.*

*Ignatius Vir Sanctus à Mi-
chaele Imperatore, & Bar-
da Cesare expellitur. 395.*

*Ioannis Damasceni sententia
dicentis, Spiritum Filij di-
cimus, ex Filio autem non
dicimus, soluitur. 259.*

ac deinceps. 539.

*Ioannes Palaeologus fuit negli-
gens in promulganda Vnio-
ne in Florentino Concilio
cum Græcis stabilita. 688.*

*Ioannes Zonaras interpretatur
fictam synodum à Photio.
398.*

*Ioannes Octauus anathemate
percutit Photium. 398.*

*Ioannes Veccus qualis fuerit,
quos sequaces habuerit, in
epistola ad lectorem.*

*Ioannis Vecci laudes in epistola
dedicatoria ad summum
Pontificem.*

*Ioannes Veccus quomodo con-
uersus fuerit ad catholicum
dogma circa processionem
Spiritus Sancti. 1. 2. 3.*

*Ioannes Zonaras exponens se-
ptimum Canonem tertij Cō-
cilij prohibitionem intelligit
quoad sensum. 199.*

*Ioannes Octauus Pontifex de-
ceptus potuit Photium resti-
tuere.*

B

tuere. 336. 397.
Isidorus Antistes Ruthenorum
 fuit creatus Cardinalis Epi-
 scopus Sabinensis, legatus age-
 bat Constantinopoli, capta
 urbe, mutatis vestibus cum
 alterius cadauere, Turcā
 delusit. à Pio Secundo post
 Gregorium Protosyncellum
 ad patriarchatus culmē eue-
 ctus est, quomodo loquendi
 Pij Secundi, indicatur Pa-
 triarcham digniorem esse
 Cardinali in ordine Hie-
 rarchie Ecclesiastica. 331.
 Iulianus Casarinus Cardina-
 lis merito laudatur. 191.
 Eius rationes, quæ probant
 licere verum Symbolo adde-
 re. 193. ac deinceps.

LEgis nomine aliquando
 simul omnia veteris in-
 strumenti eloquia significā-
 tur. 594.

Leo Magnus reiecit canonem
 Chalcedonensem de immo-
 deratis priuilegijs Constā-
 tinopolitani Patriarchæ.
 379.

Liberius Papa in quadam epi-
 stola ad Sanctum Athana-
 sium dicit prohibitionem fa-
 ctam esse in Concilio Nica-
 no. 205.

Maximus Planudes ti-
 more Principis scribit
 quatuor argumenta contra

Latinos circa processionem
 Spiritus Sancti. 617.
 Mens quomodo gignat filium.
 676.

Natura diuina non reci-
 pit fuit, & erit, sed
 tantum est. 660.

Propter mutabilitatem tempo-
 rum nostra mutabilitas re-
 cipit fuit, est, & erit.
 606.

Natura diuina semper cum
 aliqua persona subsistit, ne-
 que ut absolutum quid se-
 paratum reperitur. Distin-
 guitur à persona ratione,
 non realiter. 140. 141.
 227. 457.

Nicolaus Quintus commendat
 Gregorium Protosyncellum
 Constantino Paleologo po-
 stremo Imperatori Constā-
 tinopolitano. 697.

Nicephori Gregoræ testimoniū
 de Palama. 403.

Niceta Episcopus Thessaloni-
 censis adharebat dogmati La-
 tinarum, sed nihilominus
 aiebat nihil esse addendum.
 175.

Nilus citat Canones falsos.
 383.

OEcumenicum vocando se
 Patriarcha, hoc modo
 ostendit totam Ecclesiam
 posse errare. 372. 373. 374.
 Ordo datur necessario in diui-
 nis

RERVM NOTABILIVM.

*nis naturalis, non tamen
distinctio natura.* 19. 25.
123. 127. 129. 515. 539.
547.

*Ordo est duplex, naturalis et
causarum ad causata, &
artificialis.* 129. 159. 233.
*Exempla, quibus Doctores vsi
sunt ad ostendendum pro-
cessum & ordinem in Tri-
nitate.* 547. 672.

P*aterinitas, Filiatio, Sa-
pientia, Bonitas, & cæ-
tera, quatenus sunt substan-
tia, & idem prorsus, &
una simplicissima res cum
illa, sunt communia omni-
bus tribus Personis; quate-
nus se opponunt relatiuè; ad
inuicem distinguuntur.* 473.
*emporaneum non potest esse
causa eius, quod est ater-
num.* 525.

*Quod ex Deo procedit, nõ in tẽ-
pore prouenit, quãuis in tẽpo-
re operationes promat.* 525.

*Personarum admixtionis ab-
surdum soluitur.* 110. 249.

*Pater & Filius est fons Spiri-
tus sancti.* 43. 107. 109.
267.

*Patris cunctæ proprietates na-
turaliter transeunt ad eius
Filium absque eo quod ge-
neret.* 45. 47. 49. 109. 115.
143. 145. 221. 223.

*Et possemus veraciter dicere,
omnes proprietates Patris,*

*& Filij naturaliter transi-
re ad ipsorum Spiritum
sanctum citra generare, &
producere.*

*Patris naturalem propieta-
tem nõ habet Filius, quam-
uis habeat naturaliter cæte-
ras proprietates.* 49.

*Pater non producit Spiritum
sanctũ, quã Pater, sed quã
productor.* 47.

*Pater non dicitur ex substan-
tia Filij, & Spiritus sancti,
quia non habet originem
ab ipsis.* 55. 229. 519.

*Pater non est ex causa, Filius
& Spiritus sanctus sunt ex
causa.* 141.

*Pater est maior Filio secundum
rationem cause, ut loquun-
tur Græci.* 119.

*Ex substantia Patris signifi-
cat totum Patrem, perse-
ctum Deum, cum pater sit
nomen hypostaticum.* 57
131.

*Pater Deus semper se viuere
intellexit, alioquin sapiens
non fuit.* 676.

*Paterna similitudo summa
in Filio exprimitur, non
autem in creaturis.* 678.

*Pater dedit Filio habere vi-
tam in semetipso, hoc est, ge-
nuit Filium, qui & ipse
vita esset.* 658.

*Patris constitutum non est
esse ingentum, neque cau-
sam esse.* 215. neque pro-
du-

- ductorem esse, sed paternitatem. 217. 219.
- Paternitas, & Filiatio est essentia, nec tamen ex eo sequitur Patrem esse Filium, vel Filium Patrem. 467.
- Paulus Constantinopolitanus Patriarcha Titularis scribit ad Urbanum Quintum de Cantacuzeno Imperatore, qui aliquo modo erat heresi infectus. 405.
- Persona prima Trinitatis cur vocatur Pater, & non potius mater. 676.
- Inter personas diuinas differentia nulla datur, nisi causa & causati; nimirum quod Pater sit causa, Filius ex causa, Spiritus sanctus etiam ex eo quod est ex causa. 117. 231. 233. 569. 572.
- Petrus Apostolus non potuit concedere priuilegia Constantinopolitano, quae sine scitu, immo contra voluntatem Leonis Magni concessit Synodus Chalcedonensis. 388.
- Petrus consideratur ut homo absolute, & ut filius Ioanæ relatiue. 455.
- Photius qualia responsa dabat ad dicta Sanctorum Latinorum Patrum circa processionem Spiritus Sancti etiam ex filio. 2. 3.
- Photius dat litteras falsas ad Nicolaum Primum. 395.
- Photius ficta Synodo damnat Nicolaum Primum Pontificem. 395.
- Photius fingit pseudouaticiniam βένδας, & redit in gratiam Imperatoris. 396.
- Photius falsas reddit epistolas Apostolicas. 397.
- Photius decipit multos Antislites acceptis eorum chirographis. 397.
- Photius studuit abolere octauum Concilium Oecumenicum, quod celebratum est contra ipsum. 397.
- Prima, & immediata operatio prouenit à constitutiuo Persona, per illam sunt reliquæ operationes. 217.
- Præpositio, ex, in lingua graeca quid significet. 265. 535.
- Præpositiones, ex & per, æquivalent. 3. 121. 221.
- Præpositiones eadem in diuinis significant coniunctionem essentia, & distinctionem personarum. 9. 149.
- Præpositiones ex, & per, in diuinis heretici arbitrabantur differre. 543.
- Prius est esse, deinde mitti. 239.
- Proprietates personarum constitutivæ sunt tres, paternitas, filiatio, & processio passiva. 219.
- Productio Spiritus à Patre est perfectissima, & à filio similiter,

RERVM NOTABILIVM.

militar, & non sunt duæ, sed una. 255. 257.

Relatio diuina non habet esse in aliquo, sed ad aliud. 473.

Relatio diuina non est in genere ad aliquid, vt non possit esse aliquid aliud. 469.

In quibus contingit esse accidens, aliquid est, quod sit accidens, & ad aliquid, in diuinis, vbi non datur accidens aliquid est & substantia, & ad aliquid. 469.

Sapientia intelligentia, hoc est Filius, est Patri coeterna. 676.

Spiritus sanctus, ex Patre, Filioque procedit. 5. 111. 113. 573. 662. 682.

Spiritus sanctus ex Patre per Filium procedit. 5. 19. 117. 119. 137. 141. 145. 149. 221. 521. 527.

Spiritus sanctus est à Patre mediate. 15. 117.

Spiritus sanctus quomodo intelligatur esse & immediate à Patre. 17.

Spiritus sanctus est imago, operatio, verbum, & persona Filij. 19. 111. 125. 133.

Spiritus sanctus quomodo dicatur esse medius inter Patrem, & Filium. 29.

Spiritus sanctus dicitur spiritus veritatis, & ex Filio

accipere, & annunciare. quæ dicta æquivalent illi ex Patre procedere 31. 33.

Spiritus sanctus dicitur proprius Patris, & Filij, quia procedit ex Patre per Filium, idque propter identitatem essentia. 33.

Spiritus sanctus essentialiter est ex ambobus s seu ex Patre per Filium effunditur. 33. 111. 551. 590. 573. 619.

Spiritus sanctus naturaliter $\omega\phi\omega\delta\sigma\iota$ procedit per Filium. 33. 225.

Spiritus sanctus effunditur à Filio quemadmodum plane & à Patre. 37.

Spiritui sancto appropriatur verbum $\omega\phi\omega\chi\alpha\delta\sigma$ profluere, quemadmodum Filio $\kappa\omega\omega\alpha\delta\sigma$ generari. 36. 37.

Spiritus sanctus $\pi\phi\omega\delta\sigma\iota$ proficiscitur, profluit, mittitur à Patre quæ significat, procedit: sed hæc omnia dicuntur de Spiritu Sancto respectu Filij. Ergo procedit à Filio. 36. 37.

Spiritus sanctus est à Filio, emanat, proficiscitur, non tantum dona Spiritus sancti. 36. 37. 227. 267.

Spiritus sanctus habitudine quadam ineffabili inhabitat Iustis. 38. 39. 109. 111. 137. & Iusti accipiunt Spiritum sanctum Deum, non tantum
b 3

- tum dona, & fiunt templum Spiritus sancti. 109. 115. 137. 227. 602. 632. 634.
- Spiritus sanctus non seiungitur à suis domis, & gratia. 38. 39.
- Spiritus sancti persona non differt à diuina natura. 38. 39. 227.
- Spiritus Sanctus est qualitas substantiæ Patris, & Filij. Item sua uolentia, fragrantia, atque flatus. 43. 115. 241. 419. 567.
- Spiritum sanctum dici spiritum Filij est eum produci, & esse. 51. 115. 143. 145. 330.
- Spiritus sanctus dicitur esse ex substantia Filij, quia procedit ab ipso, & esse consubstantialem illi est procedere ab ipso. 53. 107. 109. 111. 227.
- Spiritus sanctus est proprius Patris, quia procedit à Patre. 53. est proprius Filij, quia procedit à Filio. 55. 109. 143. 147. 149.
- Spiritus sanctus nomen relatiuum, & ab eo spiratur, cuius est spiritus. 55. 237. 239.
- Spiritus sanctus ἀναβλύζει, ὡς ὁ ἄλς, ὡς ὁ ἰσχυρὸς, ὡς ὁ φηκεν ἐκ τῆς πατρὸς καὶ τῆς υἱοῦ οὐσιωδῶς. Emanat, proficiscitur, elucet, & est essentialiter ex patre, & filio. 62. 63. 339. 549.
- Spiritus sanctus est tertius ordine, ac dignitate, non tamen natura. 99. 103. 111. 119. 169. 175. 181. 183. 375. 517. 519.
- Spiritus sanctus à Filio habet esse, & ab eo accipit, & annunciat nobis, & omnino ab ea causa dependet. 99. 101.
- Spiritus sanctus cur non est filius Filij. 101. 115. 664.
- Spiritus sanctus est imago Filij, & uerbum Filij, quem admodum Filius est imago Patris, & uerbum Patris. 110. 517. 521.
- Spiritus sanctus ex Deo Patre per Filium, ideoque ex ineffabili ore existit, os autem est Filius, qui Spiritum mittit cū in creatione hominis, tum renouatione. 105. 143. 551.
- Spiritus sanctus talem naturam habet ad Filium, qualem habet Filius ad Patrem. 101. 125. 183. 231. 517.
- Spiritus sanctus per Filium se componit, & coniungit Patri. 101. 103.
- Spiritus sanctus ex Patre dicitur, & ex Filio. 103.
- Spiritus sanctus est Dei Patris, & Filij, estque proprium illorum, ut ex ambobus, hoc est ex Patre per Filium procedat. 107. 111.
- Spiritus sanctus vocatur aqua uiua.

RERVM NOTABILIVM.

viua. 109. 602.
Spiritum sanctum Hæretici
 diuidebant à *substantia*
Christi. 107.
Spiritus sanctus non est diuisus
 à *substantia Patris & Fi-*
lij, quòd est dicere eum pro-
 duci ab ipsis. 107.
Spiritus sanctus ex substantia
Patris, & Filij aternè e-
mittitur. nota *Verbum*
ἐκ τῆς οὐρα. 109.
Spiritus sanctus in ipso (Filio)
 & ex ipso naturaliter exi-
 slit. 109.
Spiritus Patris, & ex Patre
 procedere idem est, ut etiam
 ex Filio accipere. 111. 113.
Spiritus sanctus lumen tertium
 ex Patre, & Filio. 111.
 117.
Spiritus sanctus nunquam de-
 fuit Verbo, ut neque Patri
 Verbum. 113. 127. 539.
 634, 636.
Spiritus sanctus dicitur ex Pa-
 tre procedere, quia ex Filio
 uocet. 125. 567.
Spiritus sanctus dici Spiri-
 tum Filij, & non contra,
 est disunctionum. 247.
Spiritus est aquè à Filio, ut
 à Patre. 143.
Spiritus sanctus glorificat Fi-
 lium, hoc est, ab eo proce-
 dit tanquam propria virtus
 Filij. 143. 144.
Spiritus veritatis, quem ego
 mittam, quacunque audiet,

loquetur, annuntiabit, ille
 me glorificabit, de meo acci-
 piet, testimonium rehibebit.
 Hæc omnia significat pro-
 cessionem Spiritus sancti, ex
 Filio. 149. 151. 551.
Spiritus veritatis & sapientia,
 idest, Spiritus Filij, cum
 ille sit veritas, & sapien-
 tia. 151.
Spiritus sanctum ex Filio pro-
 cedere cur non sit positum
 in Symbolo. 155. 231.
Spiritus sanctus quamuis dice-
 retur à solo Patre procedere,
 & non à filio procedere,
 & nemo producit Spiritum
 nisi Pater, neque Filius,
 nihilominus de necessitate
 intelligeretur eum produ-
 cere. 155. 157. 341.
 664.
Spiritus sancti processio non
 est seruilis, sed naturalis.
 227. 575.
Spiritus sanctum procedere
 à Patre, non destruit, eum
 procedere à Filio. 155.
 209.
Spiritus sanctus non à solo Pa-
 tre procedit, ergo & à Fi-
 lio. 221. 664.
Spiritus sanctus si non proce-
 deret à Filio, non distingue-
 retur ab eo. 235. 523.
Spiritus sancti processio dup-
 plex nusquam reperitur in
 scriptura, sed eadem
 in Patre, & in Filio.
 Spi-

I N D E X

- Spiritus sanctus accipit essentiam suam à Filio.* 239. Et *Filius dat.* 224.
- Spiritus sanctus à Verbo accipit, non autem Verbum à Spiritu.* 241.
- Spiritus sancti productio à Patre est perfectissima, & à Filio similiter, & non sunt due, sed una.* 255. 257.
- Spiritus sancti Patrem & Filium unum esse principium, & eum tãquam ab uno productore procedere.* 337. 341. 533. 251.
- Spiritus sanctus non habet Patrem, neq. est ex Filio quatenus est filius.* 533. Sed quatenus est unum Pater, & Filius, nam personis sũt duo. 535.
- Spiritus sanctus si esset pater Filij, esset in diuinis confusio.* 535.
- Spiritus sanctus dicitur Filij Spiritus, non tamen reciprocatur, ut Filius dicatur Spiritus sancti.* 527.
- Spiritus sanctus non est immediatè à Patre, cum sit per Filium.* 529.
- Spiritus sanctus ab illo audit, à quo est; siquidem audire & esse idem est. ab illo est, à quo procedit.* 660.
- Spiritus sanctum Eunomius & Macedonius Hæretici dicebant esse ex solo Filio.* 99. 157. 159. 229. 231.
- Spiritus sanctus, cuius dicitur esse, ab eo & procedit.* 660. Sed dicitur amborum. 662.
- Spiritus sanctũ Christus insufflat Apostolis, quod est signum, eum à Christo procedere.* 113. 662.
- Spiritus sanctus vocatur virtus.* 664.
- Spiritus sanctus accipit à Filio.* 670.
- Spiritus sanctum non loqui à semetipso, significat esse ab alio; ab illo audiet, à quo procedit.* 658.
- Spiritus sanctus non dicitur ex Filio, non quod non sit, sed quia non dicitur.* 143.
- Mittendi eadem potentia in Patre, & Filio.* 237.
- Spiritus sanctum mittere, & insufflare idem est.* 553.
- Mittere & mitti, significat esse causam, & causatum.* 561.
- Spiritus sanctus nunquam dicitur sine aliquo additamento.* 557.
- Mitti in diuinis idem est, quod per generationem, vel processionem produci.* 61. 231.
- Spiritus dici Patris, & ex Patre, idem est, quod procedere.* 567. & idem intelligas de Filio.
- Spiritus sanctus meritò dicitur donum Dei, id est Patris, à quo principaliter procedit.* 537. 594. 602. 604. 608.

Spiri-

RERVM NOTABILIVM.

Spiritus sanctus cur dicitur in numero multitudinis dona.
606.

Spiritus sanctus dicitur charitas, quæ est communis Patri & Filio, quæ etiam dilectio dicitur. 590. 596. 598
Spiritus sanctus dicitur donum Dei propter dilectionem, quam efficit. 604.

Spiritus sancti donum dicitur ipse Spiritus sanctus, sicut corpus carnis dicitur ipsa caro. 610.

Spiritus sanctus quia datur ut donum hominibus à Patre, & Filio, quæ sunt distinctæ personæ, non ut à distinctis procedit ab ipsis, & sunt maiores ipso ut dantes: dat autem & se ipsum non ut Spiritus sanctus, & distincta persona, sed ut Deus. 610.

Spiritum sanctum, qui negant etiam ex substantia Filij procedere, coacti sunt negare Filium ex substantia Patris generari. 513.

Spiritus sancti nomen significat eum procedere ex Patre, & Filio, cum sit communis Patri, & Filio. Est autem communis, quia Pater est Spiritus, & Filius Spiritus, & uterque est sanctus, & tertia persona cum sit communis, utrumque participat. 612.

Schisma Græcorum usque ad captiuitatem Constantinopolitanam quingentis annis iam transactis, adhuc durat à tempore Nicolai I. hoc est per 770 & amplius annos. 697.

Schismata à quibus orta sint: ab ijs nimirum, qui nolunt subesse vni capiti. 690.

Schismata grauius puniuntur, quàm quauis alia peccata. 690.

Schismatis causa fuit Photius. 692.

Substantia, seu essentia, hypostasis, & proprietas realiter idem sunt. 461. *Distinguantur ratione.* 455. 457. 459. 463.

Substantia diuina est communis omnibus. Eadem ut est in Patre est ut dantis, in Filio ut accipientis, & distinguitur ut causa, & causatum. 475.

Substantia ex substantia esse rectè dici potest. 509.

In substantia Dei non sunt sensus in diuersis partibus, sed scientia Dei ista omnia nuncupatur. 656.

Diuinæ substantiæ idem est esse & nosse. 658.

Secundum diuersas considerationes hæc dicuntur in Deo, immortalitas, incorruptibilitas, iustitia, sanctificatio, redemptio, dominatio, poten-

INDEX RERVM NOTAB.

potentia , quæ omnia sunt
essentia Dei simplicissima.
483. 485.

Essentia diuina non diuiditur
per partes . 103.

Essentia significatur absolute ,
hoc est simpliciter . 457.

Substantia diuina non est in
prædicamento substantiæ ,
ut non possit esse aliquid
aliud secundum rem .
463.

Symbolum non habet additio-
nem , sed explicationem .
349.

T Heodoretus negabat Spi-
ritum sanctum procede-
re ex Filio , & per Filium.
143.

V Erbum tripliciter in-
telligitur . 6. 7. 8.

Quomodo intelligatur , Omne
quod factum est , in ipso
vita erat . 6. 7. 8.

Verbum Dei dicitur Filius .
517.

Verbum non accipit à Spiritu ,
sed Spiritus à Verbo . 241.

Vnum , & non unum varie
accipitur . 483.

F I N I S .

Errata nonnulla ommissa, sic corrige.

- In epist. dedie. pag. 1. existimo. existimo. 81
 67. f. 4. Theologantes. Theologizantes. 81
 72. 10. maximls. maximis. 82
 76. 1. splendorem. characterem. 83
 19. hypostaticā. hypostaticē. 84
 77. 5. substantia. substantia. 85
 81. 10. contingere. contingit. 86
 86. vlt. omni modam. omnimodam. 87
 90. 10. adepti. adempti. 88
 118. incidit. incidet. 89
 f. 7. detestandum. detestandam. 90
 91. f. 5. afferentur. afferuntur. 91
 93. 9. arbitratus. arbitraris. 92
 98. f. 7. αἰαγγέλον. ἀγγέλλον. 93
 100. f. 13. ἀπισαμδρή. ἀπισαμδρή. 94
 112. παλῆται. ποιῆσαι. 95
 116. ἐν πορὶς. ἐν τῇ πορὶς. 96
 118. γινέτας. γινέτας. 97
 110. 16. ἐκ θεοῦ. ἐκ τῆ θεοῦ. 98
 122. οἱ τὰς. τῆς. 99
 f. 3. πνεῦμα. πνεῦμα. 100
 124. f. 12. ἐδίοκην. ἔδωκεν. 101
 130. f. 3. πμτρες. πατρες. 102
 134. 14. μαρισμὸν. μερισμὸν. 103
 140. 9. ἀγεσνήτως. ἀγνήτως. 104
 f. 4. πνεῦμ. πνεῦμα. 105
 146. 3. ἴδωε. ἴδω. 106
 f. 5. λίωι. λίαν. 107
 148. 15. κατά θεήσαιμεν. καταθεήσαιμεν. 108
 103. penul. anteponcndum. anteponendum. 109
 146. penul. μὴ ἐφισώντων, delendum μὴ, & scribendum
 ἐφισάντων. 110
 147. vlt. à non adhibētibus animū. ab instātibus. 111
 152. 4. ἐπιχοτομουῖτο. ἐδχοτομουῖτο. 112
 ibidem

ibidem. μάλλον. μάλλον.

256. 14. περιβαλλόντως. περιβαλλόντων.

f.8. ὅτις. ὅτις.

276. 13. facrum. facrum.

290. 22. plures. plures.

313. 11. & principiatum : delendum.

12. siue creata. siue principiatum.

324. f.6. principium est. principium sit.

f.5. est quidem. sit quidem.

376. 18. domnus Antiochenus (qui tamen mortuus fuerat antequā celebraretur Conciliū Chalcedonense) hęc parēthesis est addēda.

377. 16. indidisse. indixisse.

f.5. αἰατοληκῆς. αἰατοληκῆς.

389. f.4. octo. addas Patrum.

386. f.15. susceptos. suspectos.

388. f.13. me ipse. ne ipse quidem.

f.6. extant. extant.

392. f.8. ὁμιλογίας. ὁμολογίας.

429. 5. dicatur non ens super omnem.&c. legendū : dicatur ens supra omne id quod est secundum eminentiam ; operatio vero ens, quod non dicitur de eo, quod est secundū eminentiam.

vlt. excepit. excedit.

579. 5. reassumendo. resumendo.

632. 12. institia. tristitia.

656. f.11. de quo dicitur. Adde, In principio erat Verbum, & odorem capit, de quo dicitur, Post, &c.

666. f.3. futuri. facturi.

668. f.3. annuntiabit. addas, vobis.

673. f.3. θεωρεῖτε. θεωρεῖται.

681. f.4. ἐφίσι. ἀφίσι.

683. 19. θεωσκῶται. θεωσκειται.

686. vlt. dubium. dubio.

692. 14. νοῦ. νοῦ.

АКАДЕМІА

ГОРНА

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000023065

ΑΘΗΝΑΙΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

21

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΒΟΗΘΕΙΑ